

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

● LAVII IOSEPHI ●

ANTIQUITATVM IVDAICARVM

libri xx, ad uetera exemplaria diligenter recogniti.

DE BELLO IVDAICO libri vii, ex collatione Græcorum codi-
cum castigatiores quàm unquam ante redditi.

CONTRA APIONEM libri ii, pro corruptis. antea, iam ex Græ-
co itidem non solum emendati, sed etiam suppleti.

DE IMPERIO RATIONIS siue DE MACHABÆIS liber
unus à DES. BRASMO Roterodamo recognitus.

Cum Indice copiosissimo.

Mr D nsonig & cognomine Gero Labris / Monasterii Lœnsis

Religiosus

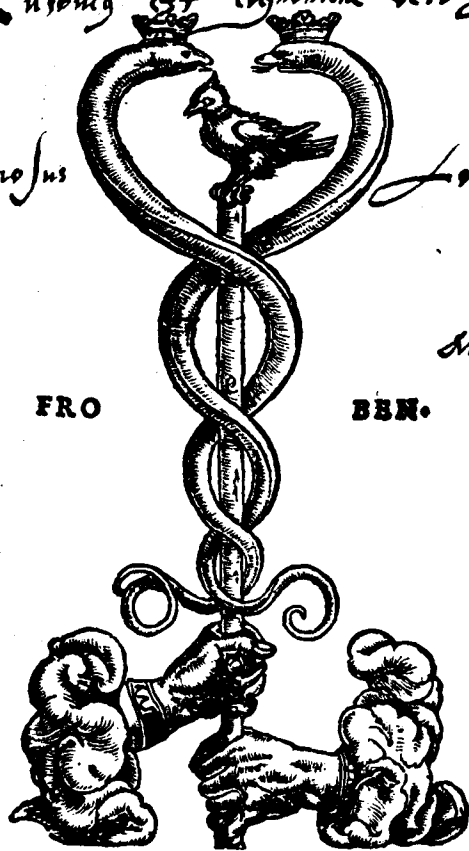
Lœnsis

*Sv ipse diffamet. et
amorem & respectum.*

fide deo.

FRO

BEN.

BASILEAE IN OFFICINA FROBENIANA
AN. M D XXXIIII

Cum gratia & privilegio Cæsareo in annos IIII

REVERENDO PATRI AC DOMINO

D. AEGIDIO REMO, EPISCOPO CHIEMENSI, SIGISMVN/

us Gelenius S. P. D.

AMDVDM anxius fui ornatissime pater, ne forte diuturnum hoc meum silentium suspectum esset, tuacq; perbenigna erga me beneficentia ob ingratitudinis opinionem indignus fuisse iudicaret. Sed ut hic scrupulus eximeretur, quærenti nulla ad hoc temporis sese obtulit occasio: partim quod nudis tantummodo literis ac vulgari salutatioe optimè meritū patronū compellare, leuius q̃ pro mea erga te deuotione officiū ducere: partim etiā, quod ex quo primum te hanc dignitatem, cuius ipse mutuū es ornamentum, recens adeptum intellexi, adeo nihil per locorum distantia mihi de rebus tuis cognoscere contigit, ut iam de incolumitate quoq; tua sollicitus esse inciperem. At postq̃ nunc tandem summa cum animi uoluptate fausta tibi ac secunda, ita ut optabam, accepi omnia: quum commodum literarij laboris nonnihil exantlassē, uisum est oportuum tempus ut grati animi significationem saltem aliquam darem: quandoquidem ne in solidū referendæ gratiæ par sim, meritorum tuorum magnitudo effecit. Nam cū præsens FLAVII IOSEPHI instrueretur editio, conferendi ac recognoscēdi onus impositum eo facilius passus sum, quod semper cum autoris fidem eximiam atq; eruditionem, tum operis ipsius utilitatem, plurimi fecerim. Homo enim, si quis alter, in aliena lingua disertus priscas quidem illas gentis suæ res, quæ tum sola in terris unius ueri dei cultum ren. rebat, ex diuinis Hebræorum prophetarū literis Græce transcripsit: quæ uero deinceps usq; ad suā ætatē non ita uetusta memoria celebrata sunt, accurate conquisita prōdidit, ac postremum bello Iudaico gesta, quum illis nō interfuisset solum, sed bona quoq; ex parte præfuisset, hac parte uel ipsi Thucydidi præferendus. Vicerit ille sane nostrum hunc eloquentia, nimirum in patria lingua, certe non pari felicitate res gessit ac gestas scripsit. At IOSEPHVS ut Atticissimo scriptori concedat, nemini tamen Asiaticorum stili elegantia secundus est: quod uero ad belli decora attinet, nullius eius temporis Iudæorum tot exstant stratagemata, tam fortia facinora, tam multa deniq; præclara consilia: quibus Romanos uictores primo quidem pro sua in patriā pietate diu remotus est, mox ineluctabilem fatorum ordinem prælagiens, eosdem iam captus adiunxit etiā, ne parum gratus erga spectatissimæ uirtutis suæ, diuinicq; cuiusdā animi, admiratores haberetur. & quod inter præcipua ducendum est, quā præclare de IESV domino ac seruatore nostro eiusq; discipulis senserit, monumentis suis satis testatum reliquit: unde in Christianorum scriptorum catalogum à D. Hieronymo cooptari meruit. Aliud agentem me admiratio uiri incomparabilis in laudes eius transuersum abripuit, alioqui notiores q̃ ut præconis opus habeāt, maiores quā ut hic pro dignitate referri queant. Igitur Antiquitatum interpretationem ad uetera exemplaria Latina duntaxat, ob Græcorum inopiam contulimus: cōperimusq; ut minus mendarum (fortassis ob argumentū uulgatius) q̃ in belli Iudaici historia: ita stilum interpretis tanto inelegantiorē, ut haudquaq; credam ab eodem utrunq; opus latinitate donatum: uel hac coniectura, quod in concionibus, quum Iosephus ubiq; sui similis sit, quoties in opere Antiquitatum incidunt, miram balbutiem uidebis

debis: contra in sequentis operis orationibus interpretes, Rufinus opinor, propius Iosephum adsequitur, eiusque declamatoriam quandam facultatē longe magis quā ille alter, quisquis est, exprimit: id quod euidentius apparet in duabus: altera libro tertio, ubi dissuadet mortem sibi consciscendā: altera septimo, ubi eandem rem uerso stilo suadet: hoc ex Eleazari cuiusdam persona, illud uero ex sua. Hos autem VII libros ad duos Græcos codices, unum ab Ornatiss. præfule Georgio Arminiaco, Rutenorū episcopo, alterū ab eximie docto uiro Ioanne Croto, exhibitos, contulimus: hisque adiuti tot mendas sustulimus, ut facilius sit lectori ex utrius cuiusvis paginæ collatione de ea re existimationem facere, quā mihi omnia loca restituta annumerare: quorum plurima à librarijs corrupta, quædam etiam interpretis hallucinatione non satis feliciter reddita, est ubi exemplar quoque deprauatius eum sequutum, deprehendimus. Tantundem aut aliquanto plus præstitum est in deprauatiss. antea contra Apionem libris: atque hi nunc primum, ni fallor, inoffense percurrerunt. Sermonis uero de Machabæis castigationem, unico illi non solum Germaniæ totius sed etiam sui temporis ornamento DES. ERASMO ROTERODAMO debemus. Cæterum hoc quicquid est operæ tibi potissimū præsul ampliss. dedico: uel quod ipse plurimis (ut dixi) ac maximis tuæ benignitati beneficijs deuinctus sim: uel quod te historiarum cognitione in primis delectari, atque hanc nec fide narrationis, nec rerum cognitu dignarū copia ulli cedere, certo sciam: denique multum operi commendationis accessurum uidebam, si doctiss. præsulis calculo approbatum fuerit, cuius & autoritas magna, & nomē apud omnes Musarum ac bonarum literarū mystas merito sit perquā gratiosum. Quis enim de quo tu modo aliquam eruditionis opinionem concepisses, in te amici officium desiderauit: quam tu unquam hoc genus homines demerendi occasionem prætermisisti? Et eius sanè peculiaris tuæ laudis, sicut aliarum quoque multarum exempla proferrem nonnulla, ni uereretur ne in faciem hæc commemorans, adulationis specie pudorem tuum offenderem. Nec mirum si doctis & uirtuosis apud te præmiū est, quum tā opere inter utrosque præmineas. αὐτὸ γὰρ ἔστιν ὁμοίον, ut est in ueteri prouerbio. Itaque ecclesiæ quidem tuæ, quod talis episcopus contigit, gratulor hanc felicitatē tibi uero Antistes Optime dignam tuis uirtutibus opto precorque: quandoquidē præsens inferior tuis meritis meo erga te affectui uidetur. Vale patrone unice, & nostros conatus æqui bonique consule: meque inter clientulos locum aliquem, ita ut cœpi, obtinere patere. Basilie Calendis Ianuarijs,
Anno domini M D XXXIII

INDEX EORVM

QVAE TOTO HOC
opere continentur.

Aron frater Moſis, quo
modo ſacerdotium ſu
ſceperit. 71
Aaron uirga frondēte ſa
cerdotio dignus noſcitur 87
Aaron mortuo ſucceſſit Eleazarus
filius. 88
Abaſſarus ſacrorū uſorū cuſtos 282
Abdagades dux 50
Abdemonis filius ſolutor quæſtionum
regis Hieruſalem 213
Abdenago azarias ſocius danielis 274
Abdias paſtor & Achab Heliam quæ
runt 229
Abdimus Tyrius 213
Abdolus frater Iude 287
Abdon Hilonis Iſraelitarū princeps 127
Abel occiſus à fratre 5
Abela locus ad Iordanem 522
Abelmachea ciuitas 191
Abenmerigus rex 529
Aber martyr 832
Abia filius Samuelis 137
Abia mater Ezechie 257
Abias filius Roboam patri ſuccedit 223
Abie uictoria contra Hieroboam 225
Abie mortuo ſuccedit Aſa ibidem
Abias rex Arabia 532
Abiathar filius Abimelech 156
Abiathar traducit Saul tyrannidis 157
Abiathar pontifex 184. 192
Abiathar amicus Adonie 196
Abiathar ſacerdotio priuatus in exili
um mittitur 201
Abiezer ſacerdos 134
Abigail uxor Nabal, poſtea Dauid nu
pta 160
Abigea ſoror Dauid 187
Abibel auus Saul 145
Abila ciuitas quæ & Abela 95
Abiſmatadocus qui & Amilmathacus
filius Nabuchodon. 277
Abimelech rex, riuallis Abrahæ 19
Abimelech ſœdus cum Abraham &
amicitia ibidem
Abimelech amicus primum Iſaac, dein
hoſtis 22. 23
Abiſmel. filius Gedeonis fratricida 125
Abimelech occiſus 128
Abiſmen filius Roboam moritur 224

I N D E X

Abinadas gener Salomonis 205
Abirom & Datham de tribu Ruben ui
ui abſorpti 86
Abiſag aduleſcentula Dauid ſenio fri
gidum caleſcit 196
Abiſai filius Saruie 161
Abiſai uictoria de Idumæis 178
Abiſai conuiciantem Semei interficere
uolens, prohibetur à Dauid 189
Abiſai regē Dauid à morte ptegit 192
Abiſai nongentos uno die ſolus occi
dit 193
Abiud filius Aaron igne cōcrmatuſ 73
Abnor filius Ner contra Ioab bella pa
rat 169
Abnor deficit ab Iſoſeth ad Dauid 16.
Abnor à Ioab occiſus, à Dauid luge
tur 170
Abor oppidum 351. 360
Abrabæ genealogia, uirtus, ſapientia,
proſectio, eruditio, &c. 13. uſq; 21
Abraham obedientia & fiducia erga
deum 19
Abram ciuitas 21
Abfalon filius Dauid ſororis inceſtum
ulciſci niſus 182
Abfalō fugit, & reuocatur à patre 183
Abfalonis pulchritudo ibidem
Abfalom ſegetē Ioab incendit, & cōtra
patrem conſpirat ibidem
Abfalom cōcubinas patris uiolat 186
Abfalom ex arbore pendens confodi
tur 187
Abfalom tumulus ibidem
Abfalom ſocer & patruus Ariſtobuli
Agrippe fil. à Romanis captus 367
Abfalom auxiliator Manabemi tyrann
ni occiditur 634
Abfanes princeps Iſraelitarum 127
Abuma ciuitas 266
Acanthonaulon loci nomen. 710
Acencheres regina. 789
Accaron ciuitas Paleſtinae capta à Cha
naneis. 120
Achab fil. Amarin ſuccedit patri 227
Achab increpatus ab Helia 228
Achab pœnitentiam agit 231
Achab Syros ſuperauit 233
Achab Adadam inimicum inſipienter
recipit ibidem
Achab à pseudopropheta pſuſus con
tra Syros bella iterum mouet 235
Achab ſagitta in pulmone configi
tur 236
Achab ſuccedit Ochozias filius ibid.

Achab filij ſeptuaginta occidūtur Hieru
iſſu 246
Achamus princeps Samarie 235
Achar ſurti reus occiditur 109
Achas Machabeus martyr 834
Achaz fil. Ioathan rex Hieroſolymor
um 255
Achaz à Phaccia uictus 256
Achaz mortuo ſuccedit Ezechias 257
Achelamas uxor Amafia, mater O
zie 253
Achias ſacerdos ex genere Eli 143
Achie prophetia ad Hieroboam 223
Achil pater Iſaphat 176
Achimaas filius Sadoch miniſter Dauid
patri ſuccedit in pont. 184. 188. 271
Achimelech Dauid fugiētē recipit 155
Achimelech occiſus à Doeb 156
Achimon gigas 192
Achanomij conſiliū ad Eſdram de abdi
candis alienigenis uxoribus 291
Achinadab gener Salomes & militie
princeps 203
Achinoe uxor Dauid 161
Achis rex Geth 155
Achis parat bellū contra Hebræos 162
Achiſamath pater Obolab 65
Achitob ſacerdos 145
Achitophel conſiliarius Dauid deſecit
ad Abſalom 183
Achitophel ſe ſuſpendit 186
Acmes miniſtra Iulie epiſtole 454
Achiabus Herodē ſeipſum interficere
conantem prohibuit 458
Achiabus contra Iudeam 608
Acra mons 720
Acrabata ciuitas 650
Acratheus eunuchus 298
Actipos ciuitas 113
Acuſilaus Argiuus 784
Ada uxor Eſau, filia Elomis 2330
Adad Idumæus in Salomonem 217
Adadus filius Iſmaelis 19
Adadus rex Damafci 175
Adadus filius Adadi regis Syrie bella
mouet contra Achab 251
Adadus uictus recōciliatur Achab ibi.
Adadus uincit Achab 255
Adadus qui & Adher Helifao inſidiat
tus, contra Ioram bella parat 244
Adad id eſt rubeus 4
Adad prauaricationis mulctatus 5
Adad uixit annos 930 7
Adad ſagitta confixit Achab regē 236
Adar menſis Hebræorum 106. 288
e 3 Adar

INDEX

Adara filius regis Thon	176	Agith uxor David	169	Albinus preses Iudae	540
Adasa uicus	549	Agla uxor David	169	Albino in Iudaea presidente, malorum	
Adasis uicus	332	Agr. maior f. Aristobuli f. Herod. 484		omnium fuit impunitas	621
Addan filius Asabel rex Syrorum, quem		Agrippa Roma suarum rerum prodigum		Alchimus q. & Ioachim sacerdos	330
Biblia Benadab uocant	251	Hierosolyma redit aris alieni con-		Alchimi mors	332
Addaeus praefectus	293	flator	485. 486	Alcion medicus	514
Adher moriturum praedixit Helise.	243	Agrippa ob es alienum Tiberio iniussus,		Alex. Macedo Magnus cognominatus	
Adida uicus	360	iterum tamen amicus factus	486	Lydia, Ionia et Syria praedavit	302
Adonias ambit regnum preparato con-		Agrippa accusatus conijcitur in uin-		Alexander Damascum, Sidonem, Tyrum &	
uiuio	196	cula	489. 615	Gazam expugnavit	305
Adonias ueniam precatus	198	Agrippa e uinculis solutus fit tetrar-		Alexander Hierosolymis honorifice ex-	
Adonias sibi Abisag uxorem cupiens		cha	492	ceptus quid egerit pro Iudeis	305
occidit	201	Agrippa accusat Herodem quartum	493	Alexandri somnium	304
Adonizebecho regi Bezechinorum ma-		Agrippa conuiuium C. Caligulae pra-		Alexander deo sacrificat	Ibidem
nus & pedes praecisi	116	paratu	492	Alexandri benignitas in Iudeos	Ibidem
Adrazarus rex Sophene, debellatus a		Agrip. calliditas ad Senatum Ro. 519. 523		Alexandri mors	305
David	175	Agrippe nauigatio in Iudeam	523	Alexander, Epiphanes, Balais	
Adrazarus rex Syrorum cum Ammo-		Agrippa auream catenam in templo		Alexander Ptolemaida capit	335
nitis uictus	178	suspendit	523	Alexandri amicitia cum Ionatha Ab-	
Adulterium prohibitum	77	Agrip. Iudeos ab iniuria Doritarum asse-		baron.	336
Adura praefectus tributorum David	192	rit, & sacerdotes instituit	525. 524	Alexander ducit Cleopatram filiam Ptole-	
Aduram lapidatur	219	Agrippe clementia in Simonem caluniam		maei Philometoris uxorem.	339
Aegyptiorum incontinentia	14	torem, & illic eius laudes	525	Alexander Jonathan Abbaron purpu-	
Aegypti descriptio	629	Agrippe inimicitia cum Marso	526	ra induit	Ibidem
Aegypti reginae munificentia in Salo-		Agrippe agrotatio & mors	526. 527	Alexandri insidiatoris caput mittitur	
monem	115	Agrippe proles	527	ad socerum	341
Aegypto fames praenunciata	36	Agrippa Agrip. maioris fil. 484. 527		Alexandri Zebenne regnum, & amicitia	
Aegyptiis fames inualefcit	45	Agr. Roma a Cl. Cesare nutritus	527	cum Hyrcano Ioanne	358
Aegyptij quintam frugum partem solu-		Agrippa Iudeorum causas contra Sa-		Alex. occisus ab Antiocho Grypo ibi.	
uunt regibus	44	maritas Roma tutatus	535. 536	Alexander Iamneus fratri Aristor-	
Aegyptij in mari rubro cum Pharaone		Agrippa tetrarcha factus	Ibidem	bulo succedit	555. 552
ne suffocati	45	Agrip. quid Nero boni praestiterit	537	Alexander contra quos militavit	356
Aegyptiorum odij in Hebr. origo	45	Agrippe contentio contra Iudeos su-		Alex. bellum cum Antiocho & Areta	553
Aegyptiorum uaria gesta	47	per parietis cuiusdam erectione	539	Alexand. cuiusmodi inuidia laboravit	
Aegyptiorum plaga	51. 52	Agrippa Caesarem Philippi, Neronis		apud Iudeos	358
Aegyptiorum reges usque ad socerum Sa-		am nominat	541	Alexander uictus a Demetrio Euce-	
lomonis Pharaones dicti	214	Agrippa Leuitis & hymnidicis coe-		ro	359. 553
Aegyptus sub Ptolemaeo Sotere	305	dit usum lineae uestis contra legem,		Alexandri crudelitas	Ibidem
Aegypti limites	704	& templum restaurat	541	Alexander ostingentis Iudeorum cru-	
Aegyptius quidam propheta populi se-		Agrip. Hierosolymis exulat	493. 631	cisigi iussis Crucida dicitur	359
ductor Iudaici	538	Agrippe milites Iudeorum seditione co-		Alexandri morientis consilium ad Ale-	
Aemilius Regulus autor conspirationis		pressuri, cedere sunt coacti	632	xandram uxorem	360. & 361. 554
aduersus Caligulam	505	Agrippe studium de bello Iudeorum reuo-		Alexander Aristobuli, qui Iamnei,	
Aeolij olim Elisei	11	cando frustratum	639	filius Iudeam inuadit	368. 558
Aesopus seruus Alexandrae tertiae	307	Agrippa filius Felicis	536	Alexander bello contra Hyrcanum tertium	
Aethiopes laudantur	629	Agrippa filius Demetrii Alex.	536	& Antipatrum superatus	368. 558
Aethiopes olim Chusei	11	Agrippias ciuitas, olim Anthedon	357	Alexander Gabinio se tradit cum ca-	
Agag rex Amalechitarum capitur	146	Agrippina filia Germanici, mater Ne-		stellis	369. 559
Agag regis interitus	148	ronis	537	Alexander Romanos contumelia affi-	
Agar ancilla Abrahae peperit Ismael	16	Agrippium Herodis edes	580	ciens, superatur a Gabinio	370
Agar contempsit Sarā heram	Ibidem	Aichan pater Godoliae	271	Alexandri mors.	371. 560
Agar ablegata cum puero	19	Ailach ciuitas	256	Alex. ex Mariamne fil. Herodis maio-	
Agatharchides historiographus	796	Ain urbs expugnatur	110	ris Romam mittitur eruditus	415
Aggeus propheta	288	Alanorum eruptio in Mediam & Ar-		Alex. in patriam reuersus, Glaphiram fil.	
Agirae Adiabenus	732	meniam	772	regis Cappadociae duxit uxorem	421

Alexander

I N D E X

Alexander accusatus à patre respon-	Amanthias Galaadites	186	Amraphelus dux Assyriorum	15	
det & patri reconciliatur	434	Amaramaus seditiosus Iudæis	528	Amygdalon stagnum	732
Alexander comprehenditur	433	Amarin rex Israëlitarum	227	Apacharsis philosophi mors	822
Alexander patri defertur & reconciliatur	434	Amasa princeps militie David occisus à Ioab	191	Assyrij contra Hierosol.	ibidem
Alexander laqueo perimitur	441. 591	Amasias sacerdos	257	Ananelus sacerdos ab Herode primo constitutus	396
Alexander halabarchus	486	Amasias filius Ioe primi rex Hierosolymorum constituitur	259	Ananelus sacerdotio priuatur	397
Alexander Theodori, Iudeorum legatus	377	Amasias patrem ulciscitur, gloria eius idololatra factus	252	Ananelo sacerdotium restituitur	398
Alexander procurator Aegypti	624	Amasias à Ioa secundo uictus occiditur, succendente filio Ozia	252	Ananias socius Danielis aliàs Sidrach	
Alexandri multi de progenie Herodis	484. 592	Amasias princeps militie regis Pharae	256	Ananias filius Onie	352 (274)
Alexander Diophanes Herodem notarius	589	Amasias quaestor Iosie	264	Ananias doctor legis Moyses	530
Alexander Dorothei, legatus Iudeorum	372	Amath filius Chanaan	12	Ananias Nibideus pontifex	535
Alexander Iasonis, legatus Iudeorum ib.		Amathai populi	12. 113	Ananias pontifex cum fratre Ezechia occisus	635
Alexandra que & Salome uxor Aristobuli maioris	555	Amathi provincia	12	Ananias Sadduceus	634
Alexandra uxor Alexandri Iamnei rerum Iudæe potita	361	Amathi ciuitas	214	Ananus pont. post Iozarū Boethi	475
Alexandre mors	562. 555	Amatheti ciu.	845	Ananus sacerdotio priuatur	476
Alexandra filia Hyrcani tertij, uxor Alexandri quinti Herodi indignata propter sacerdotium in alienigenas collatum	397	Amathus Iudæe ciuitas	354	Ananus pontifex	535
Alexandre & Cleopatre conspiratio in Herodem	397	Amathus expugnatur	357	Ananus Anani fil. pontifex	540
Alexandra patrem fugere suadet ab Herode	405	Ammaus	476. 650	Ananus filius Ionathæ	640
Alexandra ob temeritatē occisa	410	Amenophis rex	782	Anani pontificis oratio	682
Alexandria laudatur	629	Aminadab Leuita	136	Anani mors	690
Alexandrie reges Ptolemei dicti	214	Aminadab filius Iesse	142	Anath pater Sangar	122
Alexandrini & Antiocheni apud Verapassianum repulsam passi	313	Aminadab filius Saul bello interijt	166	Anathoth patria Hieremie	268
Alexandrinorum disceptatio cum Iudeis	637	Aminadab architectus templi	287	Anaxagora philosophi mors	822
Alexandrium Iudæe oppidum	366	Amital mater Ioachaz	265	Andreas primas custodia Ptolemei Philadelphi	306
Alexas maritus Salomes	442	Ammiramis pater Mosi deum pro gente Israëlitarum exorat	45	Andronicus Messalanus p Iudeis	339
Alexas captiuos Iudeos soluit	458	Ammiramis filius Caath	47	Andromachus anticus Herodis	433
Alicarnassæorum decretum pro Iudeis	788 (379)	Ammon filius Lot	18	Angari	295
Alisfragmutosis rex	208	Ammon filius David q & Ammon	168	Angeli mulieribus coeuntes	6
Altaria templi Salomonis	208	Ammon sorore Thamar stuprat	181	Anianus	535
Amabec delator Alexandriae	410	Ammonius contra Ptolemaeum Philometorem insidiatus occiditur in habitu femineo	340	Anilei & Asinei conspiratio contra Parthos & Babylonios	492
Amacos uxor Iazatis	529	Ammonite Israëlitas opprimunt	127	Anilei uictoria & mors	505
Amadathus pater Aman	292	Ammonite uicti à Saul	141	Anna mater Samuelis	333
Amalech filio naturalis Eliphaz	30	Ammonite contumeliosi in legatos David poenas luunt	177	Annus Iubileus	78
Amalechitis Iudæa dicta eodem		Ammonite à Iosaphat primū uicti	234	Annus magnus	9
Amalechitarum bellū cū Hebræis	60	Ammonite cum Moabitibus aduersus Iosaphat pugnatu scipos interi.	237	Annus septimus	78
Amalechite uicti à Saul	146	Ammonit. tributarij facti Ozie sec.	253	Annus Sabbaticus	376
Amalechite cæsi à David	165	Ammonit. tributarij Ionathan	255	Antedon expugnata	357
Aman insidiatus genti Iudeorum, patibulū Mardocheo peraruit	295. 296	Ammonite subigitur à Babylonijs	273	Antigonus obsidet Massadā 388 et 569	
Aman accusatus ab Hester patibulo suspenditur	299	Ammonite uicti à Iuda Machabeo	327	Anni ab Adam usq; ad reparationem templi	206
		Ammonitis regio	88	Annius Rufus preses Iudæe	465 & 476
		Amor filius Manasse à suis occisus	263	Antei senatorius uir occisus	515
		Amorreus filius Chanaan	12	Antibas Iudæus à Fado occisus	528
		Amorreorū terra Hebræi potiu.	89	Antigonus post Alexander Asiam apprehendit	305
		Amorreorum mons	224	Antigonus nauali prelio uictus à Ptolemeo Sotere	312
		Amphet ciuitas	233	Antigonus filius Hyrcani Ioannis captus & occisus à fratre per insidias	354. 552

INDEX

Antigoni Aristoboli filij accusatio cor- ram Cesare contra Antipatrum & Hyrcanum tertium	372	Antiochus Cyzicenus, Antiochi So- teris filius, vincitur ab Aristobulo Hyrcani Iobannis filio	351	Antipater Iasonis, legatus Iudeorum Antipatris opp.	580 (345
Antigonus e Iudea pellitur	382	Antiochus Grypus Philometor, Deme- trij Grypi contra Antiochum Cy- zicenum	351	Antipbilus ueneficij & conirationis reus contra Herodem	448
Antigoni amicitia cum Lysania	384	Antiochi mors	358	Antiphili epistola ad Antipatrum se- cundū ab Herode deprehensa	454
Antigoni expeditio contra Herodem adiuantibus Parthis	384	Antiochus filius Antiochi Cyziceni cum Antonio Pio profligauit Seleu- cum filium Antiochi Grypi & oc- cidit	358	Antonius Centurio	664
Antigonus Iosephi fratris Herodis ca- put abscidit	392. 572	Antiochus, qui & liber pater.		Antonius contra Vitellium	706
Antig. uinctus ducitur ad M. Antor- nium	394. 574	Antiochus Antiochi Grypi filius An- tiochum Cyzicenu prostrauit ibi.		Antonia uxor Drusi maioris	486
Antigonus Antiochia occisus	395. 576	Antiochus contra Iudeam nisus occi- ditur	360	Antonia dignitas	488
Antiochia Syria metropolis	313	Antipater qui prius Iamnei Antipa- Hyrcano amicus	363	Antonia filia Claudij ex Petronia	557
Antiochia olim Mygdonia	551	Antipater & Hyrcanus tertium ad A- retam regem Arabum confugiunt	364. 555	Antonia turris, arx, & castellum olim Baris	354. 579. 742
Antiochus Epiphanes dictus	281	Antipatri uictoria de Aegyptijs	372. 560	Antonia incenditur	635
Antiochus Theos fil. Alexandri Epi- phanis Seleuci Nicanoris nep.	313	Antipater tyrannidis accusatus ibidē		Antonia fundamenta diruta	742
Antiochi nuptie cum Cleopatra	315	Antipater praeses Iudae factus ibidē		Amat uicus qui & Borreos	650
Antiochi amicitia cum Iudeis	315	Antipater muros Hierosolymitanos re- struit	373	Anxioramus filius Ioram sacerdos	270
Antiochus Epiphanes fratris sui suc- cessor	320	Antipater Iudeis inuisus	374	Aoth assertor Israelitarū ab Eglon	121
Antioch. Hierosolymam deuastat	596. 321. 548	Antipater ueneno interijt per Mala- chum	381	Apama concubina Darij	285
Antiochi odium in Iud. leges	350	Antipater, filius Hero. primi	382	Apamea ciuitas	348. 402
Antiochi effrena tyrannis in Macha- beas martyres	825	Antipatri malitia	433	Apbecca ciuitas	235
Antioch. infelice Elimaide obsessa moritur, filio Antiocho Eupatori re- gnum relinquens	328 & 329. 549	Antipater omnibus inuisus, in patrem maeuolus, odij dissimulatur, uxore ducit Aristobuli fratris filiam	640. 641. 442 & 584	Apheci turris	638
Antiochi & Macedonum audacia, Ti- to Hierosolymam obsidente	732	Antipatri & Pherore conspiratio in Herodem	444. 445. 555	Aphrica unde dicta	28
Antiochus Comagenensis rex, mori- tur	526. 577	Antipatri cōiuratio prodita	445. 594	Aphthasis uicus	682
Antiochus regno pulsus	771	Antipater ueneficij accusatur à patre	450. 598 (449	Apollinis templū Romae impensis Au- gusti fundatum	468
Antiochus Theos dictus, Alexandri E- piphanis filius Demetrium Nicanor- rem uincit	343	Antipater excusatio	450. 598 (449	Apollonius dux Samariae uincitur	324
Antiochus Eupator contra Iudam	329	Antipater in uincula cōiectus, culpam reijcit in Antiphilum	454	Apollonius Antiochi iudex occisus	325
Antiochus obses in templo fidem uiolat	330	Antipatri mors & sepultura	458	Apollonius Titus à Ionatha Abbaron uincitur	340
Antiochus occiditur	331	Antipater fil. Salomes secundae	461	Apollonius Alexandri, legatus Iudeo- rum	351
Antiochi amicitia cum Ionata	343	Antipater Gadie occisus ab Herode		Apio legatus Alexandrinorū Iudeos accusat	494
Antiochus à Triphone tutore suo oc- cisus	348	Antipater Samarites Antipa- trum ueneficij rerū agit	448. 595	Appionis aliquot calumnie & figmen- ta de Iudeis	809
Antiochi filiorum disidium	359	Antipas filius Herodis qui & Antipa- ter	443. 592	Aque Gennisaron	544
Antiochus Soter aliās Pius. Demetrii Nicanoris frater Cleopatram fra- triā ducit uxorem	349	Antipas tetrarcha factus Galilae	458	Aquila Calignulam gladio confodit	512
Antiochus Tryphonem uicit ibidem		Antipater contra Archelaum fratrem pro regno certat & deinceps	461	Aquila praeses Alexandriae	522
Antiochi perfidia & ingratitude in Si- monem Matathiam ibidē	549	Antipatro regio trans Iordanem cedit	470	Aque calidae apud Amantā	675
Antiochus contra Hyrcanū Ioannem diu pugnans, tandem cum eo ami- tiam componit	349. 350			Aquileia ciuitas	425
Antioch. in bello Parthico occisus	350			Arabarchis quid significet	668
				Arabanech sacra tunica	669
				Arabes anno X111. circunciduntur	18
				Arabia felix	21
				Arabia ab Ismaëlitis culta	46
				Arabum pugna cum Iudeis	402
				Arabes Iudeorum legatos occidunt ibi.	
				Arabes uicti à Iudeis	402
				Aradia insula	12
				Arachus pater Adrazari	175
				Aradus ciuitas	358
				Aram frater Abrahæ	15
				Arameni nunc Syri	12
				Arandum quomodo	99
				Arbela	

I N D E X

Arbela uicus	570	Aretas iniuriam filie ultus in Herode.		Aristo minister Herodis regis Chal/	
Arbores fructifera nō incidenda	104	genero	482	cidis	527
Arca dei	67	Arecen ciuitas Arabia, à Grecis Pe/		Aristoteles meminit Iudeorū	794
Arca ciuitatis Hierico circumlata muri		tra	94	Arius rex Lacedemoniorum	320
conciderunt	109	Areth Machabeus martyr	834	Armenia unde instituta	15
Arca dei à Palestinis capta	135	Arietis machine descriptio	658	Arnon fl.	88
Arca Betsamis deuenit	135	Ariochis minister regis Babyl.	274	Arrius centurio	467
Arca missa Chariatbiam in domum		Arion dispensator Iosephi filij Tho/		Arsaces rex Parthorum	346
Aminadab reducta	136	bie	318	Arfanum castrum	532
Arca relata Hierosolymam	174	Aristeus Ptolemæi Philadel. amicus,		Arfinoe regina uxor Ptolemæi Phila/	
Arcam prophanis manibus attrectan/		Iudeos absolui supplicat	306	delphi	308
tes exstinguebantur	134	Aristeus descripsit conuiuium Ptole/		Arfinoe soror Cleopatæ	400
Arca tēplo Salomonis importatur	209	mei septuaginta senioribus Iudeo/		Artab. Medor. rex vincitur 477. 481	
Arca tabulæ Moysi cōditas habuit Ibid.		rum exhibitum	311. 312	Artabani amicitia cū Tiberio Cæs. 481	
Arca Noe reliquie in Carris	529	Aristobulus filius Hyrcani Ioannis, ma/		Artabanus Parthicus	529
Arcades antiquitate non esse insig/		trem & fratre Antigoni in carcere		Artabazes f. Tigranis captus 401. 575	
nes	784	conijcit, quē postea occidit 354. 551		Artaxias rex Armenie	401
Aree ciuitas	12. 204	Aristobulus Χαλκίῳ dictus	555	Artaxerxes rex, aliās Assuerus, magni	
Arche ciuitas	113	Aristobuli mors	Ibidem. 552.	ficum conuiuium celebravit	294
Archelais uicus	472	Aristobulus filius Alexandri. Iam/		Artaxerxes Vastim uxorem repu/	
Archelaus rex Cappa. 421. 425. 472		nei	554	diat	Ibidem
Archelaus Herodis iram in filium &		Aristobulus Alexandræ matri indigna/		Artaxerxis epistola pro Iudeis	300
fratrem mitigat	587	tus, q. potestate phariseis cōcesserit		Arthemon Iudeos lassos inuadit in bel/	
Archelai excusatio corā Herode	438	Iudeam inuadit	361. 362. 555.	lo contra Arabes	402
Archelaus filius Herodis	443	Aristobulus regnum assequutus ciecito		Arus Ptolemæi, uicus quidam	467
Archel. iniuste accusatur à fratre 424		Hyrcano fratre	363. 555	Afa filius Abie profligat Zaream re/	
Arch. legatur regnū à patre 458. 601		Aristob. obsidetur in templo 364. 557		gem	226
Archelai uerba ad populum sibi gra/		Aristobulus donis sibi conciliat Scam/		Afa mortuo succedit Iosaphat	227
tulantem	459	rum contra Hyrcanum & Aretam		Asabel filius Sarnie perimitur	186
Archelaus ad Cæsare nauigat 461. 603		regem	555. 365	Asabel rex Damasci unctus ab He/	
Archelai & Antipatri concertatio a/		Aristobulus Pompeio magno uitem au/		lla	230
pud Augustū p. regno Iudæe 453		ream dono mittit	Ibidem	Asabel Adher. regis seruus, & in reg/	
usque	464. 603	Aristobulus fugatur in Alexandrium		no Syrorum successor	243. 244
Archelaus regno dignus pronuntia/		oppidum	566. 556	Asahel uicit Israelitas	290
tur	464	Aristobulus perfidus Romam uinctus		Asah. mortuo successit Ioachaz 249	
Archelao absente Iudæa uarijs tumul/		ducitur	367. 368. 558	Asahel mortuo regnum peruenit ad fi/	
tibus affligitur	464. 605	Aristobulus à Roma fugiens cum Ro/		lium eius Addan	252
Archelaus Romæ agens à Iudeis accu/		iterū pugnans vincitur	369. 559	Asam filius Iesse	148
satur	468. 607	Aristobulus à Cæs. dimissus à Pompe/		Asamoneus proauus Matathie	322
Archelaus non rex, sed ethnarcha sa/		ianis ueneno necatur	371. 560	Asamonei	289
cus	470. 607	Aristobulus fi. Alexandræ	396	Asamoneorum pontificum in principa/	
Archelaus Glaphiram fratrem ducit		Aristob. sacerdoti ab Herode adeptus		tu terminus	394
uxorem	472. 610	matris importunitate	397	Asaph	287
Archelai exilium & somniū 472. 610		Aristobulus dolo Herodis submergi/		Asaphon locus	396
Archium publicū incensum	633	tur	398	Asar pater Ioab, maritus Sarnie	168
Arcus dei, Iris	9	Aristobulus fi. Herod. primi Romæ		Asaracoldas rex Assyriorum	262
Area Chedon loci nomen	174	mittitur erudiendus 415. 582. p. totū		Asarcha Pentecoste græce	76
Area locus ubi immolatus Isaac, pestē		Aristobulo in patriam reducto uxor		Ascalon ciuitas Palestinorum	113
deprecatus David, templum edifi/		datur	421	Ascalon capta à Chananeis	120
cauit Salomon	195	Aristob. cū fratre accusatus per patrē		Ascalonitarum pestis	134
Aretas rex inferioris Syria Alexan/		patri reconciliatur	425. 426. 427	Aschanes eunuchus	274
drum Iamneum uicit	360. 554	Aristobulus iterū accusatus, occiditur		Aserite quā terram sint sortiti	113
Aretas rex Arabum	357	laqueo	440. 441	Asia	628
Aretas auxiliatus Varo contra Iude/		Aristobulus Herodis Chalceden. regis		Asina Balaam loquitar	90
am	467	filius præses Armenie fit	557	Asinei & Anilei fratrum duorum con/	
				spiratio	

INDEX

<i>spiratio cōtra Parthos Babyl.</i>	499	<i>Azar infelix pugna Iud. prefici</i>	328	<i>Ballas rex Sodomitarum</i>	15
<i>Asineus ueneno interijt</i>	502	<i>Azarus pontifex</i>	456	<i>Balleas rex Sodomitarum</i>	Ibidē
<i>Asiongaber locus</i>	215	<i>Azeca locus</i>	149	<i>Ballistarum uis</i>	660
<i>Asochiton, aliās Asochin, ciuitas Gad</i>	356.552	<i>Aziazus rex Emeforum</i>	536	<i>Balsami radicem regina Acthiopie pri</i>	215
<i>lilee</i>	356.552	<i>Azotus ciuitas capitur</i>	328	<i>ma Iudae intulit</i>	215
<i>Asom filius Dan</i>	43	<i>Azotorum pestis</i>	134	<i>Balsamum nasci in Hiericho</i>	401.556
<i>Asophi filius Mareoth</i>	202	<i>Azymorum festiuitas</i>	76.258.264	<i>Balthasar Daniel in Babylone uocatur</i>	274
<i>Asor campus</i>	344			<i>Baltasar qui ē Naboon rex Babylo</i>	277
<i>Asor condita à Salomone</i>	213			<i>nus</i>	277
<i>Asofra genus tube Hebrae</i>	79			<i>Baltasar captus</i>	278
<i>Asphaltitis palus</i>	15.88.237.253.698			<i>Baltasar prodigium</i>	277
<i>Asphar lacus</i>	334			<i>Banaia filius Remmon occidit Isbo</i>	172
<i>Asprene senatoris uestis malo omine</i>	510			<i>seth</i>	172
<i>cruentata</i>	510			<i>Banach princeps militiae Salom.</i>	204
<i>Asprenas occiditur</i>	512			<i>Banaia unus fortissimorū David Par</i>	194
<i>Asseneth fi. Putipharis uxor Ioseph</i>	36			<i>lestinos uicit et leonē interfecit</i>	194
<i>Asserones mensura Moisaice</i>	208			<i>Banaia refragatus ambitioni Ador</i>	197
<i>Asis rex</i>	788			<i>mie</i>	197
<i>Assuerus, uide Artaxexes</i>	294			<i>Banaia suffragatus Salomoni, in regē</i>	Ibidem
<i>Assurum filius Dadan</i>	21			<i>ungendo</i>	Ibidem
<i>Assyria unde dicta</i>	Ibidem			<i>Banaia Adoniam ē Ioab occidit</i>	202
<i>Assyrii populi</i>	12			<i>Barachias Israelita</i>	256
<i>Assyriorū bellū cū Sodomitis</i>	15			<i>Barachus dux Israelitarum</i>	122
<i>Assyriorum strages Hierosolymā obse</i>	261			<i>Barbarus Norbanus</i>	512
<i>dentium</i>	261			<i>Barbarorū infidie contra Herodē</i>	392
<i>Assyriorū defectio à Medis</i>	262			<i>Barematim ab Isaac capitur</i>	24
<i>Astabus ē Astaburas fluuij</i>	49			<i>Bardanes fil. Artabani rex Parthorum</i>	532
<i>Astarotheus deus Palestinorum</i>	166			<i>à suis occisus</i>	532
<i>Astrologie ē Geometria studiū quan</i>	9			<i>Baris mons</i>	8
<i>to tempore olim perdisce poterat</i>	9			<i>Baris castellum nunc Antonia</i>	555
<i>Athenienses Hyrcano tertio statuā de</i>	373			<i>Baruch scriba ē discipulus Hierer</i>	266.278
<i>dicandam decernunt.</i>	373			<i>mie</i>	266.278
<i>Athenienses laudantur</i>	627			<i>Barzafarnes satrapa Parthum</i>	324.395
<i>Athenion dux</i>	576			<i>Basan princeps militiae Salomonis</i>	204
<i>Athenion legatus</i>	316			<i>Basemath fil. Ismaelis uxor Esau</i>	24.32
<i>Athrongeus uir ignobilis Iudaeam in</i>	466			<i>Basima filia Salomonis uxor Achinaz</i>	205
<i>uadit</i>	466			<i>dab</i>	205
<i>Atratinus</i>	568			<i>Bassus Macherunta ē Herodium ca</i>	768
<i>Anaris locus</i>	788			<i>pit</i>	768
<i>Augusti ē Agrippe littere pro lu</i>	429			<i>Bataltidis regio</i>	95
<i>deis</i>	429			<i>Batanea</i>	650
<i>Augusti calliditas</i>	471			<i>Bathania regio</i>	415
<i>Augusti imp. obitus</i>	476			<i>Bathuel filius Nachor</i>	13
<i>Aulon oppidum</i>	360			<i>Bathyllus nenum Roma afferens apr</i>	396
<i>Auranitis regio Herodi datur</i>	415			<i>prehenditur</i>	396
<i>Aurea aquila ē templo direpta</i>	455			<i>Bathyr uicus</i>	444
<i>Aurei lecti usus solis Parthis concess</i>	531			<i>Batidius senator Ro.</i>	510
<i>sus</i>	531			<i>Batus mensurae genus</i>	205
<i>Autocratoris</i>	475			<i>Bebriacum oppidum</i>	703
<i>Auxomibipsa ciuitas</i>	228			<i>Beelsephon locus</i>	54
<i>Azar. prophetie ad exercitū Asa</i>	226			<i>Begabri uicus</i>	697
<i>Azarias Oziam sacra temerantē pro</i>	254			<i>Belescius scriba Cambysis</i>	283
<i>bibuit</i>	254			<i>Beleus fl.</i>	619
<i>Azarias fil. Achimae, sacerdos</i>	271			<i>Bellorum leges</i>	104
<i>Azarias puer socius Danielis</i>	274				

Belfelida

I. N. D. E. X

Belselida ciuitas	342	Betsura à Simone Matathia expugna-	344	Cesaree magna Iudeorum & Syro-	538
Bemefelis ciuitas	535	tur	344	rum seditio	538
Beniamin ad Ioseph mittitur	38	Betsurite Antiocho Eupatori se tradit	329.330.548	Cesarea Philippi olim Panneas	474
Beniamin quasi furti reus capitur	40			Cesarea Philippi Neronia dicta	548
Beniamin tribus quam ob causam de-		Bethbora locus	252	Cesares, Romanorum reges dicti	214
leta	117	Bethulla	534	Cesaris pugna contra Aegyptios adiu-	
Beniamitarum bellum contra Israeli-		Bettora uicus Iudae	524	uantibus Hyrcano Iamnei & Anti-	
tas	118.119	Betoron ciuitas	639	patro	572.560
Beniamite uxores rapiunt	119	Betzachariae locus	549	Cesaris beneficentia in Hyrcanum ter-	
Berezal Galaadites	190	Bezethin regio	116	tium, & Antipatrum primus, eiusque	
Berithus ciuitas	439	Bezethini populi	ibidem	filios	562.572
Berith Varo auxiliantur	467	Bezedei uicus	649	Cesonia uxor Caligulae occisa	517
Beroa ciuitas	359	Bezetha	515.639	Cain fraticidium	9
Beronice ciuitas, olim Elana	215	Bidaste castrum	538	Cain quae inuenerit	8
Beronice filia Salomes prima, uxor A-		Bibliorum translatio in Graecam lin-		Cain filij Enos etas	7
ristobuli quarti	421	guam	156 & deinceps	C. Antonius Consul	567
Beronices nomine plures fuisse de pro-		Bibimasin dux	305	C. Fannij decretum pro Iudeis	578
genie Herodis	484.489.522	Birzito uilla	331	C. Iulij Caesaris decreta pro Hyrcano	
Berosus Chaldeus de arca Noe	8	Bitthora urbs à Salomone condita	214	tertio, & gente Iudaea	575
Berosus meminit Abrahae	14	Blasphemiae lex & poena	97	C. Caesaris caedes	386
Berosus de rege Sennacherib	261	Bobus terra aranda, nec diuerso gene-		C. Martius Censorinus	429
Berosus de rege Nabuchodonosor	276	re seminanda	99	C. Norbani Flacci epistola pro liberta-	
Berothi ciuitas	112	Bochor uicus	86	te Iudeorum tutanda	eodem
Bersabee puteus	18	Bochorus pater Sabee	191	Caius filius Agrippae	462
Bersabee ciuitas	175.230	Boethus pater Simonis Cantharae	525	C. Caligula filius Drusi	486
Berselleus Galaadites beneficus in Da-		Booz cognatus Elimelech ducit Ruth		C. Caligulae committitur tutela Agr.	486
uid	186	uxorem	151.152	C. Caligula quartus Rom. imp.	491.615
Bersellei filios Dauid moriturus, com-		Booz columna	207	C. Caligula Herodem cum Herodiade	
mendat Salomoni	200	Borceos uicus	650	exilio damnat	494.615
Beryllus Neronis pedagogus	558	Borceus legatus	658	C. Caligula Agrippae Tetrarchia Phi-	
Beseleel filius Uri	65.72	Bosor ciuitas Arabiae	95	lippi donat	ibidem
Besemoth uicus	696	Bosphorani	628	C. Caligula Petronium contra Iudeos	
Besor torrens	165	Bos Cornupeta	103	legat	ibidem
Betharantha ciuitas Iulia dicta	475	Bois triturantiu ora non obliganda	99	C. Caligulae litterae ad Petronium de sta-	
Bethara	715	Brachus legatus	519	tuis erigendis	497
Bethel ager, & quid significet	24	Britanni laudantur	628	C. Caligulae crudelitas & arrogantia	
Bethel ciuitas	143.220	Britannicus occisus	537		498.504
Bethela urbs capta	117	Brixellum	701	C. Caligula insidijs Cassij Cherea inter-	
Bethlehem ciuitas tribus Iudae	ibide	Brundisium urbs	387	emptus	506 & c.
Bethlehem à Roboam structa	222	Bubo ominosus Agrippae	489.526	C. Caligulae mollities	506
Bethepton toparchia	597	Bubastis flumen	788	C. Caligulae uxor occiditur cum fil.	517
Bethomis ciuitas	359	Burrus princeps militiae Claudij	537	C. Caligulae uita & eruditio	518
Bethoron uicus & ciuitas	332.334	Buzi sacerdos	134	C. Sempronius Romanus	301
Bethsabee uxor Uriae	178	Buzus, pater Simois soceri Hero.	414	Caleph regio	119
Bethsabee perdit temeritate Adoniae	197			Caleph explorator Chanaanae	80
Bethsabee petitio à Salomone	201	C		Calistus libertus C. Caligulae	509
Bethsaïda ciuitas Iulia dicta	475	Abrothalia locus	80	Calimander à Iudeis uictus	352
Bethzan ciuitas nunc Scythopolis	166	Cadet locus	114	Calliroe fons Iordanis	457
Betiso locus	715	Cadmus Milesius	784	Cambises Saba Meroe nominauit	49
Betsamis uicus	135	Cecilius Bassus occisor Sexti Caf.	563	Cambises Aegyptum uastauit	54
Betsamis à Graecis Scythopolis	328	Cesarea Capadociae olim Moga	11	Cambises Hierosolymam & templum	
Betsamite populi	136	Cesarea Herodis edes	570	restaurari prohibuit	283
Betsephon ciuitas in biblijs Balasor	182	Cesarea olim Stratonis pyrgus	415	Cambises Damasci defunctus	ibidem
Betsura ciuitas à Roboam structa	222		600.526.538.552	Camon ciuitas Galaadinorum	126
Betsura à Iuda Machabeo capta	327	Cesarea ab Herode extructa	427	Campus Curicus	177
		Cesarea Iudeorum caedes facta	635	Campus	

I B D E X

<i>Campus maximus, regio</i>	205. 534	<i>Cenedeus</i>	639	<i>Chodolochomortus Assyriorū dux</i>	15
<i>Cana uicus</i>	554	<i>Ceparius Qairini, senator</i>	562	<i>Cherilus poeta</i>	794
<i>Canatha</i>	576	<i>Cephalon frater Antipatri primi</i>	365. 556	<i>Chotrabi Madianus</i>	95
<i>Candelabra & cantuari templi Salo-</i>				<i>Chronica ab initio mundi usq; ad capti-</i>	
<i>monis</i>	208	<i>Cerastes pater Pausania</i>	302	<i>uitatem Babylonicam</i>	270
<i>Canidius Gallus Cos.</i>	394	<i>Cerealis Samariae expugnator</i>	663	<i>Chusus & Chusei</i>	19
<i>Capernaum fons</i>	673	<i>Cerimonia sacerdotum & pontificum</i>		<i>Chusi amicus Dauid</i>	184
<i>Capharsaba locus & campus</i>	360. 428	<i>tabernaculi</i>	74	<i>Cilicia olim Tharsus</i>	11
<i>Capharin ciuitas</i>	702	<i>Cesennius Gallus Galileā inuadit</i>	698	<i>Cinnamus princeps Parthorum</i>	531
<i>Capharsamala uicus</i>	332	<i>Cesennius Petus</i>	77	<i>Cinnira musica instrumenta</i>	208
<i>Caphartophan uicus</i>	697	<i>Cestius Gallus</i>	622. 636	<i>Cinthares ponderis genus</i>	68
<i>Caphedon Samaritarum seductor</i>	480	<i>Cestius Iudeam explorat per Neapoli-</i>		<i>Circumcisionis origo</i>	17. 225
<i>Caphetra ciuitas</i>	702	<i>litaniū</i>	626	<i>Circumcisio Iudeorum & Arabum</i>	18
<i>Capiron locus</i>	365	<i>Cestius Iudeam populatur</i>	637	<i>Cis pater Saul, filius Abihel</i>	138
<i>Capito Gessij Flori centurio</i>	625	<i>Cestij exercitus casus</i>	640	<i>Ciuis dux Germ.</i>	764
<i>Capitolium Romae Iouis templum</i>	504	<i>Cestius Hierosolymam obsidet</i>	639	<i>Ciuitas prima</i>	6
<i>Capadoces olim Moschini</i>	11	<i>Cethus filius Chanaan</i>	12	<i>Ciuitas fugitiuorum</i>	96
<i>Capreae insula</i>	486	<i>Cethim filius Iani</i>	11	<i>Clasicus dux Germanorum</i>	764
<i>Captiuorum mos supplicandi</i>	235	<i>Cethima insula, nunc Cyprus</i>	eodē	<i>Claudius C. Caligula patruus</i>	509
<i>Captiuorum & peremptorū numerus</i>		<i>Cetura uxor Abrahae</i>	20	<i>Claudius quomodo imperium suscep-</i>	
<i>Tito Hierosolymam obtinente</i>	759	<i>Chabulan terra</i>	215	<i>rit</i>	515
<i>Carmelus mons</i>	204. 238	<i>Chacac Hebraeorum sapiens</i>	204	<i>Claudius à militibus imperator electus</i>	
<i>Carran locus</i>	24	<i>Chadam</i>	178		516. 617
<i>Carrorum prouincia amomi frax, &</i>		<i>Cherea insidie in C. Caligulam</i>	506	<i>Claudij beneficentia in Agrippam ma-</i>	
<i>reliquijs arce Noë celebris</i>	529	<i>Chereas impetit Caligulā gladio</i>	511	<i>iorem & edicta pro Iudeis</i>	522
<i>Carthago à Tyrijs condita</i>	790	<i>Chereas Claudio inimic. occiditur</i>	521	<i>Claudius stolam conseruare Iudeis con-</i>	
<i>Carthaginenses laudantur</i>	629	<i>Chalcis ciuitas</i>	365. 571	<i>cedit, & Herodi Chalcidis regi pon-</i>	
<i>Carus phariseus occiditur</i>	445	<i>Chaldei olim Arphaxadei</i>	12	<i>tifices & sacerdotes instituendi au-</i>	
<i>Cassie pyle</i>	481	<i>Chaldei insurgunt contra Abraham</i>	15	<i>toritatem donat</i>	528. 529
<i>Cassander rex Macedoniae post Al.</i>	305	<i>Cham filij & ex eis gentes</i>	11. 12	<i>Claudij obitus</i>	557. 619
<i>Cassius Longinus praeses Syriae post</i>		<i>Chananeus filius Cham</i>	12	<i>Claudij tempore fames facta</i>	81
<i>Vitellium</i>	419. 528	<i>Chananea regio</i>	12. 16	<i>Clearchus philosophus Iudae gentis</i>	
<i>Cassius Chereas Claudio inimicus mor-</i>		<i>Chananea fame pressa</i>	14	<i>meminit</i>	794
<i>te multatur. uide Chereas</i>		<i>Chananei inimici Isaac</i>	24	<i>Clemens complex coniurationis in C.</i>	
<i>Cassius praeses Syriae post Crassum</i>		<i>Chananeorum exercitus in Gabaoni-</i>		<i>Caligulam</i>	507. 508
	571. 569	<i>tae</i>	111	<i>Cleodemus propheta</i>	22
<i>Cassius Iudeam uarijs malis affecit</i>	581	<i>Chananeos occidendos</i>	104	<i>Cleopatra filia Ptolemæ Philometoris</i>	
<i>Castomachi à Iuda Mach. uastatur</i>	327	<i>Chananeorum terrae natura</i>	113	<i>iungitur matrimonio Alexandro</i>	
<i>Castor Iudeus</i>	724	<i>Chananei à Iosue diuisti</i>	Eodem	<i>Epiph.</i>	339
<i>Castra regio</i>	167	<i>Chananei ab Israelitis deuisti</i>	119	<i>Cleopatra uxor Ptolemæ Epiph.</i>	316
<i>Catalogus pontificum à tempore Salo-</i>		<i>Chananei rursus occupat Hebr.</i>	120	<i>Cleopatra filia Ptolemæ Epiphani-</i>	
<i>monis usq; ad captiuitatem Babyloni-</i>		<i>Charanacha Ammonitarum metropo-</i>		<i>nubit</i>	315
<i>cam</i>	271	<i>lis</i>	175	<i>Cleopatra Ptolemæ Philometoris fi-</i>	
<i>Catullus Libye praeses punitus</i>	782	<i>Chariathiarim ciuitas</i>	136	<i>lia spondetur Alexandro Epipha-</i>	
<i>Caule locus</i>	273	<i>Charra ciuitas</i>	15	<i>ni</i>	339
<i>Cedeffa ciuitas</i>	544	<i>Chebron fons</i>	273	<i>Cleopatra Alexandro erepta nuptum</i>	
<i>Cedron uallis</i>	710	<i>Chebron ciuitas uastata</i>	328. 700. 702	<i>datur Demetrio Nicanori</i>	541
<i>Ceila prouincia</i>	107	<i>Chefrite populus</i>	111	<i>Cleopatra uidua Antiochum Soterem</i>	
<i>Ceilani & Ceilitae prouinciales</i>	eodē	<i>Chelion filius Elimelech</i>	131	<i>leuirum ad nuptias & ad imperium</i>	
<i>Celeb filius Dauid</i>	168	<i>Cherubimfigurationes arce Mosi</i>	67	<i>inuitat</i>	548
<i>Celenderis ciuitas Ciliciae</i>	486	<i>Cherubim templi Salomonis</i>	207	<i>Cleopatra insidiata Ptolemæo Lathy-</i>	
<i>Celer millenarius disceptus</i>	536	<i>Chetomene, uestis sacra</i>	68	<i>ro filio</i>	557
<i>Cenez Israelitas ab Assyrijs asseruit</i>		<i>Cheton lineum sacrum</i>	eodem	<i>Cleopatra Selene regina Syriae</i>	362
<i>Cendebeus dux Antiochi Soteris</i>	(121	<i>Chiatemeritae populus</i>	111	<i>Cleopatra Alexandram tertiam cum</i>	
<i>à Simone Matathiae uictus</i>	349. 549	<i>Chira aurarius Salomonis</i>	207	<i>filio fugere inuitat ad Aegyptū</i>	597
				<i>Cleopatra</i>	

I N D E X

B David

I N D E X

David filij	168	tiocum Eupatorem & Lysiam in-	Diglath	4	
David dolet ob mortem Abner	170	terficit	331	Diluuium	7
David occisores Abner execratus	170	Demetrii insidie aduersus Iudā	331.332	Diluuij qui scriptores meminerūt	8
David mortem Ithobeth ultus	Ibidem	Demetrii cum Ionatha Abaron ami-		Dine stuprum à fratribus uindica-	
David omnem principatum Israel con-		citia	336	tum	29
secutus	172	Demetrius in praelio contra Alexan-		Dinasus pontifex	542
David uxores & filij	173	drum Epiphanem occiditur	337	Dineas qui & Aretas, Obode succes-	
David primus Hierosolymam nuncu-		Demetrius Nicanor Grypus Demetrii		for	436
pauit	Ibidem	filius cōtra Alexandrū Epiph.	340	Dineas Sileum ueneficij traducit apud	
David Palestinos uicit Hierosol.	173	Demetrio uxor Alexandri Epiphanis		Cesarem	436
David fœdus cum Thon rege	176	nubit	341	Dineus pater Eleazari latronis	537
David iterum bella infert Palest.	175	Demetrius Ionathæ Abaron sacerdo-		Diocles de rege Babylonio	277
David iniuriam ultus in Ammonit.	177	tium confirmat	342	Diogenes quidam à Phariseis occis-	
David amore Bethsabæ cap:us	178	Demetrius in Ionathan ingratus à Try-		phus	361.554
David adulterij arguitur à Nathā	179	phone Apameno superatur & ca-		Diodorus legatus Iudeorum	351
David reconciliatur deo	180	pitur ibidem & deinceps		Diodorus Apamenus qui & Tryphon	
David reuocat Absalom	183	Demetrius rex contra Hyrcanum Io-		uide in dictione Tryphon.	
David à fil. Absalō r' gno pellitur	184	annem	351	Dion ciuitas	360
David exercitu contra filium instructo		Demetrius ab Alexandro Zebenna su-		Dionysius Tripolitanus	365
uictoria potitur.	187	peratus, ad Cleopatram uxorem su-		Diophantus pseudographus	437.589
David filij sui Absalō mortē luget	188	giens, non recipitur, tandem interijt		Dius hist. de rege Hira	213.790
David regnum recipit	189	occisus ab Antiocho Cyziceno Ibi.		Drimi nomen loci	384
David inimicos in gratiā recipit	Ibidem	Demet. Eucerus rex constituitur	358	Distrus mensis Macedonum	288
David rursus contra Palestinos bella		Demetrius Eucerus Alexandrum Iam		Diortij lex	102
gerit	192	ncum uincit	359	Dius ciuitas Macedonum	340
David fortes	193	Demetrii contra Philippum fratrem		Dochis princeps militia Salom.	205
David ab Achimath impetitus per Abi-		bella	Ibidem	Dodorus filius Herculis	22
sai defenditur	192	Demetrius Pōpeij libertus Gadarenis		Dodus pater Eleazar	193
David uario metrorum genere cantica		præficitur	368	Doech Syrus famulus Saul	155.156
& hymnos componit	193	Demetrius Andromachi filius	433	Doech proditor beneficiorum Achis	
David mandati dei oblitus in censendo		Demetrius Alexandrinus	537	melech in David, sacerdotes iussu	
populo	194	Demetrius Phalereus bibliothecæ		Saul interficit	156
David impensas ad opus templi pa-		Ptolemæi Philadel. præfectus	506	Domitianus	606
rat	195.198	Demetrii epistola ad Ptolemæum pro		Domitiani expeditio in Germanos &	
David Salomoni filio mandat edificati-		transcribendis libris Iudaicis	307	Gallos	564
onem templi	196.199	Demoteles tabellio Darij regis	520	Domitius Acnobarbus pater uero.	537
David Sacerdotes & Leuitas ordi-		Desius mensis	379	Domitius Nero	537
nat	198.199	Dei opificia	2.4	Domitius Sabinus	664.725
David morituri uerba ad Salo.	199.200	Dei sententia super hominem	4	Dora ciuitas & castellū Idumææ	348
David post annos septuaginta moritur		Dei ira super Israelitas	81	Doritarum facinus in Iudeos	524
& ingentes thesauros reliquit	200	Deuteronomij historia	96	Dorensis regio	208
Davidis sepulchri dinitie	350	Dei præceptum ad Saul ut Amalechi-		Doris ciuitas	118
Debora Israelitarum prophetissa	122	tas penitus deleat	145	Doris uxor Herodis	382
Decem præcepta legis	64	Deus irascitur Saul ob inobedienti-		Dorotheus minister Ptolemæi	312
Decimæ leuitis dande	87	am	146	Doron ciuitas	115
Decimarum lex	97	Deus obedientia non sacrificijs dele-		Dortus Iudeus	535
Decreta aliquot Romanorum pro Hyr-		atur	147	Dosithei perfidia in Hyrcanum tertio-	
cano & Iudeis	374	Deus loquitur ad Nathan de structura		-um	405
Dedicatio templi à filiis transmigrati-		templi	174	Dositheus ab Herode occisus	420
onis celebrata	289	Deus carpit Salomonem, per prophe-		Dotan urbs	240
Deliorum decretum pro Iudeis	378	tam	218	Draconis leges	784
Delon ciuitas	366	Dei indignatio cōtra Achab	231	Droma concubina Gedeonis	124
Delta locus	402	Diagoras Melius	822	Drusilla Agrippæ maioris filia, uxor	
Demenetus orator	355	Dicaarchia ciuitas	504	Antiochi Comagen. regis	527
Demetrius Seleuci filius rex factus, An-		Digestio structurae templi Salom.	206	Drusilla Felici nu pta	536
				Drusus	

INDEX

Drusus maior Tiberij frater Antonia
maritus 584

Drusus Tiberij filius 486

Drusum turris 415.508

Due tantum tribus à captiuitate Hier/
osolymam redierunt 290

E

Ebal mons 112

Ebifar ciuitas 160

Ebron ciuitas 13

Ebuius Decadarchus 676

Ecceus hystoriograph. meminit Abra/
ham 14

Echibene uxor Ezechie, mater Ma/
nasse 262

Edom cognomentum Esau 50

Egbatana locus 280.288

Egassarius rex Babylonius 277

Eglon Moabitarum rex Israelitas ser/
uitute affligens ab Aoth interimi/
tur 121

Eleon mons 714.734

Elam filius Sem 12

Elamite Ibidem

Eleazarus pontifex 1

Eleazarus Mosi filius 51

Eleazarus filius Aaron, patri successor
in sacerdotio 88

Eleazarus moritur 116

Eleazar filius Dodi uir fortis 193

Eleazarus frater Simonis Iusti sacerdo
tium adeptus 308

Eleazari & Ptolemæ Philadelphi al/
terne epistole 308

Eleazaro mortuo Manasses patruus
succesit 315

Eleazarus Apphus uel Mauro filius
Matathie 325

Elea. ab elephâte opprimitur. 330.549

Eleazarus seditiosus phariseus 353

Eleazarus Crassum redimit pro spolia
tione templi 370

Eleazarus pontifex post Iozarum Bo/
ethi 472

Eleazarus filius Anne pontificis in sa/
cerdotium succesit post Ismaelum
Iabi 476

Eleazarus cuiusdam Iudeorum factio/
nis autor mulctatur à Fado 528

Elea. Dinei princeps latronū 535.620

Eleazarus latro à Felice captus 537

Eleazarus quidam conspirationis Iude
orum contra Romanos autor 631

Eleazarus filius Iairi 634

Eleazarus Simonis 642.686

Eleazarus Ananie scriba capitur 540

Eleazarus Samæi 659

Eleazarus sicariorum princeps 772

Eleazari cuiusdam magnanimitas &
laudata constantia pro conseruatio/
ne legis ad Antiochū Epiph. 830

Eleon mons 734

Elephantine oppidum 704

Eleusa ciuitas nunc Sebaste 427

Eleutherus fl. 449.575

Eleutheri equites 566

Eli filius Ithamar sacerdos & Israeli/
tarum preses, lapsus de sella defun/
ctus est 131.134

Eli filiorum uita & mores 132

Eli filij bello cadunt 133

Eli pater Semeie 193

Eli filius Samaris Babylonij 444

Eliab filius Iesse 148

Eliasib sacerdos post patrem suum Io/
achim 292

Eliasibo mortuo Iudas si. succesit 301

Elia princeps militie tribus Iuda 256

Elia maior 495

Elidenfes 581

Elimelech migratio in Moabitidē 131

Elioneus Canthare pontifex 526

Elisas, Elisei 11

Elom socer Esau 23

Elon filius Zabulon 43

Elon princeps Israelitarum 127

Elon ciuitas uastatur 227

Emachoes locus circa Iordanem 466

Emmaus ciuitas 325

Enabris locus 669

Endelechismus 286

Enfron ciuitas à Iuda Machabeo ca/
pta 328

Engadda 158.650

Epaphroditus Iosephum ad historias
scribendas inuitauit 1

Ephan cognatus David 193

Ephesina ciuitas 377

Ephesiorum decretum pro Iudeis 379

Ephot uestimenti genus 69

Ephraim filius Ioseph 86

Ephraim tribus leuitarū prefectus 79

Ephrata locus 29

Ephron agrum suum uendidit Abra/
hæ 20

Epirates Iudeis Scythopolim prodi/
dit 352

Epircurei refutati 201

Epiphania 12

Erebinthonicus uicus 734

Eroge locus 254

Esau patris benedictio præripitur 25

Esau cum Iacob habitacula partitus,
primatum uendidit 29.30

Esau cur & quādo uocatus sit edom 30

Esau filij Ibidem

Eschon puteus 25

Esdræ historia 181

Esdras scriba acceptis à Xerxe literis
Hierosolymam proficiscitur 290

Esdras consulto Achanomio abdicat
alienigenas sacerdotum & leuita/
rum uxores 291

Esdras moritur 292

Eserimoth locus 97

Essenorum hæresis de animabus & cor
poribus 345.417.474.610.613

Esim quid significet 69

Eteron mons 113

Ethicus 521

Ethan habitaculum Samson 129

Etheus princeps militie David 187

Eua quid significet 4

Eua quomodo inducta & rursum ex/
pulsa sit paradiso 4

Euaetus delator filiorū hero.436.590

Euchi populi ab Hira uicti 215

Eui rex Madianitarum 94

Euila & Euilai 12

Euodus libertus Tiberij Caesaris 490

Eupator Ptolemæus 513

Euphrates fl. Paradisi 4

Eupolemius filius Ioannis Gaddis 532

Euripus id est piscina 320

Euricles delator filiorū Hero.436.588

Eutychus fur et delator Agr.487.488

Euxinus pontus in quo Ionas à ceto est
euomitur 253

Exercitus instruendi ratio 78

Exodi historia 45

Ezechias filius Achaz rex Hierosoly/
morum 257

Ezechias sacrificia diu intermissa re/
uocat Ibidem

Ezechia oppressio ab Assyrijs 260

Ezechias solatur ab Esaia proph. 261

Ezechie languor eiusq; uite prolons
gatio Ibidem

Ezechie succedit fil. Manasses 262

Ezechias princeps latronum ab Hero/
de occisus 373.562

Ezechiel propheta adhuc puer cū alijs
in Babyl. captiuus abducitur. 267

Ezechiel in Chaldaea prophetans non
auditur 267

INDEX

Ezechielis prophetia de Sedechia	270	Gabathon opp. Palaſtinorum	225	Geraſa	635.650.698
Ezi mater Iofie regis	263	Gaber militia princeps	204	Gerareth ciuitas	226
Erica tutor regni Iſrael	256	Gabiar princeps militiae Salomon.	203	Geraritidis regio	226
F					
Fabatus à Syleo occiſus	446.593	Gabinus praefes Syr.	368.369.370.556	Germani milites mortem Caligulae	512
Fabius centurio Hieroſolymorum		Gab. praef. Syriae geſta	366.368.369.370	Germani ab ira reuocati	114
muros aſcendit Pompeio urbem obſidente	367	Gad filius Iacob	26	Germani laudati	629
Fabius Damafci rector	382	Gad propheta Dauid	194	German. pater Caligulae occiditur	512
Fames ſub Claudio imp.	381	Gadara opp. expugnatum	360	Germanici laus	49
Fames tempore Dauid	192	Gadara reſtauratur	268	Germanicus pater Agrippinae	557
Fannius M. fil. Cos.	352	Gadara expugnatur à Veſpaſi.	654	German. ueneno interijt à Piſone	477
Fauftus Cornelius	557	Gadare deditio	695	Germani milites Caligulae	512
Felix Malachi frater à Phafelo fratre		Gaddi oppidum	237	Germani milites Romanorum opes praedantur	403
Hero. ſupatus dimittitur	382.564	Galaad mons	28	Germani augurium de Agrip. maio.	489
Felix praefes Iud. poſt C. C. C. C. C.	536.620	Galaaditis regio	28.203	Geſſaban fil. Ioe rex Iſrael	258
Felice praefide Iudae a latronibus & ſeducitoribus populi reſerta	557. & inde	Galata oppidum	364	Geſſus filius Moſi	58
	620	Galata olim Gomeritae	11	Geſſus Florus praefes Iudae poſt Albinum	541.622
Felix à Iudeis accuſatur; ſuccedente Portio Feſto	539	Galba imperator	699	Geſſij genus & malitia	543
Ferreus mons	697	Galbe mors	701	Geſſur regio	168
Fefum luminarium	326	Galboa loci nomen	155	Getha fl.	4
Ficula uicus	316	Galgal loci nomen	110.139.	Geth urbs et regio Paleſt.	113.155. 253
Filiorum Iſrael eduſtio de Aegypto	51	Galilea ſub ditione Herodis	389.571	Getho urbs Paleſtinorum	135
Filij pro parentibus non puniendi, & contra	103	Galilee deſcriptio & fertilitas	649	Getuli olim Euilai	12
Filius à matre coſtus	748	Galilea inuaditur à Veſpaſi.	654	Gezerenna ciuitas	173
Flaccus rector Syriae	485	Galilei deſiciunt ab Herode	392	Gezonat princeps milit. Iofaphat	234
Flauius Silua expugnat Maſſada	772	Gallus centurio	676	Gigantum genus	116
Flumina paradifi	4	Galli	628	Gigantum conuallie	173
Fluuius aque, ſanguineus	52	Galmon regio, quae Gilon in biblijs	186	Gimon, ppheta mittitur ad Baſan	226
Fœdus putei	18	Gamala oppidum	360.642	Ginanis uicus	534
Fonteiſ Agrippa occiditur	765	Gamale ſitus, obſidio, & excidium à Tito factum	674. & inde	Ginea	750
Fornicariae mulieris merces	97	Gamalitica	650	Gifcala oppidum	642
Fortunatus libertus Agrip. maio.	493	Gargaxus	305	Gifcala à Tito capitur	678
Frætris deſuncti ſemen excitandum	101	Gaulalim oppidum	95	Gifon id eſt cancellus	208
Fronto Iudeorum iudex	750.759	Galanitis	203.635.650	Glaphira filia Archelai regis Cappad.	585
Fullonis monumentum	715	Gaulanitis regio	360	uxor Alex. filij Herod.	585
Fulvia à profugo Iudeo ſeduſta	480	Gaza capta ab Alexandro	303	Glaphire arrogantia	585
Furius centurio	367	Eadem capta à Iudeis	357	Glaphira marito mortuo redit ad patrem	479
Furti lex	102	Gazarim oppidum	192	Glaphire nuptiae cum Archelao affert, & meſtitia ſuper marito, eiusque ſomnium & interitum	610.471.473
G					
Gaal princeps Sichimitarum	125	Gebonitis oppidum	635	Gnidus loci nomen	358
Gabaa oppidum	117.227	Gechegleth cognomen Rahuelis	50	Gobolitis, Idumaea	30
Gabaa etymologia	148	Gedeon liberauit Iſrael de Amalec.	123	Goboth loci nomen	60
Gabaa uſtatur ab Iſraelitis	119	Gedeonis uifto	123	Godolias praefes conſtituitur Hieroſolymis	278
Gaba oppidum Galilee	412	Gedeon 70. liberorum pater, & unius naturalis	124	Godolias interimitur per Iſmaele	272
Gabala oppidum	360	Gedi	1bidem	Goliath Paleſtini proceritas	149
Gabao	639	Gelboe mons	162	Goliath proſternitur à Dauid	150
Gabaonite	111	Gellius Marci Antonij libidinis miniſter	396	Gophna	580.950
Gabaonite callide ſoederati cum Ieſu	111	Gemellus ex aula Hero. exclusus	433	Gophnitica Toparchia	549
Gabaonite liberantur	1bidem	Genafar lacus	475.542	Gorgias ſuperatur à Iuda Macha.	325
Gabaonitarum puniſio	192	Genath porta	715	Gorion occiſus	692
Gabatha loci nomen	139	Gerara locus Paleſtinae	18	Gorion	
		Gera pater Semci	184		
		Gera pater Aeth.	121		

INDEX

Gorion Iosephi fil.	682	Helias filium uidue Sareptane resuscit	um Iudæa expellit	382
Gorion Nicodemi fil.	634	tat	Ibidem, & 229	
Gotarzes rex Parthorum	532	Helias pseudopropheta Baal occidi	Herodes Iudæa tetrarcha	384. 569
Gotholia filia Achab, uxor Ioram, regi		iubet, & fugit Iezabel	Herodis fuga in Idumæam	385
na Hierosolymorum	234. 244	Helias inungit reges, futuros ultores	Herodes in ius uocatus bellum Hyrcan	
Gotholia studet exterminare genus		Achab	no mouere tentauit	374. 375. 562
David	Ibidem	Helias mittitur ad Achab propter Na	Herodes Syriæ præficitur	381. 563
Gotholia perimitur	248	both iniuste occisum	Herodes Romam pergit	386. 568
Gracchus Sabino auxiliatur contra Iu		Helias inuasores suos ulciscitur	Herodes accusatur apud M. Antoniu	
deos	465	Helias occurrit Achab	um	384. 565
Græci laudati	628	Heli. & Henoch mortē nemo uidit	Herodis bellū cum Parthis	384. 563
Græcorum impudens arrogantia	10	Helias habitus	Herodes à senatu Ro. rex Iudæa pro	
Græcorum omnia esse noua Iosephus		Helias precib. pluuia suspēsa redijt	nunciatur	387. 569
asserit	783	Heliachim tutor regni Ezechie	Herodes Roma rediens Antigonum &	
Græcorum antiquissimi Chaldeis præ		Heliachim pontifex custos thesauro	Hierosolyma obsidet	389. 569
ceptoribus usi	783	rum Iosue	Herodes Galilæa potitus, latrones de	
Græci cur ut plurimum inter se dissen		Helim	let	390. 571
tiunt	784	Heliopolis leonum ciuitas	Herodis pugna cū Arabibus.	401. 577
Granicum flumen	502	Helisæus propheta efficitur.	Herodes Hyrcanum interficit	405
Grana ciuitas à Iuda Mach. capta	527	Helisæi prophetia	Herodes mandat uxore occidi	406
Grapte cognata Sire regis	702	Helisæus hostes obcecatos ad Ioram	Herodes honorifice à Cesare excipi	
Gratus miles	518	traducit, ubi de eo plura	tur, & splendide donatur	407. 408
Guta oppidum	392	Helisæus moritur	Herodis auaritia	395
Gyon fl. paradysi	4	Helisæus post mortem miraculis cla	Herodis ædificia	411. usq; 419. 579
Gyon Græcis dicitur Nilus	eodem	ruit	Herodes propter occisam uxorem mor	
		Helisæi sepulchri natura	bo correptus	409. 410
		Helisæi fons	Herodis sauitia in amicos & liberos	
		Hellanicus historiographus	Babe	410
		Helladici populi à Iano orti	Herodes theatra & quinquennalia in	
		Hellepontus Lysimacho post Alexan	stituit Hierosolymis	411. 412. 580
		drum cecit	Herodes oppida & templa cōstruit in	
		Helpis una ex uxoribus Herodis pri	honorem Augusti Caesaris	415
		mi	Herodes Antoniam condidit	431
		Heman unus ex sapientibus Hebræo	Herodis beneficentia erga populum,	
		rum	tempore famis	414. 581
		Hemath ciuitas	Herodis profectio ad M. Antonium, &	
		Hemathenus rex cum David fœdus	pericula	391. 573
		iniit	Herodi uarie insidie structæ	392. 393
		Hemor rex	Herodes obsidet Hierosolymā	393. 569
		Hemfanea sacra tunica	Herodis nuptiæ cum Mariamne	393
		Heniochi laudati	Herodis instantia apud M. Antonium	
		Henoch	pro morte Antigoni	394
		Henochia prima ciuitas mundi	Herodes sacerdotium Ananelo dat ali	
		Henoch et Helias mortē nemo uidit	enigene	396
		Henoch uixit 365 annos	Herodes tradit sacerdotium Aristobu	
		Heraclea ciuitas	lo	397
		Hercules auxiliatus filijs Abrahæ, du	Herodis dolo Aristobulus submergi	
		xit uxore filiam Iaphram	tur	398. 582
		Herennius Capito creditor Agrip	Herodi diadema imponit Anton.	578
		pæ	Herodes amore uxoris insanit	399. 582
		Herodes 15. annorum præficitur Ga	Herodes Cleopatram occidere molies,	
		lilææ	deducit Aegyptum	401
		Herodes maior accusatus sisti iubetur	Herodes uenator, bellator, & sagitta	
		apud Hyrcanum	rum insignis librator	581
		Herodes Antigonum Aristobuli fili	Herodes sacerdotis filiam ducit uxo	
			rem, delubraq; & statuas erigit con	

INDEX

tra legem	414.415	Herod. moriturus mandat ut se mortuo	Hieroboam adducens pop. in idololatri
Herodis solertia erga populum cōpes-		Iudeo. primores interficiātur 457	am. increpatur à Iadon proph. 220
cendum	416	Herod. semet interficere conatus 458	Hieroboam contra Abiam mouet bel-
Herodes struxit transitum subterrane-		Herodis testamentum, mors, & tempus	lum 224
um in templum	420	regni eius Ibidem	Heroboā et generis eius extinctio 225
Herodis lex noua in fures	420	Hero. pōpa funebris & sepultura 459	Hieroboam filius Ioē rex Israel qua-
Herodes filios suos Romam mittit 415		Herodis regni diuisio 470	lis 255
Herodes filios Roma reductos, in ma-		Herodis uniuersa prosapia 484.592	Hieroboam mortuo successit filius Za-
trimonium despondit 421		Herodes secundus, filius Herodis ma-	charias 255
Herodes Agrippæ occurrit in Asia &		ioris ex Mariamne pontificis 592	Hieron Hebræa lingua munitio 175
Ionia, & eius munificētia in eū ibi.		Herodes filius maioris Herodis ex	Hierosolyma Beniamitis tributaria 176
Herodis cū Iud. cōtrouersia 422.425		Cleopatra 443	Hierosolyma sub Abraham Solyma di-
Herodis controuersia & reconciliatio		Herodes ciuitates quasdā condit 476	cta 172
cum filiis 424. usq; 427.585		Herodes Antipas 601	Hierosolymorum reges quot & quan-
Herodes iterum quinquennale certa-		Herodes Artabanū & Vitellium con-	diu regnauerint 270
men celebrat 427		uiuio excipit 481	Hierosolymitarū 3000 ducuntur in Ba-
Herodis liberalitas erga Rhodios 428		Herodis amor in Herodiadem, & eius	byloniam 265
Herodes agonothea dictus Ibidem		bellum cum Areta 482	Hierosolyma obfessa à Suffacho 222
Herodes gloriæ cupidissimus, inq; suos		Herodis obitus eiusq; filij 554	Hierosolyma obsidetur & capitur à
sauissimus Ibidem		Herodias filia Aristobuli, soror Agrip-	Babylonijs 268.269
Herodes sepulchrum Dauid infelicer		pæ maioris Ibidem	Hierosolymorum muri reparantur sub
aperit 430		Herodes Agrippæ inopiam imprope-	imperio Xerxis 295
Herodes amoris in nurum falso accusa-		rat 525	Hierosoly. à Ptolomæo est capta 314
tus, irascitur fratri 431		Herodes exilio damnatus, Herodiade	Hierosolymorum excidiū & direptio
Herode ab eunuchis ueritatem odij ex-		cum comitante 494.615	tēpli sub Antiocho Epiph. 321.548
torquente, amici eius inuicem se ac-		Herodes frater Agrippæ maioris rex	Hierosolyma capta per Pompeiū Ma-
cusant 432		Chalcidis 526	gnum 367
Herodes Alexandrum filium in uincula		Herodi confertur potestas instituendi	Hierosolyma exponitur fiscalibus Ro-
conijcit 433.590		pontific. & sacerd. 529	manorum 368
Herode apud Casarem absente defici-		Herodianus insidiatus Antiocho Gry-	Hierosolyma obfessa ab Herode 388. &
unt Trachonite ab eo 435		po 358	deinceps 570
Herodes Nacebum Arabum ducem oc-		Herodium castellum 580.650.580	Hierosolymorum mœnia locupletius
cidit prælio 435		Herodion oppidum 567.386.667.	extructa 525
Herodes traducitur à Syleo apud Ce-		Herodij situs & munitio 421	Hierosolymam primus Dauid nuncu-
sarem propter casos Arabes 436		Herodotus Halicarnas. 214.223.792	pauit 172
Herodes Nicolaum Damascenum legat		Heroum ciuitas 43	Hierusalem obsidetur à Dauid Ibidem
ad Casarem, per quem ei reconcili-		Hester historia 294	Hierosolym. oppressio sub Floro 625
atur 436. usq; 439		Hierem. Elegidion Iosie descripsit 265	Hierosol. conspiratio facta, belli cū Ro-
Herodes quo pacto in filiorum necem		Hieremias spernitur, prophetas nō au-	manis seminarium 631
anhelauerit 436. usq; 440.591		ditur, prædicat Hierosolymā expu-	Hierosol. obfessa à Cestio 639
Herodis uxores & liberi 443.592		pugnātū iri, uinctus abducitur, &	Hierosol. excidij initium 680
Herodes Bathaneam regionē dat Za-		luto immergitur 266.267.268.269	Hierosol. descriptio 714
mari Iudeo Babylonio 444		Hieremie prophetia de Sedechia 269	Hierosol. dira fame oppressi 730.734
Herodes accusat fratrē Pherorā eiusq;		Hieremiam Nabuzardan soluit è uin-	Hierosol. muro & castellis à Tito cir-
uxorē conspirationis delatos 446		culis 271	cundata 734
Herodi produntur per mortē Pheroræ		Hieremias Aegypti subuersionem &	Hierosol. excidij mira præsentia 752
ueneficia in eum parata 447.594		trāsmigrationē Israel prædicat 275	Hierosol. capta à Romanis 826
Herodes Antipatrum subitarie Roma		Hiericho capitur à Iudeis 109	Hierosolyma quoties & à quibus cap-
reuocatum, reum agit ueneficij co-		Hiericus 650	ta, deq; primis eius conditoribus,
ram Varo 449.596		Hiericus à Romanis diripitur 389	& quomodo nouissime funditus est
Herodes Antipatro in uincula cōiecto,		Hiericuntis descriptio 696	deleta 282
legationem mittit ad Casarē 454		Hieroboam filius Nabath contra Salo-	Hierosolymitanorū decem ciuium con-
Herodes morbo iam obnoxius quid e-		monem insurgit 218	spiratio in Herodem 412
gerit, & morbus eius immedica-		Hieroboam fugit ad Suffachum Ibidē	Hicis propheta arguit Iosaphat 236
bilis 456		Hieroboam decem tribuū rex fit 219	Hicem rex iungitur ab Helia 250
			Hicis

I N D E X

B 4 Iebusei

INDEX

Iebusei Hierosolymis pulsi	175	Ioab princeps militia constituitur	172	Ioan. princeps militia Iosaphat	154
Iechabath ciuitas	265	Ioab industria contra hostes	177	Ioannes filius Zarij princeps profugo/	
Iephte Galaadini Israelitarum princi/		Ioab persequitur Sabee	191	rum in exilio Babylonico	278
pis temerarium uotum	127	Ioab Amasam interemit	ibidem	Ioannes populum captiuum redemit de	
Ieresis mater Ioathan	255	Ioab ciuitatem quam Sabee intraue/		manibus Ismaelis	270
Iesobos unus fortissimorum Dauid	193	rat, obsedit	ibidem	Ioannes fratri Iudae succedit	308
Iesse filius Obed, pater Dauid	132	Ioab obsidionem soluit, misso Sabee ca/		Ioannes Iesum fratrem ob sacerdotium	
Iesua & Iesui filij Aser	45	pite per murum	192	in templo interemit	ibid.
Iesus Naue filius	61.80	Ioab occiditur in templo	202	Ioannes filius Simeonis pater Mata/	
Iesus prophetat	105	Ioachaz patris sui Iosiae successor uin/		thiae	322
Iesus euertit Hiericho	107 & c.	ctus abducitur in Aegyptum	265	Ioannes Gaddis filius Matathiae occi/	
Iesus foedus iniit cum Gabaonitis	111	Ioachaz rex Syrorum	249	ditur	322. 334 & 549
Iesus Chananeos exterminari iubet	115	Ioachas filius Hieu rex Israel	250	Ioannis mortem fratres uli	335
Iesu mors eiusq; etas	116	Ioachim qui prius Eliachim rex Hiero/		Ioannes Hyrcanus Simonis Matathiae	
Iesus filius Iosedech sacerdotum prin/		solymorum constituitur	266	filius	349
ceps	286	Ioachim tributarius Nabuchodonosor		IOANNIS Baptiste doctrina &	
Iesus filius Elisab à fratre Ioanne in		occiditur, surrogaturq; Ioachim		mors	483
templo occisus	301	filius	266. 267	Ioannes Iouis panis, tabellio	529
Iesum Iaso, filium Simonis frater Onie, sa/		Ioachim seipsum cum matre & cognat/		Ioannes zelotes	718
cerdotio praeficitur & priuatur	321	tis tradit regi Babylonio, surrogato		Ioannes Esseus	642
Iesu contra Oniā Menelaū seditio ibi.		Sedechia	267	Ioannes Ananiae	eodem
Iesus filius Sae pontifex	472	Ioachim filius Iesu princeps sacerdo/		Ioannes Giscalaus insidiator Iosephi	
IESU CHRISTI preconium	478	tum	289	Ioannes Giscala captus, Hieroso/	(645
Iesus Boethi sacerdotio priuatur	414	Ioachim mors & successio	292	lymam fugit	678
Iesus Dannei filius pontifex	540	Ioachim alius, qui & Alchimus, prin/		Ioannes Hierosolymitas in Romanos	
Iesus Gamalielis filius pontifex	541	ceps sacerdotum	330	incitat	681
Iethan Hebraeorum sapiens	204	Ioachim sacerdotis interitus	332	Ioannes à Romanis capitur	760
Iethus pater Amase	167	Ioas filius Oziae infantulus septem an/		Ioannes Galileorum dux	702
Ietro alias Rahuel socer Mosi	49	norum clam nutritus in regem un/		Ioannes Idumaeorum dux occisus	722
	62.116	gitur	248	Iobel filius Samuelis	137
Iezabel uxor Achab, templum Baal		Ioas templum Hierosolymitanum re/		Ioboiades pater Banaie	137
construit	228	parat	249	Ioiadas pontifex maritus Iosabeth Hie/	
Iezabel occidit prophetas	229	Ioas post mortem Ioiadae legum praeu/		rosolymis sepultus	250
Iezabel interminata mortē Heliae	230	ricator factus, occiditur succedente		Ione prophetae historia	255
Iezabel de turri praecipitata à canibus		filio Amasia	250	Ionas Annae pontifex post Simonem	
deuoratur	246	Ioas Zachariam prophetam in templo		Cantharam	524
Iezara fons Samariae	236	occidit	ibidem	Ionij populi à Iano descendunt	11
Iezonias princeps profugorum in exi/		Ioas uastationem Hierosolymorum ab		Ionadab peruersum consilium	181
lio Babylonico	271	Asabel donarijs templi redemit ibi.		Ionadab filius Sammae solatur Dauid	
Israel ciuitas	230. 245	Ioas fil. Ioachae successor in regno	250	Ionathas filius Abiathar mini	(182
Israelite populi	247	Ioas tribus prelijs iuxta prophetiam		ster Dauid	198
Illyrici laudantur	628	Helisei uincens Syros moritur	251	Ionathas qui & Abaron, filius Mata/	
Immolatio porcorum illegitima	347	Ioae regis parabola ad Amasiam	252	thiae	325
Immunda quae sunt	76	Ioas Amasiam uincit	ibidem	Ionathas eligitur in locū Iud. 334. 540	
Imperia in manu dei esse	491	Ioas mater Ioachim secundi	267	Ionathas ulciscitur Ioannem fratrem,	
Indathis dux Parthorum	350	Ioathabalus rex Tyrriorum	277	& pugna ac foedus cū Bachide	335
Inuenta esse restituenda	102	Ioathan diuinat	125	Ionathas recipit Hierosolymam	536
Inuentores rerum caelestium	6	Ioathan filius Hili sacerdos	271	Ionathas factus summus sacerdos ibidē	
Ioas à commentarijs Ezechiae	260	Ioathan filij Oziae regnum, gesta &		Ionathas purpura indutus ab Alexan/	
Ioas scriba monumentorum	264	mors	255	dro Epiphane	339
Ioab cum abner belligeratur	168	Ioathan Athar succedit	253	Ionathas capit Ioppen & Azotum	
Ioab Afer & Saruie princeps militiae		Iochobel mater Mosi	49. 63		319. 349
Dauid	168	Iocundus delator filiorū Herodis	589	Ionathae uictoria de Apollonio Tito	
Ioab traducit Abner apud Dauid &		Iodabar ciuitas	176 (437		340
traductum dolose occidit	167. 168	Iodas princeps de tribu Leui	172	Ionathas cum Antiocho Theo amici/	
				tiam	

INDEX

nam init, à quo donatur munificen- tissime 343	Iosebeth uxor Ioadi furatur Ioam in/ fantulum 248	Iosephus militaris disciplina peritum 642
Ionathas Demetrio Nicanore uicto, mittit epistolas ad Romanos & Spartiatas 344	Iosedech sacerdos in Babyloniam ca/ ptiuus 271	Iosephus quatuor urbium principatum amisit & Iosephi gesta 646 et deim.
Ionathas Nabathæos expugnat 345	Ioseph filij Iacob somnia, eorumq; in/ terpretatio 30.34	Iosephus à Tito missus Iudeos ad dedi/ tionem Hierosolymorum adhorta/ turum 726.742
Ionathas capitur 346.549	Ioseph per Ruben seruatur 31	Iosephus lapide uulneratus 736
Ionathæ mors & sepultura 345.549	Ioseph in lacum ponitur 32	Iosephus ex uariarum gentium histo/ rijs Iudaicæ gentis antiquitatem ostendit 787
Ionathas Absalomi amicus Simonis Matathie 347	Ioseph Ismaelitis uenditus 35	Iosæ filij Amon regis laus 263
Ionathas Sadduceus Hyrcani Ioannis amicus 353	Ioseph continentia, ac fides erga he/ rum 32.33	Iosias festiuitatem azymorum agit 265
Ionathas Onie legatus Iudeorum 377	Ioseph à carcerario lenius tractatur, pincerne & pistoris somnia expo/ nit. postea Pharaonis somnia inter/ pretatus, Aegypto præficitur 34. 35.36	Iosie mors & successor ibidem
Ionathas pontifex occiditur 337	Ioseph uxor & filij 36	Iosippus Herodis patruus, mulieribus Herodis iussa prodit 399
Ionathas Iudeus 746	Ioseph super Benjamin compungitur, & fratres furti infamas 39	Iosippus ab Herode occisus 410.582
Ionathas Gyneciarus Ro. exustus 782	Ioseph fratribus innotuit 42	Iosippus fratruelis Herodis, eiusq; ge/ ner 445
Ionathas filius Saul Palestinos dormi/ entes aggressus perturbauit 144	Ioseph frumenta uendidit 43	Iosephus filius Antipatri, frater Hero/ dis, in Iudæa cadit 392 & 572
Ionathas ignoranter maledicti reus fa/ ctus à patre morti destinatur 140	Ioseph ætas mors, & ossa 44	Iosue succedit Moyse 94
Ionathæ oratio ad Saul pro David 152	Ioseph filius Chami pontifex post Elio/ neum Canthare 592	Iotapate obsidio & excidium per Ver/ spasianum 655. 633
Ionate iuramentum ad David 154	Ioseph Hierosolymites pontifici insi/ diatur 538	Iotapatenorum technæ aduersus Ro/ manos hostes 661
Ionathas bello cecidit 166	Iosephus Caiphas pontifex 476.481	Iozarus Boethi dponitur à pontifica/ tu 472
Ionathas fil. Anna post Caiaphan 481	Iosephus filius Tobie Onie sacerdotis nepos 315	Iozarus Boethi persuadet Iudæis cen/ sum admittendum 474
Ioppe 650	Iosephi concio, & amicitia cum Ptole/ meo Epiphane 316.317	Iozarus pontificatu priuatur 475
Ioppe capta à Ionatha Abaron 339	Iosephi mors & laus 320	Isaac immolatio & constantia 20
Ioppe capta per Vespasianum 668	Ioseph Gaddis pontifex 540	Isaac coniugium cum Rebecca 28
Ioram patri Iosaphat succedit 240	Ioseph Zachariæ præficitur Iudæis, Iu/ da Machabeo persequente Timo/ them 328	Isaac repromittitur Abrabe 161
Ioram Hierosolymorum rex, parrici/ da & idololatra factus 244	Iosephus Iudæ mandato non parens, in/ feliciter pugnat ibidē	Isaac nascitur 18
Ioram mortuo uxores & filij occidun/ tur præter Oziam ibidē	Ioseph Elimi dici unius sacerdos 456	Isaac in Aegyptum profectio 22
Ioram filius Achab Ochozia fratri suc/ cedit 238	Iosephus Caiaphas pontifex 476	Isaac expulsus ab Abimelech 23
Iora Achab filij & regis Idumæe bel/ lum contra Moabitas 239	Iosephus Thobie filius 315 & c.	Isaac oratio super Iacob ibidem
Ioram regis Israel gesta & pericula Samarie facta 243	Iosephus Gorionis filius 641	Isaac ætas & mors in Hebron 29
Ioram ab Hiëu occiditur 246	Iosephus filius Simonis 642	Isachar tribus sortita Carmelum 113
Ioram filius Azarie sacerdos 271	Iosephus Matathie	Isacham Samaritis uxor Manassis sa/ cerdotis 302
Iordanis decreuit Israelitis transseu/ ribus 102	Iosephus quibus causis ad historiã scri/ bendam incitatus 1	Isebeth filius Saul rex Manalim con/ stituitur 167
Iordanis fontes 579.672	Iosephus Iudaicum bellum scribit ante historiam Antiquitatum 17	Isebeth disidium cum Abner propter concubinam 169
Iosaphat historicus David 176.192	Iosephus sacerdotem se dicit ex genere Machabeorum 430	Isebeth occiditur 171
Iosaphat filius Asa patri succedit 227	Iosephi cruditio & ætas, dum Antiqui/ tatum libros scriberet 542	Ischaboth filius Phinees 134
Iosaphat bellum cum Ammonitis 236	Iosephus Mathathie filius rector utri/ usque Galilæe 642	Isidis templum Romæ destructum pro/ pter stuprum Pauline 480
Iosaphat filio Ioram accepit uxorem 234		Ismael etymologia 16
Iosaphat impetum Syrorũ euadit 235		Ismaelis genealogia 16
Iosaphat increpatur ab Hico pro/ pheta 236 & 237		Ismael uxorem Aegyptiam duxit ibi. Ismael
Iosaphat Moabitas & Amonitas do/ mino pugnante uicit 284		
Iosaphat succedit Ioram filius 240		

INDEX

Ismael filius Iabi pontifex 476 et 540	Iudeorum Hierosolymam repetentiū numerus 286	Iudea uarijs tumultibus quassata, Ar/ chelao ad Caesarem profectio 466.607
Ismaelis cuiusdam malicia in Godoliam 272	Iude. & Samaritanorū disceptatio 338	Iudea tumultus sedat Varus 467.606
Ismael populum Masphat ducit ca/ ptiuum ibidem	Iudeorum studium in reparando tem/ plo ibidem	Iudea mala preside Felice 637.538
Israel uocatur Iacob et etymologia 28	Iudei quando primum dicti 292	Iudea à sicarijs denastata 537
Israel filiorū oppressio in Aegypto 45	Iudei subingati à Naas 140	Iudea descriptio, eiusq; undecim sor/ tes 650
Israelite cur neruo lato non uescantur eodem	Iudei multos inimicos trucidant 301	Iudea uenum exposita 770
Israelitarum multa milia occisa à Beni amitis 119	Iudeorum seditio Hierosolymis 302	Iudeorum ingens clades tempore 429 morum facta 534
Israelite uastantes Gabaa ibidem	Iud. status post Alexandrum 305	Iudeorū seditio contra Samaritas 535
Israelite Beniamitarum miserti, despon dent eis uirgines Iabitas 120	Iud. in Aegyptum ducuntur 305	Iudeorum contentio contra Syros 538.539
Israelite opprimuntur à Cusardo rege Asiriorum 120	Iudei absoluntur 307	Iudeorum & Caesariensiū seditio 622
Israelite opprimuntur à Moabitis, Cha naneis, à Labin & Amalechitis 121. 122. 123	Iudeis beneficentia exhibita ab Asiae regibus 315	Iudei Hierosolymis occisi à Floro 624
Israelite iterum liberati per Deborah & Barachum 122	Iudei infestationes passi à Samaritanis 315.322	Iudeorum uarie clades & calamita/ tes 602 & deinceps
Israelite uincunt Amalechitas & spo/ liant 60	Iudei coguntur abnegare legem 322	Iudeorum studium circa ueritatem hie/ storiarum 785
Israelitarum trecenti aquam manibus biberunt 125	Iudeorum multi in spelunca exusti ibi. Iudeis amicitia cum Romanis 332	Iudeorum cur pauci scriptores memi/ nerint 787
Israelite liberati ab Amalechitis Ge/ dcone principe ibidem	Iudeorum hereses 345.474	Iudeus quidam impostor que simulabat Alexandrum Herodis filium 470
Israelite ab Ammonitis oppressi 127.	Iudeorum inuidia contra Hyrcanum Ioannem 358	Iudeorum castra, loci nomen 560
Israelite egrediuntur ex Aegypto 55	Iudeorum ostingenti crucifixi 359	Iudas Machabeus filius Mattheie 327
Israelite tributarij facti Palaestinis 128	Iudei que oppida possederint regnan/ te Alexandro Iamneo 361	Iude uictoria de Apollonio & Scron ducibus Antiochi 324
Israelitarum clades à Palaestinis in/ flicta 135	Iudei Rom. quando primū subditi 368	Iude uictoria de Lysia & Gorgia 325
Israelitarum decem tribus transferun/ tur in Mediam ex Persida 258	Iudei Herode eos animante, bellum cō tra Arabas capeffunt 402	Iudas Hierosolymam occupat, templū & sacrificia renouat 526
Istob rex 177	Iudeorū seditio contra Herodem 412	Iude uictoria de Idumaeis & Ammoni/ tis & de Timotheo 326.327
Ithaburius mons à Placido occupatus 559.677	Iudeorum oratio ad Agrippam pro tu enda libertate 422	Iude clara uictoria contra Nicano/ rem 332
Itham locus circa Hierosolymam 216	Iudeorum afflictio per Asiam & Li/ byam 428	Iudas summus sacerdos factus cum Ro/ amicis iungit ibidem
Itham ciuitas à Roboam structa 222	Iudeorum permissum, plures habere uxores 443	Iudas nouissimo contra Bachidem prae/ lio interit 335.549
Ithamar filius Aaron 71.134	Iudeorum quadraginta, fortitudo pro lege 455.456	Iudas Capsei, dux exercitus Ionathae Abaron 344
Ithobaal rex pater Iezabel focer A/ chab 228.247	Iudei ab Herode morti destinati, libe/ rantur è carcere 458	Iudas Esseus propheta 354.551
Iturei subacti ab Aristobulo filio Hyr/ cani Ioannis 355	Iudeorum tria milia caduntur in tem/ plo per milites Archelai filij H. 462	Iudas Arisfi legis interpret 455
Iurius amicus Herodis 406	Iudeorum seditio contra Sabinū usque 468	Iudas Exechie latronis filius 466
Iuba Maurorum rex 475	Iudeorum accusatio in Archelaum 661.468.607	Iudas Gaulonites concitator seditionis & autor quartae scēae Iudeorum 474.475
Iubal musicam coluit primus 6	Iudei à Pilato casti 478.614	Iudas Ionathae 634
Iubileus annus 78	Iudei Roma excedere coguntur 480	Iudas Iude 755
Iudei Hebrei 85	Iudeorum constantia ad Petroniū pro/ conseruatione legis 495.616	Iudas Mertonis 742
Iudei circunciduntur octauo die 180	Iudeorum ingens cades Seleuciaē fa/ cta 504	Iudas Machabeus martyr 838
Iudeorū captiui relaxati à Cyro 282	Iudeorum libertas sub Claudio Cesa/ re 522.566	Iudas Eliasibi sacerdos 508
Iudeorū resp. qualis ante captiuitatē, & qualis post fuerit 288	Iudeorum disidium cum Philadelphi/ nis 529	Iuda defuncto succedit frater eius Io/ annis ibidem
Iudeorum reditus ad Hierusalem sub/ Neemia & Esdra 290		Iudicium

INDEX

Iudicum historia	116	Lot genuit ex filiabus.	18	Machon ciuitas uastata à David	ibidē
Iulia uxor Augusti Caesaris	427.443	Lucilius Bassus	768	Macro pretorij praefectus	488
Iulia Augusti filia, & duarum ciuitatū		L. Valerius, Lucij filius Cos.	372	Macrones pop.	794
nomen	475	L. Manlius L. Memmij filius	361	Madianite populi	90
Iulia soror Caligulae	520	L. Copinius Collina filius	372	Madianite uicerunt Israëlitas	123
Iuliani militis Romani fortitudo	741	L. Antonij decretum pro Iudeis	378	Madian ciuitas	49
Iusurandum Iudaicum	21	L. Lentuli consulis decretum pro Hyr		Madianitarū & Arabum strages	124
Izatis fil. Helene sit Iudeus	530	cano & gente Iudae	378	Madianitarum exercitus	94
Izatis mors & gesta	531	Luctus triginta dierū pro mortuis	101	Mageddon loci nomen	246
L		Lucullus	362.55	Magedon ciuitas à Salomone condita	
Laban despondet filias suas Iacob	25.26	Lud. Iudae populi	13	Magnus campus	697 (213)
Labenna prouincia	244	Lugdunum oppidum Galliae	494	Magog Magogas instituit	11
Laban insequentis generum suum Ia-		Lupus tribunus Cesoniam Caligulae		Magus quidam seductor populi à Por-	
cob somnium	27	uxorem occidit	517	tio Festo occisus	539
Laban fraudulentia	ibidem	Lupus morte multatus	421	Malichus Arabs nutriticus Antiochi	
Labofardarchus	277	Lupus rector Alexandriae	718	q Theos cognominabatur 342.563	
Lacedemonij laudantur	628	Lusitani laudantur	629	Malichi insidiae contra Antipatrum	
Lacbi oppidum	222	Luza regio	16		380.563
Lagus pater Ptolemai Soteris	305	Lycus fluuius	350	Malichus interficitur	381.564
Lais parens Phaltis	160	Lycurgus legislator	814	Malachus rex Arabum Herodem fru-	
Lamech filij & uxores.	6	Lydda	650	stratus	387
Laodiceusum decretū pro Iudeis	368	Lydi populi olim Iudae	13	Malathoës ciuitas	489
Largius Lepidus	749	Lysanias filius Ptolemai Minei	384	Malchus qui & Cleodemus ppheta	21
Lasthenes Cretensis	339	Lysias Antiocho ad Persida profecto,		Malachias	742
Lazarus gigas Iudeus	482	relinquitur ad deuastandam Iu-		Malthace Samaritis	592
Legum praenicatoris pena	100	deam	329	Mambre conuallis in qua requieuit A-	
Leonum ciuitas Heliopolis	738	Lysias superatur à Iuda Machabeo		bram	17
Lepidus à C. Caligula occisus	505	Lysias occiditur	331 (330)	Maaachasim genus Hebrae uestis	63
Leuias Hierosolymita	681	Lysias oppidum	365	Manachemi Esseni diuinitio de He-	
Leui filius Iacob ex Lia	26	Lysimachus Hellepontum obtinet	300	rode	417
Leuitici historia	74	Lysimachus fratrem Aretam regem A-		Manaben Sellum perimens seipsum re-	
Leuitarū principes & numerus	78.79	rabum interfecit	357	gem Israel constituit	254
Leuitarū trib. à militia segregatur	87	Lysimachus occisus ab Herode	410	Manahen defunctus in Samaria	255
Leuitis decimas dari iussit Moses eodē		Lysimachus Pausania, legatus Iudeo-		Manahen succedit Phaceias filius	254
Leges Mosaicæ uariæ	74.75. & 97	rum ad Romanos	377	Manabemus rhetor principatum Hie-	
ac deinceps		M		rosolymis usurpauit, & interfi-	
Lex noua Herodis in fures	420	M Aacha filia Thamar uxor Ro-		tur	633.634
Libanus mons	112.203	boam	222.225	Manalim regio	162
Liberius Maximus Iudeam uenum ex-		Madeba rex	177	Manna quid	59
ponit	771	Mabortha que & Neapolis	697	Manasses filius Ioseph	36.45
Liberi ancillas non ducant	100	Macedones populi	12	Manasses & Ephraim praefecti	79
Libes olim Phuti	12	Macedones laudantur	628	Manasses filius Ezechiae impietate in-	
Libyas	364	Machabeorum historia	321	signis	262
Libyam Phut instituit	12	Machabeorum martyrum libellus	825	Manassis captiuitas & mors	263
Linum Hebraice cheton	68	Machabeus martyr	832	Manasses feliciter moritur	263
Litus ciuitas	54	Machamis filia Ptolemai, uxor David		Manasses filius Ioannis sacerdotis fra-	
Liua mater Tiberij Neronis	476	Machera Herodi uenit au-	(169)	ter Iaddi duxit uxorem Isacham Sa-	
Lollius	365	xilio	391.578	maritidem	302
Longi Romanis fortis animus	647	Macherae in solentia	572	Manasses ob connubiū alienigenae pro-	
Lot frater Saræ adoptatus ab Abra-		Machir Machabeus martyr	833	hibetur accedere altare	ibidē
ham	13	Machir princeps Galaaditidis	186	Manasses Eleazari patruus sacerdotiū	
Lot separatus ab Abraham	15	Macherus à seditiosis Iud. capta	636	suscipit	316
Loth captus & redemptus	eodē	Macherus à Basso capta	768	Manasseas Damascenus de arca Noë &	
Lot hospitatur angelos	17	Macherus castellum Iudae	362	Manethon Aegyptius historiogra-	
		Machir nutriticus Miphiboseph	176	phus	788
				Manethon	

INDEX

Macthon restituitur à Iosepho	797	Mardochei decreta super diebus festis		Matathias filius Absalomi dux exercitus	
Manuë pater Samsonis	128	Iudeorum	301	tus Ionathæ Abaron	544
Maon desertum	159	Mare Pamphylicum diuisum	56	Matthias Cargalothi legis interpret	455
Maon ciuitas	159	Mareon ciuitas à Græcis Samaria	227	Matthias Theophili Hierosolymites	
Mar amaritudo dicitur	57	Mare encum templi Salomonis	207	sacerdos per Herodem	456
Mala interpretatur dolor	131	Marcon filius Ionathan	202	Matthias seditiosus sacerdotio priuatur	456
Marcellus tutor Indæ constituitur		Maria soror Moysi moritur	38	Matthias Anne frater Ione pontifex	524
Pilato Romanus profecto	480	Marion Tyrionum tyrannus ab Herode superatus	382	Matthias Theophili pontifex, sub quo bellum Romanorum contra Iudeos sumpsit initium	542
M. Tullius Cicero consul, Cn. Pompeio Hierosolymam & templum capiente	567	Maria uxor Archelai filij Herodis	473	Matthias locus	168
M. Agrippæ beneficia in Iudeos	313	Maria filia Agrippæ maioris desponsa Archelao Chelcæ filio	527	Matuse princeps Babylonius	270
M. Agrippa cum Herode amicitias componit	415	Maria nupta Demetrio Alexandrino	ibidem	Mausoleum à Daniele constructum	280
M. Agrippa Iudeorum libertates à Romanis concessas confirmat & tueretur	425	Mariamne filia Hyrcani & Alexandræ coniunx Herodis	396. 484	Mausoleum Mathie & filiorum	545
M. Antonij epistola ad Hyrcanum tertium	382	Mariamne traducitur uiolati matrimonij	400. 582	Maxilla loci nomen	150
M. Antonij decreta & edictum pro Iudeis	383	Mariamne audito Herodis mandato de se occidenda maritum odio prosequitur	407	Maxillus	492
M. Antonius accusatores Herodis occidi iubet	584. 565	Mariamne accusatur ueneficij apud Herodem	408. 595	Meas uicus	520
M. Antonij & Cleopatra amor	575	Mariamne occiditur	409	Meander flumini	310
M. Antonius Antigoni Aristobuli interficit	595. 575	Maris rubri diuisio	56	Medaba ciuitas	335. 350
M. Antonius libidininosus notatur	396. 575	Marisa ciuitas	328. 351	Media	288. 277
M. Antonius uictus à Cesare in bello Actiaco	402	Marissa à Roboam structa	222	Medi populi à Madoo orti	11
M. Antonius belli Romanorum dux cū Gabinio contra Iudeos	368	Marisim	352	Medis ciuitas	265
M. Antonij & P. Dolobelle decreta pro Hyrcano tertio, & gente Iudaica	577	Marmaridæ laudantur	629	Mege oppidum	360
M. Agrippa Iudeorum ius tutatus	422	Marsus preses Syriæ post P. Petronium	524	Megarum Babylonius princeps	270
M. Agrippæ cum Herode amicitia	415 & 425	Marsus Agrippæ maiori inimicus	525. 526	Megasarus	732
M. Publij decretum pro Iudeis	578	Marsus libertus Agrippæ	492. 486	Melchibeneoth bases	208
Marcus nepos Herodis	522	Martyr quis sit	825	Melchizedech id est, rex iustus	16
Marcus preses Iudææ post Copiniam	476	Masnaëmphtis pileum sacrum	69	Melchizedech iustus rex, Hierosolymorum primus conditor	760
M. Minutianus coniunx sororis C. Caligule	511. 520	Maspha ciuitas structa ab Asa	227	Melchis occisus in bello	166
M. Minutianus conspirator in mortem C. Caligule	505	Masphat ciuitas	127. 140. 271	Melazarus legis peritus	530
M. Antonius Iulianus procurator Syriæ	749	Masphat interpretatur deorsum inspicere	136	Melite ciuitas	761
Mardocheus auunculus Hester pandit regi insidias eunuchorum	295	Massada expugnata per Fl. Syluam	772	Mella ciuitas à Iuda Mach. capta	355
Mardochei iustus de edicta contra Iudeos clade	296	Massada ciuitas	382	Melum ciuitas	471
Mardochei oratio ad deum	296	Massada oppidum	386	Memphis ciuitas	48
Mardocheus purpura indutus circumducitur per Aman inimicum	299	Maselmis mater Amon regis	263	Memphis ciuitas à Mineo condita	214
Mardocheus exaltatur à rege. eodem		Mathan sacerdos Baal perimitur	249	Menander de obsessione Tyrionum	259
		Matathias Bacchidem occidit	548	Menander transfudit antiquitates Sidorum ex Phœnicia lingua in Græcam	215
		Matathias filius Ioannis Antiochi mandatum contempsit	323. 548	Mendeis tractus	707
		Matathias idololatram Iudeum confodit simul & Apollonium	323	Menedemus philosophus	512
		Matathias primus persuasit, etiam sabato pugnam non esse detractandam	ibidem	Mennius regulus	505
		Matathie morituri testamentum	ibidem	Memnonis sepulchrum	615
				Mensa propositiois quomodo constructa	67
				Mensa aurea templi Salomonis	208
				Mense Ptolemæi Philadelphi admodum pretiose deo oblate descriptio	615
				Mensis hyperuerethæus	75. 209
				Mensis Arthemisius	208
				Mensis septimi ratio	75
				Mensurarum	

I N D E X

Mensurarum inuentio	6	Missilis ciuitas	602	Mosis oratio ad populum Israel	Ibidē
Meotici laudantur	628	Mitra pontificis	69	Mosis oratio ad deum	Ibidē
Mephramuthesis, & Mephres	789	Mithridates reuexit sacra uasa templi		Moses educit Israelitas in Sina mōtē	57
Merari filius Levi	43	ablata	281	Moses uirga aquā ē petra elicit	59
Mercedem non esse fraudandam	103	Mithridates Synaces praefectus Par-		Mose manus extendēte Hebræi uincūt	
Meroe ciuitas Aethiopiæ	48	thorum	359	Amalechitas	60
Mes filius Aram	13	Mithridates Parthorū perfuga dimit-		Moses excepit Rabuel socerum suū ue-	
Mesanaei populi	Ibidem	titur à Gabinio	370	nientem ad Sina	62
Mesopotamite insurgūt in Abrabā	14	Mithridates Pergamenus Cesari au-		Moses paruit monitis soceri	Ibidem
Mesopotamitarum strages	177.178	xiliatus contra Aegyptios	371	Mosis tabule	64.65
Mesopotamiæ difficultas	21	Mithridates gener Artabani regis Par-		Moses quadraginta dies nullo cibo hu-	
Mesrim hoc est Aegyptus	12	thorum	502	mano participatus	Ibidem
Mesraei Aegyptij	Ibidem	Mithridates mouet arma cōtra Ani-		Mosis tabernaculum	65
Mesabasan uestis sacra	69	leum	503	Mosis arca	67
Messala	568	Mithridates superatur ab Anileo	502	Mosis orō super sacerdotio Aaron	71
Messalinā Claudius maritus necat	557	Mithridates uicissim superat & occi-		Moses bellicosos recensuit	78
Metellus Teostam ciuitatem cepit	365	dit Anileum	503	Moses coturnicibus magnum exercitiū	
Metilius Rom. praefectus	634	Moabitarum terram depopulantur Io-		satiat	79
Metbir sacra Hebr. uestis	69	ram, Iosaphat, & rex Idumæe	239	Mosen iterum populus seditione adori-	
Metbri cognatio de tribu beniamin for-		Moabitarum rex immolat filium	240	tur	79
tem regni accepit	140	Moabita à Babylonijs subiugati	273	Moses populo ad Chananæorum termi-	
Michæe presagium aduersus Achab,		Moab filius Loth ex filia seniore	18	nos ducto, loquitur	80
& alia gesta	233.234.235	Moabita populi	Ibidem	Moses explorari suadet Chanan.	80
Michol fil. Saul desponsatur Dauid	152	Moabita uincūtur à Iosaphat	234.237	Mosen iterum Hebræi occidere adori-	
Michol astutia	155	Moabitis regio	88	ti	80.86
Michol post Dauid desponsatur Phal-		Moabita superati à Saul	141	Mosis autoritas, legumq; eius reueren-	
ti	160	Moabitas debellat Dauid	175	tia	81
Michol Dauid iterum remittitur per		Modin uicus	322.548	Moses iterū seditionē passus	83.86
Abner	169	Monobazus	639	Moses ad Core seditiosum	84
Michol Dauid ludentem cithara ante		Monobazus Bazeus rex Adiabenorū		Moses inuitat Datan & Abyrom	Ibid.
arcam ridet	174	frater & maritus Helena	529	Moses à rege Idumæorum repulsam	
Michol ex Dauid non concepit	Ibidem	Monobazus filius Monobazi Bazei		passus	87
Milas legatus Archelai regis Cappa-		ex Helena	Ibidem	Moses cū filiis Israel uicit Seon, & Og	
docum ad Herodem	438	Monobazus iudaismum subit	532	reges Amorreorum	89
Milesius proditor	359	Monsingon ciuitas	364	Moses castrametatur ad Iordanē	89
Militis cuiusdā impudentia, magne cla-		Mopsuestia ciuitas Cilicie	559	Moses Iosue successorem facit	94
dis Iud. causa & origo	534	Moram mons, in quo immolatus Isa-		Mosis constitutio de hereditate filia-	
Mina quid sit	370	ac	19	rum	97
Mineus rex Aegypti conditor Mem-		Moses trium mensium exponitur	46	Mosis oratio ante mortem & constitu-	
phios	214	Mosis sapientia	2	tiones	95
Miniada	9	Mosis educatio eiusq; nominis etymo-		Moses populo legem scriptā dedit	96
Minutianus conspirator in mortem C.		logia	47	Moses conuocat ecclesiam & prophe-	
Caligule	505.508	Moses diadema Pharaōis cōculcat	Ibi.	tizat	105
Miphiboseth filius Ionathæ queritur à		Moses dux Aegyptiorum	48	Mosis mors & sublatio	106
Dauid & datur	176	Moses Tharbin filiam regis Aethio-		Mosis laus & collatio ad alios legisla-	
Miphiboseth ambitionis delatus ex hæ-		pie duxit uxorem	49	tores	814
redatur	184	Moses regē Aegypti latenter fugit	49	Mosaica legis liber intra thesauros tē-	
Miphiboseth falso delatus excusat se		Moses uidēs rubum ardentem, iubetur		pli inuentus	264
apud regem	190	educere filios Israel de ægypto	50	Mulierum testimonium	98
Mis rex Moabitarum	239	Mosis prodigia	52.53	Mulier à uiro Leuita membratim secta	
Misach nomen Misaelis pueri apud Na-		Mosis uirga magorum uirgas consum-		in singulas tribus mittitur	118
buchodonosor	274	psit	52	Mundi creatio	3
Misael puer socius Danielis, à Babylo-		Mosen lapidare uoluerunt Hebr.	55.58	Mundi adolescentis dolosum stuprum	
nij Misach dictus	Ibid.	Mosis confidentia	55	cum Paulina	479

INDEX

Muri Hierosolymorum tres	714	Namafus pater Hieu	230.245	Nicopolis ciuitas	707
Murium multitudo Azotorum prouin-		Narbatha regio	623	Niger Pereites	642
ciam deustaui	134	Nathan filius Dauid	173	Niger occisus	692
Musca idolum Accaron	238	Nathan alius propheta narrat Dauid		Nilus fl.	49
Mutianus praefectus Syriae Iudeorum		deo placere structuram templi	174	Nilus in sanguinem uersus	63
statuta tutatus	313	Nathan fil. Dauid arguit patrem	179	Niniue ciuitas	261
Mygdonia, nunc Antiochia	531	Nathan Adoniam regno pellit, & un-		Ninus ciuitas	12
Myrrha filia Cynare regis	551	git Salomonem	197	Nisan primus mensis	54
N		Nathanael filius Iesse	148	Nisibis oppidum	498
Naama mater Roboam	219	Naufragium Ione prophetae	253	Nisibis terra	531
Naarus	636	Naum prophetia	255	Nobe ciuitas	155
Naas rex Ammonitarum Israelitis ca-		Nazarei Corban offerunt	87	Nocheus repudiū Vastis suafit	294
ptis oculos dextros eruebat	141	Neemias lud. pincerna Xerxis	292	Noc seruatus	7
Naas occisus à Saul	141	Neemie oratio ad populū muros Hie-		Noe anno etatis sexcentesimo diluuiū	
Nabal uir stultus & crudelis	159	rosolymorum reparaturi Ibidem		est factum	codem
Nabal interpretatur demens	160	Neemie cura & labor de reparandis		Noe preces, & pactum cum deo	8.9
Nabal moritur	Ibidem	muris Hierusalem	293	Noe etas, mors, & filij	9
Nabalota ciuitas	364	Neemias moritur	294	Noe graece Noebus	18
Nabathæa prouincia	19	Neerda ciuitas	498	Noe plantator uineæ, inebriatus	12
Nabath pater Hieroboam	219	Nemrod filius Chusi	12	Noe arca ubi seruentur reliquiae	529
Nabathæi	327	Nemrod filius Cham cōtempitor dei	10	Noemis uxor Elimelech	131
Nabathæi Arabiae gens	334	Neptalim filius Iacob ex Bala	26.43	Noemis interpretatur felicitas	Ibidem
Nabathæi expugnantur à Ionatha A-		Neptalite quam terram sortiti	113	Norbanus occisus	512
barom	345	Ner patruus Saul	145	Noua loci nomen	157
Nabla musicum instrumentum	208.193	Nergella princeps Babyloniorum con-		Numerus hostiarum, quas Salomon in	
Naboth iniuste lapidatus aſtu Iezar-		tra Hierosolymam	270	templo obtulit	211
bel	231	Nerias filius Vrie sacerdos	271	Numenius Antiochi legatus Ionathæ	
Nabuchodonosor primus rex Babylo-		Neriae pater Baruch discipulus Hiero-		Abaron ad Ro. & ad Spartiat.	345
niorum regem Aegypti & omnem		mie	Ibidem	Numidius Quad. praefes Syriae	535
Syriam subiugat &c.	266	Nero fil. Domitij	537.619	O	
Nabuchodonosor omnes Iudeorum no-		Neronis crudelitas	Ibidem	Obededom Leuita per arcā dei	
biles caſtrat, & literis instituendos		Nero Vespasianum contra Iudæā mit-		ditatus	174
curat, ubi multa alia de eo	274	tit	647.648	Obeth dispensator Achab	240
Nabuchodonosor secundus, filius supe-		Neruis cur Iudæi abstineant	28	Oblationū deuotio in tabernaculo	71
rioris & ſucceſſor	276.277	Nicanor praefectus hoſpitiū Ptolemæi		Obeus pater Michea prophetae	235
Nabuchodonosor ſucceſſores	277	regis Philadelphi	311	Obodas rex Arabum	438
Nabuthæi ager	246	Nicanor praefectus Sichimitarum	322	Ocona ciuitas Iudææ	334
Nabuzardan princeps Babyloniorum		Nicanor Demetrii amicus, in bello occi-		Oſtaua filia Claudij ex Meſſalina uxo-	
contra Hierosolymam	270	ſus contra Iudam Machabeum	332	re Neronis	537
Nabuzardan templum ſpolijs & incen-		Nicanoris Seleuci beneficentia in Iu-		Ochozias filius Achab patri ſuccedit	
dijs, ciuitatem excidijs, populū exi-		deos	313	in regno	236
lio afficit	270	Nicaula regina Aegypti & Aethio-		Ochozia ſclerati regis caſus	238
Nacebus dux latronum ab Herode ui-		pie	214	Ochozia ſuccedit Ioram	Ibidem
ctus	435	Nicolaus Damascenus Iudæis patrocini-		Ochozias filius Ioram (mendose hunc	
Nachor fratris Abrahæ genealog.	14	natur	313	legis uocatum Oziam)	244.245
Nadab fil. Aaron igne coſumptus	73	Nicolai pro Iudæis oratio ad Agrip-		Odidas propheta	256
Nadab filius Hieroboam patri ſucceſſit		pam	422	Odolla ciuitas	155
in regno	225	Nicolaus Damascenus legatus Hero-		Odolla à Roboam edificata	222
Nadab & omnis generis Hieroboam		dis ad Caſarem placandum	436	Ofellius Hierosolymita	385
interitus	Ibidem	Nicolaus Damascenus pro Archelao		Og rex Galadine & Galanitidis peri-	
Nadab mortuo, Baſa occiſor eius re-		uerba facit	469	mitur	89
gno potitus	Ibidem	Nicolaus Archelaum expurgat	469	Og regis lectus ex ferro factus	codem
Naema filia Tubalcain	6	Nicomedeſ Gabinium & Scaurum ac-		Ogys regio	16
Naida locus quem Cain incoluit	5	cuſat	365	Ohad filius Simeonis	43
				Olda	

INDEX

22 Phariseorū

I N D E X

Pharise. heresis	345. 417. 445. 474	Philip. quas ciuitates condiderit	475	Scaurū ad Syriam mittit	365. 455
Phariseorum & Sadduceorum contro		Philippus absq; liberis mortuus	482	Pompeij contra Aristobulum Iamnei	
uersia	353	Philippus Iachimi fil. dux	641	gesta	366. & 367
Phariseis. administratio regni concessa	361	Philo legatus Iudeorum contra Apionem	494	Pompeius Hierosolyma & templo pos	
Pharisei quidam conspirationis in Herodem consci occiduntur	445	Philistim filius Nemrod	12	titus eiusq; modestia	367
Pharus insula	704	Philistim prouincia	eodem	Pompeio aurea uitis mittitur ab Aristobulo	365
Phaselus maio. Hero. frater. 374. 484		Philistus	784	Pompeius Syllanus consul	529
Phaselus Felicem superat	382	Philostephanus	356	Pompidius senator	507
Phaselus tetrarcha Iudae	565	Philostratus de rege Babylo. 277. 790		Ponderum inuentio	6
Phaselus Hierosol. praeficitur	562	Phinees filius Eli à Palestinis occiditur	332	Pontificum insolentia erga sacerdot	
Phaselus moritur captus à Parthis, caput saxo illidens	386. 567	Phinees fil. Eleazari nepos Aaron	115	tes	944
Phaselus & phaselis turris & oppidi nomen	428. 580	Phinees Zamariam interfecit	94	Pontificū Hierosolyma catalogus	271
Phaselus secundus fil. Herodis	592. 443	Phinees dux Israelitarum contra Madianitas	1bidem	Pontificum & sacerdotum pugna Hierosolymis facta	539
Pherecydes Syrius	784	Phinees prophetizat	116	Pontificum ab Aaron usq; ad Hierosolymorum excidium catalogus	542
Pherora filius Anipatri frater Herodis	371	Phiscon Ptolemus	320	Pontificia stola à quibus solita consertuari	419
Pherora Iosippifratris sui caput redemit	392	Phison fl. paradisi	4	Pontius Pilatus praefes Iudae & eius regimen	476
Pheroras pro ultione fratris caput Papopo praecidit	393. 575	Phoebus legatus	639	Poppea uxor Neronis	543
Pherora odiū in filios Mariānes	424	Phiolanus rex Assyriorū contra Syros pugnaturus munerib. placatur	255	Portius Festus praefes Iudae post Fellicem	539
Pheroras desert Herodē amoris in Glaphiram nurū apud eius filium	430	Phraates parthorum principis humanitatis in Hyrcanum	395	Portus Alexandrinus	704
Pheroras Herodī conciliatus	454. 588	Phraates princeps Parthorum à filio occisus	396. 476	Prefagia Hierosolymitani excidij	752
Pherora cōspiratio in Hero. 445. 592		Phryges olim Tigranei dicti	11	Primitiarū ex frugibus immolatio	76
Pheroras moritur	447. 594	Phus filius Cham	12	Principes sint in unaquaque ciuitate septem	98
Phiala lacus	672	Phut fl. Phuti populi. prouincia	1bidem	Principes militie Salomonis	105
Phicolus dux Abimelech	23	Pini natura	216	Priscus Centurio	746
Phideas sacerdos templi	271	Piso legatus Pompeij	567. 557	Procella uehemens Iudeorum crudelitatem ulciscens de Onia quinto	364
Phideas Atheniensis	505	Piso German. uenenato interimit	477	Procymia quid	580
Philadelphia	555	Pistoris Pharaonis somnium	35	Proculus Vitellius centurio	524
Philadelphinorum disidiū cum Iudeis	528	Pitholaus dux Hierosolymorum	369	Protagoras	822
Philarchus amicus Sylae comprehenditur ab Herode	446	Pitholaus captus	371. 560	Prothanis ciuitas	15
Phileas	355	Placidus Itaburio mōte potitus	559	Psephinos turris	714
Philippion Minai Ptolemæi filius occisus à patre	371. 560	Placidus dux Vespasiani militum	650	Pseudopphetarum diuinitio de bello Achab contra Adadum	234
Philippus rex Macedonum Pausania interemptus	302	Placidus inuadit Iotapatam	653	Pfomphthosianiron	36
Philippus tutor regni Antiochi	329	Placidus nomen Syluæ	173	Ptolemæi ciuitas Galilee	327. 356
Philippus Antiochi regnum inuadens, nactusq; occiditur	330	Platane uicus	440. 590	Ptolemæiæ populi	1bidem
Philippus Antiochi Grypi filius	359	Plintine	704	Ptolemæus rex Gessur	368
Philippus fil. Herodis	443	Pluuia suspenditur sub Achab	228	Ptolemæi reges Alexandria dicti	214
Philippo quid legatum sit à patre	458	Pluuia redijt precibus Helie	200	Ptolemæus Soter fil. Lagi rex Aegypti post Alexandrum	305
Philippus Iudeam gubernat absente Archelao fratre	461	Poetarum, pictorum, & opificum licentia, multarum gentium stulticia introducta	821	Ptolemæus Soter cepit Hierosolymam	1bidem
Philippo pars Iudae datur à Cesar	470	Polemmon rex Lycie	536	Ptolemæus captos Iudeos ducit in Aegyptum	1bidem
		Pollio praefes custodie Claudij	521	Ptolemæus Philadel. prioris successor, rex Aegypti librorum conquirendorum studiosissimus	1. & 306
		Pollio Phariseus	595. 417		Ptole
		Pollio Romanus Herodis amicus filios suscepit erudiendos	415		
		Polybius carpitur à Iosepho	328		
		Polydauces seruus C. Caligulae	505		
		Pompeius Magnus Tigranē debellans,			

INDEX

Ptolemæus instinctu Demetrii Phale/	Ptolemæi uarij	806.807	Rebecca sepulta in Hebron	29
rei Iudeorum leges in graciam lin/	P.Dolobellæ et M. Anton. decreta pro		Reblata ciuitas	270
guam transferri curauit	Hyrcano tertio & gente Iud.	377	Recem rex Madianitarum	94
Ptol. liberalitas in captiuos Iudeos	P.Seruilij decretū pro Iudeis	378	Recha fil. Remnon occidit Isboseth	171
Ptolemæi epistola & dona ad ponti/	P.Petronij iniuriam Doritarum in Iu		Regum historia	132
ficem Eleazarum	deos ultus	423	Rbegini populi olim dicti Ascbene/	
Ptolemæus preciosa munera deo offe/	Pudens Romanus	746	zci	11
renda misit	Pueri primū leges discere iubentur	98	Remnon pater Banae & Reche	171
Ptolemæus L X X seniores Iudeorum	Puerperarum leges	77	Respha concubina Saul cum Abner con	
magnifice exceperit, & præ gaudio	Putiphares Aegyptius emit Ioseph	32	cubuit	167
in lachrymas prorupit	Putiphares Heliopolitanorū sacerd.	36	Rex fil. Phaleg quando genitus	15
Ptolemæus Eupator ab Antiocho	Pythagoras philos.	417. 784. 793	Rex quomodo eligendus	99
nictus			Ribdalusa ciuitas	364
Ptolemæus Epiphanes			Rhinocolura oppidum & locus	360
Ptol. Epiph. Onie infensus reconcilia/			Risa uicus	386
tur per Iosephū fil. Tob.			Roas petra	119
Ptolemæi mors			Roboam fil. Salomonis	185
Ptolemæus Dorimemis			Roboam duarum tantum tribuum rex	
Ptol. Philometor annuit Onie edifica/			factus patre mortuo	219
tionem templi in Aegypto			Roboam quomodo defectionem tribuū	
Ptol. Philometor locat Cleopatram filiā			passus est	Ibidem
Alexandro Epiphanis			Roboam moliri bella in Hieroboā pro/	
Ptolemæus insidias passus à genero A/			hibetur à deo	Ibidem
lexandro			Roboā quas urbes cōdiderit	222. 224
Ptolemæus Alexandro Epiph. iratus,			Rob. infertur bellū à Susacho	222
filiam matrimonio iūgit Demetrio			Roboā repulsam patitur à deo per Ser/	
Nicanori			meiam	223
Ptolemæo mittitur caput Alexandri			Roboā mortuo succedit Abias fil.	223
Balaïs uel Epiph.			Roboth puteus	23
Ptol. Simonem Matathiam socerum su/			Rom. prima amicitia cū Iudeis	332. 333
um interimit			Ro. Iudeis libertatem auferunt	368
Ptolemæus ab Hyrcano Simonis filio			Romanorum uictoria de Iudeis M. An	
obsessus, & occisis Hyrcani matre			tonio & Gabinio ducibus	368
& fratribus, fugit ad Zenonem Co/			Romani in Massada interfecti	638
tylam			Romani contra datam sibi fidem à Iudæ	
Ptolemæus Physcon cultor Iudeo/			deis occisi	634
rum			Ro. exercitus casus ab Hierosoly.	639
Ptol. Lathyrus filius Cleopatæ, uxo/			Romanorū 5280 occisi	641
ris Antiochi Soteris			Rom. disidium inter sese	563
Ptol. Lathyrus uictoria de Alexandro			Rom. militaris disciplina & laus	651
Iamneo & Iudeis			Ro. in obsidione Iotapatæ multis cladi/	
Ptol. capta Ptolemaide infantes coqui			bus afflicti	637. & deinceps
infit			Romanorum uaria pugne circa Hier/	
Ptolemæus Minai			rosolymam.	711. & deinceps
Ptol. fil. occiso, nurū duxit uxo.			Rophon ciuitas à Iuda Ma. capta	327
Ptolemæus dux militiæ Herodis inte/			Roxane Herodis filia	592
rimitur			Rubén quid significet	28
Ptol. aulicus Herodis accusatur			Ruben fratricidium dissuadet	31
Ptolemæi sententia de testamento He/			Ruben nocte ad lacum uenit erepturus	
rodus			fratrem	32
Ptol. latro à Fado peremptus			Ruben oratio ad Ioseph	37
Ptol. Iamblychi fil.			Rubenita altare collocant in ripa Ior/	
Ptol. Lagus cultor Iudeorum			danis	114
Ptol. Evergetes cultor Iudeorum			Rubrius Gallus	763
				Rubri

INDEX

Rabri maris diuifio	56	nis aduerfus Cyrenium, & autor	663	Samaria expugnata à Cereale	663
Ruta immense magnitudinis	769	quarte fecke Iudeorum	474	Samareon ciuitas & Samarus	227
Ruth hiftoria	131	Sais ciuitas	788	Samaria unde dicta	Ibidem
Ruth uxor Maabon, uxor Booz fa- cta	131.132	Sallis oppidum	648	Samarie ab Adher obfessa tanta fames ut due mulieres filios suos ederint	241
S		Salmanafar rex Affyriorum tributari- um sibi fecit regē Israel	259	Samaria olim, nunc Sebaftha & Seba- fte	412
Saba ciuitas Aethiopiae	48	Salomon fil. Dauid ex Betfabee	180	Samaria obfessa ab Hyrcano Ioanne, facerdote deletur	352
Sabach unus principum militie Sa- lomonis	204	Salomoni mandatur à patre structura templi	199	Samaria capta à Tyro Affyriorum re- ge	258
Sabadaias princeps à Iofaphat institu- itur	257	Salomon ungitur in regem	197	Samaritæ hostiū castra prædatur	242
Sabatei	11	Salomon fecundo ungitur in regē	199	Samaritæ accusantur apud Dariū	289
Sabaffarus præfectus Syriæ & Phœni- cie	289	Salomon filiam Pharaonis duxit uxo- rem	202	Samaritæ cuius fuerint nature	304
Sabatatha	12	Salomon quid à deo impetrauerit, & eius prudentia	202	Samaritæ & Cuthæi ijdem	259
Sabatatheni	eodem	Salomonis quotidianum conuiuiū, fa- pientia, libri, potestas in demones &c.	203.204	Samaritanorū cum Iudeis difidia	535
Sabbatum quid	5	Salomonis hostie & sacrificia	211	Samaritanorum mala in Iudeis	315
Sabbaticus annus	376	Salomonis quāta fuerit argenti & gem- marum copia	216.217	Sambalus Samaritæ equitū præ.	289
Sabbaticus annus	765	Salom. uxores & concubine	217	Samei uiri iusti sentētia de Hero.	374
Sabei populus	12	Salomonis regia	212	Samareorum feditio	480
Sabeus cōtra Iudeos causam agēs pro tēplo Garizim, morte dānatur	338	Salomon enigmata soluit	213	Samofata oppidum	391
Sabee feditio contra Dauid	191	Salomon quas urbes condiderit	214	Samsonis etymologia & natiuitas	128
Sabee caput per murū demittitur	192	Sal. obitus, etas, & sepultura	218	Samson leonem suffocat	Ibidem
Sabion prodit infidias Alexandræ in Herodem	197	Salom. equisonū ornatus	219	Samson trecentis uulpibus depopula- tus menses Palæstinorum	129
Sabia mater Ioæ	249	Salome Alexandra uxor Aristobuli fi- lij Hyrcani Ioannis	355	Sam. Gaze portas effregit	130
Sabinus Cæsaris curator	461	Solome filia Antipatri, soror Herodis, traducit Mariamnem apud Herodē uiolati matrimonij	400	Samson per Dalilam delusus Palæsti- nis tradiditur	130
Sabinus rerū Cæsaris curator propter tyrannidē à Iudeis obfidetur	464	Salome à Custobaro repudiū passa	410	Samson interijt unā cum tribus hosti- um milibus	Ibidem
Sab. fugit Vari conspectum	468	Salomes odiū in filios Herodis ex Ma- riamne	421.590	Sam. questio Thamnitis proposita	129
Sabinus confcius coniurationis in C. Caligulam factæ	512	Salome filiam suam corrumpit	430	Samsonis parentes & uxor occisi à Pa- læstinis	Ibidem
Sabin. Capitolio potitus occiditur	706	Salome amore in Syleū frustrata, adul- terij habetur suspecta	431	Samuelis ortus	133
Sabinus Syrus in exercitu Hierosoly- morum murum primus conscendit ac cedit	740	Salome coacta nubit Alexæ	442	Samuel indignatus inungit Saul	139
Saboch Ethæus gigantum proles	192	Salome Herodi conspirationem in eum indicat	445	Sam. prædicit afflictiones populo	138
Sacerdotum & eorum uxorū lex	78	Salome Iudeos ab Herode comprehen- sos carcere soluit	458	Samuel prædicens Saul auferendū re- gnum iniuriis afficitur	174
Sacerdotij commutatio ex tribū in tri- bum	134	Salome ut pacis semper emula, Antipa- trum contra Archelaum agere con- citāt pro regno Iudæe	461	Samuel pergit Bethlebē uncturus Da- uid regem	148
Sacrificiorum genera & leges	74	Sal. ciuitates ab Augusto donate	470	Samuel senex filijs res dispensandas in- iungit	137
Sacrū tabernaculū cōstituit Iesus	112	Salome mortua Marco Iudeam guber- nante	476	Samuel Palæstinos subiugauit	136
Sadoch princeps sacerd.	172	Salome filia Herodis	592	Samuel cladem Israeliticam & filiorū. Eli perditionem prædicit	133
Sadoch Tacheus comitatur Dauid è re- gno pulsum	184	Saltis rex	788	Samuelis oratio ad populum	142
Sadoch sacerdos refragatur Adoniæ pro regno	196	Sallum filius Iudæe sacerdos	271	Samuelis uerba, tonitrua confirma- runt	146
Sad. heresis 345.417.445.474.540		Samachonitis palus	122	Samuelis responsio ad Saul super inor- bedientia	147
Saduceorum & Phariseorum contro- uersia	353	Samaria descriptio	650	Samuelis mors	159
Sadoch fil. Achitobi sub Dauid sacer- dos	199.271			Samuelis umbra alloquitur Saul	163
Saddocus Phariseus concitator feditio				Sanabalath Samaritæ pater Isacham, focer Manasse fratris Iaddi	302
				Sanabalath	

INDEX

Sanabalath promittit sacerdotium ge/ nero	ibidem	Scopos locus	639. 711	Sennacherib rex Assyrie contra Hie/ rosolymam castrametatus	258
Sanabalath ab Alexandro obtinet pote statem condendi templi genero	303	Scythopolis &		Sennacherib à filiis perimitur	261
Sanabalath mortuus	eodem	Scythopolite	635	Senatusconsultum pro Iudeis	372
Sanagar princeps Hebraeorum	122	Sebastia ab Herode dōstruēta	413. 579	Sentiij oratio ad senatum Romanum	
Sanctum sanctorum in tabernaculo		Sebastia, olim Samaria	412	de imperio Cesarū abrogando	519
Mosis	66	Sebastus portus	449	Seon rex Amorraeorum	38
Sapba scriptor Iosiae regis	264	Sebatbata conuallis	225	Sephori Galilee populi	369
Saphin locus interpretatur scopulus		Sebeth ciuitas Galaaditidis	127	Sephoris à quo condita	475
Saphat pater Helisei	231 (303)	Sebon ciuitas	360	Sephoris hostibus se tradit	638
Sapphinus Her. amicus accusatur	434	Sebonitis regio	320	Septem principes sint uniuscuiusq; ciui tatis	107
Saraias scriba exercitus David	167	Sedechias rex Hierusalem post Ioa/ chim	267	Septimi mensis ratio	79
Sarabafnas & Sifimu ^s satrape	282	Sedechias in obsidione Hierusalem con sultat Hieremiam	277	Septuaginta seniores Bibliorum inter/ pretes cū donarijs à rege dimittun/ tur	318
Sara uxor Abrahe	14 & c.	Sedechias capitur	270	Sephor ciuitas Galilee	475
Sara etas mors & sepultura	20	Sedechie filij perimuntur, ipse autē ex cecatus ducitur ad Babyloniam	270	Sephora filia Rahuelis uxor Mofi	51
Sardonichum in ueste pontificali na/ tura miranda	73	Sedechias in Babylone moritur, & ho/ norifice sepelitur	271	Serebeus Iudeorum princeps in reditu à Babylone	286
Sarobarzanes prefectus Syrie	287	Sedechias pseudopropheta	235	Seron dux inferioris Syrie	324
Sareas pontifex	271	Se ductio Eue	4	Serpens maledictus	5
Sarepta ciuitas	228	Segetem locus	166	Serrite populi	162
Sardianorum decretū pro Iudeis	373	Segete loci nomen	156	Serui non sint testes	88
Saris princeps Babyloniorum contra Hierusalem	270	Segor locus	18	Seth soboles & inuentiones	6
Sarua soror David	161	Seiran uilla	23	Sex. Cerealis tribunus	664
Saturninus procurator Syrie	435	Seir mons	29	Sex. Cesar Syrie praeses	562
Saturnini sentētia de filiis Herod.	440	Seiranus insidiator Tiberij	488	Sex. Cesar insidijs interficitur	380. 569
Satum mensura genus	243	Sella uxor Lamech	6	Sicelech uicus datur David	162
Saturninus coniunx Pauline	478	Selsenarus patrem occidit	261	Sichem filius Hemor uiciat Dinam	19
Saturninus tutor Fulviae	480	Seleucus Nicanor Babylonem appre/ hendit	505	Sichima ciuitas	eodem
Saul filius Cis ungitur in regem	139	Seleuci Nicanoris beneficia in Iud.	313	Sichimite sternuntur	29 & 118
Saul perditas oues querens uenit ad Samuelem	ibidem	Seleucus Soter filius Antiochi	320	Sichimite saluati per Saul	146
Saul ad regnum electus seipsum abscon dit	140	Seleucus filius Antiochi Grypi Antio/ chum Cyzicenum patrum occidit	358	Sichimitarum fraudul. nt. a	304. 322
Saul p̄ligauit Naas et Ammonitas	141	Seleucus expugnatur	ibidem	Sichimitarū epist. ad Antiochū	32
Saul secundo ungitur in regem	142	Seleucia ciuitas condita à Seleuco Ni/ canore	503	Siclus Hebraeorum numisma	71. 187
Saul à suis militibus destituitur	143	Seleucia	554	Sidon filius Chanaan & ciuitas	12
Saul hostium 60000 occidit	145	Seleucie Iudaei caesi	504	Sidon capta ab Alexandro	369
Saul iubetur penitus abolere Amale/ chitas	146	Selene Cleopatra regina Syrie	362	Sidonius Sichimitas nuncupauit He/ breos	304
Saul regno priuatur	147	Seleucia urbs Syrie circa Antiochiam	548	Sidrach socius Danielis	274
Saul agitur demonio	148	Sellum interfecit Zachariam	548	Siene	704
Saul suo gladio interit	166	filium Hieroboam, & eiusdem in/ teritus	254	Sigerammus Emeform rex	526
Saul & filiorum corpora praecis capi tibus suspensa ab hostibus	eodem	Semeias propheta Roboam	219. 222	Siloa fons	714
Saulis sceleris in Gabaonitis expiatio	192	Semeias filius Eli, fortis David	195. 196	Silas Iudeus tyrannus	365
Saul alius Agrippae cognatus	541	Semei conuicijs afficit David exulante	184	Silbonitis regio	690
Saulus legatus	632	Semei exora ueniā à David	189	Silas Babylonius	639
Scala Iacob	24	Sem filij & earum gentes	12. 15	Silo ciuitas	218
Scaurus pecunia corruptus	365	Semelius uenit Iudeos ciuitatem & templum restaurare	285	Silo dux Rom. contra Parthos ab An/ tiocho filio Aristobuli pecunia cor/ ruptus	388. 570
Scipio Alexandrum Aristobuli filium securi percussit	372	Senniaar campus	9. 10	Simeon à fratre Ioseph obses capitur	18
				Simobarus rex Sodomitarum	15
				Simon Giora Gerasenus seditiosus Iudeus	699

I N D E X

Simon ab Hierosolymitis contra zelot	149	Sylas libertus Agrippæ maioris	490
tas præficitur	702	Sylas præf. militiæ fit	525
Simon à Romanis captus	760	Syleus accusat Herodem apud Augu	
Simon Romam ductus occiditur	768	stum Cæs.	436
Simon Iustus Onie patri succedit in sa		Syleus Obode regis legatus exardet	
cerdotium	308	amore Salomes	431
Simoni mortuo Eleazarus frater succe		Syleus Trachonitis ab Herode defici	
dit	ibidem	entes suscipit	435
Simon filius Onie avaro patri succe		Syleus per Nic. Damascenum accusa	
dit	320	tus damnatur à Cæsare	435
Simone mortuo successit Onias fil. eod.		Simeon filius Iacob & quid significet	
Simeon filius Asamonei	322	Symeon obfes datur Ioseph	38 (26
Simon Matathias filius Matathie ibi.		Syri populi	12
Simon Matathias uincit Tyrios ibidē		Syria regio subditur David	175
Simon à regione Tyri usq; ad Aegypt		Syria censetur à Cyrenio	475
tum militiæ præficitur ab Antio		Syria & Phoenicia oppugnantur	259
cbo	343	Syria capitur ab Alex. Epiphane	339
Simon Bethsuram capit	344	Syria à Iudeis uastata	655
Simon populum Iudaicum super Iustu		Syri Samaritanos obsidentes turbantur	
Ionathe Abaron solatur	346	à deo	242
Simon dux populi factus, à Tryphone		Syriorum quot milia caesa ab exercitu	
circumueniri nequijt, Mausoleum		Achab	235
fratri struxit, & arcem Hierosoly		Syrorum bella contra Achab	232
mis diruit	597. 347. 348		235 & 236
Simon perfidiam & ingratitude pas		Syrus rex Mesop. profugatur	177
sum ab Antiocho Sotere	348	Syson pontifex	844
Simon uincit Cendebeum	349. 349		
Simon insidijs Ptolemæi generi sui in			
terfectus	549		
Simon Dosithei legatus Iudeorum	351		
Simon Buzi Alexandrini sacerdos	414		
Simon Herodis seruus Iudeam inse			
stat	466. 606		
Simon Essenus somnij Archelai in			
terpres	472		
Simon Camithi pontifex post Eleaza			
rum Anne	476		
Simon Boethi Canthara pontifex	523		
Simon Hierosolymites detractor A			
grippæ maioris	525		
Simon Galilaus crucifixus	533		
Simon Cyprius Iudeus magus	536		
Simon Ananie legatus Iudeorum	632		
Simonis Sauli fortitudo	635		
Simeon Gamalielis	682		
Sina mons	50. 56		
Siphas Galaadites	186		
Sitennua puteus	25		
Sifara dux exercitus Chananeorum			
interfectus à Iabel muliere	22		
Sisinnius Syriæ & Phoeniciæ præfe			
ctus	282. 287		
Sobabchus Ammonita	178		
Sobnea scriba Ezechie	260		
Socrates	822		
Socho loci nomen	149	Sylas libertus Agrippæ maioris	490
Socho ciuitas à Roboam structa	222	Sylas præf. militiæ fit	525
Sodomite uisti &		Syleus accusat Herodem apud Augu	
Sodomitarum reges	15	stum Cæs.	436
Sodomorum excidium	16	Syleus Obode regis legatus exardet	
Soemus	636	amore Salomes	431
Soemus Herodi amicus mandatum He		Syleus Trachonitis ab Herode defici	
rodus pandit de Mariamne occi		entes suscipit	435
denda	407	Syleus per Nic. Damascenum accusa	
Soemus interficitur	409	tus damnatur à Cæsare	435
Sogane regio	674	Simeon filius Iacob & quid significet	
Sol stetit	111	Symeon obfes datur Ioseph	38 (26
Solomona mater septem Machabeorū		Syri populi	12
martyrum	831	Syria regio subditur David	175
Solon legislator	814	Syria censetur à Cyrenio	475
Solyma ciuitas	16	Syria & Phoenicia oppugnantur	259
Sondus Arabs à Syleo occisus	446	Syria capitur ab Alex. Epiphane	339
Sophon & Sophaci	21	Syria à Iudeis uastata	655
Sophas Raguelis	681	Syri Samaritanos obsidentes turbantur	
Sosibius primas custodiæ Ptolemæi		à deo	242
Philadelphæ	306	Syriorum quot milia caesa ab exercitu	
Sosius Herodis adiutor in bello Anti		Achab	235
gonum capit	394. 576	Syrorum bella contra Achab	232
Spartiate	344		235 & 236
Spicilegium prohibitum	99	Syrus rex Mesop. profugatur	177
Sponsi bello inutiles	104	Syson pontifex	844
Stagnum Genesar	475		
Strabo Pompei meminit	357		
Strabo Cappadox	352		
Strabo Timagenes	355		
Stratonis turris	ibidem		
Stratonis turris, nunc Caesarea	412		
Stratopedos incenditur	633		
Stoccheus libertus Agrippæ maioris			
Stola pontificalis à Vitellio	(490		
sacerdotibus data	481		
Stole conseruandæ potestas Iudeis			
concessa	528		
Stole sacerdotes in tēplo Salomonis			
Stole Leuitarum in templo Sa	(208		
lomonis	codem		
Stultitia gētiliū redarguitur à Iosepho			
Suba Aegyptiorum rex	258 (820		
Suba rex à Saul subingatus	145		
Sudeas Phideæ sacerdos	270		
Suna ciuitas	162		
Susa scriba David	192		
Susachus Aegyptiorū rex bellū mouet			
contra Roboam	212		
Susachus templū Salomonis spoliatur	225		
Susa Persarum metropolis	280. 292		
Susandrum castrum	831		
Sycamina	356		
Syllanus Ephesus	464		
Syllanus rector Syriæ	447		
		Sylas libertus Agrippæ maioris	490
		Sylas præf. militiæ fit	525
		Syleus accusat Herodem apud Augu	
		stum Cæs.	436
		Syleus Obode regis legatus exardet	
		amore Salomes	431
		Syleus Trachonitis ab Herode defici	
		entes suscipit	435
		Syleus per Nic. Damascenum accusa	
		tus damnatur à Cæsare	435
		Simeon filius Iacob & quid significet	
		Symeon obfes datur Ioseph	38 (26
		Syri populi	12
		Syria regio subditur David	175
		Syria censetur à Cyrenio	475
		Syria & Phoenicia oppugnantur	259
		Syria capitur ab Alex. Epiphane	339
		Syria à Iudeis uastata	655
		Syri Samaritanos obsidentes turbantur	
		à deo	242
		Syriorum quot milia caesa ab exercitu	
		Achab	235
		Syrorum bella contra Achab	232
			235 & 236
		Syrus rex Mesop. profugatur	177
		Syson pontifex	844
			</

I N D E X

V Achalim rex Ammōitarū 262
Vadracus proiecit corpus Io-
ram in agrum Nabot. 246
Vagofes graniter Iudeos mulctat 302
Valerian s dux contra Tiberiadē 669
Valerius Gratus Sabino auxiliatur
contra Iudeos 465
Valerius Gratus præfes Iudeæ post
Annum Rufum 476
Valerius Afaticus 511
Valerius Afaticus occifus 514
Varus Iud. bel. & feditiōes fedat 467
Varro Syria rector 578
Vastbis uxor Artaxe-xis repudiatur
Vafuroth ciuitas. 263 (294)
Vatezobra uicus 748
Veluenes Samarita 287
Ventidius Bassus dux Rom. 388. 569
Ventidius Herodi Macherā mittit 391
Verannius legatus ad Claudii de uſu
panda auctoritate imperij 512
Veſpaſiani munificentia in Iudeos 513
Veſpaſ. bello Orientis præficiunt 648
Veſpaſiani clara faciōra in bello aduer-
ſus Iudeos 654. 655 473. 705
Veſpaſianus à militibus imperator de-
claratur 704
Veſp. Iosephū à uinculis ſoluit 725
Veſp. Mæſiā depopulantes ſternūt 765
Veſpaſianus templū pacis Romæ con-
ſtruxit 768. 800
Veſpaſian⁹ Iudeam militibus dat 771
Veſpaſiani reditus in Italiam 763
Veſpaſiani natalis celebratus 262
Veſpaſiani nauigatio 763
Veſtium ſacerdotalium deſcriptio 68
Vine quomodo plantanda 99
Vir quidam mulierem membratim ſe-
ctam, per ſingulas trib. s deſt na-
ui. 118
V r ga Aaron fronduit 87
Vitellius Syria præfectus Tiberio reg-
nante 419. 480
Vitellius Hieroſolymis ſtolam reddit
pontificibus 480
Vitellius Artabazo reconciliatur ibi.
Vitellius

INDEX

Vitellius Germanicorū imperator	701	Xylophorus festinitas Iudeorū	632	Gerasenum	700
Vitellij mors & imperium	706	Xystus	626.615	Zelpba famula Lie	26.45
Vitis aurea Aristobuli	365	Z		Zenodorus expellitur Trachone	415.578
Vitulae aureae adorantur ab Hebraeis		Z Abulus Arabs Alexandro Ba/		Zenodorus mortuus Antiochie	416
Roboam seductore	220	lai caput abscidit	341	Zeno Cotylas	349.550
Vlatha ciuitas Herodi datur	416	Zabulon ciuitas capta	638	Zephyrium	583
Vniuersi creatio	5	Zabud mater Ioachim	266	Zerbin dux Madianitarū captus	124
Vni testi non credendum	98	Zacharias propheta filius Ioiadae inu-		Zetbura ciuitas à Roboam structa	122
Volumnius pcurator Syriae	435.590	ste lapidatur in templo	250	Zeusis amicus Antiochi	315
Volumnij sententia de filiis Herodis	440.590	Zachariae amici occidunt Ioam eodē		Ziba famulus David sycophanta	184
Vonōes à Parthis pulsus capitur	477	Zacharias filius Hieroboam patri suc-		Ziba libertus Saul David occurrit	190
Vologeses rex Parthorum	522	cedens sex mensibus regnavit	254	Zibe fallacia proditur	ibidem
Voscheti ciuitas	163	Zacharias ab amico suo Sellam occi-		Zipha ciuitas à Roboam structa	222
Vt rex Madianitarum	94	sus	ibidem	Ziphai produnt David	158
Vrias filius Ioathan sacerdos	271	Zacharias filius Achaz perimitur	256	Ziphin locus aliās Noua	157
Vrie litera	179	Zacharias propheta praedicat apertio-		Zizus princeps Arabum	350
Vrias dolo David regis occisus	179	nem templi	288	Quā unde Quis	306
Vrias alius pater Chirae	207	Zacharias Baruc in templo occisus	691	Zoara ciuitas	364
Vri princeps militiae Salomonis	203	Zaleucus Locrensis	814	Zoilus tyrannus Stratonis turris	355
Vrion sororius Moysi	61	Zamarias omne genus Baasa inter-		Zona sacerdotum tabernaculi	68
Vsura prohibita	102	remit	227	Zora ciuitas	351
Vxor Lot in statuam salis conuersa	18	Zamarias semetipsum cōcremauit eod.		Zorobabel princeps Iudeorum mitti-	
Vxor cuiusdam Leuite à Gabaonitis		Zamari Iudeo Babylonio datur regio		tur à Babylone per Cyrum restitui-	
stuprata	118	Bathanea cōtra Trachonitis	444	turus templum dei	182.285
Vxor quae ducenda	100	Zara ciuitas	549	Zorobabelis sententia de fortitudine	
Vxoris diuortium	101	Zarcas rex Aethiopiae	225	mulieris & ueritatis	284
X		Zarassa uxor Aman	298	Zorobabel proficiscitur reparaturus	
X Alotb uicus	649	Zarnon dux Madianitarū captus	124	templum & urbem	286
Xanticus mensis	54	Zaroeh Helchie sacerdos	271	Zur rex Madianitarum	94
Xerxes patri Dario successit	289	Zeb rex Madianitarum occisus	124		
Xerxis regis epistola pro Iudeis	290	Zebul princeps Sichimitarum	125		
Xerxes turpiter profligatus ab A-		Zelotypie probatio	77		
themensibus	627	Zelotae qui	682		
		Zelotarum pugna contra Simonem			

FINIS

AVTORES QVORVM POTISSIMVM TESTIMONIO PARTIM COM
probato, partim confutato Iosephus historiae suae fidem facit.

Acusilaus Argiuis
Agatharchides Gnidius
Alexander Polyhistor
Andreas
Apion grammaticus
Apollonius Molo
Apollodorus
Ariphanes
Aristæus
Aristoteles
Berosus Chaldeus
Cadmus Milesius
Castor Chronographus
Chæremon
Chœrilus poeta
Conon hist.
Demetrius Phalæreus
Dius hist.
Ephorus
Elianus
Euhemerus
Eupolemus
Hecataeus Abderita
Hellanicus
Hermippus
Hermogenes
Herodotus

Hesiodus
Hieronymus Ægyptius
Homerus
Isidorus
T. Liuius
Lyfimachus
Manethon
Menander Ephesus
Mnaseas Damascenus
Mochus
Nicolaus Damascenus
Pherecydes Syrius
Philon senior
Philostratus
Polybius Megalopolitanus
Polycrates
Posidonius
Pythagoras
Strabo
Thales
Theodotus
Theophilus
Theopompus
Theophrastus
Thucydides
Timæus
Zopyrion

Iosephus Mathathiae filius, ex Hierosolymis sacerdos, à Vespasiano captus, cum Tito filio eius relictus est. Hic Romam ueniens, septem libros Iudaicae captiuitatis imperatoribus patri filioque obtulit, qui & bibliothecae publicae traditi sunt. Et ob ingenij gloriam statum quoque meruit Romae. Scripsit autem alios uiginti Antiquitatum libros, ab exordio mundi, usque ad decimumquartum annum Domitiani Caesaris, & duos ἀρχαῖοις aduersum Apionem grammaticum Alexandrinum: qui sub Caligula legatus missus ex parte gentilium, contra Philonem etiam librum uituperationem gentis Iudaicae continentem scripserat. Alius quoque liber eius, qui inscribitur περὶ αὐτοκρατορέως λογισμῶν, ualde elegans habetur, in quo & Machabaeorum sunt digesta martyria. Hic in decimo octauo Antiquitatum libro manifestissime confitetur, propter magnitudinem signorum Christum à Pharisaïs interfectum, & Ioannem Baptistam uere prophetam fuisse, & propter interfectionem Iacobi Apostoli dirutam Hierosolymam. Scripsit autem de domino in hunc modum: Eodem tempore fuit Iesus uir sapiens, si tamen uirum eum oportet dicere. Erat enim mirabilium patrator operum, & doctor eorum qui libenter uera suscipiunt: plurimos quoque tam de Iudaeis quam de gentibus sui habuit sectatores, & credebatur esse Christus. Cumque inuidia nostrorum principum cruci eum Pilatus addidisset, nihilominus qui eum dilexerant perseuerauerunt. Apparuit enim eis tertia die uiuens, multa & haec & alia mirabilia, carminibus prophetarum de eo uaticinantibus: & usque hodie Christianorum gens, ab hoc sortita uocabulum, non defecit.

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Une ou plusieurs pages sont omises
ici volontairement.

Quum pro meo more officioq; succurrendi scriptorū monumentis, quæ ob superioris seculi partim inscitiam partim etiam socordiam, maiorem diligentiam postulant, diu græca Iosephi exemplaria perquisiuissem, quo instructior ad hanc editionem fierem, nec Antiquitatum libri usquam reperiri quirent, dedi operā ut saltem reliqua eius autoris opera, Bellum uidelicet Iudaicum, & contra Apionem, sic emitterem, ut eorum studiosis quāmaxime satisfaceret. Itaq; corrogatis ē Gallia Germania atq; etiam Polonia græcis codicibus, latina ad illos conferenda curauimus, quo facilius mendæ per librariorum oscitantiam admissæ tollerentur; alicubi etiam quæ ab interprete ipso obscurius reddita erant, clarius exprimerentur: hoc tamen obseruato, ut suus illi stilus, quum græcorū schematum admixtu peregrinum quiddā sonans, tum ex uulgaris sermonis fece nonnihil trahens, ita relinqueretur, ne centonis speciem crebra interpollatio referret. Hanc aut operam non superuacuum apparebit, uel ex lectione non paulo quā antehac inoffensiore simul ac dilucidior: uel, si quis certius experimentū capere uelit, ex uniuscuiuslibet folij ad ueteres editiones collatione: præcipue uero in duobus libris contra Apionem: in quorum singulis præter alias mendas innumeras, circa finem primi atq; item circa sequentis initium plusquam centenos uersus deesse deprehendimus eosdemq; restituiimus. Verū etiam si hæc ipsa editio uigilantiam nostram candido censori abunde approbare potest, euidentius tamē id erit, ubi græca (modo deus quod in animo est secundet) mature subsequetur. Interea præsentibus fruere ac uale, nostræq; industriæ fauere perge.

FLAVII IOSEPHI HE-

BRAEI, HISTORIOGRAPHI CLARISSIMI DE BELLO

Iudaico libri septem, interprete Rufino Aquileiensi.

PROLOGVS.

Quoniam bellum, quod cum populo Romano gessere Iudæi, omnium maximū quæ nostra ætas uidit, quæq; auditu percepimus, ciuitates cum ciuitatibus, gentesue cōmisisse cum gentibus: quidam, non quod rebus interfuerint, sed uana & incongrua narrantiū sermones auribus colligentes, oratorū more perscribūt: qui uero præsto fuerunt, aut Romanorum obsequio, aut odio Iudæorum contra fidem rerum falsa confirmant: scriptis autem eorum partim accusatio, partim laudatio continetur: nusquam uero exacta fides reperitur historiæ: idcirco statui, quæ retro Barbaris antea misi, patria lingua digesta, Græca nunc his qui Romano imperio reguntur exponere, ego Iosephus Matathiaæ filius, Hebræus genere, sacerdos ex Hierosolymis: qui & initio cum Romanis conflixi, posteaq; gestis, quia necessitas exegit, interfui. Nam cū hoc, ut dixi, bellum grauissimum exortum est, Romanorū quidem populum domesticus motus habebat: Iudæorum aut, qui ætate ualidi, & ingenio turbulenti erant, manu simul ac pecunia uigentes, adeo temporibus insolenter abusi sunt, ut pro tumultus magnitudine, hos possidendarum spes, illos amittendarum partiū Orientis metus inuaderet. Quoniam Iudæi quidem cunctos etiam qui trans Euphratem essent, gentiles suos, secum rebellaturos esse crediderant. Romanos autem & finitimi Galli irritabant: nec Germani quiescebant: dissensionumq; plena erant omnia post Neronem: & multi quidem temporum occasione Imperium affectabant: lucri autem cupidine exercitus rerum nouandarum cupidi erant. Itaq; indignū esse duxi, errantem in tantis rebus dissimulari ueritatem: & Parthos quidem, ac Babylonios, Arabumq; remotissimos, & ultra Euphratem gentis nostræ incolas, itemq; Adiabenos, mea diligētia uere cognoscere, unde coepisset bellū, quantiscq; cladibus cōstitisset, quoue modo desisset: Græcos uero &

Z Romano

Romanorum aliquos, qui militiam secuti non essent, figmentis siue adulationibus captos, ista nescire. Atqui historias audent eas inscribere, qui præter hoc (ut mihi quidē uidetur) quod nihil sani referunt, etiam de proposito decidunt. Nam dum Romanos uolunt magnos ostendere, Iudæorum res extenuant, & in humilitatem dericiunt. Non autem intelligo, quonam pacto magni esse uideantur, qui parua superauerint. Et neq; longi temporis eos pudet, quo bellū tractū est: neq; multitudinis Romanorū, quam in ea militia labor exercuit: neq; ducum magnitudinis quorum profecto gloria minuitur, si cū multū pro Hierosolymis desudauerint, rebus per eos prospere gestis aliquid deroget. Nec tamen ego cōtentione Romanas res extollentiū, gentiles meos amplificare decreui: sed facta quidē utrorūq; sine ullo mendacio prosequar: dicta uero de factis reponā, dolori atq; affectioni meæ in deflendis patriæ cladibus indulgens. Nā quod domesticis dissensionibus est euersa, & in templū sacrosanctū inuitas Romanorū manus atq; ignē Iudæorum tyranni traxere, testis est qui eā uastauit, ipse Cæsar Titus: per omne bellū miseratus quidē populum, quod à seditiosis custodiretur: sæpe aut cōsulto differri passus ciuitatis excidiū, protracto obsidionis spatio, dūmodo belli pœniteret autores. Quod si quis me aduersus tyrānos eorūq; latrociniū accusatorie loqui putet, uel patriæ miseris ingementē calumniari præter legē historiæ, dolori ueniā tribuat. Ex omnibus enim, quæ Romano imperio parent, solā nostram ciuitatē cōtigit ad summū felicitatis fastigiū euadere, eandēq; in extremū miseræ derici. Deniq; omniū post cōdita secula res aduersas, si cū Iudæorū calamitatibus cōferant, superatum iri nō ambigo. Et horū autor nullus externus est: unde nec fieri potest, ut à questibus tempere tur. Siquis aut durior misericordiæ sit iudex, res quidē tribuat historiæ, lamenta uero scriptori: quanq; merito Græcorū disertos increpauerim, qui tantis rebus sua memoria gestis, quarū cōparatione præterita olim bella exigua reddunt, iudices relident aliorū facundię detrahentes: quorū & si doctrinā superant, proposito uincuntur. Ipsi uero Assyriorū & Medorū gesta perscribunt, ueluti minus recte à scriptoribus antiquis fuerint exposita: cū in scribēdo tantū eorū uiribus cedant, quantū sententiæ. Erat enim unicuiq; studiū, quæ uidisset facta, cōscribere: quoniā & interfuisset rebus gestis, & efficaciter quod promittebat, impleret: mentiriq; apud sciētes, inhonestū esse uideret. Enimvero noua quidē neq; ante cognita memoriæ tradere, suiq; tēporis res cōmendare posteris, laude ac testimonio dignū est. Industrius aut habetur, nō qui alienā dispositionē atq; ordinē transfert, sed qui noua dicendo etiā corpus propriū cōficit historiæ. Sed ego quidē sumptu ac labore maximo, qui cū sim alienigena, Græcis simul & Romanis gestarū rerum memoriā repono. Ipsi aut indigenis, ad quæstū quidē ac lites, ora patent, linguæq; solutæ sunt. Ad historiā uero, in qua uerum dicendū est, summaq; ope negotia colligenda sunt, obmutescunt: cōcessa infirmioribus neq; scientibus licentia scribendi res à principibus gestas. Honorat itaq; apud nos historiæ ueritas, quæ à Græcis negligitur. Ab origine quidē Iudæos repetere, qui fuerint quoue pacto ab Aegyptijs discesserint, quas que regiones errando peragrauerint, & quas uel quoties incoluerint, & quēadmodū inde migrauerint, neq; huius esse tēporis, & præterea superuacaneū existimaui: quoniā multi ante me Iudæorū de maioribus huius gentis uerissima cōposuerunt: & nōnulli Græcorū, quæ illi scripserant, patria uoce profecti nō multum à ueritate deuiarunt: exinde aut historiæ principiū sumā, quo scriptores eorū & prophætæ nostri de

stri defierunt. Et bellū quidem meis tēporibus gestū, latius quāq; potuero diligentiā referā: quæ uero ætate mea sunt antiquiora, summātim breuiterq; percurram: Quomodo Antiochus cognomento Epiphanes, deuicta penitus Hierosolyma, cum triennium sexq; menses eā tenuisset, ab Asamonæi filijs expulsus est. Deinde quod eorū posterī de regno dissidentes, ad res suas occupandas populū Romanū Pompeiūq; traxerunt: quomodoq; Herodes Antipatri filius, eorū potentiaē finē fecerit, auxilio Sosij. Tum, quomodo Herode mortuo, plebis in eos orta seditiō est, Augusto quidem imperante Romanis, Quintilio aut. Varo prouinciā obtinente. Quodq; bellum anno duodecimo imperij Neronis eruperit: quāq; multa per Solum acciderint: quātaq; ad primos impetus armis Iudæi peruasierint: quomodo accolæ permunierint: & quod Nero propter acceptas Cestij ductu clades summæ rei metuens, Vespasianū bello præposuerit: & quod is cum maximo filiorum Iudæā intrauerit, quantūq; Romanorum exercitū ducens: quantaq; manus auxiliorū per omnem cæsa fuerit Galilæā: & quod eius ciuitatū quasdam ui ceperit, alias deditiōe. Vbi etiā Romanorum in bello disciplinā, curamq; rerū, & utriusq; Galilææ spatia, & naturā finesq; Iudææ, necnon & peculiarem terræ qualitatem, lacusq; & fontes, captarūq; ciuitatum mala, cū fide sicut uidi, aut pertuli, expediam. Nec etiā miseras meas cælauerim, cū sciētibus cas relaturus sim. Deinde, quod iam fessis rebus Iudæorū, Nero quidē mortem obierit: Vespasianus aut in Hierosolymam properans, imperij causa retractus sit: quāq; signa de hoc ei cōtigerint, Romæq; mutationes: & quod inuitus à militibus imperator declaratus sit: & quod eo disponendæ reipublicæ gratia in Aegyptū digressus, Iudæorum status seditionibus agitatus sit: quomodo tyrannis succubuerint, eorūq; inter se discordias mouerint. Et quod ex Aegypto Titus reuersus, bis Iudæorū fines ingressus sit: quomodo exercitū, & quō in loco cōgregauerit: uel qualiter, & quoties ciuitatē affecerit ipso præsentē seditiō. Aggressus quoq; numerosos, & quantos erexerit aggeres: triumq; murorū ambitum & magnitudinē, siue mensuram, & munitionē ciuitatis, & fami templiq; dispositionē: ad hæc aræ spatium, mensurāq; uerissime dicā: festorum quoq; dierū mores aliquos, septemq; lustrationes, & munia sacerdotū. Itemq; pontificis uestes, sanctaq; templi cuiusmodi fuerint, sine aliqua dissimulatione uel adiectione memorabo. Narrabo deinde tyrannorū in suos gentiles crudelitatem, Romanorumq; in alienigenas humanitatem: quotiesq; Titus, ciuitatem simul ac templū seruare cupiens, ad concordiaē fœdera dissidentes prouocauit. Differam uerō populi uulnera, & calamitates: quāq; multa mala nunc bello, nunc seditionibus, nunc fame perpeffi, postea capti sint. Nec uero aut perfugarum clades, aut captiuorum supplicia prætermittā: uel quemadmodū templum inuito Cæsare cōflagrauerit: quāq; multæ opes sacræ flamma raptæ sint: ac totius, quæ reliqua erat, ciuitatis excidiū: & quæ præcesserant portenta, atq; prodigia, uel tyrannorū captiuitatem, uel qui seruitio abducti sunt, multitudinē: aut cui quisq; fortunæ sit distributus: & quod Romani quidem belli reliquias persecuti sunt, deuictorūq; munimina funditus eruerunt, Titus uero peragrata regione cuncta restituit: eiusdemq; redditum in Italiam, ac triumphū. Hæc omnia septem libris comprehensa, adnexus ne uituperationem à rerum scientibus & qui bello interfuerunt sustineam, studiosis ueritatis magis quàm uoluptatis perscripsi. Narrandi autem initium faciam hoc ordine, quo capitula sunt digesta.

Autor proponit ex ordine quid in his libris dicturus

FLAVII IOSEPHI DE BELLO

IYDAICO LIBER PRIMVS

De deuastatione Hierosolymæ ab Antiocho.

Cap. 1

An. lib. 12
cap. 6An. lib. 15
cap. 4An. lib. 12
cap. 7An. lib. 12
cap. 7.8

Vm potentes Iudæorū inter se dissiderent eo tempore, quo de tota Syria cū Ptolemæo Sexto Antiochus, qui Epiphanes dictus est, ambigebat (erat aut illis cōtentio de potentia, quod honoratus quisq̃ grauer ferret similibus subiugari) Onias quidam ē pontificibus postquam præualuit, Thobia filios expulit ciuitate. Illi aut supplices ad Antiochū confugerunt, petentes, ut semet ducibus in Iudæam irrumperet. Idq̃ regi persuasum est, iam pridem sic animato. Quare cū magnis militum copijs egressus, & ciuitatem fortiter expugnatā capit, & maximam eorū multitudinem, quibus Ptolemæus charior erat, interfecit. Dataq̃ passim militibus prædandi licentia, ipse & templū spoliauit, & quotidianæ religionis assiduitatē per annos tres, sexq̃ mēses inhibuit. Pontifex aut Onias effugit ad Ptolemæū: acceptoq̃ ab eo in Heliopolitana præfectura solo, ibi oppidū condidit Hierosolymis simile, templūq̃ ædificauit: de quibus iterū opportune referemus. Verūtamen Antiocho neq̃ præter spem deuicta ciuitas, neq̃ populatio, neq̃ tantæ cædes satis fuere: sed intēperantia uitiorū, eorūq̃ memoria, quæ in obsidione pertulerat, Iudæos cogere coepit, ut abrogato more patrio, nec infātes suos circūciderēt, porcosq̃ super aram immolarent: quibus omnes quidē aduersabantur: optimus uero quisq̃ propterea trucidabatur. Et Bacchides præsidjs ab Antiocho præpositus, ad naturalē crudelitātē suā præceptis impijs obsecundans, omnimodā iniquitatem excessit: cū & singulatim uiros honorabiles uerberaret, & cōmuniter quotidie speciem captæ urbis exhiberet: donec eos atrocitate incōmodorum, qui ea patiebantur, ad uindictæ audaciā irritauit. Deniq̃ Matathias Asamonæi filius, unus ex sacerdotibus, ex uico cui nomen Modin est, cum manu domestica (nam quinq̃ filios habebat) sicis armatus, Bacchidem occidit: & statim quidem præsidiorum multitudinem ueritus, in montes refugit. Multis uero ex populo sibi sociatis, recepta fiducia descendit: commissoq̃ prælio, superatos duces Antiochi ex Iudææ finibus exegit. Secundis aut rebus potentiā nactus, suisq̃ uolentibus, quod ab alienigenis eos liberasset, imperans, moritur relicto Iudææ principatu, qui filiorū suorū natu maximus erat. Ille aut (nec enim cessaturū existimabat Antiochū) & indigenarū cōflauit exercitū, & cum Romanis primus amicitia pepigit. Antiochūq̃ Epiphanē iterū in fines suos ingredientē, uehementissima percussum plaga repressit. Adhuc aut feruente uictoria, in præsidia ciuitatis impetū fecit: necdum enim cæsa fuerant: habitoq̃ cōflictu, milites de superiori ciuitate, quæ pars sacra dicitur, ad inferiorē cōpellit. Fano aut poritus, & locū purgauit omnem, muroq̃ cinxit: & uasa noua diuinis rebus curandis fabricata, in templū intulit, ueluti prioribus profanatis: aramq̃ aliā ædificauit, & religionibus dedit initiū. Sacro aut ritu uix ciuitati reddito, moritur Antiochus. Regni aut eius, & in Iudæos odi filius Antiochus hæres existit. Quare coactis peditum militibus quinquaginta, equitum autem propè quinq̃ milibus, octoginta uero elephantis, montana Iudææ per partes aggreditur, Et Bethsuram quidem oppidum capit.

In loco

In loco uero, cui Bethzachariae nomen est, quā transitus erat angustior, Iudas cū suis copijs occurrit. Et priusquā congredierentur agmina, Eleazarus frater eius, prospecto prāter alios excelsō elephante, turricp̄ maxima & munimētis aureis ornato, illic Antiochū esse ratus à suis procul excurrit: rupta c̄p̄ hostili acie, ad elephantū usque peruenit. Sed illum quidē, quem regē esse opinabatur, cōtingere, quod multū superemineret, minime potuit. Beluam uero in aluo percussam, super se deiecit, & obtritus interiit: nulla alia re gesta, nisi quod magnū opus aggressus, uitam gloriæ posthabuit. Qui tamen regebat elephantū, priuatus erat. Et si casu fuisset in eo Antiochus, nihil plus Eleazaro prēstitisset audacia, quā ut sola spe prāclari facinoris, mortem uideretur optasse. Hoc aut̄ fratri eius, totius praelij prālagium fuit. Nam fortiter quidē Iudæi, diu c̄p̄ decertarunt: sed à regijs secunda fortuna usis, numero c̄p̄ prāstātibz superati sunt: multis c̄p̄ interfectis, Iudas cū cāteris in Gophniticam toparchiam refugit. Antiochus aut̄ ad Hierosolymam profectus, ibi c̄p̄ dies paucos commoratus, penuria utensiliū abstinit: relicto quidem ibi prāsidio, quantum satis esse arbitrabatur: cātera uero multitudine ad hyemandum deducta in Syriam. Discessu autem regis, Iudas nō quiescebat: sed accessione multorum suæ gentis animatus, aggregatis etiam quos ex praelio receperat, apud uicū Adasa cum Antiochi ducibus congreditur: factis c̄p̄ fortibus in praelio cognitus, multis hostibus interfectis, occubuit. Et in diebus paucis frater eius Ioannes occiditur, insidijs eorū captus, qui cum Antiocho sentiebant.

An. lib. 12
ca. 18

De successiōibus principum à Ionatha usq̄ ad Aristobulum. Cap. 11

CUm autem successisset ei frater Ionathas, & in alijs quæ ad indigenas pertinerent, cautius se ageret, suā c̄p̄ potentiam Romanorum amicitia corroboraret, Antiochi quidem filio reconciliatur. Non tamen horum ei quicquam profuit ad depellendum periculum. Nanque Tryphon tyrannus, Antiochi quidem filij tutor, sed insidijs eum captans, & prāter hoc amicis nudare cupiens, Ionathan, cum ad Antiochum paucis comitatus Ptolemaida uenisset, dolo comprehendit. Eo c̄p̄ uincto, contra Iudæam mouit exercitum. Vnde repulsus à Simone Ionathæ fratre, quod c̄p̄ ab eo superatus esset, iratus, eundē Ionathan interfecit. Simon autem fortiter regendis rebus intentus, Zara quidem, & Ioppen, & Iamniā capit. Euerit autem & Accaron, subactis prāsidijs: aduersus c̄p̄ Tryphonem Antiocho auxiliū prābuit, qui Dorā ante expeditionem quam in Medos fecit obsidebat. Sed regis audiatem satiare non potuit, quamuis neci Tryphonis suam quoque operam adhibuisset. Non multo enim post, Antiochus Cendebeum ex ducibus suis, ad uastandam Iudæam opprimendū c̄p̄ seruitio Simonem, cum exercitu misit. Ille autem, quanquam senior erat, bellum tamen iuueniliter administrabat: & filios quidē suos cum ualidissimis prāmisit, parte uero multitudinis comitatus alio latere aggreditur: multis c̄p̄ per multa loca insidijs etiā in montana dispositis, in omnibus superat. Clarissima c̄p̄ potitus uictoria, pontifex declaratur: & ducentos septuaginta post annos Iudæos liberat à dominatione Macedonum. sed & ipse perijt in conuiuiō, captus insidijs Ptolemæi generi sui: qui eius coniuge duobus c̄p̄ filijs in custodiam cōclusis, certos misit, ut Ioannem tertium, cui etiam Hyrcanus nomen fuit, interficerent. Cognito autem impetu, qui parabatur, adulescens ad ciuitatem properabat, multo populo fretus, & propter memoriam paternæ uirtutis, & quod iniquitas Ptolemæi cunctis esset inuisa. Voluit autem Ptolemæus etiam alia porta ingredi ci

An. lib. 13
ca. 1

An. lib. 13
cap. 9

An. lib. 13
cap. 14

Z 3 uitatem

uitatem: sed à populo reiectus est, qui maturius Hyrcanū susceperat. Et is quidem statim recessit in quoddam ultra Hierichunta castellum, quod Dagon uocatur. Hyrcanus autem paternum honorem pontificis assecutus, postquam deo sacrificia reddidit, uelociter Ptolemæū petit & matri simul & fratribus adiumento futurus, castellumq; aggressus, alijs quidem rebus superior erat, iusto autē dolori cedebat. Ptolemæus enim quotiens premeretur, matrem eius, fratresq; in murum produ-
Ptolemæus
ab Hyrcano
obsessus
 ctos, palam ut possent conspici, uerberabat: eosdemq; præcipitandos, nisi quamprimum recederet, minabatur. Vnde Hyrcanum quidem plus timor ac misericordia, quam iracundia cōmouebat. Mater uero eius nihil plagis aut intētata nece perterrita, manus protendens, filium precabatur, ne uel suis fractus iniurijs, parceret impio: siquidem ipsa sibi mortem à Ptolemæo propositam immortalitate duceret meliorem, dummodo ille pœnas eorum, quæ in domū suam contra fas admisisset, expenderet. Ioannes autē nunc obstinationem matris cogitans, ac preces eius auditis, ad irruendum impellebatur: modo uerberari eam, lacerariq; cōspiciens, effœminabatur: totusque plenus doloris erat. Ob hæc autem diu tracta obsidione, feriatu annus aduenit: quē septimo quoq; circuitu redeuntem, apud Iudæos cessare moris est, exemplo septimorum dierū. Et in hoc Ptolemæus obsidionis requiem nactus, fratribus Ioannis unā cum matre occisis, ad Zenonem cōfugit, qui Cotylas cognominatus est, Philadelphię tyrannum. Antiochus autem ob ea, quæ per Simonem passus fuerat, iratus in Iudæam ducit exercitum: ibiq; assidens Hierosolymis, Hyrcanum obsidebat. Ille autem patefacto sepulchro Dauid, qui regum ditissimus fuerat, ablatisq; inde pecuniæ plus quam tribus milibus talentorum, & Antiocho persuasit, datis ei trecentis talentis ab obsidione discedere, primusq; Iudæorum priuatis opibus alere peregrina cœpit auxilia. Rursusq; tamen, quando Antiochus contra Medos bello suscepto tempus ei uindictæ præbuit, confestim aduersus ciuitates Syriæ perrexerit, uacuas propugnatoribus esse ratus: quod & uerum fuit. Medabam quidem, & Samæam cum proximis, necnon & Sichimam, & Garizim ipse cepit, & super his Chuthæorum gentem, adiacentia sano loca incolentium, exemplo eius quod est Hierosolymis, ædificato. Cepit autē & Idumææ non paucas alias ciuitates, & præterea Doreon, & Marisan. In Samariam uero usq; progressus, ubi nunc est Sebaste, ciuitas ab Herode rege condita, ex omni eam parte concludit: filiosq; suos Aristobulum & Antigonom obsidioni præfecit. Quibus nihil remittentibus, ad hoc famis penuria qui erant intra ciuitatem uenerunt, ut etiam insuetam carnem cogerentur attingere. Igitur Antiochum adiutorem sibi aduocant, Spondium cognominatum. Qui cum prompta eis uoluntate paruisset, ab Aristobulo & Antigono superatur. Et ille quidem ad Scythopolim usq;, persequentibus cū memoratis fratribus, effugit: hi uero in Samariam reuersi, & multitudinem iterū intra murum cōcludunt, & expugnata ciuitate, ipsam diruunt: & habitatores eius captos abducunt. Prospere autem gestis ita cedentibus, alacritatem refrigescere non sinebant: sed cum exercitu Scythopolim usq; progressi, & ipsam peruascerunt, & agros intra Carmelum omnes, inter se partiti sunt.

De Aristobulo, Antigono, Iuda Essæo, Alexandro Theodoro & Demetrio gesta. Ca. III

SEcundarum autē rerum Ioannis, & filiorum eius, inuidia seditionem gentilium concitauit. multiq; aduersus eos collecti nō quiescebant, donec aperto bello deuicti sunt. Reliquū uero tempus Iohannes cum fortunatissime uiueret, & optime rebus

rebus per annos triginta & tres administratis, & quinque filijs relictis, moritur: uir plane beatissimus, & qui nullā dedisset occasionē, cur eius causa de fortuna quispiam quereretur. Deniq; tria uel maxime præcipua solus habebat. Nā & gentis princeps, & pontifex erat, & præterea prophetaicum quo deus ita colloquebatur, ut futurorum nihil penitus ignoraret. Quinetiam de duobus maioribus filijs suis, quod rerum domini permansuri non essent, præuidit, atq; prædixit. Quorum uitæ quis fuerit exitus, narrare non indignum uidetur, quantumq; à paterna felicitate diuerterint. Patre nanq; mortuo, natu maior Aristobulus, translato in regnum principatu, diadema sibi primus imposuit: quadringentis & octogintauno annis, ac tribus mensibus, postquam populus in eam terram deuenit, seruitio, quod apud Babylonios sustinuit liberatus. Fratrem uero à se secundum Antigonū (nanq; illum diligēte uidebatur) in honore pari producebat: alios autē uinctos custodiæ tradidit. Matremq; itidem colligauit, ausam aliquid de potestate contendere. Nanq; hanc rerum dominam Ioannes reliquerat. Eoq; crudelitatis processit, ut uinctam fame necaret. Horum autem facinorum poenas, Antigoni fratris morte persoluit, quem plurimum amabat, quemq; regni participem habebat. Nam & hunc interemit, adductus criminationibus, per maleuolos regni compositis. Itaque primo quidem Aristobulus dictis fidem non habebat, qui & fratrem magnipenderet, & pleraq; liuore fingi arbitraretur. Sed cum Antigonus ex militia clarus redisset, festis diebus, quos tabernaculis positis, deo celebrare mos patrius exigebat, euenit eodem tempore, ut aduersa ualetudo Aristobulum corripere. Antigonus uero circa festorum solenniorum finem, armatis comitatus, templum ad orandum quammaxime petiuit, plusq; in honorem fratris ascendit ornatus. Tumq; delatores nequissimi regem adeuntes, & armatorum pompam, & Antigoni arrogantiam, priuata fortuna maiorem esse criminabantur: quodq; maxima caterua stipatus, ut illū interficeret, eò uenisset: nec enim perpeti honorem solum ex regno habere, cui regnum ipsum liceat obtinere. His paulatim, quamuis inuitus, tamen credidit Aristobulus. Ac ne uel suspicari quicquam uideretur, prospiciens, & ut incerta præcaueret, suos quidē satellites in quendā subterraneum & tenebrosum locū transire iubet. Ipse autē iacebat in castello, Bari ante, post autem Antonia cognominato: & ut inermi quidem parcerent, occiderent autem Antigonū, præcepit, si cum armis adiret. Necnon & ipsi Antigono qui præciperent misit, ut inermis ueniret. Ad hæc regina satis callidū cum in sidiatoribus consilium capit. Nanq; his qui ad eum missi fuerant persuadet, ut mandata quidem regis taceant, dicant uero Antigono, quod frater audisset, arma sibi eum pulcherrima in Galilæa ornatumq; bellicum fabricasse: quæ ne singulatim inspiceret, morbo impeditū fuisse: nunc autem, præsertim cum aliò discessurus sit libenter eum uideret armatum. His auditis, Antigonus (ne quid enim mali suspicaretur, fratris suadebat affectus) cum armis uelut ostentatum se ueniens, properabat. Sed ubi ad obscurum transitum, qui Stratonis pyrgus uocabatur, accessit, à satellitibus interemptus est: certūq; documentum præbuit, omnem beneuolentiam, iusque naturæ calumnijs cedere, nullamque optimarum affectionum tantum ualere, ut inuidiæ perpetuo possit obsistere. In hoc autem etiam Iudam quis non recte miretur? Essæus erat genere, qui nunq; diuinando aberrauit, neq; mentitus est. Is Antigono transeunte per templum, mox ut eum uidit, ad notos qui aderant exclamauit (non paucos autē discipulos siue consultores habebat) Pape, nunc

Hyrcanus
deceditAn. lib. 19
cap. 19Antigonus
occiditurDe Iuda
Esse

mihi pulchrum est mori, quando ante me ueritas interijt, mearūq; prædictionum aliquod mendacium deprehensum est. Viuit enim iste Antigonus, qui hodie deberet occidi: Locus aut̃ neci eius, apud Stratonis pyrgum fato fuerat destinatus. & ille quidem sexcentorū abhinc stadiorum interuallo distat. Horæ uero diei sunt quatuor: sed & uaticinationē tempus effugit. Hæc locutus senior, mœsto uultu & mente sollicita secū multa reputabat. Et paulopost interfectus Antigonus nunciat, in loco subterraneo, qui eodem nomine, quo maritima Cæsarea, Stratonis pyrgus appellabatur: & hoc fuit, quod uatē fefellit. At uero Aristobulo cōfestim sceleris poenitudine morbus ingrauescit: semperq; facinoris cogitationē sollicitus, perturbato animo tabescebat, donec mœroris acerbitate uisceribus laceratis, subito sanguinem uomere-
 ret. Hunc ergo unus è seruulis, eius ministerio destinatus, foras efferens, prouidentia numinis errauit: & ubi Antigonus erat occisus, super extātes adhuc cædis maculas cruorē interfectoris effudit. Ululatu aut̃ eorū qui id cōspexerant continuo sublato, tanq; puer de industria sanguinem illic libasset, clamor ad aures regis peruenit: cau-
 samq; requirebat: & cum eam prodere nullus auderet, ad rescindendū magis ardebat. Ad extremum uero minitanti, uimq; adhibenti, uerum quod erat indicauerunt: at-
 que ille cum lachrymis opplesset oculos, quantumq; poterat ingemuisset, hæc dixit: Sperandum certe non erat, ut maximum dei lumen facta mea nefaria laterent. Nam cito me ultrix cognatæ cædis iustitia persequitur. Quāmdiu ò corpus impro-
 bum fratri, matriq; damnatam animam detinebis? Quā diu paulatim illis libabo sanguinē meum? Simul totū accipiant: neq; iam meorū uiscerū inferias fortuna derideat. His dictis, illico moritur: cū non plus anno regnasset. Vxor uero fratrem eius uinculis dissolutis regē constituit Alexandrū, qui ætate maior erat, & modestia præ-
 stare uidebat. Sed ille potestatem adeptus, fratrem quidē alterum regnū appetentem occidit: alterū aut̃ priuata uita contentū ablatis rebus secum habebat. Prælium eti-
 am cum Ptolemæo cognomento Lathyro committit: qui oppidum Asochin ce-
 perat, & multos quidem peremit hostium, sed uictoria in Ptolemæi partes propen-
 sior fuit. Postea uero quā ipse pulsus à matre Cleopatra discessit in Aegyptum, & Gadaram obsidione capit Alexander, & castellum Amathuntis, omnium maxi-
 mum quæ trans Iordanem sita erant, ubi preciosissima quæq; bonorum Theodor-
 i filij Zenonis habebantur. At Theodorus repente superueniens, & proprias res recipit, & sarcinas regis aufert, Iudæorumq; ferè decem milia interfecit. Verum Ale-
 xander receptis post cladem uiribus, aggressus maritimas regiones Raphiam ca-
 pit & Gazam, itemq; Anthedonem, quæ postea à rege Herode Agrippias no-
 minata est. His autem seruitio domitis, cōcitatur in eum festo die populus Iudæo-
 rum. Nam plerunq; epulæ seditiones accēdunt. Nec uidebat insidias posse cōprime-
 re, nisi cōductitios haberet auxilio Pisidas & Cilicas: nā Syros mercenarios respue-
 bat, propter ingenitā cum Iudæorū gente discordiam. Cēsis aut̃ supra octo milibus ex turba rebellū, Arabiæ bellū intulit. Ibiq; Galaaditis ac Moabitis subactis, tribu-
 toq; his imposito, ad Amathunta regressus est. Cumq; Theodorum metus securi-
 dis eius successibus perculisset, castellū sine præsidio repertū funditus eruit. Mox aut̃ cōgressus cum Oboda rege Arabū, qui locum fraudi opportunū in Galaadensi re-
 gione occupauerat, captus insidijs totū amisit exercitum in uallē altissimā cōpul-
 sum, atq; obtritum multitudine camelorum. Ipse uero elapsus in Hierosolymam, olim sibi gentem insensam ad nouarū rerum motus magnitudine cladis accendit.

Fit autem etiam tunc superior, crebrisq; praelijs non minus quinquaginta milibus Iudæorum per sex annos interfecit: nequaquam tamen uictorijs lætabatur, quoniam regni sui uires cōsumeret. Vnde armis omissis, sermone placido cū subiectis redire in gratiam conabatur. Illi autē inconstantiam eius morumq; uarietatem intantum oderant, ut percōtanti, quoniam pacto eos sedare posset, dicerent, si moreret. Nam uix etiam mortuo daturus ueniam, qui tam multa scelerate fecisset. Simul etiam Demetrii auxilium, cui cognomen Acero accersuerunt. Qui cum his maiorum præmiorum spe facile paruisset, uenissetq; cum exercitu, miscetur auxilijs eius Iudæi circa Sichimam. Vtrosq; tamē Alexander mille quidem equitibus, sex autē peditum mercenariorū milibus excepit, cū haberet ex Iudæis quoq; propē ad decē milia bene sibi cupientiū, aduersæ autē partis essent equitum tria milia, peditumq; milia quadraginta. Et priusquā ueniretur ad manus, intercedentibus nuncijs & praconibus, reges transfugia tentabant: Demetrius quidē Alexandri mercenarios, Alexander autē Iudæos qui Demetriū sequerentur, obtemperaturos sibi sperantes. Sed cum neq; Iudæi sacramenta, neq; fidem Græci cōtemnerent, armis iam cominus decernebant. Superatq; praelio Demetrius, quamuis Alexandri mercenarij multa & animose & fortiter gessissent. Euentus autē pugnx præter spem cedit utriq;. Nam neq; hi qui Demetrium acciuerant, in partibus uictoris permanserunt: & immutata fortunæ misericordia, sex Iudæorum milia se ad Alexandrum, qui in montes effugerat, contulerunt. Huius inclinationis momentum Demetrius ferre non potuit: sed Alexandrum iam quidem collectis uiribus praelio sufficere ratus, omnem uero gentem ad eū transire existimans, mox inde digressus est. Nō tamen reliqua multitudo ob abscessum auxiliorum simultates deposuit: bello autem assiduo tamdiu cum Alexandro decertabat, donec plerisq; interfectis cæteros in Bemefelim ciuitatem compulit, eaq; subacta in Hierosolymam captiuos abduxit. Verum immoderata fecit iracundia, ut crudelitas eius ad impietatem usq; procederet. Octingentis enim captiuorum in media ciuitate crucifixis, mulieres earumq; filios in conspectu matrum necauit, atque hæc potans, & cum suis concubinis recubans, prospectabat. Tantus autem populum terror inuasit, ut etiam diuersæ partis studiosi proxima nocte octo milia hominum extra totā Iudæam profugerent: quorum exilij mors Alexandri finis fuit. Cum eiusmodi factis tandem ægreq; regni otium quæsisset, ab armis requieuit.

An. li. 13
ca. 20

Alexandri
crudelitas

De bello Alexandri cum Antiocho & Areta, deq; Alexandra & Hyrcano. Cap. 1111

Rursus autem fit ei turbarum initium Antiochus, qui etiam Dionysius dictus est, Demetrii quidem frater, sed eorum nouissimus qui Seleucum generis autorem habebant. Hunc enim timens, qui Arabas parato bello pulsarat, totū quidem super Antipatrida montibus proximum, & inter Ioppes littora spatium, fossa altissima diremit. Ante fossam uerō murum ædificauit excelsum turresq; ligneas, ut faciles aditus obstrueret, fabricauit: nec tamen Antiochum arcere ualuit. Exustis enim turribus fossisq; repletis, cum suis copijs transgressus est. Vindictaque posthabita, qua deberet eum à quo prohibitus est ulcisci, protinus contendit in Arabas. Horum autem rex in loca suę nationis commodiora cedens, mox ad pugnam cum equitatu reuersus (habebat autem numerum decem milium) impa-
ratos ex improviso Antiochi milites inuadit. Valido autem praelio commisso, quamdiu quidem supererat Antiochus, durabat eius exercitus, quamuis eū passim
Arabes

Arabes trucidarent. Vbi uero procubuit (succurrendo enim uictis semper in periculis aderat) omnes terga dederunt: maximaque pars eorum, cum in acie, tum in fuga absumitur. Reliquos autem in uicem Cana delapsos, alimentorum penuria perire contigit, præter admodum paucos. Hinc Damasceni Ptolemæo Minnæi filio infensi Aretam sibi sociant: Syriæque Coeles regem constituunt. Qui bello illato Iudææ, postquam pugna uicit Alexandrum, pactione discessit. Alexander autem Pella capta Gerusalem petiuit rursus opum Theodori cupidus: triplicique ambitu circumdatis defensoribus, locum expugnauit. Necnon & Gaulanen, & Seleuciam, & eam quæ Antiochi Pharanx dicitur, sub iugum mittit. Ad hæc autem capto Gamala castello ualidissimo, eiusque præfecto Demetrio multis criminibus inuoluto, in Iudæam regreditur, expleto in militia triennio: lætusque à gentilibus ob res prospere gestas excipitur. Belli autem requiem secutum est morbi principium. Et quoniam quartano febrium recursum fatigabatur, depulsum iri ualitudinem credens, si rursus animum negotiis occupasset, in tepestiua militiæ sese dedit: & ultra uires corpus laboribus uexans, inter ipsos tumultus trigesimo & septimo regni anno moritur: idque Alexandræ coniugi suæ reliquit: Iudeos eius uel maxime dicto obedientes fore non dubitans: quod longe ab eius crudelitate discrepans, & iniquitati resistens, beneuolentiam sibi populi comparasset. Neque spes eum fecellit. Namque opinione pietatis obtinuit muliercula principatum. Quippe quæ morem gentis patrium probe norat, & qui sacras leges temerassent ab initio detestabatur. Cum autem duos filios Alexandro genitos haberet, natum quidem maximum Hyrcanum, & propter ætatem declarat pontificem, & quod præterea segnior esset quam ut potestate regia molestus cuiquam uideretur, regem constituit. Minorem autem Aristobulum, priuatum uiuere maluit, quod feruentioris esset ingenii. Iungit autem se eiusdem mulieris dominationi quædam Iudæorum factio, Pharisei: qui præter alios pietatem colere putarentur, & peritius leges interpretari: ob eamque causam magis eos suspiciebat Alexandra, diuinæ religioni superstitiose deseruiens. Illi autem paulatim sceminae simplici insinuati, quosuis pro sua libidine summouendo, deponendo, itemque uinciendo, ac soluendo, iam procuratores habebantur: prorsus ut ipsi quidem regis commodis fruerentur, expensas uero ac difficultates Alexandra perferret. Sed eadem mire callebat res administrare maiores: itaque augendis copiis semper intenta, duplicem conflauit exercitum: neque pauca mercenaria parauit auxilia, quibus non modo statum suæ gentis roborauit, sed etiam metuendam se reddidit externæ potentia. Imperabat autem alijs, uerum Phariseis ipsa ultro parebat. Denique Diogenem quendam insignem uirum, qui Alexandro fuerat amicissimus, interficiunt, eius factum consilio criminati, ut octingenti (quos supra memorauimus) regis iussu tollerentur in crucem. Nihilominus autem Alexandræ suadebant, ut & alios, quibus autoribus Alexander in eos fuisset concitatus, occideret. Cumque his nimia superstitione nihil abnuendum putaret, quos sibi libuisset ea specie trucidabant, donec optimus quisque periclitantium ad Aristobulum confugeret. Atque ille matri persuasit, ut his propter dignitatem parceret, ciuitate autem pelleret quos nocentes existimaret. Igitur illi quidem data sibi copia, per regionem dispersi sunt. Alexandra uero in Damascum misso exercitu, quoniam Ptolemæus sine intermissione ciuitatem premebat, illam quidem nulla re memorabili gesta cepit. Regem autem Armeniorum Tigranem, qui admoto Ptolemaidum milite, Cleopatram circumferebat, pactionibus donisque sollicitat. Sed illum domesticarum turbarum

An li. 13
ca. 22

barum metus, ingressō in Armeniam Lucullo, iam dudū inde retraxerat. Inter hæc Alexandra morbo laborante, minor eius filius Aristobulus, cum famulis suis, quos multos habebat, omnesq; pro ætatis fauore fidissimos, uniuersa castella obtinuit: & pecunia quam ibi reperit, conductis auxilijs, regem se declarauit. Ob hæc misera ta querelas Hyrcani mater, coniugem Aristobuli cum filijs includit apud castellū, *Aristobulus in* quod à septentrione fano adiacens, Baris antea uocabatur, ut diximus: postea uero *adit regnum* Antonia cognominata est, imperante Antonio: quemadmodum de Augusti & Agrippæ nomine, Sebaste, & Agrippias, aliæ ciuitates appellatæ sunt. Ante tamen Alexandra moritur, quàm in Aristobulum fratris eius Hyrcani contumelias uindicare: quem deijci regno curauerat, quod ipsa nouē annos administrauit. Et hæres quidem omnium sit Hyrcanus, cui regnum etiam uiua cōmiserat. Verum Aristobulus uiribus atq; autoritate præstabat. Habito autem inter eos circa Hierichunta de rerum summa conflictu, pleriq; Hyrcano relicto transeunt ad Aristobulum. Hyrcanus autem cum reliquis fuga peruenit in castellum Antoniam: ibiq; salutis obfides nactus (erat enim ibi in custodia, ut præmisimus, cōiunx, Aristobuli cum filijs) priusquàm grauius aliquid accideret, ea lege in concordiam rediit, ut regnū quidem Aristobulus haberet, ipse uero cederet, quasi frater regis alijs honoribus cōtentus. Hoc modo in fano reconciliati, cum in conspectu circumstantis populi benignissime alter alterum complexus esset, domus permutant: & Aristobulus quidem discedit in regiam, Hyrcanus autem in Aristobuli domum.

*An. lib. 14.**ca. 1*

De bello Hyrcani cum Arabibus & expugnatione Hierosolymæ. Cap. V

Metus uero & alios eius inimicos præter spem dominantis occupat, & maxime Antipatrū iam dudum Aristobulo inuicem. Erat autem genere Idumæus, & nobilitate ac opibus gentis suæ princeps. Is igitur & Hyrcanum ut ad Aretam regem Arabiæ confugeret, nusq; auxilio regnum repeteret hortabatur, & ipsi Aretæ ut Hyrcanū susciperet atq; in regnū deduceret suadebat, multū obtrectans Aristobuli moribus, multisq; Hyrcanū laudibus prædicans. Simulq; admonebat, quod eū deceret regno clarissimo præsentē, iniquitate oppressis manū porrigere: Hyrcanum autem iniuriā pati, qui principatu iure successionis sibi debito excidisset. Sic instructis & præparatis ambobus, nocte cū Hyrcano ex ciuitate profugit: citatoq; cursu in oppidū quod Petra dicitur saluus euasit: ea est Arabiæ regia. Ibi postquam Hyrcanum in manum regis Aretæ tradidit, multis dictis multisq; muneribus ut auxilium præberet, quo in regnum deduceretur, effecit. Erant autem peditum equitūq; milia quinquaginta, quibus nequaquam restitit Aristobulus: Sed primo impetu superatus, in Hierosolyma fugere cogitur: atq; omnino captus esset, nisi dux Romanorū Scaurus, aduersis horū tēporibus imminens, soluisset obsidionē. Nāq; is ex Armenia quidem in Syriam missus erat à Pompeio Magno, qui cum Tigra ne bellum gerebat. Sed ubi Damascum uenit, recens à Metello & Lollio captam reperit: his inde submotis, cognitoq; in Iudæa quid ageretur, illuc uelut ad quæstum cucurrit. Denique mox ut fines ingressus est, Iudæorum legati ad eum ueniunt à fratribus, utrisque ut sibi potius adiumento esset orantibus. Sed trecentis talentis, quæ Aristobulus ei miserat, iusticia posthabita est. Tot enim acceptis, Scaurus ad Hyrcanum & Arabes legatos mittit, Romanorum eis & Pompeij nomen intans, nisi ab obsidione desisterent. Itaq; & Areta ex Iudæa in Philadelphiam recedit metu perculsus, & Scaurus Damascum redit. Aristobulus autem, quod captus non

*An. lib. 14.**ca. 2. 3. 4**Scaurus*

non esset, satis sibi esse non credidit: sed omnibus quas haberet copijs collectis, persequeretur hostes: & circa locum, quem Papyrona uocant, prælio commisso, supra sex eorum milia cædit: in quibus erat & Cephalon frater Antipatri. Hyrcanus uero & Antipater Arabum priuati auxilio, spem in aduersarios transtulerunt. & cum Pompeius Syriam ingressus Damascum peruenisset, ad ipsum confugiunt. Multisq; muneribus ei datis, eadem illa quibus apud Aretam usi fuerant allegantes, magnopere precabantur ut Aristobuli uiolentia damnata, regno Hyrcanum restitueret, cui tam ætate quàm moribus deberetur. sed nec Aristobulus sibi defuit, corruptione Scauri fretus. Venerat autem quantum potuit ornatus cultu regio: deinde offensus obsequijs, neq; ferendum existimans abiectius quàm regem deceret utilitati seruire, à Diospoli regrediebatur. Ob hoc iratus Pompeius, etiam Hyrcano eiusq; socijs hoc precantibus, Aristobulum petit, & Romano simul exercitu & Syrorum instructus auxilijs. Cū uero Pellam & Scythopolim prætergressus Coereas uenisset, unde Iudæorum fines incipiunt per mediterranea loca subeuntibus, cognito Aristobulum in Alexandriū cōfugisse (castellum est magnifice structum, in monte præcelso situm) mittit per quos eum iuberet inde descendere. Ille autem decreuerat, quia pro imperio uocaretur, periclitari potius q̃ parere. Sed populum uidebat horrescere: & amici monebant, ut Romanam uim cogitaret, quam sustinere non posset. Itaq; horum consilijs obediens, descendit ad Pompeiū, quodq; iuste regnaret, multis pro se dictis in castellum rediit. Et cum iterū descendisset pro uocatus a fratre, ac de suo iure cum eo disceptasset, denuo regreditur non prohibente Pompeio. Erat autem inter spem timoremq; medius: & ueniebat quidem uelut exoraturus Pompeiū ut sibi cuncta permitteret, ad montem uero reuertebatur, ne quid regiæ dignitati derogare uideretur. Quia tamen castellis eum Pompeio cedere placebat, hisq; præpositos monere literis ut decederent, quibus præceperat, ut nō nisi manu sua scriptis epistolis obtemperarent: iussa quidem facit: sed in Hierosolymā cum indignatione discessit: belloq; iam congregi cū Pompeio cogitabat. Ille autē, nec enim tempus apparatus dandum putauit, statim eum insequitur. Multū quippe alacritati eius addiderat, circa Hiericuntem Mithridatis mors nuntiata. Vbi pinguißima Iudææ regio, & palmarum plurimum ac balsamum nutrit: cuius inciso lapidibus acutis robore stillantem lachrymā, ex uulneribus colligunt. Cūq; illic pernoctasset, mane in Hierosolymam properabat. Itaq; hoc eius impetu perterritus Aristobulus, supplex occurrit, pecuniamq; pollicitus, quodq; semetipsum ei cum ciuitate permitteret, Pompeium mitigat sæuientē. Nec tamen quicquam eorum quæ promisit effectū est. Gabinium enim qui ad suscipiendam pecuniam missus fuerat, ne in oppidum quidē Aristobuli socij receperunt. His cōmotus Pompeius, Aristobulum in custodiā collocat: ad ciuitatem uero profectus, explorabat quæ ex parte facilius esset accessus. Nam & murorum eius firmitatem oppugnari posse facile non uidebat: uallēq; pro mœnibus horribilē, fanūq; illic cernebat proximū, adeo tutissima munitione circumdatū, ut etiam si ciuitas caperet, secundum esset hostibus in eo refugiū. Hoc autem diu quid faceret hæsitante, seditio intra ciuitatem orta est: Aristobuli quidem socijs bellum geri potius regemq; liberari dignū esse censentibus: qui uero cum Hyrcano sentirent, Pompeio portas aperiri. Metus autem hos plures faciebat, Romanorum constantiā reputantes. Deniq; uicta pars Aristobuli, concessit in templū: & ponte qui ab eo ciuitati iungebatur absciso, ut ad ultimum

An. 8. 16

ca. 6. 7

An. 11. 14

ca. 7. 8

ultimum usq; resisteret, instruebatur. Cum autem alij Romanos recepissent in ciuitatem, hisq; domum regiam tradidissent ad hæc obtinenda Pompeius unum è duobus suis Pisonē cum militibus intromittit. Isq; præsidij in ciuitate dispositis, quia nemini eorum qui in templum confugerant pacem persuadere poterat, omnia quæ circum erant oppugnationi parabat: Hyrcano eiusq; amicis ad consilia conferenda & ad efficienda quæ iuberet alacriter animatis. Ipse uero ad partes septentrionales fossamq; uallemq; replebat omni genere materiæ per milites cõportato, cum per se opus esset difficillimum propter immensam altitudinem, & præterea Iudæi modis omnibus desuper obsisterent. Mansissetq; labor imperfectus, nisi Pompeius obseruatis diebus septimis, quibus Iudæos religio ab omni opere manus abstinere cõpellit, per eos aggerem cumulare præcepisset, inhibitis à prælio militibus. Pro solo enim corpore Iudæis etiam per sabbata pugnare licet. Igitur iam ualle repleta, & impositis aggeri turribus, admotisq; machinis Tyro allatis, mœnia tētabat. Desuper obstantes lapidibus repellebantur, cum diu turres obsidentium magnitudine simul & pulchritudine præstantes, uim repugnantium sustinerent. Verūtamen Romanis tunc plurimum defatigatis, Pompeius Iudæorum tolerantiam & in alijs admiratus est: & præcipue, q; nihil cerimoniarū inter media tela uersantes intermiserunt. sed uelut in alta pace ciuitas ageret, quotidie sacrificia & uictimas, omnemq; dei cultum diligentissime celebrarunt: nec uel in ipso excidio cum ad aram in dies singulos trucidarentur, legitimis religionis suæ muneribus abstinerūt. Mense itaq; obsidionis tertio uix una turre deiecta, in fanum irruptum est. Primus autē murum transcendere ausus est Syllæ filius Faustus Cornelius, & post eum centuriones duo Furius & Fabius, cum suis cohortibus. Et circumsepto undiq; fano, alios aliò confu-
gentes, uel etiam paulisper repugnantes interficiunt. Vbi plurimi sacerdotū, quam hostes strictis gladijs irruentes uidebant, intrepidi tamen in peragendis rebus diuinis perseuerabant: & in ipso libandi templumq; adolendi ministerio mactabantur, saluti quoq; præferentes religionis obsequium. Multos autem sui gentiles aduersæ partis studiosi trucidabant, plurimi semetipsos in rupes præcipitabant. Nonnulli furibundi cunctis quæ circa murum erant in desperatione succensis, pariter conflagrabant. Itaq; Iudæorum quidem milia duodecim occubuerunt: Romanorum uero perpauci: sed plures sauciati sunt. Nihil autem grauius in illa clade Iudæorum genti uisum est, quàm sanctum illud arcanum, neq; cuiquam prius uisum alienis esse detectum. Deniq; Pompeius unà cum suis comitibus in templū ingressus, ubi neminem præter pontificē adesse fas erat, quæ intus erant candelabra cum lychnis, & mensis in quibus libare atq; adolere moris est, & uascula, ex auro cuncta spectauit: congestamq; pigmentorum molem, sacræq; pecuniæ ad duo milia talentorum. Nec tamen uel hæc uel aliud quicquam de sacrosanctis opibus siue instrumentis attigit: sed postero die post excidium purgare templum ædituos iussit, & solennia sacra celebrare. Ipse autem Hyrcanū pontificem declarauit: quod se & in alijs rebus alacrem obsidionis tempore præbuisset, promptamq; ad bellum agrestium multitudinem ab Aristobulo reuocasset: per quæ sicut imperatorē bonum decuit, beneuolentia potius quàm timore plebem sibi conciliauit. inter captiuos etiam comprehensus Aristobuli socer idemq; patruus tenebatur. & illos quidem qui maxime belli causa fuissent, securi percussit: Faustum uero & qui unà fortiter operam nauauerant præclaris præmijs donat & Hierosolymis tributum indicit. ablatas autem

*Faustus pri-
mus murum
transcendere
ausus*

*Hyrcanus
pontifex de-
claratur*

Aa genti

genti etiam quas in Coele Syria ceperant ciuitates, Romano qui tunc erat praesidi parere iussit: proprijsque tantum finibus eos circumclusit. Instaurat autem in gratiam cuiusdam ex libertis suis Demetrii Gadarensis, etiam Gadaram, quam Iudaei subuerterant. Mediterraneas praeterea ciuitates ab eorum imperio liberauit, quas praeventi non exciderat, Hippon & Scythopolim & Pellam & Samariam & Marisam: itemque Azotum & Iamnia & Arethusam: necnon & maritimas, Gazam & Ioppen & Doram, & quae pridem Stratonis Pyrgus uocabatur, post autem ab Herode rege clarissimis aedificijs transformata, Caesarea nominata est: easque omnes indigenis ciuibus redditas prouinciae Syriae coniunxit. Huius autem & Iudaeae, cunctorumque administratione ad Aegypti usque fines & flumen Euphratem, cum duabus legionibus Scauro permissa, Romam ipse per Ciliciam properauit, captiuum ducens Aristobulum cum familia. Erant autem filiae duae totidemque filij: quorum unus Alexander ex itinere fugit: minor autem Antigonus cum sororibus Romam uectus est.

De bello Alexandri cum Hyrcano & Aristobulo

Cap.

VI

An. lib. 14
cap. 9

INterea Scaurus in Arabiam ingressus, ad Petram quidem regionum asperitate prohibebatur accedere: quae autem circum erant omnia uastabat, multis & in hoc malis afflictus. Nam exercitum fames premebat: cui tamen Hyrcanus per Antipatrum uictui necessaria suppeditabat. Quem uelut Aetiae familiarem etiam Scaurus ad eum legauit, ut bellum pacatione deponeret. Itaque persuasum est Arabi, ut CCC

An. lib. 14
cap. 10

talenta daret: atque ita Scaurus ex Arabia transduxit exercitum. Alexander autem Aristobuli filius qui Pompeium fugerat, magna manu medio tempore congregata, Hyrcano grauis imminabat, Iudaeamque depopulabatur. Quem quidem mature debellare posse credebat: quoniam disturbatum quoque a Pompeio murum Hierosolymis renouatum esse confidebat: nisi Gabinus in Syriam missus qui Scauro successerat, cum in alijs fortem se praebuisset, tum etiam in Alexandrum mouisset exercitum. Huius autem ille impetum ueritus, & ampliorem militum manum congregabat: donec facta sunt decem milia peditum, & mille quingenti equites: locaque opportuna muris, hoc est Alexandrium & Hyrcanium, & Machaerunta non longe ab Arabia montibus, munebat. Igitur Gabinus cum parte copiarum praemisso Marco Antonio, ipse cum toto exercitu sequebatur. Lecti autem Antipatri comites, aliaque Iudaeorum multitudo, quorum Malichus & Pitholaus principes erant: iunctis cum Marco Antonio uiribus suis, Alexandro obuiam processerunt: neque ita multo post aderat cum suis copijs Gabinus. Alexander autem quod tum in unum confertam hostium multitudinem sustinere non poterat, abcessit. Cumque Hierosolymis appropinquasset coactus praelio decertauit: amissisque sex milibus, quorum tria uiua capta sunt, tria uero prostrata, cum reliquis effugit. Gabinus autem ubi Alexandrium castellum uenit, quia multos deseruisse castra cognouit, promissa delictorum uenia conabatur eos ante praelium sibi coniungere. Cum autem illi nihil mediocre cogitarent, plerisque interfectis, reliquos in castellum concludit. In hoc praelio dux Marcus Antonius multa praclare gessit: & quamuis semper & ubique uir fortis apparuisset, tamen tunc etiam suum uicit exemplum. Gabinus autem relictis qui castellum expugnarent, ipse ciuitates adire, & intactas quidem confirmare, subuersas autem erigere curabat. Denique iussu eius & Scythopolis habitari coepit, & Samaria & Anthedon, & Apollonia, & Iamnia, & Raphia, & Marisa, & Dora, & Gadara, & Azotus, aliaque multae, laetis ciuibus atque incolis ad eas concurrentibus. His autem recte

recte dispositis regressus Alexandrium, uehementius urgebat obsidium. Qua re ter-
 ritus Alexander, omnibus desperatis legatos ad eum misit, & ignosci delictis orans, *An. lib. 14*
 & quæ sibi parerent castella Machærunta & Hyrcaniū tradere non dubitans: quin *cap. 11*
 etiam Alexandrium eiusdem potestati permisit. Quæ quidē Gabinius omnia con-
 silio matris Alexandri funditus eruit, ne rursus belli alterius receptaculum fierent.
 Aderat autem, quo suis Gabiniūm palparet obsequiis, uiro suo cæterisq; captiuis
 metuens, qui Romam fuerant abdueti. Post hæc ergo Gabinius Hyrcano Hiero-
 solymam deducto, eiq; fani cura mandata, cæteris reip. partibus optimates præfe-
 cit. Omnemq; Iudæorum gentem in conuentus quinque diuisit: uno Hierosolymis,
 altero Doris, itemq; tertio ut apud Amathunta respondeat, destinatis: quarto Hie-
 rico, & quinto Sephoris Galilææ ciuitas attributa est. Singularem autem unius domi-
 natione Iudæi liberati, libenter ab optimatibus regebantur. Veruntamen non mul-
 to post euenit, ut turbarū his fieret initium elapsus Roma Aristobulus: qui magna
 iterum Iudæorum manu conflata partim cupida mutationis, partim quibus olim
 dilectus erat, primum occupat Alexandrium: idq; recingere muro tentabat. Dein-
 de cognito, quod Gabinius Sisennam & Antonium & Seruiliū duces cōtra se cum
 exercitu misit, in Machærunta cōcedit: uulgiq; imbellis onere deposito, solos arma-
 tos propè ad octo milia militū secum duxit: inter quos & Pitholaus erat secunda-
 rum partium rector, cum mille uiris ex Hierosolymis profugus. Romani autem se-
 quebantur, habitoq; conflictu, aliquandiu cum suis Aristobulus fortiter dimican-
 do perseuerabat, donec ui Romanorum subacti, cæsa sunt uiro-
 rum quinque milia. propè uero ad duo milia in quendam tumulum confugerunt. Cæteri-
 que mille cum Aristobulo, perrupta Romanorum acie, in Machærunta coacti sunt. Vbi rex cum
 in ruinis prima uespere tetendisset, sperabat quidē aliam se manum per inducias
 belli posse contrahere, castellumq; bene munire. Impetum autem Romanorum, su-
 pra quā poterat, per biduū remoratus postremo capitur: & cum Antigono filio
 qui Romæ secum fuerat uinctus, ad Gabinium atq; inde Romam perductus est. *Iterum Aristo-*
 Sed illum quidem senatus carceri inclusit. Filios autem eius in Iudæam transmisit, *bulus capitur*
 quia Gabinius scripserat per epistolas, id pro traditione castellorū coniugi Aristo- *& Romam*
 buli spopondisse. Parato autem Gabinio bellum Parthis inferre, Ptolemæus impe- *reducitur*
 dimento fuit. Qui reuersus ab Euphrate, petebat Aegyptū, Hyrcano & Antipatro
 amicis usus ad omnia quæ militiæ necessitas exigebat. Nam & pecunijs & armis
 eum & frumento Antipater & auxilijs adiuuit. Et Iudæis in ea parte uias, quæ Pelu-
 sium ducerent, obseruantibus, transmittere Gabinium persuasit. Alia uero Syria di-
 fessu Gabinijs cōmota, & Iudæos iterum Alexander Aristobuli filius ad defectio-
 nem reduxit: & maxima multitudine conflata, Romanos omnes, qui per eā terram
 degerent, obtruncare decreuerat. Quam rem Gabinius metuens (iam enim ex Ae-
 gypto redierat) hoc tumultu instante, nonnullis dissidentium præmissis Antipatro
 concordiam persuasit. Cum Alexandro autem milia triginta remanserant, & ille ad
 bellum promptus erat. Itaq; ad pugnam egreditur. Occurrūt autem Iudæi, & circa
 montem Itaburium congressi, decem milia sternūtur: cæteram uero multitudinem
 fuga disperfit. Et Gabinius ad Hierosolymam reuersus (id enim Antipater uoluit)
 temp. eius cōposuit: deinde hinc profectus, Nabathæos pugna superat: & Mithri-
 datem & Orfanem à Parthis perfugas clām dimittit: eosq; militibus aufugisse di-
 cit. Interea Crassus ei successor datus, Syriā suscepit. Is in Parthicæ militiæ sumptū,

An. lib. 14
cap. 13

Aa 2 & omne

& omne aliud aurum templi, quod Hierosolymis erat, abstulit, & à quibus Pompeius temperauerat, duo milia talentorum. Euphratem uero transgressus, & ipse perit & exercitus eius: de quibus non est huius temporis commemorare. Post Crassum autem, Parthos in Syriam properantes irruere Cassius inhibuit, receptus in prouinciam. Eius autem fauore quæsito, in Iudæam festinabat: captisq; Taricheis, prope ad tria milia Iudæorum abducit in seruitium. Occidit autem etiam Pitholaum, seditionis Aristobuli colligentem, cuius necis suasor erat Antipater. Huic autem nupta fuit ex Arabia nobilis foemina, nomine Cypris: unde filios quatuor, Phaselum, & regem Herodem, & Iosephum, & Pheroram, & Salomen filiam habebat. Cum autem omnium, qui ubique potentes essent, amicitiam hospitij familiaritateq; conquiret, præcipue regem Arabum per affinitatem sibi sociauit: eiusq; fidei commendans filios suos ad eum misit: quoniam bellum cum Aristobulo gerendum suscepserat. Cassius autem, compulso ad otium per conditiones Alexandro, ad Euphratem reuersus est, Parthos transitu prohibiturus, de quibus alio loco referemus.

De Aristobuli morte & bello Antipatri contra Mithridatem Cap. VII

An. lib. 14.
cap. 14

CAesar autem post senatus & Pompeij fugam trans mare Ionium, rebus omnibus Romaq; potitus, solutum uinculis Aristobulum, cum duabus cohortibus uelociter ad Syriam misit: & hanc facillime & cuncta Iudææ proxima, per illū subiici posse ratus. Verum & spem Cæsaris & Aristobuli alacritatem præuenit inuidia. Nam uenenopereemptus à Pompeij studiosis, aliquandiu etiam sepultura in solo patrio carebat, corpusq; mortui seruabatur melle conditum, donec ab Antonio Iudæis missum est in monumentis regalibus sepeliendum. Occiditur autem Alexander quoq; filius eius, à Scipione securi percussus Antiochiæ, secundum Pompeij litteras, accusatione pro tribunali prius habita super his, quæ in Romanos admiserat. Ptolemæus autem Minnæi filius, qui Chalcidem sub Libano tenebat, captis eius fratribus, filium suum Philippionem, qui eos arcesceret, mittit Ascalonem: atq; ille abstractum ab Aristobuli coniuge Antigonom, eiusque sorores, adducit ad patrem. Amore autem captus, minorem earum coniugio suo copulat, ob eamq; posteræ causam à patre occiditur. Accepit enim Ptolemæus in matrimonium Alexandram perempto filio: huiusq; affinitatis gratia, fratres eius propensiore cura tuebatur. Antipater autem, Pompeio mortuo, in clientelam Cæsaris sese contulit, & quia Mithridates Pergamenus ab accessu Pelusij prohibitus, cum exercitu quem ducebat in Aegyptum, apud Ascalonē morabatur, non solum Arabas, quamuis hospes esset, auxiliū ferre persuasit: uerum & ipse armata Iudæorū tria circiter milia secum mouit. Excitauit autem præsidio Syriæ quoq; potentes, & incolam Libani Ptolemæum, & Iamblichum, & Ptolemæum alterum, quorū gratia ciuitates illius regionis alacri animo bellum pariter inchoarunt. Iamq; fretus Mithridates auctis propter Antipatrum copijs, Pelusium proficiscitur. Et quia transire uetaretur, ciuitatem obsidebat: Antipater uero & in hac oppugnatione clarius enituit. Efracito enim ex parte sua muro, primus in ciuitatem cum suis insiluit. & Pelusium quidem captum est: ulterius autem eos progredi nō sinebant Iudæi Aegyptij, terrarum incolæ, quæ appellantur Oniæ. Quibus tamen Antipater non modo ne obstarent, uerum etiam ut uictui necessaria præberent militi persuasit. Vnde factum est, ut nec Memphitæ ad manus uenirent, ultroq; sese traderent Mithridati, atq; ille Delta iam peragrato pugnam cum cæteris commisit Aegyptijs, in loco cui nomē est Iudæorum Castra: eumq;

An. lib. 14.
cap. 16

eumq; in acie omni dextro cornu periculo liberauit Antipater, circungressus fluminis ripam. Leuum enim cornu contra se positum superabat. Facto autem in eos impetu qui Mithridatem persequerentur, multos occidit: tamq; diu reliquos fugientes agebat, donec etiam castris eorum potitus est, octoginta tantum de suorum numero amissis. Octingentos autem fere Mithridates cum fugeret, perdidit. Præter spem uero seruatus ex prælio, uacuis inuidia, testis rerum ab Antipatro gestarum fuit apud Cæsarem. Vnde ille tunc quidem Antipatrum spe & laudibus incitatum ad subeūda pro se pericula reddidit promptiorem. In quibus omnibus bellator audacissimus comprobatus, multaq; perpeffus uulnera, toto corpore gerebat signa uirtutis. Post autem quando rebus in Aegypto compositis, ad Syriam rediit, & Romana eum ciuitate simul & immunitate donauit: alijsq; rebus honorando, amicissimeq; tractando, dignum æmulatione reddidit: eiusdemq; gratia etiam pontificatum confirmauit Hyrcano.

De accusationibus Antipatri apud Cæsarem, de pontificatu Hyrcani & Herode bellum mouente

Caput

VIII

Eodem uero tempore, Antigonus quoq; Aristobuli filius, cum uenisset ad Cæsarem, maioris præter opinionem felicitatis causam præbuit Antipatro. Nam qui de patris morte queri deberet, propter inimicitias Pompeij ueneno quantum putabatur perempti, & crudelitatis in fratrem accusare Scipionem, nullumq; inuidiæ dolorem admiscere miseris, ultra hæc Hyrcanum & Antipatrum criminabatur, ueluti se patrio loco cum fratribus iniquissime pellerent, multisq; gentē iniurijs afficerent, dummodo satiarentur: quodq; in Aegyptum auxilia ipsi Cæsari non beneuolentia, sed timore ueteris discordiæ miserint, & ut amorem Pompeij deprecarentur. Ad hæc Antipater, ueste proiecta, multitudinem uulnerum demonstrabat. & qua fide quidem Cæsarem coluisset, uerbis non esse opus dixit: nam corpus etiam se tacente clamare: Antigoni autem mirari audaciam, qui cum hostis Romanorum sit filius, & fugitiui Romanorum nouarumq; rerum studium uotumq; seditiosum patris habeat, apud Romanorum principem alios accusare conetur, boniq; aliquid adipisci tentet: quem hoc solum oporteret contentū esse, quod uiueret. Namq; nunc eum non propter inopiam desiderare facultates: sed ut in eos qui dedissent, Iudæorum seditiones accēderet. Quæ ubi Cæsar audiuit, Hyrcanum quidem pontificatu digniorem esse pronunciauit. Antipatro autem cuius uellet potestatis detulit optionē. Qui permissio dignitatis modo ipsi qui daret, Iudææ procurator declaratus est. Et præter hoc impetrauit, ut subuersa patriæ moenia renouare sibi liceret. Et hos quidem honores Cæsar incidēdos in capitolium misit, ut iustitiæ suæ uirtutisq; signum Antipatri memoriæ traderet. Antipater uero ubi de Syria Cæsare profecutus est, in Iudæam reuersus, ante omnia patriæ muros à Pompeio dirutos reparabat: omniaq; lustrando, ne quid in illis regionibus turbatum esset, nūc interminando, nunc etiam suadendo curabat: unumquemq; admonens, quod si cum Hyrcano sentirēt, in otio atq; opulentia uicturi essent, fortunisque suis & cōmuni pace potituri: sin spe uana ducerentur eorum, qui priuati quæstus gratia res nouas optarent, se quidem non procuratorem sed dominum omnium, Hyrcanum uero tyrannum pro rege, itemq; Romanos & Cæsarem hostes pro amicis & rectoribus habituri: nec enim passuros huius potestatem labefactari, quem ipsi regem constituissent. Sed quamuis hæc diceret, tamen etiam per se, quoniam Hyrcanum segniorem uideret, neq;

Antigonus
Aristobuli
filius

An. lib. 14.
cap. 16

Aa 3 tam

tam efficacem quam regni posceret sollicitudo, statum provinciae componebat. Et Phaselum quidem, natu maximū filiorum suorum, militibus praepositum, Hierosolymis eiusque territorio praefecit: Herodem uero aetate posteriorem, nimisque adulescentem, Galilaeae destinat, similia curaturū: qui cum natura strenuus esset, cito materiam ubi animi magnitudinem exereret, inuenit: captumque latronū principē Ezechiam, quē praedari maximo agmine continentia Syriae deprehendit, ipsum aliosque latrones multos interfecit. Eaque res adeo grata fuit Syris, ut per uicos atque oppida caneretur Herodes, ueluti per eum pace reddita, & possessionibus restitutis. Ex huius denique operis gloria, Sexto etiam Caesari propinquo magni Caesaris, & Syriam tunc administranti, est cognitus. Quin & Phaselus fratris indolem contentione bona superare certabat, augendo erga se beneuolentiam Hierosolymis habitantium: atque illam quidem ciuitatem possidens, nihil aut contumeliose per insolentiam potestatis admittens. hinc & Antipater obsequijs regalibus ab ea gente colebatur, & honores ei tanquam rerum domino omnes habebant. Nec tamen ipse propterea minus fidelis aut beneuolus Hyrcano fuit. Verum fieri non potest, ut liuorem quisque in secundis rebus effugiat. Namque Hyrcanus, quauis & antea tacite sua sponte mordebatur adulescentium gloria, maximeque rebus ab Herode bene gestis, & crebris nuntijs laudes eius per singula facta praedicantibus angeretur: à multis tamen inuidis, qui regias infestare solent, quibusque Antipatri eiusque filiorum probitas offiebat, instigabatur: dicentibus quod Antipatro & filijs eius rebus traditis, solo contentus & hac potestate uacuo regis nomine federet. Et quamdiu sic errabit, ut in se reges producat: Nec enim eos uel simulare iam procurationem, sed certe esse dominos ipso reiecto: cuius nec mandatis nec epistolis praeter Iudaeorum legem tantam multitudinem peremisset Herodes: illumque nisi regnet, sed adhuc priuatus sit, ad iudicium uenire debere, rationem tam ipsi regi quam patrijs legibus redditurū, quae indemnatos occidi non sinerent. His paulatim accendebatur Hyrcanus. Ad extremum autem iracundia prodita, causam dicturum Herodem iubet accersiri: atque ille & patris monitu, & quod ei fiduciam res gestae darent, firmata prius Galilaea praesidijs, ad regem proficiscitur. Ibat tamen cum forti caterua, ne uel derogare uideretur Hyrcano, si plures duceret, uel inuidiae nudus pateret. Sextus autem Caesar adulescenti metuens, ne quid apud inimicos deprehenso mali fieret, ad Hyrcanum mittit, qui ei manifeste denunciarent, ut homicidij crimine liberaret Herodem. Hyrcanus autem qui eum diligeret, per se quoque id cupiens, absolutionem decernit. Atque is inuito rege euasisse ratus, Damascum recessit ad Sextum, nequaquam paratus obedire si denuo fuisset accitus. Rursumque ab improbis iritabatur Hyrcanus, qui dicerent iratum Herodem abiisse, & ut se contra ipsum instrueret, properasse. Haec autem rex uera esse existimans, quid ageret nesciebat: quoniam potentiorum inimicum uidebat. Cum uero à Sexto Caesare dux militum per Syriam itemque per Samariam declaratus esset Herodes, neque solum propter gentis fauorē, sed etiam uiribus suis terribilis putaretur, in timorem extremum incidit, iamiamque illum contra se credens cum exercitu esse uenturum. Neque opinione deceptus est. Namque Herodes intentae sibi accusationis iracundia, conflata militum multitudinem in Hierosolymam ducebat, ut Hyrcanum regno deponeret. Idque fecisset, ni pariter egressi pater & frater fregissent eius impetum, deprecantes ut & ipse uindictam minis tantum, solaque indignatione metiretur: regi autem parceret, sub quo ad hoc potentiae processisset:

ac si

*Antipater ob
sequijs regali-
bus colitur*

*Sext. Caesar
pro Herode
ad Hyrcanū
mittit*

ac si propterea quod in iudicium uocatus esset, indignaretur: quia tamen absolutus est, gratias ageret, neque tristibus. quidē paria referret, salutē uero esset ingratus. Quod si etiam momenta bellorum reputanda uiderentur, iniquitatem militiæ consideraret: neque omnino de uictoria bene speraret, qui cum rege congressurus esset domestica consuetudine iuncto, & de se bene merito: sauo autem nunquā, nisi quod maleuolorum consilijs impulsus, umbram ei tantum iniquitatis intētasset. Paruit his Herodes, qui speratis putauerat posse sufficere, suasque uires demonstrare nationi. Et inter hæc discordia Romanorum circa Apamiā bellumque domesticum oritur: quoniam Cæcilius Bassus fauore Pompeij, Sextum Cæsarem dolo necauerat, eiusque militem occupauerat. Alij uero Cæsaris duces, mortis eius ulciscendæ gratia, cunctis uiribus Bassum petebant. Quibus tam interempti, quā superstitis Cæsaris causa, quod ambobus esset amicus, Antipater per filios suos misit auxilia. Cum autem bellum traheretur, ex Italia successor ante dicti Sexti uenit Marcus.

*Sex. Cæsar
dolo necatur*

De Romanorum dissidijs post mortem Cæsaris & insidijs Malichi Cap. IX

Eodem tempore magnum bellū inter Romanos conflat, dolo Cassij & Brutij Cæsare interfecto, postque triennium septemque menses tenuit principatū. Maximo autē motu cædis eius gratia concitato, & optimatibus inter se dissidentibus, propria spe quisque ducebatur ad id, quod existimabat esse commodius. Itaque Cassius Syriam petit, occupaturus militē, qui Apamiā circumsidebat: ubi & Marcū & dissidentes cohortes, Basso conciliauit, simulque obsidione liberauit Apamiā. Ipse uero exercitum ducens stipendium ciuitatibus indicebat: nec modus erat exactionū. Cum autē Iudæos quoque septingenta talenta iussisset conferre, minas eius ueritus Antipater, filijs suis & alijs amicis mature pecuniæ cogendæ curam distribuit, & inter eos Malicho cuidam ex amicis: adeo necessitas urgebat. Primus autem Herodes Cassij fauorem promeruit, qui ex Galilæa parte sua, talenta centum attulit, proptereaque inter eximios amicos numerabatur. At uero cæteros tarditatis arguens Cassius, ipsis ciuitatibus irascebatur. Eoque Gophnam & Ammaū, & duas alias ciuitates ex uilioribus depopulatus, ibat quidem quasi Malichum interfecturus, quod remissior in exigendo fuisset. Verum & huius & cæterarum ciuitatū interitum repressit Antipater, centum ilico talentis Cassio delinito. Nequaquam tamen Malichus post abitum Cassij, beneficiorum Antipatri memor fuit. Sed illi ipsi, quem sæpenumero memorabat sui seruatorem fuisse, periculum moliebatur, iniquitatis suæ impedimentum abolere festinās. Itaque Antipater & uires eius & calliditatem metuens, flumen transiit Iordanem, ad ulciscendas insidias collecturus exercitum. Deprehensus autē Malichus Antipatri filios impudentia superat. Nam & Phaselū apud Hierosolimam præsidij appositum, & Herodem, qui custodiam curabat armorum, multis excusationibus & sacramentis circūuentos impellit, ut ipsis intercedentibus reconciliaretur Antipatro: atque ita denuo per Antipatrum exorato Marco, tunc in Syria militem regente, seruatus est: qui Malichum statuerat occidere, quod nouis rebus studuisset. Cæsare uero adulescente & Antonio cum Bruto & Cassio bellum gerentibus, Marcus & Cassius exercitu de Syria conflato, quod magnum momentū, ubi usus poposcit, Herodes fuisset, ipsum quidem totius Syriæ procuratorē præficiunt, equitū illi manu peditumque attributa: si autem bellum desisset, regnū quoque Iudææ Cassius se eidem delaturum esse pollicitus est. Euenit autē, ut Antipatro & spes & fortitudo filij, causa mortis fieret. Horum enim metu Malichus, ministro quodam

*Herodes sy-
ria proficitur*

regio pecunia corrupto, mixtum ei ueneno poculū dari persuadet. Atq; ille quidem iniustitiæ Malichi præmiū fuit post conuiuiū mortuus, uir & aliās strenuus rebusq; administrandis idoneus, & qui regnum recuperatum conseruasset Hyrcano. Malichus autem infensum propter suspicionem ueneni populum, negando placabat: simulq; ut ualidior esset, armatorum sibi copias conquirebat. Nec enim Herodem cessaturum arbitrabatur, quin etiam mox cum exercitu necis paternæ ultor adueniret. Sed Phaseli fratris consilio, qui eum palām minime persequēdum esse dicebat, ne uulgi seditio concitaretur, & purgantem se tunc Malichum patienter admisit, & suspitione liberum esse concedens, clarissimas paterno funeri celebrauit exequias. Conuersus autem in Samariam, & ciuitatem composuit seditione turbatam, perq; dies festos in Hierosolymā remeabat, præmissis ac comitantibus armatis: cui Hyrcanus, ita suadente ob metum Malicho, denunciat, ne alienigenas superinducat indigenis festum pure casteq; celebrantibus. Herodes autem, & ipso qui præceperat, causaq; contempta, nocte ingressus est. Iterumq; Malichus ad eum ueniens, Antipatrum flebat. Contraq; ille se falli, cum uix animi dolorem premeret, simulabat: & tamen de nece patris apud Cassium per epistolas questus est, cui propterea Malichus inuisus erat. Itaq; non modo ut mortem patris ulcisceretur, ei rescripsit: sed etiam tribunis quibus præerat, ut in causa iusta Herodi opem ferrent, occulte præcepit. Et quoniam capta Laodicia, undiq; ad Herodem conuenerant optimates cum muneribus & coronis, ipse quidem hoc ultioni tempus destinauerat. Malichus autē id Tyri fore suspicabatur: & filium suum tunc apud Tyrios obsidem, statuit subducere, & ipse in Iudæam fugam parabat. Salutis autē desperatio stimulabat, ut etiam maiora cogitaret: nam & Iudæorum gentem contra Romanos excitaturum se credidit, dum bello aduersus Antonium Cassius occupabatur, deiectoq; Hyrcano facillime regnaturum. Sed profecto irridebat eius spes fatale decretum. Etenim quod intenderet animum suspicatus Herodes, & ipsum & Hyrcanum ad cœnam uocat. Deinde seruorum quendam instruendi conuiuij specie mittit. Sed res erat, ut tribunis prædiceret ad insidias egredi: atque illi præceptorum Cassij memores, ad littus ciuitati proximum armati gladijs occurrunt, ibiq; circumseptum Malichum multis uulneribus interficiunt. Hyrcanus autem statim concidit stupore dissolutus: uixq; anima recepta, Herodem percontabatur, quis Malichum occidisset. Et cum ē tribunis unus respondisset, Cassij præceptum: planē, inquit, & me & patriam meam Cassius seruat incolumem: qui amborum insidiatorem peremit. Vtrum autem ex animo dixerit, an quod timore factum probaret, incertū est. Sed enim Malichum hoc modo ultus est Herodes.

De Herode accusato & uindicato

Caput

x

An. lib. 14
cap. 20

Postquam uero Cassius excessit ē Syria, iterū Hierosolymis orta seditio est, cum Felix in Phaselum mouisset exercitum, & in Herodem, fratris pœna uellet necem Malichi uindicare. Casu autē Herodes cum Fabio Romano duce apud Damascum habitabat: & ne cupiens auxilio foret, morbo impediēbatur. Interea Phaselus etiam sine cuiusquam auxilio superauit Felicem: probrumq; ingrati obijcēbat Hyrcano, qui & Felici studuisset, fratremq; Malichi castella occupare permisisset. Iam enim multa tenuerat, omniumq; tutissimum Massadam. Nec tamen ei quicquam contra uim Herodis potuit sufficere, qui mox ut conualuit, & alia recepit, & illum ex Massada supplicem dimisit, & Marionem Tyriorum tyrannum ex Galilæa

ex Galilæa pepulictria enim castella possederat: Tyrijsq; quos ceperat, uitam concessit omnibus: nonnullos etiam donatos abire iussit, una & sibi ciuitatis beneuolentiam, & tyranno comparans odium. Marion autem à Cassio quidem meruerat tyrannidem, qui tot Syriæ tyrannos præfecerat: sed ob Herodis inimicitias etiam Antigonom Aristobuli secum ducebat, & Ptolemæum, propter Fabium, quem Antigonus sibi pecunia sociatum, adiutorem incepti habebat. Cuncta uero socer Ptolemæus Antigono subministrabat. Contra quos Herodes instructus, in aditu Iudææ commisso prælio, uictoria potitur: fugatoq; Antigono, redit in Hierosolymam, pro merito gestæ rei omnibus charus, ut etiam quibus antea despectus erat, tunc in eius familiaritatem sese dederint, propter Hyrcani affinitatem. Namque is Herodes iam pridem ex indigenis habuerat uxorem, non ignobilem, quæ Doris uocabatur, & Antipatrum ex ea susceperat filium. Tunc autem duxerat Alexandri, cuius pater fuit Aristobulus, filiam Mariammen, Hyrcani neptem ex filia, atq; inde regi familiaris erat. Sed ubi Cassio circa Philippos interfecto, Cæsar in Italiâ, & Antonius in Asiam discesserunt: legatis ab alijs ciuitatibus ad Antonium missis in Bithyniam, etiam Iudæorum optimates accusatum ueniunt Phaselum & Herodem: quod illis rerum summam ui possidentibus, nomen tantum honorabile superesset Hyrcano. Ad quæ Herodes qui præsto erat magna pecunia placatum sic Antonium affecit, ut ne uerbum quidem inimicorum eius pateretur audire. & tunc quidem ita digressi sunt. Cum autem denuo Iudæorum primates centum uiri, Antiochiæ proximam Daphnen ad Antonium uenissent, amoris Cleopatras iam sequeuentem, delecti à cæteris, qui eloquentia & dignitate præstabant, aduersus fratres accusationem proponunt. Respondebat autem Messala, causæ defensor, astante etiam propter affinitatem Hyrcano. Auditis deinde utrisq; partibus, Antonius percontabatur Hyrcanum, quinam essent regendis rebus aptissimi. Cumq; is Herodem, eiusq; fratres alijs prætulisset, uoluptate repletus (nam & hospes eorum paternus erat, humanissimeq; ab Antipatro susceptus, eo tempore, quo in Iudæam cum Gabinio uenerat) tetrarchas ambos declarat, totius eis Iudææ procuratione permissa. Legatis autem id ægre ferentibus, quindecim eorum correptos, carceri tradidit, quos etiam penè occidit. Cæteros autem reiecit cum iniuria: unde maior tumultus Hierosolymis excitatus est. Deniq; mille legati iterum Tyrum missi sunt, ubi commorabatur Antonius, in Hierosolymam paratus irruere. Et contra eos uociferantes, magistratus Tyriorum directus est, data ei licentia, ut quos comprehendisset, occideret: præceptoq; ut eorum potestatem confirmare curaret, qui tetrarchæ ipsius essent Antoni suffragio constituti. Ante hæc autem Herodes usq; ad litus cum Hyrcano progressus, multis eos admonebat, ne & sibi interitus, & patriæ belli causa fierent, dum inconsiderate contendunt. Illis autem tanto magis id indigne ferentibus, Antonius missis armatis, multos occidit: multos etiam uulnerauit. Quorum & saucios cura, & mortuos sepultura Hyrcanus dignatus est. Nō tamen ideo qui effugerant, quiescebāt: perturbando enim ciuitatem, Antonium irritabant, ut etiam quos in uinculis haberet, occideret.

An. lib. 14.
cap. 21

Iudei ab Antonio occisi

De bello Parthorum contra Iudæos & fuga Herodis ac fortuna Cap. XI

BArzapharne autem Parthorum satrapa Syriam biennio post cum regis filio Pacoro detinente, Lysanias patris suis mortui successor Ptolemei Minnæi filij, mille satrapæ talenta pollicitus & mulieres quingentas, ei persuadet ut Antigonom in regnum

An. lib. 14.
cap. 22

Pugna Hierosolymis

Pacori dolum

in regnum inducerent, Hyrcanumque deponerent. Impulsus igitur ab eo Pacorus, ipse quidem per maritima loca perrexit, Barzafarnem autem itinere mediterraneo iussit irrumpere. Sed maritimorum Tyrii Pacorum excluderunt, cum Ptolemaiden/ ses eum & Sidonij recepissent. Ille autem quendam regium pincernam, cognominem suum, equitatus ei parte attributa, ad Iudaeam iussit accedere, & exploraturum hostium consilium, & ubi usus exegisset, presidio futurum Antigono. quibus Carmelum populantibus, multi Iudaei ultro ad Antigonom confluunt, ad expeditionem alacriter animati. Ille autem ad locum qui Drymos dicitur, occupandum eos praemittit: ubi commissa pugna, depulsisque hostibus & effugatis, Hierosolymam cursu petebant: auctique multitudine, usque ad regiam processerunt. Excepti autem ab Hyrcano & Phaselo, forti acie in foro configunt. Ibique hostes in fugam uersos, pars Herodis in fanum concludit: custodesque his sexaginta viros apponit, per aedes proximas collocatos. Sed hos quidem insensu fratribus populus, igne consumit. Herodes autem iracundia peremptorum congressus cum populo, multos obtruncat: inque dies singulos inuicem sese per insidias incurfantibus, assidue caedes erant. Instante uero die festo, qui Pentecoste uocatur, omnia circa templum, totaque ciuitas plebe rustica repleta est, & pleraque armata. Et Phaselus quidem muros, Herodes autem cum paucis domum regiam custodiebat. Inuasisque de improviso hostibus in suburbano, complures quidem peremit, omnes autem in fugam uertit. Et hos in ciuitate, alios in fanum, alios in extremum uallum includit. Interea pacis arbitrum Pacorum Antigonus petit admitteri. Exoratus autem Phaselus & ciuitate & hospitio cum quingentis equitibus Parthum recepit, praetextu quidem componendae seditionis uenientem, re autem uera ut adiuuaret Antigonom. Denique Phaselum dolo perpulit, ut ad Barzafarnem legatus de pace proficisceret: quamuis multa dissuadente Herode, atque ut insidiatorem occideret, neue se eius fallacijs dederet, admonente: natura enim barbaros fide negligere. Exiit etiam Pacorus cum Hyrcano, quo minus suspectus esset: nonnullisque relictis equitibus apud Herodem, quos Eleutheros uocant, cum caeteris Phaselum prosequabatur. Sed ubi ad Galilaeam uenerunt, indigenas quidem dissidentes atque armatos offendunt: satrapam uero conueniunt satis callide & officijs amicitiae dolos regentem. Denique postquam dona eis dedit, redeuntibus insidias posuit. Illi autem in maritimum quendam locum deducti, cui nomen est Ecdippon, fraude intelligunt. Ibi enim de promissis mille talentis audierunt: & quod Antigonus plerasque mulieres ex his quas ipsi haberent, inter quingentas Parthis deuouisset: quodque sibi semper a barbaris praestruerentur insidiae, ac olim capti essent, nisi mora fuisset: dum Hierosolymis caperetur Herodes, ne sibi praescius quae de his agerentur, caueret. Haec iam non uerba erant solum, nam & custodes haud procul abesse conspiciebat. Et tamen Phaselus Hyrcanum deferere non sustinuit, quamuis eum saepius moneret Offilius ut fugeret: cui Saramalla Syrorum tunc ditissimus dixerat, quemadmodum essent omnia de insidijs constituta. Sed conuenire satrapam maluit, atque in os exprobrare, quod se insidijs appetisset: ac maxime quia pecuniae causa talis extitisset, cum plus ipse pro salute daturus esset, quam pro regno promississet Antigonus. Ad haec Parthus subdola satisfactione iureque iurando suspicionem deprecatus, perrexit ad Pacorum: statimque a Parthis qui remanserant, quibusque iussum erat, Phaselus atque Hyrcanus comprehenduntur, periuriam simul ac perfidiam execrantes. At interim pincerna ad hoc missus, Herodem capere moliebatur: eumque fallere, ut extra murum procederet, sicut sibi

sicut sibi mandatū fuerat, conabatur. Ille autem suspectos habere solitus barbaros, & tunc minime dubitans in hostes incidisse literas quæ insidias indicarent, prodire nolebat: quanquā satis idoneam causam Pacorus obtenderet, epistolas portantibus obuiam ire debere: nec enim ab hostibus esse captos, aut quicquam de insidijs, sed quæ Phaselus gessisset, his contineri. Iamdudum autem ab alijs audierat Herodes, fratrem suum Phasclum esse correptum: & Hyrcani filia Mariamme prudētissima scēminarū, multis eū precibus ne prodiret orabat, neue se crederet manifestis iam conatibus barbarorum. Adhuc autem Pacoro cum socijs deliberante, quonam modo clām patraret insidias, nec enim fieri posse, ut tantæ sapientiæ uir ex aperto circunueniretur, nocte Herodes cum propinquissimis sibi, ad Idumæam ignaris hostibus proficiscitur. Eo cognito, Parthi eum persequiebantur. Et ille matrem quidem fratresquē suos, desponsatamquē puellam cum matre, minimoquē fratre prætere ire iussit. Ipse autem caute cum famulis suis barbaros retentabat: multisquē per omnes conflictus interemptis, ad castellum Massada properabat. Grauiiores autem in fuga Parthis Iudæos expertus est. Qui cum semper molesti fuissent, à sexagesimo tamen ciuitatis stadio aliquandiu etiam acie decertauerunt. Vbi Herodes uictoria potitus, cum multos interfecisset, ipsumquē locum in memoriam præclari facinoris ædificatum, locupletissima exornauit regia, arcemquē in eo munitissimam condidit, ac de suo nomine Herodion uocauit. Et tunc quidē cum fugeret, multos sibi adiungebat. Postea uero quā Thresam Idumææ peruenit, occurrit ei frater Iosephus, turbamquē sequentium diminui persuadet: nec enim capacem esse tantæ multitudinis Massadam. Erat autē supra quā nouem milium multitudo. Itaque paruit Herodes eius consilio, & impares quidem necessitati per Idumæam dimisit cum uiatico, lectissimos autem maximequē necessarios tenuit, atque ita in castellum receptus est. Deinde octingentis ibi relictis, qui mulieres defenderent, itemquē commeatu, qui satis esset obsessis, ipse in Petram ciuitatem Arabiæ perrexit. Parthi autem apud Hierosolymam in prædam uersi, in fugientium domos ac regiam irruebant, solis Hyrcani pecunijs abstinentes: quæ trecenta talenta superabant, aliorum uero spe minores inueniebantur: quoniam Herodes iam pridem barbarorum perfidiam suspicās, quicquid erat in opibus preciosum, in Idumæam multo ante cōportauerat: eiusquē sociorum itidem quisquē fecerat. Veruntamen postquam præda potiti sunt Parthi, ad hoc iniuriæ processerunt, ut omnem terram illam bello implacato replerent, Marisa quoque ciuitate uastata: nec solum Antigonom regem constituerent, uerū etiam Phasclum & Hyrcanum uinctos ei traderent uerberados. At ille Hyrcani quidem aurículas dētibus truncat, ut ne solutus quidē mutatis rebus unquam pontificatum recipiat: ab integris enim celebrari sacra oportet. Phaseli uero uirtute præuentus est Antigonus. Qui cum nec ferri copiam, nec manus liberas haberet, ad saxum fracto capite interiit: atque ita probato, quod uerus Herodis frater esset, Hyrcanusquē degenerasset, uiriliter moritur: dignum antea cta uita obitum assecutus. Fertur tamen & aliud, quod ex illa quidem plaga resipuerit, sed ueluti curandi eius causa, missus ab Antigono medicus, uenenis malis uulnus expleuerit, eoquē illum pacto peremerit. Vtrumuis autē uerius sit, præclarū habet initium. Denique aiunt eum, priusquē efflaret animā, cognito ex quadā muliercula, quod Herodes euasisset, dixisse: Nunc bono animo discedā, qui ultorē inimicorū uiuum reliquerim. Ille quidem hunc exitū habuit. Parthi autem, quāquam mulieribus caruerint, quas maxime cupiebant, rebus

Victoria
Herodis

Herodion

tamen

tamen cum Antigono apud Hierosolymā compositis, uinctum in Parthiam Hyrcanum ducunt. Herodes autē obstinatus in Arabiam, uelut adhuc uiuo fratre suo, festinabat: ut pecunias ab rege acciperet, quibus solis exoratum iri pro Phaselo sperabat auaritiam barbarorum. Etenim cogitabat, si Arabs minus memor fuisset paternæ amicitiae, animoq; liberali parciore, uel mutuum ab eo sumere, quod redemptionis causa præberet: pignori opposito ipsius filio, quem redimeret. Secum enim habebat fratris filium, septem annos natum: trecentaq; talenta dare decreuerat, interpositis precationi Tyrijs. Sed profecto studium fortuna præuenerat: & Phaselo mortuo, nequicquam fratrem diligebat Herodes. Non tamen uel apud Arabas saluam amicitiam reperit. Deniq; Malichus rex eorum, præmissis qui hoc admonebant, quamprimum reuertere eum ex finibus suis iubet, simulatione quidem Parthos per legatos petisse, ut Herodem Arabia pelleret: certa uero causa fuit, quod uicem Antipatro debitā, negare proposuerat, neq; pro beneficijs ab eo perceptis, aliquid eius filijs gratiæ rependere, consolationis egentibus. Impudentiæ uero suatores habebat, qui Antipatri uellent abiurare deposita. Erant autem circa eum potentissimi. Proinde Herodes, ubi Arabas ex ea sibi causa hostes esse deprehendit, unde amicissimos existimabat, eaq; respondit nuncijs, quæ dolor imperauit, Aegyptum uersus recedit. Et prima quidem uespera in quoddam agreste fanum, dum post se relictos reciperet, diuertit. Postero autem die, cum Rhinocolurā peruenisset, fratris ei mors nunciatur. Acceptoq; tanto luctu, quantum curarum æstum deposuit, ibat ulterius. Itaq; Arabem sero facti pœnituit: & qui reuocarent eum, quem contumeliose tractauerat, uelociter misit. Herodes autem in Pelusium peruenerat: ibiq; transitu prohibitus ab eius rei speculatoribus, rectores adit: & illi famam uiri dignitatemq; reuerenti, Alexandriam eum prosequuntur. Ingressus autem ciuitatem, à Cleopatra honorifice susceptus est, ducem sibi militū fore eum, ad ea quæ parabat, existimante. Posthabitis autem reginæ precibus, neq; hiemis asperitatem, neq; marina discrimina, quo minus nauigaret Romam, extimuit. Circa Pamphyliam uero periclitatus, maiore oneris parte reiecta, uix in Rhodum uehemēter bello Cassij uexatam, saluus euadit. Amicorum autem suorum, Ptolemæi & Saphinij receptus hospitio, licet rei pecuniariæ premeretur inopia, maximam tamen ædificat nauim triremem: eaq; cum amicis delatus Brundisium, atq; inde continuo Romam profectus, familiaritatis paternæ gratia, primū conuenit Antonium: eiq; tam suas quàm totius generis clades exponit: quodq; affectibus suis in castello relictis, atq; obsidione cinctis, ad eum hyeme supplex nauigasset. Itaq; tantæ miserationis casum miseratus

Herodes Romam nauigat *An. lib. 14.* Antonius, & memoria quidē iunctæ cum Antipatro dexteræ, tum uero ipsius qui *cap. 13.* aderat, contemplatione uirtutis, etiam tunc eum regem cōstituere proposuit Iudæorum, quem ipse tetrarcham antea fecerat. Nō minus autem, quàm fauore Herodis, odio ducebatur Antigoni. Hunc enim & seditiosum, & Romanis inimicum esse arbitrabatur. Cæsarem quidem habebat, multo quàm ipse paratius renouantem Antipatri expeditiones, quas in Aegypto cum eius patre pertulerat: & hospitium & in rebus cunctis beneuolentiam: cum præter hæc ipsius quoq; Herodis strenuitatem cerneret. Veruntamen & senatum conuocabat, ubi Messala, & post eum Atratinus, astante Herode, patris eius merita, & ipsius circa populum Romanum fidem prosequerentur, quo simul hostem Antigonom demonstrarent: non solum quod intra breue tempus is dissidere cœpisset, uerum etiā quod antea quoq; populo Romano

mano despecto, Parthorum suffragio regnum curauisset accipere. His autem com-
moto senatu, cum Antonius etiam bello contra Parthos gerendo utile esse diceret
Herodem regem creari, omnes assentiunt. Dimissoq; senatu, Antonius quidem &
Cæsar egrediebantur, medium stipantes Herodem. Consules autem cum alijs ma-
gistratibus antecedeabant, cæsuri hostias, decretūq; senatus in Capitolio reposituri.
Primo autem die regni Herodis, apud Antonium cœnatum est.

De bello Herodis à Roma redeuntis, pro Hierosolyma & cōtra latrones. Cap. XII

Eodem uero tempore, Antigonus apud Massadam inclusos obsidebat, alijs
quidem uictui necessarijs abundantes, aquæ autem inopes. Vnde Iosephus
quoq; frater Herodis cum ducentis familiaribus suis ad Arabas confugere cogita-
bat: audito, quod eorum quæ in Herodem commiserat, Malichum pœniteret: ca-
stellumq; reliquisset, nisi circa noctem, qua exiturus erat, plurimū imbrium conti-
gisset effundi. Aqua enim repletis puteis, fugiendi causa non erat, adeo ut etiam ul-
tro in Antigoni militem eruptiones auderent: multosq; nunc aperto prælio, nunc
insidijs neci darent: non tamen illis omnia pro uoto cedebant, sed ipsi quoq; inter-
dum cum aduerso casu reuertebantur. Interea dux Romani militis Ventidius, pro-
hibitum missus Parthos à Syria, post illos in Iudæam uenit: uerbo quidem, ut Io-
sepho & qui unà obsidebantur, ferret auxilium: re autem uera, ut pecunias auferret
Antigono. Itaq; cum non longe ab Hierosolymis tetendisset, quæstu expletus, ipse
quidē cum maxima exercitus parte discessit. Silonem uero cum paucis, ne furtum
deprehenderetur, si omnes abduxisset, reliquit. Antigonus autem, sperans iterum
Parthos sibi adiumento fore, Silonem interim placabat: ut pendente spe, nihil in-
quietaret. Iam uero naui ex Italia in Ptolemaidem deuectus Herodes, non parua
manu coacta externorum atq; gentilium, per Galilæam aduersus Antigonū pro-
perabat, Ventidij & Silonis fultus auxilio: quibus Delius ab Antonio missus, ut
Herodem in regnum deducerent persuasit. Horum autem Ventidius quidem tur-
bas in ciuitatibus, quæ propter Parthos euenerant, cōponebat. Silonem uero An-
tigonus in Iudæa mercede corruerat. Non tamen Herodes opis egebat: in dies
enim singulos, quo magis iter promouebat, augebatur eius copiæ, nam præter pau-
cos, omnis ei Galilæa consensit. & propositū habebat præmiū necessarium Massa-
dam, ut primū affectus suos obsidione liberaret, sed impedimento fuit Ioppe. Hæc
enim prius, quod hostilis esset, eximenda uidebatur: ne dum ipse peteret Hieroso-
lymam, receptaculū à tergo aliquod inimicis relinqueretur. Silo autē iungit agmi-
na, inuenisse gaudens resistendi occasionē, quod cum persecutio premeret Iudæo-
rum. Hos autē Herodes paruæ manus excursionē perterritos, mature in fugam
uertit: & Silonem male repugnantem, periculo eripit. Deinde capta Ioppe, suos li-
beraturus ad Massadam festinabat: dum indigenarum alios amicitia paterna sibi
sociaret, alios ipsius gloria, nōnullos utriusq; beneficijs debita uicissitudo: plurimos
tamen spes, ut a rege certissimo. Iamq; ualidissimas quæsierat militum copias: sed
Antigonus iter eius impediēbat, loca insidijs opportuna præoccupās, unde nullum
aut minimū afferebat hostibus detrimentū. Herodes autē facile receptis ex Massa-
da pignoribus suis & rebus, à castello in Hierosolymā perrexit. Cui se Silonis mi-
lites, & multi ex ciuitate iunxerunt, uirium eius timore perculsi. Castris autem posi-
tis ad occidentalem regionem oppidi, custodes eius partis, ipsum sagittis & iaculis im-
petebant: ab alijs uero per cuneos excurrentibus, primæ frontis acies tentabantur.

An. lib. 14.
cap. 23

An. lib. 14.
cap. 24

Herodes Hierosolymam
obsidet

Bb Herodes

Herodes autem primo circa muros præconis uoce declarari iussit, populi se bono & saluti ciuitatis aduenisse: pœnasq; ab nullo quamuis manifesto inimico repetitum, sed discordissimis etiam offensarum obliuionem daturum. Deinde cum allocutionibus contrarijs pars Antigoni obstarat, quo minus aut præcones exaudire, aut uoluntatem mutare quispiam posset, quod reliquum erat, suis imperat murorum defensores deturbare: atque illi statim sagittis cunctos ex turribus in fugam uerterunt. Ibiq; tunc Silonis detecta corruptio est. Multis enim militum subornatis, qui rebus egere se necessarijs acclamarent, pecuniamq; alimentis poscerent, atque hyemandi gratia in loca opportuna dimitti (Nam ciuitati proxima deserta erant, ita omnibus ab Antigono ante prouisis) & incitabat exercitum, & ipse recedere conabatur. Herodes autem non solum duces, qui Siloni parerent, sed etiam milites ubi essent plurimi conueniendo, rogabat, ne se destituerent, quem scirent à Cæsare & Antonio, & senatu deductum, in uno die pollicitus eos penuria soluere. Deinde hæc precatus, ipse agros adiit: tantamq; his exhibuit copiam commeatus, ut Silonis omnes accusationes perimeret: simulq; prospiciens, ne uel in posterum ministrare desinrent, accolæ Samariæ per epistolas ammonerebat (Nam ciuitas eius se clientelæ dederat) ut alimenta & uinum, & oleum, & pecora in Hierichunta deferrent. Hoc ubi audiuit Antigonus, statim qui frumentatu hostes prohiberent, atque insidijs opprimerent, per agros dimittit. Illiq; iussis obediunt, & magna iam manus armatorum super Hierichunta fuerat congregata. Discreti autem montibus insidebant, si qui exportarent uictui necessaria speculantes. Non tamen Herodes ociosus erat: sed decem cohortibus comitatus, quinque Romanorum, & quinque Iudæorum, quibus permixti erant etiam mercede conducti trecenti, præterea paucis equitibus Hierichunta peruenit: & ciuitatem quidē uacuam habitatoribus reperit, quingentos uero cum mulieribus ac familijs, montium occupasse cacumina, & hos quidē captos dimisit: Romani autem in reliquam ciuitatem irruunt, eamq; diripuerunt, cum plenas domos offendissent omnigenis opibus. Rex autem apud Hierichunta præsidio collocato, reuersus est: Romanumq; militem in his quæ sibi accesserant ciuitatibus, hoc est, Idumæa, & Galilæa, & Samaria, hyematurū dimisit. Antigonus quoq; Silonis corruptione meruit, ut exercitus partem Lyddenses susciperent in Antigoni gratiā. Et Romani quidē armorum cura soluti, rebus omnibus abundabant. Herodes autem non quiescebat, sed Idumæam duobus milibus peditum, & quadringentis equitibus, misso etiam fratre suo Iosepho, cōmuniuit, ne quid noui cum Antigono tentaretur. Ipse autē, matre cum alijs quos ex Massada liberauerat affectibus suis in Samariā translata, ibiq; tutissime collocata, ut cætera Galilææ subuerteret, atq; Antigoni præsidia expelleret, proficiscitur. Cūq; Sephorim, licet uehementissime ningeret, peruenisset, facillime ciuitatē capit, custodibus eius ante aggressionem fuga dilapsis: ibiq; suis militibus, quos hyems fatigauerat, recreatis (erat enim magna copia cōmeatus) aduersus latrones in speluncis agentes direxit animum: qui pleraq; illius regionis incurstantes, non minoribus quàm belli cladibus incolas afficiebāt. Præmissis autem tribus peditum cohortibus, unaq; ala equitum in uicum Arbelam, ipse diebus quadraginta post cū reliqua manu superuenit. Nec tamē eius incursum hostes extimuerunt, sed armati obuiam procedebant, peritia bel-latoris fisi, & ferocitate latronis. Deniq; prælio commisso, dextro ipsorum cornu, sinistro Herodis in fugam pellitur. Ille autē de suo dextro circungressus, uelociter subuenit

Herodes cum
Romanis Hie-
richunta nadit

An. li. 14
ca. 24

Victoria
Herodis

subuenit. & suos quidem à fuga retrahit: irruendo autem in hostes, impetum persequentium refrenabat, donec à fronte pugnantem uiolentiæ concesserunt: qui tamen eos usque ad Iordanem cædendo persequabatur: & magna fugientium parte perempta, ceteri trans fluuium disiecti sunt. & Galilæa metu est purgata, nisi quod in speluncis latitantes reliquerant, eorumque causa diutius ibi remorandum fuit. Quam obrem primum laboris fructum militibus rependebat, centum quinquaginta argenti drachmas singulis diuidendo: eorumque ducibus multiplicatam summam ad hyberna mittendo. Pheroræ autem fratri minimo scripsit, ut & foro uenaliū confuleret, muroque castellum Alexandrium cingeret: quæ ab illo curata sunt. Interea circum Athenas uersabatur Antonius. Ventidius autem ad bellum contra Parthos Silonem atque Herodem accersit: mandato eis per epistolas, ut Iudææ statum ante componerent. Sed Herodes, libenter ad Ventidium Silone dimisso, ipse aduersum latrones in speluncis habitantes mouet exercitum. Iste autem speluncæ in præruptis montibus erant, undique inaccessæ, transuersosque tantum ac perangustos ascensus habebant: saxumque ab earum fronte usque ad fauces altissimas pertingebat, relictum uallibus imminens, ut aliquandiu quidem rex pro loci difficultate quid ageret, incertus esset. Postremo autem placuit, ut molimine uteretur satis incauto. Etenim ualentissimus quisque demissus arcubus exponebatur in ostia speluncarum. Hi cum familijs eos mactabant, ignemque repugnantibus iniiciebant. Cumque aliquos ex his conseruare uellet Herodes, ut ad se accederent, uoce præconis edixit. Sed illorum neque uoluntarius se quisquam ei tradidit: sed & quos uis coegerat, multi mortem captiuitati prætulērunt. Vbi etiam senior quidam, septem filiorum pater, orantes cum matre pueros, ut egredi sibi ad fœdera permitteret, occidit hoc modo: Iussit exire singulos, ipse ad ostium stabat, & prodeuntem quenque filiorum trucidabat. Herodes autem ex specula hæc prospiciens, & dolore conficiebatur: & ut filijs parceret, seni dexteram cum precibus porrigebat. Ille autem dictis eius nequaquam mitior factus, insuper humilem animum Herodi exprobrauit. Et post filios occidit uxorem: deiectisque desuper mortuis, postremo semetipsum præcipitem misit. Speluncis igitur & qui in his erant ita subactis, Herodes relicta exercitus parte, quantum ne quis rebellare tentaret satis esse arbitrabatur, eique parti Ptolemæo præposito, in Samariam rediit: scutorum quidem tria milia, sexcentos uero equites in Antigonom ducens. Tuncque propter eius abcessum nacti licentiam, quibus Galilæam turbare mos erat, Ptolemæum quidem ducem aggressi, nec opinantem interficiunt. Agros autem uastabant, in paludes atque in abditissima loca refugientes. Quibus cognitis Herodes mature succurrit: & magnam quidem eorum multitudinem morte consumit. Omnibus autem castellis obsidione liberatis, huius mutationis causa multam exegit à ciuitatibus pecuniam, ceterum talenta. Iam uero Parthis expulsis, occiso etiam Pacoro, Ventidius Antonij literis monitus, equitum mille auxilia duarumque legionum, aduersus Antigonom mittit Herodi. Eorum autem ducem Macheram, ut se adiutum ueniret, per epistolas rogauit Antigonus, & de iniuria Herodis multa conquestus, & pecuniam dare pollicitus. Sed is: nec enim ad quod missus fuerat, negligendum putabat, cum præsertim plura daret Herodes: in prodicione quidem ei non paruit, simulata uero amicitia res Antigoni exploratum perrexit, non admissio Herodis consilio, dissuadentis id fieri. Antigonus autem, quia præsensit quid cogitaret, ciuitatem ei clausit, & tanquam hostem proturbabat ex moenibus, donec Ma

An. li. 14.
ca. 25

*Machære
insolentia*

chæram incepti puduit, & in Amathuntem ad Herodem recessit. Iratus autem quod res aliter cesserat, quoscunque Iudæos offendisset interficiebat, ut nec uel Herodianis parceret: sed ut Antigonianis, omnibus abutebatur. Hæc cum ægre ferret Herodes in Machæram quidem uindicare uoluit, tanquam in hostem: iracundiam uero repressit, & ad Antonium properabat, apud eum accusaturus Machære iniquitatem. Ille autem delicta sua reputans, uelociter regem consequitur: utque in gratiam secum redeat, multis precibus efficit. Neque tamen Herodes à proposito suo reuocatus est quo minus ad Antonium pergeret. Sed cum audisset eum magnis uiribus oppugnare Samosatam, iuxta Euphratem ualidissimam ciuitatem, acrius festinabat, opportunum hoc tempus esse perspicuus demonstrandæ uirtutis, & ut magis magisque placeret Antonio. Denique mox ut ad eum uenit, finem attulit obsidioni, multis Barbaris interfectis, magnaque prædæ parte sibi destinata: ut Antonius quidem, quamquam eius uirtutem antea mirabatur, tamen etiam tunc magis eandem opinionem haberet, multumque ad honores eius spemque regni adderet: Antiochus uero tradere Samosatam cogeretur.

De Morte Iosephi, & obsidione Hierosolymæ per Herodem, &
Antigono occiso.

Cap.

XIII

*An. lib. 14
cap. 25*

DUm hæc agerentur, res Herodis in Iudæa fractæ sunt. Reliquerat enim Iosephum fratrem suum, qui omnia procuraret, cum mandatis huiusmodi, ut nihil ante reditum suum aduersus Antigonom moueret, quia non firmum esset auxilium Machære, quantum ex delictis superioribus apparet. Verum Iosephus, ubi fratrem procul abesse cognouit, immemor præceptorum, Hierichunta cum quinque cohortibus à Machæra secum missis petit, ut maturo messium tempore frumenta diriperet. Incursum autem hostium per montana atque aspera loca oppressus, & ipse cadit, magnam uiri fortis in ea pugna gloriam consecutus, & omnes Romani milites pereunt. Recens autem lectæ de Syria cohortes erant, nec ueteranorum quenquam permixtum habebant, qui belli imperitis opitulari posset. Antigonus autem uictoria minime contentus fuit, sed eò processit iracundiæ, ut mortuum quoque Iosephum uerberaret. Denique nactus corpora mortuorum, etiam caput eius abscidit, quamuis quinquaginta talenta Pheroras frater precium redemptionis offerret. Tanta uero nouitas post Antigoni uictoriam Galilææ res occupauit, ut qui partibus eius magis fauerent, productos optimates Herodis studiosos lacu submergerent: multaque in Idumæa quoque mutarentur, ubi Machæra castelli cuiusdam instaurabat moenia, cuius nomen est Githa. Nec horum quicquam Herodes audierat. Captis enim Samosatæ Antonius, & præposito Syriæ Sosio iussu ut Herodem quoque aduersus Antigonom adiuuaret, discessit in Aegyptum. Sosius autem duabus cohortibus in Iudæam præmissis, quarum Herodes uteretur auxilio, ipse cum cætera manu militum sequebatur. Herodi autem degenti prope Daphnen Antiochiæ, mortem fratris somnia manifesta significant. Cumque turbatus prosluisset è stratis, ecce nuntij cladis intrabant: quare præ dolore paululum questus, maxima parte luctus dilata, in hostes properabat, ultra uires iter accelerans. Et ubi ad Libanum uenit, octingentos montis accolæ assumit auxilio, unamque his iungit Romanorum cohortem. Cum quibus, non expectata luce, Galilæam ingressus est, hostesque obuios in eum quem reliquerant locum auertit. & assidue quidem castellum oppugnare tentabat: sed prius quam id caperet, asperissima hyeme coactus, in uicini proximum recepit exercitum.

Paucis

paucis autem diebus post, auctus etiā alterius cohortis præsidio, quam Antonius miserat, tanto hostibus terrori fuit, ut castellum nocte defererent. Iamq; per Hierichunta properans ibat, ut quamprimum interfectores fratris sui posset ulcisci, ubi etiam mirabilis ei monstriq; similis casus euenit: unde præter spem liberatus, opinione quod deo charus esset adeptus est. Nam cū multi honorati uespera illa apud eum cenauissent, postquam dimisso conuiuium omnes egressi sunt, cōfestim cenaculū concidit. Id aut commune sibi tam periculorū quā salutis præsagiū, quantū ad futurū bellum pertineret, esse cōsciens manē primo castra mouet: hostiumq; sex circiter milia de montibus decurrentes, prima tentabant agmina. & manū quidē cū Romanis conferere non satis fidebant: lapidibus autem ac telis eos, dūmodo plurimos sauciarent, eminus appetebant. ubi Herodes quoq; ipse præteriens, latus iaculo uulneratur. Antigonus aut se non solum audacia suorum, sed etiam multitudine superiorem uideri cupiens, Pappum quendam ex contubernalibus suis cum manu militum in Samariam mittit, quibus quidem Machera erat præmium uictoriæ. Herodes uero terrā peruagatus hostilem, quinque municipia capit, duosq; habitatorū milia cōsumit. Exustisq; domibus, ad exercitum redit, circa uicū qui appellatur Cana tendentem. In dies aut singulos magna ei multitudo Iudæorum uel ex ipsa Hierichunte, uel ex alijs regionibus accedebat: cum hos odiū moueret Antigoni, alios ipsius Herodis præclara facinora. Enimuero multos ratione carentes, mutationis cupiditas impellebat. Hoc aut congrēdi festinante, Pappi milites neque multitudine hostiū, neq; impetu perterriti, acriter ad pugnam ex altera parte procedunt. Sed ubi agmina cōflixerunt, cæteri quidem paulisper restiterunt. Herodes aut fraternæ cædis recordatione periculosius dimicans, dūmodo eius ulcisceretur autores, aduersam acie facillime superat. Deinde semper integros aggrediendo, uniuersos in fugā uertit. Erat enim plurima occumbentiū strages, cū alij quidem in uicū unde uenerant cōpellerentur, nouissimus aut ipse instaret, atq; infinitos occideret. Postremo ruens inter fugientes hostes, in uicū irrupit: cum omnes domus armatis essent refertæ, plenæq; propugnatorum desuper tecta: & quoniam foris deprehensos facillime superabat, disturbando ædes intus abditos extrahebat, alios conuulsis obrutos fastigijs, multos simul necabat. Si quis aut subterfugisset ruinam, cum gladijs armati milites excipiebant. Tantaq; cadauerum per omnes uias multitudo congregata est, ut etiam uictoribus ipsis transitus obstrueretur. Hanc plagam hostes adeo non tulerunt, ut confluentium turba, conspectis qui in uico perissent, fuga discederent. Statimq; successu fretus Herodes ad Hierosolymam perrexisset, nisi eum hyemis asperitas prohibuisset. Hæc enim perficiendæ uictoriæ fuit impedimentum, & ne penitus opprimeretur Antigonus obstitit, qui ciuitatē iam deferere cogitabat. Herodes aut ad uesperam, cum lassos amicos reficiendi corporis gratia dimisisset, ipse adhuc ab armis calidus, more militis lauatum ibat. Si quidem unus tantum puer eum sequebatur. Et priusquam in balneum perueniret, obuius ei quidam ex hostibus gladio armatus excurrit, deinde alter & tertius & plures. Et hi confugerant armati ex acie in balneum, sed perculsi etiam tum metu ac latitantes ut regem uiderunt, illum quidem stupore debilitati ac tremantes, cum inermis esset prætereunt: exitus uero quā fugerent cursu petebant. Itaq; cum alius casu, qui eos comprehenderet nullus adesset, Herodi autem nihil pati satis fuisset, omnes effugiunt. Postero autem die Pappum quidem, Antigoni militum ducem,

De ruina cenaculi

Pappus dux Antigoni

Victoria Herodis

Bona fortuna Herodis

Pappus occiditur

Bb 3 abscisso

An. li. 14
ca. 12

abscisso capite obruncat: idēq; Pheroræ magistro exercitus fratri suo mittit in perempti fratris ultionem. nanq; Pappus erat qui Iosephum interfecerat. Vbi autem rigor hyemis cessit, Hierosolymā repetijt: murisq; admoto milite (annus autē tertius agebatur, ex quo Romæ rex fuerat declaratus) pro templo castra posuit, quā facilius erat expugnatio, & antea Pompeius ceperat ciuitatem. Exercitu autem in opera distributo, suburbanisq; diuisis, tres quidem leuare aggeres, & super eos turres ædificare iubet. Relictis autem qui operibus instarent impigerrimis amicorū, ipse in Samariam uadit, uxorem accepturus, Alexandri filij Aristobuli filiam, sibi desponsatam, ut diximus: & dum obsidet, subcisiua opera nuptias curaturus: quippe iam hostes despiciebat. Igitur ubi eam duxit, ad Hierosolymā redit, auctus militum copijs: eiq; Sosius cum magna manu equitum peditumq; sociatur: qua mediterraneo itinere præmissa, ipse per Phœnicen iter fecit. Vniuerso autem exercitu congregato, ad peditum legiones undecim, equitumq; sex milia, præter auxilia Syrorum, non pro minima parte ducenda, propē à septentrionali muro castra collocarunt: Herodes quidem senatusconsulto fretus, quo rex fuerat declaratus: Sosius uero Antonio, à quo milites quibus præerat asciret missos Herodis auxilio. Iudeorum autem intra ciuitatem agentium populus uarie turbatus erat. Nā circa templum infirmior multitudo conueniens, furore agebatur, multaq; ueluti diuinitus de temporibus dictitabat: & qui audaciores essent, in cateruas conglobati, multis modis latrocinabantur: maxime ex locis oppido proximis uictui necessaria diripientes, neque aut equis aut uiris alimenta relinquebant. Bellatorum autem constantiores, obsidentibus oppositi, è muris opus aggerum prohibebant, & cōtra instrumenta oppugnantium, semper nouum aliquod obstaculum moliebantur. In nulla re autem æque ac in cuniculis superabant. Rex autem aduersus latrocinia quidem occultas excogitauit militum insidias, quibus eorum reprimerentur excursus: inopiam uero alimentorum longinquis transuectionibus adiuuari disposuit. Ac pugnae intenti, quamuis omnem modum audaciæ supergrederentur, Romanorum tamen peritia uincbantur. Nihilominus aperte cum his, certa morte proposita, confligebant. Ex improviso autem Romanis per cuniculos intermedios emergētib; , prius quàm muri aliqua pars dirueretur, alteram eius uicem muniebant. Prorsus autem neque manibus neque machinis deficiebant, quoniam usq; ad ultimum repugnare decreuerant. Deniq; tanto exercitu circumsidente, per quinque menses obsidum tolerauerunt: donec quidā ex his, quos lectos habebat Herodes, ausi murum transgredi, ciuitatem irrupere, & post eos Sosij centuriones. Igitur ante omnia fanō proxima capiebantur: & infuso exercitu plurima ubique mors erat: Romanis quidem propter obsidionis moras iratis: Herodis uero manu Iudaica summo intentā studio, ne quis penitus ex aduersarijs euaderet. Mactabantur autem quā plurimi, & per angustiores uicos oppidi, & in domos compulsi, etsi ad templum etiam confugissent: nec ulla erat aut senectutis aut muliebris infirmitatis miseratio. Deniq; licet rex ubiq; mittens rogaret ut parcerent, nemo tamen dexteram cōtinuaret: sed ueluti furentes, omnem persequabantur ætatem. Ibi tunc etiam Antigonus, neq; priorem neque præsentem fortunam cogitans, domo descendit, & ad pedes Sosij prosternitur. Ille autem nihil eum tantæ mutationis causa miseratus, & interimperanter derisit, & Antigonom appellauit: neq; tamen etiam custodia liberum dimisit ut scēminam. Itaq; ille quidem uinctus asseruabatur. Herodes aut quum iam

hostes

hostes uicisset, ut externa quoque auxilia cōpesceret prouidebat. Visendi enim templi, sanctorumque eius studio, omnis multitudo peregrina fuerat incitata. Ob eāque rem, hos minis, alios precibus, nonnullos armis etiā refrenabat: acerbiores, quā si uictus fuisset, existimans sibi fore uictoriam, si quod uideri nefas esset, culpa sua uisum fuisset. Mox autē etiā rapinas in ciuitate prohibuit, multa inuectus in Sosium, si uacuefacto uiris & pecunijs oppido, Romani regem se solitudinis reliquissent: qui pro tanta ciuiū cāde, totius orbis terrarū imperiū, uile pretiū iudicaret. Illo autē iussu esse dicente, ut pro labore obsidionis prædandi licentiā milites haberent: ipse de suis facultatibus mercedē singulis distributurum se assuerat. Atque ita redemptis patriæ reliquijs, promissa cōpleuit. Nā & militū quenque liberaliter, & pro merito duces, ipsumque Sosium regia largitate donauit, ut nemo egens pecunijs abiret. Post hæc Sosius aurea corona deo dedicata, ex Hierosolymis remeauit, Antonio uinctū Antigonom ducens. & illū quidem uana spe uitæ cupidū usque ad ultimū diem, ignauia digna securis excepit. Rex autē Herodes discreta multitudo ciuitatis, suarū quidem partiū studiosos, quo magis beneuolos sibi faceret, honorifice tractabat: Antigonianos autē neci tradebat. Et cū pecunia defecisset, diuiso quicquid ornamentorum haberet, Antonio eiusque comitibus misit. Non tamen omnino ne quid pateretur redemit. Iam enim Antonius Cleopatrarū amore corruptus, in omni re cupidini cesserat. Etenim Cleopatra, ubi tanta cognationem suam scruitia persecuta est, ut neque propinquus sanguine superesset, cædis rabiē contulit in extraneos: Syrorumque optimates apud Antoniū criminando suadebat eos interfici, ut eo modo cuiusque possessiones dominio suo facilius quæreret. Postea uero quā in Iudæos atque Arabes usque extendit auaritiā, ut reges eorū Herodes & Malichus interirent, occulte moliebatur. Cui cū uerbotenū annuisset Antonius, occidere quidē bonos uiros tantosque reges iniustum esse duxit: uerum inter amicos ultra non habuit: sed multa terra ex eorū præcisa finibus, & quod erat in Hierichunte palmetū in quo balsamum gignitur, & ciuitates præter Tyrum & Sidonem cunctas intra flumen Eleutherum ipsi dedit. Quorum potita dominio, ad Euphratem usque Parthis bellum inferentem profecuta Antonium, per Apamiā & Damascum in Iudæam uenit. Atque hic Herodes, licet magnis muneribus infensum eius animum mitigasset: tamen ducentis talētis annuis abscissas regno suo possessiones impetrat sibi locari: ipsamque omnibus obsequijs placans, Pelusium usque deducit. Nec multum interea tempus & Antonius ex Parthis aderat, captiuumque Artabazen Tigranis filium dono Cleopatrarū ducebat. Nam cum pecunijs omniū præda, Parthus illi statim condonatus est.

An. lib. 19
cap. 1

Amor Antonij & Cleopatrarū

De insidijs Cleopatrarū in Herodem, & Herodis prælio contra Arabes, & in genti terramotu.

Cap. XIII

Concitato autem bello Actiaco, Herodes quidem cum Antonio proficisci paratus erat, & alijs per Iudæam turbis liberatus, & Hyrcanio potitus, quem uic- cum Antigoni soror tenebat: ueruntamen à Cleopatra callide, ne periculorum Antonij particeps fieret, interclusus est. Regibus enim, ut diximus, insidias tēdens, bellum in Arabas ut Herodi committeret, persuadet Antonio. quos si uicisset, Arabiæ sin autem uictus esset, Iudææ domina constitueretur: alterumque potentium per alterum pessundaret. Sed hoc eius consiliū Herodi feliciter cessit. Nam primum in Syros hostes ducens, magnum quem conflauerat equitatū, circa Diospolim in

An. lib. 19
cap. 5

Bb 4 eos

eos mittit, & quamuis fortiter resistentes, superauit. Qui cum iam uicti essent, ma-
 gno motu Arabes suscitantur: & infinita manus in Syriae Coeles Canathan cōgre-
 gati, expectabant Iudæos. Vbi rex eos Herodes cum exercitu aggressus, bellū con-
 silius administrare tentabat, castraq; muro cingi præcipiebat. Nō tamen ei paru-
 it multitudo, sed priore uictoria freti Arabas impetūt. Et prima coitione in fugam
 uersos urgebant: in persecutione uero insidijs periclitatur Herodes, Canathensi-
 bus ab Athenione immissis, qui ex Cleopatrarū ducibus semper ei fuerat inimicus.
 Nanq; horum incurſu recreati Arabes, pugnam repetunt: iunctisq; agminibus cir-
 ca saxosa loca & deuia, Herodis militem fugant, plurimis cæde prostratis. Qui ue-
 ro ex prælio seruati sunt, in uicum Ormizam confugiunt. Vbi etiam castra eorum
 cum hominibus circumuenta Arabes, sicut erant plena ceperunt. Neq; multo post
 accepta clade, Herodes aderat cū auxilijs, serius quā usus poposcit. Huius ei uul-
 neris causa fuit, præpositorum militibus contumacia, quod iussis obedire nolue-
 runt. Non enim repentino commisso prælio ullum Athenio insidiandi tempus
 habuisset. Rursus tamen ultus est Arabas, assiduus fines eorum incursionibus in-
 festans: quodq; semel uictus est, sæpe rependit. Sed dum inimicos persequitur, in-
 currit ei diuinitus alia calamitas, septimo regni anno & Actiaco bello feruente. Nā
 que ueris initio terra mota, infinita quidem pecorum, triginta uero hominum mi-
 lia peremit, cum exercitus mansisset incolumis, quoniam sub diuo tendebat: ibiq;
 Arabas in maiorem audaciam fama sustulit, tristibus nuncijs grauius semper ali-
 quid affingens. Vnde uelut omni subuersa Iudæa, terræ obtinendæ spe, quia nemi-
 nem superesse credebant, in eam irruunt, legatis prius interfectis, qui ad se uene-
 rant à Iudæis. Herodes autem aduentu hostium perterritam suorum multitudi-
 nem, tam magnitudine quā assiduitate calamitatum fractam, ad repugnandum
 incitare tentabat, hæc dicens: Rationem habere non uidetur, cur uos præsens for-
 mido perculerit. Nam diuinæ quidem indignatiōis plagas mœrori uobis esse non
 miror. Ignauum est autē perpeti idem, etiam cum incurſus hominū repellendi sunt.
 Ego enim tantum abest ut hostes post terræmotum pertimescam, quod magis pu-
 tauerim deum hanc illis illecebram immisisse, ut pœnas redderent. Non enim tan-
 tum manu armisq; freti, quantū nostris calamitatibus, ueniunt. Fallax autē spes est,
 quæ nō suis uiribus nititur, sed alienis aduersis. Neq; uero uel secundæ res uel con-
 trariæ, apud homines certæ sunt: sed in utranq; partem uideas fortunam nutare ui-
 cissim, & exempla uobis propria demonstrabunt. Nempe prælio superiore uictor-
 es, post ab hostibus uicti sumus. & nunc ergo, quantum æstimare licet, illi capien-
 tur, uictores se fore credentes. Nimis enim confidens incautus est: metus autem pro-
 uidentiam docet. Itaq; mihi quidem, hoc ipsum quod timetis, fiduciam suggerit.
 Nam cum ferociore quā opus erat fuistis, & præter uoluntatem meā in hostes
 egressi estis, Athenion insidiandi tempus inuenit. Nunc autē uestra cunctatio, & mi-
 nus alacer animus, ut uidetur, certam mihi uictoriam spondet. Conuenit tamē an-
 te præliū sic esse affectos, in ipso autem opere uirtutem exerere: conscleratisq; ho-
 stibus planū facere, quod neq; humanum aliquod malum, neq; ira cœlestis unq;
 deprimat fortitudinem Iudæorū, donec spiritum uitæ ducunt, uel eorum quisquam
 in bonis suis Arabas dominari patietur, quos aliquoties penè captiuos abduxit.
 Nihil autem uos terreat rerum anima carentium metus: neq; arbitremini, terræ con-
 cussionem, alicuius futuræ eladis esse portentū. Naturalia nanq; sunt elemētorum
 quocq;

quoque uitia: nullumq; damnum inferunt, nisi quod ex ipsis euenerit. Nam pestilentie quidem, uel famis uel terræmotus signum aliquod, tardius fortasse præcesserit: ipsa uero cum extiterint, sui magnitudine finiuntur. Cæterum quid nobis amplius, quàm terræ concussio, bellum nocere poterit etiā uictis? Imò enim uero maximum imminentis excidij monstrum, non sponte sua, neque alienis manibus inimicis accidit, qui legatos nostros præter omnium hominum leges crudeliter mactauerunt, talesq; deo pro belli euentu hostias ceciderunt. Non enim effugient maximum eius lumen inuictamq; dexteram, sed continuo pœnas dabunt: si patrio repleti spiritu, in uindictam uiolati fœderis animos excitemus. Pergite quisq; non pro coniugibus, neq; pro liberis, aut pro patriæ periculis pugnaturi: sed legatorum cædis ultores. Illi melius quàm nos qui uiuimus exercitum regent: uobiscq; mihi obedientibus, periclitabor ipse pro cæteris. Pro certo enim sciatis, fortitudinem uestram sustineri non posse, nisi temeritate lædatur. His adhortatus milites, ubi eos alacres uidit, sacra deo celebrauit: deinde cum exercitu Iordanem fluuiū transgressus est. Castris autem Philadelphie positis, haud procul ab hostibus, quasi de interiacente castello contenderet, pugnam eminus iritabat, quamprimum cupiens congregari. Nam & hostes præmiserant, qui castellum occuparēt. Sed illos quidem regij facile repulerunt, collemq; tenuerunt. Ipse uero quotidie producto ad prælium milite, instructaq; acie, Arabes laceſcebat. Cum autem nemo contrà procederet (quædam enim eos uehemens formido tenebat, & ante multitudinē dux Altheus timore obriguerat) uallum eorum disturbat ipse aggressus: eoq; modo coacti ad pugnam cōfusi ordinibus, mixtiq; cum equitibus pedites egrediuntur: etsi multitudine superiores, Iudæis tamen alacritate impares, quamuis audaciores eos faceret uictoriæ desperatio. Et quamdiu quidem restiterunt, non magna eorum cædes facta est: ubi uero terga nudauerunt, multi à Iudæis, multi uero à semetipsis conculcati perierunt. Deniq; milia quinque in fuga ceciderunt, cæteraq; multitudo in uallum compulsa est, eosq; statim circūseptos obsidebat Herodes. Et licet armis propè adesset excidium, tamen aquæ penuria uehementer urgebat. Cum rex arrogantius eorum legatos despiceret, & talenta quinquaginta pro redemptione offerentibus, magis instaret: deniq; ardescende siti, cateruatim exeuntes, ultro se Iudæis tradebant, adeo ut quinque diebus quatuor milia uincirentur, sexto reliqua multitudo ad pugnam desperata salute procederet. Quibus congressus Herodes, iterum septem milia circiter sternit: tam magna plaga ultus Arabiam, extincto uirorum eius spiritu, tantum profecit, ut eius patronus ab ea gente optaretur.

*Congreditur
Herodes cum
hoste*

Herodes exaltatus in regnum.

Cap. xv

MOx autem illum excepit desueta rerum sollicitudo propter amicitiam Antonij, post uictoriam Cæsaris apud Actium. Veruntamen plus timoris habebat, quàm ipse patiebatur. Nec enim Cæsar uictum iudicabat Antonium, donec Herodes cum eo superesset. Itaq; rex periculis decreuit occurrere: Rhodūq; transmissus, ubi Cæsar eo tempore morabatur, adiit eum sine diademate, ueste quidem cultuq; priuato, sed fastu regio: neque dissimulata ueritate coram eo hæc dixit: Ego quidem, Cæsar, rex factus ab Antonio, fateor utilem me fuisse regem Antonio. Neque dissimulauerim, quod omnimodo armis quoque me grauem expertus esses, nisi Arabes prohibuissent. Veruntamen & auxilia ei pro uiribus meis misi, & multa frumētī milia: sed nec accepta apud Actium plaga, bene de me meritum deserui.

Nam

Nam cum auxiliū minus commodarem, optimū ei consiliū dedi, unam esse dicens Cleopatraz mortem aduersorum correctionem. Quam si occidisset, & pecunias ei, & muros ad tuitionem, & exercitum, & memetipsum belli contra te socium pollicebam. Sed profecto eius aures Cleopatraz amores, & deus, qui tibi uictoriam donaret, obstruxit. Vnā ergo cum Antonio uictus sum, & diadema cum eius fortuna deposui. Ad te autem ueni, spem salutis de uirtute præsūmens: & ut in examen adduceretur properans, qualis amicus alicuius fuerim. Ad hæc Cæsar: Imò uero saluus esto, inquit, & nunc regnato certius. Nam meritis es qui plurimos regas, cum amicitiam tanta fide tuearis. Experire autem, ut etiam felicioribus fidus permaneat: si quidem ego præclarissimam spem de tua magnanimitate mihi promitto. Recte tamen fecit Antonius, qui magis Cleopatraz quā tibi paruit. Te namq; lucrati sumus propter eius amentiam. Prior autem ab officijs cœpisti, quantum apparet, quem aduersus eorum gladiatores idonea auxilia misisse Vētidius perscribit. Quare interim tibi decreto firmitatem regni præbeo. Experiar autem ipse quoq; bene tibi aliquid facere, ut nō desideres Antonium. Huius sermonis humanitate regem ne quid de amicitia sua dubitaret hortatus, & diadema illi imposuit, & indulgentiam decreto consignat: in quo multa magnifice in eius laudem commemorauit. Ille aut prius cū muneribus delinitū rogabat, ut Alexandrum quendā supplicē, ex amicis Antonij, iuberet absolui. Sed uicit iracūdia Cæsaris, multa illū & grauiā pro quo rogabatur admisisse dicentis, quibus repulit deprecantem. Postea uero ad Aegyptum euntem per Syriam Cæsarem, Herodes cunctis accepit regni diuitijs: tumq; primū cum eo milites recensente, circa Ptolemaidem equo uectus est, cœnamq; illi cum omnibus amicis exhibuit, atq; insuper exercitus eius epulis cuncta distribuit. Prospexit etiā ut per arida loca proficiscentibus ad Pelusiū, atq; inde redeuntibus aquarum copia non deesset. Nec fuit quicquam utensilium, quod desideraret exercitus. Pro his deniq; meritis paruū esse Herodi regnū, tam Cæsar q̃ milites existimabant. Ideoq; postquam uenit in Aegyptum, iam Cleopatra & Antonio mortuis, nō solum cæteros eius honores auxit, uerum etiam regno partem finiu addidit, quam Cleopatra dempserat. Et præterea Gadara, Hippon, Samariam: maritimarumq; insuper ciuitatū Gazam, & Anthedonem, & Ioppen, & Pyrgon Stratonis: & ad hæc satellites quadringentos Gallos ei donauit, quos antea Cleopatra stipatores habebat. Nulla res aut magis liberalitatem Cæsaris incitabat, quā magnus animus accipientis. Post primā uero Actiada, etiā regionem quæ Trachon uocatur, eius ditioni subdidit, eiq; continentem Batanæam, itemq; Auranitin, ex huiusmodi causa. Zenodorus qui domus Lysaniæ conductor erat, non cessauit unquam ex regione quæ Trachon dicitur, latrones Damascenis immittere. Illi aut ad Varro nem tunc rectorē Syriæ confugerunt, eumq; deprecati sunt, quo suas miseras Cæsari declararet. Cæsar aut his cognitis ei rescripserat, ut latrocinium penitus curaret extinguere. Varro aut milite aggressus loca suspecta, expurgauit latronibus terrā, ipsamq; Zenodoro abstulit: quam Cæsar, ne latronum denuo contra Damascum receptaculum fieret, Herodi dedit, eumq; præterea totius Syriæ procuratorem constituit. Et decimo anno reuersus iterum in prouinciā, ne quid eo inconsulto procuratoribus liceret amministrare præcepit: ac Zenodoro mortuo, terrā omnē quæ inter Trachonem & Galilæam erat, eidem attribuit. Quod autem maius his omnibus existimabat Herodes, à Cæsare quidē post Agrippam amabatur, ab Agrippa uero

Responsio
Cæsaris

Herodi Cæsar
diadema im
ponit

An. lib. 15
cap. 9

vero post Cæsarem. Hinc ad summum felicitatis euectus, & ad maiorem subleuatus animum, maximam prouidentiae partem obsequio pietatis impendit.

De urbibus & ædificiis instauratis & conditis ab Herode: Deq; munificentia, qua usus est erga exteras gentes, eiusq; felicitate.

Cap. XVI

ITaque anno regni sui quintodecimo, & templum instaurauit, & duplum terræ spatium quàm fuerat circa templum, muro amplexus est, ingenti sumptu & magnificencia singulari. Argumento erant in ambitu fani magnæ porticus, eiq; iunctum à septentrione castellum. Et illas quidem à fundamentis erexit. Hoc autem nulla re minus, quàm regni sedes largis opibus renouatum, Antoniam uocauit, in honorem Antonij. Quin etiam domo sibi regia in superiori parte ciuitatis extructa, duas ædes in ea maximas atq; pulcherrimas, quibus ne templum quidem usquam conferri posset, ædificauit: easq; amicorum uocabulis unam Cæsareā, Agrippium alteram nominauit. Nec uero solis rectis memoriam eorum & cognomina circumscripsit, sed in totas etiam ciuitates studium liberalitatis extendit. Nā in Samaritica regione, oppidū muro pulcherrimo per uiginti stadia circumdatum, Sebasten appellauit, deductis eò sex milibus colonorum, terraq; fecundissima his attributa: ubi templū quoq; maximum inter ædificia, & circū id aream trium semis stadiorum Cæsari dedicauit, eiusdemq; oppidi habitatoribus præcipua legū beneficia præstitit. Ob hæc alterius terræ adiectione donatus à Cæsare, aliud ei templū circa Iordanis fontem candido marmore posuit, qui locus appellatur Panium. Vbi montis quidam uertex in præcelsum editus, propter subiecti lateris uallem specus aperit umbrosum, quā profundæ altitudinis rupes, ad immensum liquentis guttæ receptaculū concuatur, ut stagnantis aquæ copia demittentibus aliquid, donec terram inueniant, longitudo nulla sufficiat. Foris autē speluncæ radicibus oriuntur fontes: & (ut quidam putant) hoc est Iordanis principium. Sed ueri fidem in posteribus indicabimus. Quin & apud Hiericunta, inter castellum Cyprum & priores domos regias, meliores alias, & quæ commodiorem usum præberent aduenientibus fabricatas, eorundem amicorum nominibus uocitauit. Prorsus non est idoneus regni locus, quem honore Cæsaris nudum reliquerit. Postea uero quàm fines suos templis repleuit, in prouinciam quoque honores eius effudit, & in multis ciuitatibus templa quæ Cæsaria uocantur, constituit. Cum autem inter maritimas ciuitates uidisset unam uetustate iam fessam, quæ Stratonos pyrgos uocabatur, & pro loci natura munificentiae suæ capacem, totam eam candido saxo reparatam, clarissima regia decorauit, & in ea maxime innatam sibi animi magnitudinem demonstrauit. Nam inter Doram & Ioppen, quarum media ciuitas sita est, omnis ora maritima adeo fuit importuosa, ut omnes qui ad Aegyptum ex Phoenice nauigarent, in salo fluctuare cogerentur, minas Africi metuētes: cuius etiam mediocris aura, tantas undarum moles ad scopulos erigit, ut remeante æstu gurgitis, per aliquantum spatium maris feritas augeatur. Sed rex liberalitate ac sumptibus deuicta natura, Piræo maiorem portum fabricauit, & in eius penetralibus alias nauibus stationes fecit altissimas. Et quanquam omnis ei locus aduersabatur, tamen ita cum difficultate certauit, ut firmitas quidem structuræ nequaquam mari cederet: pulchritudo uero tanta esset, quasi nulla res ardua præpedisset ornatum. Metitus enim quantum diximus portui spatium per uiginti ulnas in profundum saxa demisit, quorum pleraq; pedum quinquaginta longitudinis, & altitudinis nouem, & latitudinis decem

An. lib. 15. ed.
10. 12. 13. 14

De Sebastē
condita

Panium

decem, nonnulla uero etiam maiora fuerunt. Expleto autem spatio quod unda celabat, in ducentos pedes murum dilatauit. Ex quibus centum repellendis erant fluctibus ante constructi, unde etiam procymia dicebantur: ceteri autem saxeo portus quo cingitur muro subiecti sunt, magnis turribus interpositis, quarum maxima atque pulcherrima ex nepote Cæsaris Drusium cognominata est. Crebri autem fornice ad deducenda quæ portus haberet: proque fornicibus, & circum eos, pila saxea, & lata, quæ naues egredientes exciperet, deambulatio. Aditus autem septentrionalis erat. Ventorum enim pro situ loci placidissimus est boreas. Ad ostium uero colossi tres, utrinque fulti columnis: quarum à leua quidem intrantibus stantes solida turris sustinet: dextra uero duo proceri lapides iuncti, & partis aduersæ turris magnitudinem superantes. Domus autem portui connexæ, candido itidem lapide: parique mensura spatiorum, ciuitatis uis tendentes in portum. Contra ostium uero portus, in colle, Cæsaris templum magnitudine simul & pulchritudine præcipuum: in eoque Cæsaris colossus non minor quam Iouis apud Olympiam, cuius ad exemplar factus est, Romano autem par, & Iunoni, quæ Argis est. Oppidum autem provincie dedicauit, rebusque aduectis portum, Cæsari uero conditoris honorem, unde ciuitati Cæsareæ nomen imposuit. Quinetiam & cetera opera, forum, theatrum, amphitheatrum, digna uocabulo collocauit: & quinquennali certamine instituto, nomen ei Cæsaris donauit. Primusque ipse in centesima nonagesima & secunda olympiade maxima præmia proposuit: ut non solum uictores, sed & proximi & tertij successores eorum, regalibus diuitijs potirentur. Anthedona quoque renouatam, quam bella subuerterant, Agrippium uocauit: nimiaque beneuolentia, nomen amici etiam portæ inscripsit, quam ipse in templo ædificauit. Sed nec parentes suos ita quisquam dilexit. nam & patris monumentum optimo regni campo ciuitatem condidit, fluminum arborumque ditissimam, eamque Antipatridem nuncupauit. & super Hiericunta castellum, natura tutum, & pulchritudine præcipuum, muro cinxit, atque in honorem matris Cyprum uocauit. Fratrique Phaselo turrim cognomine Phaselidem Hierosolymis ædificauit, cuius ambitus & in magnitudine liberalitas postea declarabitur. Aliamque ciuitatem in regione quæ à Hiericunte in boream tenditur, Phaselum nominauit. Cognatis autem & amicis æternæ gloriæ traditis, ne sui quidem fuit immemor: sed castellum contra montem Arabici lateris propugnaculo permunitum, de suo nomine Herodium uocauit: tumulumque in mammæ formam manufactum, qui stadiorum sexaginta spatio ab Hierosolymis aberat, similiter nominatum, munificentius accurauit. Etenim rotundis quidem turribus cacumen eius amplexus est. Ambitum autem copleuit ædibus regijs liberalissime exornatis: ut non solum interna membrorum facies clarior esset, uerum etiam foris parietes ac mæriæ tectaque largis infusa diuitijs elucerent. Aquam etiam plurimam ingenti sumptu ex longo interuallo induxit, perque ducentos gradus marmoris candidissimi fabricauit ascensum. Erat enim totus collis manu factus, & uehementer excelsus. Quin & aliam circa radices eius regiam, ac diuersoria, quæ & sarcinas & amicos recipere possent, ædificauit: ut pro rerum quidem omnium copia ciuitas esse uideretur castellum: circumscriptione uero, domus regalis. Tantis autem constructis ædificijs, animi sui magnitudinem in plurimis etiam externis ciuitatibus demonstrauit. Namque apud Tripolim & Damascum & Ptolemaidem, publicas balneas quæ gymnasia dicunt: Bibli autem murum, exedras uero & porticus, foraque & templa Beryti ac Tyri

An. lib. 15. ca.

10. 12. & libr.

17. cap. 5

Agrippium

Antipatris

Cyprus

Phaselus

Herodium

Tyri: nec non & apud Sidonem, & Damascum theatra condidit. Maritimis autem Laodicensibus aquæ ductum: apud Ascalona uero Nymphæa siue lacus ornatissimos, & balneas, item peristylia, tam opere quàm magnitudine miranda constituit. Sunt quibus etiam lucos portusq; præstitit. Multæ ciuitates ab eo, tanquam regni sociæ, agris quoq; donatæ sunt. Ad exhibitionem uero thermarum alijs reditus annuos ac perpetuos delegauit, quemadmodum Cois, ne quando beneficij gratia deficeret. Ad hæc frumenta cunctis ministravit egentibus: & Rhodijs ad instruendam classem pecunias sæpe multisq; in locis præbuit, incensumq; Pythium in meliorem formam reparauit sumptibus suis. Quid dicam eius in Lycios aut Samios liberalitatem: perq; omnem Ioniam eorum, quæ desiderasset quisq;, largitiones? Nōne etiam Athenienses, & Lacedæmonij, & Nicopolitani, & in Mysia Pergamus, Herodis sunt plena donarijs? Nōne Antiochenis Syriae plateam, cum plena cœni ab omnibus uitaretur, per uiginti stadia prolixā, strauit polito marmore: declinandisq; imbribus, quàm longa esset porticibus ornauit? Sed hæc quidem propria quis dixerit illorum, quibus ea detulit, populorum. Quod autem Elidensibus præstitit, non solum Achaïæ commune, sed etiam totius orbis terræ munus uidetur, per quem Olympiaci certaminis gloria diffunditur. Nam cum hoc deficere sumptuum uideret inopia, quodq; solum ex ueteri Græcia restabat collabi, non solum agonothesia ipse factus est, eo lustro, quod cum Romam nauigaret, offendit: sed etiam perpetuos pecuniarum reditus instituit, ut nunquam eius memoria agonothesiæ munere fungi desineret. Inextricabile opus fuerit, debitorum siue tributorum remissiones exponere, sicut Phaselitas & Balaneotas aliq; circa Ciliciam municipia leuauit annuis pensionibus: licet multum eius animi magnitudinem timor fregerit, ne quam pateretur inuidiam: uelut maius aliquid aucuparetur, si beneficijs amplioribus afficeret ciuitates, quàm qui eas haberent. Quin & corpore usus est, quod animo conueniret. Cumq; summus uenator esset, in hoc tamen ipso, equitandi peritia quæ cuperet assequebatur. Deniq; uno die quondam quadraginta feras subegit. Est autem aprorum altrix illa regio, sed magis ceruis & onagris frequentatur. Bellator autem erat, qui sustineri non posset. Itaq; multos etiam in exercitatione terrebat: quibus & torquendo iaculo directissimus, & sagittarum librator uidebatur egregius. Præter animi autem corporisq; uirtutem, fortuna quoq; secunda usus est. Raro enim contra uotum eius, belli cessit euentus. Et si quando id accidit, non ipsius culpa, sed aut prodicione quorundā aut temeritate militum factum est.

*Frumenta ab
Herode egen-
tibus admini-
strata*

De dissidio Herodis cum filijs Alexandro & Aristobulo

Cap.

XVII

AT uero publicam ei felicitatem mœrores inuidere domestici, & aduersi casus ex muliere cœperunt, quam maxime diligebat. Nam quia regis meruit potestatem, repudiata quam prius acceperat uxore ex Hierosolymis genus ducentem, quæ Doris uocabatur, Mariammen sibi coniunxit, Alexandri filiam Aristobuli filij: unde domus eius in discordiam uenit, & antea quidem, maxime uero postquam Roma regressus est. Nam primum Antipatrum ex Doride filium, eorū causa quos è Mariamme susceperat, expulit ciuitate: solis festis diebus eò comœdandi facultate concessa. Deinde auum coniugis Hyrcanum, ex Parthis ad se reuersum, propter insidiarum suspicionem peremit: quem captum quidem, occupata Syria, Barzafarnes abduxerat: miserati uero gentiles liberauerant, qui ultra Euphratem colebant. Et si monitis eorum paruisset, ne ad Herodem transiret, non interfisset. Verum mor-

*An. lib. 15. ca.
3. 8. 9. & lib.
16. cap. 13*

Mors Hyrcani

Cc tis eius

tis eius illecebra, fuit neptis matrimonium. Hoc enim fretus, multoq̃ amplius patriam desiderans, uenit. Herodem autem commouit, non quod regnum affectaret, sed quod ipsi iure deberetur. Quinq̃ autem filiorum quos ex Mariamme suscepit, duæ fœminæ, cæteri mares erant. Horumq̃ minimo Romæ in studijs mōrtuo, duos maiores natu, & propter matris nobilitatē, & quod iam regnanti sibi fuissent geniti, regie producebat. Sed enim fortior amor his Mariamæ suffragabatur: qui in dies singulos proficiens, adeo succendebat Herodem, ut eorū nihil sentiret, quæ propter dilectam sibi dolerent. Tantum namq̃ in eum Mariammes erat odium, quantum ipse illam amabat. Habens igitur ex rebus quidem ipsis, inimicitiarū probabiles causas, ex amore uero fiduciam, in os ei, quæ Hyrcano auo suo fecisset obijciebat, quæq̃ in fratrem Aristobulum egisset. Nec enim uel huic, quantū puer erat parcebat: quem pontificem in decimo septimo ætatis anno creatum, post honorem statim occidit. Atq̃ ille quidem cum sacra ueste amictus ad aram accessisset festo die, populus omnis illachrymauit: & tamē noctu missus in Hiericūta, ibi sicut mandatum fuerat, lacu submersus à Gallis, interiit. Hæc igitur Herodi Mariamme probro dabat, sororemq̃ eius & matrem maledictis atrocioribus dehonestabat. Sed ille quidem amore mutus erat. Graui autē indignatione mulieres sæuebant: & quo maxime commoueretur Herodes, insinulabant eam adulteri: præter alia multa, quæ uerisimilia fingerentur, hæc accusantes, quod in Aegyptum imaginem suam misisset Antonio: proq̃ immoderata libidine, absentem se properasset ostēdere uiro, mulierum cupidine insanienti, & qui uim posset inferre. Id ueluti fulmē aliquod emissum perturbauit Herodem, maxime quidem amoris causa zelotypia succensum, deinde etiam cogitantem Cleopatram sæuitiam, cuius gratia & Lyfanius rex, & Malichus Arabs erant perempti. Non enim coniugis amissione, sed morte sua periculum metiebatur. Itaq̃ profecturus Iosepho Salomes sororis suæ uiro, quem fidum habebat, & pro affinitate beneuolum, cōmendabat uxorem: mādato ei clam, ut eam interficeret, si etiam se occidisset Antonius. Verum Iosephus non maligne, sed regis amorem mulieri cupiens demonstrare, quod ab ea nec mortuus pateretur diuelli, secretum ei sermonem aperit. Et illa reuerso Herode, multaq̃ inter fabulas de affectu iurāte, quodq̃ nuncq̃ esset alterius mulieris amore captus: ualde, inquit, amor erga nos tuus mandatis Iosepho comprobatus est, quibus ut me occideret præcepisti. His auditis quæ occulta credebatur, amens erat Herodes ilico: nec unq̃ Iosephum mandata sua proditum fuisse ratus, nisi eam corrupisset, præ dolore insaniebat. Cumq̃ stratis exiluisset, in regia spatiauit: ibiq̃ tunc Salome soror eius arrepto tempore criminādi, suspicionem de Iosepho confirmauit. Vnde Herodes immoderata zelotypia furens, confestim utrunq̃ iussit interfici. Deinde poenitudo sequebatur insaniam: & postq̃ iracundia concidit, amor iterum calefcebat. Tanta uis autē cupidinis erat, ut ne mortuā quidem putaret eam, sed præ ægritudine tantū uiuam alloqueretur: donec processu temporis funere cognito, mœroris magnitudine eum quo superstitem dilexerat æquauit affectum. Maternæ autē iracundiæ succedunt filij, & immanitatē sceletis reputantes, non aliter suspectū patrem q̃ si hostis esset, habebāt: idq̃ & antea, q̃ diu Romæ in studijs erant, & multo magis postq̃ in Iudæā reuersi sunt. Siquidē cum ætatibus eorum, mentiū quoq̃ roborabatur affectio. Iam uero maturi coniugio, unus amitæ suæ Salomes, quæ matrē amborum accusauerat, filiā duxit: alter Archelai Cappadocū regis. Vnde accessit etiā libertas odio, &

odio, & occasiones ex eorum confidentia delatoribus collatae sunt. Itaque apertius quidam cum rege loquebantur, quod ei per utrumque filium struerentur insidiae: & alter quidem ultrices materni exitij simul cum fratre armaret manus: alter uero, hoc est Archelai gener, socero fretus etiam fugam pararet, ipsum apud Caesarem accusaturus Herodem. His igitur criminationibus repletus Herodes, ueluti propugnaculo sibi futurum aduersus filios, adducit Antipatrum ex Doride susceptum: hisque illum praepone modis omnibus coepit. Qui cum hanc mutationem tolerabilem non putarent, ac priuata matre auditum proficientem uiderent, indignationem cohibere pro sua nobilitate non poterant: sed in singulis quibus offenderentur, iram prodebant. Et illi quidem in dies singulos magis magisque negligebantur. Antipater autem etiam sui causa fauorabilis erat: nam & patri blandiri callide nouerat, & uarias in fratres suos calumnias conferebat, quaedam ipse dictitans, amicos uero suos ad alia uulganda submittebat, donec omnino spe regni abscidit fratribus suis. In testamento enim ipse aperte quoque iam successor fuerat declaratus. Denique tanquam rex etiam ad Caesarem missus est, cultusque regio & caeteris obsequiis praeter diadema utebatur. Tempore autem uoluit etiam suam matrem in cubile Mariam inducere: duobusque armorum generibus in fratres usus, blanditijs & calumnijs, regi obrepfit, ut etiam de filiorum morte cogitaret. Quapropter Alexandrum quidem secum Romam pater abstractum, ueneni sibi daturum apud Caesarem postulauit. Ille autem uix deplorandi copiam nactus & licet apud imperitissimum iudicem, tamen Herode & Antipatro prudentiore, delicta quidem patris uerecunde suppressit: in se uero delata crimina fortiter diluit: periculorumque socio fratre purgato, mox de Antipatri calliditate, & de suis iniurijs questus est: cum praeter innocentiae conscientiam eloquentia iuuaretur. erat enim acerrimus in dicendo. postremo prolocutus quod eos pater libenter occideret, crimen illi obiecit. & lachrymas quidem cunctis excussit: uerum Caesarem sic affecit, ut eorum accusationibus spreto, Herodem statim reuocaret in gratiam. Hac autem lege reconciliatio facta est, ut adulescentes quidem patri in omnibus obedirent, ille autem relinqueret regnum cui uellet. Postea rex Roma reuersus, licet soluisse criminibus filios uideretur, nondum tamen erat suspicionibus liberatus: quoniam argumentum odij sequebatur Antipater, etsi uerecundia reconciliatoris palam proferre inimicitias non auderet. Cum autem Ciliciam praeternauigans Eleusam delatus esset, suscepit eum benignissime Archelaus, pro salute generi gratiam referens, & redintegratae concordiae causa laetus: quippe nihil moratus amicis Romae scripserat, ut in causa dicenda suffragarentur Alexandro: & usque ad Zephyrium deduxit talentis triginta donatum. Postea uero quando Hierosolymam peruenit Herodes, populo conuocato, tribusque filiis prope astantibus causam reddit profectionis: multasque deo gratias agit, multas etiam Caesari, qui domus suae perturbationem sedasset: & quod regno maius esset, concordiam filiis praestitisset, quam ego, inquit, arctius copulabo. Nam ille quidem me regni dominum & successorum iudicem constituit. Ego autem cum mea comoditate illi gratias refero, tresque filios meos reges designo, huiusque sententiae meae socium primum Deum fieri precor, deinde uos. Namque huic aetas, illis nobilitas successionem regni conciliat, & quidem magnitudo eius etiam pluribus sufficit. Quos autem Caesar iunxit, & pater instituit obseruare: non iniustis eos, neque disparibus, sed meritis colentes honoribus. Nec enim tanta quis afficiet eum laetitia, cui praeter aetatem obsequitur, quantum ei quem despicit doloris infliget. Quos autem singulis coniunctos esse oporteat propinquos atque

amicos ego distribuam, & concordiae sponsores illos constituam: pro certo sciens, seditionum contentionumque causas ex contubernaliū nasci malitia: hosque si boni fuerint, affectiones tueri. Rogo autem, ut non solum isti, sed etiam primates ordinum exercitus mei, in me solo spe habeant in praesentia. Non enim regnum, sed regni honorem filijs meis trado: & iucunditate quidem quasi rectores potentur, pondus autem rerum tametsi nolim, meum est. Consideret autem quisquis uestrum aetatem meam, uitaeque institutum, necnon etiam pietatem. Nam neque senex adeo sum, ut de me cito despectetur: neque uoluptatibus assuetus, quae adulescentium quoque uitam spatio breuiore concludunt. Diuinitatem uero ita colimus, ut in longum nos aetuum progressuros esse credamus. Quod si quis in contemptum meum filijs meis placere maluerit, etiam pro illis mihi supplicium dabit. Ego enim, non quod inuideam ex me genitis, honorifice eos haberi uero: sed quia noui haec adulescentibus studia ferociae nutrimenta suggerere. Itaque sic cogitent qui ad eos se applicant, bonis quidem apud me paratum esse praemium, seditionis uero apud ipsos etiam quibus lenocinabantur, infructuosam fore malignitatem. Omnes profecto mecum, hoc est, cum filijs meis sentient. Namque ipsis expedit me regnantem, meque his esse concordem. Vos autem o boni filij sacram primum retinentes mente naturam, cuius affectiones inter feras bestias saluae sunt, deinde Caesarem qui nos reduxit in gratiam, meque tertium qui ea quae iubere liceat rogem, fratres permanete. Iam nunc autem uobis & uestimenta & obsequia dabo regalia: Deumque oro ut conseruet iudicium meum, si concordēs eritis. Haec locutus, singulos benigne consalutauit, populumque dimisit: alios convenientia dictis eius optantes: qui uero mutationis erant cupidi, ne audisse quidem se quicquam simulantes. Fratres autem dissensio non reliquit, sed peiora suspicantes alius de alio digressi sunt. Namque Alexander & Aristobulus aegre ferebant confirmatum esse Antipatro meritum, Antipater autem succensebat uel secundo loco fratres haberi. Sed tamen ille pro uarietate morum, & reticere secreta nouerat, & quanto sibi essent odio multa fraude celabat. His autem pro nobilitate generis, in lingua erat quicquid uenisset in mentem. Et multi quidem his instigandis operam dabant, plures autem amicorum sese explorandi causa insinuabant. Itaque omne quod dictum esset apud Alexandrum, statim apud Antipatrum erat, & ab Antipatro ad Herodem cum adiectione deferabatur. Nec uel simpliciter aliquid prolocutus, adulescens innoxius habebatur, sed cuncta eius uerba in crimina uertebantur: maximaque minimis affingebantur, si cubi liberior paulo fuisset. Semper autem qui eum iritarent, submittebat Antipater, ut mendacia sua ueras occasiones haberent: multisque falso uulgatis, unum quid comprobatum fidem omnibus faceret. Sed huius quidem amicorum quisque aut natura taciturnus erat, aut muneribus parabatur, ne quid occultum expromeret: nec errasset aliquis, si Antipatri uitam malitiae dixisset arcanum. Alexandri uero familiares, aut pecunia corruptos, aut impulsos blanditijs, quibus expugnauit omnia, fures ac proditores eorum quae contra se dicerentur siue agerentur, effecerat. Cum autem caute uniuersa committeret, astutis etiam criminationibus aditus ad Herodem moliebatur: fratrisque personam gerens alijs delatoribus subornatis utebatur. Siquid in Alexandrum nuntiaissent fauore simulato, id quod primo reprehendisset, mox otiose astruendo, regis iracundiam prouocabat: omniaque ad insidias referebat, & ut necem patris Alexander optare uideretur. Nihil enim maiorem fidem calumnijs suggerebat quam si eum purgaret Antipater. His accensus Herodes, quantum in dies singulos de affectu

*Delationes
Antipatri
per fratrib.
perdendis*

de affectu adulescentium detrahebat, tantum adijciebat Antipatro. In eandem uero partem inclinati sunt etiam qui regno parebant: hi uolentes, alij pro imperio, sicut Ptolemæus amicorū clarissimus, regisq; fratres, ac tota progenies. omnia namq; in Antipatro sita erant: & quod Alexandro fuit acerbissimum, cuncta in eorū perniciem, matris Antipatri consilio gerebantur. Nouerca enim sauior erat, multoq; plus q̃ priuignos oderat, quos regina mater ediderat. Sed quanquā omnes, ut Antipatro magis obsequerent, spes inducebat: nō minus tamen præcepta regis quēq; ab adulescentibus separabāt: qui charissimis edixerat, ne quis ad Aristobulum uel eius fratrem accederet, aut se ad eos applicaret. Non solum autē regalibus erat formidini, uerum etiam externis amicis. Nulli enim regum tantum potestatis Cæsar dederat, ut fugitiuos suos quāuis ex ciuitatibus nō subiectis ei liceret educere. Adulescentes autem delata in se facinora nesciebant, hisq; propterea capiebantur incautius. Nullus enim palām incusabatur à patre: sed affectu refrigerante paulatim intelligentes, aduersus dolorem asperius excitabantur. Eodem autem modo etiā Pheroram patrum, & Salomen amitam, contra illos commouit Antipater, assidue uelut cum uxore sermocinando quibus in eos instigaretur. Huius autem inimicitias augebat Alexandri quoq; uxor Glaphyra, multa de sua nobilitate cōmemorans, cunctarumq; se quā in regno uiuerent dominam esse dictitans: paternum enim genus à Temeno, maternum autem à Dario Hystaspis filio ducere: multumq; ignobilitatem despiciens sororis & uxorū Herodis: quarum quæq; propter formam, non propter nobilitatem esset electa. Namq; multas ei fuisse diximus uxores: quod liceret Iudæis more patrio plures habere, quodq; rex pluribus oblectaretur. Omnibus igitur propter superbiam & contumelias Glaphyræ inuisus erat Alexander. Salomen autem Aristobulus, & si socrus eius erat, ipse inimicā sibi reddidit, & ante quidem propter maledicta Glaphyræ sapiētem: frequenter enim humilitatem generis obijciebat uxori: quodq; ipse priuatam, reginam uero frater suus duxisset Alexander. Hoc Salomes filia cum fletu matri nunciauit. Addebat aut, quod aliorum quoq; fratrum matres idem Alexander. & Aristobulus, si regnū obtinuissent, textrices cum ancillis facere minitarentur, ipsos quoq; uicorū scribas, scilicet irridentes, quod literarum studijs operam darent. His cōmota Salome, quod iracundiam cohibere non posset, Herodī cuncta indicauit. Satis autem idonea uidebatur contra generum dicens. Et præter hæc alia quædam criminatio diuulgata est, quæ succendit animum regis. Audiuit enim Alexandrum & Aristobulum crebro matrem implorare, casumq; eius cū gemitu atq; imprecationibus conqueri: ac sæpe illo quædam ex Mariammes uestimentis posterioribus diuidente coniugibus, minitari solitos esse, quod cito pro regalibus delicijs nigris uestibus induerētur. His de causis, Herodes licet constantem animum adulescentium formidaret, tamen ne spem correctionis abscideret, ad se eos uocauit: Romam enim nauigaturus erat: & quasi rex pauca interminatus, pluribus quasi pater monuit: rogauitq; ut fratres diligerent, promissa priorum peccatorum uenia, si post hæc meliores fierent. Illi autem criminatum inuidiā deprecando, fictas eas esse dicebāt, purgationisq; suæ fidem rebus ipsis posse constare: uerum ipsum quoq; debere, omīssa facilitate credendi, adiutum maledictis obstruere. Nunq̃ enim calumniatores defore, dum cui persuadeatur extabit. Cum his eum mature placauissent, quippe ut patrē, præsentī metu reiecto, de post futuris mœrere cœperunt. Etenim cognouere Salomen sibi esse infen-

An. lib. 16
cap. 7

sam, & patrum Pheroram: uterque autem sæui & graues erant: sed amplius Pheroras. qui totius quidem regni præter diadema socius esset: proprios autem redditus haberet centum talentorum, totiusque trans Iordanem terræ fructus ipse caperet, à fratre sibi dono datæ. Quinetiâ tetrarcham eum fieri beneficio Cæsaris, idem Herodes impetrauerat: regaliq; cōiugio dignatus erat, sorore uxoris suæ nuptū ei collocata. Et post illius mortem, desponderat ei filiarum suarum maximam, trecentis talentis in dotem datis. Sed regale matrimonium Pheroras, ancillæ amore captus, refugerat. Quamobrem iratus Herodes, filiam quidem nuptum dedit fratris filio, qui post à Parthis occisus est. Mox autem morbo Pheroræ uenia data, indignationem remisit. De hoc autem erat uetus opinio, quod etiam uiua regina Herodē opprimerere uoluisset ueneno. Sed tunc plurimis delatoribus aditus erat, ut quamuis amantissimus fratris esset Herodes, fide tamē eorum quæ audisset, adduceretur ad metum. Itaque de multis qui suspecti erant habita quæstione, postremo ad Pheroræ amicos uenit, quorū nulla quidem fuit de maleficijs aperta confessio, sed quod cum amica subrepta in Parthos cogitasset effugere prodiderunt: huius autem consilij & fugæ conscium esse Aristobulum Salomes maritū: cui rex eam tradidit, postquam superior adulterij causa peremptus est. sed nec Salome criminatione libera manserat. Nam & hanc frater Pheroras accusabat, quod cum Syllæo procuratore Oboadæ regis Arabum de nuptijs constituisset, quem inimicissimum Herodes habebat. Conuicta aut & in hoc, & in omnibus, quæ Pheroras detulerat, indulgentiam meruit: itaque ipsum etiam rex Pheroram criminibus soluit. Domus uero tempestas in Alexandrum transijt, totaque capiti eius incubuit. Tres erant eunuchi regis charissimi, & ex genere famulatus neminem id latebat. Vni enim uinum ministrare fuit cura, alteri coenam apponere, tertius aut dormitum eum collocabat, & cum ipso cubabat: hos muneribus maximis Alexander cupiditati suæ subiecerat. Itaque postquam regi hæc sunt indicata, ui tormentorū coacti, & stuprum statim confessi sunt, & quibus essent ad hoc promissis inducti aperuerūt: quomodo eos fefellisset Alexander, nullam in Herode spem habendam esse, improbo sene, cōmemorans, & qui capillos inficeret, ut ob hoc etiam eum iuuenem putarent: uerum se coli oportere, qui etiam inuito eo regni esset futurus successor: neque multo post ab inimicis poenas repeteret, fortunatosque amicos suos beatosque faceret, ac præ ceteris ipsos. Quin & obsequia potentiū Alexandro clam parere, militumque rectores, itemque ordinum principes occulte ad eum cōuenire dixerunt. Hæc Herodes adeo pertimuit, ut nō auderet statim delata proferre: sed exploratores die noctuque submittens, dicta factaque singula scrutabatur: & de quibus suspicio esset, ilico trucidabat. Itaque regnum eius acerbissima iniquitate repletum est. Nam pro suo quisque odio uel inimicitijs, calumnias finxere, multique regis iracundia cædis cupida contra aduersarios abutebantur. & mendacio quidē confestim fides habebatur: erant aut criminationibus ipsis uelociora supplicia. Denique accusabatur qui modo accusauerat: & cum eo qui ante se conuictus esset, ducebatur ad poenā. De uita namque periculum regis quæstiones breuiore cōpendio terminabat. Ad hoc aut sæuitiæ processerat, ut nec eorum quem

An. lib. 17 quam humanius aspiceret, qui accusati non essent: uerum etiā amicis immitissimum
cap. 8 sese præberet. Itaque multis etiam regno interdixit, & in quos potestatem non habebat, in eos dictis asperis sæuebat. Accessit malis Antipater, collectaque propinquorum caterua, nullū criminationis genus omisit. Tātus aut ineptia sua regem cōmentisque
delatorum

delatorum timor inuasit, ut stricto instare sibi gladio uideretur Alexandrum. Deniq; subito & ipsum correptum in uincula coniecit, & in amicorū eius tormenta perrexerit: multi autem tacite moriebantur, nulla uoce supra conscientia prodita. alij uero, quibus mendacium impatientia doloris extorsit, de patris eum insidijs cum fratre Aristobulo cogitasse dixerunt: tempusq; obseruare, ut illo dum uenaretur occiso, Romam profugerent. His tametsi uerisimilia non erant, sed necessitate cruciatus ex tempore fingebantur, libenti tamen animo rex credebat, pro consolatione accipiens uincti filij, ne id fecisse uideretur iniuste. Verum Alexander quoniam suspicionem patris nullo modo aboleri posse arbitrabatur, ultro malis assentiendum putauit: ac digestis aduersus inimicos quatuor libris, fatetur insidias, earumq; se plurimos socios habere perscribit: ante omnes autē Pheroram & Salomen. Hanc enim etiam stupro sibi quondam esse mixtam, cum uim noctu adhibuisset inuito. Iamq; libri in manibus erant Herodis: multa & grauia de optimatibus clamantes, cum mature in Iudæam Archelaus uenit; metuens genero simul ac filia, quibus etiam pro uidentissimo consilio succurrit, regisq; minas arte dissoluit. Mox enim cum eo congressus, ubi nam est, clamat, exitiabilis gener meus: aut ubi parricidale caput aspiciam, quod meis manibus ipse lacerabo: addamq; filiam meam bono marito natus: Nam etsi consilij particeps non est, quia tamen eiusmodi uiri cōiunx fuit, inquit, nata est. Miror autem patientiam tuam, cuius periculum agitur, quod adhuc uiuit Alexander: ego nanq; ita ex Cappadocia properans ueniebam, ut qui & illum reperirem olim dedisse supplicium, & de filia quæstionem tecum haberē, quam tui utaq; dignitatis contemplatione illi desponderam. At nunc de utroq; nobis consulendum est: licet nimium pater sis, & ad puniendum insidiatorē filium minus fortis. Permutemus dexteras, & alter alterius iracundiæ uicarij succedamus. Talibus increpans, quamuis pertinacem, fallit Herodem. Itaq; ille quos Alexander perscripserat libros, legendos ei præbet, singulisq; capitulis insistens, cum eo deliberabat. Vnde occasionem sui consilij nactus Archelaus, paulatim causas in eos qui scriptis continebantur, & in Pheroram contulit. Cum aut sibi credere regem uideret, considerandum est, inquit, ne forte adulescētulus tot nequissimorū insidijs circumueniatur, non tu ab adulescentulo. nec enim apparere causam, cur in tantū ruerit scelus, qui & nunc regno potiretur, & successionem regni speraret, nisi aliquos haberet huius persuasionis autores, qui ad deteriorem partem lubricū ætatis impellerent. Ab eiusmodi nanq; hominibus non solum adulescentulos falli, uerum etiam senes, domosq; clarissimas totaq; regna solere subuerti. Consentiebat dictis Herodes, iramq; paulatim remittebat in Alexandro, & in Pheroram excitabatur. nanq; hic erat librorum quatuor argumentum. qui ubi propensiores esse regis animum sensit, & in omnibus apud eum amicitiam Archelai præualere, quam honeste non posset, ex impudentia salutem quæsiuit. relictoq; Alexandro, confugit ad Archelaum. & ille negat se uidere, quo pacto eximat tot criminibus inuolutum, quibus manifeste conuinceretur regem insidijs uoluisse decipere, omniumq; malorum præsentium adulescenti causa fuisse: nisi malit ommissis artibus callidis, & negadi pertinacia, de quibus insinularetur omnia confiteri, & à fratre, præsertim cui dilectus esset, ueniam petere. nanq; ad hoc ei modis omnibus se quoq; opem laturum. Paruit Archelao Pheroras, atraq; ueste cum lachrymis, ut q̄ miserabilis appareret, instructus, ad pedes Herodis accessit: ueniamq; meruit postulans. & se quidem sceleratum esse fatebatur:

An. lib. 16
cap. 8.9

Astutia Archelai regis

nanq; omnia quæ sibi obijcerentur, fecisse. horum autẽ causam esse diminutionem
 mentis atq; insaniam, ex mulieris amore conceptam. Itaq; postquam stetit Phero-
 ras suimet ipse accusator ac testis, tunc eum iam Archelaus excusando, Herodis ira-
 cundiam mitigabat, proprijs usus exemplis: etenim se quoq; à fratre multo grauio-
 ra perpeßum, naturale ius dicebat anteposuisse uindictæ. Quippe in regnis, uelut in
 magnis corporibus, semper aliquam partem pondere ipso tumescere: quam recidi-
 quidem non oporteret, leniter uero curari. Multa in hunc modum locutus Arche-
 laus, Herodem quidem Pheroræ placidum reddidit. ipse aut Alexandro tandiu ma-
 nebat iratus, filiamq; ab eo distractam secum abducturum se aiebat, donec Hero-
 dem cõpulit ultro pro adulescentulo deprecari, ut iterum ei filiam desponderet. Sa-
 tis autem grauatim Archelaus cui uellet eam præter Alexandrum collocari per-
 misit: maximi enim pendere, quo iura inter se affinitatis inuiolata permaneant. Re-
 ge autem sibi filium ab eo donatum affirmãte, nisi matrimonium diremisset, quod
 & liberos iam haberent, uxor quoq; ab adulescente diligeretur: quæ si remaneret,
 peccatorum foret obliuio: si uero discederet, causa de omnibus desperandi: mollio-
 rem nanq; fieri audaciã, si domesticis affectionibus distrahatur: uix tandem cessit,
 unaq; & ipse redijt cum adulescente in gratiam, & patrem eius reduxit. Procul du-
 bio tamen eum Romã mitti debere ait, cum Cæsare collocaturũ: de omnibus enim
 sese literas ad eum fecisse. Vaftrum igitur Archelai consilium, quo generũ periculo li-
 berauit, peractum erat, & redintegrata concordia in epulis & humanitate cõuictus
 familiariter uersabantur. Abeuntem aut muneribus talentorum septuaginta, solio
 quoq; aureo gemmis ornato, & eunuchis, & concubina donat Herodes, quæ Pan-
 nychis uocabatur: itemq; amicorum eius quẽq; pro merito. quin & cognati regis or-
 mnes, iussu eius Archelao dona spẽdidissima dederunt: eumq; tã ipse q; optimates
 Antiochiam usq; profecuti sunt. Non multo post quidam in Iudæam uenit, Arche-
 lai consilijs multo potentior: qui non solum reconciliationẽ gratiæ Alexandro quæ-
 sitam fecit irritã: uerum etiã causa fuit ut periret. Laco erat genere nomine Eurydes
 ad regni desiderium amore pecuniæ corruptus. Iam enim luxum eius regia tolera-
 re non poterat. Is amplissimis donis Herodi oblati, uelut eorum quæ aucupare-
 tur illecebra, cum statim multiplicata recepisset, immaculatam liberalitatẽ nihil esse
 ducebat, nisi regum sanguine comparasset. Itaq; regem adulatione falsisq; de ipso
 laudibus, & sermonis calliditate circũuenit: matureq; perspecto eius ingenio, dictis
 simul & factis quæ illi placerent, inter primos eius amicos habetur. Nam & rex &
 omnes eius comites libẽter ciuem Spartæ patriæ causa, præcipuo dignum honore
 ducebant. Ille autem postq; fragilitatẽ domus animaduertit, fratrumq; inimicitias,
 & quemadmodum pater in singulos esset animatus, Antipatri quidẽ hospitio præ-
 uentus erat. Simulata uero amicitia fallebat Alexandrũ, olim se & Archelai socium
 esse mentitus, quo etiam citius quasi probatus obrepfit. Moxq; ab eo fratri quoq;
 Aristobulo commendatus est. Pertentatis aut personis omnibus aliam alio modo
 subibat: ac primum fit Antipatri mercenarius, & Alexandri proditor: illum expro-
 brando castigans, quod cum fratrum sit maximus, spei suæ negligat insidiatores:
 Alexandrum uero, quod regina creatus, & regiæ uir coniugis, filium priuatæ mulie-
 ris pateretur regno succedere, præsertim cũ haberet magnã occasionẽ Archelaum:
 quẽ quidẽ adulescẽti bona fide suadere uidebat, quod amicitia simulasset Archelai.
 Vnde nec Alexander quicq; metuens, & de Antipatro quæ se mouerẽt apud eum
 querebatur

An. lib. 16
 cap. 11
 Eurycles

querebatur: & quod nihil mirum faceret Herodes, si cum matrem illorum interemerit, ipsis quoque regnum eius auferret. quorum causa Eurycles & miserari eos & condolere simulans, etiam Aristobulum ad ea dicenda pellexit: atque ita querelis in patrem utroque deuincto, referens ad Antipatrum secreta discedit: afflicto quoque insidiarum mendacio, quas ei fratres parasse affirmabat, ac penè iam strictis gladijs in eum irruere. Ob hæc autem multa pecunia donatus ab Antipatro, laudator eius erat apud patrem: & ad extremum necis Alexandri & Aristobuli redempta opera, ipse accusatoris partibus fungitur. Cumque adisset Herodem, uitam ei se rependere pro beneficijs sibi delatis, & lucem referre dixit pro hospitio: olim Alexandrū exacuisse in eum gladiū, & confirmasse dextrā: uerum sceleri tanto fuisse impedimento, quod societatem facinoris assimulasset. Alexandrum enim dicere, non bene secum Herodem actum putare, quod regnū obtinuisset alienum, & post matris eorum necem principatum eius dilacerasset, nisi etiam degenerem cooptaret hæredem, auitumque ipsorum regnum Antipatro spurio traderet. Proinde semet Hyrcani manes & Mariammes ultum ire. Nec enim decere successionē regni ab huiusmodi patre sine cæde suscipere: multis autem rebus ad hoc excitari quotidie, quia nihil sibi omnino loqui sine calumnia liceret. Nam si de nobilitate aliorum fiat mentio, sine ratione se contumelijs affici, patre dicente, solus generosus Alexander, & cui pater sit pro ignobilitate dedecori. in uenationibus quoque offendere, si taceat: si uero laudet, cauillatorem appellari. & prorsus ubique immitē sibi patrem inueniri, soli que Antipatro indulgentem: ob quæ uel emori non recusare, nisi ex uoto insidiæ successissent: sin eum occidisset, primū salutis occasionē fore Archelaū focerū suum, ad quem facile possit effugere: deinde Cæsarem, qui nunc usque ignoraret mores Herodis. nec enim sic ei adstaturum ut antea, patris præsentia formidando, nec de suis tantum criminibus locuturum, sed primum totius gentis ærumnas, & quod ad necem usque tributis opprimeret uulgaturū. Deinde in quibus delicijs, quibusque actibus partæ sanguine pecuniæ consumptæ sint, & qui uel quales ex illis fuerint locupletati, quæ causā ciuitatis afflictæ: ibi autem lamentaturū & aui & matris necē, omniaque scelera regis resecturum: quibus cognitis, nemo se iudicauerit parricidam. His Eurycles in Alexandrum falso delatis, Antipatri laudes prosequabatur, illum solum qui patrem diligeret esse confirmans, quicque adhuc insidias retardasset. Rex autem nondum præteritæ suspicionis dolore cōpresso, intolerabilis iracundiæ feritate turbatur. Iterumque hoc tempus nactus Antipater, alios accusatores fratribus subornauit, qui eos dicerent cum Iucundo & Tyrannio clām colloqui solitos esse, equitum regis olim principibus, tunc uero propter quasdam offensiones ordinibus motis. Hac denique indignatione succensus, confestim eos tormentis Herodes subdidit. Illi autem nihil eorum se, quæ crimini darentur, scire confessi sunt. Sed oblata est quædam uelut ad præfectum castelli Alexandrij ab Alexandro scripta epistola, deprecante, ut cum Aristobulo fratre se in castellum reciperet, si patrem interfecissent: tamque armis quam alijs subsidijs eos uti permetteret. Hanc Alexander Diophanti commentum esse dicebat, qui regis erat notarius, homo audacissimus, & cuiuslibet manus literas imitari per callidus. Itaque multis sæpe falso conscriptis, ob hoc postremo occisus est. torto autem castelli præfecto, nec eius indicio quicquam Herodes eorum, quæ delata erant, uerum esse cognouit. Sed quamuis nullum documentum ualidum proferretur, filios tamen asseruari præcepit. Euryclem uero domus suæ pestem, ac totius

*Iucundus &
Tyrannius
accusati*

ac totius sceleris fabricatorem, bene de se meritum datoremque salutis appellans, talentis quinquaginta donauit. Ille autem prius quam certa fama nuntiaret, ad Archelaum properat: aususque dicere, quod Herodem reconciliaffet Alexandro, ab illo quoque pecunias capit. Deinde in Achaiam transgressus, ad similia facinora male quaesitis abusus est. Postremo apud Caesarem accusatus, quod dissensionibus repleuisset Achaiam, & ciuitates spoliaret, in exilium mittitur: atque hoc eum modo poenae Alexandri & Aristobuli persecutae sunt. Hoc loco dignum est Coum Euaratum huic Spartiatæ conferre. Namque his cum amicissimus esset Alexandro, eodemque tempore quo Eurycles ibidem erat aduenisset, percontanti regi super his quae ille insimularet, iuratus nihil se ab adolescentibus audisse affirmauit. Nec tamen id quicquam miseris profuit apud Herodem, solis maledictis aures paratissimas aperientem: eumque gratiosissimum sibi iudicantem, qui secum eadem crederet, ipsdemque moueretur. Incitabat praeterea Salome crudelitatem eius in filios. Nam ad hanc Aristobulus, quo periculis inuolueret, quam & socrum habebat & amitam, monitum miserat, ut salutis suae consulere: quasi rex eam decreuisset occidere, iterum insimulatam, quorum ante fuerat accusata: quod Syllae Arabi nubere cupiens, quem sciret eius inimicum, occulte illi secreta regis nuntiaret. Et hoc fuit extremum, quo tantum tempestate oppressi adolescentes, non secus ac turbine pessundati sunt. Salome enim protinus contendit ad regem, eique monita Aristobuli prodit: atque ille ulterius durare non passus, utrumque filium uinxit, & separatos asseruari praecipit. Deinde Volumniū militiae magistrum, & ex amicis suis Olympū, descripta ferentes indicia, proficisci iussit ad Caesarem: qui postquam Romam naui delati, regis literas reddiderunt, uehementer quidem Caesar ob adolescentes indoluit, uerum potestatem in filios a patre auferendam non duxit. Denique rescribit ei, ut ipse sui dominus esset arbitrii: melius tamen facturum dicens, si in communi confesso propinquorum suorum prouinciisque rectorum de insidijs quaereret: eosque si delato crimini reperiret astrictos, occideret. si uero fugam tantum esse meditados, mercedis supplicio contentus esset. Paret scriptis Herodes: cumque Berytum, quod Caesar iusserat, peruenisset, cogit iudicium. Praesederunt autem rectores, quibus a Caesare scriptum fuerat, Saturninus & Pedanius legati, & cum his Volumnius procurator, itemque propinqui regis & amici, necnon & Salome & Pheroras, & post hos optimates Syriae, praeter Archelaum regem: namque hunc Herodes, quod Alexandri socer esset, suspectum habebat. Sed filios quidem satis prouido consilio in iudicium non produxit: sciebat enim quod si tantum uisi fuissent, omni modo ad misericordiam cunctos impellerent: si uero etiam dicendi copiam nacti essent, facillime Alexander obiecta dilueret. Igitur illi quidem custodiebantur in Platane, uico Sidoniorum. Exorsus autem rex, ueluti cum praesentibus ageret, commouebatur. & insidias quidem timide obiebat: nam probationibus deficiebat. maledicta uero & probra & iniurias, & peccata plurima in se admissa prosequabatur: eaque morte grauiora esse confessoribus demonstrabat. Postremo cum nemo contradiceret, semetipsum argui miserabiliter questus, acerbamque uictoriam uincere, singulos sententiam proferre rogat in filios. & primus Saturninus condemnandos esse adolescentulos, sed non morte pronunciat. nec enim fas esse, cum tres ipse astantes habeat filios, mortem alienis decernere. Idem etiam duobus legatis uisum est, eosque nonnulli alij secuti sunt. Tristem uero sententiam primus Volumnius dixit, cunctique post eum Herodis aemulatione, uel odio: neque indignatione quicquam necandos esse adolescentes iudicauit. Tunc autem uniuer-

sa Iudaea

sa Iudæa & Syria, suspensa quidem operiebatur huius tragoediæ finem: sed nemo existimabat Herodis crudelitatem ad parricidium usq; processuram. Ille tamen filios Tyrum traxit: atq; inde naui Cæsaream deuectos, quo mortis genere periret cogitabat. Interea uetus quidam regis miles, Tiro nomine, qui & filiū habebat Alexandro assuetum atq; amicum, & ipse diligebat adulescentulos: præ nimia indignatione mentis postremo circumiens clamitabat conculcatam esse iusticiam, ueritatem perijsse, naturam esse confusam, uitamq; hominum iniquitatis esse plenam, & omnia quæ dolor contemptori uitæ dictasset. Deinde ipsum etiam regem ausus adire: mihi uero inquit, omnium uideris esse infelicissimus, qui contra charissimos nequissimis credas. Siquidē Pheroras & Salome fidē apud te aduersus filios tuos habent, quos sepe ipse mortis supplicio dignos esse iudicasti: neq; aduertis hoc eos agere, ut iustis successoribus destitutus, cum solo remaneas Antipatro, capi facile regem optantes. Veruntamen cogita, ne ille quoq; militibus odiosus sit, propter cædem omniū fratrum. Nullus enim est, qui non adulescentiū misereatur, principum aut plurimi etiam palàm grauitur ferunt. Hæc dicens, simul eos quibus res indigna uideretur nominabat. Rex aut statim illos & ipsum cū filio cōprehendi iubet. Ibiq; tum alius quidam regius tonsor, nomine Tryphon, nescio qua exagitatus infania, semetipsum indicans profilit: ac mihi quoq; Tiro, inquit, iste persuasit, ut occasione tondendi nouacula te occiderem: magnaq; inde Alexandrū daturum munera pollicebatur. His auditis, Herodes & Tironem eiusq; filium, & tonsorē subdidit quæstioni. Cumq; illi pernegarent, tonsor autem amplius nihil diceret, Tironem uehementius torqueri iussit: tumq; filius eius, patris miseratione commotus, cuncta se regi, si eum sibi condonasset, indicaturū promisit. Eoq; relaxato, ipsius occidendi patrem suum habuisse uoluntatem dixit, impulsus ab Alexandro. Hoc autem quibusdam fictum ab adulescente uidebatur, quo tormentis eriperet patrem, nonnulli uerum esse affirmabant. Herodes tamen & militum principibus & Tyrone pro concione accusatis ita in eos armauit populum, ut ibidem cum tonsore lignorum & lapidum ictibus interirent. Filios uero in Sebasten missos, quæ non longo à Cæsarea interuallo distaret, præfocari iubet: eaq; re mature perfecta, in castellum Alexandrium mortuos asportari, cum Alexandro materno auo sepeliendos. Hic finis Aristobulo & Alexandro uitæ fuit.

Audacia Tironis increpantis Herodem

An. lib. 16 cap. 15 Tryphon regis tonsor

Filios suos Herodes offocari præcipit

De conspiratione Antipatri contra patrem

Caput

XVIII

ANtipatrum uero, cum iam sine controuersia successionem regni speraret, intolerabile gentis excepit odium, cunctis scientibus illum omnes fratribus suis conseruisse calumnias: nihiloq; minus timor eum non mediocris sollicitabat, crescente sobole peremptorum. Erant enim Alexandro ex Glaphyra filij duo, Tigranes & Alexander: itemq; Aristobulo ex Berenice Salomes filia, Herodes & Agrippa & Aristobulus, filiaq; Herodias & Mariamme. Sed Glaphyram quidem Herodes cum dote sua in Cappadociam dimisit, postquam Alexandrum interfecit: Berenicen autem Aristobuli coniugem, auunculo Antipatri nuptum dedit: ut enim Salomen, quam insensam habebat, sibi reconciliaret Antipater, istas nuptias excoGITauit. Idem uero etiam Pheroram muneribus alijsq; obsequijs, atq; amicos præterea Cæsaris ambiebat, magnas Romam mittendo pecunias. Saturninum enim cum alijs omnibus apud Syriam donis expleuerat. Hoc autem magis inuisus erat cunctis, quo plura donabat, uelut opes tantas non munificentia largietur, sed metu

Odium omnium in Antipatrum
An. lib. 17 cap. 21

sed metu confumeret. Itaque eueniebat, ut nec accipientium beneuolentia quicquam profecerit: quibusque nihil dedisset, acerbiores inimicos haberet. In distributionibus autem munerum quotidie largior erat, cum præter spem uideret orbos pueros ab Herode curari: quantumque illum peremptorum cædis poeniteret, prolis eorum miseratione significari. Conuocatis enim propinquis atque amicis suis, & pupillis astantibus cum lachrymis opplesset oculos, dixit: Horum quid mihi patres fortuna quædam tristis eripuit, ipsos autem orbitatis misericordia cum natura commendat. Experiar itaque ut & si pater infortunatissimus fui, auus tamen sim prouidentior, & à quibus post me regantur, amicissimos mihi relinquam. Despondeo igitur filiam tuam Pherora maximo filiorum Alexandri, ut ei curator sis necessarius: tuo uero Antipater filio, Aristobuli filiam: eris enim hoc modo pater orbata. Sororem uero eius meus Herodes accipiet, ex pontifice auo materno prognatus. Et de his quidem hoc sit iudicium meum, neque id quisquam dirimat, qui me amabit. Precor autem etiam Deum bono regni mei, meorumque nepotum copulare nuptias, atque hos pueros placidioribus, quam patres eorum oculis aspicere. Postquam hæc locutus est, fleuit, & puerorum dexteras iunxit, benignissimeque consalutatis singulis dimisit concilium. Statim dirigit Antipater, quantoque dolore affectus esset neminem latuit pupillorum. Namque honorem apud patrem quoque sibi derogatum existimabat: iterumque de rebus cunctis periculum fore, si Alexandri filijs præter Archelaum etiam Pheroram tetrarcham adiutorem habere licuisset. Ad hæc reputabat odium suum, & orbitatis miserationem, qua tota gens flectebatur, quanto uiuentium puerorum studio, & quanta memoria mortuorum ipsius scelere tenerentur Iudæi. Itaque omnimodo dirimere sponsalia statuit. & callide quidem patri surrepere timuit, sæuienti acriterque uigilanti ad suspicandum. palam uero eum supplex adire ausus est, coramque deprecari, ne se honore priuaret, quo dignum esse iudicasset, nudumque regis nomen habere uellet, regni autem substantiam penes alios esse. Nec enim posse rerum obtinere dominatum, si præter auum Archelaum, etiam Pheroras Alexandri filio sorcer esset adiunctus. Instantissime uero precabatur, quia numerosa esset regia progenies, nuptias permutari. Nouem namque regi uxores erant, sed harum septem unde filios susceperat, ipsum Antipatrum ex Doride, Herodem autem ex Mariamme pontificis filia: itemque Antipam & Archelaum ex Malthace Samaritide, filiamque Olympiadem, quam frater eius Iosephus habuerat: ex Hierosolymitide uero Cleopatra Herodem & Philippum, necnon ex Pallade Phaselum. Habebat autem filias quoque alias, Roxanen & Salomen, unam ex Phædra, & alteram ex Elpide: duasque uxores sine filijs, consobrinam & fratris filiam: & præter has Alexandri & Aristobuli sorores duas ex Mariamme. Cum igitur tanta prolis copia superesset, aliter nuptias iungi postulabat Antipater. Rex autem perspecto eius animo, quid de pupillis cogitaret, uehementer iratus est: quippe filiorum quos interfecerat casum reputans, reputabat, ne etiam hi quandoque criminationum Antipatri præmium fierent. Sed tunc quidem sæuioribus dictis eum protelat. Postea uero blanditijs eius adductus, sponsalia reformauit: ac primum ipsi Antipatro Aristobuli filiam collocat, filium uero eius iungit filiae Pheroræ. Hinc licebat aduertere, quantum Antipatri ualuerit adulatio, quod idem in simili causa impetrare Salome non potuit. Hanc enim quamuis soror esset, atque hoc sæpe intercedente Iulia uxore Cæsaris postulasset, Arabi Syllæo nubere non passus est: sed inimicissimam sibi fore iurauit, nisi ab hoc studio

*Uxores &
proles Hero-
dis earumque
coniugia*

hoc studio destitisset. posteaq; inuitam Alexæ cuidam ex amicis suis in matrimo-
 nium dedit: eiusq; filiarum unam Alexandri filio, alterā Antipatri auunculo tra-
 didit. Natarum autem Mariammes una, sororis filium habebat Antipatrum, alte-
 ra fratris Phaselum. Sic interrupta pupillorum spe Antipater, & pro sua cōmodi-
 tate affinitatibus iunctis, expectatione certa nitebatur: adiectaq; malignitati fidu-
 cia, nequaquam erat tolerabilis: nam quia singulorum odium uitare non poterat,
 securitatem sibi ex terrore quærebat: cum præterea Pheroræ ei ueluti iam cōfirma-
 to regi obsecundaret. Quin & mulierum conflata in aula conflictio, nouas turbas
 excitabat. Etenim Pheroræ uxor cum matre ac sorore sua, necnon & matre Anti-
 patri, multa in regia insolenter agebat, ausa etiam duas regis filias cōtumeliose tra-
 ctare: cui rei maxime ab Antipatro erat obiecta. Itaque cum illi inuisæ essent, alias
 quidem morigeras habebant: sola uero Salome aduersabatur eorum concordia:
 quodq; non bono regis coirent, apud ipsum insimulabat. Cognita uero eius dela-
 tione mulieres, quodq; Herodes ægre tulisset aperto quidem conuictu & familia-
 ritate abstinerunt, contrā uero & discordare inter se rege audiēte simulabant: cum
 his adeo colluderet Antipater, ut palām Pheroram minime dubitaret offendere:
 occultos autem cœtus & nocturnas comessationes agebant: earumq; cōsensionem
 fecit obseruatio firmiorem: cum horum nihil ignoraret Salome, sed Herodi cun-
 cta nunciaret. Ille autem ardens iracundia, maximeq; aduersus Pheroræ cōiugem,
 quod eam præter cæteras accusaret Salome, aduocato cognatorum amicorumq;
 concilio, & alia multa mulieri & filiarum contumelias crimini dedit, quodq; Pha-
 risæis mercedem contra se præbuisset, fratremq; sibi hostem reddidisset expugna-
 tum uenenis. Postremo conuersus ad Pheroram, utrum, ait, se fratrem an uxorem
 uellet oprare? Cumq; ille se citius uita dixisset quā coniuage cariturum, incertus
 quid ageret, ad Antipatrum sermonem contulit: ac ne cum Pherora, uel eius coniu-
 ge, aut quouis alio, qui ad eam pertineret, unquam colloqueretur edixit. Verum il-
 le palām præcepta custodiens, in occulto cum his pernoctabat: metuensq; obser-
 uationem Salomes, per amicos in Italia degentes, ut Romam proficisceretur, effe-
 cit: ipsorum perlatis literis, ubi Antipatrum aliquanto post tempore ad Cæsarem
 mitti oportere perscriberent. Igitur Herodes nihil moratus, eū misit: cunctis quæ
 usui forent, magna q; pecunia liberaliter instructum, testamentumq; unā portan-
 dum ei dedit, in quo rex ipse Antipater inscriptus erat, & Antipatri successor Hero-
 des, ex Mariamme pontificis filia procreatus. Quin & Syllæus Arabs itidem Ro-
 mam, neglecto Cæsaris præcepto, nauigauit: de his cum Antipatro certaturus, de
 quibus cum Nicolao causam ante dixerat. Non leue autem cū Areta rege suo cet-
 tamen habebat, cuius & alios amicos interfecerat & Soemum in Petra oppido po-
 tentissimum, redemptoq; Fabato procuratore Cæsaris fautore utebatur etiam in
 Herodem. Sed maiore pecunia data Herodes Fabatum à Syllæo alienauit: ac per
 eum quæ Cæsar iusserat exigebat. Ille autem cum nihil dedisset, accusabat apud
 Cæsarem Fabatum, dispensatorem esse dicens, non quæ ipsi, sed quæ Herodi ex-
 pedirent. Quibus commotus ad iracundiam Fabatus, adhuc autē apud Herodem
 in honore maximo habebatur, secretorum Syllæi proditor factus est: regi q; indi-
 cavit, quod Syllæus Corinthum eius satellitem pecunia corrupisset, eumq; asserua-
 ri oporteret. Neq; rex id facere dubitauit: quoniam Corinthus iste, licet in aula re-
 gis esset educatus, ex Arabia tamen fuerat oriundus. Igitur mox non illum solum
 D d corripī

corripi, sed etiam duos alios Arabas iussit apud eum repertos, unum Syllæi amicū, alterum Phylarchū. Qui subditi quæstioni, magna pecunia Corintho ut Herodem occideret, persuasisse confessi sunt: atque etiam à Saturnino Syriæ rectore interrogati, Romam transmissi sunt.

De ueneno Herodî parato, & quomodo compertum sit.

Cap. XIX

AT Herodes Pheroræ uehementius imminebat, ut repudiaret uxorē: neque quomodo mulierem plecteret inueniebat, quā multas in eam odij causas haberet, donec ipsum etiam fratrem cum ea supra modū indignatus eiecit. Pheroras autem æquo animo accepta iniuria, in tetrarchiam suam recessit, iuratus unū sibi exiti finem fore mortem Herodis, neque ad eum reuersurum esse dum uixerit. Denique nec ægrotum quamuis sæpe accitus fratrem uisere uoluit, cū quibusdam mandatis eū quasi moriturus uellet instruere. Sed ille quidem præter spem conualuit. Postmodum autem Pheroras in morbū incidit, tumque Herodis patientia demonstrata est. Nam & uenit ad eū, & humanissime curatū uoluit: sed morbū superare non quauit: intra dies enim paucos est mortuus. Quē licet usque ad ultimū uitæ diem dilexisset Herodes, tamen quod illū quoque ueneno peremisset, fama uulgatū est. Verum eius corpore in Hierosolymā deportato, luctū maximum cunctę genti denunciauit, clarissimaque funus sepultura dignatus est. Vnus quidē interfector Alexandri & Aristobuli, hunc exitū uitæ sortitus est. Transiit autem in Antipatrum autorem pœna sceleris, ex interitu Pherorę nacta principiū. Quidam enim ex eius libertis, cū regem tristes adijissent, fratrem ipsius Pheroram ueneno interceptum esse dicebant. Nam quendam ei cibum obtulisse cōiugem suam, nō eo quo solebat modo cōditū: eoque sumpto illū morbo protinus esse correptū. Venisse autem ante biduū, matris ac sororis eius accitu quandā ueneficam mulierculā ex Arabia, ut uenenum Pheroræ conficeret amatorium: & pro amatorio dedisse mortiferū Syllæi cōsilio: namque illi notum fuisse. Percussus igitur plurimis suspicionibus rex, ancillas & nonnullas libertinas quæstioni subiēcit. Ibique tum exclamat aliqua doloris impatiens: Deus cœli terraque rector, in matrē Antipatri, quæ horum nobis malorū causa est, uindictet. Hoc rex initiū nactus, persequeretur ulterius indaginē ueritatis. Mulier uero & matris Antipatri familiaritatē cum Pherora eiusque mulieribus, & occultos eorum conuentus aperuit: quodque Pheroras & Antipater redeuntē à rege, tota cum illis nocte potare soliti essent, seruis omnibus exclusis & ancillis. Vna quidem libertinarum hæc indicauit. Cum autem ancillæ separatim singulæ torquerentur, patuit omnium dicta congruere, qua de causa Romam quidem Antipater ex composito, Pheroras uero trans flumen secedere curauisset. Nam sæpe illos in sermone dixisse, quod post Alexandrum & Aristobulum ad ipsos eorumque coniuges transiturus esset Herodes. Nec alicui posse parcere, qui Mariammę eiusque filiis minime pepercisset: ideoque melius esse, ab hac belua quā longissime fugere. Sæpe autem dixisse matri Antipatrum conquerentem, quod cum ipse iam canus esset, pater in dies singulos iuuenesceret, seque fortasse priusquam regnare incipiat moriturū: aut si unquam ille decesserit, (quando autem istud futurum?) uoluptatem sibi successionis omnino fore breuissimam. Pullulare præterea hydræ capita, hoc est Alexandri & Aristobuli filios: sibi autem filiorum quoque spem ademptam esse patris iniuria: qui nō eorum quenquam post mortem suam regni successorem, sed Mariammes filium scripsisset hæredem. qua quidem in re prorsus eum senectute delirare, si testamēto suo

Pheroras
moritur

Antilib. 17
cap. 5

suo. standum abitraretur. se nanque ut ex eius progenie nemo superesset curaturū.
 Quinetiam cum omnes patres, quibus inuisi unquam filij fuerūt, odio uincat: plus
 tamen eum etiam fratres odisse. Denique nuper sibi, ne cum Pherora colloqueretur,
 centum talenta donasse: atque cum Pheroras diceret, quid enim per nos læde-
 batur: respondisse Antipatrum, utinam cunctis ablati nudos se dummodo uiuos
 relinqueret. Verum hoc nequaquam fieri posse, ut tam pestiferam bestiam quis/
 quam effugiat, sub qua nec amicis esse palam liceret. Deniq; nunc occulte, inquit,
 conuenimus: licebit autem aperte, si uirorum spiritum manusq; habeamus. Hæc
 in tormentis ancillæ prodiderunt, & quod Pheroras cum illis Petram fugere cogi-
 tasset. Vt omnibus autem dictis Herodes crederet, centum talentis effectum est.
 De his enim soli Antipatro dixerat. Igitur ante alios in Doridem Antipatri matrē
 furor eius erumpit: eamq; omni ornatu, quem illi donauerat, spoliata, multis cō/
 parato talentis, expellit. Deinde ira deposita, Pheroræ mulieres à tormentis recrea-
 bat. Timore autem pauidus erat, & ad omnes suspiciones excitabatur: multosq; in-
 nocentes, metu ne quem nocentium prætermitteret, in tormenta ducebat. Hinc ad
 Samaritam se conuertit Antipatrum, qui procurator erat Antipatri, & ex illius tor-
 mentis comperit, necandi sui causa ex Aegypto Antipatrum uenenum malum pe-
 riisse, per quendam Antiphili amicum: idq; ab eo Antipatri auunculum accepisse
 Theudionem, ac Pheroræ tradidisse: cui mandasset Antipater, ut Herodem occide-
 ret, dum ipse Romæ abesset, ac suspicione careret: Pheroram uero uenenum uxori
 suæ dedisse seruandum. Itaq; hanc euocatam, statim rex quod acceperat afferre iu-
 bet. Illa uero quasi allatura egressa, de tecto se præcipitem dedit, ut eo modo pro-
 bationes & regis tormēta præueniret. Sed dei prouidentia, sicut apparet, quæ ab
 Antipatro poenas repeteret, nō in caput, sed in diuersam delata partem, periculum
 mortis euasit. Portataq; ad regem, ubi resipiscere potuit (nam casus eā perturbaue-
 rat) quamobrem se præcipitasset interrogata, adiurante rege, quod uera dicenti re-
 mitteret omne supplicium: si falsa promere maluisset, corpus eius tormentis absu-
 meret, neq; sepulturæ quicquam relinqueret: paulisper tacuit. deinde: quid, inquit,
 secreta custodio, cum Pheroras obierit, Antipatro qui nos omnes perdidit seruitu-
 ra? Audi rex, & tecum deus testis mihi ueritatis, qui falli non potest. Cum Phero-
 ræ morituro lachrymans affiderem, tunc ille me ad se uocauit: En multum, inquit,
 cōiunx de fratris erga me animo sum deceptus. Nam qui sic me diligeret, inuisum
 habui, & necare cogitauit: qui tanto nunc mei, quamuis nec dum mortui, dolo-
 re confunditur. Sed ego quidem impietatis precium fero: tu uero quod in eum
 seruas, relictum nobis ab Antipatro uenenum, huc affer propere, meq; uidente cō-
 sume, ne ad inferos quoq; ulticem huius sceleris conscientiam deferam. Ita ut ius-
 sit attuli: & magnam quidem ueneni partem sub obtutibus eius in ignem effudi:
 modicum uero mihi propter dubios casus, & quæ te metuerem, reseruauit. His di-
 ctis, illa quidem omnino paululum quiddam ueneni habentem pyxidem profert:
 rex uero in matrem fratremq; Antiphili contulit quæstionem. Verum hi quoq;
 Antiphilum ex Aegypto attulisse pyxidem fatebantur, illumq; uenenum à fratre
 apud Alexandriam exercente medicinam accepisse dicebant. Totū autem regnum
 circumeuntes Alexandri & Aristobuli manes, ipsi erant incertarum rerum explo-
 ratores atq; indices, & à suspitiōibus remotissimos ad probationes trahebant. De-
 niq; etiam pontificis filiam Mariammen, consciam esse maleficiorum patuit. Hoc

Antipater
Samarites

Mariamme
ueneficiorū
conscia

Dd 2 enim

enim tortis eius fratribus demonstratum est. Rex autem matris audaciam filij quoque poena coercuit. Nam quem illa pepererat Herodem, patri successorē scriptum ex testamento deleuit.

De Antipatri in Herodem malignis studijs deprehensis & ultis. Cap. xx

Bathyllus ap-
prehensus

Doli Antipa-
tri in Arche-
laum & Phi-
lippum

An. li. 18

cap. 8

Antipater
euocatur
Roma

Male sibi con-
scijs Antipa-
ter dolet Phe-
rore mortem

Post hæc etiā Bathyllus, nouissima consiliorū Antipatri fides documentis ac-
cessit. Namq̃ is erat quidem libertus eius: aliud aut uenenū ferens, hoc est, aspi-
dum uirus, aduenerat, aliorumq̃ serpentū succos: ut si prius fuisset inualidū, hoc se
Pheroras cum sua cōiuge in regem armaret. Idem uero præter susceptam cōtra sa-
lutem patris audaciā, uelut operā subcisiuam, habebat epistolas aduersum fratres
cōpositas ab Antipatro. Erant aut Romæ in studijs Archelaus & Philippus, iam
adulescentuli, magniq̃ animi, regis filij, quos Antipater uelut imminentes spei suæ
remouere festinās, quāsdā in eos literas ipse finxit, amicorū nomine Romæ degen-
tium. Nonnullis aut corruptis scribere persuasit, quod multis patrem maledictis
carperent, ac de Alexandri & Aristobuli nece manifeste quereretur, seq̃ accitos es-
se grauitur ferrent: iam enim pater eos redire præceperat, idq̃ maxime sollicitabat
Antipatrum. Quinetiam priusquam proficisceretur, in Iudæa constitutus Antipa-
ter, eiusdem modi contra eos Romæ literas mercabatur: patremq̃ adeundo uitan-
dæ suspicionis causa, fratres purgare simulabat: quædam falso scripta, quædam ue-
ro adulescentiæ peccata esse cōmemorans. Quo quidē tempore scriptoribus episto-
larū, quas in fratrum perniciē simulabat, plurimis pecunijs datis, sumptuū confun-
dere tentabat indicia, uestem preciosam uariaq̃ stragula, poculaq̃ argētea necnon
& aurea comparando, aliaq̃ plurima instrumenta, ut preciorum magnitudine mer-
cedes falsarijs erogatas cæaret. Deniq̃ ducenta talenta retulit expensa, & eorū ma-
xima fuit occasio causa Syllæ. Vniuersis aut malis eius tunc minoribus maiore cō-
tectis, cum omnia quidem tormenta de patricidio, epistolæ uero de iteratis fratri-
dijs conclamarent, nemo tamen ex Iudæa uenientium, quo loco fortunæ domus
essent ei nunciauit, quamuis inter scelus probatum & ipsius reditum septem mensi-
um interualla fluxissent. Ita erat inuisus omnibus. Fortasse autem etiam quibus in-
dicandi uoluntas fuit, per interfectorum fratrum manes obmutescabant. Deniq̃
Roma literas misit, continuo se uenturum esse, quodq̃ honorifice dimissus esset à
Cæsare nuncians. Rex autem insidiatorem manibus tenere desiderans: timensq̃
ne si quid præscisset, forte caueret, ipse quoq̃ literis beneuolētiā simulans, & alia
familiarissime scripsit, & ut reuersionem suam maturaret orauit. Nam si propera-
set, matris suæ quoq̃ offensionem posset cōponere, quam expulsam esse nō igno-
rauit Antipater. Primam quidem iam de morte Pheroræ susceperat epistolā apud
Tarentum, cumq̃ uehementer luxerat: id aut nonnullis de patruo laudabile uide-
batur: sed quantum intelligi datur, causa doloris erat, quod insidiæ pro uoto non
cesserant: neque tam Pheroram flebat, quàm maleficiorum ministrum. Præterea
metus eum quidam ob ea quæ cōfecerat occupabat, ne quando forte deprehende-
retur uenenum. Tunc autem in Cilicia patris epistola sibi reddita, quam supra me-
morauī, statim quidem festinabat: sed postquam in Celenderin delatus est, subit
eum quædā materni casus cogitatio, anima iam per semetipsam diuinante. Et ami-
corum quidem prudentiores ei suadebant, ne prius patrem conueniret, quàm pro-
certo cognosceret, quibus ex causis matrem suam repudiasset: namq̃ timere, ne for-
te criminibus matris adderetur. Minus autem prudentes, & uisendæ patriæ cupidi
magis

magis,quàm quid Antipatro esset utile considerantes,ut properaret monebant,ne ex ipsa mora & patri causam prauæ suspicionis, & occasionem præberet calumni-
antibus.Nunc enim si quid motum est,in absentem esse factum:nec enim præsen-
te illo quenquam id ausurum fuisse.Absurdum autem uideri, propter suspensiones
incertas certis bonis carere,neque mature se patri reddere,ab eoq; regnum accipe-
re,quod solo ipso niteretur.Paruit his Antipater,impellente fortuna,transmissusq;
in Sebastum Cæsariæ portū defertur. Occurrit autem illi præter opinionem maxi-
ma solitudo cum omnes eum deuitarent,nullusq; auderet accedere. Nam & si sem-
per æque inuisus erat,odio tamen ut proderetur tunc data libertas est. Multos au-
tem auertebat ex rege formido, quoniam cunctas iam ciuitates de Antipatro fa-
ma repleuerat,solusq; de se quid ageretur Antipater ignorabat. Nec enim uel cla-
rius eo quisquam deductus est,cum Romam nauigaret, uel ignobilius inde susce-
ptus est.Enimuero clades ille domesticas intelligens,calliditate cælabat,metuq; pe-
nè mortuus,uultu confidentiam simulabat.Et neq; fugæ spes ulla erat,neq; circun-
stantibus malis emergere poterat:certumq; nihil ei de domo, ne ibi quidem nun-
tiabatur:id enim regis interminatio prohibuerat. Vnde interdum etiam spes eum
pertentabat hilarior,aut nihil esse deprehensum,aut si quid esset,hoc sese impuden-
tia sua diluaturum ac dolis,quæ sola instrumēta salutis haberet. Itaq; his armatus,
sine amicis in regiam uenit,qui à prima ianua cum iniuriâ sunt repulsi.Forte autem
Varus Syriæ rector intus aderat. Ingressus inde ad patrem, confirmatusq; auda-
cia,uelut eius salutandî causa, propius accedebat: cum ille obiecta manu, & capite
declinato,exclamat: Et hoc parricidæ est,ut me amplexari uelis, qui tot maleficijs
inuolutus sis. dispercas, impium caput: neque me attingas, priusquam crimini-
bus te exuas.dabo enim tibi iudicium & iudicem, qui opportune præsto est, Va-
rum.Abi,& quemadmodum te purges in diem crastinum meditare. nam & tem-
pus indulgeo calliditatibus tuis. Ad hæc metu obstupefactus Antipater quia re-
spondere nihil potuit, reuersus est. Cum autem ad eum uenisset mater & uxor,
cunctas ei probationes exposuerunt. Tumq; recepta mente,quo pacto sese defen-
deret cogitabat.Postero autem die rex adhibito propinquorum atque amicorum
concilio,Antipatri quoq; amicos uocat. Ipse autem cum Varo residens,cunctos in-
dices iussit adduci,in quibus erant etiam serui matris Antipatri quidam pridē com-
prehensi,qui ab ea literas ad eum deportauerunt huiuscemodi: Quoniam illa om-
nia patri tuo cognita sunt,caue ne ad eum uenias, nisi aliquod auxilium à Cæsare
impetraueris. Itaq; his unâ cum alijs introductis,ingreditur Antipater.Cūq; pro-
nus ante pedes patris cecidisset:oro,inquit,pater,ne quid de me præiudices, sed in-
tegras aures satisfactioni meæ præbeas.Demonstrabo enim me innoxium,si tu ue-
lis.Ille autem magna uoce imperato ei silentio, ad Varum locutus est: Quod & tu
Vare,& quiuis iustus iudex, Antipatrum morte dignum iudicauerit,certe scio. Ve-
reor autem ne mea quoq; tibi sit inuisa fortuna,omniq; calamitate dignum depu-
tes,qui tales filios genuerim.Atqui hoc tibi magis miserandus uideri debeo,quod
erga tam scelestos indulgentissimus pater fui.Nam illis prioribus adhuc adulescen-
tulis regnum detulerā, eosq; Romæ educatos amicos Cæsaris feceram: sed quos
alijs inuidendos regibus æmulandosq; constitui, meæ salutis hostes inueni, quo-
rum tamen interitus Antipatro magis profuit. Isti enim, quod iuuenis & succes-
sor meus futurus esset, maxime securitas quærebatur. at uero hic belua, patientia

*Antipater ad
patrem ingre-
ditur*

*Herodes ad
pud Varum
accusat Anti-
patrum*

mea supra quàm satis erat expletus, in me satietatem suam profudit: ei quæ diu uiuere sum uisus, meamque senectutem grauitè tulit, rexque fieri non nisi parricidio passus est. quæ quidem profecto noui qua ratione cogitauit: quod eum ex agro abiecit, et reduxerim, & exclusis quos mihi regina pepererat filijs, regni mei uicarium declarauerim. Equidem tibi Vare confiteor meæ mentis errorem. Ego illos contra me filios iritauì, qui Antipatri gratia spes eorum iustas abrui. Quid enim tantum de illis, quantum de isto bene sum meritus? cui uiuus etiam potestatem meam penè concessi: aperte autem regni successionem testamento reliqui, & præter destinatos ei separatim quinquaginta redditus talètorum, sumptum passim mea pecunia subministraui: ac nuper Romam quoque nauigaturo dedi trecenta talenta, quemque solum ex omni familia mea, tanquam patris seruatore, Cæsari commendauì. Aut quid illi tantum sceleris, quantum Antipater admiserunt? quòd uero de his habui tale indicium, quale demonstrauit huius insidias? etiam approbo, quia ausus est aliquid parricida, rursumque ueritatem dolis sperat obtegere: tibi Vare cauendum. nam ego istam beluam noui: & quàm sit uerisimilia dicturus, iam nunc prospicio, fletusque simulatos. Hic est qui me quondam monebat, ut uiuū Alexandrum cauerem, neque meū corpus omnibus crederem. Hic est qui usque ad cubile meum solebat ingredi, & circumspicere ne quis mihi forte parasset insidias. Hic somni mei custos erat, & securitatis dator, qui consolaretur luctū peremptorum, & uiuentium fratrum beneuolentiam diiudicaret: hic propugnator & satellites meus. Cū eius calliditas Vare in mentem uenerit, & quemadmodum singula simulasset, uix me credo uiuere, tamque grauem insidiatorem quo pacto effugerim miror. Veruntamen quia fortuna quædam excitat contra me domū meam, mihique amicissimi semper insensum sunt, ego quidem factorum iniquitatem flebo, & mecum ipse solitudinem gemam. Nemo autem qui meum sanguinem sitierit elabetur, etiam si per omnes filios meos indicia uentura sint. Hæc dicens, ipse quidem interrupto sermone tacuit, dolore confusus. Nicolao autem uni ex amicis probationes iussit exponere. Inter hæc autem Antipater sublato capite, cum prostratus ante patris pedes maneret, exclamat: Tu pater meas partes defendisti. Nam quomodo ego parricida, quæ tu semper seruatore te habuisse comemoras? Aut si ficta, ut dicis, simulataque mea pietas fuit, cur in alijs tam callidus, in hoc adeo demens fui, ut non intelligerem, quod si homines lateret tanti sceleris cogitatio, cœlestem latere iudicem omnino non posset, qui ubique præstaret, & cuncta conspiceret? An fratrum exitus ignorabam, quos ob id deus ultus est, quia de te male tractauerant? Quid autem fuit cur me tua salus offenderet? Spes regni? Sed regnabam. Odij suspicio? Sed diligebam. An ex te metus aliquis? Quin tui seruans, alijs timendus eram. Sed egestas causa fuit? Multo minus. Quis enim magis expensarum habuit potestatem? Si autem omnium hominum perditissimus essem, immanisque bestiae animum gererem, certe mansueti patris beneficijs uincerem: quem, sicut tu dixisti, reduxeris, totque filijs anteposueris, uiuusque regem declaraueris, aliorumque bonorum magnitudine reddideris inuidendum. O me miserum, acerbissimamque peregrinationem meam, quàm longum liuori tempus magnumque insidiantibus spatium præbui. Sed tamen tibi pater tuisque rebus abieram, ne Syllæus tuam contemneret senectutem. Roma mihi testis est pietatis, & princeps orbis terrarum Cæsar, qui me patris amatorem sæpe uocitabat. Accipe pater has eius literas. hæc fictis in me criminationibus ueriores. his me defendo. hæc affectus erga te mei argumenta

*Respondet
Antipater*

argumenta certissima. Recordare quàm inuitus hinc nauigauerim, latētes in regno contra me inimicitias non ignorans. Tu pater imprudens me perdidisti, tu compulisti ut darem accusandi tempus inuidiæ. Verum ad indicia ueniam. Ecce adsum, terra mariq; nihil usquam parricida perpeffus. Sed nondum me hoc argumento diligas. nam & apud deum, & apud te pater, condemnatum me esse scio. Condemnatus autem deprecor, ne aliorum tormentis fidem habeas: in me feratur ignis, per uiscera mea pergant instrumenta pœnarum, ne parcas scelesto corpori. Nā si parricida sum, tormentorum expers mori non debeo. Talia cum lachrymis atq; ululatu uociferans, & omnes alios, & Varum ad misericordiā prouocauit: solum autem Herodem, quo minus fleret, iracundia continebat, documentis ueris intentū. Ibi autem Nicolaus, iussu regis multa de Antipatri calliditate præfatus, & misericordiæ spem abstulit, & atrocissimam accusationem instituit, cuncta quidem regni maleficia illi ascribens: maxime uero fratrum interitum, quos ipsius calumnijs interfectos esse demonstrans, etiā superstitibus eum insidiari quasi successionis captatoribus affirmabat. Nam qui patri uenenum parasset, multo minus à fratribus abstineret. Cum autem ad ueneni probationem uenisset, per ordinem proferebat indicia, etiam de Pherora crimen exaggerans, ueluti illum quoq; Antipater fratricidam fecisset, corruptisq; regis amicissimis, scelere omnem domum repleuisset. Atq; ita multis alijs dictis & probatis perorauit. Varus autem cum respondere iussisset Antipatrum, & ille nihil amplius elocutus, quàm, deus testis est innocentiae meae, silensq; iaceret, uenenum petijt, idq; cuipiam damnatorum capitis ex custodijs bibendum dedit: eoq; statim mortuo, quædam in secreto cum Herode sermocinatus, gesta in concilio Cæsari scripsit: posteroq; die inde discessit. Nihilominus rex Antipatro uinculis tradito, cladis suae nuntios ad Cæsarem misit. Post hæc Salomen appetisse insidijs arguebatur Antipater. Quidam enim è seruis Antiphili Roma uenerat, epistolas ferens cuiusdam Acmes nomine, ancillæ Iuliæ: quibus ad regem scriptis, indicauerat Salomes epistola inter literas Iuliæ reperta, clam ei beneuolentiæ causa misisse. Ipsius aut Salomes epistolis & maledicta in regē acerbissima, & accusatio maxima continebantur. Sed hæc ab Antipatro erant fictæ: isq; Acmen pecunia corruptam, ad Herodem eas mittere persuaserat. Epistola enim eiusdem mulierculæ ad ipsum scripta id prodidit, cuius uerba hæc sunt: Sicut uoluisti patri tuo scripsi, & alias epistolas misi, certo sciens, regem sorori suae minime posse parcere, si eas recitauerit. Bene autem facies, si consummatis omnibus, pollicitationum tuarum memorem fueris. Hac epistola & quæ in Salomen sunt composita deprehensis, regem subiit cogitatio, ne forte etiā Alexander falsis epistolis fuisset oppressus: quodq; perne sororem propter Antipatrum occidisset, anxius erat. Itaq; non est ultra cunctatus, quo minus ab eo sumeret omniū causa supplicium: sed ne propositis satisfaceret, graui morbo impeditus est. De Acme tamen ancilla, & in Salomen fictione conflata, dedit literas ad Cæsarem. ac propterea testamēto mutato, exemit nomen Antipatri, regemq; scripsit Antipan, præteritis Archelao & Philippo natu maioribus. nam & hos Antipater insimulauerat. Cæsari aut post alia pecuniaria munera mille talenta, & uxori eius ac filijs, itemq; amicis & libertis, propè quinquaginta: ceterisq; omnibus agrorum & pecuniarum non parum distribuit, ac sororem Salomen clarissimis donis honorauit. In testamento quidem ista correxit.

*Profertur
uenenum*

*Epistola Ac-
mes ad Anti-
patrum*

De Aquila aurea, morteq; Antipatris & Herodis.

Cap. XXI
Dd 4 Morbus

An. lib. 17
c. 9

MOrbus autem ingrauescebat, quod cum senectus pariter ac mœror urgeret, & annos iam septuaginta natus esset: & filiorum cladibus animum adeo habebat afflictum, ut nec bona ualitudine quicquam iucunditatis admitteret. Acrior enim faciebat ægritudinem, quod Antipater uiueret. Hunc enim non opere superuacuo, sed cum ipse conualuisset, cogitabat occidere. Ad has ei calamitates accidit etiam populi quidam tumultus. Erant in ciuitate sophistæ duo, qui summe scire leges patrias uidebantur, & propterea per omnem gentem maxima gloria prædicabantur: Iudas filius Sepphoræ, & alter Margali Matthias. Hos non pauci adolescentium sectabantur, cum leges exponerent, & in dies singulos puberum exercitum cōgregabant. Qui cum regem audissent mœrore ac morbo tabescere, apud notos loquebantur, opportunum iam tempus esse, ut deus uindicaretur, fabricataque aduersus leges patrias opera destruerentur. Siquidem in templo nefas sit, imagines aut uultus, aut cuiuslibet animalis cognomine simulacrum haberi. Hoc propterea dicebatur, quod supra maximam portam templi rex aquilam collocauerat auream. Eamque tunc monebant sophistæ ut tollerent: pulchrum esse dicentes, etiam si quod inde periculum immineret, pro legibus patrijs mori non recusare: sic enim decedentibus, & animam immortalem, & bonarum rerum sensum perseuerare perpetuo: minus aut fortes & sapientiæ suæ nescios amare animam imperitia: magisque morbo cupere, quam uirtute defungi. Dum hæc illi differerent, rumor subito peruagatur, regem ferè iam mori: unde etiā confidentius adulescentes coronam adorti sunt: ipsosque meridie, cum plurima multitudo uersaretur in templo, crassis demissi funibus, aquilam ex tecto auream securibus abscedebant. Qua re statim regis duci nunciata, non parua ille manu comitatus ad templum cucurrit: & propè ad quadraginta iuuenes comprehensos, regi exhibuit. Qui primū interrogati, an aquilam ipsi auream cōcidere ausi essent, fecisse confessi sunt: deinde quo iubente, lege patria responderunt. Cum uero, quid exultarent tantum, quibus mors immineret, ab his quaereret: quia post mortem bonis plurimis frui sperarent, asseruerunt. His itaque rex commotus, magnitudine iracundiæ morbum superat, atque in cōcionem procedit. Deinde multum in eos quasi sacrilegos inuectus, & quod occasione legis patriæ quædam maiora tentassent, uelut impios supplicio dignos esse iudicauit. Populus autem metuens, ne per multos quaestio iret, precabatur, ut primū facinoris suasoribus, deinde in eo deprehensis poenæ subditis, cæteris indignationem remitteret. Tandem igitur exoratus, & ipsos rex qui funibus demissi erant cum sophistis uiuos incendi, & reliquos qui unam comprehensi sunt, obtruncandos carnificibus tradidit. Hinc totum eius corpus morbo occupatum uarijs doloribus differebatur. Nam febris quidem non mediocris erat: prurigo autem intolerabilis habebat omnem corporis superficiem. assiduus autem uexabatur coli tormentis, pedesque tanquam ex intercutis uitio tumuerant. Quin & inflatio uentriculi, putredoque uirilis membri uermiculos generans, ac præterea creber anhelitus, & irrupta eum suspiria membrorumque omnium contractio fatigabat: ut qui hæc ad diuinitatem referrent, ultionem eam esse dicerent sophistarum. Ille autem, quamuis cum tot morborum cruciatibus luctaretur, uitæ tamen cupidus erat, & remedijs excogitatis salutem sperabat. Denique Iordanem transgressus, apud Callirocn aquis calidis utebatur, quæ in lacum feracem bituminis, qui Asphaltites uocatur, effluentes, pro dulcedine potui sunt. Ibi autem corpus eius, quod medicis oleo calidiori fauori placuerat, in solium plenum demersum ita dissolutum est, ut etiam lumina quasi mortuus resoluta torqueret

An. lib. 17
c. 9

quæret. deinde perturbatis qui eum curabant, ad clamorem quidem illorum respicere uisus est. desperata uero salute, militibus quinquagenas drachmas, multamque pecuniam rectoribus atque amicis diuidi iussit. Cum autem rediens ad Hiericunta uenisset, atra iam bili correptus, & penè ipsi morti minitabatur, factumque nefarium excogitauit. Collectos enim cuiusque uici ex omni Iudæa nobiles, in locum cui nomen est Hippodromus, concludi præcepit. Deinde Salome sorore & Alexandra marito eius ad se uocatis: scio, inquit, mortem meam festis gaudijs celebraturos esse Iudæos. Verum per alios lugeri potero, & præclarissimos honores sepulturæ assequi, si quæ præcipio feceritis: Hos uiros qui habentur in custodia, cum animam efflauero, statim militibus circumdatos occidite: ut etiam inuita omnis mihi Iudæa, omnisque domus illachrymet. Et simul his mandatis, legatorum quos Romam miserat epistolæ sunt allatæ, quibus Acmen ancillam Iuliæ iussu Cæsaris interemptam, & Antipatrum morte damnatum esse, indicabatur. Quin & si pater eum in exilium dare mallet, id quoque permisisse Cæsarem, scriptum erat. Herodes autem paululum hoc nuncio recreatus, doloribusque rursus uictus (nam inedia tussisque pariter uolentia distendebatur) fatum præuenire conatus est: sumptoque malo, etiâ cullum poposcit: sectum enim comedere consueuerat. Deinde circumspecto ne quis arbi- ter impediret, tanquam se percussurus dexteram sustulit. Cû uero Achiabus con- sobrinus eius accurrisset, manumque continuisset, ululatus maximus in regia statim, quasi rex mortuus esset, excitatus est. Eoque propere audito, Antipater fiduciâ rece-
pit: lætusque iam custodes promissa etiâ pecunia, rogabat, ut se soluerent, atque dimi-
terent: quod eorum princeps non solum ne fieret obstitit, sed etiam regi uelociter
nunciauit. Ille autem fortius exclamans, quàm uires egrotantis ualebant, continuo
satellitibus missis, occidit Antipatrum: mortuumque sepeliri præcepit in Hyrcanio.
Deinde rursus corrigit testamentum, & successorem quidem Archelaum natu ma-
ximum Antipæ fratrem scripsit, tetrarcham uero Antipam. Post interitum autem
filij quinque diebus exactis moritur: annos quidem trigintaquatuor, ex quo inter-
fecit Antigonom, regno potitus: triginta uero & septem, postquam rex à Roma-
nis declaratus est. Et in alijs quidem omnibus, secunda fortuna usus est, ac si quis
alius. Regnum enim quod priuatus sibi quæsierat, tanto conseruatum tempore, fi-
lijs suis reliquit. In rebus autem domesticis infelicissimus fuit. Salome autem, ante-
quam resciret mortem regis exercitus, cû marito progressa, uinctos absoluit, quos
occidi mandauerat: ipsum dicens mutasse consilium, & unumquëque iussisse domum
dimitti. Atque ita post horum abitum militibus indicatur. Quibus in concionem
cum alia turba in amphitheatrum apud Hiericunta collectis, Ptolemæus anuli re-
gis custos, quo signare solitus erat, & fortunatum illum cœpit dicere, & multitudi-
nem consolari. Relictamque ab eo militibus epistolam recitauit, in qua multum ro-
gabat, ut beneuolo animo successorem suum fouerent. Deinde post epistolam te-
stamentum legebat, in quo Philippum quidem hæredem Trachonis, proxima-
rumque regionum: tetrarcham uero, sicut supra diximus, Antipam: regem autem Ar-
chelaum scripserat: eidemque anulum ad Cæsarem ferre mandauerat, assignatamque
regni administrati notitiam. Omnium nanque dispositionum suarum dominum
& confirmatorem Cæsarem esse uoluit, cætera uero seruari iuxta superius testa-
mentum. Quo perlecto, confestim clamor secutus est omnium Archelao gratu-
lantium: militesque per cuneos & populus adeuntes, suamque promittebant, dei-
beneuo

An. lib. 17
ca. 10An. lib. 17
cap. 11

Pompa fune
bris Herodis

beneuolentiam precabantur. Hinc ad sepeliendum regem operam cōtulerunt. Nil autem munificentiae pratermisit Archelaus, sed omnem ornatū extulit regium in funeris pompa ducendū. Lectus quippe totus erat gemmis auroq; distinctus, thorax aut purpura uariatus, corpusq; super eum uelatum itidem purpura. Capiti aut diadema erat impositum: corona uero desuper aurea, sceptrumq; in dextera, & circa lectū filij cum propinquis, praterea satellites agmenq; Thracium, Germaniq; & Galli, uelut ad bellum instructi omnes antecedeant. Cætera uero militum manus armata, ducesq; suos ordinumq; principes sequebantur decenter. Quingenari autem serui ac liberti odores ferebant: corpus autem per ducēta stadia portatum est in castellum Herodion: ibiq; secundum ipsius regis mandata sepultum est. Et Herodis quidem regis hic finis fuit.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO

IVDAICO LIBER SECVNDVS

De successoribus Herodis, & ultione direptæ aureæ Aquilæ. Cap. I

An. lib. 17
64.11

Vrbium autem nouarum principium fuit Archelao Romanam proficiscendi necessitas. Diebus enim septem in luendo patrem consumptis, epulisq; feralibus prolixè populo exhibitis (Hic autem mos apud Iudæos necessario multos ad inopiam redegit: nam qui eum neglexerat, impius estimabatur) candida ueste indutus, procedit ad templum. Ibiq; uarijs fauoribus exceptus à plebe, ipse quoq; in excelsso tribunali, solioq; aureo residens, humanissime vulgus admisit: eisq; & quod sepulturam patris sedulo curauissent, gratias egit, & quod sibi quasi certo iam regi, magnos honores habuissent. Verum se tamen ait non potestate solum interim, sed etiam ipso regis nomine temperare, donec à Cæsare sibi fuerit confirmata successio, qui etiam testamento rerum esset omnium dominus constitutus. Idcirco enim se apud Hiericunta uoluntati exercitus restitisse, cū sibi diadema uoluisset imponere. Cæterum alacritate ac beneuolentia, æque militibus ac populo plenam se uicissitudinē relaturum, si ab his, quorum etiā esset imperiū, certus rex declaratus fuisset: studiumq; sibi esse, ut erga illos rebus omnibus patre melior appareret. His gauisa multitudo, statim eius mentem magnis tentare petitionibus coepit. Namq; alij tributa leuari, alij uestigalia tolli, quidam solui custodias acclamabant. Cunctis autem postulatis, in gratiam populi facile annuebat Archelaus. Deinde celebratis hostijs, cū amicis erat in epulis. Ecce autem subito post meridiem congregati non pauci nouarum rerum studiosi, ubi communis luctus de rege cessauit, propria lamenta suscipiunt, flentes eorum casum, quos propter abscisam ex porta templi aquilam auream Herodes morte damnauerat. Dolor aut non occultus erat, sed clarissimis questibus, fletuq; iusto & planctu ciuitas personabat, uirorum causa uidelicet, quos pro templo ac legibus patrijs interijisse dicebant. Eorum aut mortis poenas, ab illis quos Herodes pecunia donasset, repetendas esse clamitabant: ac primū, quem is constituerat pontificem reiiciendum, aliumq; pietate præstantem, magisq; purū optari debere. Quibus etsi mouebatur Archelaus ad ultionem, tamen eum profectionis festinatio continebat, metuentē, ne si multitudinem reddidisset inimicam, motu eius impediretur. Quamobrem monendo magis quam

An. lib. 17
64.12

quàm ui experiebatur sedare turbatos: missosq; magistro militū, ut quiescerent, eos rogabat. Sed illū seditionis autores, ubi ad templū uenit, priusquam uerbū faceret, lapidibus proturbarunt: & alijs post eū mulcēdi sui gratia missis, inultos enim legabat Archelaus, iracunde omnia responderunt: neq; si numero aucti fuissent, ociosi fore uidebantur. Itaq; instante azymorū die festo, qui apud Iudæos Pascha uocatur, plurima uictimarū copia plenus, infinita quidem ad templum ex agris multitudo religionis causa descendit: cū illi qui sophistas lugebant, in templo colisterēt, nutrimenta seditioni quærentes. Hoc aut metu Archelaus, antequam omnē populū morbus iste corrumperet, cohortē militum & tribunū qui etiā seditionis principes comprehenderent, eō dirigit: contra quos omne uulgus excitatū, multos lapidum ictibus interfecit. saucius uero tribunus uix elabitur. Et illi quidem statim, ueluti nihil mali actū esset, ad celebrāda sacra cōuersi sunt. Sed Archelao sine cæde iā multitudo cōprimi non posse uidebatur. Quamobrem totū illis immisit exercitū, pedites per ciuitatem simul omnes, equitesq; per campum: qui cū sacrificijs occupatos singulos inuasissent, propē ad tria milia hominum occidūt: reliquam uero manum per montes proximos disiecerunt, Præcones autem sequebantur Archelaum, iussu eius unumquenq; ut domum recederet admonendo. Itaq; cuncti neglecta diei festiuitate, abiere. ipse autem cum matre, necnon & Popla, & Ptolemæo, & Nicolao amicis, ad mare descendit: relicto Philippo regni procuratore, itemq; rerum familiarium curatore. Vnā uero egressa est cum filijs suis Salome, fratrisq; regis filij, generosq;, specie uelut Archelao ad obtinendam successionem adiumento futuri: certa uero causa, quæ contra leges in templum admissa fuerant, delaturi. Interea fit illis Cæsareæ obuiam Sabinus Syriæ procurator, ad Iudæam ueniens, ad pecunias custodiendas Herodis. Quem ulterius progredi Varus inhibuit, multis accitus Archelai precibus, intercedente Ptolemæo. Et tunc quidē Sabinus in gratiam Vari, neque ad arces uenire properauit, neque thesauros paternæ pecuniæ clausit Archelao: sed usq; ad cognitionem Cæsaris se otiosum esse pollicitus, apud Cæsaream commorabatur. Postea uero quàm sibi obstantium unus Antiochiam petijt, alter, hoc est, Archelaus Romam nauigauit, mature profectus in Hierosolymam, regiam tenet: custodūq; principibus, itemq; dispensatoribus euocatis, rationes pecuniarū discutere conabat, & arces occupare tentabat. Nō tamen immemores Archelai mandatorū custodes erant, sed in obseruando singula quæq; perseverabant, causam custodiæ magis Cæsari, quàm Archelao tribuentes. Ad hoc aut Antipas quoq; de regno certabat, posteriore superius Herodis testamentū firmitus esse defendens, in quo rex ipse Antipas fuerat scriptus: eiq; se tam Salome quàm multi alij cognati, qui cū Archelao nauigarant, suffragio fore promiserant. Ducebat aut secum matrē, fratremq; Nicolai Ptolemæū, in quo pro fide apud Herodem probata, nō nihil uidebatur esse momenti. Nāq; illi fuerat amicorū charissimus. Oratori aut Ireneo propter dicendi acrimoniam plurimū confidebat: unde etiam qui se monuerant, ut Archelao pro ætatis merito & secundi testamenti uoluntate cederet, audiendos esse non censuit. Romæ uero migrauerunt ad eum cunctorum studia propinquorum, quibus inuisus erat Archelaus, quicq; præcipue liberi omnes sui: iuris esse cupiebant: & aut Romano magistratu administrari, aut si hoc nō impetrarent, Antipam regē habere. Ad hoc etiam Sabini ope nitabatur Antipas, qui Archelaū per epistolas accusauerat apud Cæsarem, Antipam uero multum laudauerat. Itaq;

*Nauigatio
Archelai*

*An. lib. 17
ca. 13*

digesta

Antipater
p Antipa

digesta crimina Salomé & cæteri qui cum ea sentirent Cæsari tradiderunt: & post
cos Archelaus gestorū suorum perscripta capitula, patrisq; anulum per Ptolemæ-
um, rationesq; administrationis intrinsece ad Cæsarem. Ille autem secum præme-
ditans ea, quæ ab utraq; parte dicerentur, ubi & regni magnitudinem, multitudi-
nemq; redituum animaduertit, atq; insuper Herodis familiam numerosam, perle-
ctis etiam Vari ac Sabini literis, optimates Romanorum ad conciliū uocat, in quo
tunc primum ex Agrippa ac filia sua natum Caium sedere iussit, filiū adoptiuum:
atq; ita partibus prosequendi copiam dedit. Igitur Salomes filius Antipater (nan-
que is erat orator acerrimus eorum, qui aduersabantur Archelao) accusationē pro-
posuit, insimulans Archelaum, quasi uerbis quidem de regno uideretur contende-
re, re autem uera iam dudum rex esset effectus, & apud aures modo Cæsaris cauila-
retur, quem iudicem successionis expectare nolisset. Nam post Herodis mor-
tem, quibusdam ut diadema sibi imponerent subornatis, regis eum more in solio
aureo residentem, partim ordines militiæ permutasse, partim condonasse promo-
tiones: & insuper his omnia annuisse populo, quæ uelut à rege impetranda petis-
set: maximorumq; reos criminum, quos pater suus uinxerat, absoluisse: qui cū ista
fecisset, modo regni umbrā à domino postulaturus uenisset, cuius sibi corpus ipse
rapuisset, ut non rerum sed uocabulorum dominum esse Cæsarem demonstraret.
Ad hæc ei, quod etiam luctum patris assimulasset, obijciebat: cum interdum quidem
personam componeret in mœrorem, noctu uero ad cōmessationes usq; potaret.
Deniq; seditionem uulgi ex hac indignatione conflata esse dicebat. Totius enim
orationis suæ uires, eorum multitudine qui circa templum cæsi fuerant, astruebat.
Hos enim ad diem festum quidem uenisse: ad hostias uero, quas ipsi mactandas
uenerant, crudeliter esse iugulatos: tantumq; in templo funcrum esse congestum,
quantum nullum ab externis illatum bellum implacabile congestisset. Itaq; huius
crudelitatis Herode præscio, ne spe quidē regni unquam eum dignum esse uisum,
nisi cum sanæ mentis inops erat, animo deterius egrotante quàm corpore, & quem
in secundo testamento successorem scriberet, ignorabat: præsertim qui priore testa-
mento successorem scriptum inculcare nihil posset, quod incolumi corpore, omniq;
uitio purgata mente fecisset. Ut tamen quis firmitus esse ponat morbo laborantis
arbitrium, ipsum se Archelaum abdicasse regia dignitate, multis in eam contra le-
ges admissis. Nam qualem fore, si acciperet à Cæsare principatum, qui antequam
acciperet, tantum populum peremisset: Multa in hunc modum prosecutus Anti-
pater, multis ex numero circumstantium propinquorum in singula crimina testi-
bus exhibitis, perorauit. Surrexit autem Nicolaus defensor Archelai, & ante om-
nia cædem in templo necessario factam esse perdocuit: nam quorum necis arguere-
tur, non regni solum, sed etiam ipsius iudicis, id est, Cæsaris hostes fuisse: aliorum
autem criminum suasores aduersarios ipsos demonstrauit. Secundum uero testa-
mentum idcirco ratum manere postulabat, quod Herodes in eo successoris sui fir-
matorem Cæsarem constituisset. Nam qui tantum sciret, ut rerum domino pote-
state sua cederet, nec unquam in hæredis errasse iudicio, sed sano corde quem con-
stitueret elegisse, qui per quem constitui deberet non ignorauit. Cum autem omni-
bus expositis, etiam Nicolaus perorasset, in medium progressus Archelaus, ad ge-
nua Cæsaris accidit ocyus. Quo perbenigne Cæsar erecto, quod paterna quidem
successione dignus esset, ostendit: certū uero nihil pronunciauit. Sed illo die dimis-
so con-

fo concilio, secum ipse de cognitis deliberabat, utrum ex his qui testamēto contine-
rentur, aliquem regni oporteret constitui successorem, an toti familiæ distribui prin-
cipatum. Multitudo enim personarum egere subsidio uidebatur.

De pugna & strage Hierosolymis inter Iudæos & Sabinianos

Cap.

II

SEd antequam de his quicquam statueretur à Cæsare, mater Archelai Maltha-
sce, morbo correpta moritur. Et uariæ literæ de Syria perlatae sunt, Iudæos defe-
cisse nunciantes: quod Varus fore prospiciens, in Hierosolymam postquam Ar-
chelaus nauigarat, ascendit, ut incentores seditionis prohiberet. Et quia multitudo
cessatura non uidebatur, ex tribus quas è Syria duxerat secum legionibus, unam in
ciuitate reliquit: atq; ita in Antiochiam ipse remeauit. At Sabinus cū postea in Hie-
rosolymam uenisset, causas nouarū rerum Iudæis præbuit: modo uim custodibus,
ut sibi arces traderent, adhibendo, nunc maligne regis exquirendo pecunias. Non
autem solis relictis à Varo militibus fretus erat, sed etiam seruorum suorum multi-
tudine, quos etiam omnes armatos auaritiæ ministros habebat. Festo autem quin-
quagesimo die, quæ pentecoste à Iudæis uocatur, septies septem diebus exactis re-
diens, ex eorum numero uocabulum nata, non religionis solennitas populum sed
indignatio congregauit. Deniq; cōcursus infinitæ multitudinis ex Galilæa, itemq;
Idumæa & Hiericunte, transq; Iordanem positis regionibus, factus est: cum indi-
gena ex ipsa ciuitate populus Iudæorum, & numero simul & alacritate præstaret: &
tripartita manu terna castra collocauerunt, una in septentrionali regione templi, al-
tera in meridionali Hippodromum uersus, tertiaq; in occiduo prope regiā tractu,
circumfessosq; Romanos undiq; obsidebant. Sabinus autem multitudo pariter,
eorumq; spiritu perterritus, crebris quidē Varum nuncijs precabatur, ut quā ma-
ture ferret auxilium, quasi occisione delēda legione, si quid morę interuenisset. Ipse
uero in altissimam castelli turrim, quæ Phaselus uocabatur, euadit, fratris Herodis
cognominem, quem Parthi necauerunt. Hinc legionarijs, ut in hostes irruerent, si-
gnum dabat. Nam præ timore nec ad eos quibus ipse præerat, descēdere audebat.
Eius autem præcepto milites obedientes, in templum uolant, uehementiq; cum Iu-
dæis pugna configunt: in qua dum nemo desuper adiuuaret, imperitos belli peri-
tia superabant. Postea uero quā multi Iudæi porticibus occupatis, à uertice telis
eos appetebant, plurimi conterebantur: & neq; ex alto iaculantes ulcisci facile pote-
rant, neq; cominus dimicantes ferebant. ab utrisq; tamen afflicti succendunt porti-
cus, opere, magnitudine atq; ornatu mirabiles. ibiq; tum multi flamma subito com-
prehensi aut ea consumeban. ur, aut in hostes desilientes ab ipsis occidebātur: alij
retrosum cedentes præcipitabantur ex muro: nōnulli desperata salute, incendijs pe-
riculum suis gladijs præueniebant. Qui tamen ex mœnibus obrepando in Roma-
nos fecissent impetum, metu attoniti nullo negotio subigebantur: donec omnibus
aut interemptis, aut timore disiectis, thesauro dei defensoribus destituto manus mi-
lites attulerunt, & quadraginta ex eo talenta diripuerunt: quorum quæ furto sublata
non sunt, conquisiuit Sabinus. At Iudæos multo plures, magisq; pugnaces, tam ui-
rorum quā opum interitus in Romanos cōtraxit. Obsessaq; his regia minitaban-
tur exitium, nisi quamprimum inde secederent: Sabino, si uellet, unā cum legione
abeundi copiam pollicētes. Quibus opitulabātur regionū plurimi, qui ad eos ipon-
te transfugerant. Pars tamen bellicosior erat, Sebastenorum tria milia, hisq; Rufus

An. lib. 17
cap. 14.

Rufus &
Gratus

Ee ui cor

An. lib. 17
cap. 15

ui corporis atq; prudentia, etiam si nullam manum obedientē haberent, magnum tamen momentum belli Romanis addidissent. Itaq; Iudæi quidem instare obsidio ni, simul & castelli moenia tentantes, & ad Sabinum clamātes, ut discederet, neu impeditur habituros tāto post tempore patriam libertatem. Sabinus autem quamuis optaret euadere, fidem tamen pollicitationibus non habebat: sed eorum lenitatem, insidiarum esse illecebram suspicabatur: simulq; auxiliū Vari sperans, obsidionis periculū perferebat. Eodem tempore per Iudæā plurimis locis tumultus erat, multosq; ad regni cupidinem tempus impulerat. Nam in Idumæa quidem duo milia ueteranorū, qui sub Herode militauerant, congregati, armisq; instructi cum regijs decertabāt: quibus Achiabus regis consobrinus, ex uicis munitissimis repugnabat, campestre prælium declinando. In Sepphori autem Galilææ, Iudas filius Ezechia latronum principis, ab Herode quondam rege capti, qui tunc illas regiones uastauerat, non parua multitudine collecta, ruptisq; regijs armamentarijs, & omnibus quos circa se habebat armatis, contra potentia cupidos manus mouebat. Trans flumen quoq; Simon quidam ex regijs seruis, pulchritudine simul & uastitate corporis fretus, imposito sibi diademate, cum latronibus quos congregauerat ipse circuiens, & apud Hiericunta regiam, & multa alia magnifica diuersoria igni corruptis, facilem sibi prædam ex incendio comparans. Omnesq; habitationes, in quibus aliquid decoris erat, concremasset, nisi Gratus regionum peditum rector, ex Trachone sagittarios, itemq; Sebastenorum pugnacissimos ducens, properasset occurrere. Vbi peditum quidem in pugna multi consumpti sunt: ipse autem Simonē compendio præuenit, ardua ualle fugientem, & ex transuerso percussus in ceruice deiecit. Incensæ sunt aut & quæcunq; Iordani proximæ fuerūt sedes regia, apud Betharantes, quorundam aliorum manu conflata ex locis ulterioribus. Tunc etiā pastor quidam, cui nomē erat Athrongæus, regnum affectare ausus est: quod ut speraret, ui corporis animæq; fiducia mortē contemnentis impulsus est, ac præterea fratrum sibi similibus robore, quorum singulis tanquā ducibus & satrapis attributa manu armatorum, ad incursum utebatur. Ipse autē ueluti rex maiora negotia procurabat. Et tum quidem etiam diadema sibi imposuit. Nō paruo autem post tempore, cum fratribus suis uastando territoria, & occidendo præcipue Romanos, itemq; regios, perseuerauit: cum nec Iudæorum quisquā effugeret, qui lucrum aliquod ferens uenisset in manus. Ausi sunt etiam apud Amauntem repertū Romanorū agmen circunuenire, qui frumēta legionī atq; arma portabāt. ubi Arium quidē centurionem & quadraginta fortissimos iaculis cōfecere: cæteri uero in eodem periculo cōstituti, auxilio Grati qui cum Sebastenis aduenit, elapsi sunt. Multis in hunc modū contra indigenas, itemq; alienigenas per omne bellū gestis, post aliquod tempus tres ex his comprehensi sunt: natu quidem maximus ab Archelao, duo uero qui ætate sequebantur, in manus Grati ac Ptolemæi delati. Nam quartus Archelao pactione concessit. Sed hic finis eos postea secutus est. Tunc autem latrociniali bello cum etiam inflammabant Iudæam.

De quodā pa
store Athron
820

De Vari gestis circa Iudæos crucifixos

Cap.

III

An. lib. 17
cap. 16

V Arus autem, acceptis Sabini & principum literis, toti legionī metuens, opem his ferre properabat. Itaq; cum duabus reliquis legionibus, & quatuor alis equitum, in Ptolemaida profectus, eodem regum atq; optimatum auxilia conuenire iussit. Ad hæc à Berytijs etiam, cum per eorum transiret oppidum, mille & quingentos

gentos accepit armatos. Vbi uero in Ptolemaidem tam cætera manus auxiliorum, quàm propter Herodis inimicitias Aretas rex Arabum non cum exiguo numero equitum peditumq; peruenit, statim exercitus partem in Galilæam, quæ Ptolemai di propinqua erat, dirigit, amici sui Galli filio his rectore preposito. Qui mox & ad uersus quos ierat, omnes in fugam uertit: & Sepphori ciuitate capta, ipsam quidem incendit, incolas uero eius seruitio subiugauit. Varus autem ipse cum omni exercitu Samaria potitus, ciuitate quidem abstinuit, quod inter aliorum turbas, nihil eam mouisseprehendit: castris autem ad uicum positis, qui appellatur Arun, Ptolemai possessionem propterea direptam ab Arabis, qui & amicis Herodis infensi erant, inde ad Sappho progreditur, alterum uicum tutissimum: quem similiter, omnesq; reditus ibi repertos depopulati sunt. Cædis autem ignisq; plena erant omnia, nec prædationi Arabum quicquā obstat. Exusta est & Ammaus iussu Vari, necem Arii cæterorumq; indigne ferentis, habitatoribus eius fuga dispersis. Hinc progressus ad Hierosolymam cum exercitu, solo uisu Iudæorum castra disiecit: & alij quidam per agros abiire fugientes: qui uero intra ciuitatem debebant, suscepto eo, seditionis causas in alios conferebant, nihil quidem se penitus mouisse dicentes, sed propter diem festum receptā necessario multitudinem, in ciuitate obsessos esse potius cum Romanis, q̃p̃ cū dissidentibus conspirasse. Ante uero obuiam ei uenerant Iosephus, Archelai consobrinus, & cum Grato Rufus, ducentes exercitum regium, & Sebastenos, & Romanos milites ornatos habitu consueto. Sabinus enim nec in os Vari uenire passus, iam dudum ex ciuitate ad mare discesserat. Varus autem dispersitum aduersus autores tumultus per agros dimisit exercitum: multisq; sibi exhibitis, quos minus turbulentos inuenisset, custodiæ tradidit: maxime uero nocentium propè ad duo milia cruci suffixit. Adhuc autem circa Idumæam superesse decem armatorum milia nunciato, cōfestim Arabas domum abire iubet: quod eos non auxiliantium more uti militia, sed pro sua libidine, & supra quàm ipse uellet, agros uastare perspexit: suis autē comitatus agminibus, in aduersarios properabat. Verum illi se Varo priusquam in manus ueniretur, Achiabi consilio tradiderunt. Varus autem multitudini uenia data, duces eius interrogandos misit ad Cæsarem. At ille cum ignouisset cæteris, in nonnullos regis cognatos (erant enim quidam inter eos Herodis propinqui) animaduertit, quod omnino contra regem suum arma cepissent. Varus autem hoc modo rebus apud Hierosolymam compositis, eademq; legione, quæ dudū in præsidio ciuitatis fuerat, ibi relicta, Antiochiā rediit.

De Ethnarcha Iudæorum instituto

Cap.

1111

Romæ autem Archelao alia rursus cum Iudæis causa conflata est: qui ante seditionem permissu Vari, legati exierant, ius genti suæ liberum petitori. Erant autem numero quinquaginta qui uenerant, & astabant eis plusq; octo milia Iudæorum Romæ degentiū. Itaq; conuocato à Cæsare optimatum Romanorum amicorumq; concilio in Palatini Apollinis templum, quod priuatum ipsius erat ædificium admirandis opibus exornatum, multitudo quidem Iudæorum constitit cum legatis, contraq; Archelaus cum amicis. Cognatorum autem amici ab utraq; parte secreti erant. Nam & cum Archelao stare propter odium atq; inuidiā recusabant, & cum accusatoribus cōspici pudore Cæsaris prohibebantur. Inter quos erat etiam Philippus Archelai frater, beneuolo animo duabus ex causis præmissus à Varo, ut & Archelao subueniret, & si regnum Herodis nepotibus eius distribui placuisset, partem

Ant. 17. 64. 17

Ec 2

set, partem aliquam mereretur. Iussis autem accusatoribus exponere, quænam contra leges fecisset Herodes: primum non se regem, sed omnium qui usquam fuissent, tyrannorum crudelissimum tolerasse dicebant. Deinde multis ab eo trucidatis, ca pertulisse superstites questi sunt, ut beatiore mortui putarentur. Non enim tormentis solum eum lacerasse corpora subiectorum, sed etiam gentis suæ ciuitatibus deformatis exteris ornauisse, populisq; alienis Iudææ sanguinem condonasse. Pro antiqua uero felicitate ac patrijs legibus, nationem suam tanta egestate simul ab eo atque iniquitate repletam, prorsus ut plures ex Herode clades paucis annis sustinuerint, quàm omni æuo maiores sui, postquam ex Babylone discessere, perpassi sunt, Xerxe tunc regnante ad discordias concitati. Verum se tamen ad hanc mediocritatem & aduersæ fortunæ consuetudinem processisse, ut etiam successiorem uoluntariam acerbissimæ seruitutis subirent: qui & Archelaum tanti tyranni filium, patre mortuo regem appellassent nihil morati, & unà cum eo luxissent mortem Herodis, ac pro eius successore uota celebrassent. Illum autem quasi metueret, ne non certus eius filius uideretur, à cæde trium milium ciuium regni sumpsisse primordia: & quia principatū meruerit, tot immolasse deo hominū uictimas, tot festo die templum cadaueribus impleuisse. Recte igitur eos, qui de tantis malis superessent, aliquando respexisse calamitates suas, & belli lege cupere uulneribus excipiendis ora præbere: atq; ab Romanis precari, ut Iudææ reliquias misericordia dignas existimarent: neue quod ex ea natione restaret, his obijcerent, à quibus crudelissime lacerabatur: sed patriam suam coniungi Syriæ finibus, ac per iudices Romanos administrari decernerent: hoc enim modo probatū iri, Iudæos qui nunc ueluti turbulenti ac belli cupidi reprehenduntur, moderatis rectoribus obedire nosse. Iudæorum quidem accusatio eiusmodi petitione conclusa est. Cum autem surrexisset contra Nicolaus, primum criminibus quæ in reges erant proposita, dissolutis, nationem cœpit arguere: quia neq; gubernari facilis esset, naturaq; regibus uix pareret. unà etiam propinquos Archelai, qui se ad accusatores contulerant, insinuat. Sed tum quidem partibus Cæsar auditis, conuentum diremit. Paucis autem diebus post, mediam regni partem sub ethnarchiæ nomine dedit Archelao: etiam regem, si se dignum præbuisset, facturum esse pollicitus. Reliquam uero dimidiam in duas tetrarchias diuisit, duobusq; alijs Herodis filijs attribuit: unam Philippo, alteram Antipæ qui cum Archelao de regno certauerat. Huius parti cesserat transflumen regio, & Galilæa: quarum ducenta talenta redditus erant. Batanæa uero & Trachon, & Auranitis, & quædam partes domus Zenonis, circa Iamniam, Philippo destinatæ sunt: quæ talentorum centum redditus ministrabāt. Archelai uero ethnarchia Idumæam, omnemq; Iudæam, & Samariam habebat quarta tributorum parte leuatam, pro munere quia non rebellasset cum cæteris. Acciuitates quibus imperaret ei traditæ sunt, Stratonis pyrgus, & Sebaste, & Ioppe, & Hierosolyma. Cæteras autem, Gazam & Gadaram & Hippon, regno auulsas, Syriæ Cæsar adiecit. Erant autem redditus Archelai, quadringenta talenta. Quin & Salomen præter illa, quæ testamento regis ei relicta erant, Iamniæ dominam & Azoti & Phaselidis idem Cæsar constituit: regiāq; apud Ascalonem largitus est: ex quibus omnibus talentorum sexaginta redditus colligebantur. Domum uero eius ethnarchiæ subdidit Archelai. Cum autem cæteris quoq; Herodis propinquis testamento relicta soluisset, duas eius filias uirgines extrinsecus quingentis milibus pecuniæ donauit: easq;

uit: easq; nuptum Pheroræ filijs collocauit. Diuiso autem Herodis patrimonio, etiam sibi relictas ab eo facultates ad mille talenta eis distribuit: exceptis suo nomine quibusdam rebus uilissimis propter honorem defuncti.

De subditicio falsoq; Alexandro eoq; deprehenso

Cap. V

An. lib. 17
cap. 18

INterea quidam iuuenis natione Iudæus, apud quendam libertinum Romanorum in Sidoniorum oppido educatus, illum se formæ similitudine, quem Herodes necauerat, Alexandrum esse mentitus, fallendi spe Romam uenit. Huius autem facinoris habebat socium quendam gentilem suum, omnes regni actus optime scientem: à quo instructus, affirmabat eorum se misericordia, qui sui atque Aristobuli occidendi causa missi fuerant, similibus corporibus subditis, morti esse subreptos. Denique his multos iam Iudæos sefellerat, in Creta degentes: ac liberaliter illic acceptus, Melumq; inde transmissus, ibiq; ampliore quæstu cumulatus, etiam hospites suos magna uerisimilitudine Romam secum nauigare pellexerat. postremo delatus Dicæarchiam, multisq; muneribus ab Iudæis eius loci donatus, quasi rex à paternis amicis deducebatur. Ad hoc enim fidei processerat formæ similitudo, ut qui Alexandrum illum uiderant, planeq; nouerant, hunc eum esse iurarent. Igitur omnes etiam Romæ Iudæi, uisendi eius studio circumfusi properabant: & infinita multitudo per uicorum angustias, quocunq; ferebatur, conueniebat. Tanta namq; dementia multos ceperat, ut illum sella portarent, ac regale obsequium proprijs ei sumptibus exhiberent. Sed Cæsar Alexandri uultum optime sciens (accusatus enim apud eum fuerat ab Herode) & si priusquam uideret hominem, fallaciam similitudinis aduerterat, hilariori tamen animi spei non nihil indulgendum putauit: & Celadum quendam, qui Alexandrum bene cognosceret, misit, ut ad se adolescentem deduceret. Qui illo conspecto, statim personæ differentiam coniectura deprehendit. Maxime uero, ubi corporis eius duritiam, & seruilem formam considerauit, intellexit omne commentum. ualde autem commotus est dictorum eius audacia: de Aristobulo enim percontantibus, saluum quidem illum esse commorabat: consulto uero non adesse, quia apud Cyprum degeret cauendo insidias: minus enim se circumueniri posse disiectos. Itaque ab alijs ei separato uitam dixit à Cæsare præmium fore: si tantæ fraudis prodidisset autorem. Id autem se facturum ille pollicitus, ad Cæsarem sequitur: & Iudæum indicat, qui formæ suæ similitudine abusus esset ad quæstum. Tanta enim dona ex ciuitatibus eum singulis abstulisse docuit, quanta uiuus Alexander non accepisset. Risit his Cæsar: & falsum quidem Alexandrum, propter habitudinem corporis, remigum numero inseruit, suam uero eius interfici iussit. Melijs autem sumptuum detrimentum pro amentia precio satis esse iudicauit.

De Archelai exilio

Caput

VI

EThnarchia uero suscepta, memor discordiæ superioris Archelaus, non solum Iudæis, sed etiam Samaritensibus crudeliter abusus est. Nonocq; principatus sui anno legatis cōtra se ab utrisq; ad Cæsarem missis, ipse quidem in exilium pellicitur Viennam Galliæ ciuitatem: patrimonium uero eius fisco Cæsaris adiudicatur: quem quidem priusquam euocaretur ad Cæsarem huiuscemodi somnium uidisse commemorant: Nouem spicas plenas & maximas à bobus comedi somniauerat: accitos deinde uates, Chaldæorumq; nonnullos, quidnam illo putarent indicari somnio, consuluerat. Alijs autem aliter interpretantibus, Simon quidam Essenus ge-

Ee 3 nere

nere, dixerat spicas annos arbitrari, bouesq; rerum mutationes: eo quod agros arando uerterent ac mutarent. Ideoq; regnaturū quidem illum esse tot annos, quos significasset numerus aristarū: uarias aut rerum mutationes expertum, esse moriturum. Hisq; auditis, Archelaus quinque diebus post, ad causam dicendam est euocatus. Dignum autem memoria duxi, etiam coniugis eius Glaphyræ somnium, Archelai filiae Cappadocum regis, referre: quam cum Alexander prius habuisset uxorem, frater huius de quo loquimur, Herodis filius regis, à quo ille interfectus est, sicut iam designauimus, post illius mortem Iubæ regi Libyæ nuptam, eoq; defuncto domum reuersam, domicq; apud patrem in uiduitate degentem, Ethnarches Archelaus ubi conspexit, ad hoc amoris accensus est, ut eam statim repudiata coniuge sua Mariamme, sibi copularet. Hæc igitur breui tempore postquam in Iudæam redijt, uidere uisa est superstantem sibi Alexandrū dicere: Satis fuerat tibi Libycum matrimonium: sed tu illo non cõtenta, rursus ad meos penates reuerteris auidissima uiri tertij, & quod grauius est, mei fratris iuncta matrimonio. Equidem non dissimulabo contumeliam, tecq; licet inuitam recuperabo. Atq; hoc exposito somnio, uix biduum superuixit.

De Simone Galilæo. De tribus sectis apud Iudæos Cap. VII

An. lib. 19
cap. 12 **I**gitur Archelai finibus in prouinciā redactis, procurator Coponius quidā eques Romanus missus est, ea sibi à Cæsare potestate mādata. Hoc disceptāte, Galilæus quidā, Simon nomine, defectionis arguebat: quia indigenas increparet, si tributū Romanis pendere pateretur, dominosq; post deū ferre mortales. Erat aut propriæ sectæ sophista, nulla in re similis alijs. Etenim tria sunt apud Iudæos genera philosophiæ. Horum unum Pharisei profitentur, alterū Sadducæi, tertium uero, quod etiam probabilius habetur, Esseni colunt, gente quidem Iudæi, uerum inter se mutuo amore coniunctissimi: & qui præter cæteros uoluptates quidem quasi maleficia uitarent: continentiam uero seruare, neq; cupiditati succumbere, uirtutem maximam ducerent. Itaq; nuptias quidē fastidiunt, alienos uero filios, dum adhuc molles sunt, eruditioni traditos, pro cognatis habentes, suis moribus diligenter instituunt: non quia coniugia uel humani generis successionem censeant perimendā: sed quia cauendam putent intemperantiam foeminarum, nullam earum uni uiro fidem seruare credentes. Quin & diuitiarum contemptores sunt, rerumq; apud eos communicatio admirationi habetur, neq; inuenias alteri alterum opulentia præstare: legemq; sibi dixerunt, ut qui disciplinam suam sectari uellent, bona contubernio publicarent: Ita enim fore, ne uel paupertatis humilitas, uel diuitiarum dignitas appareret: sed permixtis facultatibus, uelut inter fratres, unum esset omnium patrimonium. Probrio autem ducunt oleum, & si quis uel inuitus unctus fuerit, munditijs corpus absterget: quoniam squalorem decorem putant, dummodo semper in ueste sint candida. Designatos autem cõmunium rerum procuratores habent, & ad usus omnium singulos indiuisos. Non est autem illis una ciuitas certa, sed in singulas multi domicilia transferūt: & aliunde aduenientibus sectæ suæ professoribus, quicquid habeant promptum exhibent quasi proprium. Deniq; tanquam consuetissimi ad eos ingrediuntur, quos nunquam ante uiderunt. Hinc est, quod cum peregrinantur, propter latrocinia tantum armantur, neque præterea quicquam ferunt. In singulis autem ciuitatibus, ex eodem collegio specialis curator hospitum constituitur: qui eorum uestimenta cæteraq; usui necessaria tueatur. Amictus autē cultusq; corporis

corporis omnibus pueris, in metu & sub cura magistri agentibus, par est. Nec uero uestitum siue calceos mutant, nisi aut omnino conscissis prioribus, aut longi temporis usu consumptis. Nihil autem inter se mercantur aut uendunt: sed egenti quisque quod habet præbens, refert ab eo quod ipse non habet: quamuis etiam sine permutatione cunctis libera sit facultas, à quibus libuerit accipiendi quod opus sit. Præcipue circa deum religiosi sunt. Namque ante solis ortum nihil profani loquuntur, sed ei patria quædam uota celebrant, quasi ut oriatur precantes. Deinde ad quas uenerunt singuli artes, à curatoribus dimittuntur. Cumque ad horam quintam studiose fuerint operati, rursus in unum congregantur: linteisque præcincti uelaminibus, ita corpus aquis frigidis abluunt. Atque hac lustratione facta in eadem secreta coeunt, quo neminem alterius sectæ hominem aspirare concessum est, ipsique purificati, uelut in sanctum quoddam templum in cœnaculum ueniunt: quibus ibi cum silentio residentibus, pistor quidem panes ordine, unum autem uasculum ex uno pulmento singulis cocus apponit. Deinde uoce cibum sacerdos anteuenit: neque gustare quenquam fas est, nisi prius deo celebretur oratio. Post finem quoque prandii uota repetunt. Nam & cum incipiunt, & cum desinunt, quasi datorem uictus, deum laudibus canunt. Tunc ueluti sacris illis depositis uestimentis, in opere usque ad uesperam uersantur. Similiterque inde reuersi cœnant, considentibus etiam hospitibus, si quos forte interuenisse repererint. Neque uero clamor unquam tectum illud, neque tumultus inquietat: cum etiam loquendi ordine alij alij cedant: eorumque silentium, extra tectum constitutis arcanum quoddam uideatur uenerabile. Cuius quidem rei perpetua sobrietas causa est, quodque apud eos edendi aut potandi modus saturitate definitur. Sed quamuis aliarum rerum nihil sine præcepto faciunt curatoris, tamen in his duobus, hoc est in iuuando & miserendo, sui iuris sunt. Nam & subuenire dignis, cum opus est, suo arbitrio cuique licet, & indigentibus alimenta porrigere. Sanè cognatis dare aliquid sine curatoribus, interdictum. Idem iracundiæ moderatores iusti sunt, indignationem cohibent, fidem tuentur, paci obsecundant: & omne quod dixerint, iureiurando fortius habent. Ipsum autem iusiurandum quasi periurio deterius uitant. Iam enim mendacii cōdemnatum arbitrantur, cui sine deo non creditur. Summum autem studium ueterum scriptis adhibent: ea maxime inde, quæ animæ & corpori expediant, eligentes. Hinc illis morborum remedia, stirpes medicæ, quamque uim propriam singuli lapides habeant, rimantibus conquiruntur. Sectæ uero suæ studiosis non statim cum eis una collectio: sed per annum integrum extrinsecus commoranti cuique eundem uictus ordinem tribuunt: dolabellam quoque, & quod prædictum est perizoma, & albam uestem tradentes. Cum uero processu temporis experimentum continentiae dederit, accedit etiam ad communem cibum: & purioribus, ob castificationem scilicet, aquis participat: neque tamen in conuictum assumitur. Post ostensionem quippe continentiae, duobus annis alij mores eius probantur. Cumque dignus apparuerit, tunc demum in confortium assumitur. Prius uero quam incipiat communem habere cibum, magnis exortationibus adiurat se primum quidem colere deum, deinceps quoque erga homines seruare iustitiam, & neque propria sponte nocere cuiquam, neque ex præcepto obesse: quin immo iniquos omnes odisse, & collaborare semper iustitiæ sectatoribus, fidem omnibus seruare, maxime uero principibus. Neque enim absque uoluntate dei, cuiquam posse principatus potentiam contingere. Si uero ipse cæteris præsit, nun-

quam se ab usum uiribus potestatis ad contumeliam subiectorum, sed neque ueste aut ambizioso aliquo ornatu reliquis eminere, ueritatem semper diligere, & habere propositum conuincere mentientes. Manus uero à furto, & animam puram seruare ab iniustis compendijs: & neque aliquid de mysterijs consecratos celare, neque profanis eorum quippiam publicare, etiam si intentata quispiam morte compellat. Super hæc autem addunt, nihil se de dogmatibus aliud quam ipsi susceperint, tradere. Fugere autem latrocinia, & conseruatum ire simul & dogmatis sui libros & angelorum nomina. His quidem execrationibus explorant, & quasi præmuniunt accedentes. Deprehensos uero in peccatis, à sua congregatione depellunt: & qui taliter fuerit condemnatus, miserabili plerumque morte consumitur. Illis quidem sacramentis ac ritibus obligatus, neque capere ab alijs oblatum cibum potest. herbas uero pecudum more decerpens, & fame exesus per membra corrumpitur. Ob quod etiam plurimos plerumque miserati, extremum spiritum agentes receperunt: sufficientem pro peccatis eorum, quæ usque ad mortem adduxerit, poenam luisse censes. In iudicijs uero sunt diligentissimi atque iustissimi. Disceptant autem non minus quam centum in unum coacti: quod autem ab his decretum fuerit, immobile manet. Veneratio quoque apud eos post deum magna legislatoris est: ita ut si quis eum blasphemauerit, morte damnetur. Senibus uero obedire & plurimum quorumque decreto, probabile arbitrantur officium. Cum simul denique sederint decem, nullus unus nouem loquitur inuitis. Expuere quoque in medium eorum, uel in dexteram sui partem, quisque deuitat. Sabbatis quoque operationem aliquam contigisse, omnibus Iudæis diligentius cauent: neque cibum sibi solum pridie præparant, ne uidelicet illo die ignem accendant: sed neque uas aliquod transponere audent, imò nec aluum purgant. Alijs autem diebus fodientes foueam uno pede altam *σουλίσ*, hoc est, illa dolabellam quam tradi nuper accedentibus diximus, demissa ueste sese diligentissime contegentes, ne scilicet splendori diuino iniuriam faciant, in eadem fouea ab onere uentris leuantur, ac deinceps terram quam effoderant reducunt: idque ipsum faciunt in locis secretissimis: & cum naturalis sit ista purgatio, nihilominus tamen solenne habent, ut quasi ab immunditia diluantur. Discernuntur autem inter se, secundum susceptæ abstinentiæ tempora, in ordines quatuor: tantumque hi qui iuniores sunt, inferiores præcedentibus æstimantur, ut si aliquos eorum contigerint, quasi à contrectatu alienigenæ diluantur. Viuunt autem quam longissime, ita ut plurimi eorum usque ad centenariam proferantur ætatem, propter simplicitatem uictus, ut equidem puto, & institutionem bene in omnibus ordinatam. Sunt etiam contemptores aduersorum: cruciatus siquidem uincunt firmitate consilij. Mortem uero, si cum decore obeunda sit, iudicant etiam immortalitate meliorem. Prodidit autem eorum in omnibus negotijs animos, bellum quod gestum est cum Romanis. Tunc siquidem per artuum confractiones & ignes, ac per tormenta omnigena transeunt, ut uidelicet uel in legislatoris aliquid loquerentur iniuriam, uel ciborum quippiam quod non solent ederent, ad neutrum horum potuerunt compelli: sed neque deprecari suos tortores, aut inter ipsa flere supplicia: in medijs quinimo cruciatibus subridentes, & eis qui tormenta admouerant illudentes, constantes animas cum quadam hilaritate reddebant, scilicet quasi qui eas essent denuo recepturi. Opinio quippe apud illos firmata consistit, corruptibilia quidem esse corpora, materiamque eorum non esse perpetuam: animas autem immortales semper manere.

per manere, & de æthere subtilissimo commeantes, quasi catceribus ita corporibus implicari, uelut quas illecebra naturalis attraxerit. Cum uero fuerint à carnalibus releuata uinculis, quasi de seruitute longissima liberatas, ita ilico lætari eas, sublimescq; ferri. Et quidem bonas, concinentes in hoc Græcorum sententijs, pronunciant ultra Oceanum degere, ubi eis sit reposita perfructio: illic quippe esse regionem, quæ neq; imbribus, neq; niuibus, neq; æstibus, aggrauetur: sed quam Oceano oriens Zephyrus, & leniter aspirans amœnet. Malis autē animabus procellosa loca & hyberna delegant, plena gemitibus exercendarum sine fine pœnarum. Videntur autem mihi secundum hanc ipsam intelligentiam Græci quoque fortibus suis; quos Heroas & semideos uocauerūt, beatorum insulas sequestrasse: improborum autem animabus locum apud inferos impiorum: in quo etiam cruciari quosdam commentati sunt, Sisyphos uidelicet, & Tantalos, & Ixiones, & Tityos: principio quidem immortales esse animas existimantes, ob adhortationem utiq; uirtutis dehortationemq; nequitiae: bonos quippe fieri in huius uitæ conuersatione meliores, per spem bonorum etiam post lucem redhibendorum: improborum autem impetum retardari æstimantes: quoniam & si in huius uitæ spatio latuerint, post obitum tamen sint immortalia tormenta passuri. Hæc sunt ergo, quæ Esseni de diuinitate animæ philosophantur, planè illecebram ineuitabilem eis, qui semel de eorum sapientia gustauerint, reponentes. Sunt autem in eis, qui etiam futura nosse promittant, sacris uidelicet libris, & uarijs sanctificationibus, prophetarumq; dictis à primis ætatibus adhærentes: raro autem accidit, ut prædictiones eorum frustratio consequatur. Est autem aliud etiam Essenorum collegium, cibos quidem & mores legesq; similes cum prioribus habens, distās uero opinione de cōiugio. Maximam siquidem uitæ hominum partem, successionem scilicet, amputare eos qui abstineant nuptijs arbitrantur: quippe si in eandem omnes uelint ire sententiam, defecturum confestim genus humanum. Nihilominus autem cum tanta ipsi moderatio- ne conueniunt, ut per triennium explorent ualitudinem fœminarum: & si constanti purgatione apparuerint idoneæ partui, ita eas in matrimonia asciscunt. Nemo tamen eorum cum prægnante concumbit: ut ostendant, quod nuptias non uoluptatis, sed liberorum causa inierint. Lauantibus autem fœminis, ita ut uiris perizomatium inest amictus: Tales sunt mores huius collectionis. Duorum autem priorum ordinum, Pharisei dicuntur, qui certiore legalium rituum notitiam profitentur: & hi primum dogma habent, ut fato & deo uniuersa deputent: & quidem uel agere quæ iusta sunt, uel negligere, secundū maiorem partem esse in hominibus profitentur: adiuuare tamen in singulis & fatum. Animam autem omnem quidem incorruptam esse, transire autem in alia corpora solas bonorum, improborum autem interminabili supplicio cruciari. Sadducei porro, secundus ordo, fatum omnino negant: & deum extra omnem mali patratiōem inspectionemq; constituunt. Aiunt aut electioni hominū uel bonum uel malum esse propositum: & secundum uoluntatem propriam, alterutrū unicuiq; contingere. Animarū autem generaliter uel supplicia denegant uel honores. Et Pharisei quidem sociabiles, & qui studeant se mutua dilectione complecti: Sadducei uero & inter se feris moribus discrepantes, & conuersatio eorum circa exteros inhumana: Hæc sunt quæ de Iudæorum philosophis dicenda reperi: nunc ad inceptum reuertor.

Pharisei

Sadducei

De Pilati

AN. 18. c. 5

AN. 18. c. 5

Archelai ethnarchia in prouinciam redacta, reliqui, id est, Philippus & Herodes, qui cognominabatur Antipas, tetrarchias suas regebant. Salome enim moriens Iuliae Augusti coniugi toparchiam quam rexerat, & Iamniam, & in Phaselide palmeta testamento reliquit. Delato autem ad Tiberium Iuliae filium Romano imperio post mortem scilicet Augusti, qui praefuit rebus annis septem & quinquaginta, mensibus sex, diebus duobus, manentes in tetrarchiis suis Herodes ac Philippus: hic quidem iuxta fontes ipsos, è quibus Iordanis flumen exoritur, in Paneade condidit ciuitatem, quam Caesaream uocitauit: aliamque in inferiore Gaulanite, quam Iuliadem nominauit. Herodes uero in Galilaea Tiberiadem, in Peræa autem cognominem Iuliae. Missus autem à Tiberio in Iudaeam Pilatus cum curandam accepisset regionem, nocte intempesta opertas in Hierosolymam intulit imagines Caesaris, quae res post triduum grandem inter Iudaeos suscitauit tumultum: nam qui aderant stupore permoti sunt, quasi iam profanatas leges suas uiderent. nullum enim fas esse dicunt collocari in urbe simulacrum. Ad querelam autem eorum qui in ciuitate erant, subito etiam ex agris multitudo confluxit. Euntés autem ilico Caesaream ad Pilatum, intentissime deprecabantur, ut ab Hierosolymis auferrentur imagines, & eis iura patria seruentur. Pilato autem supplicantibus abnuente, circa domum eius proni corruerunt: & immobiles quinque diebus continuis noctibusque mansere. Post autem Pilatus tribunal ascendens, studio magno conuocat multitudinem Iudaeorum, quasi qui eis uellet dare responsum: cum subito milites accepto signo (sic enim iam fuerat praeparatum) armati circumsteterunt Iudaeos: circumdataque triplici acie, Iudaei quidem stuporis erant pleni, uidentes insperatam rerum faciem. Tunc Pilatus denuncians trucidaturum se omnes, nisi imagines Caesaris susciperent, annuit militibus ut educerent gladios. Iudaei autem quasi uno consilio omnes subito corruerunt, & ceruices audatas excipiendis ictibus pararunt, uociferantes uniuersos se interfici magis uelle quam legem profanari. Tunc Pilatus circa religionem studium populi demiratus, confestim de Hierosolymis statuas iussit auferri. Deinde uero conturbationem alteram commouebat: Est apud eos sacer thesaurus, quem Corban dicunt, hunc ad inductionem aquarum iussit expendere: erat autem inducenda aqua ab stadiis trecentis, ob hoc itaque uulgi oriebantur querelae: ita ut etiam Pilati qui Hierosolymam uenerat, cum clamore circumdarent tribunal. Ille autem praueiderat tumultum eorum: siquidem populo permiscuit armatos milites, qui tunc essent priuatorum uestibus induti: praecipitque ut gladiis quidem non uterentur, fustibus autem acclamantes ferirent. Sicque compositis rebus, dat ex tribunali signum, confestimque caedebantur Iudaei: quorum multi quidem plagis, multi uero se inuicem conculcantes, in fuga misera contritione perierunt. Tunc ad calamitatem interfectorum stupens multitudo conticuit: atque ob hoc accusator Herodis tetrarcha Agrippa, qui fuit filius Aristobuli, quem pater Herodes interfecit, ad Tiberium uenit. Illo autem non suscipiente accusationem, residens Romae & reliquorum quidem potentium notitias ambiebat: maximis autem colebat officiis Germanici filium Caium, cum adhuc esset priuatus. Et quodam die inter copiosum epularum apparatus, quibus eum demerebatur, ad ultimum extensis manibus, aperte deum coepit precari, celeriter illum mortuo Tiberio dominum cunctorum uidere. Hoc cum quidam è familiaribus

familiaribus eius Tiberio nunciasset, statim concludi iussit Agrippam: qui & sub grandi ærumna, usq; ad mortem Tiberij, in carcere per menses sex tenebatur. Sed defuncto eo, post regnum annorū duorum & uiginti, sex mensium, trium dierum, succedens in imperium C. Cæsar absoluit Agrippam uinculis, & tetrarchiam Philippi (iam enim is decesserat) ei tradidit, regemq; appellauit. Cum uenisset autem in regnum Agrippa, Herodis tetrarchæ cupiditates per inuidiā suscitauit. Iratabat autem eum maxime in spem regni Herodias uxor, exprobrans ei socordiam, & dicens, quia per id quod noluerat ad Cæsare nauigare, careret potestate maiore: nam cum Agrippam ex priuato regem fecisset, quomodo dubitaret illum ex tetrarcha eodem honore donare? His adductus Herodes, uenit ad Caium, à quo ob auaritiā uehementer increpitus, ad Hispaniam fugit: secutus eum quippe fuerat accusator Agrippa, cui etiam tetrarchiā illius C. Cæsar adiecit. Atq; ita Herodes quidem in Hispania, peregrinante secum etiam uxore, decessit.

De C. Cæs.
ligulaAn. lib. 18
cap. 14

De superbia Caij & Petronio præside

Cap.

IX

CAius uero Cæsar intantum cōtumeliose abusus est fortuna, ut etiam & deum se putaret, & uellet uocari. Patriam quoq; suam multorum nobiliū cæde truncauit. Extendit autem impietatem suam etiam in Iudæam: Petronium deniq; cum exercitu Hierosolymā misit, præcipiens ut in templo statuas eius locaret: quas nisi susciperent Iudæi, contradicentes quidem ex his interficeret, reliquam uero multitudinem captiuaret. Per mouebat autem hoc profecto deum. Et Petronius quidem, cum tribus legionibus, multisq; e Syria auxiliariis properabat in Iudæā ex Antiochia. Iudæorū uero quidā non credebant famæ bellum nuncianti. qui uero credebant, nihil de resistendo poterant comminisci. Celeriter autem in omnes peruadit metus, nam iam Ptolemaidem peruenerat exercitus. Est autem hæc ciuitas Galilææ littore in magno campo sita: circumdatur autem montibus ab orientali plaga per sexaginta stadia disparatis, sed ad Galilæam pertinentibus: à meridiana autem Carmelo, qui abest stadijs centum uiginti: à septentrionali quoq; monte qui est altissimus, quem uocant incolæ scalam Tyriorum: & hic autem distat stadijs centum. Ab ea aut urbe distans duobus stadijs præterlabitur fluuiolus, quem uocant Belem, exiguus prorsus: cui prope est sepulchrum Memnonis, habēs iuxta se centum ferè cubitorum spatium, sed admiratione dignissimum: Est enim specie uallis rotundæ, uitream emittens arenam: quam cum exhauferint multæ naues, pariter accedentes, locus idem rursus impletur. Ventī siquidem quasi dedita opera, conuehunt illuc de circumstantibus supercilijs arenam istam, utique communem: locus autem metalli, statim in uitrum quod susceperit mutat. Mirabilius quoque mihi illud uidetur, quod iam conuersæ arenæ in uitrum, quæcunque pars super margines loci ipsius fuerit iacta; in communem arenam denuo conuertitur. Igitur loci quidem illius natura talis est. Iudæi autem cum mulieribus & filijs collecti in campum, in quo est sita Ptolemais, Petronio supplicabant, principio ob patrias leges, deinceps uero etiam pro suo statu: Ille aut ob multitudinem precantium & precum inflexus, exercitū quidem & statuas in Ptolemaide reliquit: procedens aut in Galilæam, & conuocās in Tiberiadem tam populū Iudæorum q̃ omnes eorū nobiles, & uim Romani exercitus cœpit exponere, & minas Cæsaris: his addens, quod & contumeliosa esset supplicatio Iudæorum: cum omnes siquidem gentes quæ parebant imperio Romano, in suis urbibus inter reliquos deos, imagines quoq; Cæsaris locauissent

An. lib. 18
cap. 15Situs Pto/
lemaidosSepulchrum
Memnonis

locauissent, soli Iudæi istud abnuerent. hoc siquidem quasi ab imperio deficere esset, etiam cum iniuria præsentis. Illis uero contra hæc legem moresque patrios allegantibus: & quia ne dei quidem simulacrum, nedum hominis, nec solum in templo, sed neque in profano aliquo totius regionis loco fas sibi esset locare: arripies dictum Petronius respondit. Sed & mihi domini mei lex seruanda est. si eam quippe transgrediar, uobisque parcam, iuste animaduersione subibo. Impugnabit sane uos, non Petronius, sed ille a quo sum missus. nam & ipse æque ac uos cogor implere quæ iussa sunt. Ad hæc tota multitudo unanimiter succlamauit, ante legis temerationem omnem se libenter subire perniciem. Sedato autem eorum clamore, Petronius ait. Pugnare ergo aduersus Cæsarem estis parati? Responderunt Iudæi, pro Cæsare quidem & populo Romano se per dies singulos offerre sacrificia: si autem in templo imagines æstimet collocandas, debere eum totam Iudæorum gentem prius immolare: præbere se quippe iugulos cum mulieribus & paruulis ei, qui interficere uoluisset. Ad hæc admiratio Petronium miseratioque peruasit, intuentem & insuperabilem religionem uirorum, & tantum uulgus ad mortem constanter paratum. Et tunc quidem infectis omnibus recesserunt. Postridie autem ac deinceps summates eorum priuatim uiritimque compellans, populum quoque publice alloquens, nunc quasi consulens admonebat, interdum etiam minabatur, extollens & uirtutem Romanam & indignationem Cæsaris: inter hæc etiam suam necessitatē, cui essent excquenda præcepta. Sed illis ad nulla horum experimenta cedentibus, cum uideret etiam sementem regionis intercipi (ipsum quidem anni tempus erat, & quinquaginta penè continuis diebus multitudo in urbe otiosa morabatur) ad ultimum conuocatis omnibus, ait, sibi met periculosam rem se uelle aggredi. Aut enim, inquit, deo cooperante placabo Cæsarem, ac uobiscum saluabor libenter: aut illo in ultionem irritato, pro tanta multitudine impendam animam meam. Atque ita dimissis turbis, multa pro eo uota facientibus, Antiochiam ab Ptolemaide reuocauit exercitum: atque illinc confestim misit ad Cæsarem, referens & quo apparatu in Iudæam irruisset, & quod tota gens supplicasset: quibus si abnuendum putaret, nosset cum uiris etiam prouinciam esse perdendam. Seruare siquidem ipsos legem patriam, & nouis præceptis uehementer obsistere. His epistolis respondit Caius immodice, comminans Petronio mortem, quoniam iussionum suarum segnis executor fuisset. Sed scriptorum talium uectores per tres continuos menses contigit aduersa tempestate retineri: alij autem exitum C. Cæsaris nuntiantes, prospere nauigauerunt: denique ante septem & uiginti dies epistolas Petronius accepit, finem Cæsaris indicantes, quam illi peruenirent, qui comminantia scripta portarent.

De imperio Claudij & regno Agrippæ ac morte

Cap. X

AN. 19. 64. 3

CAio igitur per dolum interempto, qui regnauerat annis tribus, mensibus sex, rapitur in regnum ab eo exercitu qui Romæ erat, Claudius. Senatus autem, referentibus consulibus Sentio Saturnino & Pomponio Secundo, mandat tribus cohortibus urbanis ut essent præsidio ciuitati, & ipse frequens in capitolium conuenit: & propter immanitatem Caij, bellum agi cum Claudio decernebat, uolens imperium ad optimates reducere: ut sicut olim, ad regendum dignissimi eligerentur. Accidit interim ut Agrippa adueniret: quem cum & senatus in concilium & in castra Claudius euocasset, ut scilicet eo strenuo adiutore uteretur in quibus res posce-
retuidens. Agrippa Claudium iam esse opibus Cæsarem, ad eum perrexit: quem ille ilico

AN. 19. 64. 4

ille ilico legatum ad senatum misit, indicantem suum propositum, quoniam primo quidem inuitus ab exercitu raptus sit, & iniquū esse, si militum erga se studia tam religiosa defereret, imò tutam aliter suam non esse fortunam: iam enim ad inuidiam satis fore, quod in regnum uocatus sit. Deinde administrare paratum esse rem pub. non ut aliquis tyrannus, sed ut princeps benignus: sufficere sibi quippe honorem nominis. De singulis autem negotijs communem omnium stare sententiam. nam & si non natura esset modestus, locuples tamen moderandæ potestatis exemplum Caij morte esse propositum. Quæ cum detulisset Agrippa, respondit curia, quasi quæ militi suo bonisq; consilijs fideret, nolle se subire uoluntariam seruitutem. Sed accepto patrum responso, Claudius rursus misit Agrippam, nuntiantem eis, se non posse adduci ut eos proderet, quorum consensu in imperium esset accitus. Inuitum autem se initurum esse pugnam aduersus eos, cū quibus conflagrare minime uellet: proinde eligendum esse locum extra ciuitatem in quo conflagrent. neque enim fas esse, propter illorum peruersitatem, patriam ciuili cæde fœdari. Et Agrippa quidē ista senatui nunciauit. Inter hæc unus ex illis militibus, qui cum patribus erant, educens gladium: Cōmilitones, inquit, quibus perturbati causis parricidia perpetrare cupimus, & concurrere aduersus propinquos nostros Claudium secutos: maxime cum habeamus imperatorem quē in nulla re culpāre possimus, & ad quem cum iustis magis allegationibus quā cum armis egredi debeamus. Hęc dicens, per mediam egressus est curiā, omnibus se militibus cōsecutis. Hoc exemplo optimates deserti, in magno mœtu esse cœperunt. ac deinceps uidentes sibi aduersationem tutam nō esse, secuti milites, ad Claudium transierunt. Occurrebant autē eis pro muris stricctis gladijs hi qui fortunę regis ambiciosius adulabantur: & penē accidit ut progressi quinq; interficerentur, ante scilicet quā militū impetum Cæsar agnosceret: nisi accurrens Agrippa, imminentis ei facinoris periculū nunciasset: dicens quod nisi coercuisset exercitum, iam in sanguinē ciuium furentē, confestim amissurus esset omnes per quos conspicuum esset imperiū, fieretq; solitudinis imperator. Hęc audiens Claudius, cōtinuit militū impetum. Suscepit autē in castris aduenientē senatū, & indulgenti honore complexus, egressus cū patribus confestim obtulit deo uictimas, ut mos est pro imperio supplicari. Agrippā quoq; protinus donat regno paterno uniuerso, adiiciens ei etiam illa quæ Augustus Herodi donauerat, Trachonitidē scilicet & Auranitidē: præter hæc autē aliud quoq; regnū, quod Lyfaniæ uocabatur. Et populo quidem donationē hanc per edictū indicauit. Patribus autē præcepit, ut incisam æreis tabulis in Capitolio collocarent. Donat autē etiam fratrem eius Herodem, qui gener eiusdem erat, Berenicę iunctus reginę Chalcididis. Opinione autē celerius Agrippæ dati regni census maximus affluebat: quā sanē pecunia, nō ille in rebus exiguis abutebatur, sed talem murum Hierosolymis circundare cœpit, qualis, si potuisset absolui, inefficacem prorsus obsidionem Romanis oppugnantibus effecisset. Sed antequam impleteret opus, decessit in Cæsarea. Regnavit autē annis tribus. Ante quoq; cū Tetrarchiam regeret, alijs tribus annis tenuerat potestatem. Reliquit filias tres ē Cypride natas, Beronicen, Mariammen atq; Drusillam: filium autē ex eadem ipsa coniuge, nomine Agrippam. qui cum admodum paruulus esset, Claudius regnum in prouinciā redegit, in cuius procuratorem missus est Cestius Festus: post hunc autē Tiberius Alexander: qui nihil de consuetudine patria immutantes, gentem in pace tenuerunt. Post hæc uero & Hero-

An. li. 19
cap. 5

An. lib. 19
cap. 7. 8

Ff des

des, qui regnabat in Chalcide, decessit, relinquens ex fratris quidē filia Berenice filios duos, Berenicianum & Hyrcanū: ex priore autē Mariamme, Aristobulum. Alius quoq; eius frater Aristobulus mortuus fuerat priuatus, relicta filia Iotapa. Hi quidē erant (sicut diximus) liberi Aristobuli, qui fuerat Herodis filius. Alexander autē & Aristobulus nati fuerant Herodi ē Mariamme, quos ipse parens occidit. Alexandri autem posterī in maiori Armenia regnauerunt.

De uarijs tumultibus in Iudæa & Samaria.

Cap. XI

Post obitum autem Herodis, qui regnauit in Chalcide, Claudius Agrippam filium Agrippæ in patruī sui regno constituit. Alterius autem prouinciæ suscepit curam post Alexandrum Cumanus, sub quo oriri cœperunt tumultus, & denuo Iudæos calamitas comprehendit. Cōueniente quippe multitudine ad diem festum azymorum in Hierosolymam, stante cohorte Romana super porticum templi (armati quippe milites semper custodiebant festos dies, ne quid conuenientes populi nouare auderent) unus ē militibus reductis turpiter uestimentis inclinans posteriora sua obuertit ad faciem Iudæorum: & ad hunc habitum uocem emittens similem succlamauit. Ob quod factum tota cœpit multitudo conqueri, ita ut circumstarent Cumanum, ad supplicium militem deposcentes. Ex his autem inconfulti iuuenes, & quasi natura apti ad seditiones mouendas, in rixam grauissimam prosiliebant: continuo quippe saxa rapientes, percutiebant milites. Tunc ueritus Cumanus, ne totius in eum uulgi impetus fieret, plures euocauit armatos: qui cum essent portibus immissi, metus grauis incidit Iudæis. Statimq; in fugam uersi, relicto templo refugere cœperunt. Tanta autem peregressus de constipatione obtritio facta est, ut conculcatione mutua super decem milia hominum consumpta sint. Facta est autē uniuersę genti luctuosa festiuitas, & planctus per domos singulas personabat. Successit autem huic calamitati latrocinantium tumultus. Iuxta Bethorō quippe, per uiam publicam, Stephanus quidam seruus Cæsaris supellectilem quandam ueliebat, quæ ab irruentibus direpta latronibus est. Cumanus autē ad inquisitionem mittens, eos qui in proximis uicis essent, uinctos ad se adduci iussit, obijciens quod latrones illos non comprehendissent: qua occasione, quidam militum in uico quorundam libros sacrę legis offensos discidit atq; combussit. Iudæi autē quasi totam religionem inflammata uiderent, undiq; confluerunt: & uelut machinamento aliquo, ita ui superstitionis attracti, omnes ad unam euocationem ad Cumanum Cæsaream concurrunt: precantes ut militem, qui tantam contumeliam deo legiq; eius intulisset, non relinqueret impunitum. Ad hæc ille (uidebat enim multitudinem nequaquam quieturam, nisi aliqua esset satisfactio sedata) adiudicatū militem per medium populum ad supplicium iussit abduci: sicq; Iudæi placatis animis recesserunt. Denuo autem Galilæorum & Samaritanorū conflictus exoritur. In uico enim, quem Geman uocant, qui est in magno Samarię campo situs, quidā Galilæus de numero Iudæorū ad festiuitatem ascendēs interficitur. Ad quod factū multi ex Galilæa regione concurrerunt, ut cum Samaritanis configerent. Horum autē nobiliores cōuenerūt ad Cumanū, rogantes, ut antequam grauis calamitas oriret, transiret in Galilæam: & in eos, qui autores essent homicidii, uindicaret. Cumanus uero his negotijs quæ habebat in manibus postponens illorū petitiones, sine effectū precatores remisit. Nunciato igitur homicidio Hierosolymā, omnis multitudo cōmota est: & relicta diei solennitate, in Samariam uulgus impetum fecit, sine ullo duce

De illo qui sacros libros combussit

duce, nec cuiquam principum suorum retinenti acquiescentes. Latrocinij autem eorum & tumultus, quidam Dingen filius Eleazarus, & Alexander, principes erant: qui in Acrabatenæ regioni conterminos irruentes, promiscuâ edidere cædē, & à nullius ætatis exitio temperantes, uicos etiam inflammauerunt. Cumanus autē hæc audiens, adduxit secum unam equitum alam, quæ uocatur Sebastenorum, ut auxilio his qui uastabantur esset: sicq; eorū multos qui Eleazarum erant secuti, cōprehendit, plures quoq; interfecit. Ad reliquam autem multitudinē, qui in uastandos Samaritanorum fines irruerant, principes gentis de Hierosolymis concurrerunt: operitq; cilicis, & aspersis cinere capitibus precabantur, ut ab incepto desinerēt: nec propter exercendam in Samaritas ultionē, ad Hierosolymæ perniciem Romanos cōmouerent: misererentur autē patriæ suæ atq; templi, filiorūq; & coniugum propriarum, neq; omnia pariter in discrimen adducerēt, neq; ob unius Galilæi uindictam cuncta disperderent. His acquiescentes Iudæi, à negotio recesserunt. Multi autē per idem tempus in latrocinia cōspirabant: sicut ferè solet insolētia crescere rebus quietis: per quæ in omni regione agebantur rapinæ, & audaciss. quisq; reliquis uim afferebat. Tunc Samaritarum primates ad Numidium Quadratū, qui Syriam procurabat, Tyrum uenerunt, uindicari de his qui regionem eorum deprædati fuerāt postulantes. Præsto autē fuerant etiam Iudæorum nobiles: & Ionathas, filius Ananī, princeps sacerdotum, obiecta diluens allegabat, initium quidem tumultus Samaritas fuisse, qui primi homicidiū perpetrassent: causam tamen calamitatum postea secularum præbuisse Cumanum, qui inter principia autores cædis nolisset ulcisci. Tunc Quadratus utranq; partem interim distulit, dicens se cum ad ipsas regiones uenisset, diligenter singula inquisitum: deinceps uero progressus Cæsaream, eos omnes quos Cumanus uiuos ceperat, in crucem sustulit. Inde cū Lyddam uenisset, denuo audiuit Samaritanorum querelas, & accitos Iudæorum decem & octo uiros, quos cognouit pugnæ fuisse participes, securi percussit. Duos autē principes sacerdotum, Jonathan & Ananiam, eiusq; filium Ananum, & nonnullos alios Iudæos nobiles ad Cæsarem misit: similiter autem & Samaritarum nobilissimos quosq;. Præcepit etiam Cumano, & Celeri tribuno, Romam nauigare, reddituros Claudio rationem, pro his quæ in regione gesserant. His ita cōpositis à Lydda ascendebat Hierosolymam: & inueniens multitudinē festiuitatem azymorum celebrantem sine ulla conturbatione, Antiochiam rediit. Romæ autem Cæsar auditis allegationibus Cumani & Samaritanorum (aderat autem etiam Agrippa, Iudæorum causam magna cōtentione defendens: siquidem & Cumano multi potentium aderant) pronuncians aduersus Samaritas, tres eorum nobilissimos iussit interfici: Cumanum autē in exiliū deportari. Celerem autem tribunum uinctum Hierosolymam missum, Iudæis ad suppliciū tradidit, ut per urbem tractus, capite plecteretur. Posthæc Felicem Pallantis fratrem misit ad Iudæos, qui & eorum prouinciā cum Samaria & Galilæa curaret. Agrippam uero de Chalcide in regnum maius transtulit, tradens ei illā quoq; prouinciā, quæ Felicis fuisset. Erat autē ista Trachonitis & Batanæa, & Gaulanitis. Addidit autē regnum etiam Lysaniæ, & tetrarchiam, quam Varus rexerat. Ipse autem per annos tredecim, menses octo, dies triginta administrato imperio, decessit: successorē regni Neronem relinquens, quem Iuadelis Agrippinæ uxoris suæ in imperium cooptauerat, & quidem cū legitimum haberet filium, Britannicum ex Messalina natum, priore scilicet coniuge, & Octa-

*De cōspiratiō
ne latronum*

*Claudio mortuo
Nero successit*

uiam filiam, quam ipse priuigno collocarat Neroni. Susceperat autem ex Agrippina Antoniam. Et Nero quidem, quemadmodum per magnitudinem felicitatis & opum, abusus sit fortuna: & qualiter fratrem suum, atque uxorem, matremque interfecit, post quos in omnes proximos immanitatem suam conuertit, atque ut ad ultimum per amentiam ad histrionum opera scenamque peruenerit, quoniam scio esse narratione molestum, silentio præterire melius puto.

De tumultibus in Iudæa sub Felice.

Cap. XII

An. lib. 20
cap. 11

Conuertar autem ad narranda, quæ ab eo aduersus Iudæos gesta sunt. Minorem igitur Armeniam regnandam Aristobulo dedit, Herodis filio. Regno autem Agrippæ quatuor urbes addidit cum agris ad singulas pertinentibus: in Peræa scilicet regione, Abilam & Iuliadem: in Galilæa autem Tarichæam & Tiberiadem. Reliqua autem Iudææ Felici procuranda dedit. Hic principem latronum Eleazarum, qui per uiginti annos regionem fuerat depredatus, aliosque cum eo multos cepit, uinctosque Romam misit: Aliorumque quos in crucem sustulit, latronum uel in cõmunione sceleris deprehensorum popularium, fuit penè innumerabilis multitudo. Sic autem regione purgata, aliud genus latrocinantium in Hierosolymis oriebatur. Hi

Sicarij

autem sicarij uocabantur, die claro, & in media ciuitate passim quosque interficiētes. Potissimum uero diebus solennitate festiuis immiscebantur uulgo, sicas sub ueste gestantes. His inimicos interficiebant: ac deinceps collapsis hominibus, illi inter reliquos de scelere querebantur: qua fraude extra suspicionem manebant, diuque latuerunt. Primus igitur ab eis Ionathas pontifex interficitur. Post hunc autem quoti die plurimi cædebantur, atque ipsis calamitatibus molestior timor ciuitatem premebat: sicut enim in medio bello, per singula momenta omnes mortem opperiebantur. Circumspiciebant autem eminus quosque appropinquantes: & neque amicis suis fidere poterant, dum tamen in medijs suspicionibus atque custodijs nihilominus interficerentur. Tanta erat latrocinantium temeritas, & ars quædam latendi.

An. li. 20
cap. 12

Ad hæc autem alia etiam malorum collectio facta est, cæde quidem abstinentiū, sed consilijs magis impiorum, quæ pars non minus quam sicariorum felicitatem urbis statumque corrumpit. Seductores namque homines & circumuentores, sub specie religionis nouis rebus studentes, uulgus insanire fecerunt. nam in solitudines egrediebantur, promittentes deum signa eis ostensurum libertatis. Contra quos Felix (uidebantur quippe femina defectionis esse) mittens equites atque pedites armatos, magnam multitudinem interfecit. Maiore autem plaga Iudæos afflixit Aegyptius quidam pseudopropheta. Adueniens quippe in prouinciam, magus cum esset, prophetæ opinionem sibi arrogans, triginta ferme milia hominum congregauit, quos uana seductione deceperat. Et circumducēs eos de solitudine in montem qui uocatur Oliuarum, inde in Hierosolymam nitebatur ascendere: depulsoque Romanorum præsidio, in populares exercere dominationem. Vtebatur autem stipatoribus, qui ad id facinus conuenerant. Præuidit sanè eius impetum Felix: & occurrens cum ipsis Romanis armatis, quos etiam Iudæorum reliqua multitudo iuuabat, iniit cõflictum. Et Aegyptius quidem cum paucis fugit. Plurimi autem qui cum ipso fuerant, cõprehenfi atque uinculis traditi sunt. Reliqua uero multitudo in regiones proprias dispersa est. Compressis uero his etiā, sicut ferè in ægro corpore, rursus pars altera tumescebat. Magi enim quidam & latrones collecti, multis afflictionem inducebant: & quasi ad libertatem uocabant, mortem apertissimam cõminantes his,

De Aegypcio
pseudopro
pheta

qui

qui Romanorum principatui obedire uoluissent: ut uel reluctantes auerterent eos, qui spontaneam ferrent seruitutem. Dispersi ergo per totam regionem diripiebant quorumq; potentiũ domos, eosq; insuper trucidabant: inflammabant etiã uicos, ita ut desperatione eorũ tota Iudæa protinus impleret. Et hoc quidem bellũ indies ingrauescebat. alter aut tumultus ortus est circa Cæsaream, inter Iudæos scilicet qui ibi permixti habitabant, & Syros, seditione cõmoti. Hi siquidẽ postulabant, ut eorum fieret ciuitas, Iudæũ eius fuisse conditorem dicentes: erat aut rex Herodes. Aemuli uero, conditorem quidem confitebantur Iudæum, ipsam uero ciuitatem fuisse gentilium uindicabant. Neq; enim illic statuas & fana potuisse constitui, si ad Iudæos eam conditor pertinere uoluisset. Ob has ergo causas inter se populus uterq; iurgabat. Procebat aut usq; ad arma contentio: & quotidie ad confligendum ad daces quicq; partis alterutræ prosiliebant. Neq; enim Iudæorũ seniores cohibere tumultus gentis suæ poterant: & Græcis turpissimũ uidebatur, Iudæis inferiores uideri. Præstabant aut hi quidẽ diuitijs & corporũ uiribus. Græci uero auxilio militum: magna siquidem pars Romanæ manus, de Syria illo fuerat cõgregata: & quasi cognati, ad auxiliandũ parati erant Syris. Præfecti aut militum curabant cõprimere tumultũ: & pugnaces quosq; comprehensos, taureis ulciscabantur ac uinculis. nec tamen supplicia comprehensorum, impedimentum aut timorem reliquis inferebant: imò magis hoc ipso in seditionis iritabantur augmentum. Tunc demum Felix minaci edicto præcepit contumaces quosq; urbe discedere: nõ parentium aut immisilis militibus interfecit non paucos, quorum etiam bona direpta sunt. manente autem seditione, nobiles utriusq; partis electos, legatos misit ad Neronem, de iure disceptaturos. Successit autem ei Festus, & hos qui maxime infestabant prouinciam solícite persecutus, latronum plurimos comprehendit atq; interfecit.

An. lib. 20
ca. 13

De præsidibus Iudææ Albino & Floro.

Cap. XIII

Verum successor huius Albinus non eodem modo negotijs præfuit. neque enim fuit aliqua malignitatis species, quam ille præterierit. Denique non solum causis ciuilibus furabatur & diripiebat bona singulorum, neque solum tributorum additamentis in commune gentem grauabat: sed etiam quos ob latrocinia decuriones ciuitatum comprehenderunt, uel qui à prioribus iudicibus in custodijs erant relictĩ, accepta à cognatis eorum pecunia, liberauit: & is solum qui non dedisset, in carceribus quasi nocentissimus remanebat. Per idem tempus, eorum quoq; qui res nouare cupiebant, in Hierosolymis crescit audacia. Ex quibus sanè qui erant opulenti, Albinum largitione redimebant, ut eis tumultum mouentibus non indignaretur: pars autem popularis quæ non satis gaudebat quiete, Albini participibus iungebatur. Vnusquisque ergo improborum cohorte propria circumdatus, ipse quidẽ inter cæteros quasi princeps latronũ & tyrannus eminebat: stipulatoribus uero suis ad direptionem mediocrium abutebatur. Ita fiebat, ut hi quidem quorum uastabantur domus, tacerent: illi autem qui extra incõmodum steterant, metu ne similia patrentur, etiam officijs ambirent eos, quos constabat dignos esse supplicijs. in commune autem omnium fuit intercepta fiducia, & erat tunc multiplex dominatio, & semina captiuitatis futuræ iam ab illo tempore spargebantur. Cum sanè eiusmodi morum fuisset Albinus, tamen succedens ei Gessius Florus, optimum eum per comparisonem sui fecit uideri. Ille siquidem plura occulte & cū fraude nocuerat: Gessius uero iniquitates suas in uiueram gentem, tam palam

An. lib. 20
cap. 15

Malorum im/
punitas sub
Albino

An. li. 20
cap. 1

Ff 3 quasi

quasi gloriaretur exercuit: ac uelut non ad regendam prouinciam, sed ad damnatorum poenas carnifex missus, neque rapinarum ullum morem, neque afflictionum pretermisit. In miseris autem crudelissimus erat, in turpibus uero impudentissimus. Neque enim quis illo amplius offendit fallacia ueritatem, neque commentus est callidiores nocendi uias. Huic siquidem uiritim illatis dispendijs lucra quærere exiguum uisum est: sed totas simul dispoliabat urbes, & labes populis inferebat, tantum non uoce per totam regionem edicens, liberum esse omnibus latrocinari, dum ipse prædarum acciperet portionem. Denique ob illius auaritiam contigit totam penè de feri regionem, ita ut plurimi sedes patrias relinquentes, ad externas prouincias commigrarent. Donec autem in Syria Cestius Gallus prouinciam regebat, neque ausus quispiam Iudæorum est aduersum Florum ad eum mittere legatos. Cum uero instante Azymorum solennitate ipse Hierosolymam uenisset, occurrens multitudo, quæ facile tricies centenorum milium fuit, precabatur, ut gentis suæ calamitatibus subueniret, & pestem illam prouinciæ Florum ut eiceret clamitabat. Qui tamen quum sub populi ore esset, & Gallo assisteret, non solum nihil mouebatur, sed uoces illas etiam deridebat. Cestius tamen cõpescens impetum populi, & edicens quod deinceps placatiorem eis Florum redderet, regressus est Antiochiam. Deduxit autem eum usque ad Cæsaream Florus, illudens mendacijs, & Iudæorum genti bellum sedulo comminiscens, quo scilicet solo iniquitates suas occultari posse credebat. Pace siquidem permanente, habiturum se apud Cæsarem accusatores Iudæos: uerum si defectionem negociatus fuisset, maiore utique malo abducendam à se esse inuidiam peccatorum minorum. Igitur ut gens ab Romano abrumperetur imperio, sedulo indices augebat calamitates. Per idem tempus apud Neronem Cæsarienses gentiles uictores exitire, decretumque istud contestantes literas attulerunt: perque hoc bello Iudaico dabatur exordium, duodecimo scilicet anno regni Neronis, septimodecimo autem regni Agrippæ, mense Maio.

De Floro satiente in Iudæos Cæsarienses & Hierosolymitas. Cap. XIII

AD magnitudinem autem excitatorum de eo malorum, nequaquam idoneas causas habuisseprehenditur. In Cæsarea siquidem habitantes Iudæi, habebant synagogam prope locum, cuius erat dominus gentilis quidam Cæsariensis. & frequenter quidem egerant, ut ad eorum ius illa possessio iungeretur, multis partibus maius precium quam res meruerat offerentes. dominus autem loci preces eorum despexisse non contentus, ad maiorem dolorem ædificauit in loco tabernas, ita ut angustum eis transitum & prorsus coarctatum relinqueret. Primum igitur feruentiores aliqui iuuenum profluentes, ædificationem uetabant. Cum uero Florus hos à prohibendo cohiberet, non habentes Iudæorum nobiles quid agerent, inter quos erat etiam Ioannes publicanus, inflectunt Florum oblatione octo talentorum, ut ædificationem uetaret. Ille autem ob capiendum tantummodo, promittens se cuncta facturum, accepta pecunia statim de Cæsarea egressus est, uenitque in Sebasten, seditioni tribuens facultatem, quasi qui pugnae spatium Iudæorum summatibus uendidisset. Sequenti autem die, Iudæorum sabbato, cum plebs ad synagogam coisset, seditiosus quidam Cæsariensis uas samium ante ingressum eorum ponens, alites immolabat. Hoc factum Iudæos incoercibiliter accendit, & legem suam quippe contumeliam pertulisse, & locum ipsum dicebant fuisse pollutum. pars autem Iudæorum quæ erat constantior atque moderatior, denuo iudicibus esse conquerendum rebatur. Seditiosi autem & iuuentute

Cestius
GallusAn. lib. 20
cap. 15Exordium bel
li IudaiciPerfidia
Flori

& iuuenrute turgentes Iudæi, effundebantur in rixam. Stabant autem ad confligendum parati etiam Cæsariensium tumultuosiores. Ex composito quippe missus fuerat, qui pro synagogæ foribus immolaret: sicq̃ continuo est pugna commissa. Interueniens autem Lucundus, qui ad prohibendum erat relictus, præfectus equitum, uas illud quidem quod positum fuerat iussit auferri, & tumultum sedare pergebat. Cum uero superatus esset præ Cæsariensium uiolentia, Iudæi statim libros legis rapientes secesserunt in Nabata: regio quædam eorum hoc nomine appellatur, dirempta à Cæsarea stadijs sexaginta. Primates autē eorum duodecim, cum Ioanne in Sebasten ad Florum uenerunt, de his quæ acciderant conquerentes, & ut auxilio esset rogabant, quamuis reuerenter, tamen eum & de octo talentis admonentes. Ille uero ilico comprehensos eos uinciri iussit, arguens cur leges de Cæsarea auferre ausi fuissent. ob hoc igitur apud Hierosolymitas grauissima indignatio nascebatur: ueruntamen adhuc iram suam frenabant. Florus uero, quasi ad hoc operam suam locasset, ut bellum inflammaret, misit ad sacrum thesaurū, ut inde decem & septē talenta auferrentur, quasi eam pecuniam impensæ Cæsaris flagitaret. Tunc uero statim inuasit populum multa confusio: cōcurrentes ad templum, maximis uocibus nomen Cæsaris appellabant, ut à tyrannide Flori liberarentur orantes. Quidam autē seditiosorum, in Florum maledicta iacebant ultima: & canistrum circūferentes stipem eius nomine postulabant, quasi inops & miserrimus talibus indigeret auxilijs. His autē omnibus nihil est à cupiditate deterritus, sed multo magis ad deprædandū iritatus est. Deniq̃ cū deberet Cæsaream ueniens ignem belli illic nascentis extinguere, causasq̃ tumultuū submouere, pro quo etiā mercedem acceperat pactus: tamen cū exercitu equitū atq̃ peditum Hierosolymam contendit, ut Romanis armis ad quod uolebat uteretur, ac timore & minis urbem circundaret. Tunc populus lenire eius impetum uolens, obuiam militibus processit, cum solitis utiq̃ fauoribus, & Florum honorare officijs paratus. Ille uero præmittens cū equitibus L. centurionem, nomine Capitonem, discedere eos iussit: Neue eum, in quē tam grauiam maledicta iecissent, falso denuo honore deluderent. Oportere quippe eos, si uiri sunt fortes, animiq̃ cōstantis, etiam in præsentem effundere cōtumelias: nec solū in uerbis, sed etiā in armis amorem libertatis ostendere. His dictis exterrita multitudo, simul etiam militibus, qui cū Capitone uenerant, in medium uulgus irruētibus, diffugerunt anteq̃ Florū salutarent, aut militibus officia consueta redderent. Discedentes igit in domos, cū metu atq̃ humilitate peruigilē duxere noctē. Florus aut tunc quidem deguit in regia, postridie aut aduersum eos exstructo tribunali sublimius resedit: conuenientesq̃ sacerdotū principes, & ciuitatis uniuerfa nobilitas, astiterunt tribunali. His præcepit Florus, ut omnes qui maledicta in eū succlamassent, protinus dederent: edicens in ipsos esse, nisi reos produxerint, uindicandū. Ad hæc respondent Iudæi, populū quidē pacifica quæq̃ sentire, illis uero qui errauissent in uerbis, ueniā cōferendā postulabāt. In tanta siquidē multitudine, nihil esse mirandū, offendi aliquos temerarios, & per ætatē insipientes: esse aut impossibile, eorū qui deliquerint, discrimē agitari, cū & singulos nimirū poeniteat, & præ timore ad negandū sint parati. Debere tamē illū, si cōsuleret gentis quieti, & uellet Romano imperio seruare urbē, magis propter multos innoxios dare ueniam etiam paucis delinquentibus, quàm propter paucos improbos perturbare multitudinē tantam bonorū. Ad hæc uero ille magna indignatione inflammatus,

*Florus bellū
inflammat*

militibus exclamauit, ut forum rerū uenaliū, quod erat in superiori parte ciuitatis, diriperent, ac passim obuios trucidarent. Illi uero ad lucri sui cupidinem addita auctoritate rectoris, nō solum illum diripuerunt locū in quem fuerant immissi, sed in uniuersas insilientes domos, interficiebant habitatores. Fuga autē erat per angiporta omnia, & cædes eorum, qui cōprehendebantur: direptionis quoq; nulla species præteribatur. Multos autē etiam nobilium comprehendentes adduxerunt ad Florum, quos ille uerberibus laniatos in crucē sustulit. Deniq; omnis numerus illo interfectōrū die cum paruulis & mulieribus (neq; enim uel lactantibus pepercerant) fuit sexcenti & triginta. Grauiorem autem faciebat calamitatem uideri nouitas Romanæ calamitatis: quod enim nemo unquam prius, tunc Florus ausus est, ut uiros scilicet equestris ordinis pro tribunali flagellis cæderet, ac patibulis affigeret: quorum & si origo Iudæa, tamen Romana dignitas erat.

De alia oppressione Hierosolymorum dolo Flori.

Cap. xv

PER idem tempus rex quidem Agrippa Alexandriā erat profectus: ut Alexandrum, qui Aegyptum procurabat missus à Nerone, iure hospitis conueniret. Germanam autem suam Berenicen, Hierosolymis inuentam, & iniquitatem militum uidentem, grauis ob hoc angor inuaserat. & frequenter quidē præfectos equitum suorū, custodesq; corporis mittens ad Florum precabatur, ut a cede desineret. ille uero neq; in multitudinem interfectōrū, neq; in nobilitatē precatricis, sed tantū in lucra sua, quæ de rapinis congregarentur, aspiciens, contempsit annuere: impetus autem militum etiam aduersum reginam efferatus est. Non solum quippe sub oculis eius obuios quosq; multabant atq; trucidabant, sed etiam ipsam, nisi confugisset in aulam, interfecissent. Ibi autē peruigilē noctem cum intenta custodia egit, uerens utiq; irruptionem militum. Venerat autē Hierosolymam, ut uota deo solueret: His enim qui morbo uel alijs necessitatibus implicantur, mos est orare per triginta dies, antequam immolent hostias: abstinere quoq; uino, & capillos radere. Quem morē Berenice regina illis exercens diebus, nudipes etiam ante tribunal stetit, deprecans Florum: & præter quod nihil honoris habitum est, etiam de uita sua periclitata est. Hæc autem facta sunt sextodecimo die mensis Maij. Postridie autem conueniens multitudo in forum, quod erat in superiori parte ciuitatis, magnis clamoribus de his qui interfecti fuerant, querebantur: potissimum autē inuidiosē in Florum uoces erant: quod ueriti primates quiq; & pontifices, disruptis uestibus, & uiritim singulos cōprehendentes, postulabant, ut ab his uerbis, quorum causa mala tanta pertulerant, desinerent, neq; in maiorem indignationem Florū mouerent. Sicq; sedata est multitudo, tam reuerentia precantium, quā spe quod nequaquam Florus ultra in eos sæuaret. Ille autem uidens multitudinis tumultum fuisse compressum, angebatur: & denuo eam inflammare cupiens, pontifices cum nobilibus aduocauit. Itaq; unū ait argumentum fore, quod nihil ulterius de nouandis rebus cogitaret, si populus obuiam procederet militibus de Cæsarea uenientibus: ueniebant autem duæ cohortes. Qui cum conuocassent populum ad occurrendum, mandat centurionibus, ut nullam salutationem redderent obuiantibus Iudæis. ad quod si offensi petulanter quippiam essent locuti, statim in eos uterent armis. Pontifices ergo collecta multitudine in tēplo, precabantur ut occurrerent Romanis, & ante graue incommodum cohortes solenniter saluarent. His hortationibus seditiosi quiq; abnuebant, & ob interfectorum dolorē reliqua multitudo iungebatur audaci

Dolus Flori

audacibus. Tunc uero omnes sacerdotes omnesq; leuitæ, sacra uasa profèrentes ornatumq; templi, citharistæ etiam & cantores cum musicis organis procidebant ante multitudinem, & obnixissime precabantur, ut illum templi honorem custoditum esse uellent, neque ad direptionem uasorum sacrorum Romanos contumelijs incitarent. Erat autem uidere ipsos sacerdotum principes sparsis cinere capitibus, & pectora disruptis uestibus nuda monstrantes, nominatim singulos quosq; nobilium compellare, ac denuo in commune multitudinem precari, ne ob modicum peccatum patriam suam proderent his, qui direptioni eius inhiarent. Quam enim utilitatem uel militibus esse de Iudæorum salutatione tribuendam, uel illis quæ acciderant correctionem, si in præsentì procedere cessarent. At contra, si officiose susciperent solenniter uenientes, auferri Floro occasionem pugnæ: ipsos uero saluare patriam suam, & providere ne quid ultra quàm pertulerant, experirentur. His addunt, quod paucis seditiosis si tanta multitudo iungatur, hoc magis ad pacificum consilium suam deberent auctoritatem transferre. Tali hortatu multitudinem inflectentes, etiam ipsos seditionis autores quosdam quidem minis, quosdam autem sui reuerentia mitigauerunt: ac deinceps præcedentes cum quiete omni populo sequente, militibus obuiam prodierunt. Iamq; cominus factos salutauerunt: illis autem nihil respondentibus, seditiosi Iudæorum aduersum Florum, cuius hæc fierent consilijs, succlamauerunt. Confestimq; milites comprehendentes eos, cædere sustibus adorti sunt: atque in fugam uersos persequentes equites proculcabant. Corruebant autem multi quidem cum à Romanis cæderentur, plures autem cum se mutuo propellerent. In ipsis autem portis grauis facta est compressio, & unoquoq; alterum præuenire cupiente tardior fuga cunctis fiebat. Collabentium uero erat durus interitus. Suffocatu enim atq; conculcatu miseri disperibant, & neque ad sepulturam quisquam proximis suis cognoscendus remanebat. Irruebant autem etiam pariter milites immoderate, eos quos comprehendissent cædentes: & per ingressum qui Bezetha uocatur detrudebant multitudinē, transire cupientes ut Antoniam & templū obtinerent. Quos etiam Florus consecutus, eduxit de regia eos qui secum erant, & in arcem transire nitebatur. Frustratus tamen est eius impetus. Conuersus quippe aduersum eos populus repugnauit, & per tecta euadentes obruebant saxis Romanos. Qui cum superne uenientibus sagittis uincerent, nec possent defendere multitudinem quæ per angustos arctabatur ingressus, ad reliquum se exercitum qui erat in regia receperunt. Seditiosi autem uerentes, ne superueniens denuo Florus templum occuparet, per Antoniam extemplo ascendentes, porticus à templo ad Antoniam continentes interciderunt, quatenus auaritiam Flori de speratione compesterent. Nam cum diuinis inhiaret thesauris, proq; his in Antoniam transgredi niteretur, ubi intercisas porticus uidit, ab impetu conquieuit. Et conuocans sacerdotum principes atq; curiam, se quidem ait urbe digredi: præsidium tamen apud eos relinquere quantum ipsi uoluissent. Ad hæc illis respondentibus, nihil nouandum fore, si unam tantū relinqueret apud eos cohortem, dum tamen non illam quæ cum ciuibus paulo ante conflixerat: ob ea siquidem quæ pertulere populum illis militibus infensum esse: cohorte sicut precabantur mutata, cum reliqua manu Cæsarcam regressus est.

Gravis op
pressio po
puli

Seditiosi tem
plū occupant

De Politiano tribuno, & oratione Agrippæ ad Iudæos, ad obediendum Romanis hortantis. Cap.

XVI

Aliud

Aliud autem denuo pugnae consilium comminiscens, retulit ad Cestium, & Iudaeos defectionis criminatus est: impudenti mendacio, illos perpetrasse dicens, quaecunque eos pertulisse constabat. Nec sane principes Hierosolymorum quae gesta fuerant, tacuerunt: sed & ipsi & Berenice ad Cestium de his quae Florus ini- que in urbe egerat retulerunt. Ille autem susceptis literis partis utriusque, quid facto opus esset cum principibus deliberabat. Et quibusdam quidem uidebatur, cum exercitu in Iudaeam Cestium ire debere, & aut uindicare defectionem, si fuisset admissa, aut magis fidos reddere Iudaeis eorumque accolas. Ipsi tamen magis placuit aliquem de suis praere, qui & negotia & consilia Iudaeorum posset ei fideliter nunciare. mittit ergo tribunum Politianum, qui ab Alexandria reuertenti Agrippae circa Iamnam occurrens, & a quo fuisset missus, & ob quas causas indicat. Quo loci Iudaeorum etiam pontifices, & reliqui nobiles, eorumque curia adesse curauerant, ut circa regem scilicet officia nouarent. Postea uero quam illum congrua humanitate coluerunt, conuesti sunt quam potuerunt flebiliter de calamitatibus propriis, & inhumanitatem Flori explicauerunt. Quam licet argueret Agrippa, uafre tamen inuectionem suam in Iudaeos transtulit, quorum maxime miserebatur, uolens scilicet frenare eorum motus: ut per hoc ipsum quod uideretur nihil perpessi iniuriae, ab ultionis desinerent appetitu. Ad haec ergo quicumque egregii erant, & propter sua praedia desiderabant quietem, intelligebant regis redargutionem esse plenam benignitatis. Populus autem Hierosolymorum sexaginta stadiis obuiam progressus, officiose Agrippam & Politianum suscepit. Lamentabantur tamen interfectos coniuges mulieres: quarum plangoribus reliquus quoque populus ad lamenta conuersus, precabatur Agrippam ut genti consuleret. Succlamabant etiam Politiano, ut ingrederetur urbem, uideretque quae essent a Floro gesta: & ita ostendebant forum desertum domosque uastatas. deinceps uero per Agrippam suaserunt Politiano, ut is cum uno tantum famulo ad Siloam usque totam circuiret ciuitatem: quatenus ipsis cognosceret oculis, Iudaeos omnibus quidem alijs parere Romanis, soli autem Floro aduersari propter magnitudinem in eos factae crudelitatis. Ille igitur cum circuiisset urbem, & mansuetudinis populi sufficiens documentum teneret, ascendit in templum, quod etiam multitudinem conuocauit: & cum plurimis uerbis fidem eorum circa Romanos collaudasset, multa etiam ad conseruationem pacis hortatus, adorauit deum eiusque sancta: in eo tamen consistens loco, in quo licebat per religionem: sicque regressus ad Cestium est. uulgus autem Iudaeorum, ad regem pontificesque conuersus petebat, ut legati aduersum Florum ad Neronem mitterentur, neque de tanta caede tacentes suspicionem suae defectionis praeberent: uisum iri quippe eos principes capiendorum armorum fuisse, nisi praeuinentes ostendissent illum esse qui dedisset exordium. constabat autem multitudinem non esse quieturam, si legationem aliquis impedisset. Ad haec Agrippa, ordinari quidem legatos, qui Florum accusarent, inuidiosum putabat: despicere autem Iudaeos in bella commotos, neque sibi expedire cernebat. aduocata igitur concione Agrippa in xystum, & in suggesto constitutus germanam suam Berenicen, in Asamonaeorum domo (ea si quidem xysto imminabat contra superiorem partem urbis: nam xysto templum erat ponte coniunctum) huiusmodi orationem habuit: Si quidem uidere uos omnes ad pug-
nandum cum Romanis esse incitatos, neque populi puriore sincerissimamque partem pacem uelle seruare, neque processissem ad uos, neque consulere confisus essem:

*Politianus
hortatur po-
pulum ad co-
cordiam*

*Oratio regis
Agrippae*

super

superuacua quippe de utilibus oratio est , quando omnium auditorum conspirat ad deteriora consensus. Quoniam uero aliquos quidem ætas, malorum belli nescios facit, quosdam uero inconsiderata spes libertatis: nonnullos uero auaritia succendit, & in confusione rerum capiendum de inferioribus lucrum: quemadmodum ipsi ab hoc errore corrigantur, & non per paucorum improba consilia etiam boni dispereant, existimaui oportere, ut omnibus uobis in unum coactis ea exponerem, quæ arbitror expedire. Perstrepat autem nemo, si non ea audierit quæ ipsius fert libido. His siquidem qui sunt ad defectionem irrevocabiliter incitati, licebit etiam post meos monitus manere in pristina uoluntate. mea autem etiam ad illos qui audire cupiunt interceptetur oratio, nisi ab omnibus uobis silentium prebeatur. Noui quidem quod multi & iniurias procurantium provincias, & præconia libertatis quasi tragice prosequantur. Ego autem priusquam discutiam qui sitis, & contra quos bellum suscipere tentetis, primum separabo causas, quas conexas putatis. Si enim uiolatores uestros cupitis ulcisci, cur libertatem magna laude sustollitis? Si uero istud ipsum seruire intolerabile ducitis, superflua est aduersum rectores querela. illis siquidem uel moderatissime agentibus, nihilominus turpe erit seruire. Considerate autem singillatim, & uidete quam exigua sit materia bellorum. Et primum quidem ipsa rectorum considerata sunt crimina. Colere siquidem officijs, non exasperare oportet iurgijs potestatem. Cum uero modicorum peccatorum exprobrationes maximas facitis, aduersum uos profecto eos quibus infertis contumelias iritatis. Relinquentes quippe & quod antea clanculo & cum quadam uerecundia nocebant, palam uos confidenterque populantur. nihil autem ita plagas coercet ut patientia, & uiolatorum quies uiolantibus injicit pudorem. Fac autem eos, qui à Romanis in provincias mittuntur, esse grauiter molestos, non tamen etiam Romani omnes uiolant uos, neque ipse Cæsar, aduersum quem pugnare uultis. Neque enim ex præcepto illorum improbus ad uos quisquam uenit: neque possunt illi, quæ in oriente geruntur, positi in occidente conspiciere. sed neque facile ea quæ hic fiunt, illic audiuntur. est autem importunissimum, & propter exiguas causas, tantis, & ea de quibus querimur nescientibus, uelle configere. Et quidem nostrorum criminum cito erit futura correctio. neque enim unus atque idem provinciarum semper curam tenebit, & successores eius credibile est modestiores futuros. Motum autem semel bellum, neque deponere facile est absque magnis calamitatibus, neque sustinere. Libertatis uero bona sitientibus providendum atque certandum est, ut principio non ea careant. molesta enim est nouitas seruitutis: quam ne utique subeas, iustum suscipi certamen uidetur. Qui uero semel subiectus est, & deinceps deficit, contumax magis seruus quam amator libertatis ostenditur. Tunc igitur oportuit omnia agere, ne susciperetur Romani, cum in provinciam Pompeius intraret. Maiores uero nostri eorumque reges, pecunia, corporibus, animis multo uobis meliores, exiguae parti potentiae Romanae obsistere nequuerunt. uos autem qui hereditariam obedientiam suscepistis, rebus autem omnibus illis qui primi paruere longe inferiores estis, contra omne Romanum regnum obsistere posse arbitramini? Et Athenienses quidem, qui ob Græcorum libertatem patriam suam quondam ignibus tradidere, qui superbissimum illum Xerxem per terram nauigantem, per mare uero ambulantem, & cuius classem non caperet amplitudo pelagi, latiorē autem Europa duceret exercitum, hunc inquam cum una naue fugientem gloriosissime persecuti sunt: circa paruam autem Salaminam, qui tantas opes Asiæ confregere, nunc tamen seruiunt Romanis, & illam regionem.

Athenienses

Græciæ

Lacedæmonij Græciæ ciuitatem administrant Italiæ iussiones. Lacedæmonij quoq; post Ther-
Macedones mopylas, & Plateas, & Agefilaum Asiam perscrutatum, eosdē dominos ueneran-
 tur. Macedones uero, qui adhuc penē imaginātur Philippum uidere cūm Alexan-
 dro promittentem sibi orbis imperium, ferunt tamen rerum mutationem, & ado-
 rant eos, ad quos fortuna migravit. Aliæ quoq; multæ gentes ad libertatem fidu-
 cia subnixæ, & multo maiores, cesserunt tamen & obediunt: uos autē soli seruire de-
 dignamini his, quibus uidetis uniuersa esse subiecta. Quibus exercitibus, quibus
 confiditis armis? Vbi est classis uestra, quæ peruagetur Romanorum maria? Vbi
 autē qui expensis possint sufficere thesauri? Contra Aegyptios forte aut Arabas
 existimatis uos bellum mouere. Non circumspicitis Romanorum imperium? Non
 metimini uestram imbecillitatem? Nōne scitis uestram ciuitatē à conterminis gen-
 tibus frequenter esse superatam? illorū autem uirtus per totum orbem inuicta per-
 currit, imō etiam hoc orbe plus aliquid quæsierunt. Neq; enim sufficit eis ad orien-
 tem quidem totus Euphrates, ad septentrionē uero Ister, neq; in meridie solitudi-
 ne tenuis perscrutata Libyā, neq; in occidente Gades: sed ultra oceanū alium quæ-
 sierunt orbem, & usq; ad Britannias, inaccessas prius, arma & exercitum transtule-
 runt. Quid ergo? Vōsne ditiores Gallis, fortiores Germanis, prudentiores Græ-
 cis? postremo plures estis omnibus in toto orbe degentibus? Quæ uos fiducia ad-
 uersum Romanos erigit? Sed dicet aliquis, seruire molestissimum est. At quanto
 magis id Græcis, qui uniuersis sub sole habitantibus uidebantur præstare nobilita-
 te: & tam latam quondam prouinciam possidentes, nunc bis ternis fascibus Roma-
 norum obediunt. totidem autem etiam Macedones obsequuntur, qui certe multo
 uobis iustius deberent libertatem tueri. Quid autē quingentæ Asiæ ciuitates? num-
 quid non absq; ullo præsidio, uni tantummodo rectori parent, & fascibus consulis
 obsequuntur? Quid autē pergam enumerare Heniochos, & Colchos, & Taurorum
 gentē: Bosphoranos quoq; & habitantes circa Ponti littora nationes, Mæoticasq;
 gentes: apud quas nimirū olim neq; domesticus aliquis dominus noscebatur: nunc
 uero militum subiiciuntur tantum tribus milibus, & quadraginta naues longæ, in-
 nauigabile prius mare in pace custodiunt. Quanta autem Bithynia, & Cappado-
 cia, & Pamphyliorum gens, Lydi quoq; & Cilices pro libertate dicere ualerent: ta-
 men nunc sine armis tributa pendunt. Quid autem Thraces? quinq; quidem die-
 bus in latum, septem autem in longum cōmeabilem prouinciam possidentes, aspe-
 rioremq; multo quā uestra est, ac multis partibus fortiorem, altissimoq; gelu cos
 qui irruerint retardantem, duobus milibus Romanorum in præsidio manentibus
 obsequuntur. Post hos Illyrici usq; ad Dalmatiam, & Istro tenuis incolentes, dua-
 bus tantum legionibus obediunt: cum quibus & ipsi impetus compeſcunt Daco-
 rum. Ipsi quoq; Dalmatæ, qui tam multa pro libertate conati, sæpiusq; capti, rur-
 sum cum maioribus opibus rebellarūt, nunc sub una Romanorum legione agunt
 quietem. Veruntamen si aliquos magnæ causæ ad defectionem incitare deberent,
 Galli Gallos potissimum oporteret assurgere, quos uidelicet tantis munimentis natura
 cinxisset: ab orientali plaga Alpium montibus, à septentrionali Rheno flumine, à
 meridie Pyrenæis montibus, ab occidente uero Oceano. sed tali munitione gau-
 dentes, trecentis & quindecim gentibus numerosi, fontes autem (ut ita dixim) feli-
 citatis domesticæ habentes, omnibusq; bonis totū penē orbem irrigantes, ferunt
 nihilominus uectigales esse Romanorū, ac felicitatem suam in eorum felicitate re-
 ponere

ponere: idēq; sanē ipsum, non per animorum mollitiem, nec propter ignobilitatem parentum (quippe qui per octoginta annos pro libertate pugnaverunt) sed Romanorum admirati sunt horrueruntq; cum uirtute fortunam, qua illi plura sæpe obtinuerunt quàm bellis. deniq; sub mille & ducentis militibus seruiunt, quibus penē plures habuerūt ciuitates. Neq; Hispanis nascens in agris aurum, pro libertate bellica gerentibus profuit, neq; tanto terrarum marisq; spatio à Roma diremptæ gentes, Lusitani scilicet & pugnaces Cantabri: nec uicinus oceanus, etiam accolis suis fragore terribilis: sed ultra columnas Herculis prolatis armis, & per ipsas nubes Pyrenæorum montium eluctati uertices, ditioni suæ hos quoq; subdiderunt Romani: atque ita bellicosis gentibus, tantoq; (ut dixi) spatio diremptis, legio in præsidio una satis est. Quis uestrum nō audiuit multitudinem Germanorū, uirtutem quoq; *Germani* & magnitudines corporum (ut arbitror) sæpe uidistis. siquidem ubiq; Romani earum gentium captiuos habent. Sed illi ita ingentem spatijs regionem incolentes, spiritus autem maiores corporibus gerentes, & animam quidem contemptricem mortis, indignationes autem uehementiores feris, nunc Rhenum limitē habent, & octo Romanorum legionibus domantur: & seruiūt quidem qui capti sunt, reliqua autem eorum gens uniuersa salutem in fuga non in armis reponit. Considerate autem etiam Britannorum muros, qui Hierosolymæ confiditis muris. Illos siquidem *Britanni* circundatos Oceano, & penē non minorem quàm noster orbis est habitantes, Romani nauigantes redegerunt in ditionem suam: quatuorq; legiones tantæ magnitudinis insulam tuentur. Et quid opus est plura dicere? quando etiam Parthi, bellicosissimum genus, tantis prius populis imperantes, & tam magnis opibus circumdati, obsides tamen mittunt Romanis: estq; cernere, sub specie pacis seruientem in Italia præcipuam Orientis nobilitatem. Vniuersis penē, qui sub sole incolunt, Romanorum arma uenerantibus, uos soli bellum geretis: Neq; Carthaginensium confiderabitis finem, qui magnum illum Annibalem iactantes, & ex nobili Phœnicum stirpe uenientes, tamen sub Scipionis dextera corruerunt: Sed neq; Cyrenæi Lacedæmone oriundi, neq; Marmaridarum genus usq; ad Dipsadē protentum, neq; *Cyrenæi* *Marmaridae* terribiles etiam audientibus Syrtes, Nasamones quoq; & Mauri, & innumerabilis multitudo Numidarum uirtutes impediere Romanas. Sed tertiam partem orbis terrarum, cuius neq; numerare quidem nationes facile est, quæ scilicet ab Atlantico mari & columnis Herculis usq; ad rubrum mare infinitos numero & locis Aethiops *Aethiopes* continet, totam tamen ceperunt armis: & præter fruges annuas, quibus Romanam multitudinem octo mensibus pascunt, alia quoq; uectigalia pendunt, expensas quoque deuotissimi imperio ministrant, nihil de his quæ iubentur, sicut uos, contumeliosum putantes. & quidem una cum illis tantum legio commoratur. Sed quid opus est longe petitis exemplis potentiam explicare Romanā? cum eam possitis de uicina uobis Aegypto diligenter inspicere. Hæc enim cum usq; ad Aethiops *Aegyptus* porrigatur, opulentamq; Arabiam, contigua quoq; sit Indiæ, quinquaginta & septingentas myriadas incolarum habēs, præter Alexandrinorum plebem, tamen uectigalia, quorum magnitudinem de censu singulorum capitum æstimari licet, de notissime penditans, Romanum non dedignatur imperiū: & certe quàm magnum stimulum defectionis habens, Alexandriam scilicet, multitudinc & diuitijs abundantem, magnitudine quoq; non imparem. Habet siquidem in longitudine stadia triginta, in latitudine uero non minus quàm decem: tributorum uero multo amplius Gg per menses

per menses singulos infert, quàm uos toto anno penditis: & præter pecuniâ, quatuor mensium Romanæ plebi annonam ministrat. Munitur autem undiq; aut in cômestibili solitudine, aut importuoso mari, aut fluminibus, aut cœnosis paludibus, quorum tamen omnium nihil Romana fortuna fortius fuit. Dux etiam legiones ciuitati insidentes, profundam Aegyptum cum illa Macedonum nobilitate frenant. Quos igitur in bella de solitudinibus aliquibus socios assumetis? Siquidem omnes qui in orbe habitabili degunt, Romani sunt: nisi forte quis uestrum spes suas ultra Euphratem porrigat, & Adiabenorum regionem gentiles suos æstimet adiutores. Porro nec illi propter irrationabilem causam tanto se bello implicabunt: nec si tam probroso operi assensum darent, Parthus tamen sineret. Est siquidem ei cura tuendæ cum Romanis amicitie, & arbitrabitur fœdus esse temeratum, si quis de his qui subiecti sunt eius imperio, aduersum Romanos in bello procedat. Superest igitur ut ad diuinum confugiatur auxiliũ. uerum & hoc apud Romanos est. sine deo quippe impossibile esset imperium tale cõsistere. Considerate autem, quemadmodum hæc ipsa erga ipsam religionem immoderatio, etiam si cum longe inferioribus bellum geratis, tamen ad dispensandum sit uobis difficillima, atq; eadem transgrediendo offendatis deum, per quæ eum auxiliaturum putatis. Si enim seruetis sabbatorum cõsuetudinem, & ad nullum actum moueamini, facile profecto capiemini. Sic quippe etiam maiores uestri experti sunt, hos maxime dies Pompeio ad bellum destinante: in quibus scilicet hi qui oppugnabantur, otia gerebant. Transgredientes autem in bello legem patriam, nescio propter quid in reliquum dimicetis. Vna siquidem nunc uobis intentio est, ne quid de patria institutione soluatur. Quemadmodum autem aduocabitis in adiutorium deum, si cultũ ei debitum sponte uoletis? Assumunt autem singuli quicq; bellum, uel diuinæ uirtuti, uel humanis opibus confidentes. Cum uero utraq; hæc, quantum ad ipsam pertinet consequentiam, deseruntur, in manifestam utiq; captiuitatem uolentes pugnare profiliunt. Quid autem prohibet proprijs manibus filios uestros coniugesq; laniare, & hanc pulcherrimam inflãmre patriam? Erumpentes siquidem in furorem, lucrabimini uel ignominiam superatorum. Bonum est o amici, bonum est, dum adhuc stat nauis in portu, præcauere tempestatem futurã, & non eo tempore, quo in medias irrueris procellas, trepidare. His siquidem qui in improuisa mala inciderint, superest ut digni uel miseratione uideantur: qui uero se in apertum discrimen iniecerint, etiam exprobrationibus onerentur. Nisi forte aliquis uestrum æstimet secundum pacta conflictum ire Romanos, aut postquam uicerint, moderate uobiscum acturos, & non in exemplum aliarum gentium sacram hanc urbem inflammaturos, interfecturos autem uniuersum uestrũ genus. Neq; enim qui superfucritis armis, usquam locum fugæ habebitis, uniuersis scilicet gentibus, uel iam habentibus Romanos dominos, uel habere metuentibus. Periculum autem non solum uos manebit, sed etiam in reliquis ciuitatibus habitantes Iudæos. Neq; enim est in toto orbe populus, in quo non uestra portio sit: quos certe omnes uobis rebellatibus, cæde crudelissima diuersi quicq; conficient, & propter paucorum uiroꝝ praua consilia, uniuersæ urbes Iudaico sanguine redundabunt. Manet autem uenia eos qui talia patrauerint, quod sint nimirum uestro uitio coacti. Si uero eadem exequi superfederint, considerate quàm impium sit, aduersum tam benignos arma mouisse. Subeat autem uos miseratio, & si non filiorum uestrorum atq; coniugum, saltem istius ciuitatis, quæ mater urbium

ter urbium uestrae regionis uocatur. Parcite mœnibus sacris, parcite uenerabilibus adytis, templumq; uobis & sancta sanctorum seruate. neq; enim ulterius uictores Romani his abstinebunt, quibus primo parcentes nullam receperunt gratiam. Ego testor quidem sancta uestra, sacrosq; angelos dei, patriamq; communem, quod nihil eorum consiliorum, quae uobis uiderim expedire, subtraxerim. uos autem decernentes quae oportet, mecum in pace degetis: si uero protuleritis iras, absq; me periculis subdemini. His dictis, astante etiam sorore lachrymauit, & multam partem de eorum impetu lachrymis infregit. Succlamabant autem, non se aduersum Romanos, sed aduersum Florum, ob ea quae pertulissent, bellum gerere. Ad quos rex Agrippa: Sed opera uestra, inquit, talia sunt, qualia aduersum Romanos pugnantium. Neq; enim Caesari uectigal dedistis, & Antonianas porticus incendiistis. Sopietis autem causam defectionis, si & porticus denuo construatis, & tributa reddere maturetis. Neq; enim Flori hoc praesidium est, aut pecuniam Floro dabit. His consultis populus acquieuit, & cum rege ac Berenice ascendentes in templum, porticus aedificare adorti sunt. Per uicos autem & regiones principes quique decurionesq; dispersi, uectigal colligebant: celeriterq; quadraginta talenta (tantum enim erat reliquum) redacta sunt. Et belli quidem imminentes minas, eo tunc more Agrippa compescuit. Deinceps uero per suadere populo tentabat, ut parerent Floro, donec successor ei a Caesare mitteretur. Ad quam orationem multitudo accensa, nec a uerborum in regem contumelijs temperauit, sed protinus eum urbe pepulerunt: ausicq; sunt nonnulli seditiosorum etiam saxa in eum iacere. Rex autem uidens tumultuantium irreuocabilem impetum, & conquerendo quod contumelijs esset affectus, principes quidem eorum unam cum alijs potentibus misit ad Florum Caesarem, ut ipse ex eis eligeret, qui de tota regione uectigal exigerent. ipse uero discessit in regnum.

Rex Agrippa Hierosolymis pellitur

De cœpta rebellionē Iudaeorum contra Romanos Caput XVII

PER idem tempus quidam eorum qui bellum maxime mouebant, congregati iruebant in quoddam praesidium, quod uocabatur Massada: & oculte eo peruerso, Romanos omnes interfecerunt: alios autem de suis posuerunt custodes. In templo quoq; Hierosolymorum, Eleazarus quidam, filius Ananiae pontificis, iuuenis audacissimus, dux illo tempore militum, persuasit his qui sacrificijs ministrabant, ut nullius munus aut hostia, qui non esset de Iudaeorum gente susciperetur. Id autem erat Romani belli seminarium atq; materia. Reiecit siquidem hostias Caesaris, quae pro Romano populo offerri solitae erant. Plurimum autem super hoc pontificibus, alijsq; nobilibus deprecatis, ut non praeterirent eum morem, quo supplicabatur pro regibus, nihil tamen acquieuerunt, non parum quidem & suae multitudini confidentes: robur siquidem omne res nouare cupientium, eorum uoluntates iuuabat: maxime autem aspiciebant in Eleazarum, qui per idem tempus, ut dixi, princeps erat. Conuenientes igitur potentes quique cum pontificibus, & Phariseorum nobilissimis, & uidentes q; grauib; malis pergerent subire ciuitatem, decreuerunt seditiosorum animos experiri: & ante portam quae aerea uocatur, concionem aduocantes (erat autem in interiori parte templi posita, quae respicit ad solis exortum) ac primo quidem multa de temeraria eorum defectione conquesti, & quod tam graue bellum patriae commouerent: deinceps irrationabilitatem causae ipsius arguebant, dicentes, maiores quidem eorum ornasse templum ex magna parte de muneribus gentium, semperq; eorum qui foris essent populorum munera suscepisse: & non solum non pro-

Eleazarus auctor nouae conpirationis

Gg 2 hibuisse

hibuisse aliquorum hostias (id siquidem esse impiissimum) sed etiam eas quæ uiserentur permanerentque ad præsens usque tempus, oblationes eorum in templi cultibus collocasse. at nunc eos qui Romana arma iritarent, & desponderet eorum bella, nouum statuere morem religionis, atque cum periculis etiam ream facere ciuitatem impietatis uideri: siquidem ea sit, in qua præter solos Iudæos, nullus alius immolet externus, neque ad orandum sinatur accedere. Et si quidem circa unius alicuius priuati personam lex ferretur eiusmodi, posset nimirum iure nos inhumanitatis arguere: nunc autem despiciuntur Romani, & iudicatur Cæsar profanus. Vnde uerendum esse, ne qui immolandas pro illis hostias repellunt, ipsi in reliquum etiam pro se sacrificia prohibeantur offerre: fiatque uere extra principatum ciuitas, nisi celerius resipiscentes reddiderint hostias ac priusquam ad eos, in quorum contumeliam id tentatum est, huius ausus perueniat fama. Simul autem ista dicentes, producebant in medium scientissimos morum paternorum, sacerdotes quoque, narraturos quodo omnes eorum maiores exterarum gentium semper sacrificia suscepissent. Attendebat autem nemo res nouate cupientium his quæ dicebantur, sed neque procedebant in medium altaris ministri, ut belli materiam præparantes. Videntes igitur nobiles quique seditionem eodem iam processisse, ut eorum non posset autoritate compesci, & Romanorum armorum periculum se primos esse sensuros, in quantum poterant consulentes, amoliri causas parabant. & legatos quidem alios ad Florum miserunt, quorum erat princeps filius Ananiæ Simon: alios autem ad Agrippam, inter quos nobilissimi Saulus & Antipas & Costobarus erant, qui etiam regem propinquitate tangebant. Precabantur autem utrumque, ut cum exercitu ascenderent in ciuitatem, & seditionem opprimerent, priusquam ea intolerabilis fieret. Et Floro quidem malum istud quasi bonus nuncius fuit, uolensque inflāmare bellum, nihil respondit legatis. Agrippa autem pariter utrisque parcens, scilicet deficientibus & ijs aduersum quos bellum mouebatur, uolensque & Romanis conseruare Iudæos, & Iudæis templum atque patriam, ad hæc autem nec sibi conducere talem conturbationem sciens, misit in auxilium populo equites ter mille, Auranitas scilicet, & Batanæos & Trachonitas sub præfecto equitum Dario, duce uero Philippo Iachimi filio. His ergo uenientibus, optimates quique cum pontificibus & omni multitudine quæ optabat quietem, superiorem occupant ciuitatem: inferiorem siquidem & templum, seditiosorum manus tenebat. Missilibus igitur & fundis inde sinenter utebantur, & continua erat emissio sagittarum ex utraque scilicet parte. erat autem quando ex insidijs procurrentes cominus dimicabant. Præstabant autem

*Committitur
pugna* audacia quidem seditiosi, belli uero scientia regum. Et his quidem erat propositum maxime templum obtinere, profanatoresque eius expellere. Seditiosis uero qui cum Elcazaro agebant, ut præter ea quæ obtinebant, etiam superiorem inuaderent urbem. Per septem igitur dies grauis utriusque partis cædes fiebat, & neutri de eo loco quem tenuerat depellebantur. Deinceps uero adueniente ea festiuitate, quæ Xylophorias dicitur, in qua mos est omnibus grandem lignorum materiam conuehere ad templum, quatenus nunquam ignis deficiat esca (semper enim inextinguibilis persecuerat) aduersarios quidem à cultu religionis excluderunt. inter infirmiores autem uulgum irrupentes multi sicariorum (sic enim uocant latrones, gladios in sinibus gerentes) recepti audacissime prosequerentur opus quod adorti erant. Regum autem audacia & multitudine uincebantur. Ita superiore ciuitate cesserunt, cum isti protinus irruentes, Ananiæ pontificis domum, & Agrippæ ac Berenices palatium inflammauerunt

uerunt: post quod ignem archiuo intulerunt, uolentes omnia crediturum documenta disperdere, ne esset unde ratio creditæ pecuniæ pateret, utq; omnem sibi debitum adiungerent multitudinē, & aduersum locupletes, egenis præberent insurgendi liberam facultatem. Fugientibus ergo chartarum publicarū custodibus, ignem ædibus iniecerunt: atq; ita incensis ciuitatis neruis, in hostes irruebant. Quo loco pontificum atq; nobilium quidā in cloacis latuerunt, quidam cum regijs in superiorem regiam confugerūt, portas celeriter obscrantes. Inter quos Ananias pontifex, & Ezechias frater eius erant: & illi quos apud Agrippā functos legatione diximus. Tunc ergo uictoria & inflāmarione contenti cessauerunt. Postridie autem, quinta decima scilicet die Augusti mensis, fecerunt impetum in Antoniam: & omnes in eo præsidio agentes, per biduum obseffos, ceperunt atq; interfecerūt, præsidiumq; incendierunt. Postea uero transierunt in regiam, ad quam cōfugere Agrippæ milites: & in quatuor partes agmen suum diuidentes, muros euertere moliebantur. eorum uero qui intus erant, erumpere nullus audebat, propter multitudinem oppugnantium: sed distributi per propugnacula & turres, subeuntes interficiebant, ac frequentes omnino latrones sub muris cadebant. Nec die autem conflictus nec nocte cessabat: seditiosis uidelicet existimantibus in desperationem cogi eos qui in præsidio erant, propter inopiam uictus: regijs uero credentibus, oppugnatores suos cessuros labori. Interea Manahemus quidam, filius Iudæ Galilæi, callidissimi illius sophistæ qui quondam sub Cyrenio exprobrauerat Iudæis quod post deum subijcerentur Romanis: assumptis quibusdam nobilium, perrexerunt in Massadam, ubi armamentarium Herodis regis erat. eoq; perrupto, populares aliosq; latrones diligenter armauit. hisq; utens stipatoribus, ueluti rex Hierosolymam reuertitur: factusq; princeps seditionis, oppugnationem disponebat. Machinarum autem inopia erat, neq; poterat palam suffodere muros, superne hostibus tela iacentibus. cuniculum igitur longe cœptum sub unam turrim agentes, suspenderūt eam materie subiecta: ac postea in sustinentia ligna igne immisso egressi sunt. Sicq; subijcibus exustis, turris quidem extemplo emota est. alter aut murus intus ædificatus apparuit. Regij quippe molitiones eorum præsentientes, forte etiam de cōcussione turris, alium sibi murum celerius ædificauerūt. Inter hæc autem hi quidem qui oppugnabant, & statim se uictores credebāt, cum uidissent alium murum, stupore defecti sunt: regij tamen ad Manahemum aliosq; seditionis principes mittebant, precantes ut eis discedere liceret. Quod cum solis regijs eiusq; religionis reliquis Manahemus annuisset, protinus discesserunt. Romanos autem qui soli relictī erant, grandis animi occupauit defectus. Neq; enim ui contra tantam multitudinem pares erant: & precari ut exire liceret, ignominiam iudicabant: quanquam & si permitteretur, nequaquam tutum putabāt. Derelinquentes igitur inferiore locum, qui Stratopedon uocabatur, quippe quasi capi facilem, in turres regias confugerunt: quarum una appellabatur Hippicos, alia Phaselus, tertia Mariāme. Hi uero qui cum Manahemo erant, protinus irruentes in ea loca è quibus milites fugerant, si quos eorum comprehenderent trucidantes, omnem reliquum apparatū diripientes, Stratopedum incenderunt. Hæc igitur acta sunt sexto die mensis Septembris.

Antonia capta incenditur

Stratopedon incenditur

De cæde Ananiæ pontificis. Manahemi & militum Romanorū Cap. XVIII

Sequēti autem die pontifex Ananias circa Euripos regię domus latens capitur, & a latronibus interficitur cum Ezechia fratre. Circumsidentes aut etiam turres

Ananias Pōt. interficitur

Gg 3 seditiosi

seditioni, custodiebant ne quis militum posset effugere. Manahemum autem & monitorum locorum destructio, & pontificis Ananiæ mors, in crudelitatem erexit: & neminem patem sibi in negocijs arbitrans, intolerabilis erat tyrānus. Insurrexerunt autē duo de socijs Eleazari: & mutuo collocuti, quod nō deceret à Romanis desiderio libertatis deficientes, eandem populari suo prodere, dominumq; ferre, & si non uolentem, tamen seipsis humiliorē: nam si oporteat cunctis aliquē præesse, quemuis magis alium q̃ illum decere: atq; ita pacti, adoriuntur eum in templo. magno enim fastu adoraturus accesserat, regali habitu indutus, & studiosos sui in armis habebat. Cum igitur hi qui circa Eleazarū erant, in illum profiluissent, reliquus quoq; populus rapiens saxa lapidauit sophistam: existimantes quod illo perempto tota seditio solueretur. Paululum autē stipatores Manahemi resistentes, postquam uiderunt totam aduersum se multitudinē irruere, quisq; quò potuit diffugit. Et cædes quidem erat eorum qui comprehensi sunt, perscrutatio autē latentium sequebatur: pauciq; ex eis clam in Massadam perfugerūt: cum quibus & Eleazarus filius Iairi, propinquus genere Manahemo, qui postea etiam in Massada tyrannidem egit. Ipsum autē Manahemum, cum confugisset in locum qui Ophlas uocatur, atq; illic humiliter delitesceret, capientes extraxerunt in publicum, multisq; tormentis excruciatum interfecerunt. Similiter autē sub eo agentes principes, præcipuumq; tyrannidis eius adiutorem Absalomon nomine. Et populus quidem, sicut dixi, in his adiutor fuit, suspicans aliquam totius seditionis correctionem futuram. Hi uero non ut comprimerent bellum, sed ut cum maiori licentia gererent, interfecerunt Manahemum. Deniq; cum populus multum precaretur, ut oppugnationem militum relaxarent, uehementius insistebant: donec ulterius resistere non ualentes, Metilius Romanorum præfectus & reliqui mittunt ad Eleazarum, precantes ut solam eorum pacisceretur uitam: arma autem & reliqua quæ haberent, ipsis tradentibus sumeret. Qui precationem ilico arripientes, remittūt ad eos Gorionem Nicodemi filium, & Ananiam Sadducæū, & Iudam Ionathæ, scilicet eis dextras & sacramentum dant. Quibus actis, deducebat milites Metilius: sed quandiu Romani arma retinebant, nemo aduersus eos seditionum fraudis aliquid molitus est. postea uero q̃ secundum pactiones omnes scuta gladiosq; posuerunt, neq; quicquam ulterius suspicantes discedebant, facto in eos impetu stipatores Eleazari, comprehensos trucidabant, neq; resistentes neq; supplicātes, solas autem pactiones & iuramenta quæ dederant inclamantes. Et hi quidem ita crudeliter interfecti sunt, præter Metilium. Hunc enim deprecantem, & usq; ad circuncisionem Iudaizare se promittentem, seruauerunt solum. Detrimentum autem Romanis quidem erat leue: ex copijs siquidem amplissimis pauci fuerunt interempti: Iudæorum autem captiuitatis illud exordium uidebatur. Videntes autem graues iam instare causas bellorum, urbem autem tali facinore fuisse respersam, ex quo nimirū diuina indignatio imminebat, etiamsi à Romanis nulla ultio timeretur, lugebant publice, & tristitia ciuitas premebatur. moderati autem quiq; quasi pro seditionis causas reddituri, turbabantur. si quidem sabbato illam cædem contigerat perpetrari, quo scilicet die propter religionem à sanctis quoq; operibus agunt quietem.

De Iudæorum maxime strage Cæsareæ & in omni Syria

Cap. XIX

Eodem autem die, eademq; hora, quasi aliqua cœlesti prouidentia, Cæsarienses quoq; Iudæos apud se habitantes trucidauerunt: ita ut uno tempore superuiginti

vinginti milia hominum caderentur, & cunctis Iudæis uacuata Cæsarea remaneret. Nam & eos qui effugerant cōprehendens Florus, uinctos in arenam deduxit. Post Cæsariensem uero cladem, tota gens efferata est. Diuisi q̄ Iudæi, Syrorum uicos ac finitimas ciuitates protinus uastauerunt: id est, Philadelphiā, & Gebonitin, & Gerasam, & Pellam, & Scythopolim. Deinceps uero irruerunt & in Gadarā & Hippon & Gaulanitidem: & alia quidem subruentes loca, alia uero inflammantes, etiam in Cedasam Tyriorū & Ptolemaidem, Gabam quoq̄, Cæsareamq̄ tendebant. Obstitit aut̄ eorum incursum neq̄ Sebaſte, neq̄ Aſcalon: sed his quoq̄ flāma uastatis, Anthedona & Gazam euerterunt. Multa aut̄ circa fines harum ciuitatum diripiebantur, uici scilicet & agri, eorumq̄ qui capiebantur uirorū immensa cædes fiebat. neq̄ tamen Syri minorem numero multitudinē de Iudæorū gente uastabant: sed etiam eos qui in ciuitatibus erant, comprehensos disperdebāt: non solum ob uetus odium, sed ut discrimen imminens præuenirent. Grauis ergo conturbatio totā Syriam peruaſerat, & omnis ciuitas in binos diuidebatur exercitus: unaq̄ alterutris salus erat, si præuenissent alteros cæde faciendā: & dies quidem ducebantur in sanguine, noctes autem molestiores formido faciebat. Nam licet uiderentur amoliri Iudæos, tamen etiam aliarum gentium Iudaizantes cogebantur habere suspectos: & ob hoc ipsum quod in eis uidebatur ambiguum, neq̄ temere eos placebat interfici, & rursus ob ipsam religionis cōmixtionem quasi penitus externos timebant. Pro uocabat autem ad cædes aduersæ partis, etiam illos qui prius fuerant māsueti, auaritia. siquidem substantias cæſorum passim diripiebant: & quasi uictores eorū prædam, quos trucidauerant, in domos alias transferebant. Gloriosior autem erat qui plura collegisset, quasi scilicet plures uirtute superasset. Erat autem cernere ciuitates plenas cadaueribus insepultis, & inhumatos passim iacere cum paruulis senes, foeminas autem neq̄ pudenda contectas. Et omnis quidem prouincia plena erat inenarrabilium calamitatum. maiorum autem metus quā quæ peracta erant, facinorum imminabat. Et hæctenus quidem Iudæis aduersum alienigenas cōflictus erat. Incurrentes autem in Scythopoleos fines, etiam Iudæos qui illic habitabant, experti sunt hostes. Hi enim cum Scythopolitis conspirantes, & consanguinitatem utilitati propriæ postponentes, aduersum Iudæos cum gentilibus dimicabāt. Suspecta tamen eorum ipsa belli fuit aueritas. Deniq̄ Scythopolitæ ueriti ne ciuitatē noctu adirent, & magna sua calamitate ciuibus excusarent defectionem, edixerunt eis, ut si uellent inter eos firmare consensum, & circa alienigenas ostendere fidē, transirent cum omnibus filijs suis in lucum. quibus quæ fuerant iussa sine suspitione facientibus, diebus quidem secutis duobus quieuerunt Scythopolitæ. tertia uero nocte exploratores, alios incautos, alios uero dormientes inuadunt, subitoq̄ omnes interfecerunt, qui fuerunt numero tredecim milia: postq̄ eorum bona cuncta diripuerūt. Dignum aut̄ etiam uidetur, Simonis interitum enarrare. Hic enim Sauli cuiusdam, non ignobilis uiri, filius erat, fortitudine quoq̄ corporis & audacia animi insignissimus: quibus utrisq̄ ad incōmoda suæ gentis abusus est. Multos siquidem Iudæorum propinquos Scythopoli, quotidie obtruncabat, & frequēter integros cuneos fudit, ita ut totius aciei momentum solus existeret. Comprehendit autem eum digna ciuili cæde pœna. Nam cum Scythopolitæ circūfusi Iudæis, passim per lucum eos iaculis confingerent, educto Simon gladio, in nullum quidem hostium impetum fecit. nihil enim se in tanta multitudine promoturum uidebat. Exclamans

Syria à Iudæis
uastata

Miserāda strages
Iudæorū

Tredecim milia
Iudæorum
interimuntur

autem miserabiliter: digna, inquit, Scythopolitæ his quæ gessi patior: quippe qui tam multa cæde ciuium meorū, benignitati erga uos nostræ fidem feci. digne enim nobis externa gens infida est, qui in nostrū genus tāta impietate deliquimus. morior ergo quasi profanus proprijs manibus: neque enim decet hostili manu cadere. iste autem ipse finis mihi & sceleris digna pœna, & idoneū uirtutis decus erit: ut nemo scilicet hostium de meo interitu gloriatur, neque insultet cadenti. Hæc dicens, miserantibus simul ac furentibus oculis circumspicit omnem familiā suam. erat autē ei uxor & filij, & prouecti in senectutem parentes. ille igitur primum quidem patrem à cæsarie comprehendens, & super eum stans ense penetrauit: post quem non sanè inuitam matrem suam interfecit. super hos autem coniugi, & filijs intulit ferrum, singulis sanè horum penè occurrētibus gladio, & hostes præuenire cupientibus. cum uero omnem suam necessitudinem trucidasset, cæsis superstans extulit dexteram, ut neminem posset latere, & totum in uiscera sua ensē demersit: dignus quidem miseratione iuuenis propter robur corporis atque animi firmitatem, ceterum quantum ad fidem, quam alienigenis præstitit, digno fine consumptus.

De Iudæorum alia graui interfectione

Cap. xx

*Iterum cædes
Iudæorum*

AD cædem autē quæ in Scythopoli facta est, reliquæ quoque urbes in Iudæos apud se habitātes irruerant: & duo milia quingentos Ascalonitæ, Ptolemais autē duo milia interfecit. Vinxerunt quoque non paucos Tyrj: multosque trucidauerunt: plures autē eorum uinctos custodijs tradidere. Hippeni quoque & Gadarenenses similiter audacissimos quidē amoliebant, terribiles autē solícite adseruabāt. Reliquæ quoque urbes aduersum Iudæos singulæ, prout habebāt, uel timore uel odio mouebāt. Soli autē Antiocheni, & Sidonij, & Apameni, suis cohabitatoribus pepercerūt: & neque interfecere quempiam Iudæorū, neque uinculis tradiderunt. forte autē & propter multitudinem suam despexerunt eorum si qui motus fuissent. mihi autē uidetur magis erga eos miseratione moti, quos utique nihil moliri uidebant. Geraseni autem neque in eos qui apud se remanere delegerunt, quicquam gesserunt mali: & egredi uolentes usque ad fines suos deduxerunt. Excitata est autē etiā in regno Agrippæ aduersum Iudæos perniciēs. Ipse siquidem perrexerat ad Cestium Gallum Antiochiam, relicta administratione cuidam ex amicis, nomine Noaro, Soemo regimine propinquo. Venerunt autē de Batanæa regione septuaginta numero uiri, & nobilitate & prudentia ciuium suorum præstantissimi, poscendi præsidij gratia: ut si qui scilicet apud eos quoque motus fierent, haberent idoneā custodiam, per quam possent insurgentes quosque comprimere. Hos Noarus, quosdā armatos de regijs præmittens, interfecit in itinere omnes. Ausus autē est tale facinus præter consilium Agrippæ: & propter nimiam avaritiam impie in gentiles suos agere non recusans, regnum omne corripuit, perseuerans post tale scilicet principiū in totum genus exercere iniquitatem: donec discussis Agrippa rebus animaduertere quidem in eum ueritus est propter propinquitatem Soemi, procuranda tamen eum regione summoiit. Seditiosi autem capto præsidio, quod appellatur Cyprus imminens finibus Hiericuntis, custodes quidem interfecerunt, munimenta autem destruxerunt. Per eosdem dies etiam in Machærunte multitudo Iudæorum persuadebat in præsidio relictis Romanis, deferere castellum, eisque tradere. Illi autem quod rogabantur coniuncti metuentes, pacti sunt cum eis discessionē suam: & accipientes fidem, tradunt præsidium, quod diligentibus coeperunt Machæruntij custodijs obtinere.

*Iudæorū per-
nicies in re-
gno Agrippæ*

*Cæsi sunt se-
ptuaginta*

*Machærus à
seditiosis
capitur*

Iudæi

Iudæi Alexandria occisi

Cap.

XXI

IN Alexandria autem semper quidem erat incolis aduersum Iudæos seditio, iam ab illo tēpore, ex quo strenuis Alexander contra Aegyptios usus Iudæis, præmium societatis tradidit eis, & habitandi apud Alexandria facultatē, & ius ciuitatis æquale cum gentibus: permanebat autem eis honor iste apud successores quoque Alexandri: denique & in parte urbis locum eis proprium deputauerunt, quatenus haberent conuersationē per omnia mundiorē à cōmunionē scilicet gentiū sequestratam: præstiteruntque eis, ut etiam Macedones appellarentur. deinceps uero cum in ditionem Romanorum Aegyptus uenisset, neque Cæsar primus, neque post eum quispiā, honores quos Alexander Iudæis decreuerat minuit: conflictus autem eorum aduersus Græcos penē cōtinuus erat: & iudiciis in multos quotidie ab utraque parte animaduertentibus, seditio accendebat. Tunc uero cum & apud alios turbata res esset, illic magis exarsit tumultus. Nam cum Alexandrini in concionē uenissent, ut ordinarent pro certis negotijs legationē ad Neronē ferendā, concurrerunt in amphitheatrum permixti Græcis plurimi Iudæorū. Quos cum uidissent æmuli, extemplo clamare cœperunt, Iudæos hostes & exploratores esse: ac deinceps insilientes intulerunt eisdem manus: & reliqui quidē fugientes dissipati sunt, tres uero ex his cōprehenso, trahebant quasi uiuos incensuri. Cōmoti sunt autem uniuersi Iudæi ad opem ferendā: & primum quidē in Græcos saxa iaciebant, postea uero etiā facibus raptis in amphitheatrum impetum fecerunt, cōminantes quod in ipso loco tantū simul populum concremarent: & penē minas implessent rebus, nisi iras eorum cōpressisset Tiberius Alexander, magistratus ciuitatis. Nec tamen ipse coercendi principiū ab armis sumpsit, sed nobiles eorū quosque submittens, hortabatur ut desinerent, neque aduersum se milites Romanos cōmouerent. Seditiosi autem benignam deprecationem ridentes, Tiberium contumelijs appetebant. Qui postquam uidit absque magna calamitate tumultuosos non posse cōpesci, immisit in eos duas Romanorū legiones, quæ in ciuitate erant: & cum his alios quinque milia milites, casu ad Iudæorū interitum de Libya uenientes: præcepitque ut non solum interficerent, sed etiam bona eorum diriperent, domosque inflāmatent. Qui protinus cōcurrentes in locū qui uocatur Delta (illic quippe erat Iudæorum multitudo collecta) exequiebantur strenue iussa, nec sanē sine cruenta uictoria. Conglobati enim Iudæi his, quos melius armatos habebant, in fronte positos, aliquandiu quidem restiterūt: semel uero in fugam uersi mactabantur: nec unus erat exitij modus, cum alij sub diuo atque in cāpo deprehenderentur, in ædes autem alij concluderentur, & eas quoque succēderēt Romani, unā etiam diripiendo quæ in his reperissent: cum neque illos aut infantum misericordia, aut reuerentia senectutis moueret, sed in omnes ætates pari cæde sæuissent. Vnde totus quidē ille locus sanguine redundabat: quinquaginta uero congesta sunt milia mortuorū: nec tamen saltem reliquæ remansissent, nisi ad preces se cōtulissent, eorumque misertus Alexander Romanos iussisset abscedere. Sed illi quidem, quibus erat consuetum obedire præceptis, primo eius nutu necibus pepercerunt: populares autem Alexandrini, propter odij magnitudinem difficulter ab incepto reuocabātur, uixque à cadaueribus distrahebantur. Apud Alexandriam quidem talis casus euenit.

Seditio Alexandria orta

Iudæi Alexandria occisi à Tib. Alexandro

Strages Iudæorū quinquagies mille

De strage Cestij in Iudæos

Caput

XXII

Cestio uero iam quiescendū esse nō uidebatur, infensis ubique Iudæis: sed duodecimam legionem integrā ex Antiochia secum ducens, & ex reliquis bina milia lecta peditum

Cestius populum Iudæum

Zabulon
incenditur

Ioppe ca-
pitur

lecta peditum, & quatuor alas equitum: in super quoque regum auxilia, hoc est, Antiochi duo milia equitum & peditum tria milia, sagittarios omnes, Agrippæ uero tantumdem peditum & equitum mille, cum & Soemus sequeretur, IIII. milibus comitatus, quorum tertia pars equitum erat, pluresque sagittarii, Ptolemaida progressus est. Plurimi autem ex ciuitatibus auxilio conuenire, peritia quidem militibus inferiores, quod autem scientiæ deerat, in Iudæos odio, itemque alacritate supplentes. Aderat autem ipse quoque Agrippa Cestio, & eorum quæ cōducerent simul & itineris princeps. Ibi cum abducta exercitus parte Cestius in ualidissimam Galilææ ciuitatem contendit Zabulon, quæ appellatur uirorum, & ab Iudæorum finibus Ptolemaida discernit. Cumque offendisset eam ciuibus destitutam (in montes enim multitudo refugerat) omnigenum autem rerum plenam, illas quidem militibus diripiendas concessit: ipsum uero oppidum, quamuis admiratus esset eius pulchritudinē, quippe domus habebat similiter ut apud Tyrum & Sidonā & Berytum ædificatas, incēdit. Deinde cursu territorio peragrato, quicquid inuenisset obuiam depopulatus est: inflammatisque etiam circum eam positis uicis, in Ptolemaida reuertit. Syris autem adhuc prædæ inhærentibus, & præcipue Berytijs, recepta Iudæi fiducia (Cestium enim recessisse cognouerant) repente in eos qui remanserant irruunt, & prope ad duo milia cædunt. Cestius autē ex Ptolemaide profectus, ipse quidem Cæsareā peruenit: in Ioppen uero partem præmisit exercitus cum præceptis huiusmodi, ut oppidum custodirent, si eo potiri possent: aut si oppidani impetum præsensissent, tam suum quam cæterorum militum præstolarentur aduentum. Illorum igitur alij mari, alij terra profecti, utrinque Ioppen facillime capiunt: ita ut ne fugæ quidem habitatores copiam reperirent, nedum ad pugnam se pararent. Aggressi autem cunctos interficiunt cum familijs, direptamque ciuitatem incendunt. Interfectorum autem numerus octo milia quadringenti fuerunt. Simili modo & in finitimam Samariæ Narbatenen toparchiam non paucos misit equites, qui & partem finium uendicauerunt, magnamque indigenarum multitudinem peremerunt: direptisque patrimonijs, etiam uicos igni dederunt.

De pugna Cestij contra Hierosolymam

Cap.

XXIII

IN Galilæam quoque misit Cæsennium Gallum, ductorem duodecimæ legionis: Iei quoque tantam militum manum attribuit, quantā genti expugnandæ sufficere posse credebat. cum ualidissima Galilææ ciuitas Sepphoris cum fauore suscepit. Huiusque prudens consilium secutæ ciuitates aliæ, quiescebāt. Qui uero seditionibus & latrocinijs operam dabāt, in Galilææ montē undique medium recessere, qui est contra Sepphorim, & uocat Asamon. Aduersus eos Gallus ductabat exercitū. Illi autem quamdiu superiores erant, facile Romanos ad se ascendentes arcebāt, & ex his plures quoque ducentos interfecerunt. ubi uero eos uiderunt circumactō itinere ad celsiora progressos, mature uictoriā concesserunt: & neque pugnam minus armati ferebant, neque, si terga dedissent, equitū poterant manus effugere: adeo ut pauci locis asperis delitescerent, amplius uero quoque duo milia trucidarentur. Gallus igitur cum nihil iam tentari nouitatis apud Galilæā uideret, Cæsaream cum exercitu remeabat. Cestius uero cum omni manu reuersus, in Antipatridem perrexit. Cognitoque non paruam multitudinē Iudæorum in turrim quæ Aphæci uocabatur esse collectam, qui cum his congregarentur præmisit. Sed priusquam in manus uenirent, Iudæi metu dispersi sunt: eorumque castra iam desolata milites adorti, cum uicis circūpositis incenderunt.

Ex Anti

Ex Antipatride autem Cestius in Lyddam profectus, uacuam uiris ciuitatem offendit. nam propter scenopegiarum dies festos, in Hierosolymam populus omnis ascenderat. quinquaginta uero quos ibi cōprehendit occisis, exustoq; oppido, ulterius proccdebat: perq; Bethoron profectus, in quodam loco, cui nomen est Gabao castra ponit, distante ab Hierosolymis stadijs quinquaginta. Iudæi uero cum iam ciuitati propinquare bellum uiderent, omissis dierum festorū solennibus, ad arma properabāt: satisq; freti multitudine, incompōiti ad pugnam & cum clamore prosiliebat, ne dierum quidē septem habita ratione feriatorū. erat enim sabbatū, quod apud eos religione maxima curabatur. idem aut furor qui eos ab obsequio pietatis emouerat, in prælio quoq; superiores effecit. Tāto nāq; impetu Romanos aggressi sunt, ut eorum & aciem perrūperent, uiaq; aperta cædibus in medios ruerent: ac nisi ei militū parti, quæ necdū locū amiserat, equites ex circuitu subuenissent, quiq; nondum defecerāt pedites, in periculo totus Cestij exercitus fuisset. Interfecti sunt aut quingēti & quindecim Romani milites: ex quibus quadringenti pedites, cæteri equites erant: Iudæi uero uigintiduo. fortissimi autem uidebantur Monobazi regis Adiabænæ propinqui, Monobazus & Cenedæus, & post hos Peraita Niger, & Silas Babylonius, qui ad Iudæos ab Agrippa rege trāsugerat, cui pridem militabat. A fronte igitur repulsi Iudæi, ad ciuitatem reuertebantur. Romanos aut ad Bethoron ascendētes Gioræ filius Simon inuadit, multosq; postremi agminis coactores laniauit: ac multos carros cum sarcinis captos, in ciuitatem reduxit. Cestio uero in agris triduo commorante, Iudæi locis superioribus occupatis, obseruabant eius transitum: neq; cessaturos eos certum erat, si Romani proficisci cōpissent.

De obsidione Hierosolymæ à Cestio, & strage

Cap. XXIIII

ITaq; dum Agrippa, infinita hostium multitudine montes amplexa, ne Romanos quidem à periculo tutos esse perspiceret, uerbis Iudæos experiri decreuit, uel omnes sibi parituros existimans, ut bello desisterent: uel si qui aduersarentur, reuocandos qui ab eorū sententia discrepant. Misit igitur ex comitibus suis Borcæum & Phœbum, quos illis sciebat notissimos: ut à Cestio fœdus amicitie, certamq; pro peccatis à populo Ro. ueniam pollicerentur, si proiectis armis, secum sentire uoluissent. Verum seditiosi metu, ne cūcta multitudo spe securitatis ad Agrippā sese conferret, legatos obtrūcare statuerūt: & Phœbum quidem, priusquam uerbū faceret, peremerunt: nam Borcæus uulneratus effugit: populares aut, hoc indigne ferentes factū, cædendo fustibus atq; lapidibus in oppidum cōpulerunt. Cestius uero, quia intestinam eorum discordiam, opportunū ad irruendum tempus inuenit, totum in eos duxit exercitum: incq; fugam uersos, usq; ad Hierosolymam persecutus est. Castris aut in loco positis, qui appellatur Scopus, interuallo septem stadiorum à ciuitate discedens, nihil per triduum aduersus oppidum conabatur: sperans fortasse intus degentes aliquid remissuros. In uicos autem circa ciuitatē, non paruam militum manum ad rapiēda frumēta dimisit. Quarto aut die, qui tricesimus mensis erat Octobris, ordinatū in oppidum introduxit exercitum. Populus quidē à seditiosis custodiebatur: ipsi aut Romanorū disciplina territi, exterioribus cessere partibus ciuitatis, & in partem interiorē templi refugerunt. Cestius uero trāsgressus Bezethā, quæ sic uocatur, & Cænopolim & forū quod appellat materiariū incendit. deinde cum ad superiorē ciuitatē uenisset, prope aulam regiā castra posuit. Et si tunc uoluisset intra muros uiolenter irrumpere, ciuitatem ilico possedisset, belloq; finem dedisset. sed

Tyrannus

Tyrannus & Priscus præfectus castrorum & plures equitum magistri, à Floro pecunia corrupti, conatum eius auerterunt: & Iudæos intolerandis repleti cladibus contigit. Interea plurimi populariū nobilissimi, & Ananus Ionathæ filius, Cestium quasi portas ei patefacturi, uocabant. ille autem & ira fastidiens, & quod non satis eis credendum putaret, tamdiu id neglexit, donec proditione cōperta, seditiosi Ananum quidem cum cæteris, de muro deiectis lapidibus feriendo, in domos suas refugere coegerunt: ipsi uero per turres dispositi, murum tentantibus repugnabant. Per dies igitur quinque Romanis undique tentantibus frustrabatur conatus. sexto autem Cestius cum plurimis selectis, itemque sagittarijs, à septentrionali tractu templū aggreditur, Iudæis ex porticu resistentibus. qui frequenter quidem Romanos ad murum adeuntes auertere, postremo autem repulsi telorum multitudine, recesserunt. itaque Romanorum qui anteibant, scutis suis muro nixi, & qui eos sequebantur, alijs ac per ordinem alijs similiter superadiunctis, quam sic ipsi appellant, testudinem cōtexuerunt. unde sagittæ in eam delatæ, irritæ delabebantur: & sine aliqua noxa milites moenia suffodiebant: templique portas incendere moliebantur. uehemens autem seditiosus stupor inuaserat, iamque multi ex ciuitate diffugiebant, ueluti cōtinuo caperetur. His autem populus alacrior efficiebatur: & quantum nequissimi cadebant, tantum ut ipsi portas aperirent, Cestiumque tanquam de se optime meritum, reciperent, appropinquabant. Et profecto si paululum in obsidione perseverasset, statim ciuitatem obtinuisset. sed credo iam tunc infestus deus pessimis, eiusque sancta illo die finem bello dare prohibuerunt. Denique Cestius, neque animis populi, neque obsessorum desperatione perspecta, repente militem reuocat: & sine ulla spei repulsa, inconsulte nimis ac iniuste discessit. inopinata uero eius fuga, latronum fiduciam recreauit: insecuti que nouissimos aliquot equitum, peditumque peremere. Et tunc quidem Cestius in castra, quæ apud Scopon munierat, tetendit: altero autem die ulterius recedendo, magis hostes prouocauit: iamque postremos affecuti multos necabant, tum utraq; itineris parte uallata, in transuersos tela iactabant. & neque in eos se retorquere, à quibus à tergo lauciabantur, nouissimi audebant, quandam infinitam multitudinem insequi existimantes: neque à lateribus instantium uim repellere sufficiebant: cum ipsi quidem graues essent, ordinemque interrumpere formidarent: uiderent autem Iudæos leues, & ad excurrendum faciles esse. unde eueniebat, ut multa mala perpetenterentur, cum nihil contra inimicis nocerent. Tota igitur uia perculsi, deiectique agmine sternebantur: donec multis occisis, in quibus erat Priscus sextæ legionis dux, & Longinus tribunus, & Aemilius Lucudus alæ præfectus, uix in Gabao peruenirent, ubi castra prius posuerant, multis impedimentis amissis. Hic autem Cestius biduum commoratus, inops consilij quid ageret, cum tertio die maiorem hostium uidisset numerum, & omnia circum loca plena Iudæis, tarditatem sibi obfuisse cognouit: & si adhuc ibi maneret, plures se hostes habiturum. Itaque pro compendio fugæ, cuncta quæ militibus impedimento erant, amputari præcepit: occisique mulis atque asinis alijsque iumentis, præter illa quæ sagittas & machinas ferrent (hæc enim uelut usui futura seruabat, maxime quia timebat ne Iudæis contra se capta prodesse sent) Bethoron uersus antecedebat exercitum. At Iudæi latioribus quidē locis minus instabant: contractos uero in angustias atque descensus, alij ab exitu prohibebant, alij postremos agminis trudebant in uallem: fusaque omnis multitudo per itineris iuga, militem sagittis operiebat. ubi etiam peditibus, quo pacto sibi met subuenirent

Clades exercitus Cestij

Cestij fuga

nirent, hēſitantibus, equitum periculum promptius erat. nec enim ordinate uia proſequi poterant, obſtantibus iaculis: & ne contra hoſtes irent, aſcenſus ardui prohibebant equitantibus inuij. iaculatoribus aut rupes ac ualles tenebatur: in quas deiecti qui aberraffent conſumebantur: nulluſq; locus aut fugiendi, aut reſiſtendi rationem habebat. Itaq; incerti quid agerent, ad ululatus, quod deſperati ſolent, fleſuſq; conuerſi ſunt: quibus reſonabat ludæorum exhortatio, cum clamore lætantiū pariter atq; ſæuientium. totuſq; penē qui cum Ceſtio fuerat, periſſet exercitus, niſi nox adueniſſet: qua Romani quidem in Bethoron conſugerunt, Iudæi uero obſeſſis circum omnibus locis, eorum tranſitus cuſtodiebant. Deniq; ubi Ceſtius aper-

*Callidū Ceſtij
conſilium*

to itinere deſperato, iam de fuga cogitabat, lectoſ propē ad quadringentoſ omniū fortiſſimoſ militeſ, tectorum faſtigijſ impoſuit. hiſq; præcepit, uigilum qui in caſtris excubarent, ſigna clamare: ut eo modo Iudæi omnem illic militū numerum arbitrarentur remanere. ipſe autem cum cæteriſ otioſe uſq; ad triginta ſtadia progreditur. Vnde mane cum Iudæi locum in quo Romani tetenderant deſolatum uiſiſſent, in quadringentoſ à quibus decepti fuerant concurrerunt. & illoſ quidem ſine mora iaculis conſecerunt: mox autē Ceſtium perſequi properabant. ſed ille cum nocte non paruū ſpatium itineriſ peregiſſet, die uehementiſ quoq; fugiebat: adeo ut metu percuſi militeſ, machinaſ ſiue tormenta muralia, itēq; baliſtaſ, multaſq; alia inſtrumenta relinquerent: quibuſ tunc ablatis Iudæi ruſuſ cōtra illoſ qui ea reliquerant uſi ſunt. Inſequendo autem Romanos, Antipatridem uſque uenerunt. Deinde cum eoſ aſſequi non potuiſſent, inde redeunteſ & machinaſ ſecum aſportarunt mortuoſq; ſpoliarunt, & prædam quæ remaſerat collegerunt: & præna canenteſ in metropolim remearunt, ſuiſ quidem pauciſ amiſſiſ, Romanorū autem & auxiliariū quinq; milibuſ peditum ac trecentiſ, itemq; nongentiſ & octoginta equitibuſ interemptiſ. Hæc quidem Nouembris menſiſ octauo die geſta ſunt, anno duodecimo Neroniſ principatuſ.

De Damascenorum ſæuitia in Iudæoſ, deq; Iosephi ſtudijs in Galilæa. Cap. xxv

Post Ceſtij uero caſuſ aduerſoſ, nobiliū Iudæorum multi, tanq; è nauī peſſum itura, ex ciuitate enatabant. Deniq; Coſtobaruſ & Sauluſ fratreſ, unā cū Philippo Iachimi filio, qui princepſ erat exercituſ regiſ Agrippæ, inde dilapſi ad Ceſtium tranſfugerūt. Qui uero cū hiſ in aula regia fuerat obſeſſuſ Antipaſ, fuga deſpecta, quēadmodū à ſeditioſiſ interemptuſ ſit, aliāſ indicabimus. Ceſtiauſ aut Saulum & cæteroſ in Achaia ad Neronē miſit, & propriā neceſſitatē indicaturoſ, & belli cauſaſ deriuaturoſ in Florū. ſperauit enim, & irā in illū excitaturuſ iri, & ſua pericula ſummouenda. Tunc aut Damasceni, cæde Romanorū cognita, Iudæoſ apud ſe

*Damaſceni Iudæoſ decem
milia interi
munt*

*Eliguntur du
ces Iudæorū*

Hh gerent

Iosephus hu-
ius historie
scriptor

gerent. Filiū nanq; Simonis Eleazarum, quamuis Romanorū prædam, & creptas Cestio pecunias, & insuper his plurima ex thesauris publicis in potestate haberet, tamen nullis necessitatibus præposuerunt: quod & ipsum tyrannidis superbia uiderent effferri, eiusq; studiosos siue imitatores, satellitum more uersari. uerum paulatim Eleazarus, ambitione pecuniæ, itemq; astutia persuasit populo, ut in omnibus sibi parerent. In Idumæam uero quos mitterent, alios militum duces optarunt, Iesum filium Sapphæ, unum è pontificibus, & Eleazarum noui pontificis filium. Nigro autem mandauerunt, qui tunc Idumæam regebat, ex regione trans Iordanem posita genus ducens, unde Peraites cognominabatur, ut ducibus obtemperaret. Sed ne alias quidem regiones omittendas putabant. nanq; in Hiericuntem Iosephus filius Simonis, & trans flumē Manasses, & Tamnam Ioannes Essæus, toparchias administraturi missi sunt. huic aut Lydda, & Ioppe, & Ammaus erāt additæ. Gophniticæ aut & Acrabatenæ regionū Ioannes, filius Ananiæ, rector designatus est: & utriusq; Galilææ IOSEPHVS, Matthiæ filius. huius aut præfecturæ iuncta erat & Gamala, munitissima ciuitatum quæ ibi fuere. Aliorū igitur rectorum, pro alacritate ac prudentia sua, quisq; res sibi creditas administrabat. Iosephus aut, cū in Galilæam uenisset, primū curæ habuit, indigenarum sibi conciliare beneuolentiam: multa sciens ea confici posse, licet in alijs peccauisset. Deinde considerato, quod potentissimos quidem amicos haberet si eos participes potestatis fecisset, omnem uero multitudinē si pleraq; per indigenas & consuetos fieri præciperet, septuaginta de senioribus eius gentis prudentissimos elegit: eosq; rectores totius Galilææ cōstituit: septem uero per singulas ciuitates minorū litium iudices. nam maiora negotia causasq; capitales ad se referre iussit, & illos septuaginta. ceterū disposito per ciuitates iure quo inter se uteretur, etiam quemadmodū extrinsecus tuti essent animaduertit: certusq; in Galilæam Romanos esse uenturos, opportuna loca muro cingebat, hoc est, Iotapatam, & Bersabee, & Selamin: necnō & Pæreccho, & Iapha, & Sigoph, & montem cui nomen est Itaburio, & Tarichæas, & Tiberiada: ad hæc etiam circa Gencsar lacum speluncas in ea quæ inferior Galilæa uocabatur muniuit. Superioris autē Galilææ Petram quæ Achabrorū dicitur, & Seph, & Iamnith, & Mero: in Gaulanitide uero Seleuciam, & Soganen, & Gamalam munitione circundedit. Solis autem Sepphoritis permisit, ut murum sibi metipsis fabricarent: quod eos pecuniosos esse, & ad bellum promptos etiam sine præcepto uideret. Similiter aut Giscalam, Iosephi iussu per se muro cinxit Ioānes Leuiæ filius. Cæteris autem castellis omnibus, ipse Iosephus intererat, iubendo simul atq; opem ferendo. Quin & exercitū ex Galilæa, supra centum milia uirorum comparauit: quos omnes undiq; collectis armis ueteribus instruebat. Deinde reputans, hoc maxime Romanorū inuictam esse uirtutem, quod dicto essent audientes rectoribus suis, & armorū exercitationi operam darent, doctrinā quidem urgente necessitate desperxit: parendi aut facultatem ratus regentium multitudine posse cōtingere, ita ut Romani solent, diuisit exercitum: pluresq; fecit ordinū principes. Diuersisq; militum generibus cōstitutis, alios decadarchis, alios centurionibus, alios tribunis subdidit: & insuper his ipsis rectores, maiorū rerū administratores dedit. Docbatq; signorū disciplinas, & prouocationes reuocationesq; buccinarū, & principia cornuum, & circūductiones, & quemadmodum oporteret laborantibus succurrere fortiores, & cū defatigatis partiri pericula: quæq; ad fortitudinē animi, corporisq; tolerantiam pertine

pertineret, instituebat. Maxime uero eos erudiebat ad bellū, usquequaq; Romano rū referens disciplinā: & quod cū uiris essent prēliaturi, qui & uiribus corporis, & animi obstinatione, totū penē orbē terræ superassent. His addidit, quo pacto belli tempore suis essent parituri præceptis, iā nunc periculū se facturum, si cōsuetis delictis, hoc est, furtis & latrocinijis & rapinis abstinuissent: sed neq; aut gētilibus fraudē facerent, aut consuetissimorū damna proprium quæstū putarent. Illa enim bella optime administrari, quorū milites bonam cōscientiā gererent: qui uero per se praui fuissent, his nō solum inimicos, sed etiā deum hostem futurū. Multa in hunc modum admonendo perseuerabat. Et iam quidē quantum prælio parandū esset, cōflatum erat. Nam sexaginta peditum milia, ducentos quinquaginta equites, ac præter hos etiā mercenarios, quibus maxime fretus erat, habebat quatuor milia quingentos: necnon & sexcentos circa se electos custodes corporis, atq; satellites. Exceptis autem mercenarijs, facile cæteri milites à ciuitatibus alebantur. Nāq; singulę quas enu merauimus, cum mediam sui multitudinem mitterent in militiam, reliquos ad comparandum eis uictū tenebant ut pars armis, atq; alia pars faciendis operibus dirimeretur, & armati securitatem rependerent suggerentibus commeatum.

De Iosephi periculis & euasione, & Ioannis Giscalæ malicia.

Cap. XXXVI

Iosepho autem hoc modo administranti Galilæam, insurrexit quidam insidiator, patria Giscala ortus, Leuiæ filius, nomine Ioannes, callidissimus, ac dolis plenus: & nequitia quidem nobilissimus omnium, antea uero pauper, & aliquandiu maliciæ suæ impedimentum passus inopiam, facile mentiri paratus, mirusq; fidem adhibere mendacio: & qui fallaciam uirtutem putaret, eaq; aduersus amicissimos uteretur: simulator humanitatis, & spe lucri appetentissimus cædum: qui semper quidem immoderata concupisset, spem uero leuioribus maleficijs aluisset. Latro enim erat, sui moris, ac solitarius: deinde etiam comitatū inuenit audaciæ, primo quidem paruum, ampliore autem proficiens. Curæ autem habebat, neminem ignauum asciscere: sed qui & habitudine corporis, & animi magnitudine, bellorūq; peritia præstarent, hos eligebat: donec quadringentorum uirorum cateruam congregauit, quorum plures ex Tyriorum finibus & uicis erant. Isq; omnē Galilæam depopulabatur: & multos futuri belli metu suspensos lacerabat. Hunc igitur iam dudū regendi milites cupientē, & maiora desiderantem, diu pecuniæ retardabat inopia. cumq; uideret Iosephum sua industria lætari, persuadet ei primum, ut fabricandi muri patriæ sollicitudinem sibi cōmitteret. in qua re quæstus magnos à locupletibus fecit. Deinde callidissima fraude cōposita, uelut oleo, quod non à gentilibus suis tractatum esset, uti cauerent omnes apud Syriā Iudæi, ut ad cōfinia oleum mitteretur depoposcit. nummoq; Tyrio, qui quatuor Atticos faceret, emptis quatuor amphoris, eodem pretio amphoræ dimidiū uenundabat. cumq; Galilæa ferax esset olei, maximeq; illo tempore magna ubertate redundaret, in ea loca ubi erat penuria solus multūq; mittendo, infinitā summam pecuniæ congregauit: qua mox in eū usus est, qui hoc sibi beneficiū præstitisset. Deniq; existimans si Iosephum deposuisset, rectorem se Galilææ futurū, quibus præerat latronibus imperauit prædam uehementius exercere: quo multis rebus nouis per eas regiones excitatis, aut insidiis alicubi rectorē perimeret, si cui ferret auxiliū: aut si latrocinia negligeret, ob hoc eum apud indigenas accusaret. Iamdudū autē rumores dissipauerat, quod res Galilææ Iosephus Romanis prode cogitaret: multaq; in hunc modū ad eius pernici-

*Impetus Iude
orum contra
Iosephum*

em cōparabat. Itaq; illo tempore, cū quidam ex uico Damaritarū, in magno campō custodias agentes, Ptolemæū Agrippæ & Berenices procuratorem aggressi, omnes quas ferebat sarcinas abstulissent, in quibus erant non pauca uestes pretiosæ, plurimaq; argentea pocula, & sexcenti aurei, neq; hanc prædā occulte administrare potuissent, omnia Tarichæas ad Iosephum cōportarunt. Ille autē reprehensā uolentia, quam regijs intulissent, reponi res ablatas apud aliquem eius ciuitatis potentissimū iubet: paratus eas dominis oportune remittere. unde maximum ei periculū comparatum est. nanq; raptores earū, quia prædæ nullam partem accepissent, ægre ferentes, & perspicientes quod Iosephus cogitauerat laborē suum regibus cōdonare, per uicos nocte discurrent, omnibusq; prædicant Iosephū proditorē esse: eodemq; tumultu ciuitates proximas repleuerunt, adeo ut centū armatorum milia cōtra Iosephum prima luce concurrerent. Deniq; multitudo quidem, in circo apud Tarichæas cōgregata, plurima per iracundiam cōclamabat, partim deponi, partim cōcremari uociferans proditorem: plerosq; autē incitabat Iohannes, & cum eo Iesus quidam Sapphæ filius, tunc magistratus Tiberiadis. Iosephi igitur amici & satellites, tantæ multitudinis incurſu perterriti, omnes præter quatuor diffugerunt. Ipse uero dormiens, propē cū iam ignis admoueret exurgit: & monentibus eū quatuor qui remanserant ut fugeret, neq; solitudine sua, neq; illorū qui contra se uenerant copijs perturbatus, in cōspectum illorū profilit, ueste discissa, infusoq; capiti puluere, auersisq; post tergū manibus, suoq; ceruici gladio annexo. Hæc autē amicos ei, maxime Tarichæatas ad misericordiā cōmouerant. rustica uero plebs, & finitimorum, quibus molestior uidebatur, nō sine maledictis eum iuebant publicas proferre pecunias, & facta proditionis fateri. Nam ex habitu eius opinabantur, nihil eorū de quibus nata fuerat suspicio, penitus negaturū: & impetrandæ ueniæ causa fecisse omnia, quæ misericordiam prouocarent. At illius ista humilitas cōsiliū præstruebat: & contra se indignantes arte circumueniens, ut super his, unde irascerent, inter se ipsi discordarent, omnia cōfessurum se pollicetur. Deinde sibi loquendi facultate cōcessa, ego, inquit, has pecunias neq; Agrippæ remittere cogitabā, neq; in propria lucra cōuertere: absit enim, ut amicū putē unquam, qui uobis sit inimicus: aut quæstū ex re capiā, quæ uos cōmuniter læderet. Sed quia uidebā ō Tarichæatæ, maxime ciuitatē uestram munitionis egere, & ad extruenda mœnia minus habere pecuniæ, timebāq; Tiberiensem populū, & alias ciuitates raptis pecunijs inhiantes, pedetentim eas retinere decreui, ut uos muro circundarē. Si hoc nō uidetur, profero quæ ablata sunt, & diripienda propono. Sin recte consului, bene de uobis meritū coercetis. Hæc Tarichæatæ quidē ab eo dicta, cū fauore receperunt: Tiberienses uero cū alijs deprauando, insuper etiā minitabantur: utriq; autē relicto Iosepho, inter se litigabant. Ille autē fretus iam secum sentientibus (erant enim propē ad quadraginta milia Tarichæatæ) cū multitudine liberius loquebat: multūq; in eorū temeritatē inuectus, ex præſenti quidem pecunia Tarichæam ait esse muniendā: curæ autē sibi fore similiter, ut etiā ceteræ tutæ sint ciuitates. nec enim pecunias deferre, si cōcordare uelint in eos, unde parandæ sunt, & non in eum moucantur, qui parat. Itaq; tum alia quidem multitudo, quæ decepta fuerat, quamuis irata recedebat: duo uero armatorū milia impetum in eū fecere. Cumq; se ille tecto anteceperisset, instabant ei minitantes. Iterū autē Iosephus in hos quoq; altera fraude utitur. cūq; ad fastigium culminis euasisset, compresso dextera strepitu, nescire ait se, quid percerent

*Iterum fit im
petus in Iose
phum*

terent sibi præstari: uoces enim se non exaudire confusas. omnia uero quæ iuberent esse facturum, si aliquos intromisissent, qui secum otiose colloquerentur. His auditis, ilico nobiliores cum magistratibus ad eum ingrediuntur. quos ille in intimas ædiū partes inductos, clausa ianua tamdiu uerberauit, quoad omnium uiscera nudata sunt. circumstabat aut interim populus, existimans eos prolixis allegationibus concertare, cū subito Iosephus foribus patefactis, cruentos eos dimisit. unde tanto terrore qui minabantur affecti sunt, ut proiectis armis aufugerēt. Ob hæc Iohannis etiam atq; etiā crescebat inuidia, aliasq; nihilominus Iosepho moliebatur insidias: morboq; simulato per epistolam postulauit, ut sibi medicinæ gratia Tiberiensibus aquis calidis uti permitteret. Iosephus aut, quia nondum ei suspectus erat insidiator, ad præfectos ciuitatis literas fecit, ut & hospitium, & utensilia Iohanni præberēt. Quibus ille potius, biduo post cuius rei causa uenerat agebat: & his fraude circumuentis, alijs uero pecunia corruptis, ut Iosephum defererent, persuasit. His aut cognitis Silas quem Iosephus custodiæ præposuerat, propere de insidijs ei scripsit: atq; ille accepta epistola, noctuq; itinere maturato, matutinus ad Tiberiadem peruenit. Et cætera quidē multitudo obuiam ei processit. Iohannes aut, quamuis eū contra se uenturū esse suspicaretur, tamen misso quodā ex notis, infirmitate simulata, quod lectulo detineretur, obsequio sese defuisse mandauit. Tiberiensibus aut à Iosepho in stadium congregatis, ut ad eos quæ sibi scripta fuerant loquerentur, missis armatis Iohannes iussit eum interfici. Quos cum iam nudare gladios perspexisset, populus exclamauit: atq; ita cōuersus ad eius uocem Iosephus, ubi ferum propè iugulo suo imminere prospexit, in litus desilijt è tumulo, excelso cubitis sex, in quo uerba faciens cum populo steterat: ascensaq; inde nauicula cum duobus satellitibus suis, quæ illuc applicuerat, in medium lacum refugit. milites uero eius, ilico raptis armis, contra insidiatores irruebant. Mox autem ueritus Iosephus, ne bello intestino concitato, propter paucorū inuidiam ciuitas consumeretur, nuntium suis misit, qui eos moneret, ut propriæ tantum saluti consulerent: neque uero quenquam uel occiderent, uel arguerent noxiorū. Et illi quidē dicto parentes, conqueuerunt. qui uero circū ciuitatem per agros habitabant, auditis insidijs, & quis earum fabricator esset, contra Iohannem ueniebant. sed ille primus in Giscala patriam suam fuga receptus est. At Galilæi totis iam ciuitatibus ad Iosephum confluebant. & cum multa essent armatorum milia cōgregata, qui se aduersus Iohannem cōmunem insidiatorem adesse clamabant: unaq; cum eo ciuitatem, quæ illum suscepisset, ignibus tradituros: ad ea Iosephus, probare se quidem eorum beneuolentiam, impetum aut cohibendum esse dicebat: prudentia magis inimicos uincere cupiēs, quàm perimere. His uero, qui de singulis ciuitatibus cū Iohanne rebellassent, nominatim exceptis, quippe alacri animo suos quisq; populus indicabat, præconū uoce denunciabat, intra quinque dies eorum qui Iohannem non reliquissent, patrimonium diripiendum, domosq; eorum cum familijs exurendas. Et tria quidem milia statim ab eo reuocauit, qui profugi ante pedes eius arma proiecerunt. cum reliquis aut Iohannes propè mille Syris fugitiuis, transtulit se iterum in occultas insidias ex apertis: ac per nuntios in Hierosolymam clam missos, Iosephū accusabat, quod magnum exercitum collegisset: iamq; nisi præueniatur uel, tyrannus metropoleos uenturus esset. Verum ea populus quidem præsciens, negligebat: liuore aut potentes, nonnulliq; magistratuum clam pecunias ad cōparandos mercenarios milites

*Iosephus uix
gladium insi
dijs euadit*

*Fuga insidia
toris*

Hh 3 misere

miseri Iohanni, ut per eos bellū cum Iosepho gereret. decretumq; inter se conceperunt, quo idem Iosephus militum administratione decederet: nō tamen id satis esse credebant: ideoq; duo milia & quingentos armatos, & quatuor miserunt nobiles viros, iurisperiti filium Iosandru, & Ananiam Sadduceum, & Simonem & Iudam Ionathæ filios, omnes eloquentia ualidissimos: ut eorum scilicet monitu, auerteretur ab Iosepho beneuolentia multitudinis: & siquidem ipse sponte sua ueniret, paterentur eum rationem reddere: sin remanere contenderet, pro hoste haberent. Amici autem Iosepho militem quidem ad eum uenturū esse perscripserūt, causam uero non indicauerunt, quoniam secretū fuit inimicorū eius cōsiliū. unde factum est, ut quia præcauere nō potuit, quatuor statim ciuitates ad inimicos transirent: hoc est, Sepphoris, & Gamala, & Giscala, & Tiberias: quas tamen cōtinuo sine armis recepit. captos autem quatuor duces cōsilijs armatorumq; fortissimos, remisit Hierosolymā: cōtra quos populus haud mediocri indignatione cōmotus, & ipsos, & à quibus præmissi fuerant, interfecisset, nisi ante fugissent.

Tiberias à Iosepho recuperatur. & Sepphoris.

Cap. xxvii

Iohannem uero iam intra muros Giscalæ, Iosephi timor custodiebat. Et paucis diebus post iterum rebellauit Tiberias, habitatoribus Agrippam regem uocantibus. Et cum ille constituto die ad eos nō uenisset, pauciq; Romani equites ibi tum comparuissent, à Iosepho defecerunt. Hisq; apud Tarichæas cognitis, Iosephus qui milites frumentatum miserat, neq; solus egredi contra desertores, neq; se continere patiebatur, metuens ne dum ipse tardaret, regij ciuitatem occuparent. nec enim postero die obstante sabbato quicquam facere poterat. itaq; dolo eos qui se deseruerant circumuenire cogitabat. Et portas quidem Tarichæarum claudi iussit, ne quis consiliū suū illis proderet, cōtra quos suscipiebatur. omnibus aut scaphis quas in lacu comperit congregatis (ducentæ autem & triginta fuerunt, quaterniq; nauæ non amplius singulis inerant) mature ad Tiberiadem nauigat. cumq; tanto ab ea distaret spatium, unde facile uideri non posset, inanibus scaphis in salo relictis, seipsem ipse solos inermes satellites secum habens, propius ut conspiceretur accessit. Quem cū inimici adhuc maledicentes ei ex muro conspexissent, metu perterriti, & scaphas armatorum esse plenas existimantes, arma proijciunt: manusq; supplices agitant, ut ciuitati parceret precabantur. Iosephus aut, postquam multis eos minis & exprobrationibus castigauit: primū quod bello contra populū Ro. suscepto, intestinis dissensionibus uires suas ante consumerent, inimicorūq; uota complerēt: deinde, quod securitatis suæ curatorem de medio tollere properarent, ciuitatemq; nō erubescerent sibi claudere, qui eam muro cinxisset: nō repudiaturum se ait, si qui sibi satisfacerent: quibus interuenientibus amicitiam cum ciuitate firmaret. Itaq; statim ad eum decem Tiberiensium potentissimi descenderunt. his aut in unam receptis nauiculam piscatoriam, & procul abductis, alios quinquaginta senatores uenire iussit, maxime nobiles, uelut illi quoq; fidem sibi præbere deberent. Deinde nouas causationes excogitans, alios insuper atq; alios obtentu foederis euocabat: utq; mature Tarichæas recurrerent, gubernatoribus nauium repletarum imperabat: quosq; auexissent, in carcerem collocarent: donec omnē curiam, quæ sexcentos haberet uiros, duoq; milia populariū comprehensā in Tarichæas scaphis abduxit. Reliquis aut uociferantibus, Clitum quendā esse præcipuū defectionis autorem, iramq; ipsius poena illius precantibus satiari, nullū quidem Iosephus uolebat occidere.

deret: suorū uero satellitum quendam Leuiam egredi iussit, qui Cliti manus abscederet. Cum uero is prae timore solū se globo inimicorum commissurum negaret, ea quae causa indignari Iosephū stantem in scapha uideret, ipsumque uelle descendere, ac de se supplicium sumere, ut saltem unam manum sibi concederet, orabat. neque hoc abnudente Iosepho, dummodo alterā sibi met Clitus ipse praecideret, educto ille dextera gladio, leuam sibi truncauit. tantus eum timor Iosephi inuaserat. Ita tunc Iosephus uacuis scaphis, & satellitibus septem, populo capto, rursus Tiberiadem sibi sociauit. Paucis autē diebus post, Giscalam quae cum Sepphoritis defecerat, militibus depradari permisit: omnemque praedam conquistam popularibus reddidit. Similiter etiā Sepphoritis & Tiberiensibus. Nam & hos captos rapinarum damno corrigere uoluit: & redhibitione rerum rursus eos ad beneuolentiam reuocare.

Quomodo Hierosolymitae bello se praeparauerint: de quo Simonis Giorae tyrannide.

Cap. XXVIII

HActenus apud Galilaeam motus erat: iamque ab intestinis dissensionibus quiescentes, aduersus Romanos instruebantur. Hierosolymis autē Ananus pontifex & potentiores, qui non cum Romanorum parte sentirent, muros instaurare properabant: multa quoque bellica instrumenta, perque omne oppidum sagittae, aliaque arma fabricabantur: & exercitationibus iussis manus iuuenum operam dabat. Erant quoque uersa plena tumultus, magna quoque tristitia moderatos occupauerat: multi quoque futuras clades prospicientes, fletum cohibere non poterant: infesta quoque pacem cupientibus omnia uidebantur. Belli autem incentoribus, quae illis placerent, ex tempore fingebantur: status quoque iam tunc quasi periturae ciuitatis erat, antequam Romani ueniret. Anano autem apparatus belli omittere cura fuit: & seditioforum, quos Zelotas uocabant, a mentiam ad utiliora conuertere: qui tamen uictus est, & quis illius finis fuerit, in posterioribus explanabimus. At in Acrabatena toparchia Giorae filius Simon, multis nouarum rerum cupidus congregatis, ad rapinas conuersus, non solum in domos locupletum irrumpebat, uerum etiam corpora uerberibus conficiebat: iamque tunc palam tyrannidem inceptabat. Ab Anano autem missis aduersus eum militibus magistratuum, ad latrones qui erant Masadae, cum his quos habebat, effugit: ibique manens, donec Ananus & alij eius inimici perempti sunt, Idumaeam cum caeteris populabatur: adeo ut magistratus eius gentis, propter caedium multitudinem & praedarum assiduitatem, collecto milite, uicos praesidijs tuerentur. Et Iudaeorum quidem res ita se habebant.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO

IVDAICO LIBER TERTIVS

De Vespasiani ducis aduentu, & clade duplici Iudaeorum.

Cap. I

Eronem autem, ubi res apud Iudaeam non prospere gestas accepit, latens quidem, quod necesse fuit, cum timore stupor inuadit: aperte autem superbiam simulans ultro etiam indignabatur: magisque ducis negligentia, quam uirtute hostium quae contigerat facta esse dicebat: decere se putans, propter pondus imperij tristiora contemnere, uiderique malis omnibus superiorem animum gerere. uerum tamen curis arguebatur mentis eius perturbatio, cum deliberaret cuinam comotum crederet orientem, qui una & Iu-

Hh 4 deos

dæos rebellantes ulcisceretur, proximasq; his nationes simili morbo correptas antecaperet. Inuenit igitur solum Vespasianū his necessitatibus parē, & qui tanti belli magnitudinem suscipere posset, uirum ab adulescentia usq; ad senectutem bellis exercitatum, & qui populo Romano iam pridem pacasset Occidentem, Germanorum tumultu concussū: armisq; ante illud tempus incognitam Britanniam uendicasset. unde patri quoq; ipsius Claudio præstiterat, ut sine proprio sudore triūpharet. Itaq; his omnibus fretus, ætatemq; illius cum peritia stabilē cernens, obsidesq; fidei liberos, eorumq; florem manus esse paternæ prudentiæ, iam tum fortasse de tota repub. deo aliquid ordinante, mittit eum ad regendos exercitus in Syria cōstitutos, multis pro tempore blandimentis atq; obsequijs animatum, qualia nescitas imperare consuevit. Ille autem protinus ex Achaia, ubi cum Nerone fuerat, Titum quidem filium suum mittit Alexandriam, ut inde quintam itemq; decimam legiones moueret. ipse uero transmissus ad Hellespontum, terreno itinere in Syriam peruenit, ibiq; Romanas uires, multaq; à uicinis regibus auxilia congregauit. At Iudæi post malam Cestij pugnā insperata felicitate sublatis, animorum impetus cohibere non poterant: sed tanq; fortuna eos exagitante perciti, bellū ulterius producebant. Deniq; omni, quāta fuit, manu pugnacissima cōgregata, Ascalonē petierunt. ea est ciuitas antiqua, septingentorum & uiginti stadiorū spatio ab Hierosolyma distans & Iudæis semper inuisa: quæ res fecit, ut etiā tunc primis eorum incurfibus propior uideretur. tres autem uiros aggressionis duces habebant, & corporibus & prudentia præstantissimos: Nigrum Peraitam, & Silam Babylonium, & Iohannem Essenum. Ascalon uero ualidissimo quidem muro cincta erat, sed uacua penē præsidijs. una enim cohors eam peditum, & una equitum ala tuebatur, cui præfectus erat Antonius. Illi igitur ira multa uelocius itinere peracto, acsi ex propinquo uenirent, præsto erant. Antonius uero (nec enim eorum fore impetum nesciebat) equites iam ex ciuitate duxerat, & neq; multitudinē ueritus uel audaciam, primas hostium coitiones fortiter sustinuit: murumq; properantes aggredi refrenauit. Itaq; Iudæi, qui cum peritioribus imperiti, & pedites cum equitibus, cum stipatis autem inordinati, leuiterq; armati cum instructis, plusq; indignationi q; consilio tribuentes, cum morigeris & nutu rectoris omnia facientibus dimicabant, facile profligantur. nam ut semel eorum primæ ab equitibus turbatae sunt acies, fugam petunt: & murum uersus se à tergo urgentibus incidentes, suimet ipsi hostes erant: donec omnes incurfibus equitum uicti, per totum campū dispersi sunt, qui fuit plurimus, totusq; habilis equitantibus: quod quidem Romanos iuuat, ut magna cæde Iudæos prosternerent. nam & fugientes præuertendo, cursum in eos flectebat: & quos occupassent, curriculo transfigendo infinitos peremere. Alij uero alios quocūq; se uertissent circumdatos, exagitantés facile iaculis opprimebant. Et Iudæis quidem propria multitudo, per desperationē salutis, solitudo uidebatur: Romani uero licet ad pugnā pauci essent, rebus tamen secundis animati, etiā superfluere se putabant. Et illi quidem res aduersas superare certantes, dum pudet cito fugere, mutari fortunam sperant: Romani aut, in his quæ prospere agerent minime delassati, ad maiorem usq; diei partem pugnā protrahunt: donec Iudæorū quidem perempta sunt decem milia, duoq; duces Iohannes & Silas: cæteri uero pleriq; sauci, cū Nigro, qui unus restabat ex ducibus, in oppidū Idumææ qd Sallis dicit cōfugere. nonnulli tamē etiā Romanorū in illo prælio uulnerati sunt. Sed non Iudæorum spiritus clade tanta sedatus est, multoq; magis eorum

eorum dolor incitavit audaciam : & contemnentes quantum ante pedes mortuorum iaceret, pristinis rebus feliciter gestis ad cladem alteram illiciebantur. denique paruo tempore intermisso, quod ne curandis quidem uulneribus satis esset, cunctisq; aggregatis uiribus, maiore cū indignatione, multoq; plures Ascalonē recurrebant, eadem se præter imperitiā aliāq; belli uitia, comitante fortuna. Etenim cum Antonius qua transituri fuerant, posuisset insidias, ex improviso in eas delapsi, & ab equitibus circumdati, prius q̃ se ad pugnā componerent, iterū super octo milia procubuerunt: cæteri uero omnes aufugerunt: cūq; his Niger multis dū fugeret magni animi facinoribus demonstratis. & quoniā hostes instarent, in turrim quandā turriſsimā compelluntur cuiusdā uici, cui nomen est Bezedel. Antonius uero cū suis, ne uel moras circum turrim, quæ inexpugnabilis esset, diu tererent, uel ducē hostium fortissimū uiuum relinquerent, ignem muro supponunt. turriq; inflāmata, Romani quidem exultantes recedunt, quasi etiam Nigro cōsumpto: ille aut in castelli specus intimū ex turri saltu demissus euasit: triduoq; post socijs cum fletu eum ad sepulturam inuestigātibus sese ostendit, gaudioq; insperato repleuit omnes Iudæos, tanquam dei prouidentia dux eis in posterum referuatus. At Vespasianus Antiochiam exercitu adducto, quæ Syriæ metropolis est, magnitudine simul aliāq; felicitate sine dubio tertium inter omnes quæ in Romano orbe sunt locum obtinens, ubi etiam aduentū suum regem Agrippā cum omni manu propria offenderat præstolari, ad Ptolemaidem properabat. In hac aut ciuitate occurrerunt ei Sepphoritæ ciues oppidum Galilææ colentes, soli mente pacata: qui tam suæ salutis prouidentia solliciti, quàm Romanarum uirium gnari, etiam prius quàm Vespasianus ueniret, Cestio Gallo fidem dederant, dextrascq; iunxerant, præsidiumq; militare susceperant. tunc quoq; benignissime duce suscepto, alacri animo etiam contra gentiles suos auxilia promiserunt: Quibus interim Vespasianus præsidij causa poscentibus, equitum peditumq; tantum numerum tradidit, quantum ob stare posse arbitrabatur incurſibus, si quid Iudæi commouere tentaſsent. non enim minimum esse uidebatur futuri belli periculum, auferri ciuitatem Sepphorim Galilææ maximam & in loco tutissimo conditam, totiusq; gentis futuram præsidio.

Descriptio Galilææ, Samariæ, & Iudææ.

Cap. II

DVæ sunt aut Galilææ, quæ superior & inferior appellantur, easq; Phœnice & Syria cingunt. Discernit uero ab occidente Ptolemais territorij sui finibus, & quondam Galilæorū, nunc aut Tyriorum mons Carmelus: cui coniuncta est Gabaa ciuitas equitū, quæ sic appellatur, eo quod equites ab Herode rege dimissi, coloni eò deducebantur. A meridie autem Samaritis & Scythopolis, usq; ad flumen Iordanē. Ab oriente uero Hippene & Gadaris, sed & Gaulanitis definit, qui etiā regni Agrippæ fines sunt. Septentrionalis aut eius tractus Tyro, itemq; Tyriorum finibus terminatur. Inferioris quidem Galilææ longitudo à Tiberiade usq; ad Zabulon, cui uicina est in locis maritimis Ptolemais, protenditur. Latitudine autem patet à uico Xaloth, qui in magno campo situs est, usque ad Bersaben: unde etiam superioris Galilææ latitudo incipit usque ad Baca uicum, qui terram dirimit Tyriorum. Longitudo uero eius à Thella uico Iordani proximo usque ad Meroth extenditur. Sed cū tanta sint utræq; magnitudine, tantisq; gentibus alienigenis cinctæ, semper tamen omnibus belli periculis restiterunt. nam & pugnaces sunt ab infantia Galilæi, & omni tempore plurimi, neque aut formido unquam uiros

aut

aut eorū penuria regiones illas occupauit : quoniam totæ opimæ ac fertiles sunt, omniūq; generum arboribus cōsitæ, ut etiam minime agriculturæ studiosos ubertate sua prouocent. deniq; exultæ sunt ab incolis totæ, nec pars ulla est earū otiosa: *Fertilitas Galilee* quin & ciuitates ibi crebræ sunt, & ubiq; multitudo uicorū propter opulentiā populoſa, ut qui sit minimus, supra quindecim milia colonorum habeat: prorsus ut etiam si quis magnitudine minorem Galilæam dixerit, quam trans fluuium regionem, uiribus tamen eam prætulerit. hæc enim uniuersa colitur, tota fructuū ferax: at illa quæ trans flumen est, licet multo maior sit, pleraq; tamen aspera atq; deserta est, & nutriendis fructibus mansuetis inhabilis. *Regionis ultra Iordanē descriptio* Perææ sanè mollicies & ingenium fructuosum, campos habet cum uarijs arboribus consitos, tum maxime oliuetis ac uineis & palmetis excultos. irrigatur autem abunde montanis torrentibus, & fontibus aquæ perennis, quoties illi Sirio æstuante defecerint. Et longitudo quidem eius est à Machærunte in Pellam: latitudo uero à Philadelphia usq; ad Iordanem. Et Pella quidem quam supra diximus, septentrionalis eius est tractus: occiduus uero Iordanis: meridianum autem Moabitis regio terminat. ab oriente autem Arabia & Silbonitide, necnon & Philadelphia, itemq; Gerasis clauditur. *Samaria descriptio* Samariensis aut regio, inter Iudæam quidem & Galilæam sita est: incipiens enim à uico in planicie posito, cui nomen est Ginæa, in Acrabatenam desinit toparchiam: sed natura nihil à Iudæa discrepat. nam & utræq; montosæ sunt & campestres, agroq; colendo molles atq; opimæ, necnon & arboribus plenæ: pomisq; tam syluestribus q; mansuetis abundant, eo quod natura sunt aridæ, imbriumq; satis habent. dulces autem per eas supra modum aquæ sunt: boniq; graminis copia præter alias earum pecora lactis abundant: quodq; maximum uirtutis atq; opulentiæ specimen est, utraq; uiris referta est. Harum confinium est Anuath uicus, qui etiam Borceos appellatur, Iudææ limces à septentrione. Meridiana uero pars eius, si in longitudinem metiare, adiacenti uico Arabum finibus terminatur, cui nomen est Iardan. *Iudæa descriptio* Latitudo sanè à Iordane flumine usq; ad Ioppen explicatur. Media uero eius est Hierosolyma: unde quidam non sine ratione, umbilicum eius terræ, eam urbem uocauerunt. Sed nec marinis quidem Iudæa delicijs caret, ad Ptolemaidem usq; locis extenta maritimis. In undecim autem sortes diuisa est: quarum prima est tanquam regia Hierosolyma, præ cæteris inter oēs accolæ emînens, uelut caput in corpore. *Undecim Iudææ sortes* alijs uero post hanc toparchiæ sunt distributæ. Gophna est secunda, & post eā Acrabata. ad hoc Thamna, & Lydda, iteq; Ammaus, & Pella, & Idumæa, & Engadda, & Herodium, & Hiericus: deinde Iamnia & Ioppe finitimis præsunt. & præter has Gamalitica, & Gaulanitis, & Batanæa, & Trachonitis: quæ etiam regni Agrippæ partes sunt. Eadem uero terra incipiens à monte Libano & fontibus Iordanis, usq; ad Tiberiadi proximum lacum, latitudine panditur. à uico autem, qui appellatur Arphas, ad Iuliada oppidum longitudine tendit: & habitatur ab incolis Iudæis Syrisq; permixtis.

De auxilio Sepphoritis misso & Romanorum disciplina militari.

Cap. III

DE Iudæa quidem, & quibus esset cincta regionibus, quàm maxime potui breuiter exposui. Quod autem Vespasianus miserat auxilium Sepphoritis, hoc est equites mille, sexq; milia peditum, Placido eos regente tribuno, castris in magno campo positis bifariam diuiduntur. Et pedites quidem in ciuitate ipsius tuenda causa

dæ causa, equitatus uero in castris degebat. utrinque autem assidue prodeundo, & circa eam regionem loca omnia incurfando, magnis incommodis Iosephum eiusque socios, quamuis quietos, afficiebant. & præterea ciuitates extrinsecus deprædabantur: ciuiumque conatus, si quando excurrendi habuissent fiduciam, repellebant. Iosephus tamen aduersus ciuitatem impetum fecit, sperans eam posse capere: quam ipse, antequam à Galilæis deficeret, ita muris cinxerat, ut Romanis quoque esset inuicta. unde etiam spe frustratus est, cum nec ui nec suasu Sephoritas in suas partes pertrahere potuisset: magisque in Iudæa bellum accendit Romanis indigne ferentibus insidias, & propterea nec die nec nocte ab agrorum depopulatione cessantibus, sed passim diripientibus quicquid rerum in his reperissent: qui tamen cum mortem pugnacibus semper inferrent, imbelles ad seruitium capiebant: ignis uero & sanguis Galilæam totam repleuerat, nec quisquam expertus eius acerbitalis aut cladis erat. unam salutis spem fugientes habebant in ciuitatibus, quas murorum ambitu Iosephus communierat. Titus autem Alexandriam transmissus ex Achaia citius quam per hyemem sperabatur, manum militum cuius causa missus fuerat suscepit: contentoque usus itinere, mature ad Ptolemaidem peruenit. Cumque ibi patrem suum reperisset, duabus quas secum habebat legionibus (erant autem nobilissimæ quinta & decima) iunxit etiam quam ille adduxit quintamdecimam. Eas autem sequebantur decem & octo cohortes: quibus accessere ex Cæsarea quinque cum una ala equitum, & alæ quinque Syrorum equitum. decem autem cohortium singulæ mille pedites habebant: in cæteris uero tredecim sexcenti pedites, & centeni uiceni equites erant. Satis autem auxiliorum etiam à regibus congregatum est. Antiochus enim & Agrippa & Soemus, bina milia peditum, & sagittarios equites mille præbuerunt: cum Arabiæ quoque rex Malchus, præter quinque milia peditum, equites mille misisset, quorum pars maior erant sagittarii: ut tota manus computata cum regijs, sexaginta milia circiter peditum equitumque colligeret, præter calones: qui plurimi sequebantur, & meditationi bellicæ assueti nihil à pugnacissimis aberant: quod tempore quidem pacis dominorum exercitationibus interessent, belli autem pericula cum ipsis experirentur, & neque peritia neque uiribus, à quoquam nisi à dominis uincerentur. Qua quidem in re nimis admirandam quis existimauerit Romanorum prouidentiam, ita seruos instituentium, ut non solum uitæ ministerio, sed belli etiam necessitatibus utiles sint. Quod si quis eorum aliam quoque respexerit militiæ disciplinam, profecto cognoscat tantum eos imperium non fortunæ munere, sed propria uirtute quæsisse. Armis enim uti non in bello incipiunt: neque solum, si necesse sit, manus mouent, cum in pacis otio cessauerint: sed armis ueluti natura coherentes, nullas capiunt exercitationis inducias, nec tempora præstolantur. Meditationes autem eorum nihil à uerâ cōtentione discrepant: sed in dies singulos militum quisque omnibus armis, tanquam in procinctu positus, exercet: quo etiam facillime prælia tolerant. neque enim ordo neglectus eos à consueta dispositione dispergit, neque metus stupescit, neque lassitudo exhaurit. unde sequitur ut semper superent, quos non itidem confirmatos inuenerint. Nec errauerit si quis eorum meditationes cōflictus esse dixerit sine sanguine, contraque prælia meditationes cum sanguine. nam ne repentino quidem hostium in cursu opprimi possunt: sed quocumque in hostilem terram irruperint, non nisi permunitis castris prælio decernunt. quæ quidem non leui opere, neque iniquo loco erigunt, nec omnes inordinate describunt: sed si quidem inæquale solum fuerit, complanat: quatuor

quatuor uero angulis eorum dimensio designatur. nam & fabrorum multitudo, & ferramentorum copia quæ usus extructionis postulat, sequitur exercitum. Et interior quidem pars castrorum tabernaculis distribuitur, ambitus aut eorum extrinsecus muri faciem præfert: ordinatis etiam turribus pari spatio dispositis: quarum interualla catapultis atque balistis, & alijs machinis saxa intorquetibus, omnibusque instrumentis missilium complent, ut cuncta scilicet iaculorum genera in promptu sint. portas autem quatuor ædificant, tam iumentis aditu faciles, quam ipsis, siquid urgeat, intro currentibus latas. intus autem castra uici spatijs interpositis dirimunt, mediisque rectorum tabernacula collocant, & inter hæc ducis maximi diuini templo simillimum: prorsus ut quasi repentina quædam ciuitas existat: forum quoque & opificum stationes, & sedes militum primatibus, ordinumque principibus, ubi si qua sit inter alios ambiguitas iudicent. Ipse uero ambitus, & omnia quæ in eo sunt, multitudine simul & scientia fabricantium opinione citius communiter. qui si res urgeat, fossa extrinsecus cingitur, depressa cubitis quatuor, parique spatio lata. Armis autem septi, per contubernia cum decore atque otio in tentorijs agunt: omniaque ab his ordinate etiam alia cauteque per contubernia expediuntur: ueluti si ligno aquæue opus sit aut frumento. nec enim cœna uel prandium cum uoluerit, in potestate cuiusque est, simul autem omnibus somnus est, excubias & uigilandi tempora buccinæ significant, neque est omnino quicquam quod sine edicto geratur. Mane autem milites quidem ad centuriones, illi uero ad tribunos conueniunt salutatum: cum quibus ad summum omnium ducem uniuersi ordinum principes. ille autem his signum aliaque dat ex more præcepta proferenda subiectis: quibus etiam in acie circumaguntur quod opus est, ac uniuersi pariter incurrunt itemque sese recipiunt. Cum autem castris egredendum est, tuba indicium facit: nemoque otiosus est. sed uel solo nutu moniti, tabernacula tollunt, omniaque ad profectionem instruunt. deinde iterum tuba ut sint parati significat. illi autem cum mulos & iumenta sarcinis onerauerint, uelut in curruli certamine signum expectant. Castra uero incendunt, eo quod sibi alia munire facile sit, & ne quando hostibus eadem usui sint. Et tamen tertio quoque tubæ signo indicant, ut exeatur: urgendo aliqua ex causa morantes, ne quis ordinem deferat. Dexterque duci præco altans, si ad bellum parati sunt, uoce patria ter percontatur. illique toties alacri & magna uoce paratos esse se respondent, interrogantemque præueniunt: & Martio quodam spiritu repleti cum clamore dextras erigunt. Deinde otiose & cum omni decore progredientes ambulant, suum quisque ordinem uelut in bello custodiens: pedites quidem thoracibus & galeis septi, & utroque latere gladijs accincti. leuus autem gladius multo est longior, cum dexter mensuram palmæ non excedat. qui uero ducem stipant lecti pedites scuta & lanceas gestant: cætera manus hastas & clypeos longos, ferramque & corbem & sarculum & securim, necnon & habenam & falcem & catenam, triduique uaticum, ut parum intersit inter onusta iumenta & pedites. Equitibus autem ad dexteram gladius est longior, & contus in manu, transuersusque ad equi latus clypeus: ternaque in pharetra uel amplius dependent lata cuspidis iacula, nihil ab hastis magnitudine differentia. Cassides uero & thoracæ peditibus habent similes: nulloque armorum genere ab equitum alis discrepant lecti, qui circum ducem uersantur. Agmina autem semper cui forte id obtigerit, antecedit. Talia quidem sunt Romanorum itinera & mansiones, itemque armorum uarietas. Nihil uero nec in prælijs inconsultum aut subitum agunt: sed

sed omnia semper sequuntur facta sententiam: opusq; adhibetur ante decretis. unde aut minime peccant: aut si peccauerint, facilis est errati correctio. Fortunæ autem successibus meliores consiliorum, etiam si aliter successerit, arbitrantur euentus: quasi bonum quidem fortuitum ad rem inconsulte gerendam illicit: quæ uero ante cogitata fuerint, etiam si aduersus casus exceperit, bene iam meditados exhibeant ad cauendum ne idem rursus eueniat: & bonorum quidem fortuitarum non is autor sit cui contigerint, tristium uero quæ præter sententiam acciderint, saltem recte consulta uideantur esse solatium. Armorum quidem exercitatione comparant, ut non modo corpora, sed animi quoque militum fortiores sint. maior autem illis est ex timore diligentia. namq; leges apud eos non desertionis solum, uerum etiam minimæ negligentiae sunt capitales: ducesq; magis quam ipsæ leges terribiles. namq; bonos honorando, redimunt ne in coercendis noxijs uideantur crudeles. Tanto autem obsequio rectoribus parent, ut & in pace ornamento sint, & in acie corpus unum totius conspiciatur exercitus. sic eorum copulati sunt ordines, ita circumduci sunt mobiles: & acutis auribus ad præcepta, oculisq; ad signa, & ad opera manibus: unde facere quidem semper strenui sunt, pati uero tardissimi. nec est ubi præliantes aut multitudinem hostium, aut consilia sensere ducum, aut difficultatem regionum: sed ne fortunæ quidem succubere. nam & ea certiores putant esse uictoriam. Quorum igitur actus à consilijs incipiunt, consultaq; adeo strenuus exequitur exercitus, quid mirum si Euphrates ab oriente, & Oceanus ab occidente, itemq; à meridiano tractu Africae fertilissima regio, & à septentrione Rhenus atq; Danubius sunt imperij limites, cum minorem esse possidentibus possessionem recte quis dixerit: Hæc ergo prosecutus sum, non tam proposito laudandi Romanos, quam solatio deuictorum, & ut nouarum rerum cupidos deterrerem: fortasse autem & ad experientiam proderunt bonarum artium studiosis, Romanae instituta militiae nescientibus: redeo tamen unde digressus sum.

Impetus Placidi aduersus Iotapatam

Caput IIII

VEspasianus quidem unà cum Tito filio in Ptolemaide interim degens, ordinabat exercitum. At uero Galilæam peruaserat Placidus, ubi maximam eorum quos comprehendisset multitudinem, interemit: hæc autem fuit Galilæorum imbecillior turba, animisq; deficiens: pugnacissimos autem ut uidit semper in ciuitates confugere, quas Iosephus communierat, in Iotapatam, quæ omnium turatissima erat, impetum uertit: existimans eam repentino aggressu facillime captum iri, magnamq; & sibi ex ea re alios apud rectores gloriam comparandam, & illis commodum ad reliqua maturius explicanda, quasi metu cessuris alijs ciuitatibus, si quæ ualidissima esset, occupatam uidissent. Multum tamen opinione deceptus est: Iotapateni enim, cum eius impetum præsensissent, prope ciuitatem aduenientem excipiunt: congressiq; cum Romanis ex improviso plurimi & ad pugnam parati, necnon & alacres (quippe ut pro salute patriæ, item coniugum liberorumq; dimicantes) in fugam eos uertunt, multosq; sauciât, septem solum interfectis: quia neq; inordinate pugna decesserant, septisq; undiq; corporibus leuiter fuerant uulnerati: cum Iudæi quoq; magis eminus iaculari, quam manus conserere inermes cum armatis confiderent. ex ipsis autem Iudæis tres ceciderunt, paucis præterea sauciatis. Placidus igitur ab oppido repulsus aufugit.

II

Galilæa

Vespasianus uero ipse Galilæam cupiēs inuadere, ex Ptolemaide proficiscitur, ordinato militum itinere, sicut Romani consueuerunt. Auxiliatores enim qui leuius armati essent, itemq; sagittarios præire iussit, ad repētinos incursus hostium cohibendos, & ut suspectas atq; opportunas insidijs syluas scrutarentur. hos sequebatur Romani peditatus equitatusq; pars: post quos è singulis centurijs deni armaturam suam ferentes, mensurasq; castrorum. post hos stratores uiarum ibant, qui aggeris maligna corrigerent, ac aspera complanarent, syluasq; obstantes præciderēt, ne perplexo itinere fatigaretur exercitus. Deinde suas, itemq; subiectorum sibi rectorum sarcinas, & tutelæ causa multos cum his equites ordinauit. post quos ipse ueniebat, lectos pedites equitesq;, necnō & lancearios secū ducens, equitumq; præterea suorū agmine comitatus. de singulis enim turmis proprios centum & uiginti equites deputatos habebat. hos sequebantur, qui expugnandis ciuitatibus machinas & cætera tormenta portarent, deinde rectores, itemq; præfecti cohortibus tribuni, stipati lectis militibus. & post hos circum aquilam signa alia, quæ omnibus apud Romanos agminibus præest, quod & uniuerfarum auium regnum habeat, & sit ualidissima. itaq; illam & principatus insigne putant, & omen uictoriæ, quoscunq; bello petierint. sacras uero signorum effigies sequebantur cornicines, & post eos acies, in latitudinem senis digesta militibus. hisq; adhærebat ex more quidam centurio, disciplinæ atque ordinis custos. Serui autem singularum legionum cuncti cum peditibus erant, mulis alijsq; iumentis uehentes militum sarcinas. postremum agmen, in quo erat mercenaria multitudo, cogebat armati pedites, equitumq; non pauci. Ita peracto itinere, Vespasianus cum omni exercitu ad fines Galilææ peruenit: ibiq; positis castris, quamuis promptos ad bellum milites continebat, unā & ostendendo exercitum, quo hostes metu percelleret, spatiumq; indulgendo poenitudinis, si quis ante prælium uoluntatem mutaret: nihilominus autem murorum instruebat obsidium. Itaq; multos quidem rebelliones fugere uel solus fecit ducis aspectus: metum uero uniuerfis incussit. Iosephi enim socij, qui non longe à Sepphori castra posuerant, ubi bellum appropinquare cognouerunt, & iam iamq; Romanos prælio secum congressuros, non modo ante pugnam, sed antequam hostes omnino conspicerent, fuga disiecti sunt. cum paucis autem relictus Iosephus, ubi animaduertit neq; se ad excipiendos hostes sufficientem manum habere, & Iudæorum animos concidisse: ac, si fides his haberetur, plerosque libenter ad hostes defectum ire: iam tum quidem bello omni abstinebat: quam longissime autem periculis abesse decreuit: abductisq; qui secum remanserant, in Tiberiada confugit.

Gadare expugnatio

Caput

VI

Vespasianus autem Gadarensium ciuitatem aggressus, primo impetu capit, quod eam pugnaci multitudine uacuam reperisset. Deinde hinc transgressus interius cunctos puberes interfecit, cum Romanos odio gentis, & cladis memoria quam pertulerat Cestius, nullius ætatis misericordia comoueret. Incendit autē non solum ciuitatem, sed etiam omnes circum uicos, & oppidula quædam penitus desolata, nonnulla quorum habitatores ipse cepisset. Iosephus autē, quam tuitionis causa optauerat ciuitatem, ipse metu repleuit. Nam Tiberienses nunquam eum, nisi de omnibello desperasset, in fugam uersum iri credebant: neq; in hoc eos uoluntatis eius

eius fallebat opinio . uidebat enim res Iudæorum quorsum euaderent : unamq̃ illos uiam salutis habere, si propositum mutauissent. Ipse uero , quamuis adhuc sibi speraret à Romanis ueniam tribuēdam, mori tamen sæpe maluisset, quàm prodita patria, cum dedecore administrationis sibi creditæ, apud illos feliciter agere, contra quos fuerat missus . Deceuit igitur Hierosolymam primatibus , quemadmodum sese res haberent, cum fide perscribere: ne uel nimis extollendo uires hostium, timiditatis mox argueretur : uel minus aliquid nunciando, fortasse cœpti etiā pcenitentes ad ferociam reuocaret: utq̃ si fœdus eis placeret, cito rescriberent : aut si belandum esset, dignum ei contra Romanos exercitum mitterent . Ille quidem hac epistola scripta, mature mittit qui Hierosolymam literas ferret.

Iotapatæ obsidio

Cap.

VII

Vespasianus autem Iotapatam excindere cupiens (nam in eam plurimos hostium refugisse cognouerat, & prætera ualidissimum hoc eorum esse receptaculum) præmittit pedites cum equitibus, qui montanum iter coæquarent, saxis asperum, ac peditibus quoque difficile , omnino uero equitibus inuium. Et hi quidem quatrduo fecere quod iussu est, latamq̃ aperuere exercitui uiam . quinto autem die, qui mensis Maij uigesimus & primus erat, prior Iosephus in Iotapatam ex Tiberiade uenit, abiectosq̃ Iudæorum spiritus erigit. Cū uero transitum eius Vespasiano quidam trās fuga nunciasset, utq̃ mox ciuitatem peteret incitaret, ueluti cum ea totam Iudæam capere posset, si Iosephum subiugasset: hoc ille nuncio pro maxima felicitate percepto, dei prouidentia factum ratus, ut qui hostiū prudentissimus uideretur, ultro se etiam in custodiam traderet uoluntariam: statim quidem cum equitibus mille Placidum mittit, unaq̃ decadarchū Ebutium, tam manu quàm prudentia uirū insignem, circumuallare ciuitatem iussit, ne clām inde Iosephus elaberetur. postero autem die cuncta manu comitatus ipse consequitur, & post meridiem usq̃ acto itinere, ad Iotapatam peruenit. adductoq̃ in septentrionalem eius partem exercitu, in quodam tumulo castra ponit, distante ab oppido stadijs septem. Consulto autem quàm maxime conspici ab hostibus affectabat, ut uisu attoniti turbarentur. quod etiam factum est: eosq̃ tantus continuo stupor inuasit, ut muris egredi nullus auderet. At Romanos tota die ambulando fatigatos, ciuitatem statim aggredi piguit: ob eam causam duplici acie circumdato oppido, tertium extrinsecus agmen equitum posuere, omnes Iudæis exitus obstruentes. sed ea res illos in salutis desperatione audaciores effecit: quippe in bello nihil est necessitate pugnacius. Itaq̃ postridie impetu in muros facto, Iudæi primo quidem locis suis manentes, Romanis castra ante muros habentibus resistebant. postea uero quàm Vespasianus & sagittarios & funditores, omnemq̃ iaculatorum multitudinem adhibitam, missilibus in eos permisit uti: atq̃ ipse cum peditibus in aduersum collem, unde murus expugnabilis erat, niti cœpit: tunc ciuitati metuens Iosephus, & cum eo cuncta Iudæorum prosiluit multitudo: omnesq̃ in Romanos pariter irruentes, procul à muris eos deterruere, multa manu simul & audacia patrando facinora. neq̃ minora tamen patiebantur quàm faciebant. nam quantum ipsos salutis desperatio, tantum pudor incendebat Romanos. & hos quidem peritia cum fortitudine, illos autem duce iracundia ferocitas armabat. Deniq̃ cum toto die pugnatum fuisset, prælium nox diremit: in quo Romanorum plurimis sauciatis, tredecim interfecti sunt: Iudæorum autem cum sexcenti essent uulnerati, septem & decem ceciderunt

derunt. Nihilōq; minus, Romanis postridie iterum irruentibus occurrunt: multoq; fortius restiterunt: ex eo scilicet fiduciam nacti, quod eos pridie præter spem sustinuerant. sed eos quoq; pugnaciores experti sunt, quod eorum iracundiam pudor incenderat, uinci credentium, nisi cito uicissent. Itaq; per dies quinq; Romanis minime ab aggressione cessantibus, etiam Iotapatenorum excursus agebantur, muricq; fortius oppugnabantur. & neq; Iudæi uires hostium formidabant, neq; Romanos difficultas oppidi capiendi lassabat. Etenim Iotapata paulominus tota rupes est, ex alijs quidem partibus undiq; uallibus immensis præceps, ut earum altitudinem oculis deprehendere cupientium aspectus ante deficiat. Ab una uero tantum Boreæ parte adiri potest, ubi per transuersum latus definientis montis ædificata est: quod quidem ipsum muro ciuitatis Iosephus fuerat amplexus, quo inaccessa essent hostibus superiora cacumina. alijs uero circum mōtibus tecta, prius quam in eam perueniretur, a nullo poterat conspici. Iotapata quidem sic erat communita. Vespasianus autem & cum natura loci simul certandum putans, & cum audacia Iudæorum, incipere obsidionem acriter statuit: aduocatisq; rectoribus sibi subditis, de aggressu deliberabant. Cumq; aggerem fieri placuisset, qua parte murus facilis erat accessui, totum ad comparandam materiam misit exercitum: oppidoq; propinquis montibus excisis, magnaq; ui lignorum & lapidum comportata, cratibusq; ad euitanda iacula desuper missa per uallos dispositis, his protecti aggerem cōstruebant. nulla autem noxa uel minima telorum erat, quæ de muro iacerentur. His autem alij terram ex propinquis tumulis eruentes, sine intermissione suppeditabant: cunctisq; trifariam distributis, nullus erat otiosus. At Iudæi super eorum tegmina saxa ingentia & omne telorum genus curabant immittere: quæ licet minime penetrarent, magnos tamen crepitus dabant, & horribile impedimentum erat operantibus. Tunc igitur Vespasianus machinis missilium circumpositis (erant autem omnes centum sexaginta) in eos qui super murum astarent, iussit tela cōtendi: simulq; ex catapultis lanceæ percutiebant, saxaq; tormentis ingentia mittebantur, ignisq; & sagittarum frequentissima multitudo, quæ non solum murum, sed etiam totum intra iactum earum spatiū Iudæis inaccessum fecere. Arabum enim sagittariorum manus, & iaculatores, itemq; funditores & omnes machinæ tela iaciebant. Neq; tamen his Iudæi prohibiti, ne desuper propugnarent, quieti erant: sed excurrendo per cuneos more latronum, tegmina operantiū detrahebant, nudatosq; feriebant: & ubi illi cessissent, aggerē dissipabant, uallorumq; munimenta cum cratibus igni tradebant: donec Vespasianus cognito, huius damni causam ex distributione operum contigisse, quod interiecta spatia Iudæis locum aggrediendi præberent, aduauit tegmina: coniunctisq; pariter uiribus obreptiones hostium præpeditæ sunt. Erecto autem propemodum aggere, pauloq; minus æquato propugnaculis, indignum esse ratus Iosephus, nihil contra moliri, quod oppido saluti foret, conuocat fabros, murumq; altius iubet extolli. cum illi tam multis obstātibus iaculis minime ædificare posse affirmarent, hanc eis defensionem excogitauit. Sudibus fixis per eos boum coria recentia extendi præcepit, quæ missos tormentis lapides sinuata susciperēt, quibusq; repulsa tela cætera dilaberentur, & ignis humore languesceret. hisq; ante fabros oppositis, illi murum die noctuq; operando, ad uiginti cubitorum altitudinem erexerunt, crebris etiam turribus in eo constructis, minisq; ualidissimis aptatis. Quæ quidem res Romanis iam intra ciuitatem se esse credentibus,

magnum

magnum mœrorem comparauit, tam Iosephi molitione, quàm oppidanorum obstinatione perterritis.

Obsidio Iotapatenorum à Vespasiano, & diligentia Iosephi. deq; Iudæorum excursionem in Romanos

Cap. \

VIII

AT Vespasianus & calliditate consilij, & hostium audacia magis iritabatur: qui iam recepta ex munitione fiducia, Romanos ultro incurfabant: incip̃ dies singulos praelia cateruatim, & cuiusq; modi latrocinales doli, & eorum quæ casus obtulisset rapinæ, aliorumq; incendia fiebant: donec Vespasianus retento milite à pugna, statuit obsidere ciuitatem, ut eam usui necessariorum penuria caperet. Aut enim coactos inopia sibi supplicaturos, aut si ad finem usq; in eadem pertinacia durauissent, fame consumendos eius habitatores putabat: multoq; faciliores expugnatu fore, si post interuallum rursus anxij incubuisset. Itaq; omnes exitus eorum asservari præcepit. Illi autem frumenti quidem, aliarumq; omnium rerum intus habebant copiam, præter salem. aquæ uero penuria eos affligebat: quia neq; fons erat intra ciuitatem, & imbre contentis habitatoribus, rara est in illo tractu æstiuis mensibus pluuia. quo tempore obsessi etiam hoc uehementius afficiebantur, quod arcendæ siti fuerat excogitatum: quodq; fieri, uelut omnis aqua iam defecisset, ægre ferebant. Iosephus enim, cum & ciuitatem uideret abudare alijs rebus, fortesq; animo uiros esse, quo longiorem Romanis obsidionem faceret, quàm sperabant, iam tum potum mensura ciuib; ministrabat. illis autem conseruari aquam penuria grauius esse uidebatur: amplioremq; cupiditatem mouebat, quod ius bibendi liberum non haberent: ac uelut ad extremam sitim peruentum esset, labori cedebant. Hoc autem modo affecti, Romanos latere non poterant, qui ex aduerso colle trans murum in unum eos confluere locum, & aquæ mensuram accipere prospectabant: quod etiã balistarum peruenientibus telis, plurimos occidebant. Vespasianus quidem non multo post, exhaustis puteis, ipsa sibi necessitate traditum iri ciuitatem sperabat. Iosephus autem, ut hanc eius spem frangeret, iussit q̃ plurimos per murorum minas demersa undis atq; humida uestimenta suspendere, ut oēs repente aqua perfluerent. ex quo mœror simul Romanis ac timor erat, cum tantum aquæ uiderent eos ludibrio consumere, quos potu indigere credebant. Deniq; dux belli etiam ipse, quia penuria ciuitatem posse capere desperasset, iterum consilium ad uim atq; arma conuertit: Iudæis quoq; id maxime cupientibus: quod nec se, nec ciuitatem saluam fore credebant, & priusq; fame uel siti perirent, mortem bello optabant. Iosephus tamen, præter hoc etiam aliud consilium, quo sibi copia pararetur, per quandam uallem deuiam, proptereaq; minus curiose habitam à custodibus, excogitauit. mittendo enim per occiduas eius partes literas ad quos uellet Iudæos extra ciuitatem degentes, ab his omnia usui necessaria, & quæ in ciuitate defecerant, accipiebat: mandato comitantibus, ut plerumq; ad excubias reptent, terga uelleribus tecti: quo si qui eos nocte uidissent, canum similitudine fallerentur. idq; factitatum est, donec eius fraudem uigiles persenserunt, uallemq; cinxerunt. Itaq; tunc Iosephus non diu ciuitatem sustinere posse prospiciens, suamq; pariter salutem, si uellet remanere, desperans, cum optimatibus de fuga tractabat. uerum id populus sensit, & circa eum fusus, ne sese negligeret, precabatur, in quo solo recumberent. ipsum enim saluti esse ciuitati manentem, uelut omnes eius causa alacri essent animo certaturi. quod si etiam capiantur, eundem solatio fore. decere autem illum nec inimicos fugere, nec amicos deserere, aut quasi ex naui tempestate oppressa

defilire, qui ad eam tranquillo mari uenisset. ipsum enim magis demersurum esse ciuitatem, cum iam nemo audebit hostibus repugnare, si discessisset cui cōsiderent. *Prudentia Iosephi* Iosephus autem quod sibi caueret occultans, illorum commodo se exitum parare dicebat. nam intra ciuitatem manendo, neq; seruatis grāde aliquid se profuturum: & si caperentur, unā cum his esse frustra periturum: obsidione uero liberatum, extrinsecus maximo eis emolumento fore. mature enim congregatis ex territorio Galilæis, alio bello Romanos ab eorum ciuitate reuocaturum. nunc autem nō uidere, quid apud eos residens utilitatis afferret, nisi quod Romanos ad obsidionem magis incitaret, ut se caperent magnipendentes. quem si fugisse cognouissent, multum essent de obsidionis impetu remissuri. Non flexit his populum Iosephus, sed hoc circumstiteret se magis incendit. deniq; pueri & senes, itemq; mulierculæ cum infantibus flentes, ad eius pedes accidebant, eumq; omnes complexi tenebant, & ut fortunæ socius sibi remaneret, cū ululatibus supplicabant: non inuidia salutis eius, quantum ego arbitror, sed propria spe. nihil enim se mali, remanente Iosepho, existimabant esse passuros. Ille autem siquidem paruisset, hæc preces esse ratus: custodiam uero, si per uim cogeretur (multum enim propositum discessus etiam querelarum misericordia fregerat) remanere statuit. cōmunicq; desperatione ciuitatis armatus, & nunc tempus esse dicens pugnam incipere, cum spes nulla salutis est: pulchrumq; uitam pacisci pro laude, ac forti aliquo patrato facinore in memoriam posteritatis occumbere: ad opera sese conuertit. Cum pugnacissimis ergo egressus, disiectis custodiis, usq; ad Romanorum castra excurrerat: & nunc pelles aggeribus impositas, sub quibus tendebāt, discerpere: nunc operibus ignem immittere. posteroq; die similiter ac tertio & per aliquot deinceps dies ac noctes bellando non defatigabatur. Sed Vespasianus Romanos his excursibus male affectos aspiciens (nam & terga dare Iudæis pūdebat, & fugientes insequi armorum pondere tardabantur: tum Iudæi semper aliquid agentes, priusquam paterentur, in ciuitatem refugerent) armatis imperat, ut eorum impetum declinarent, neue cum hominibus mortis auidis manum cōfererent. Nihil esse fortius desperatis. restingui autem illorum impetus, si proposito frustrentur, quasi flammam si materiam non inueniat. ad hoc oportere Romanos cautius quærere uictoriam, augendæ possessionis causa, nō ex necessitate pugnantes. Per sagittarios aut Arabum & Syriæ & funditores, perq; laxa tormentis emissa plerunq; repellebat Iudæos. nulla enim telorū machina quiescebat. Illi autem his quidem male accepti cedebant: uerum eminus missa intra iactum subeuntes, sæuius Romanis instabant: cum neq; corpori, neq; animæ parcerent: sed per uicem utrinq; pugnarent, suorum quisq; laborantibus subuenientes.

De oppugnatione Vespasiani contra Iotapatam, ariete, & alijs tormentis bellicis

Caput

IX

Aries **I**gitur Vespasianus ultro se existimans longitudine temporis hostiumq; incursum obsideri, cum prope iam muris aggeres æquarentur, arietem admouere decreuit. Est autem aries, immensa materia, malo nauis assimilis: cuius summum graui ferro solidatum est, in arietis effigiem fabricato, unde etiam nomē accepit. dependet autē funibus medius ex trabe alia, uelut ex trutina, palis utrinq; fultus, bene fundatis. retrorsum autem magna uirorum multitudine repulsus, hisdemq; simul rursus impellētibus missus, in fronte prominente ferro moenia percutit: nec est ulla tam ualida turris, aut murorum ambitus adeo latus, ut & si priores ictus fortiter susti-

nerit

merit, assiduos vincat. Ad huius periculum rei duci Romano transire placuit, ut capere oppidum properanti: quoniam perniciofa uidebatur obsidio, Iudæis minime quiescentibus. Itaque Romani quidem balistis cæterisque missilium machinis, ut facilius ferirentur qui de muris obstare tentassent, propius adhibitis utebantur: neque sagittarii aut funditores longius aberant. cum uero ea causa muros nemo auderet ascendere, ipsi arietem applicabant cratibus desuper itemque pellibus septum, tam pro sui defensione quam machinæ. Et primo quidem impetu moenia concussa sunt: clamorque oppidanorum, uelut iam capti essent, maximus factus est. Iosephus autem eundem locum sæpe feriri, neque multo post murum disturbatum iri prospiciens, quo commento uim machinæ paulatim falleret excogitauit. Saccos enim paleis confertos, quæ semper impetum arietis ferri uiderent, demitti iussit ex muro: ut eo modo secundi ictus errarent, aut etiam excepta uulnera laxitas frustraretur. Quæ quidem res multum Romanis moræ attulit. nam quocunque hi machinam conuertissent, contra illi qui super murum stabant, palearum traducentes saccos, ictibus supponebant: nihilque murus percussione lædebatur, donec etiam Romani aduersus hoc aliud machinati sunt: proceris enim contis expeditis, in his summis falces quibus saccos abscinderent alligarunt. cum autem hoc modo efficax esset opus arietis, ac murus (quia recens ædificatus erat) ictibus cederet, quod reliquum erat, Iosephus eiusque socii ad ignis auxilium se contulerunt: accensumque totum quod aridæ fuit materiæ, tribus ex locis pariter inflammant, unaque machinas & propugnacula Romanorum & aggeres concremant. Illi uero non sine malo subueniebant, audacia simul eorum territi, & ne adiuumento essent, flammis proruentibus impediti: quæ aridum nactæ fomitem & præterea bitumen ac picem, necnon etiam sulfur, opinione citius uolitabant: operaque Romanorum multo labore curata, unius horæ spatio pessum dederunt. Hic etiam uir quidam Iudæus, prædicatione ac memoria dignus inuentus est, Samæi filius Eleazarus, cui Saab Galilææ patria fuit. Is enim saxum ingens alte sublatum, tanta uis super arietem ex muro demisit, ut machinæ caput abrumperet, idque ex medijs hostibus saltu ad eos delatus auferret, nulloque metu reportaret ad murum. postremo tanquam signum quod tela mitterent, hostibus propositus, nudo corpore quinque sagittarum uulneribus fixus est: earumque nulla respecta, ubi murum ascendit unde iam uideri ab omnibus poterat, sua audacia ibi constitit, contractusque dolore plagarum cum ariete decidit. Post hunc fortissimi extiterunt duo fratres Netiras & Philippus de uico Ruma Galilæi. qui cum super milites decimæ legionis profiliissent, tanto impetu uicque irruerunt, ut & aciem Romanorum pertumperent, quique aduersum ierant, omnes in fugam uerterent. præter hos Iosephus quoque & cætera multitudo, raptis ignibus machinas & refugia, cum operibus quintæ itemque decimæ, eius quæ terga dederat legionis, incendunt. cæteri autem qui mox consecuti sunt, & instrumenta & omne genus materiæ obruerunt. Rursus autem Romani sub uesperam, erectum arietem ad eam muri partem, quæ pridem quassata fuerat, appulere: ibique propugnatorum quidam Vespasiani plantam sagitta percussam leuiter uulnerat, quia uis teli spatio defecisset. Maximam tunc id Romanis perturbationem fecit. his enim qui propè aderant uiso sanguine perterritis, per omnem famam cucurrit exercitus: relictaque obsidione, plerique cum stupore atque formidine ad ducem belli concurrebant: & ante omnes Titus aderat, metuens patri. Vnde contigit ut &

De Eleazaro
quodam fortitudine insigni

Machina Romana incensa

Vespasianus uulneratus

beneuolentia circa rectorem, & filij trepidatio confunderet multitudinem. facile tamen pater & timore filium, & perturbatione liberauit exercitum. superato enim dolore uulneris, & ab omnibus qui sui causa pertimuerunt conspici studens, bellum in Iudæos sæuius incitauit. nam uelut ultor quisque imperatoris omne periculum adire cupiebat: & clamore alius alium adhortantes, murum petebant. Iosephus autem cum suis, licet assiduus balistarum itemque tormentorum ictibus caderent, nequaquam tamen deterrebantur à muro: sed flammis & ferro & saxis eos appetebant, qui arietem protecti cratibus impellerent. Nihil autem aut parum proficiebant, cum sine intermissione procumberent in conspectu hostium positi, quos ipsi contra uidere non possent. nam & suis ignibus collucebant, tanquam si dies esset, & certum erant hostibus signum quo tela dirigerent: machinisque procul non apparentibus, missilia cauere non poterant. Ergo propterea tam catapultarum quam iaculorum uis simul multi transigebantur: missa quoque machinis saxa & murorum minas auferabant, & frangebant angulos turrium. uirorum autem nulli tam fortiter constipati erant, ut non usque ad extremam aciem saxi magnitudine ac uiolentia sternerentur. Sciet autem aliquis, huius machinae uis quantum ualeat, ex his quæ illa nocte contigerunt. in muro cuidam ex circumstantibus Iosepho, saxo percusso caput auulsum est, eiusque ad tertium stadium ueluti funda excussa caluaria. Interdiu quoque prægnantis sceminae transiecto utero, ad dimidium stadium infans abactus est: tanta tormento uis fuit. Ergo machinis terribilior erat impetus & missilium strepitus. crebri autem mortui, cum per muros dericerentur, sonabant. & acerbissimus quidem intus excitabatur mulierum clamor: extrinsecus autem occumbentium gemitus concrepabant: totusque ambitus muri, ad quem pugnabatur, sanguine confluebat, iamque ascendere poterat congestione cadauerum. montes autem resonantes, multo amplius horrorem augebant: nec quicquam illi nocti defuit, quod uel auribus uel oculis terrorem posset incutere. Plurimi quidem pro Iotapata decertantes, fortiter ceciderunt, plurimi etiam sauciati sunt, & tamen uix circa matutinas uigilias murus assiduus machinarum ictibus cessit. Tumque illi quidem corporibus atque armis eam partem quæ deiecta fuerat, priusquam Romani pontes apponerent, munierunt.

De iterata impugnatione Iotapatenorum

Cap.

x

MANE autem Vespasianus ad occupandam ciuitatem iam ducebat exercitum, ex nocturno labore paululum recreatum. Idemque cupiens de conuulsa muri parte alios propugnatores depellere, equitum quidem fortissimos equis depositos trifariam collocat: ut tecti armis dirutum latus undique obsiderent, contosque prætenderent: & cum pontes admoueri cœpissent, ipsi priores introirent. post illos autem pedites ualidissimos ordinauit. reliquam uero equitum multitudinem secundum muri spatium per montana loca distendit, ne quis fugiens excidium ciuitatis lateret. deinde qui hos sequerentur constituit sagittarios, paratas sagittas habere iussos: funditores quoque similiter, & appositos machinis. Alijs autem integris muri partibus scalas applicare præcepit: ut qui hos probibere tentassent, deiectæ partis defensionem relinquerent: cæteri quoque omnibus simul telis oppressi, uiolentiæ irrumpentium cederent. Iosephus autem hoc consilio cognito, per murum quidem integrum labore fatigatos itemque senes disposuit, quasi lædi non possent: in parte uero collapsa ualidum & potentissimum quemque: senosque ante omnes uiros, in quibus & ipse fuit, ad pericula subeunda sortitus est: hisque præcepit, ut agminum ululatus

ululatus ne metu quateretur, aures obstruerent: contra sagittarum uero multitudinem communiti protegerentur desuper scutis: paulatimque recederent, donec sagittarum pharetras exinanirent. Si uero pontes à Romanis apponerentur, ipsos pro silire mandauit: atque hostibus persuasit per sua instrumenta resistere: unumquemque uero ita certare debere, non quasi conseruandam tueretur, sed quasi perditam iam patriam uindicaret: atque oculis suis proponere mactari senes ac liberos, coniugesque suas propemodum ab hostibus capi: uimque futuræ cladis iam nunc collectam in autores eius effundere. ita quidem in utroque disposuit. Ciuitatis autem uulgus imbellis, mulieres ac pueri, postquam oppidum triplici acie uidere circumdatum (nullus enim ad pugnam translatus fuerat à custodijs) strictisque gladjs ad partem muri deiectam hostes instare, armisque montana loca omnia desuper collucere, atque Arabum quendam sagittarijs tela suggerere, tunc extremo ululatu quasi capta urbe consonuerunt, non ut impendere mala, sed ut adesse iam crederes. Quare Iosephus mulieres, ne misericordia suorum animos effoeminarent, intra domos cum in terminatione concludit, silere iussas: ipse uero ad partem muri quæ sibi obtigerat transiit. & scalas quidem applicantibus animum non intendit, sed tantum speculabatur impetum sagittarum. Simul autem ac tubicines uniuersarum legionum consonuerunt, & grauiter infremuit exercitus: signoque dato, missis undique sagittis lux obscurari coepit: Iosephi socij memores præceptorum, & aduersus clamorem obstru-

Astutissimi Iosephi consilium

ctis auribus, & contra sagittarum uulnera corporibus communitis, cum admoventur pontium machinæ, ipsi eas cursu, & antequam hostes pedem in his ponerent, occupant: eosque ascendere nitentes prælio deturbant, uaria manuum itemque animi facinora demonstrantes: & ne uel in extremis calamitatibus deteriores illis uiderentur, qui sine periculo fortes contra se essent, curabant. nec prius à Romanis diuebantur, quam uel caderent uel occiderent. Itaque Iudæis perpetuo dimicantibus, cum nec unde mutarent propugnatores haberent, defessis autem Romanorum assidue substituerentur: proque his quos uiolentia repulissent, alij succederent: inuicem se adhortati latera copulant: protectique desuper longioribus scutis, inexpugnabilis globus effecti sunt: totaque acie uelut uno corpore repellendo Iudæos, in muro iam pedem ponebant. Tum Iosephus, his rerum angustijs consilio necessitatis adhibito, machinis excogitandis cum desperatione stimulat: feruentique oleo perfundi milites iubet, scutorum coniunctione defensos. id autem Iudæi multi, qui & paratum haberent, & plurimum, cito Romanis infundunt: ipsis etiam in eos ahenis missis calore bullientibus. Hæc res Romanorum ardentium aciem dissipauit, & cum dolore sæuissimo deuoluebantur à muro. siquidem facile à uertice ad pedes usque sub armatura oleum per totum corpus fluebat, carnemque non secus ac flamma depascebat: quod natura facile calefceret, seroque pro sui pinguedine refrigeraret. thoracibus autem & galeis illigatis incendijs fuga non erat. nunc autem salientes, nunc incuruati dolore, de pontibus decidebant. ad suos autem contranitentes tutò recedere non poterant, quoniam facile ab insequentibus uulnerabantur. Sed neque Romanis uirtus in rebus aduersis, nec Iudæis prudètia defuit. Romani enim licet olco perfusi mirabilia pati uiderentur, tamen in eos qui perfuderant ferebantur, præcedentem quisque incurfando, tanquam ipse impetum retardaret. Iudæi uero progressum eorum dolo altero deceperunt, cum sceno græco decocto pontium tabulata perfunderent: quibus illi dilabentes retrahebantur, ut neque fugientium quisquam, neque

Romani oleo feruenti perfunduntur

aggredientium

aggredientium firmo posset eniti uestigio: sed alij quidem resupinati per ipsas pontium tabulas calcarentur, multi uero super aggeres deicerentur: & qui cecidissent, à Iudæis feriebantur: qui Romanis desilientibus conflictu iam liberi, facillime tela dirigebant. Cum autem multa milites mala in hac perpeti pugna dux uideret, sub uesperam eos reuocat: quorum non paucis trucidatis, plures sunt uulnerati. ex Iotapata uero sex uiris mortuis, plures quàm trecenti sauci translati sunt. Hoc autem modo pugnatum est Iunii mensis die uigesimo. At Vespasianus, eorum causa quæ acciderant, consolatus exercitum, postquam ira uidit accensum, neque tam exhortationem quàm opus deposcere, aggeres quidem altius tollit: tres uero turres quinquagenum pedum in excelsum iubet erigi, ferro undique tectas, ut & pondere stabiles essent, neque ignibus expugnarentur: easque super aggeres collocat, iaculatoribus & sagittarijs, itemque leuioribus missilium machinis plenas, funditorum quoque fortissimis. Qui cum non conspicerentur propter altitudinem turrium & loricas, ipsi eos qui super murum astarent facile conspicuos, telis feriebant. at illi cum neque à uertice uenientes sagittas facile declinarent, neque ulcisci possent quos non uiderent: altitudine quidem turrium, librata manu iacula superante: ferro autem, quo erant septæ, flammis obstante: ob hæc defensionem muri deferunt: oppugnationemque tantibus prompte occurrunt. Et Iotapateni quidem ita resistebant, quamuis multi in dies singulos occumberent, neque contra mali quicquam hostibus facerent, quod eos sine periculo prohibere non poterant.

Iaphæ expugnatio à Traiano & Tito

Cap. XI

His autem diebus, Vespasianus ad finitimam quandam Iotapatæ ciuitatē euocatus, cui nomē est Iapha, nouas res affectantē, & propterea, quod Iotapatenos præter spem restitisse audierat, insolescentem, mittit eo Traianum decimæ legionis rectorem, dans ei duo milia peditum & equites mille. Ille autem cum oppidum contra expugnationem munitissimum reperisset (nam præter naturam qua tutum erat etiam muro duplici cingebatur) habitatores uero eius uidisset paratos ad pugnam sibi obuios processisse, prælium cum his committit: eosque paulisper reluctatos, in fugam uertit: quos uestigijs consecuti Romani, exterioris muri ambitum quod confugerant, cum ipsis irrumpunt. secundum autem murum petentibus, ciues sui clausere ciuitatem, metu scilicet, ne cum his rursus hostes intrarent. Profecto autem deus Galilæorum clades Romanis donabat, qui etiam tunc ciuitatis eius uniuersum populum exclusum mœnibus proprijs, ad interitum hostibus dedit audivissimis cædium. Multi enim simul ruentes ad portas, multumque nominatim præpositos inclamantes, inter ipsas preces mactabantur, quibus hostes unum murum, alterum ciues clauserant: & inter medios coacti murorum ambitus, multi quidem fortiorum gladijs transfigebantur, infiniti uero à Romanis interficiebantur, ne ad ulciscendum quidem recepta fiducia. nam præter hostilem metum, etiam domestica proditio eorum animos fregerat. Denique moriebantur, non Romanos, sed Iudæos execrando, quoad omnes interiire numero hominum duodecim milia. Vnde Traianus uacuam esse ciuitatem pugnatoribus reputans, & si qui adhuc intus essent, nihil eos ausuros esse existimans præ timore, imperatori excidium reseruauit: eumque per nuncios rogauit ut filium suum Titum mitteret, finem uictoriæ impositurum. ille autem laboris aliquid superesse ratus, cum milite filium misit, hoc est, quingentis equitibus & peditibus mille. Qui mature ad ciuitatem profectus

profectus sic ordinavit exercitum, ut in leuo quidem latere Traianum constitueret, ipse uero in dextro obsidioni præesset. Itaque militibus scalas muris undique applicantibus, cum paulisper desuper Galilæi obstitissent, continuo moenia reliquerunt. Titus uero eiusque comites saltu demissi, mature ciuitatem obtinuerunt. Tumque uehemens cum his, qui se intus congregauere, pugna commissa est: nunc per angusta uiarum irruentibus ualidissimis, nunc foeminis ex tectorum culminibus, quæ forte inuenissent, tela iactantibus. Et hoc quidem modo usque ad sextam horam sustinere conflictum. absumptis autem bellatoribus, cætera multitudo, & sub diuo, & per domos, senes pariter ac iuuenes mactabantur. Denique uirilis sexus præter infantes nullus remansit, qui cum mulieribus abducti sunt seruitio. Interemptorum quidem in ciuitate, & in primo congressu, numerus fuit quindecim milia: captiuorum autem duo milia CXXX. Hæc Galilæis clades contigit quinto & uigesimo die Iunij mensis.

De Samaritis à Cereale deuictis

Cap.

XII

Sed ne Samaritæ quidem alieni à calamitatibus remansere. Hi namque in monte Garizin, qui est illis sanctissimus, congregati, locis suis expectabant: belli autem minas eorum conuentus ac spiritus habere uidebatur: nec saltem uicinorum malis corripiebantur, sed inconsulta suarum uirium infirmitate, secundis Romanorum rebus exterriti, prona in tumultum uoluntate pendebant. Vespasiano autem placebat motus antecapere, eorumque impetus præuenire. Nam & si præsidij tota Samaritica regio cincta erat, tamen eorum multitudo qui coierant & conspiratio timebatur. Eaque causa Cerealem quintæ legionis rectorem, cum sexcentis equitibus tribusque peditum milibus mittit. Ille autem ad montem quidem accedere, prælioque congregari nequaquam tutum esse duxit, quod hostes plurimi desuper essent: milites uero circumuallatis undique montis radicibus, tota eos die custodiebant. Euenit autem aquæ tunc indigentibus Samaritis, etiam graues accendi æstus (erat enim tempus æstatis neque se rebus necessarijs uulgus instruxerat) adeo ut nonnulli quidem una die siti morerentur, multi uero eiusmodi morti seruitium præferentes, ad Romanos transfugerent: ex quibus cognito Cerealis, illos etiam qui adhuc perseverarent, malis infractos, montem ascendit: & circum hostes exercitu constituto, primum eos ad foedera hortabatur, atque ut salui esse mallerent rogabat: si arma proiecissent, tutos fore promittens. denique quia persuadere non posset, aggressus eos occidit omnes. Erant autem undecim milia & sexcenti. Hæc Iunij mensis uigesimo & septimo die gesta sunt: atque his calamitatibus Samaritæ oppressi sunt.

Iotapatæ excidium

Caput

XIII

Iotapatensis autem diu durantibus, & præter spem aduersa tolerantibus, quadragesimo quidem ac septimo die, Romanorum aggeres super murorum altitudinem sunt elati. quidam uero ad Vespasianum eodem die profugus uenit, paucitatem ciuium & infirmitatem simul eorum enuncians: quodque diuturnis uigilijs, & prælijs assiduis consumpti, minime quidem ulterius uim ferre possent, uerum dolo etiam caperentur, si quis instaret. circa extremam namque uigiliam, quando & malorum requiem habere uiderentur, & maxime defatigatos custodes matutinus somnus occupat, dormire eos dicebat, eademque hora inuadendos esse suadebat. Vespasiano autem, quia fidem nosset inter se Iudæorum, quantaque superbia poenas contemnerent, transfuga suspectus erat: nam & antea quidam ex Iotapata captus, omne tormentorum genus fortiter pertulit, & cum ne flammis quidem coactus, quid intus ageretur

Titus clam
hostibus op
pidum capit

ageretur, hostibus exquirentibus prodidisset, mortem deridens cruci suffixus est. Fidem tamen proditori cōiectura faciebat, fortasse illum uera dicere: ipse autem nihil ex eius fallacia magnum sibi existimans esse metuendum, asseruari hominem iussit, & ad occupandam ciuitatem parabat exercitum. Hora igitur quæ fuerat indicata, silentio muros petebat: primusq; incedebat Titus cum uno è tribunis Domitio Sabino, paucis ex quintadecima legione comitatus. Interfectis autem uigilibus, in ciuitatem ingrediuntur, & post eos Sextus Cerealis tribunus, & Placidus, subiectos sibi milites introducebant. Arce uero occupata, cum hostes in medio oppido uersarentur, iamq; plane dies esset, ne tunc quidem illi qui capti tenerentur, adhuc excidium sentiebant, multo labore somnoq; pariter dissoluti. Et si quis euigilasset, nebula uisus eius hebetauit, quæ casu tunc plurima se circa oppidū fuderat, donec totus irrupit exercitus: soloq; malorū periculo exuscitati sunt, morientesq; demum se perijisse crediderunt. Romanos autem memores quid obsidionis tempore pertulissent, neq; parcendi cuiquam, neq; miserendi quenquam tangebatur cura. sed ex arce plebem ad prona compulsam facillime trucidabant, ubi loci difficultas pugnacibus quoq; negaret copiam resistendi. uiarum namq; angustijs pressi, ac per decliua dilabentes, fluente desuper bello obterebātur. Id multos etiam qui circa Iosephum lecti erant, ut manibus proprijs liberarentur incitauit. nam cum se uiderent Romanorum neminem posse occidere, ne Romanorū manibus oppeterent præuenerunt, & in extrema parte ciuitatis congregati, semet interfecerunt. Quicunq; tamen uigilum primi captam ciuitatem senserant, in quandam turrin septentrionalem fuga recepti, aliquandiu quidem restiterunt. deinde circumfusi hostium multitudine, sero dextras dedere: hisq; instantibus, mortem suam æquo animo præbuerunt. Potuissent autem incruento Romani obsidionis sine gloriari, nisi unus ex ipsis occidisset centurio, Antonius, peremptus insidijs. Nam quidam ex his qui ad speluncas confugerant (erant autem plurimi) rogabat Antonium, dextrā sibi porrigere, ad fidem salutis ac præsidium, quo tutus ascenderet. cumq; is manum porrexisset incaute, hasta ille præuentum sub inguine perculit, statimq; confecit. Illo quidem die comparentem multitudinem peremere Romani. postea uero secutis diebus scrutando latebras, per cuniculos & speluncas in omnem scruiebant ætatem, præter infantes ac foeminas. Itaq; captiui quidē mille ducenti congregati erant: quadraginta uero milia connumerata sunt excidij tempore pugniscq; superioribus mortuorum. At Vespasianus ciuitatem ipsam excindi iubet, castella q; eius omnia exurit. Iotapata quidem ita deuicta est tertio decimo imperij Neronis anno, calendarum Iuliarum die.

Quomodo Iosephus captus uitam suam redemerit facto & uerbis Cap XIII

Romani uero Iosephum requirentes, & propriæ indignationis causa, & quod Imperatori operæ precium uidebatur (captus enim, maxima pars belli esset) mortuos itemq; abditos rimabantur: ille autem in exitio ciuitatis fortunæ quodam usus auxilio, per medios se hostes surripuit, & in quendam profundū puteum saltu demissus est, cui amplum specus adiunctum erat à latere, quod supra scrutantes uidere non possent: ubi quadraginta insignes uiros latitantes offendit, rerumq; utilium apparatus, qui nō paucis diebus sufficeret. Hostibus autem omnia complexis, interdiu quidem se occultauit: nocte uero sursum ascendens, uigilias explorabat, ut fugeret. Cumq; omnia undiq; ipsius causa maxime custodirentur, neq; fallendi spes esset, in speluncam iterum descēdebat: biduumq; ibi delituit. Tertia uero die, capta quadam

quadam muliere, quæ cum ipsis fuerat, indicatus est. Tumque Vespasianus propere duos tribunos, Paulinum & Gallicanum, iussos pacem dare Iosepho, & hortari eum ut ascenderet, mittit. Quibus tamen ille rogantibus, postquam ad eum uenerunt, si demque pro salute dantibus minime paruit. Ex his autem magis quæ pati meritis esset, qui plurima commisisset, quam ex naturali mansuetudine rogantium, suspicionem colligens, uelut ad poenam euocaretur, timebat: donec Vespasianus tertium quoque tribunum Nicanorem, Iosepho notum, atque olim consuetum misit. Is autem, quam mite in eos Romanorum esset ingenium, quos semel subiugassent, referens: quodque ipse Iosephus uirtutis causa magis admirabilis, quam inuisus ducibus haberetur: essetque imperatori studium non eum ad supplicium ducere, quod etiam sine deditione sibi liceret exigere, sed conseruare potius uirum fortem: his addebat, quod nec Vespasianus, si quid dolo moliretur, amicum ad id mitteret, ut rem optimam pessimamque, hoc est perfidiae prætexeret amicitiam: neque semetipsum illi, ut amicum falleret, obtemperaturum fuisse. Verum Iosepho etiam post Nicanoris dicta hæsitante, milites quidem irati, speluncae ignem submittere properabant. sed retinebat eos bellum ductor, uiuum Iosephum capere plurimi pendens. Nicanore autem uehementer instante, ubi etiam hostilis multitudinis minas comperit Iosephus, nocturna somnia reminiscitur: quibus ei deus & futuras Iudæorum clades, & quæ Romanis essent euentura principibus, ostendit. erat autem interpretandis quoque somniis idoneus, & coniectare quæ ambigue diuinitus dicerentur, sciebat: qui & sacros prophetarum libros nouerat, quod & ipse sacerdos esset, & parentibus sacerdotibus procreatus. Illa igitur hora quasi deo plenus, & recentium somniorum, quæ horrenda uiderat, simulacra mente complexus, occultas preces deo offert. Et quia Iudæorum, inquit, *Iosephus se dedit* labefactari tibi rem creator placuit, fortuna uero ad Romanos tota migravit, animamque meam, quæ futura prædiceret, elegisti, do quidem manus sponte Romanis, & uiuo. testor autem, quod non proditor, sed tuus minister ad eos ibo. Simulque his dictis, Nicanori consentiebat. Verum qui unam confugerant Iudæorum, postquam intellexerunt Iosephum rogantibus cedere, uniuersi circumstantes clamabant, certe plurimum ingemiscere leges patriæ. Vbi sunt, quæ Iudæis deus annuit, quibus mortem contemnentes animas indidit? Vita Iosephe captus es, lucemque patris intueri seruientem: quam cito tui oblitus es? quam multos pro libertate mori persuasi sit? falsam profecto opinionem fortitudinis habebas, falsamque prudentiam, si salutem apud eos speras, cum quibus ita dimicasti: aut si hæc etiam certa sunt, ab illis tamen te seruari cupis. Sed quamuis te Romanorum fortuna tui obliuione perfuderit, nos tamen patriæ gloriæ consulentes, & dexteram tibi & gladium comodabimus. Tu uero si quidem sponte moriare, dux Iudæorum: si uero inuitus, proditor morieris. Vix hæc elocuti sunt, & intentatis ei gladiis, occidendum illum cominabantur, si Romanis pareret. Timens igitur impetum Iosephus, & se dei præceptorum proditorum esse ratus, si ea non renunciasset morte præuictus, argumentis eos philosophiæ necessario tractare incipit. Et quid enim tantopere, inquit, o socij propriæ cedis auidi sumus? aut cur amicissimas inter se res, corpus & animam, in dissensionem uocamus? mutatum me esse quispiam dicet? sed Romani hoc sciunt. Optimum in bello mori: sed lege belli, hoc est à uictoribus trucidari. Proinde si quidem Romanorum ferrum deprecor, uere meo gladio meaque manu sum dignus. sin illi hosti suo parcendum putant, quanto iustius nos ipsi nobis pepercerimus? Quippe stolidum est ca-

circa nos admittete, pro quibus ab illis dissensimus. Pulchrum enim esse pro libertate mori, & ipse fateor, pugnando tamen, & illorum manibus qui eam præripuerunt, nunc autem neque prælio nobis obstant, neque nos interficiunt. Itidem autem timidus est habendus, qui mori non uult cum opus est, & qui uult cum non oportet. Præterea quis nos metus prohibet ad Romanos ascendere: nempe mortis. Ergo eam quæ ab hostibus dubie suspecta formidini est, eam certam ipsi nobis irrogabimus. Verum seruitutem dicet aliquis. Valde quidem nunc liberi sumus. At uiri fortis est semet occidere. Imò uero ignauissimi quantum opinor. Nam & gubernatorem timidissimum puto, qui tempestatem metuens, ante uim turbinis nauem sponte submergit. Quin etiam propria manu perire, à comuni omnium animalium natura discrepat, eoque modo in creatorem nostrum deum summum scelus admittitur. Nullum est animal, quod ex industria uel per se moriatur. Si quidem naturæ lex ualidissima, ut uelint uiuere, in omnibus sita est: idcirco & qui nobis adimendum id putant, hostes ducimus, & quos nostros insidiatores putamus poena persequimur. Deum uero indigne ferre: non arbitramini, cum donum eius homo despiciat. Ab illo enim accepimus ut essemus: rursumque ut esse desinamus, illi reddendum est. Corpora quidem cunctis mortalia sunt, ex caduca materia fabricata: anima uero semper immortalis est: deique particula in corporibus collocata. Si quis ergo depositum hominis surripuerit aut male tractauerit, pessimus statim ac perfidiosus habetur. Si dei depositum ex proprio corpore quis eiecerit, eum se latuisse quem læserit æstimabit. Et seruos quidem fugientes ulcisci, iustum creditur, quamuis nequam dominos fugerint: ipsi uero deum fugientes, & optimum deum, impie facere non uidebimur. An ignoratis quod eorum qui lege naturæ uita exeunt, acceptumque deo debitum soluunt, cum id qui dedit recipere uoluerit, perpetua laus domusque ac familia stabiles sunt: puræ autem & quæ inuocantes exaudiant animæ, retinent locum in coelo adeptæ sanctissimum: atque inde rursum, uoluentibus seculis, casta corpora iubentur incolere. Quorum uero manus in se ipsos insanierunt, eorum animas tenebrosior Orcus suscipit: pater autem illorum deus autores iniuriæ per nepotes ulciscitur. Hinc & deo inuisum est, & à sapientissimo legis nostræ conditore coercetur. Denique si qui se occiderint, apud nos quidem usque ad solis occasum insepultos abijci decretum est, cum etiam hostes sepeliri fas esse ducamus: apud alios autem & dextræ iubentur abscindi eiusmodi mortuorum, quæ in ipsos armatæ sunt: quoniam ut corpus ab anima, ita manum esse à corpore alienam existimarēt. Pulchrum est igitur, ô socij, iusta sentire: neque humanis cladibus addere, ut creatorem omnium impietate lædamus. si salui esse uolumus, salui simus. nec enim salus apud eos ignobilis est, quibus tantis uirtutem operibus demonstrauimus. sin mori placet, ab his occidi perpulchrum est qui nos ceperint. Non migrabo ego in hostium locum, ut ipse mei proditor siam. multo enim stolidior sim, quam qui ad hostes ultro profugiunt. siquidem illi salutis suæ causa id faciunt: ego uero interitus, & quidē mei. Romanorum tamen insidias uotis expecto. nam si me & post iunctas dextras perimant, magno animo paratoque moriar, mendacij perfidiam pro uictoriæ solatio mecum auferens. Multa quidem in hunc modum Iosephus, ut à cæde propria socios dehortaret, dicebat. Illi autem obstructis auribus desperatione, qua se iamdudum morti deuouerant, concitantur: & alij aliunde cum gladijs accurrentes, ignauiam exprobrabant: & quasi eum mox percussurus, quisque adoriebatur. Ille autem cum alium nominatim uocaret, alium uultu ducis intueretur, alterius dexteram prehenderet, alium precibus

um precibus exoraret, uaria mentis affectione (ut in tali necessitate) distractus, ferum omniū à cæde sua prohibebat, non secus ut feræ bestię circumclusæ, ad eū semper qui se cōtingeret, ora cōuertens. Illorum aut, qui ducem in extrema quoq; clade reuerendū putabant, debilitabantur dextræ, gladijꝑ de manibus elabebantur: multi cū manus ei afferrēt, sponte frameas dimittebant. Iosepho aut non defuit in desperatione consiliū, sed fretus dei prouidentia, salutem in periculū mittit. Et quoniam mori decretum est, inquit, agite, cedes mutuas fortiamur: & cui obtigerit, manu sequentis occumbat, atq; ita omniū fortuna perambulet, neq; sua se quis dextera feriat. iniustum est enim cæteris interemptis, ex alijs quenquam, si pœnituerit, saluum esse. Visus est uera dicere, & quod persuasit agitur: ut fors cuiq; obtigit, paratam ei qui sequeretur necem suam præbebat, quasi mox etiā duce perituro. cum Iosepho enim perire, uita dulcius æstimabant. Remansit aut ipse cū altero, siue fortuna dici poterat, siue dei prouidentia. Consultoꝑ prospiciens, ne uel sorte grauaretur, uel si nouissimus recessisset, gentilis cæde pollueretur: illi quidem, fide interposita, ut uiueret persuasit: ipse uero hoc modo & Romanorū & domestico bello liberatus, ad Vespasianū per Nicanorem ducebatur. Omnes aut Romani uisendi eius gratia occurrebant: & cum se circa ducē premeret multitudo, uarius tumultus erat: his exultantibus, quod captus esset, alijs minitantibus, nonnullis aut propius eū uidere certantibus. Et qui longius quidem aberant, hostem interficiendū esse clamabant: qui uero propius erant, facta eius reputantes, mutatione stupefcebant. Rectorum aut nemo fuit, qui licet ante irasceretur nomini eius, uiri aspectu nō mitior factus sit. Titum uero præter alios & fortis Iosephi animus in calamitatibus, & ætatis eius misericordia capiebat: qualisꝑ pridē fuisset in preljs reminiscēti, & qualis nunc sit in hostium manibus positus intuenti, succurrebat quanta esset fortunæ potentia, quamq; uelox belli momentum. humanarum aut rerum nihil firmum atq; perpetuum. quamobrem multos ad miserationem Iosephi pertraxit: plurimaꝑ salutis eius pars Titus extitit apud patrem. Vespasianus tamen, quasi missurus eum Cæsari, ut cautissime custodiretur præcepit. Quo audito, Iosephus aliquid ei soli se dicere uelle ait. Summotisꝑ ab illo omnibus alijs præter filiū Titum, ac duos amicos: Tu quidem, inquit, Vespasiane, tantum hoc putas, Iosephum te habere capti-

Iosephi præ-
sagium

Item aliud

*Cæsariensium
odium in Iose
phum* tenturi. Hæc in secreto quæsita, Vespasianus ubi uera esse comperit à captiuis, etiam quæ de se dixisset credibilia cœperat existimare: sed neq; custodiam Iosepho nec uincula remittebat: uestimentis autem alijsq; muneribus eū donare benignissimeq; fouere non desinebat, etiam Tito magnam honori eius operam commo-
dante. Quarto autem die mensis Iulij Vespasianus in Ptolemaida reuersus, inde in loca maritima Cæsaream peruenit, Iudææ maximam ciuitatem, & quæ maiorem incolarum partem Græcos haberet. Igitur & exercitum & rectorem indigenæ omni fauore ac benignitate suscipiunt, affectu quidem quo Romanos diligenter, plus autem illorum qui excisi fuerant odio: unde etiam multi simul, ut de Iosepho supplicium sumeret, cum clamore precabantur. Vespasianus autem de ista quidem petitione, uelut ab inconsulta multitudo oblata, nihil respondendo dissoluit. legio-
num uero duas quidem hyematum apud Cæsaream posuit, quod opportunam uideret esse ciuitatem. Decimam uero & quintam Scythopolim misit, ne totius exercitus molestia Cæsaream premeret. Erat autem illa quoq; aprica per hyemem, quantum æstatis caloribus æstuosa, ut in planitie sita atq; maritima.

Ioppe denuo capitur.

Cap. xv

Ioppes situs **D**Um hæc aut aguntur, collecta non exigua multitudo, qui uel ab hostibus seditione defecerant, uel ex ciuitatibus euersis effugerant, Ioppen sibi receptaculo renouant, quam antea uastauerat Cestius. Et quia terra quam uastauerat arcebantur, migrandum in mare censuerunt: ac piraticis nauibus fabricatis, in Syriam ac Phœnicem, itemq; in Aegyptum cōmeantes, plurimos latrocinij prædabantur: omnibusq; nauigijs inuium faciebant illarū partium pelagus. Sed Vespasianus cognito quid constituissent, equites in Ioppen necnon & pedites mittit. hiq; nocte in ciuitatem, quod incustodita erat, ingressi sunt. Eius aut habitatores, postquam irruptionem præsenferant, ne tunc Romanos arcerent, metu deterriti, naues fuga petierunt: & in his, ultra contiguum sagittæ spatium, pernoctauere. Cum uero Ioppe natura esset importuosa (namq; in asperum cæteraq; arduum littus desinit, ac summis utrinq; cornibus leuiter incuruū, quæ uaste supersunt, & ingentibus procellis pelagus turbant: ubi etiam nunc Andromedæ catenarū signis extantibus, fabulæ ueteris fides ostenditur: aduersus autem aquilo feriens littora, summos in obiectas cautes fluctus affligit, solitudineq; intuiorem efficit stationem) in eo salo fluctuantibus Ioppenis, prima luce uiolentus, quem illac nauigantes Melamboream uocant, flatus incumbit: & alias quidem naues inter se, alias uero collisit in scopulos. multæ autem cum magna uī aduerso æstu niterentur ad pelagus (nam & littus saxis infestum, & hostes in eo constitutos timebant) sublata in sublime gurgite mergantur. & neq; fugæ uspiam locus erat, neq; manentibus spes salutis: cum & mari uentorum, & ciuitate Romanorum uiolētia pellerentur. Itaq; multi ululatus collis nauius audiebantur, & multi crepitus fractis: Ioppenorum aut fluctibus pars obruti, pars naufragijs implicati moriebantur. nonnulli aut ferro se interficientes, uelut id satius esset, mare præueniebant: plurimi aut euecti fluctibus, scopulis carpebantur: ut & pelagus sanguine redundaret, omnisq; ora maritima cadaueribus oppleretur: cum etiam ad littus appulso, in eo stantes Romani milites trucidarēt. eiektorū autem corporum quatuor milia ducenta fuerunt. Ita captam nullo prælio ciuitatem Romani funditus erunt. Ioppe quidem hoc modo breui tempore bis à Romanis excisa est. Vespasianus autem, ne rursus eō piratæ confluerent, castris

stris in arce munitis, ibi cū peditibus paucis equitatum reliquit: ut hī quidem locis suis manentes, eadem castra defenderent: equites uero omne circū territorium peragantes ad fines Ioppes, uicos & oppidula simul exurerent. Illi igitur pręceptis obediētes, in dies singulos incursādo, excindebant totas regiones atq; uastabant. Vbi uero Iotapatę apud Hierosolymam casus nunciatus est, primo quidem pluri mi & pro magnitudine calamitatis, & quod nemo qui se uidisse diceret quę iactabatur aduenerat, nō credebant. nec enim uel nuncius aliquis superfuerat: sed ipsa per se fama excidium prędicabat, uelox nuncia tristium: paulatimq; per finitimos ueritas ambulabat, & apud omnes ambiguitate certior habebatur. quinetiam rebus gestis plura quę facta nō erant affingebantur: & in excidio ciuitatis perēptus dicebatur esse Iosephus: quę res maximo luctu repleuit Hierosolymam: & per singulas domos itemq; cognatiōes, amissorū quisq; lugebatur à suis: luctus uero durcis publicus erat. & hī quidem hospites, alij propinquos, amicos alij, nōnulli etiam fratres flebant: Iosephum aut̄ uniuersi, adeo ut per dies triginta nunquam lamenta in ciuitate cessarent, magnaq; mercede conducerentur tibicines nēniarum. Tempore aut̄ ueritate reuelata, ubi de Iotapata quidem ut res habebat, fictū uero quod de Iosephi morte uulgabatur, eumq; uiuere & cum Romanis esse compertum est, ac supra captiui fortunam à ducibus honorari: tantam in eum uiuum iracundiam, quantam prius cum mortuum crederent beneuolentiam, conceperunt. Et ab alijs quidem ignauię, apud alios proditiōis arguebatur: totaq; in eū ciuitas plena erat indignatione, atq; conuicijs. Vltro aut̄ his uulneribus excitabantur, magisq; accendebantur rebus aduersis: & offensio quę prudentibus ne similia perferant cautionis & custodię causam prębet, ad alias calamitates tanquam stimulus incitabat: & malorum semper incipiebat ex fine principium. deniq; maiore in romanos impetu ferebantur, uelut in Iosephum pariter uindicaturi. Hierosolymorum quidem habitatores eiusmodi turbis agitabantur.

Deditio Tiberiadis.

Cap. XVI

VEspasianus aut̄ studio uisendi regnum Agrippę (nam & ipse rex inuitabat, rectorē cum exercitu simul paratus accipere domesticis diuitijs, ac per eos ægras partes regni compescere) motis ex Cæsarea maritima castris, in eā quę Philippi dicitur Cæsaream demigravit: ibiq; per dies uiginti milite recreato, ipse quoq; rerum gestarum gratias deo referens in epulis erat. Postquā uero Tiberiada quidem nouas res cupere, ac deficere Tarichęas audiuit (ad regnum autem Agrippę utraq; pertinebat) decreto apud se undiq; Iudęos excindere, opportunum esse credidit aduersus eos exercitum ducere, simul ut Agrippę hospitio uicem rependeret, potestati eius ciuitatibus creditis. Igitur filium suum Titum in Cæsaream, ut inde militem Scythopolim traduceret, mittit. Hęc autem ciuitas Decapoleos maxima, & Tiberiadi uicina est. Quò cum ipse uenisset, ibi filiū pręstolabatur. Deinde cum tribus ultrā legionibus progressus, ad trigesimum à Tiberiade stadiū, in quadam mansione conspicua nouarum rerū studiosis, cui nomen est Enabris, castra ponit: atq; hinc decadarchum Valerianum cum equitibus quinquaginta mittit, qui pacifico sermone oppidanos alloqueretur, & ad fidem inuitaret. audierat enim, quod pacem populus desideraret: à nōnullis autem ad bellum eum cogentibus, seditionem pateretur. Itaq; Valerianus ubi muro appropinquauit, & ipse de equo desiliit, & suos comites idem facere iussit: ne laceſſendi pręlii causa, potius uenisse uideretur.

Kk 3 Sed

Sed priusquam uerbum faceret, armati excurrere in eum seditiosi, qui erant ualidiores, rectore quodam nomine Iesu, Tobiae filio, latrocinialis agminis principe. Valerianus autem, neque praeter mandata ducis praelio cōgredi tutum ratus, etiā si de uictoria certus esset: pugnamque periculosam esse, si cum multis pauci, & instructis imparati confligerent, inopinata praeterea Iudaeorum stupefactus audacia, & ipse pedes refugit, & quinque alij similiter equis relictis: quos Iesus eiusque socij, ueluti pugna non insidijs captos, laeti in oppidum adduxerunt. Id autem ueriti seniores, & qui eminere in populo uidebantur, in Romanorum castra profugiunt: adhibitoque sibi rege, ad Vespasiani genua suppliciter accidunt, ne se despiceret obsecrantes: neue quae paucorum esset, totius esse ciuitatis insaniam existimaret: sed populo parceret, qui semper amica Romanis sentiret: magisque ultum iret defectionis autores, a quibus ipsi olim ad foedus uenire properantes, nunc usque ne id facerent asseruati fuissent. His eorum precibus, quanquam toti ciuitati propter equorum rapinam infensus esset, indulgit. Nam & Agrippam uidebat eius oppidi causa trepidare. Fide autem per eos populo data, Iesus eiusque socij, tutum sibi non esse rati apud Tiberiada consistere, ad Tarichaeas confugiunt. Posteroque die Vespasianus in arcem praemittit cum equitibus Traianum, qui multitudinem, an omnes pacem cuperet, experiretur. cognito autem populum eadem sentire quae supplices, ad ciuitatem ducebat exercitum. Illi autem portis ei patefactis, cum faustis ominationibus obuiam prodeunt, salutis datorem ac benemeritum acclamantes. Cum uero militem angusti aditus remorarentur, murorum partem dirui Vespasianus ex meridiano latere iussit, eoque pacto dilatauit ingressum: ut praeda tamen & iniurijs abstinerent, in gratiam regis edixit: eiusdemque causa muris percit, spondentis habitatores eius posthac cum reliquis fore concordēs: aliisque modis malis affectam ciuitatem ex dissensione recreauit.

Vespasianus
mouet exerci-
tum contra Ta-
richeos

Tarichaeorum obsidio.

Cap. XVII

Deinde ab ea digressus, inter ipsam & Tarichaeas castra posuit, muroque firmavit, belli sibi moras illic fore prospiciens: quod omnis turbatum cupiens multitudine ad Tarichaeas conflueret, munitione cōfisa ciuitatis, & lacu qui Genesar ab indigenis appellatur. Etenim ciuitatem ita ut Tiberias sub monte positam, qua lacu non aluebatur undique muro ualidissimo, sed minore tamen quam Tiberiada, Iosephus cinxerat. nam illam quidem in principio defectionis, pecuniarum itemque uirium copia cōmunierat: Tarichaeis uero largitatis eius reliquiae profecerunt. Scaphas autem plurimas, in lacu paratas habebant: ut in eas uidelicet, si terrestri praelio uincerent, refugerent: simulque ad nauale bellum, si opus esset, instructas. Romanis autem castra munitibus, Iesus eiusque socij neque multitudine hostium, neque disciplina militum perterriti, cursu in eos irruunt: primoque impetu disiectis muri fabricatoribus, ac parte aliqua aedificij dissipata, ubi armatos cōgregari uiderunt, antequam mali aliquid paterent, ad suos refugiunt: eosque insecuti Romani, ad nauigia cōpulere. Et illi quidem tantum prouecti, unde Romanos cōtingere missilibus possent, anchoras iaciunt: & sicut acies assolent, densatis inter se nauibus, aduersus hostes in terra cōstitutos, nauali praelio decertabant. Audito autem Vespasianus magnam eorum multitudinem in proxima ciuitati planicie cōgregatam, filium suum cum sexcentis equitibus lectis eodem mittit. Qui cum infinitum hostium numerum reperisset, patri quidem maioribus auxilijs opus esse mandauit. Ipse uero equitum plerosque, etiam priusquam subsidia uenirent alacres esse uidens, cum nonnulli eorum multitudinem Iudaeorum formidarent, unde

exaudiri

exaudiri posset constitit: & ô Romani, ait, pulchrum est nanq; in principio sermo-
nis admonere uos generis uestri, ut qui cū quibus pugnaturi simus sciatis: nostras
enim manus nemo unquam toto orbe hostis ullus euasit: Iudæi uero, ut etiam pro
his dicamus aliquid, ad hoc usq; tempus uicti non defatigantur: itaq; oportet illis
in aduersis rebus constanter dimicantibus, etiam non in secundis perseverantius la-
borare: aperta quidem fronte uobis plurimum alacritatis inesse conspiciens, gau-
deo: uereor autem, ne cui uestrum tanta timorem multitudo hostium latenter incu-
tiant. Igitur quisq; iterum cogitet, qualis cum quibus decertabit: quodq; Iudæi, li-
cet satis sint audaces, mortemq; contemnant, incompositi tamen bellorumq; impe-
riti sunt, uulgus recte potius quàm exercitus appellandi. de uestra uero peritia atq;
ordinatione referre quid opus est? Nempe idcirco soli armis exercemur, pacis eti-
am tēpore, ut ne in bello nos cū hostibus numero cōferamus. nam quod perpetuæ
militiæ cōmodum, si pares cū rudibus congregiamur? Quin reputate, quod armati
cū inermibus, & equites cū peditibus, & ducis tuti consilio cū uagis neq; rectorē ha-
bētibus decertabitis: quodq; nos hæc uirtutes multo plures efficiant, multum aut ui-
tia de hostiū numero detrahant. Nec sola hominū multitudo, quamuis pugnacissi-
mi fuerint, in bello obtinet: sed etiam si uel in paucis sit fortitudo. hi enim & ordina-
ri faciles sunt, & sibimet subuenire: numerosæ aut copię plus incommodi ex semet
ipsis, quàm ex hostibus capiunt. Itaq; Iudæos audacia & ferocitas ac desperatio si-
ue mentis sæuitia ducunt: quæ rebus secundis aliquantū ualent, minimis uero offen-
sionibus extinguuntur. nos aut uirtus regit, & morigera uoluntas, itemq; fortitudo,
quæ & in prospera fortuna uiget, nec ad finē usq; inter aduersa decipitur. Ad hoc
maiores nobis sunt, quàm Iudæis, causæ certaminis. nā si illi pro libertate ac patria
belli pericula sustinent, quid est nobis incluta fama præstantius? & ne post orbis
terræ imperiū uideamur hostiū aduersariorum loco Iudæos habere? Præterea cōsi-
derate, quod ne patiendi quidem alicuius intolerabilis mali metus est. multos enim
eosq; in proximo adiutores habemus. Rapere aut uictoriam possumus: & quos à
patre mitti nobis speramus auxilio, cōuenit antecapere, ut & maior sit & sociū non
habeat uirtutis effectus. Equidē puto nunc de me ac patre meo uobisq; pariter iu-
diciū fieri, si ille quidē rebus antē gloriose gestis dignus fuit, ego uero eius sum fili-
us, uosq; milites mei. nam illi uincere consuetū est. ego uero reuerti ad eū perpetiar
uictus: quo pacto aut uos nō puduerit, duce uestro periculis occurrente, nō supera-
re? appetam enim pericula, mihi credite, primusq; in hostes irrumpā. nemo aut ue-
strū à me discesserit, persuasum habens, impetū meum sustētari ope diuina: & mani-
festissime præsumite, quod multo plus mixti hostibus efficiemus, quàm si extrinse-
cus pugnaremus. Postq; Titus hæc prosequutus est, diuina quædā alacritas militi-
bus incidit. Et quia Traianū aduenire cū cccc. equitibus ante præliū contigit, ægre
ferebant, tanquam minueretur uictoria societate. Misit autem Vespasianus & An-
tonium Silonem cum duobus milibus sagittariorum: ut occupato monte, qui ex
aduerso erat oppido, murorū propugnatores repellerent. Et ab illis quidem ita ut
præceptum fuerat, circumuenti sunt, ex ea parte subuenire tentantes. Titus aut pri-
mus perrexit citato equo in hostes, & post eum cæteri cum clamore, tanto spatio fu-
si, quantum aduersa acies occupauerat, unde multo etiam plures quàm erant ap-
paruerunt. Iudæi uero, licet incurfu eorum & disciplina cōterriti, paulisper quidem
primos sustinere congressus. Perculsi autem contis, equorumq; impetu deturba-

ti conculcabantur: atque ita multis passim peremptis disperduntur, & in ciuitatem, ut quisque uelocitatis habebat, effugiunt. Titus aut aliquos à tergo instans, alios per transitum occidebat, nonnullos cursu antecapiens, ictu ora transuerberabat. multos aut, aliū super aliū lapsos inuoluens, cōficiebat: omnesque ad mœnia cōfugiētes praeueniens, detorquebat ad campū, donec ui multitudinis elapsi, in oppidū confugerunt. Excepit aut illos acerba dissensio. namque indigenis, & fortunarū suarum & ciuitatis gratia, & ab initio bellū gestum, maximeque quod male pugnatū fuerat, non placebat. sed populus aduenarū qui plurimus esset uim adhibebat, & inter se discordantium clamor erat, ueluti iam arma caperent. Quibus auditis, nec enim procul à muris aberat, Titus exclamat: Hoc tempus est, quid moramur cōmilitones? deo nobis dedente Iudæos, suscipite uictoriā. Nō auditis clamores? qui manus nostras euasere, discordant: habemus ciuitatem, si modo properamus. Veruntamen cū uelocitate animis opus est, nihil enim magnum effici sine periculo consuevit. non solum aut hostiū concordiam, quos cito necessitas in gratiam reuocabit, sed etiā nostrorū auxilia praeuenire debemus: ut praepter uictoriā, qua tantas copias pauci superamus, etiā ciuitate soli potiamur. Simul his dictis cōscendit equū, atque ad lacum decurrit, & per eū propere ciuitatem ingreditur, quem ceteri cōsecuti sunt. paucior autem eius audaciæ murorū defensores inuasit. & pugnare quidē, uel prohibere uenientem, nemo sustinuit. relictis aut excubijs, Iesus quidem cū socijs in agros effugit: alij uero decurrentes ad lacū, in manus hostiū contra uenientiū incidebant. martabantur aut alij cū scaphas scanderent, itemque alij, cū iam prouectas assequi narrantando conarentur: plurimaque per ciuitatē fiebat hominū cædes, aduenarū quidem resistentiū, qui nō effugissent: indigenarū uero sine pugna, quoniā spes eos fœderis, & cōscientia quod belli consiliū non habuerant, à praelio deterrebat: donec Titus nocentibus interemptis, miseratus indigenas ab internitione requieuit. At qui in lacū confugerant, ubi ciuitatē captam uiderunt, quā longissime ab hostibus recesserūt. Titus uero missis equitibus res gestas patri nunciat. Quibus ille cōpertis, quod necesse fuit, & filij uirtute admodū lætus, & facinoris claritudine (maxima enim belli pars uidebat exempta) tum quidē statim circumdari ciuitatē custodibus iussit, ne quis ex ea subterfugeret, cædēque euaderet. postero aut die cum descendisset ad lacū, rates aduersus illos, qui eō refugerant, fabricari iussit. quæ tam materiarum copia, quā artificum multitudine mature contextæ sunt.

*Iesum cum
alijs fugit*

*Ceduntur Tetrarchi
à Tito*

De lacu Genesar, & fontibus Iordanis.

Cap. XVIII

Lacus aut Genesar quidem à terra cōtinente appellatur. quadraginta uero stadijs in latitudine patens, centūque in longitudine, aquæ dulcis est atque potabilis. Palustri enim crassitudine tenuiores habet latices: & undique in littora ac arenas desinens, purus est, ac praepter hoc temperatus ad hauriendū. & fluuiio quidē siue fonte lenior est. semper aut frigidior, quā lacus diffusio patitur, manet: æstiuisque notibus eius aquæ sub diuo perflata, nequaquam æstibus cedunt: id enim facere indigenis moris est. Varia aut sunt in eo pisciū genera, ab alterius loci piscibus tam sapore quā specie discreta: mediusque fluuiio Iordane secatur. Cæterū Iordanis fons Paniū esse uidetur: sed re uera huc terra conditus fertur ex ea quæ uocatur Phiale. Hæc aut est, quæ in Trachonitidem ascenditur ad centesimum uigesimalū stadium à Cæsarea, ad dexteram nō longe à uia. Et proprie quidem ex rotunditate Phiala dicitur lacus, rotæ speciem præferens. semper aut intra eius labra cohibetur unda, nunquam

nunquam deficiens uel exuberans. Cumq; interim hoc esse Iordanis principium ne-
sciretur, à tetrarcha quondam Trachonitidis Philippo deprehensum est. Is namq;
missis in Phialen paleis, inuenit eas apud Panium redditas, unde antea fluuius na-
sci credebatur. Naturalis quidem pulchritudo Pani, regijs opibus & Agrippæ di-
uitijs magnificentius accurata est. Manifestum autem flumen Iordanis ex hoc an-
tro incipiens, Semechonitis quidem lacus paludes secat coenosas: centum autem ui-
ginti alijs præteritis stadijs, post oppidum Iuliada, Genesar lacum medium transe-
mensus, deinde multam per solitudinem in Asphaltiten lacum exit. Ad Genesar ue-
ro lacum eiusdem nominis terra prætenditur, natura simul & pulchritudine admi-
rabilis. Nullum enim ipsa pro ubertate sui negat arbustum, totamq; plantis conse-
uere cultores. cœli uero temperies etiam diuersis aptissima est. nuces enim, quæ ar-
borum maxime frigoribus gaudent, infinitæ florescunt: ubi etiam palmæ, quas nu-
trit calor æstiuus: has iuxta ficus & oleæ, quibus aura mollior destinata est: ut natu-
ræ magnificentiam hanc esse quis dixerit, uim adhibentis ut in unum conueniant
inter se repugnantia, anniq; temporum contentionem bonā, ueluti singula peculi-
ari studio terræ fauerent. non enim solum nutrit præter opinionem poma uaria,
sed etiam seruat, egregia quidem, & quodammodo regnantia. Vuas sanè & caricas
sine intermissione decem mensibus suggerit, cæteros uero fructus, anni spatio sene-
scentes. Nam præter aeris lenitatem, & fonte quoq; irrigatur uberrimo, qui Caper
naum ab indigenis appellatur. Eum nonnulli uenam esse Nili fluminis opinantur,
quod similes coracino Alexandrino generat pisces. Longitudo autem regionis se-
cundū littora cognominis lacus triginta stadijs extenditur, & latitudo uiginti. Ho-
rum quidem natura eiusmodi est.

*Mira fertili-
tas terræ Ge-
nesaræ*

*Fons Caper-
naum*

Taricheorum excidium.

Cap. XIX

VEspasianus aut perfectis ratibus, imposita manu militū, quanta in eos qui la-
cu effugerant satis esset, unā prouehitur. Illi aut neq; compulsi ad terram eua-
dendi facultatem habebant, infestis omnibus, neq; nauali bello pari cōditione pu-
gnandi. nam & scaphæ paruæ, atq; piraticę aduersus rates infirmæ erant: & cū pau-
ci singulis ueherentur, cunctis simul instantibus Romanis appropinquare metue-
bant. Veruntamen circum rates nauigando, nonnunquam etiā propè accedendo,
lapidibus Romanos eminus appetebant, aut cominus etiā iritando feriebant: plus
aut ipsis utroq; modo nocebatur. nec enim saxis quicquam præter crebros sonitus
agebant, quoniam cōtra septos armis iaciebantur, cōtiguicq; sagittis eorū efficieban-
tur: & si accedere propius ausi fuissent, priusquam facerent aliquid, patiebantur,
cumq; ipsis nauigijs mergebantur. Multos aut uulnera inferre tentantiū, qui pilis
cōtingi possent, alios desiliēdo in scaphas Romani gladijs transfigebāt: nōnullos,
cōcurrentibus inter se ratibus in medio deprehensos, cū nauculis capiebant. Sub-
merforum aut qui capita sustulissent, aut sagittis præueniebantur, aut ratibus occi-
pabant: & si desperatione compulsi inimicis adnatate tentassent, eis uel manus uel
capita truncabantur, plurimusq; passim ac uarius erat interitus eorū: donec in fu-
gam uersi, cæteri terræ appulsi sunt, circunclusis nauculis suis. Exclusi aut multi qui-
dem in ipso lacu telis configebantur: multos uero in terram egressos peremerunt
Romani. Mixtum aut sanguine, plenumq; cadaueribus cerneret totum lacum. nul-
lus enim saluus euasit. Acerbus autem secutis diebus odor illam regionē oppres-
sit & facies. nam littora quidem naufragijs simul plena erant, & corporibus tumi-
dis

dis.calescentes aut ac tabefacti mortui, coeli tractum corrumpebant, ut non Iudæis solū ille casus miserabilis uideretur, uerū etiam autoribus ipsis esset inuisus. Iste qui dem illius prælij naualis exitus fuit. Perierunt cū his, qui pridē in ciuitate cecidere, sex milia & quingenti. At Vespasianus, pugna peracta, pro tribunali apud Tarichæas residens, aduenam populū ab indigenis secernebat, qui autor belli extitisse uidebatur: & an hi quoq; seruandi essent, cum rectoribus deliberabat. his aut affirmantibus eorū liberationem detrimento futuram: nec enim dimissos quiescere posse homines, qui & patrijs carerent, uimq; adhibere ac bellum inferre possent ad quos confugissent: Vespasianus salute quidem indignos esse eos, contraq; seruatores suos nouerat euasuros: sed de eorū mortis genere cogitabat. Nam si ibi occiderentur, non perpeffuros suspicabatur indigenas, tot apud se supplices obtruncari: si deq; interposita deditis uim pigebat afferre: uerū ab amicis superabatur, nihil in Iudæos non licere dicentibus: quodq; utile esset, honesto debere præponi, cū utrūq; obtineri non posset. Indubitata igitur concessa licentia, solo eos itinere, quod Tiberiada duceret, exire permisit. Cumq; illi facile his quæ cupierant credidissent, & quod iussum fuerat comitati, neq; pecunijs suis quicquam metuentes abirent: totam ad Tiberiada usq; uiam Romani, ne quis euaderet, occupauerunt: eosq; in ciuitatem conclusos, mox insecutus Vespasianus omnes in stadio constituit. Et seniores quidem cum imbellibus, qui mille ducenti erant, iussit occidi: iuuenum aut ualidissimos sex milia lectos, ad Isthmon Neroni transmisit. cæteram uero multitudinem triginta milia & quadringentos uendidit, præter alios quos Agrippæ donauerat. nam his qui ex eius regno essent, facere quod uellet ipse permisit. uerum & istos rex uendidit. Reliquū uulgus erant Trachonitæ & Gaulanitæ & Hippeni, pluresq; Gardaritæ, seditiosi & fugitiui, & quibus probra pacis bellum conciliant. capti sunt autem sexto idus Septembris.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO

IYDAICO LIBER QVARTVS

Obsidio Gamalensium.

Cap. I

Gamala situs

Vicunq; aut Galilæorū Iotapatis excisis à Romanis defecerant, hi se ad eos postq; Tarichæatæ superati sunt, applicabant: omniaq; Romani castella & ciuitates ceperant, præter Giscalam, & qui montē Itaburium occupauerant. Cum his aut rebellarat Gamala ciuitas, contra Tarichæas posita supra lacum, quæ ad fines pertinebat Agrippæ, itémque Sogane & Seleucia. Et hæ quidem Gaulanitidis regionis erant ambæ: Sogane superioris partis cui nomen est Gaulana: & inferioris Gamala. Seleucia uero ad lacum Semechonitē, triginta latū, & sexaginta stadys longum, paludesq; suas ad Daphnen usque tendentem: Quæ regio cum alijs sit deliciosa, præcipue tamen fontes habet, qui minorem (quem sic appellant) Iordanem alentes, sub aureo Iouis templo in maiorem deducunt. Soganen quidem ac Seleuciam colentes, in principio defectionis Agrippa sibi foedere sociauerat: Gamala uero ei non cedebat, freta locorū difficultate, amplius quàm Iotapata. Iugum nanq; asperum, ex alto monte deductum, mediam ceruicem erigit: & ubi supereminet, in longitudinem

tudinem tenditur: tantū contrā decliue, quantum à tergo, ut cameli similitudinem
 præferat: unde nomen etiam duxit: nisi quod expressam uocabuli significationem,
 indigenæ seruare non possunt. Et à fronte quidem ac lateribus, in ualles inuias scin-
 ditur. Pars uero qua de monte pendet, paululū difficultatem refugit. uerū & hanc
 partem, per obliquū excisa fossa, indigenæ inuiam fecerant. Domus autem cre-
 bræ per prona erant ædificatæ, nimioq; præcipitio casuræ similis ciuitas intra se de-
 currebat, in meridiē uergens. Australis uero collis immensa æditus altitudine, usum
 arcis sine muro ciuitati præbebat, rupesq; superior ad profundam pertinens ual-
 lem, Fons autem intra muros erat, in quem oppidum desinebat. Quamuis autem
 natura inexpugnabilis esset ciuitas, tamen etiam Iosephus cum murorum eam am-
 bitu cingeret, fossis & cuniculis reddidit firmiorem. Eius autem habitatores, natura
 quidem loci confidentiores erant, quā Iotapateni: sed multo pauciores, minusq;
 pugnaces: situsq; freti difficultate, plures se hostibus putabant. nam plena erat ciui-
 tas, multis in eam, quod esset tutissima, confugientibus. Vnde ab Agrippa quoq;
 præmissis ad obsidionem, per menses septem restitere. Vespasianus autem profe-
 ctus ex Ammaunte, ubi pro Tiberiade posuerat castra (Ammaus autem, si quis
 nomen interpretetur, aquæ calidæ uocantur: Ibi enim eiusmodi fons est, sanandis
 corporū uitis idoneus) Gamalam peruenit. & totam quidem ciuitatem ita ut dixi-
 mus positam, custodia circunuallare nequibat. qua uero fieri posset, excubias collo-
 cauit: montemq; occupat superiorem: in quo milites castris, ita ut assolet, muro cir-
 cundatis, opus aggerum postremo aggrediuntur. Et à parte quidem Orientis sum-
 mo supra ciuitatē loco turris erat: ubi & quintadecima legio, necnon & quinta con-
 tra mediam ciuitatē operabatur: fossas autem decima repleuit & ualles. inter hæc
 Agrippam regem, cum accessisset ad muros, eorumq; defensoribus de traditione
 loqui tentaret, funditorum quidam ad dextrum cubitum lapide percutit. Et ille
 quidem propterea familiaribus suis circunseptus est. Romanos autem ira simul ob
 regem, suiq; metus ad obsidionem protinus incitauit: nullum Iudæos crudelitatis
 modum in alienigenas atq; hostes prætermisum ire credentes, qui circa gentilem
 suum, & eorum quæ ipsis conduceret suasorem, tam immanes fuissent. Aggeribus
 aut manus multitudine, operisq; consuetudine cito perfectis, machinas applica-
 bant. Chares aut & Iosephus (namq; ipsi erant oppidanorum potentissimi) arma-
 tos licet metu perculosos ordinauere: & quanquam non diu obsidionem posse susti-
 nere arbitrabantur, quibus aqua itemq; alia usui necessaria non sufficerent, adhor-
 tati tamen eos ad mœnia produxerunt. Et paulisper quidem machinis aduenienti-
 bus repugnarunt. balistis aut tormentisq; perculsi, in oppidū recesserunt. Itaq; Ro-
 mani tribus ex locis aggressi, murū arietibus quatunt: & qua deiectus fuerat, infusi
 magno cum armorum strepitu actubarū sonitu, ipsi quoq; insuper ululantes cum
 oppidanis conflagabant. illi autem ad primos aditus interim pertinaces, Romanis
 ne ultra progredere obstabant. Cæterū ui & multitudine superati, undiq; ad ex-
 celsa ciuitatis loca fugiunt. deinde reuertentes instantibus sibi hostibus incūbunt:
 illosq; impingendo per decliua, locorū difficultate & angustia depresso interficie-
 bant. Romani aut cum neq; à uertice imminentibus repugnare, neq; in partem ali-
 quam euadere possent, pronos eos urgentibus hostibus, in domos hostiū plano
 contiguas refugiebant. sed hæ repletæ labeantur, quod pondus sustinere nō pote-
 rant: unaq; deiecta multas inferiores, itemq; illæ alias deturbabāt. Ea res plurimos
 Romanos

Aquæ calidæ

*Agrippa fun-
de iactu lesa*

*Vespasianus
inter hostes
relictus*

Romanorum morte consumpsit. incerti enim quid facerent, quamuis subsidere tecta uiderent, tamen eò conuolabant. atq; ita multi quidem ruinis opprimebantur: non pauci uero subterfugientes, parte corporis opprimebantur. Plurimi aut puluere suffocari moriebantur. Sed ea Gamalenses pro se fieri existimabant: propriaq; incommoda negligentes, magis instabant: hostesq; in sua tecta urgendo compellebant. qui uero per angustos uiarum cliuos cecidissent, eos telis desuper missis interficiebant. Et ruinæ quidem lapidum copiam, ferrum uero eis mortui hostes dabant. cætorum enim gladios auferentes, his contra semineces utebantur. Multi iam procumbentibus tectis, semet inde proijciendo moriebantur: tergaq; dantibus, ne fuga quidem facilis erat. uiarum namq; ignorantia, & caligine pulueris alius alium non agnoscentes pererrabant, & circa se sternebantur. Sed illi quidem uix reperto exitu, ab oppido recesserunt. Vespasianus autem qui laborantibus semper interfuit, sæuissimo dolore perculsus, cum super militem ruere ciuitatem uideret, propriæ tuitionis oblitus, clām paulatim superiore in oppido locumprehendit: ibiq; inter media pericula cum paucis omnino relinquitur. nec enim aderat tunc ei filius Titus, ad Mutianū pridem in Syriam missus. Et dare quidem terga, neq; tutum neq; honestum sibi putabat. rerum autem quas ab adolescentia gesserat, ac propriæ uirtutis memoria, quasi deo repletus, corpora sociorum atq; arma condensat, & cū his bellum unā à uertice defluens sustinebat: & neq; uirorum neq; telorum multitudinem formidans manebat, donec eius animi obstinationem hostes diuinam esse reputantes, impetum remisissent. illis autem iam infirmius oppugnantibus, ipse pedem referens, nō prius terga ostendit, quam extra muros egressus est. Plurimi quidem Romani milites in ea pugna ceciderunt, & inter eos Ebutius decadarchus, uir non eo tantum prælio quo periit, sed ubiq; antea fortissimus cōprobat, quiq; plurimis malis Iudæos affecisset. In ea pugna centurio quidā nomine Gallus, cum decem militibus in quadam domo latuit. Eius autem habitatoribus dum cœnarent, quod in Romanos fuisset consilium populi sui, inter se fabulantibus, hoc audito (nam & ipse Syrus erat, & hi quos secum habebat) nocte illos aggreditur: omnibusq; mactatis ad Romanos saluus cū militibus euadit. Vespasianus autem mœrere exercitum aduersis casibus uidens, quodq; nullam interim tantam experti fuerant cladem: huiusq; rei magis eos pudere, quod solum ducem in periculis reliquissent, consolandos putabat: de se quidem nihil dicens, ne quem uel initio culpasse uideretur. Oportere autem inquit, quæ communia essent fortiter ferre, naturam belli cogitantes, quodq; nusquam eueniat sine cruore uictoria, iterumq; habeat fortuna regressum. Multis tunc Iudæorum milibus interfectis, exiguam pro his stipem se inimicæ pependisse fortunæ. Atq; ut iactantium esse, nimis secundis rebus insolere, ita esse ignauorū, in offensionibus trepidare. uelox enim est, inquit, in utrunq; mutatio: & ille uir fortis habetur, cuius sobrius erit animus in rebus quoq; infelicitate gestis: ut idem scilicet maneat, rectis consilijs peccata corrigens. Quanquam ea quæ nunc acciderunt, neq; mollitia nostra, neq; Iudæorum uirtus effecit. nam & illis pugnae melioris, & nobis deterioris, causa fuit difficultas locorum. Qua in re nimirum quis reprehenderit alacritatis uestrae temeritatem. nam cum hostes in excelsiora loca refugissent, manus continere debuistis, neq; in summo uertice constituta sequi pericula: sed capta inferiori ciuitate, paulatim eos qui refugerant, ad tutiorem uobis & stabilem pugnam reuocare. nunc autem immoderata festinatione uincendi

*Vespasianus
solatur exercitum*

cendi,quàm id incaute fieret, non curastis. Inconsultus autem & furibundus impetus belli, à Romanis alienus est, qui cuncta ordine peritiâq; perficimus, Barbarisq; conueniens, & quo Iudæi maxime possidentur. Oportet igitur nos ad propriâ uirtutem recurrere: atq; indignæ offensionis irasci potius quàm mœrere. Optimum autem quisq; de sua manu solatium quærat. ita enim fiet, ut & amissos ulciscamur, & in eos à quibus perempti sunt, uindicemus. Ipse autē, ita ut nunc feci, experiar æque ac uos pugnâdo primus ad bella pergere, & nouissimus inde discedere. Ille quidem his dictis recreauit exercitū. At Gamalenses bene gesta re, paulisper animos erexere: quæ nulla ratione, magna magnificeq; prouenerat. mox autem reputantes ablatam sibi esse fœderis spem, quodq; minime possent effugere (iam enim uictus eos defecerat) uehementer dolebant, animosq; remiserant. Nec tamen quatenus ualebant, salutem suam negligebant: sed tam disturbatas partes muri, qui erant fortissimi, quàm integras, cæteri amplexi custodiebant. Romanis autem construendis aggeres, iterumq; tentantibus irruptionem, multi ex ciuitate per ualles deuias, quæ nulli custodes erant, & per cloacas diffugiebant: eos, qui metu ne caperentur ibi remanerent, inopia cōsumebat. solis enim undiq; alimenta qui pugnare possent, congeriebantur. Sed illi quidem in huiusmodi calamitatibus perdurabant.

Itaburius mons occupatur à Placido

Caput

II

Vespasianus autem inter curas obsidionis, subcisiuum opus aggreditur aduersus eos qui montem Itaburium occupauerat, inter campum magnum & Scythopolim situm: cuius altitudo quidem triginta stadiis consurgens, septentrionali tractu inaccessa est. in uertice autem, uiginti stadiorum planicies patet, tota muro circūdata. Hunc aut tantum ambitum quadraginta diebus ædificauerat Iosephus: & alias ei materias, & aquas suggerētibus locis inferioribus. solam enim incolæ pluuialem habebant. Magna igitur in eo multitudine congregata, Vespasianus Placidum cum sexcentis equitibus mittit. Huic autē subeundi quidem montis ratio nulla erat. multos autem fœderis ac ueniæ spe hortabatur ad pacem: & descendebant ad eum ipsi quoq; insidias molientes. nam & Placidus eo studio mitissime cum his loquebatur, ut eos in planicie caperet: illiq; tanquam dictis obediētes, ad eum ueniebant, ut incautum aggredierentur. Vicit tamen astutia Placidi. cœpto enim à Iudæis prælio, assimulat fugam: & postquam insequentes ad magnam partem campi pellexit, reflectit in eos equitum manus: plurimisq; in terga uersis, aliquos interfecit. semōtam uero multitudinem cæteram, ab ascensu prohibet. Itaq; alij quidem Itaburio relicto, in Hierosolymam refugiebāt. indigenæ autem fide accepta, quod eis aqua defecerat, & se, & montem Placido tradiderunt.

Excidium Gamalæ

Cap.

III

A pud Gamalam uero degentium audacissimi quisq; fuga dispersi latebant, imbelles autem fame corrumpebantur. At uero pugnantiū manus obsidionem sustinebat, donec euenit secundo & uigesimo die mensis Octobris, ut tres ex decima quinta legione milites, circa matutinas uigilias editissimam præ cæteris turrim, quæ in sua parte fuerat, subirēt: eâq; occulte suffoderēt: cū apppositi ei custodes neq; adeuntes eos (nox em erat) nec postq; adiere, sensissent. Iidem autem milites, cauendo ne strepitus fieret, quinq; saxis durissimis euolutis, resiliunt. subitoq; turris cum magno fragor edecidit, unaq; custodes præcipitāt. At uero qui per alias custodias erant, perturbati fugiebant: multosq; euadere ausos, peremere Romani: inter quos

LI etiam

etiam Iosephum, super dirutam muri partem quidam iaculo percussum, interfecit. Intus autem in ciuitate degentibus, sono concussis, multus erat pauor, atque discursus, tanquam omnes essent hostes ingressi. tuncq; Chares ægrotus & iacens defecit: cum timoris magnitudo morbum eius plurimum iuuisset ad mortem. Romani tamen prioris cladis memores, usq; ad uigesimam & tertiam diem supradicti mensis, oppidum non sunt ingressi. Titus autem (iam enim aderat) indignatione uulneris, quod Romanos se absente perculerat, ducentis equitibus præter pedites lectis, otiose in ciuitatem introiuit. coq; prætergresso, uigiles quidem ubi senserunt, ad arma cum clamore properabant. cognito autem intus constituti eius ingressu, alij raptis liberis, trahentes etiam coniuges, cum ululatu & exclamationibus in arcem refugiebant: alij Tito occurrentes, sine intermissione trucidabantur. qui uero prohibiti essent in arcem recurrere, nescij quid facerent, Romanorum præsidij incidebant. ubiq; autem infinitus erat morientium gemitus: perq; prona loca effusus cruor, totum oppidum diluebat. In eos autem, qui arcem occupauerant, omnem Vespasianus induxit exercitum: Erat autem saxosus & accessu difficillimus uertex, in immensum editus, & undiq; circū rupium multitudine præceps: unde Romanos ad se aduantes partim telis partim saxis deuolutis arcebant Iudæi, cum ipsos in excelsio loco positos nullæ sagittæ contingerent. Verum ad eorum interitū, diuino munere quodam, turbo exoritur, Romanorum quidem tela in eos ferens, ipsorum autem à Romanis repellens, & obliqua traducens: ut neq; in præruptis consistere propter uiolentiam flatus possent, cum nihil esset immobile, neq; hostes ad se accedentes uidere. Itaq; supergressi Romani, eos circumueniunt: & alios quidem repugnantes anticipabant, alios manus dantes. in omnes autē uehementius sæuiebant, illorum memoria quos in primo aggressu perdididerant. Multi autem undiq; circumclusi, desperatione salutis, filios & cōiuges, & semetipsos in uallem præcipientes dabant, quæ sub arce in profundum patebat. Euenit autem, ut ipsorum in se qui capti fuerant, immanitate lenior existeret iracundia Romanorum. ab his enim quatuor milia perempta sunt: qui uero se præcipitauerunt, quinque milia sunt reperti. Neq; quisquam, præter duas mulieres, saluus euasit: quæ sorores erant, Philippi filiæ: qui Philippus Iachimo genitus erat, insigni uiro, & qui sub Agrippa rege dux exercitus fuerat. seruatae sunt autem, quod excidij tempore Romanorum impetum latuere. nec enim uel infantibus pepercere, quorū multos singuli raptos ex arce projiciebāt. Gamala quidem hoc modo excisa est, tertio & uigesimo die mensis octobris: quæ uigesimo & primo die mensis Septembris cœperat rebellare.

Giscale à Tito capitur

Cap. IIII

IAmq; solum Giscale oppidulum Galilææ restabat indomitum: cuius multitudo pacis studio tenebatur, quod erant pleriq; agricolæ, spemq; suam semper in fructibus collocauerant. nō paruæ autem manus latrocinialis permixtione corrupti erant, quo morbo etiam nonnulli ciuium laborabant. Hos autem ad defectionem impellebat, atq; conflabat, Leuiæ cuiusdam filius, nomine Iohannes: homo ueneficus, & fallax, uariuscq; moribus, & immoderata sperare promptus, miroq; modo quæ sperasset efficiens: atq; omnibus iam cognitus, quod affectandæ sibi potentiae causa bellum amaret. Huic apud Giscale seditiosorum turba parebat: quorum causa populus etiam legatos fortasse de traditione missurus, Romanorum tamen congressum in parte belli præstolabatur. At Vespasianus contra hos quidem Titum cum equiti

cum equitibus mille, decimam uero legionē circa Scythopolim mittit: cum reliquis autem duabus Cæsaream ipse regreditur, dandam his ex labore cōtinuo requiem putans, ex ciuitatum copijs: eorumq; corpora, itemq; animos ad futura certamina existimans esse refouendos. nec enim exiguum sibi laborem superesse de Hierosolymis præuidebat, quæ & regalis esset ciuitas, & cunctæ nationi præstaret. His autē qui ex bello fugissent in eā confluentibus, etiā naturalis munitio, itemq; murorum eius constructio, non minimam ei solitudinem comparabat: cum uirorū spiritum & audaciam, & sine muris inexpugnabilem esse cogitaret: ob eamq; rem milites, uelut athletas, ante certamina oportere curari. Tito autem ciuitas Giscala (equitan)do enim ad eam accesserat) aggressione capi facilis uidebatur: sciens tamen quod ea ui capta, passim à militibus populus absumeretur (nanq; satiatus erat ipse iam cædibus) miserans multitudinem etiam ipse sine ullo discrimine cum nocentibus interuentem, pactione magis subigere ciuitatem uolebat. Itaq; plenis hominum muris, quorum pleriq; perditæ factionis erant, mirari se ait, quonam freti consilio, cunctis iam ciuitatibus captis, illi soli Romanorum arma operirentur, cum uiderent, multo quidem munitiora oppida uno impetu fuisse subuersa: securos autem fortunis suis potiri, qui Romanorū dextris credidissent: quas quidem etiam nunc illis ait se porrigere, neq; ob insolentiam succensere, quia spei libertatis ignoscendū putaret: non tamen, etiam si quis impossibilia uelle perseueraret. Quod si dictis humanissimis non paruissent, fidēq; dextris nō habuissent, experturos arma crudelia: iā iamq; cognituros esse, moenia sua ludum fore machinis Romanorum: quibus fidentes, soli ex Galilæis sese ostentarent arrogantes esse captiuos. His dictis, popularium quidē neminem non modo respondere, sed ne ad murum quidem licuit ascendere: quia totum latrones occupauerant: & custodes erant portis appositī, ne quis uel ad fœdus prodiret, uel equitum quenquam in ciuitatem reciperet. Iohannes autem accipere se condiciones ait, & aut persuasurum, aut necessitatem belli renitentibus adhibiturum. Illum tamen diem Iudæorum legi oportere concedi: quoniam sicut arma mouere, ita etiam de pace conuenire nefas haberent. Nam & Romanos scire, quod ab omni cessaret opere dierum septem circuitio, quam si temerassent, non minus coactos, quā qui cogerent, piaculum cōmissuros, ipsumq; Titum: nullū enim illi ex mora esse dispendium formidandum, quod unius noctis spatium propter fugæ consilium ceperit, præsertim cum id obseruare circūsedentem nemo prohibeat: sibi autē magnū esse lucrum, nulla in re despicere patrios mores. Et illum decere, qui pacem non sperantibus indulget, legem quoq; seruare seruatis. His Titum Iohannes fallere conabatur, non tantum pro septimi diei religione, quantū pro sua salute sollicitus. uerebatur autē, ne statim capta ciuitate, solus destitueret, qui totā in nocte ac fuga uitæ spem collocasset. Verum profecto dei nutu, in excidium Hierosolymorum Iohannem saluum esse cupientis, factum est ut non solum induciarum causationem Titus admitteret, uerum etiam in superiori parte oppidi castra poneret, ad Cydoessam, qui mediterraneus est Tyriorum uicus ualidissimus, Galilæis semper exosus. Noctē autem Iohannes, cum nullas Romanorum excubias circa oppidum uideret, arrepta occasione, non solum his quos circa se habebat armatos, sed etiam senioribus plurimis cum familijs abductis, in Hierosolymam fugiebat. Sed usq; ad uigessimū quidem stadium fieri posse uidebatur, ut mulieres ac pueros, aliamq; multitudinē secum duceret, homo quem captiuitatis, itemq; salutis metus urgeret.

LI 2 ultra uero

Titus recipi-
tur à Giscaler-
nis

Occisi bñe mil-
le fugientes

ultra uero procedente eo, relinquebatur: & oriebatur atrox remanentium fletus: quanto enim quisque longius à suis aberat, tanto propiorem se hostibus esse credebat. Iamque affore qui se caperent existimantes, necessario pauitabant: & ad strepitum, quem ipsorum cursus faciebat, assidue respectabant, uelut instantibus quos fugissent: multique simul ruebant, & circa uiam plurimos certamen præcedentium conterebat. Miserabile autem sceminarum & infantium erat exitium. Aut si quam iacerent uocem, nonnullæ uiros aut propinquos, ut se operirentur, orabant. Sed Iohannis exhortatio superabat, ut seiplos seruarent in clamatis: eosque cõfugerent, unde pro remanentibus etiam si raperentur, pœnas à Romanis peterent. Multitudo quidem eorum qui fugerant, ut cuique uirium fuit, cito dispersa est. Luce uero facta Titus ad muros aderat, fœderis causa: populus autem portis ei patefactis, cum cõiugibus occurrentes, tanquam benemerito, & qui custodia ciuitatem liberasset, acclamabant: simulque Iohannis fugam significantes, ut & sibi parceret obsecrabant, & eos qui ex nouarum rerum cupidis reliqui superessent, ulcisceretur. Ille autem precibus populi postulatus, equitum partem ut Iohannem persequeretur, mittit. Sed cum quidem occupare nequiuerit, quod antequam uenerant, in Hierosolymam sese receperat. unam uero fugientium propè ad duo milia perimunt: mulieres ac pueros paulominus quàm tria milia circumactos reducunt. Titus autem indigne ferebat, non statim à Iohanne pœnas fraudis exactas. irato uero animo satis esse quod spe deciderat ad solatium putans, captiuorum & qui trucidati fuerant multitudinem, in oppidum cum fauore ingreditur: iussisque militibus minimam muri partem iure possessionis abrumpere, minitendo magis quàm puniendo reprimebat perturbatæ ciuitatis autores. Multos enim propter odia domestica, uel proprias inimicitias, delatores innocentiae fore credebatur, si dignos pœna discerneret: meliusque noxium relinquere metu suspensum, quàm immeritum quenquã cum eo perdere, existimabat. Illum enim fortassis modestiorem futurum, uel metu supplicij, uel quod erubesceret præteritorum criminum uenia: sine causa uero morientium pœnas, nullo modo corrigi posse. Præsidij tamen ciuitatem circundedit, quæ tam nouarum rerum studiosos compesceretur, quàm pro pace sentientes quos ibi relicturus erat, maiore fiducia firmarent. Galilæa quidem tota, postquam multo sudore Romanos exercuit, hoc modo subacta est.

Hierosolymitani excidij initium

Cap.

v

A Pud Hierosolymam uero, ad Iohannis introitum, omnis populus erat effusus: & circa singulos, qui unam confugerant, numerosa turba collecti, quas foris clades experti essent, percontabatur. Illorum autem seruens quidem adhuc atque interruptus anhelitus, necessitatem significabat. Veruntamen in malis quoque sibi arrogabant: non Romanorum uim fuisse dicentes, sed sponte uenisse, ut cum his ex tutiori loco pugnarent. inconsultorum enim atque inutilium esse hominum, incaute pro Giscalis & inualidis oppidulis periclitari, cum arma uigoremque oporteat pro metropoli suscipere, atque seruare: significando tamen excidium Giscalorum, etiam quam dicebant honestam discessionem suam, ut multi fugam esse intelligerent, prodiderunt. Auditis autem quæ captiui pertulere, non mediocri populum perturbatio tenuit, magnumque id esse argumentum proprii reputabant excidij. At Iohannes eorum quidem quos fugientes reliquerat causa minus erubescerebat. singulos autem circuiens, spe ad bellum incitabat, infirmitatem Romanorum asserens, propriasque uires extollens, & imperitorum ea cauillatione inscitiam decipiens, quod etiam si pennas sumeret, nunquam

nunquam Hierosolymorum moenia transgredierentur Romani, qui pro Galilæorum uicis tanta mala pertulissent, atq; in eorum muris machinas contriuisent. His eius dictis magna quidem corrumpebatur iuuenum manus. prudentiorum autem atq; seniorum nemo erat, qui non futura prospiciens, uelut iam perditam ciuitatem lugeret. Et populus quidem in ea confusione tunc erat. At uero per territorium manus agrestium, ante seditionem quæ Hierosolymis orta est, discordare iam coeperat. Titus enim à Giscala Cæsaream, Vespasianus autē à Cæsarea Iamnam & Azotū profectus, utranq; subegit: impositisq; illic præsidijs, reuertebatur, maximam ducens eorum multitudinem, qui se foedere sociauerant. Singulas autem ciuitates tumultus bellūq; intestinū exagitabat: quantumq; à Ro. respirassent, in semetipsos manus uertebant: cum inter amatores belli ac pacis cupidos esset sæua contentio: dumq; discordium pertinacia primo inter domos accēderetur: deinde inter se amicissimi populi dissiderent: & ad similia uolentes quisq; conueniens, aperte iam cœta multitudine rebellaret. Itaq; dissensiones quidem apud omnes erant: nouitatis autem armorumq; cupientes senibus ac sobrijs iuuentute atq; audacia præstabāt. Primo autem indigenarum singuli prædari coeperunt: deinde ex composito cōsertis cuneis, per territorium latrocinabantur: ut quod ad crudelitatem atq; iniustitiam spectat, nihil à Romanis gentiles abessent: atq; ipsis qui uastabantur, illatum à Romanis excidium leuius uideretur. Ciuitatum uero custodes, partim quia defatigari pigeret, partim odio nationis, aut nulli, aut minimo erant male affectis auxilio: donec rapinarum societate undiq; congregati collegiorum latrocinaliū principes, atq; in agmen conflati Hierosolymis irrumpunt. quæ ciuitas à nullo regebatur: & more patrio gentiles omnes sine obseruatione recipiebat: tunc præcipue cunctis existimantibus, uniuersos qui superinfluere, adiumento ex beneuolentia uenire. Quæ quidem res etiam sine dissensione ciuitatem postea pessundedit, eo quod iners & inutilis multitudo, quæ pugnacibus sufficere possent, alimēta cōsumpsit: hisq; præter bellum etiam seditionem, famemq; cōparauit: aliq; latrones ex agris eò transgressi, ac multo sæuiores quos intus inuenere sociati, nullum atrox facinus intermittebant. Nec enim rapinis & expoliationibus metiebantur audaciam, sed usq; ad cædes ruebant: non clām, neq; per noctem, aut quoslibet homines, uerum luce palam nobilissimos quosq; adoriendo. Nam primum Antipam regij generis uirum, & a deo potentissimum ciuium, ut etiam publicos thesauros fidei suæ permisos haberet, comprehensum custodiæ tradiderunt: post hunc etiam Leuiam quendam, insignem uirum, & Sophā filium Raguelis, regalis similiter utrūq; familiæ, omnesq; præterea, qui præstare alijs uidebantur. Grauis autem metus populum possidebat: & uelut capta ciuitate, salutē propriā quisq; curabat. Illi autē clausorum uinculis non fuere contenti, neq; tutum arbitrabantur ea potentia uiros diutius custodire, nam & ipsos, & domos eorum, non paucis uiris frequentari, ac per hoc ad ulciscendum esse idoneos, & præterea rebellaturum fortasse populum, iniquitate commotum. Decreto igitur eos occidi, mittunt quendam de suo numero Iohannem, ad cædes promptissimum, qui lingua patria Dorcadis filius dicebatur: eumq; alijs decem armati gladijs, secuti ad carcerem, ibi quos reperissent interficiunt. Fingebant autem huius immanissimi sceleris causam, cum Romanis eos de traditione ciuitatis colluctos fuisse, communisq; libertatis proditores interemisse dicebant: prorsus, ut audacia sua tanquam seruatores ciuitatis, ac bene de ea meriti gloriarentur. Euenit autē

*Intestina
seditio*

*Primores
occisi*

populum quidem ad hoc humilitatis ac formidinis, illos uero insolentiae progredi, ut in eorum esset arbitrio etiam pontificum designatio. denique familijs abrogatis, unde per successionem pontifices creabantur, incognitos atque ignobiles constituebant, ut impiorum facinorum socios haberent. nam qui supra meritum summos honores adepti erant, his obediebant necessario, qui sibi eos praestiterant: quoniam & dignitate praeditos, uarijs machinis fictisque sermonibus committebant, opportunitatem sibi ex eorum, qui se prohibere poterant, contentione captantes: donec hominum persecutione satiati, in diuinitatem contumelias transtulerunt, pedibusque pollutis in sanctum locum introire coeperunt. Iam uero populo contra eos concitato (namque autor erat Ananus, aetate maximus pontificum, itemque sapientissimus: & qui fortassis ciuitatem conseruasset, si insidiatorum manus potuisset effugere) illi templum dei aduersus populi turbam, castellum ac profugium sibi fecere, quod pro domicilio habebant tyrannidis. Acerbis autem malis admiscebatur etiam caullatio, quae praeter ceteris eorum factis erat dolori. tentando enim, quanto metu populus teneretur, suasque uires explorando, sorte pontifices creare conati sunt, cum his (ut diximus) ex familijs successio deberetur. Huic autem fraudi mos antiquus obtendebatur. nam & olim sorte pontificatum deferri solitum fuisse dicebant. re autem uera, legis erat abrogatio firmitioris, per eos qui ad potentiam sibi designandorum magistratuum licentiam compararet. Itaque una sacratarum tribuum accita quae Eniachin appellatur, pontificem sortiebantur: casusque fors exit homini, per quem maxime eorum iniquitas demonstrata est, Phani cuidam, filio Samuelis, ex uico Aphthasi, non solum non ex pontificibus orto, sed aperte quid esset pontificatus, propter rusticitatem pernitens nescienti. Denique inuitum eum rure abstractum, ut in scena fieri solet, aliena ornauere persona: indutumque sacra ueste, quid facere deberet, subito instituebant: ludumque & iocum esse tantum nefas arbitrabantur. ceteri uero sacerdotes, procul spectantes ludibrio legem haberi, lachrymas uix tenebant, honoresque sacrorum solui grauiter ingemebant. Populus autem hanc eorum audaciam non tulit, sed omnes quasi ad deponendam tyrannidem animos intenderant. nam qui praestare ceteris uidebatur, Gorion Iosephi filius, & Simeon Gamalielis, tam singulos circueuntes, quam simul uniuersos in concionibus hortabantur, quo tandem aliquando libertatis corruptores ultum irent, sanctumque locum ab hominibus sceleratis purgare properarent. Pontifices etiam probatissimi, Gamala quidem filius Iesu, Anani autem Ananus, populum frequenter in coetibus exprobrando eius segnitiam, contra Zelotas excitauerunt. ita enim se ipsi uocabant, uti bonarum professionum aemuli, ac non qui pessimam facinorum immanitatem superassent. Itaque in concione populo congregato, cunctisque indignantibus occupationes sanctorum, itemque rapinas & caedes, nondum autem promptis ad ulciscendum, propterea quod inexpugnabiles (id enim uerum erat) Zelotae putabatur, stans inter eos medius Ananus, & ad legem crebro respectans, cum lachrymis oppleffet oculos: Equidem, inquit mori potius deberem, quam dei domiciliu uidere tantis refertum piaculis: atque inaccessa & sancta loca sceleratorum pedibus frequentari: uerum tamen sacerdotali ueste amictus, & sanctissimum uenerabilium nominum ferens, uiuo: atque animae amore teneor, nec pro se nequitie quidem mea mortem sustinens gloriosam. Igitur solus ibo, & tanquam in solitudine animam meam solam dabo pro deo. nam quid opus est uiuere in populo, clades suas minime sentiente, & apud quos mala praesentia nemo prohibet: si quidem

Phanes rusticus pontificatus adeptus est

Oratio Anani pontificis

quidem spoliati patimini, ac uerberati reticetis, & ne gemitu quidem aperto quisque prosequitur interemptos. O acerbam dominationem. Quid de tyrannis querar? Nunquid non à uobis uestra potentia nutriti sunt? Nunquid non despectis qui primi erant, cum adhuc pauci essent, uos dum tacetis, plures eos fecistis: atque illis armatis quiescentes, in uosmetipsos arma uertistis: cum primos eorum conatus oportuisset infringi, quando cognatos conuicijs appetebant. Vos autem negligendo, ad depredationem noxios irastis, quia uastatarum ædium nulla ratio erat. Itaque iam domini ipsi rapiebantur, eisque cum per mediam ciuitatem traherentur, nemo erat auxilio. Illi autem à uobis proditos, etiam uinculis affecere: non dico quales & quantos, sed quod non accusatos, indemnatos, uinctos nemo adiuuit. restabat eosdem uidere trucidari. hoc etiam uidimus: uelut è grege brutorum animalium cum præcipua quæque duceretur hostia, ne uocem quidem quisquam emisit, nedum dexteram mouit. Patiemi ergo, patiemi, etiam sancta conculcari uidentes? Cumque omnes audaciæ gradus nefarijs hominibus subieceritis, eorum præstantiam reueremini? nunc enim profecto ad maiora procederent, si quid maius quod euerterent, inueniretur. Teneatur quidem munitissimus ciuitatis locus, fanum appellatione, re arx quædam siue castellum. Tanta igitur contra uos tyrânide munita, & inimicis super uerticem positis, ut uideris, quid cogitatis? aut quibus uestras sententias applicatis? An Romanos expectatis, ut sanctis uestris opitulentur? Ita quidem se nostræ ciuitatis habent res, eoque iam calamitatis uentum est, ut misereatur nostri etiam hostis. Non exurgetis o miseri respectisque uulneribus uestris, quod etiam feras bestias facere uidemus, non ultum ibitis in hos, qui uos percussere? Non suas quisque recordabitur clades, & ante oculos positæ quæ pertulerit, ad ultionem animos acuet? Perijt apud uos (nisi fallor) affectionum omnium carissima, & maxime naturalis, cupiditas libertatis. seruitutis autem ac dominorum amantes facti sumus, tanquam subiugari à maioribus didicerimus. Atque illi quidem multa & maxima bella, ut in libertate uiuerent, pertulerunt, ne aut Aegyptiorum aut Medorum potentiæ cederent, dummodo ne facerent quæ iuberentur. Et quid opus est de maioribus loqui? Hoc ipsum bellum, quod cum Romanis nunc gerimus, utrum commode an contra incommode non referam, palam quid habet causæ, nisi libertatem? Ergo qui dominis totius orbis seruire non patimur, gentiles nostros ferimus tyrannos? Quanquam externis obediens, ad fortunam semel id referunt, cuius iniuria uicti sunt. at uero pessimis suorum cedere, ignauorum est, & cupientium seruiendi. Ad hæc autem, quia Romanorum mentio facta est, non uos celabo, quid dum loquor interuenerit, mentemque retraxerit: quod etiam si ab his capti fuerimus (absit autem huius dicti periculum) nihil acerbius experiemur, quam isti nos affecere. Quo pacto autem non lachrymis dignum sit, illorum quidem in templo donaria cernere, gentilium uero spolia, qui nobilitatem huius maximæ omnium ciuitatis cõpilauerunt: eosque uiros trucidatos uideri, quibus etiam illi post uictoriam obtemperassent? Et Romanos quidem, nuncque transgredi ausos esse limitem profanorum, aut sacratæ quicquam consuetudinis præterire: sanctorum autem ambitum, quamuis procul aspectum perhorrescere: quosdam uero in his locis natos, ac sub nostris moribus educatos, & qui Iudei uocentur, inter media sancta deambulare, manibus adhuc suis gentili cæde calentibus? Quis igitur externum bellum metuat, ex cõparatione domestici? Multo nobis æquior est hostis. nam si proprie rebus sunt aptanda uocabula, fortasse reperiatur,

legum quidem conseruatores nobis fuisse Romanos, hostes uero intus haberi. Verum hos insidiatores libertatis exitio deberi, neque facinorum eorum dignum excogitari posse supplicium, certum est: idemque omnibus uobis, & ante orationem meam esse persuasum, atque ipsis uos rebus quas pertulistis, in eos esse comotos. plerique autem fortasse multitudinem eorum, atque audaciam reformidant: & preterea quod in loco superiore consistunt. Sed hæc ut uestra negligentia conflata sunt, ita nunc magis proficient, si morabimur. nam & numerus illorum in dies singulos alitur, eo quod nequissimus quisque ad similes profugiat: & audaciam plus accendit, quod nullum adhuc eius impedimentum interuenit: locoque superiore utentur, & quidem cum apparatu, si his tempus demus. Quod si aduersus eos ire coeperimus, humiliores erunt, mihi credite, conscientia: & celsioris loci beneficiū, reputatio scelerum perdet. Fortasse autem dei pariter spreta maiestas, in ipsos tela retorserit, suisque missilibus consumentur impij. Videant nos tantummodo, & deiectioni sunt: quantum pulchrum est, ut etiam si quod periculum immineat, pro sacris ianuis moriamur: ac si non liberis & coniugibus, pro deo tamen eiusque sanctis animas profundamus. Præbebo autem manum, atque sententiam: & neque consilium uobis ullum deerit ad cautionem, neque me corpori meo parcere uidebitis. His Ananus contra Zelotas populum hortabatur: non quidem nesciens iam expugnari uix posse propter multitudinem ac iuuentutem animorumque pertinaciam, multoque magis propter conscientiam commissorum: nec enim concessum iri ueniam his, quæ perpetrauerant, sperabant: ueruntamen quiduis perperiti præstabilius existimabat, quam in tanta rerum perturbatione rempublicam negligere. Populus autem duci se clamabat in eos, contra quos rogabatur: & ad subeunda quicunque pericula promptus erat. Sed dum Ananus magis idoneos discerneret, atque ordinaret ad prælium, Zelotæ cunctis conatibus eius cognitis (certos enim qui omnia sibi nunciarent habebant) in pontificem commouentur: ac modo per cuneos modo simul uniuersi prosiliunt: neque obuio cuiquam parcebatur. Cito autem & Ananus populum congregauit, multitudine quidem superiorem: armis uero constipatis, non erant Zelotæ inferiores. alacritas uero, quod deerat, in utrisque supplebat. nam & ciues, armis iram conceperant fortiores: & qui de templo exierant, quauis multitudine maiorem audaciam. quippe illi quidem habitare se in ciuitate minime posse arbitrabantur, nisi Zelotas eximerent: hi uero nisi uicissent, nullum se non subituros esse supplicium. Manus autem conseruere, pro ducibus obediens motibus animorum. Et primo quidem, in ciuitate ac pro templo, eminens missis lapidibus, semet inuicem appetebant. si uero aliqua pars terga uertisset, uictores gladijs utebantur. cumque plurimi sauciarentur, multæ cædes utrobique fiebant. Et populares quidem in domos referebantur à suis. Zelotarum autem quicumque uulneratus fuisset, in templum ascendebat, sacram humum cruore perfundens: ut solo eorum sanguine uiolatam religionem recte quis dixerit. Semper quidem latrones excurrendo in congressionibus præualebant. Irati uero populares, proficiente quotidie numero suo, cum desides increparēt, quique à tergo sequebantur, non aperiendo fugientibus uiam inuitos eos repugnare compellerent, uniuersos quidem suos in hostes conuertunt. illis autem, quia uim ferre non poterant, paulatim ad templum recedentibus, irrupit una cum socijs Ananus. Vnde factum est, ut eos, quod ambitu exteriori expulsi essent, metus inuaderet: ideoque in murum interiore fuga recepti, mature ianuas occluderent. Verum Anano portis quidem sacris manus afferre non placebat, hostibus quoque

Committitur
pugna

quoq; de super tela torquentibus, nefas esse existimanti, etiam si uicisset, non lustratum prius populum introducere. ex omni autem suorū multitudine sex ferè armatorum milia sortitus, custodes eos in porticibus collocat: his autem qui succederent, in excubijs alios per ordinem ponit. Multi autem honestorū ab optimabus ad id electi, mercede conductos pauperes uice sua præsidijs destinabant. Fit autem his omnibus exitij causa Iohannes, quem ex Giscalis effugisse prædiximus. is enim do-
 lis plenus, & uehementem dominationis cupiditatem mente circumferens, iamdu-
 dum rebus communibus moliebatur insidias. Itaq; tunc eadem quæ populus senti-
 re se simulans, aderat Anano: tam diebus cum proceribus capienti cōsiliū, quàm
 noctibus peragranti custodias: omniaq; secreta Zelotis renunciabat: nullumq; po-
 puli cōsiliū non, priusquam caperetur, inimici sciebant eius indicio. immoderatis
 uero & Ananum, & populi principes placabat obsequijs, ne in aliquā suspicionem
 ueniret affectans. Sed hæc eius honorificentia in contrarium uertebatur. erat enim
 ex adulationū uarietate suspectior: eoq; ipso quod etiam non accitus assiduus erat,
 arcanorum proditor habebatur. etenim perspiciebat Ananus, omnia sua cōsilia ho-
 stes intelligere: & quæ Iohannes faceret, suspicionem prodicionis habebant. submo-
 uere autem illum non erat facile, neq; possibile, quod malitia præualeret: ac præter
 hoc multorum non ignobilium, qui summis rebus adhibebantur, patrociniū succin-
 ctus erat. Visum est igitur ab eo sacramentum beneuolentiæ causa peti: nihilq; du-
 bitans, & fidem populo se seruaturū iurauit, neq; factum eius inimicis ullum, neq;
 cōsiliū proditurum: unaq; deponendis rebellibus, & manu & uolūtate operam
 collaturum. Itaq; Ananus eiusq; socij, quoniam iurato crediderunt, nulla iam su-
 spicione suis eum cōsilijs adhibebāt: moxq; ab ipsdem concordia causa legatus in-
 tromittitur ad Zelotas. curæ nanq; habebant, ne fanum culpa sua pollueretur, ne
 ue quisquam in eo procumberet Iudæorum. Ille autem, quasi Zelotis ac non con-
 trā pro beneuolentia iurauisset, ingressus ad eos, medius constitit: & sæpe quidem
 se illorum causa in magno periculo fuisse dixit, ne quid secretorum ignorarent, quæ
 in eos Ananus cum socijs cogitasset. nunc autem ingens cum ipsis omnibus subitu-
 rum esse discrimen, nisi diuinum quoddam præsto fuerit auxilium. nihil enim iam
 morari Ananum: sed persuasisse quidem populo, ad Vespasianum legatos mittere,
 ut ad capiendam ciuitatem quàmprimum uenire properaret, indixisse autem lu-
 strationem postero die, ut religione simulata intromissi, uel etiam ui prælio manus
 confererent. se autem non uidere, quāmdiu aut obsidionem sustinebunt, aut cum
 tanta manu acie congregientur. Ad hæc addebat, quod ipse dei prouidentia tran-
 sactionis esset causa legatus. hanc enim spem Ananum his proponere, quo nihil su-
 spicantes eos subito aggrederetur. Itaq; oportere, si quis habendam uitæ rationem
 duceret, aut obsidentibus supplicare, aut foris aliquod præsidium petere. Quos au-
 tem si uicti essent, ueniæ spes foueret, immemores audaciæ suæ credere, simul ac
 factores poenituerit admissorum, in gratiam statim eos qui perpeffi sunt redituros.
 Sed nocentium quidem sæpe inuisam etiam poenitudinem fieri, læsis autem iram
 in licentia sæuiorem: imminere autem illis ait interfectorum amicos atque cognat-
 os, totumq; populum pro dissolutis legibus ac iudicijs indignatione flagrantem:
 ubi etiam si qua pars misericordiæ fuerit, maiori eam irascentium turbæ cessuram.
 Talia quidem uariabat Iohannes, terrorem incutiens multitudini. externum ue-
 ro auxilium aperte quidem indicare quod diceret non audebat: Idumæos autem
 significabat

*Iohannes Giscal-
 lenus cōsili-
 orum Anan-
 ni proditor*

significabat. utq; principes Zelotarum priuatim etiam commoueret, crudelitatis Ananum arguebat, ipsis eum maxime minitari confirmans.

Idumæorum aduentus pro Hierosolymitanis & acta

Cap. VI

*Eleazarus
suadet Zelo-
tis ab Idumæ-
is petendum
auxilium*

*Idumæorū uir-
ginti milia cō-
tra Ananum*

ERant autem, Eleazarus Simonis filius, qui etiam præter alios idoneus esse uidebatur & recte consulere, & quæ consulisset efficere, itemq; Zacharias filius Amphicali, uterq; à sacerdotibus genus ducens. Hi, præter cōmunes, etiam priuatis interminationibus cognitis, quodq; Anani factio potentia sibi comparandæ causa Romanos accerferet (nam & hoc Iohannes affinxerat) diu quidē quid agerent dubitabant, angustijs temporis conclusi. populum enim haud multo post eos aggredi paratum esse cogitabant: externi uero subsidij facultatē, insidiarum sibi celeritate præreptā: priusq; fore ut omnia pateretur, q̃ auxiliarium quisquam ista cognosceret. aduocari tamē Idumæos placuit. scriptaq; breuiter epistola, quod circūuento populo Ananus uellet Romanis metropolim prodere: ipsi aut pro libertate diffidentes, in templo obsideretur: minimumq; temporis salutē sibi promitteret: ac nisi mature subuenirent, ipsos quidem Anano atq; inimicis, at uero ciuitatē Romanis ilico subiugandā: pleraq; nuncijs ad rectores Idumæorū referenda mandāt. Ad hoc aut lecti sunt duo uiri strenui, & dicēdi peritissimi, & ad psuadēdū satis idonei: quodq; his rebus esset utilius pedum uelocitate præstantes. nam Idumæos confestim parituros certū erat, quod turbarū cupiens & incondita esset natio, semperq; ad motus facilis atq; suspensa, & rerum mutationibus læta, minimisq; petentiū blanditijs ad bella promptissima: & uelut ad festorū quandā solennitatē, sic ad prælia properās. celeritatem autem nuntij exigebant, atq; istis nihil deerat alacritatis. uterq; autem Ananias uocabatur. Iamq; apud rectores aderāt Idumæorum. Illi autem simul epistola mandatisq; attoniti, quasi furibundi circūcursare gentem, militiamq; denunciare cœperunt. Itaq; mox & dicto citius multitudo cōuenerat, omnesq; pro libertate metropoleos arma rapiebant. Congregati autem propē ad uiginti milia, cum ducibus quatuor Hierosolymam ueniunt: hoc est Ioanne & Iacobo Sosæ filijs, & præterea Simone Cathlæ, & Phinea Clusoth filijs. Ananum autem profectio legatorum, itemq; uigiles eius latuit, sed non etiam impetus Idumæorum. hoc enim ante cognito, portas eis clausit, & muris custodes apposuit. non tamen uisum est bello cum his congredi, sed uerbis eis ante persuadere cōcordiam. Stans ergo in aduersa turri Iesus, post Ananū æuo pontificū maximus: Cū multæ, inquit, & uariæ turbę tenuerint ciuitatē, in nulla re sic mirāda fortuna est, ut in eo, quod pessimis etiam inopinata conspirant. etenim perditissimis hominibus contra nos auxilio uenistis, tanta cum alacritate, quanta nec in Barbaros aduocante uos metropoli uenire deuiisset. Et si quidem uiderem cōsensionem uestram similem esse horum hominum qui uos rogauerunt, non existimarem impetum carere ratione. nihil enim æque ac morum cognatio concordiam firmat. Nunc uero illi quidē, si quis eorum singulos explorauerit, mille mortibus digni reperientur. nam ludibria & purgamenta totius rusticæ plebis, luxu absumptis patrimonijs suis, postq; in uicis & ciuitatibus proximis audaciā exercuere, postremo in sacrā ciuitatē clām influxere ut latrones, solūq; religiosum immanitate polluerunt scelerum: cosq; uideas sine metu inter sancta ebrios, & auiditate uentris peremptorū spolia consumentes. uestra uero multitudo armatorumq; talis ornatus est, qualem deceret esse, si publico uos cōsilio metropolis inuitaret, in alienigenas laturus auxilia. quid igitur hoc esse quis dixerit, nisi fortunæ

tantæ iniuriæ: cum pro nequissimis conuenisse & integræ nationis uestræ arma ul-
deantur conspirare: lamdudum quidem reperire nequeo, quidnā fuerit quod uos
tam cito cōmouerit. nec enim sine magna causa, fieri potuisset, ut arma pro latroni-
bus aduersus cognatum populū caperetis. quid? Romanos audistis & proditiōē?
his enim quidā uestrum obstrepebant nunc, liberandæ metropoleos causa uenisse
dicentes. unde mirati sumus præter alia, noxiorum tale cōmentum. uiros enim natu-
ra libertatis amatores, eoq; cū externis hostibus pugnare paratissimos, aliter cōtra
nos efferare non poterant, q̃ uastatæ libertatis proditiōe mentita. Sed enim uos
considerare oportet, qui nos insimulauerint: fidemq; in nos ueritatis ex rebus com-
munibus, non ex ficto sermone colligere. Quid enim passi, nunc demum nos dedi-
mus Romanis, cum ab initio licuerit aut ab his non deficere, aut quia defecimus,
cito uenire in gratiam, prius q̃ circa nos omnia uastarentur: nanq; iam, ne uolenti-
bus quidē nobis, transactio facilis est: cum & superbos eos effecerit Galilæa sub iu-
gum missa: morteq; grauiorem afferat turpitudinē, appropinquantes placare. Equi-
dem quod in me est, pacem morti antepono. semel aut bello appetitus, postq̃ pu-
gna cōmissa est, gloriosam mortem uita captiui existimo potiore. Sed utrum nos
populi principes aiunt clām misisse aliquem ad Romanos, an etiam totum popu-
lum cōmuni suffragio? Siquidē nobis dicant, quos amicos miserimus, qui serui fue-
rint proditiōis ministri. Cum iret aliquis deprehensus est, rediens captus est, lite-
ras nacti sunt: Quemadmodum aut tantam ciuium multitudinem lateremus, cum
quibus omni hora uersaremur? Paucis autem, atq; his inclusis, qui de templo ne in
ciuitatem quidem prodire possent, quo pacto sunt cognita, quæ occulte extra ciui-
tatem fierent? An uero nunc cognouere, quando aulorum pœnæ reddendæ sunt?
donec autem sine metu fuere, neminem nostrum proditorem suspicabatur. Sin ad
populum causam referunt, publicum habuit nempe concilium, nemo aberat cōcio-
ni: ideoq; manifestior ad uos nuncius fama citius properasset. Quid autē opus erat
legatos mittere, cum certa nobis esset de transactione sententia? Et quis designatus
sit dicant. Sed hæc quidem male periturorū, & instantes pœnas euitare cupientium
causationes sunt. Quin etiā si ciuitatem prodi in fatis esset, id quoq; ipsos qui nos
criminantur ausuros opinor: quorum audaciæ unum malum uidetur deesse proditio.
Vos aut oportet, quia semel cum armis adestis, primū (id quod est iustissimum)
adiuuare metropolim, & unā nobiscum tyrannos eximere, per quos iudicia dissolu-
ta sunt: qui calcatis legibus iura suis gladijs permisere: deniq; nobiles uiros nō incu-
satos, ex medio raptos foro, primum uinculis cruciarunt: deinde non uoce neq; pre-
ce eorum morati, neci tradiderunt. Licet autem uobis nō belli lege ingressis, horum
uidere argumentum, quæ dixi, desolatas domos rapinis, coniuges in ueste lugubri
ac familias peremptorum, & per totam ciuitatē ululatus & fletus. nullus enim non
persecutionem expertus est impiorum. Qui ad hoc insanix prorupere, ut latroci-
nalem audaciam non solum ex agris atq; alienis ciuitatibus in hanc, quæ & caput
& facies gentis est, sed in phanum etiam ex ciuitate transferrent. Deniq; hoc sibi &
ad excursus & ad perfugium elegerunt, isq; fiscus illis est eorum quæ in nos compa-
rantur: & locus toti orbi terræ uenerabilis, quiq; ab uniuersis alienigenis, ab extre-
mo limite mundi uenientibus, honoratur, per hæc quæ apud nos nata sunt porten-
ta conculcatur. Exultant autem rebus desperatis, populos cōmitti populis, & ciuita-
tibus ciuitates, gentesq; in sua uiscera delectum habere: cum debueritis (ut dixi)
quod

quod factu esset optimum ac deceret, nobiscum nocentes eximere: atque hanc ipsam fallaciā ultum ire, quod auxilio uos aduocare ausi sunt, quos metuere uindices debuissent. Quod si eiusmodi hominum preces reuerendas putatis, attamen licet uobis armis depositis, cognatorum habitu introire ciuitatē: mediocque inter hostes atque auxiliares suscepto nomine, de nostris discordijs iudicare: quanquā reputate quid habebunt commodi, cum de manifestis ac tantis criminibus apud uos causam dicturi sunt, qui hominibus non accusatis, ne uerbum quidē facere permisere. Ferant igitur hanc ex uestro aduentu gratiam. Si uero neque nobiscum indignari neque iudicare uultis, tertium restat, ut relictis utrisque partibus, nec nostris cladibus insultetis, nec cum insidiatoribus metropoleos maneatis. Nam etsi maxime quenquam nostrum suspicamini Romanis collocutū, obseruare uobis itinera licet: tumque demum tueri metropolim, cum factum aliquid huiusmodi patuerit, quale delatum est, & in autores eius, si conuicti fuerint, uindicare. Non enim uos præueniunt hostes, iuxta ciuitatem sedibus positos. Sin horum nihil uobis gratum aut mediocre uidetur, ne portarum claustra miremini, quatenus arma portabitis. Hæc quidem Iesus loquebatur. Idumæorum autem nequaquam multitudo animum aduertebat, ardens iracundia, quod non paratum habuisset introitum: proque armis inter se duces indignabantur, captiuitatem esse existimantes, si ea quibusdam iubentibus deposuissent. Vnus autē ducum Simon filius Cathlæ, uix placato suorum tumultu, stans in eo loco unde exaudiri à pontificibus posset, nō iam mirari se ait, si libertatis propugnatores in templo obsiderentur inclusi, cum illi cunctæ genti communem clauferint ciuitatem: & Romanos quidem fortasse, coronatis etiam portis recipere sint parati, Idumæos autem ex turribus alloquantur, captaque iubeant pro libertate arma proijcere: cognatisque non credentes custodiam ciuitatis, iudices eos discordiarum fieri uelint: & alios accusando quod indemnatos ciues occiderint, ipsi totam damnent ignominia nationem. denique urbem omnibus alienigenis religionis causa patetē, nunc domesticis præclusistis. Valde enim contra uos festinabamus, & ad gerendum cum gentilibus bellū: qui ob hoc adesse properauimus, ut uos seruaremus liberos. Nempe taliter uos etiam hi quos obsidetis læsere, tamque uerisimiles puto suspiciones in illos quoque colligitis. Deinde qui reip. defensores sunt intus in custodia tenentes, genere coniunctissimis gentibus simul uniuersis ciuitatem præclusam tyrannidem perferre dicitis, cum tam contumeliosis nos iubeatis obtemperare præceptis: nomenque potentiae alijs, qui uos tyrānos patiuntur, annectitis. Quis cauillationem uestri sermonis tulerit, cum rerum repugnantiam uideat? Etenim uobis etiam nunc Idumæos excludētibus ciuitate (namque ipsi nos à patrijs sacris arcetis) recte quis eos incusauerit qui custodiuntur in templo, quod cum ausi essent plectere proditores, quos uiros nobiles & innocentes pro societate facinoris dictitatis, non à uobis inceperint, summaque proditoris mēbra præciderint? Sed licet illi molliores quam res poscebat inuenti sint, nos tamen domicilium dei seruabimus Idumæi, & pro communi patria propugnabimus: tamque foris irruentes, quam intus insidiantes, hostes pariter ulciscemur. Hic autem manebimus pro muris armati, donec aut uos Romani respiciendo liberent, aut ipsi recuperata libertatis cura mutemini.

Oratio Simonis ducis Idumæorum ad Hierosolymitanos

De clade Iudæorum ab Idumæis facta

Caput VII

His dictis Idumæorum quidem multitudo clamore consensit: Iesus autem tristis recessit, cum nec Idumæos quicquam sentire moderatū, & duplici bello opugnari

pugnari ciuitatem uideret. Quippe nec Idumæorum tumor & spiritus quiescebat, indigne ferentium contumeliam, quod essent ciuitate prohibiti: & quod Zelotarum uires esse firmas crediderant, erubescendum, postquam nihil eos sibi auxiliari posse uiderent, ut iam uenisse pœniteret. Pudor autem nulla re penitus gesta redeundi, pœnitundinem superabat. Itaq; ibidem prope murum temere tabernaculis positis, manendum esse statuere. Infinita uero hyems nocte illa uenit, uentiq; uiolenti cum imbris orti sunt, & crebra fulgura, horrendaq; tonitrua, concussaq; terræ uasti mugitus: certumq; erat apud omnes, hominum exitio mundi statum esse turbatum, neq; paruum quid rerum hæc signa portendere. Vna uero Idumæis & oppidanis erat opinio: illis quidem, irasci deum militiæ causa, existimantibus: neq; se posse euadere, si aduersus metropolim arma mouissent: Anano autem eiusq; sociis, etiam sine prælio uicisse, deumq; pro se bellum administrare credentibus. Sed profecto falsi erant interpretes futurorum, & quæ sui passuri essent, contra hostes fore diuinabant. Verum Idumæi quidem cateruatim densatis corporibus inuicem sese fouebant, scutisq; contextis protecti capita, minus pluuia lædebantur: Zelotæ autem magis illorum quàm suo periculo cruciabantur: collectiq; deliberabant, si quam reperire subsidij machinam illis possent. Horum autem ardentioribus uidebatur, ui armorum custodes inuadere: atq; ita in ciuitate impetu facto, palàm portas auxiliatoribus aperire. nam & custodes ex improviso, & quod plures inermes ac belli expertes essent, facile turbatum iri, & multitudinem ciuium difficulter colligi posse: quoniam domi quisq; propter hyemem cōtineretur. quin & si periculum aliquod interuenerit, quiduis subire satius, quàm negligere tot copias sui causa turpiter perituras. At qui prudentiores erant, uim adhiberi dissuadebant. nō enim sui tantum causa custodes ampliari, sed etiam ciuitatis murum uidebant propter Idumæos diligentius custodiri: & ubiq; adesse Ananum, omnibusq; horis inuisere custodias existimabant. sed hoc alijs noctibus ita habuerat. illa uero, non sua desidia requieuerat, sed ut & ipse & custodum manus fato duce interirent. Nanq; iam nocte prouecta, & gliscente hyeme, custodes in porticu dispositos opprimit somnus. At Zelotis consilium subit, ut ferris templo sacratis portarum uectes secarent. affuit autem illis, ne exaudiretur crepitus, uentorum sonus, & crebra tonitrua: fanoq; egressi, ad murum clanculo ueniunt, seratamq; portam, quæ uersus Idumæos erat, aperiunt. Illi autem primum Ananum conari aliquid suspicati, unusquisq; dextram ad gladiū quasi repugnaturi applicant mature: deinde his qui ad se uenerant agnitis, introibant. Qui quidem, si tunc manus uertere in ciuitatem uoluissent, nihil obstabat quo minus simul totus populus interiret: tanta ira ferebantur. uerum Zelotas primo eximere custodia festinabant: illis quoq; multum precantibus, qui eos receperant, ne despicerent malis obsessos, quorū gratia uenerant, neq; his acerbius periculum importarent. captis enim custodibus, faciliorem illis in ciuitatem impetum fore: sed si semel eos concitassent, iam illos cōtineri non posse, quin si senserint congregentur, & per ascensus nitentibus se opponant. Idem igitur Idumæis uisum est: iamq; in templum per ciuitatem subibant, cum suspensi Zelotæ aduentum eorum præstolarentur. Deniq; his ingressis, etiam ipsi confidenter ex interiori fano progressi sunt, mixtiq; Idumæis in custodes irruerunt. Cæsis autem nōnullis, quos somnus oppresserat, omnis multitudo ad clamorem uigilantium suscitata est, raptisq; armis ad repugnandum nō sine stupore properabant. Ac primum quidem

Horrenda tempestas

*Idumæi clamant
à zelotis in
urbem intro
missi*

Mm Zelotas

Zelotas solos conari aliquid suspicantes, quasi eos superaturi numero confidebāt ubi uero foris alios circumfundi uiderent, Idumæos irrupisse sentire. Et maior quidem pars eorum, armis pariter animisque depositis in questibus erant, pauci uero iuuenum fortiter cōmuniti, occurrendo Idumæis, aliquandiu segniorem multitudinem protegebant: alij cladem ciuitatis habitatoribus nunciabant. Illorum autē auxilio uenire nullus audebat, cognito Idumæos irrupisse: sed ipsi quoque irrita uociferantes, cum fletibus respondebant: plurimusque mulierum ululatus suscitabatur, si quando custodum quisquam in periculū aliquod incidisset. Quin & Zelotæ Idumæorum clamorem geminabant, magisque horribiles tempestas faciebat omnium uoces. Nemini autē Idumæi pepercere, quod natura crudelissimi ad cædes erant, & hyeme grauius afficiebātur: proptereaque his qui se excluderant ut inimicis utebantur, tam supplicantibus quā repugnantibus infensi. Multos etiam cognationem referentes, utque cōmune phanum reuererentur orantes, gladijs transfigebant. Nullus autem fugiendi locus, neque spes salutis erat. Compulsi autem circa se, magis quam ui oppressi laniabantur, cum recedendi spatium non daretur, nec interfectores à cædibus temperarent. Incerti autem quid agerent, in ciuitatem se præcipitabant: miseri (ut mihi uidetur) eo quod fugiebant crudelius subeuntes exitium, donec templum exterius sanguine redundauit. Octo autem milia & quingentos mortuos dies inuenit. Nec tamen his Idumæorum ira satiata est: sed uersis in ciuitatem manibus, omnes domos diripiebant: quemque fortuito inuenissent, morti dabant. Et cæteræ quidem multitudinis cædem superuacuam esse ducebant: Pontifices autem peruestigabant, & in illos plerique ferebantur, statimque cōprehenso obtruncabant: astantesque super eorum cadauera, nunc Anano populi beneuolentiam, nunc Iesu quæ de muro dixerat, exprobrabant. Ad hoc autem impietatis progressi sunt, ut etiam insepultos eos abiecerint: cum præsertim Iudæis tanta sepulturæ cura sit, ut etiam iudicio cruci suffixos, ad occasum solis deponant atque sepeliant. Et quidem non errauerim, si Anani mortem dixero excidij ciuitatis fuisse principium, & ex illo die muros euerfos remque publicam Iudæorum perisse, quo pontificem rectoremque salutis suæ iugulatum in media ciuitate uiderunt. Erat autem & aliàs uir laudabilis atque iustissimus, & præter nobilitatis ac dignitatis & honoris, quo erat preditus, amplitudinem, infimis amabat æquari. Libertatis autē maxime fautor erat, & is qui populi affectaret imperium. Commodis autem proprijs cōmunes semper utilitates anteponere, super omnia paci studens. Sciebat enim Romanos non posse expugnari: ac prospiciebat, si pacisci utiliter nequissent Iudæi, omnino eos perituros. ut autē breuiter dicam, cum Anano uiuo ad transactionem uenissent. Mirus enim erat dicere, mirus populo persuadere quæ uellet. Iam uero impediētes bellantesque subegerat. Plurimum autem moræ sub tali duce attulissent Romanis. Huic iunctus erat Iesus, illo quidem comparatione inferior, sed præstans cæteris: ut putem deū, qui tanquam uiolatam ciuitatem perire flammis, purgarique sancta uellet, consulto defensores eorum, & qui ea charissima ducerent, amputasse. Itaque pauloante sacris indumentis amictos, ac toto orbe celeberrimæ religionis autores, quique undique in ciuitatem commeantibus uenerabiles habebantur, iacere nudos prædam canibus ac feris uideres. Quos quidem uiros ipsam puto genuisse uirtutem, tantum licuisse uitæ flentem.

Ananus
pontifex

Flauij

FLAVII IOSEPHI DE BELLO

IVDAICO LIBER QUINTVS

De altera strage, & reditu Idumæorum, Zelotarumq; crudelitate. Cap. I

Nano quidem & Iesu eiusmodi finis euenit. Post illos uero tam Zelotæ quàm Idumæi passim plebem, quasi nefandorū animalium gregem, irruendo mactabant. Et uulgus quidem in quolibet loco deprehensum necabatur: correptos aut nobiles & adulescentes, uinctos in carcerem concludebant, spe, nonnullos eorum sibi posse sociari nece dilata. Verum hæc nullum mouebant, sed cuncti mortem præoptauerant, dum modo ne aduersus patriam communem nequissime conspirarent: sæuissima tamen ante cædem uerbera sustinebant, exulcerati plagis atq; tormentis. cumq; iam corpus non sufficeret cruciatibus, tandem gladium merebantur. Quos autem die cepissent, eos in custodiam nocte ducebant: extractosq; inde, si quos mori contigisset, abijciebant, ut uinctis alijs locus esset. Tantus autem populum pauor occupauerat atq; formido, ut ne flere quidem palam quisquam, siue sepelire proprium funus auderet: sed erant occultæ clausorum etiam lachrymæ, & ne quis inimicorum audiret, circumspectantes gemebant. paria namq; his qui lugebantur, etiam qui luxissent ilico patiebantur. exiguam uero nocte sublata terram manibus, corporibus iniiciebant, & nonnunquam die, si quis fuisset audacior. Duodecim autem milia hoc modo nobilium periire. Illi autem iam cædes exosi, nullo pudore iudicij uim & cognitionis cauillando imitabantur. Itaq; cum illustrium quendam Zachariam Baruch filium interficere decreuissent (irritabantur enim quod nequissimis inimicus nimis erat, & probis amicus, itemq; locuples) neque solum fortunarum eius direptionem sperarent, sed etiam remotum iri uirum ad se deiiciendos potentem, septuaginta plebeiorum honestissimos ex præcepto conuocant, iudicum specie potestate carentes, & apud eos Zachariam, quasi res proderet Romanis, accusant: quodq; ad Vespasianum prodicionis causa misisset. Sed neque argumentum, neq; ulla probatio criminis erat. ipsi autem misisse dixerunt, & hoc haberi pro fide ueritatis uolebant. Zacharias autem ubi nullam spem salutis sibi relictam esse uidit, per insidias nō in iudicium sed in carcerem ductus, uitæ suæ desperationem libertate non priuauit: sed exorsus ueri quidem similitudinem obiectorum derisit, & illata sibi crimina breuiter diluit: in accusatores autem oratione conuersa, omnes eorum iniquitates per ordinem persecutus est, multaq; de perturbatione rerum querebatur. Zelotæ uero obstrepentes, uix à gladijs temperabant, speciem cauillationemq; iudicij sui usq; ad finem permanere cupientes, & præter hoc iudices experiri, an periculoso tempore iusticiæ memores forent. Igitur omnes septuaginta pro eo sententiam ferunt, & pro eo mori, quàm sibi ascribi eius interitum maluere. Illo uero absoluto Zelotarum clamor tollitur, & uniuersi quidem iudicibus irascebantur, qui simulationem datæ sibi potestatis non intellexerant. duo uero ex audacissimis aggressi Zachariam, in medio templo interficiunt: & illudendo, habes, inquit, & à nobis de absolutione sententiam certiorē: Eumq; statim in subiectam uallem de templo proijciunt. Iudices uero, contumeliæ causa uersis gladijs ferient

Iterū XIIII
nobilium
trucidata

Zacharias ac-
cusatur & xxi
lotis

Zacharias in
templo occi-
sus à zelotis

tes, templi ambitu pepulere, cædi enim eorum pepercerant, ut disiecti per ciuitatem, nuntij fierent apud omnes seruitutis. Idumæos autem iam uenisse pœnitebat, neq; his gesta placebant. Quibus collectis Zelotarū quidam secretò indicabat uni uersa: & quæcunq; hi qui eos aduocauerant scelerate fecissent, omnia demonstrabat: arma quidem cepisse eos, quasi Romanis à pontificibus metropolis prodetur, reperisse aut nullū proditiōis indicium. Illos uero qui tutari eā simulant, & belli facinora ausos & tyrannidis, ab initio quidem prohibendos fuisse. Verū quia semel in societate intestinæ cædis incidissent, finem delictis adhibendū, neq; uires hominibus suggerendas morē patrum destruētibus. Nam & si portas grauiter ferrent sibi atq; in oppidū aditū esse præclusum, pœnas ab his qui prohibuerant esse repetitas: & Ananū quidem peremptū, una uero nocte populū totū penē consumptum. Quarū rerum multos quidem suorū pœnitere sentirent: eorum aut uiderent, à quibus rogati essent, crudelitatem immensam: ne ipsos quidem per quos salui erant erubescētū. in oculis enim auxiliatorū pessima facinora cōmittere, illorūq; iniurias Idumæis imputari, quatenus ea non prohibeant, neq; ab his separentur. Debere igitur (quoniā de proditiōe quæ dicta sunt, calumniā fuisse patuisset, nullusq; Romanorū impetus timeret, aduersus ciuitatē uero inexpugnabilis esset potentia corroborata) illos domū recedere: malorūq; societatem uitando cuncta diluere flagitia, quorū nō sponte, sed decepti participes extitissent. Persuasum est Idumæis. Et primū eos qui erant in custodijs soluunt, propē ad duo milia populariū: statimq; relicta ciuitate, ad Simonē ueniunt, de quo paulo post cōmemorabimus: de inde domū ex Hierosolymis abiēre. Euenit aut eorum discessum utriq; pariter inopinatū uideri. Nam & populus nescius pœnitudinis, paululū fiducia recreatus est, uelut inimicis leuatus: & Zelotarū creuit insolentia, quasi nō auxilijs caruissent, sed ijs essent liberati, quorū pudore ac reuerentia criminibus tēperabant. Deniq; nulla iam erat facinorū mora neq; cunctatio: sed festinatis quidem cōsilijs in rebus singulis utebantur: quæ uero placuissent, ipsa cogitatione citius peragebant. Maxime aut in uiros fortes atq; insignes, cædibus sæuebant: cū inuidia nobilitatem absumerent metu uirtutū: unamq; cautionē putarent, nullum optimatū superesse. Itaq; occisus est cū multis alijs Gorion, dignitate simul & genere præstans, & plus posse populū gaudens, plenusq; spiritu, libertatis amator ut nullus alius Iudæorū, quem tamen libertas præter alias uirtutes perdidit. Sed ne Peraita quidē Niger eorum manus effugit, bellis cum Romanis gestis uir strenuus cōprobat: qui etiam sæpe uociferans, & cicatrices ostendens, per mediam ciuitatem trahebatur. Ductus uero extra portas, desperata iam salute, ne sepultura careret supplicabat. Illi autem prius interminati, quod humum ei quam desiderabat concessuri non essent, mox etiam mortem intulere. Qui tamen cum occideretur, Romanos eis ultores imprecatus est: famemq; præter bellum ac pestilentiam, & ad hæc omnia ipsorum mutuas manus: eaq; uniuersa confirmauit apud impios deus, & quod iustissimum esset effecit, ut audaciam suam quàm primum experirentur inter se dissidentes. Niger quidem occisus, quem habebant de oppressiōe sui metu eos leuauit. Pars autem plebis nulla erat, cui non ad interitum excogitabatur occasio. Namq; alij quod iam dudum alijs ciuibus restitissent interficiebantur: qui uero nihil offenderant, subitas pacis tempore causas excipiebant. Et qui omnino libere eos non adissent, pro cōtemporibus: qui uero obsequētes, pro insidiatoribus habebantur: unaq; maximorum crimi-

Zelotarum
crudelitas

Gorion
occiditur

Niger oc
ciditur

criminum & mediocrium poena, mors erat. neq; euasit quisquam, nisi aut ignobilitate aut fortuna perhumilis.

De intestina discordia Hierosolymorum.

Cap. 11

ROmani autem omnes ad ciuitatem animos intendebant, hostium dissensionem lucrum sibi esse censentes: & Vespasianum penes quem summa rei potestas erat incitabant, diuinæ providentiæ dicentes auxilio in semet hostes esse conuersos: ueruntamen uelox esse momentum, & Iudæos cito in cōcordiam redituros, aut intestinis malis defessos, aut redactos in poenitudinem. Ad quos Vespasianus ait: Plurimū eos quid fieri conueniat ignorare, tanquam in theatro cupientes quantum armis ac manibus possent ostentare potius cum periculo, quā secū quid esset utile reputare. Nam si statim ciuitatem aggredierentur, ipsos causam hostibus fore concordiae, ac uires eorum etiam nunc uigentes in se prouocatuos. Sin operirentur, paucioribus ac moderatioribus his usuros, domestica seditione cōsumptis. Deū nanq; melius q̄ ipsos disponere, qui sine labore Iudæos Romanis traderet, nulloq; periculo exercitui uictoriam cōdonaret. Proinde manibus proprijs intereuntibus inimicis, maximoq; malo, hoc est, seditione turbatis, debere se potius periculorū spectatores esse, quā cum hominibus mortem appetentibus atque intestina rabie insanientibus confligere. Si quis aut putauerit uictoriæ gloriam sine prælio fieri uiliorem, sciat, inquit, armorum incerto exitu commodius esse commode perficere quod intendit. Neque enim manu præclaros esse minus laudabiles, qui paria gesserint moderatione atque prudentia. Simul autem dum hostes imminuerentur, etiam milites ex laboribus assiduis recreatos ualentiores ductum iri. Præterea non id esse tempus, ut mature occupanda uideatur uictoriæ claritudo. nec enim armis fabricandis aut muris, uel auxilijs congregandis Iudæos operam dare, atque ideo moras differentibus nocituras: sed bello domestico ac dissensione tumidos, miserabiliora pati quotidie, quā ipsi eos captos afficerent intromissi. Proinde siue quis securitatē consideret, siue dos esse qui semet absumerent: siue facti gloriam clariorem, nequaquā manus intestino morbo laborantibus afferendas: siquidem ratione recta diceretur, non ipsorum sed discordiæ fuisse uictoriam. Hæc Vespasianus: eiq; dicenti rectores militum consentiebant: moxq; apparuit quā utile fuisset eius consilium. Nanq; in dies singulos multi ad eum confluebant fugiendo Zelotas. Erat autem fuga difficilis, quod omnes exitus custodibus obsidebantur. Et si quis ibi qualibet ex causa deprehensus fuisset, uelut ad Romanos ire cuperet, interficiebatur. qui tamē eis dedisset pecuniā, saluus abibat: & qui nō dabat, solus proditor habebatur. Restabat igitur, pecuniosis fugam redimentibus, solos pauperes iugulari. Mortui uero per omnes uias coaceruabantur innumeri, multiq; etiā transfugere cupientiū, rursus in ciuitate perire præoptabant. nam spe sepulturæ in patria mori tolerabilius uidebatur. Illi aut ad hoc crudelitatis deuiauerant, ut neq; intus neq; per itinera occisis humū cōcederent: sed ueluti cum patrijs legibus etiā naturæ iura disturbare pepigissent, suaq; in homines iniustitia diuinitatē quoq; polluere, ita sub sole putrescere mortuos relinquebant. Sepelientibus aut suorum corpora, idem quod transfugis, imminabat suppliciū mortis: statimq; sepultura indigebat, qui hanc alteri præstitisset: & ut breuiter dicā, nulla tam bona, quā misericordia, perierat in illis cladibus mentis affectio: hisq; iritabantur noxij, quæ miseranda uidissent, à uiuis in mortuos, à mortuis in uiuos iracundiā transferentes. Modum aut

Mm 3 exceden

excedente metu,superstitibus mortui adepti requiē beatiores uidebantur:& qui erant in custodijs,comparatione sui cruciatus, insepultos quoq; fortunatissimos demonstrabant.Omne quidem ab illis ius hominū calcabatur,ridebatur etiā diuinitas,prophetarumq; responsis tanquam uulgaribus fabulis illudebant.Cum uero multa contempsissent de uirtute ac uitjs statuta maiorū,etiam quæ de patria olim prædicta fuerant,uera esse exitu probauere.Vetus enim quidam sermo ferebatur,tunc demum ciuitatem captum iri,sancta quoq; flammis exurenda esse lege belli,cum seditio fuisset exorta,fanūq; dei propriæ manus ante uiolassent.Quibus Zelotæ,nihil de eorum fide dubitantes,ministros se præbuerunt.

De Gadarensum deditione & strage.

Cap. III

AT Ioannes iamdudum tyrannidem affectans,parem cum similibus honorem habere dedecus existimabat: paulatimq; sibi nequiores adiungens, ab eorum affectione separabatur.Semper autem aliorum decretis non obediendo,suaq; iubendo imperiosius,quod solus dominari cuperet non latebat:eicq; sociabantur nonnulli metu,alijs gratia(mirus enim erat oratione atq; fallacia persuadere quæ uellet)multi uero propterea quod sibi tutum esse ducebant,priorum delictorum causas uni potius ascribi quàm omnibus.Ad hæc quia manu strennuus erat,& bonus consilio,satellites non paucos habebat,etsi magna pars cum contrariæ factionis reliquerat.apud quos etiam liuor nōnihil ualebat,grauē putantes ut paulo ante pari succumberent.Plus autē metus eos,ne sub unius potestate uiuerent,exagitant.nec enim facile sperabāt eum,si semel obtinuisset,deseri posse:occasionemq; in se habiturū timebant,quod in principio restitissent.Proinde quisq; bello potius quiduis pati decreuerat,quàm sponte seruiens mancipij loco perire.Hinc igitur seditio diuiditur,& Ioannes in contraria dissentientibus parte regnabat.Sed inter ipsos quidem munita omnia erant custodibus:nihilq; aut parū agebatur,si quando armis prælium lacebant.in populum uero uel maxime contentionem susceperunt,& quis maiorem prædam caperet,utrinq; certabant.Cum tamen ciuitas trium malorum ingentium tempestate laboraret,hoc est,belli,dominationis,itemq; seditionis,eorum comparatione bellum popularibus mediocrius uidebatur.denuque relictis sedibus patrijs ad alienigenas profugiebant:& Romanorum beneficio salutem,quam inter suos desperauerant,assequiebantur.Quartū uero præterea malum cōmorum est gentis exitio.Haud procul ab Hierosolymis castellum erat ualidissimū,reponendis opibus ad munimenta belli,tutandisq; corporibus ab antiquis regibus ædificatū,quod Massada dicebatur:id occupauerant qui uocantur sicarii,quod à rapinis amplioribus timore continebantur.Hi cū Romanorum exercitum otiosum esse uiderent,apud Hierosolymam uero Iudæos dominatione atq; discordia secessisse,maiora facinora aggrediuntur.Die festo azymorum(qui apud Hebræos ad memoriam salutis,qua ex Aegyptiorum seruitio liberati,in terram patriam deuenerunt,solenniter celebratur) nocte decēptis qui sibi erant oppositi,municipium quoddam Engaddi inuasere:ubi pugna quidem Iudæos ante præuentos atq; dispersos,quàm arma caperent siue concurrerent,ciuitate pepulere.eos uero qui in fuga defecerunt,mulieres uidelicet ac pueros,supra septingentos interfecerunt.ædibusq; deinde compilatis,fructus quoq; iam maturos depopulati in Massada portauerunt.& illi quidem omnes circum castellum uicos,totamq; regionem populabantur,non paruo undiq; perditorum ad eos numero in dies singulos confluente

fuente: simul autem concitati sunt etiam per singulos Iudææ tractus in latrocinia,
 qui interim quiescebant. Ac uelut in corpore, si quando principale membrum tumor
 afficit, omnia pariter ægrotare necesse est: ita propter ciuitatis tumultum atque discor-
 diam, etiam qui foris erant nequissimi prædarum inuenere licentiam. Singuli uero
 uicis proprijs dilaceratis, deinde in solitudinem recedebant. Congregati autem &
 cateruatim coniurantes, exercitu quidem pauciores, plures uero quam latrocinialis
 conspiratio, in templa & oppida ferebantur. Et sequebatur quidem, ut in bello fieri
 solet, ab his eos male affici quos petissent. uerum præueniebatur ultio, cum mox
 latrones à præda refugerent: nullaque pars erat Iudææ, quæ non unà cum Hieroso-
 lymis præcellentissima ciuitate interiret. Hæc Vespasiano à transfugis indicaban-
 tur. nam licet omnes exitus à seditiosis custodirentur, & cum quis ad eos accessisset
 interficeretur, tamen erant qui ad Romanos clam profugerent: ducemque Romano-
 rum opem ferre ciuitati, & reseruari populi reliquias hortarentur. multos enim, quod
 bene Romanis uellent, perisse, multos adhuc in periculo dicebant esse superstites.
 Ille autem iam tum miserans eorum calamitates, propius ad eos uelut Hierosolymam ob-
 sessurus accedit, re autem uera ut ciuitatem obsidione liberaret: spe autem ante reliqua su-
 bigendi, nullumque impedimentum extrinsecus obsidioni relinquendi. Cum igitur ue-
 nisset in Gadara, transamnianæ regionis metropolim ualidissimam, mensis Martij
 quarta die ciuitatem ingreditur. iam enim optimates, ignorantibus seditiosis, legatos
 ad eum de traditione miserant, tam pacis desiderio quam suis patrimonijs metu-
 entes. multi enim apud Gadara locupletes habitabant, quorum legationem inimici
 nesciebant, nisi quod Vespasiano appropinquante id cognouerunt. Et ciuitatem
 quidem se retinere posse desperabant, quod & intestinis inimicis numero inferio-
 res erant, neque procul abesse uidebant à ciuitate Romanos. si uero fugere decre-
 uissent, sine sanguine id facere, nullaque à noxijs poena repetita, non honestum sibi pu-
 tabant. Itaque Dolesum comprehensum (namque is non dignitate solum ac nobilitate
 ciuitatis princeps habebatur, sed etiam legationis autor erat) interficiunt: nimiaque
 iracundia mortuo uerberato, extra ciuitatem dilapsi sunt. Iam uero propius acceden-
 te Romano exercitu, Gadarensium populus Vespasiano cum acclamationibus in ci-
 uita tem recepto, fidei dextras ab eo accepit: equitumque & peditum præsidia contra fugi-
 tiuorum excursus. muros enim priusque id Romani peteret, ipsi destruxerant: ut eo si-
 bi fides esset, quod pacem diligerent, si bellum gerere ne uolentes quidem posse uideren-
 tur. Vespasianus autem misso Placido cum duobus equitibus ac tribus milibus peditum, aduer-
 sus eos qui ex Gadaris fugerant, ipse cum cæteris militum copiis Cæsaream regreditur.
 At fugitiui postquam equites repente à tergo insequentes uidere, priusque in manus
 uenirent, in uicem quendam, cui nomen est Bethenabrin, se recepere. ubi reperta non
 paucorum iuuenum multitudine, hisque partim uolentibus, partim ui armatis, temere
 contra Placidum eiusque milites prosiliunt. Illi autem primo quidem impetu paulu-
 lum recesserunt, ea simul arte, ut eos à muro longius prouocarent. deinde loco op-
 portuno circumdatos, telis agentes eminus sauciabant. Itaque fugientes quidem, ab
 equitibus præueniebantur Iudæi, qui uero manus cõseruissent, à peditibus trucidaba-
 nt, nihil plus audaciæ demonstrantes. cõdensos enim aggrediendo Romanos, ar-
 mis non secus ac muro septos, ipsi quidem telis aditum non inueniebant, neque sufficie-
 bant aciem rumpere: illorum autem transfigebantur telis, & immanissimis feris
 similes ruebant ultro in ferrum, & sternebantur, alij gladijs ora percussi, alij ab
 equitibus

Gadara tra-
dit se Vespas-
siano

Gadarensi-
um fuga

equitibus dissipati: quoniam cura erat Placido, cursum eorum à uico intercludere: assidueque prætercurrēs ea parte, cedentesque reflectens, unā etiā libratīs sagittarum ictibus utebatur: hisque proximos interficiebat. metu uero longe fugiētes auertebat, donec elapsi qui fortiores erant ad murū effugere. Eius autē custodes quid agerent nesciebant. Nec enim excludi Gadarenses suorum causa patiebantur, & si eos recepissent, unā cum his se perituros uidebāt. quod etiam contigit. Illis enim compulsis ad murum, penē cum his Romanorum equites irrupere. Portis autem antē præduxis, admoto milite Placidus ad uesperā usque acerrime oppugnato muro pariter ac uico potitus est: ibique tunc uulgus quidem iners occidebatur, fortiores uero fugam petebant. domus uero à militibus diripiebantur, & uicus igni traditus est. Qui uero inde euaserant, totam secum illam regionē ad fugam incitarunt: & extollendo proprias calamitates in maius, totumque Romanorum exercitum aduentare dicendo, metu omnes undique commouerunt. plurimo autem numero aucti, in Hiericunta secesserunt. hæc enim etiam tunc eorum spem salutis fouebat, quod esset ualida & populosa. Placidus uero equitibus, rebusque ante prospere gestis fretus, eos insequetur. & usque ad Iordanem quidem semper quos occupabat, morti dabat. omnem uero ad flumen coactam multitudinem, fluminis impetu prohibitam, quod auctum imbribus uadū transire non poterant, aperto prælio aggreditur. Itaque necessitas eos ad pugnam compulit, quod fugæ locum non haberent: præteritque ad ripæ longitudinem, tela equitum & incursus excipiebant. à quibus multi perculsi, in fluuium ceciderunt. nam qui manibus eorum cæsi sunt, tredecim milia fuerunt. alij cum uim sustinere non possent, in Iordanem sponte desilierunt. erat autem numerus infinitus. & præterea capta sunt circiter duo milia uirorum ac ducenti, cum præda maxima ouium & asinorum, itemque camelorum & bouum. Iudæis quidem hoc uulnus inflictum quāuis par superioribus, maius tamen seipso uisum est: non solum quod eam totam regionem quā fugerant, cædes repleuerant, sed etiam quod refertus mortuis Iordanis peruius nō erat. & Asphaltites quoque lacus repletus erat cadaueribus, quæ per multa flumina deuoluta sunt. Placidus autē secunda fortuna usus, in uicos proximos & municipia contendit. captisque Abila & Iuliade, & Besemoth, omnibusque ad lacum Asphaltiten usque, idoneos ex transfugis ubique collocat. deinde milite scaphis imposito, eos qui in lacum refugerant subegit. Et trans fluuium quidem tota regio Romanis cessit, & ubique omnia usque ad Machærunta deuicta sunt.

*Gadarensum
tredecim mi-
lia occisa*

De captis oppidis quibusdam, descriptioque ciuitatis Hiericuntinæ Cap. II

Dum hæc autem aguntur, motus circa Galliam nunciatur, & quod Vindex unā cum optimatibus indigenarum à Nerone defecisset, de quibus alibi diligentius scriptum est. Vespasianū uero ad impetum belli quæ nunciata sunt incitarunt, iam tunc futura bella ciuilia totiusque imperij pericula prospicientem: cum si partes orientis ante pacasset, minus Italiæ metuendum existimaret. obstante autem hyeme, per subactos interim uicos atque oppida præsidia collocabat: & decuriones ciuitatibus apponens, multa etiam eorum quæ uastata fuerant instaurabat. Prius tamen comitatus militum copijs quas Cæsaream adduxerat, in Antipatridem uenit: ibique per biduum ciuitate composita, tertia die uastando, inflammando, omnemque subuertendo circum Thamnam toparchiam, in Lyddam & Iamniam procedebat. Et cum sese utraq; tradidisset, constitutis illic habitatoribus idoneis in Ammaunta peruenit: occupatoque ad metropolim earum aditu, castra muro circumdat.

*Lydda & Iam-
nia à Ro. oc-
cupate*

Quintaque

Quintaq; in his relicta legione cum cætera manu in Bethlepton toparchiam proficiscitur: eaq; & uicina regione itemq; circum Idumæam igne consumptis, castella quidem locis opportunis muniuit. captis autem duobus uicis in media Idumæa positis, hoc est Begabri & Caphartophan, plus quàm decem milia hominum peremit: propè autem ad mille cepit. exactaq; inde cætera multitudine, non paruam militum suorum partem ibi constituit, qui omnia montana loca incurfando uastabant. Ipse autem cum reliquo exercitu in Iamnam rediit: unde per Samaritidem ac per Neapolim, quæ dicebatur ab indigenis Mabortha, secundo Iunij mensis die in Coream descendit: ibiq; positis castris, postridie in Hiericunta peruenit: in qua unus ei rectorum Traianus quem è locis trans Iordanem ducebat militem iungit, cunctis illic deuictis. Sed ex Hiericunte quidem multitudo ante Romanorum aduentum in aduersam Hierosolymis montanam regionem diffugerat: nò pauci autem qui remansere perimuntur. Desolatam uero offenderat ciuitatem, cui in planicie sitæ nudus mons ac sterilis imminet, idemq; longissimus, à septentrionali enim regione usq; ad Scythopolitanos agros: à meridiana uero usq; ad terram Sodomiticam & Asphaltitis lacus terminos extenditur. totus autem asper est, & quod nihil gignat, non habitatur. Huic obiacet circa Iordanem mons alius, incipiens à Iuliade ac septentrionali regione, prolixus autem in meridiem usq; ad Bacra, quæ Petram disternit Arabiæ ciuitatem. In hoc est etiam Ferreus mons appellatus, ad Moabitidem usq; longus. Inter duos autem montes regio, quæ Magnus campus uocatur, à Gennabara uico ad lacum Asphaltitem usque patens, habet ducentorum & triginta stadiorum longitudinem, latitudinem uero centum & uiginti, medi usq; ab Iordane diuiditur. Sunt autem illic duo lacus, Asphaltites & Tiberienfis natura contrarij. namq; alter salus ac sterilis est, Tiberienfis uero dulcis & foecundus. ætatisq; tempore illa planicies ardore solis incenditur, & uitioso opprimitur aeris tractu, omnibus circum aridis præter Iordanem. unde euenit, ut palmæ quæ in ripis sunt magis floreat, & fertiliores sint: minus aut, quæ longe remotæ sunt. Ad ipsam uero Hierico largissimus fons est, rigandisq; aruis uberrimus, iuxta ueterem scaturiens ciuitatem: quam Iesus Naue filius, Hebræorum ductor, primam in Chananæorū terra bello possederat. Hunc fontē aliquando ferunt nò solum terræ atq; lignorū fructus, sed etiam foeminarū partū obtundere solitum, cunctaq; pariter morbo ac peste corrūpere. Postea uero mansueuisse, contraq; saluberrimū ac feracissimū esse factū ab Helisæo quodā propheta, qui Helix notus fuerat atq; successerat. Receptus enim hospitio ab Hiericuntis habitatoribus, quod humaniores eos expertus erat, ipsos & omnē illā regionē perpetua gratia remuneratus est: progressusq; ad fontē, lagenam fictilem salis plenam in profluentem aquā misit. Iuxta deinde ad coelū dexterā tendens, fontisq; inuergēs blanda libamina, ipsum quidem precabatur ut fluenta leniret, ac dulciores aquarum uenas aperiret: deum uero ut foecundioribus auris flumina temperaret orabat: tamq; ubertatem fructuū quàm successionem prolis daret indigenis, nec eos genitrix filiorum aqua deficeret, quoad iusti manerent. ad has preces ex disciplina manibus quoque multa operatus, fontem immutauit: & qui antea causa erat his orbitatis ac famis, idem uictus ac foecunditatis autor est effectus. Deniq; rigationis eius tanta potentia est, ut si attigerit modo terram, sapidior sit, aquis diu perseverantibus. unde eo quæ largius abutuntur, exiguum emolumentum habent: quæ uero parcius, plurimum. Amplius

Hiericunta
situs

Ferreus mons
Magnus campus

Asphaltitis lacus
& Tiberienfis

Immutatio
fontis in Hiericunte

plius tamen quàm cæteri fontes spatium rigat. & septuaginta quidem stadijs longam, uiginti autem latam planiciem permeat. optimos autem in ea paradisos ac densissimos educat, palmarumq; irriguarum genera, tam sapore, quàm nominibus uaria: quarum pinguiissime calcibus pressæ, plurimum mellis emittunt, nō multum alio melle deterius: quanquam & mellis altrix est illa regio, & opobalsami ferax, qui omnium carissimus est fructus ibi nascentium. itemq; cyprū & myrobalanū gignit: ut qui diuinum esse illum tractum dixerit, non errauerit, ubi & larga & optima generatur quæ sunt carissima. Sed nec in alijs ei fructibus aliqua facile toto orbe regio certauerit: adeo multiplicatum quod satum est reddit. Cuius rei causa mihi uidetur esse aquarum uis læta, & aeris calor: cū hic prouocet quæ nata fuerint atq; diffundat: liquor autem firmis singula radicibus stringat, uiresq; suggerat æstiuo tempore: quo sic perusta est illa regio, ut nihil facile procedat ac pullulet. aqua tamen, si ante solis ortum hauriatur, auræ spiritu refrigerat, naturamq; contrariam aeri sumit. hyeme uero contepescit, eaq; meris mitissima efficitur. Tanta est aut coeli temperies, ut quo tempore in alia Iudææ regione ningit, lino illic tantū indigenæ uestiantur. Distat aut ab Hierosolymis centumquinquaginta stadijs, & ab Iordane stadijs sexaginta: totūq; habet à Hierosolyma spatiū desertum atq; saxosum: ad Iordanē uero & lacum Asphaltiten, licet humilior, æque tamen incultum ac sterile. Sed de Hiericho, quàm sit fortunatissima, satis dictum est.

Lacus Asphaltites.

Cap. v

Commemoratione aut dignum puto, Asphaltitis quoq; naturam exponere lacus. Is enim salsus quidem ac sterilis est: nimia uero leuitate, etiam quæ grauissima sunt, in eum iacta fluitant. demergi autem quis in profundum nec de industria facile potest. Deniq; Vespasianus, qui eius uisendi causa illuc uenerat, iussit quosdam natandi incios, uinctis post terga manibus, in altum projici: & euenit omnibus, tanquam ui spiritus sursum repullos desuper fluitare. Ad hæc mirabilis est coloris mutatio, quæ ter in singulos dies superficiem uertit, & solis radijs uariata resplendet. Multis aut locis uomit nigras bituminis glebas, quæ super undam & habitu & magnitudine tauris sine capitibus assimiles natant. Ad eas aut cū lacus exercitores accesserint, nacti quod aggestū est, ad naues trahunt: & quia lentū est, repletas eas abrumpere nequeūt: sed quasi religata scapha, pendet à cumulo, donec menstruo mulieris atq; urina soluatur. Est aut utile non modo ad compagines nauium, sed ad corporum etiam curationem multis remedijs admiscetur. longitudo lacus est quingentorū & octoginta stadiorum, qui ad Zoara usq; Arabiæ tenditur. latitudo autem centum quinquaginta stadijs patet. huic Sodomitica terra uicina est: olim quidem tam fructibus quàm diuitijs ciuitatum fortunata, nunc autem omnis exusta, ut quæ habitatorum impietate fulminibus conflagrasse memoratur. Deniq; adhuc in ea diuini reliquias ignis, & oppidorum quinq; uidere licet imagines, & renascentes in fructibus cineres: qui colore quidem sunt edulibus similes, carpentium uero manibus in fumum dissoluuntur & cinerem. Terræ quidem Sodomiticæ fabula eiusmodi fidem habet ex facie.

Terra Sodomitica

Gerasæ deuastatio, simul de Neronis morte, Galbæ & Othonis.

Cap. vi

At Vespasianus Hierosolymorū habitatores concludi undiq; cupiens, apud Hiericho & Adidam castellis erectis, utrobiq; auxiliariū pariter ac Romanorum præsidia collocat. Mittit aut Gerasam. L. Annium, equitatus ei parte multisq; pediti

pedibus attributis. Qui primo aggressu ciuitate capta, mille iuuentum, qui ne fugerent praeuenti erant, interficit: familias captiuas ducit, bona militibus praedari permittit. Incensis deinde domibus, proximos petijt. Erat autem fuga potentium & interitus infirmorum: quodque occupatum fuisset, flammis dabatur: omnibusque tam montanis locis quam tota planitie bello oppressis, apud Hierosolymam degentes exeundi copiam non habebant: cum transfugere quidem cupientes à Zelotis assuerentur: eos uero, qui etiam tunc à Romanis dissidebant, undique ciuitate uallata cohiberet exercitus. Vespasiano autem Caesaream reuerso, & cum omnibus copiis in ipsam Hierosolymam proficisci paranti nunciatur Nero peremptus, cum per annos tredecim & octo dies imperasset. De quo referre, quemadmodum dehonestari imperium, nequissimis hominibus Nymphidio & Tigillino, & indignissimis libertorum permessa republica: quodque horum captus insidijs, ab omnibus suis senatoribus destitutus, cum quatuor libertis fidelibus in suburbanum fugerit, ibique semet occiderit: & quod multo post tempore, qui eum deposuerant poenas dederint: bellumque per Galliam quo pacto desierit: & quod Galba creatus imperator, Romam redierit ab Hispania: & quemadmodum incusatus à militibus, tanquam humilioris esset animi, in medio foro necatus sit, & Otho declaratus sit imperator, militesque suos contra Vitellij duxerit exercitum: necnon & Vitellij turbas, & circum capitoliū pugnam: & quemadmodum Antonius Primus & Mutianus Vitellium interfecerint, & Germanorum agmina bellumque ciuile sedauerint: haec omnia recusauim narrare, confidens quod à multis Graecorum itemque Romanorum ea cuncta copiose perscripta sunt. ordinis autem rerum continuandi gratia, ac ne intercisa pendeat historia, summatim singula designaui. Igitur Vespasianus primo quidem in Hierosolymam expeditionem differebat, expectans quonam uergeret imperium post Neronem. deinde ubi Galbam imperare cognouit, nihil conari decreuerat, prius quam ille quoque ad se de bello aliquid perscriberet. Mittit autem ad eum Titum filium suum & salutatum simul, & ut de Iudaeis mandata acciperet. Ob easdem causas & rex Agrippa nauigauit ad Galbam. Sed dum Achaia, quod hyems erat, longis nauibus praeteruehuntur, interfici Galbam contigit, septem mensibus post & totidem diebus. Deinde Otho suscepit imperium, ac tres menses rempublicam gubernauit. Agrippa uero nihil mutatione deterritus, Romam pergere statuit. Titus uero diuino quodam impulsu, ex Achaia ad Syriam nauigat, & mature inde Caesaream uenit ad patrem. Suspensi autem de omnibus, quasi nutante Romano imperio, Iudeorum militiam negligebant. patriae quoque metuentes, aggredi alienigenas importunum arbitrabantur.

*Gerasenorum
mille iuuentis
occisi*

Galba

Otho

Vitellius

*Titus mittitur
ad Galbā*

De Simone Geraseno nouae conspirationis principe. Cap. VII

Interea tamen bellum aliud in Hierosolyma excitatur. Erat Simon Giorae filius, patria Gerasenus, aetate iuuenis, sed calliditate posterior Ioanne, à quo iam pridem ciuitas possidebatur, uiribus autem corporis audaciaque praestantior. ob quam ex Acrabarena quoque toparchia, cuius rector erat, pulsus ab Anano pontifice, ad latrones peruenerat, qui Massadam occuparant. Is autem primo quidem ita suspectus erat, ut eum ad inferius castellum cum mulieribus, quas secum adduxerat, transire permitterent, ipsi excelsius incolentes. rursus autem propter necessitudinem morum, fidelis esse uidebatur. nam & ductor erat praedatum exeuntibus, & cum ipsis territorium Massadae populabatur. nec tamen eos ad maiora exhortando metuebat

Pugna Simonis & zelotarum

metuebat. dominandi enim cupidus magnorumq; appetens, quia mortem Anani comperit, in montana loca discessit: ac uoce præconum seruis libertate promissa, itemq; liberis præmio, cunctos qui ubiq; fuerant nequissimos congregauit. Iamq; ualidis conflatis copijs, montanos uicos diripiebat. Semper autē accedentibus pluribus socijs, audebat etiam in humiliora loca descendere, & ciuitatibus quoq; iam terribilis erat: multosq; potentium uis eius & prospere gesta sollicitabant. nec iam seruorum tantum siue latronum exercitus erat, sed multorum etiam popularium, tanquam regi, parebat obsequium. Excursus autem agebatur in Acrabatenam toparchiam, & in maiorem usq; Idumæam. Vicum enim cui nomen est Nain muro amplexus, ad tuitionem sui pro castello habebat. In ualle autem quæ appellatur Pharan, multas quidē dilatauit speluncas, multas uero paratas inuenit, atq; his conditorum prædæ receptaculis utebatur. Quin & direptos illic fructus reponebat, multæq; cateruæ diuersabantur: neq; dubitabatur, quod in Hierosolymam copijs & apparatu præluderet. Vnde insidias ueriti Zelotæ, ac præuenire eum qui contra se cresceret cupientes, pleriq; cum armis egrediuntur. His autē Simon occurrit, commissoq; prælio multos occidit, & reliquos compellit in oppidum. Nondum autem uiribus fretus, ab obsidione deterretur. Prius autē Idumæam subiugare conatus est. Itaq; cum uiginti milibus armatorum ad fines eius properabat. Idumæorū autem principes mature ex agris uiginti quinque ferè milibus pugnacium ciuiū cōgregatis, pluribus autē qui sua seruarent domi relictis, propter sicariorum qui Massadæ uersabantur incurfus: Simonem in finibus præstolabantur: ubi cōflictu habito, ac per totum diem tracto prælio neq; uictor neq; uictus abcessit. Et ipse quidem in Nain uicum, Idumæi uero domū regressi sunt. Non multo autem post, Simon cū maioribus copijs eorū fines petebat: castrisq; in quodam uico cui nomen est Thecue positis, ad custodes Herodij, quod non longe aberat, de socijs suis Eleazarum misit, ut castellum sibi traderent persuasurum: quem quidem sine mora susceperē custodes, causæ nescij cur uenisset. mox autē de traditione prolocutum, strictis gladijs persequēbantur: donec fugæ locum non reperiens, de muro in subiectam uallem se proiecit. & ille quidē hoc modo statim moritur. Idumæis autē uires Simonis formidantibus placuit, priusquam bello cōgrederentur explorare hostium copias. ad hoc autē se ministrū obtulit parato animo Iacobus, unus è rectoribus, cogitans prodicionem. Deniq; profectus ab Oluro (in hoc enim uico tunc Idumæorū collectus erat exercitus) ad Simonem uenit: primumq; se patriam suam traditurū esse paciscitur, accepta fide quod semper ei charissimus foret. mox etiam de tota Idumæa operam pollicetur. Ob quas res humanissime apud Simonem cœnatus, amplissimisq; promissis animatus, ubi ad suos redijt, primo Simonis exercitū multiplici numero mentiebatur esse maiorem. deinde rectoribus etiā paulatimq; multitudine uniuersa perterritis, ut Simonem reciperent suadebat, eiq; sine pugna rerum omnium permitterent principatum. simul autē hoc agens, & Simonem ipsum per nuncios euocabat, disiecturū se pollicitus Idumæos, quod & præstitit. Nam cum iam appropinquaret exercitus, equū primus inscendit, & cum socijs corruptionis effugit. pauor autē occupat uniuersam multitudinē, ac priusquam ad manus ueniretur, domum quisq; suam soluti ordine recesserunt. Simon uero præter opinionē sine sanguine Idumæam introiuit: primumq; aggressus ex improviso Chebron municipium capit, in quo maxima præda potitus est, multosq; fructus diripuit. Chebron autem

autem indigenę ferunt non eius terrę modo ciuitatibus, uerum etiā Aegypti Memphi antiquiorem. deniq; duo milia & trecenti eius connumerantur anni. hoc autem narrant Abraham quoq; parenti Iudęorum fuisse domicilium, posteaquam Mesopotamię sedes reliquit: eiusq; posteros hinc ad Aegyptum esse profectos: quorum etiam nunc monumenta extant in eadem ciuitate, peroptimo marmore libera liter fabricata. Cernitur autē sexto ab oppido stadio arbor maxima Terebinthus: eamq; memorant ab initio mundi creati nunc usq; durare. Hinc totam Simon peruasit Idumęā, non modo uicos eius & ciuitates depopulando, sed excidendo etiam territoria. nam præter armatos quadraginta eum milia sequebatur, ut his ne uictui quidem necessaria satis essent. Ad has autem necessitates accedebat eius crudelitas & insuper iracundia, quo magis uastari contigit Idumęam. Et quemadmodū post locustas sylua cerni solet frondibus spoliata, sic etiam quā Simonis transisset exercitus, à tergo solitudinem relinquebat: & alia quidem comburendo, alia diruendo, & quicquid in ciuitate uel in agris natū esset conterendo calcibus, aut depascendo delebant: perq; terram cultam iter agendo, faciebant eam sterili duriorē, prorsus ut ne signum quidem uastatis relinqueretur, quod aliquando fuissent. Hęc omnia rursus Zelotas incitauerunt, & aperto quidem bello configere pertimuerunt: insidijs uero per itinera collocatis, uxore Simonis rapiunt, eorumq; præterea quos habebat in obsequio plurimos. deinde tanquam Simonem ipsum cepissent, in ciuitatem exultantes redeunt. continuo nanq; sperabāt, armis eum depositis pro uxore sibi supplicaturum. Illum autē non misericordia, sed ira coniugis raptę peruaserat. cumq; ad muros Hierosolymorum uenisset, ut fera faucia quę percussores prendere nequisset, ita in quos reperisset, effundebat insaniam. deniq; olerum sarmentorumq; causa progressos ē porta, imberbes pariter ac seniores correptos uerberabat ad necem: ut animi indignatione id solum abesse uideretur, quod non etiam uesceretur corporibus mortuorum. multos autem abscissis manibus dimittebat in ciuitatem, una perterrefaciens inimicos, & populū reuocare cupiens à nocentibus. Hisq; mandabat ut dicerent, iurare Simonem per deum qui cuncta regeret, quod nisi cito sibi redderent coniugem suam, muro perrupto omnibus qui in ciuitate essent similiter uteretur, neq; cuiquam ætati parceret, aut ab innocentibus discerneret noxios: donec his eius mandatis, nō modo populus, sed etiam Zelotę metu perculsi, remisissent ei mulierem. atq; ita delinitus, paulisper ab assidua cæde requieuit.

Uxor Simonis à Zelotis capitur

De Galba, Othone, Vitellio & Vespasiano

Cap. VIII

Non solum autem per Iudęam erat seditio bellumq; ciuile, uerum etiam per Italiam. In medio nanq; Romanorum foro Galba perempto, creatus Otho imperator cum Vitellio imperiū affectante pugnabat: quem Germanicę tunc legiones elegerāt. Habito autem apud Bebriacum Gallię cisalpinę prælio cum Valente & Cæcina Vitellij ducibus, primo die Otho superauit, altero Vitelliani: multisq; trucidatis, & aduersę partis audita uictoria, Otho apud Brixellum semet occidit, postquam biduum tresq; menses imperium tenuit. Accesserunt autem Vitellij ducibus Othonis milites, & ipse iam Vitellius Romam cum exercitu ueniebat: dū interea Vespasianus quinto die Iunij mensis Cæsarea profectus, eas quas nondum subegerat Iudęę partes petiuit: & in montana regione, quo primum ascendit, toparchias duas Gophniticā & Acrabatenam subegit: deinde post has Bethel & Ephrem municipia: ibiq; præsidjs collocatis, usq; Hierosolymā equitabat. mul-

Mors Galbæ

Mors Othonis

Nn tos uero

tos uero tunc deprehensos necabat, multosq; capiebat. Ducum aut unus Cerealis cum equitum parte ac peditum, superiorem quæ dicitur uastabat Idumæam. & Caphetram quidem castellum ex itinere captum incendit. alterum uero quod Capharin dicitur, admoto milite obpugnabat, muro satis ualido cinctum. diutius autem ibi se moraturum speranti, oppidani subito portas aperuere, & supplices ei se tradidere. Quibus subiugatis, Cerealis in Chebron alteram ciuitatem antiquissimam tendit, sitam (ut dixi) in montanis locis, haud procul ab Hierosolymis. Vi autem irrum pens in eam, reliquam multitudinem, quam ibi offendit, cum puberibus interemit: oppidum uero ipsum exurit. Omnibusq; iam captis, præter castella Herodium & Massadam & Macherunta, quæ à latronibus tenebantur, sola iam Hierosolyma Romanis ante oculos erat, quæ expugnanda restabat.

*Chebron à Ce
reale cursum*

De Simonis gestis contra Zelotas.

Cap. IX

Simon autem ubi uxorem suam à Zelotis recepit, ad reliquias Idumææ tendit. Persequendas: & undiq; circumacta natione, Hierosolymam compulit plerosq; fugere, cum ipse quoq; ad eam sequeretur. Deinde muro eius obfesso, si quem operariorum ex agris aduentem multitudinem cepisset, interficiebat. Eratq; populo foris Simon Romanis terribilior: intus Zelotæ utrisq; sæuiores: quos etiam Galilæi nouis inuentis & audacia factionum corrumpebant. Nam & Ioannem ad potentiam ipsi prouexerant: & Ioannes eis pro potentia quam sibi comparauerat, uicem referens, omnia quæ desiderarent ut facerent permittebat. Infatiabilis autem rapinarum cupiditas erat, domorumq; locupletum perscrutatio. Cædes autem uiro- rum & foeminarum iniuriæ, pro ludo habebantur: prædamq; cum sanguine deuorantes sine aliquo metu, post satietatem muliebri libidine calecebant: comptiq; crines, ac foeminarum ueste induti, lotiq; unguentis, & ut forma placeret, oculos illiti, non solum ornatum, sed impudentiam quoq; mulierum imitabantur: & obscenitate nimia nefarios coitus exigentes, ut in lupanari uersabantur, ciuitatemq; totam impuris facinoribus profanabant. Effoeminantes autem uultum, dextras ad cædē promptas habebant: delicatoq; incessu eneruati, subita incursione bellatores fiebant: & de paludamentis uersicoloribus eductis gladijs, casu obuios transuerberabant. Eos autem qui Ioannem fugissent, excipiebat sæuior in cædibus Simon: quicq; intestinum euasisset tyrannum, ab eo qui propè erat occidebatur. Omnis aut fugæ uia transire cupientibus ad Romanos, abscissa erat. Inter Ioannis autem copias quantum erat Idumæorum dissidebant: separatiq; ab alijs, aduersum tyrannum tam liuore potentia quam crudelitatis eius odio armantur. deinde pugna congressi, multos Zelotarum perimunt, cæterosq; in aulam regiam compellunt, quam Grapte ædificauerat. hæc autē fuerat cognata Izatæ regis Adiabænorum. Vna uero irrupere Idumæi, atq; inde Zelotis in fanum pulsus, Ioannis pecunias prædabantur. in aula em supradicta & ipse degebat, & tyrannidis spolia deposuerat. Inter hæc autem Zelotarum qui per ciuitatem dispersi erant, ad illos qui in templum fugerant aggregati sunt: eosq; Ioannes aduersus populum & Idumæos educere cogitabat. Istis autem non tam impetus eorum metuendus erat, cum pugna plus possent, quam confidentia, ne de templo nocte subreperent, sed pariter occiderent, atq; oppidum concremarent. Itaque collecti cum pontificibus deliberabant, quonam pacto impetum præcauerent. Sed profecto deus sententias eorum in deterius uertit, & interitu acerbis excogitabant salutis remedium. nam ut Ioannem deijcerent, Simonem recipere statuerunt

*omniū sce-
rum licentia*

statuerunt, & cum precibus alterum sibi tyrannum imponere. Itaq; decreto obtemperatur: missoq; Matthia pontifice, rogant Simonem ut ad se introiret, quem saepe timuerant. cum his autem precatores erant, etiam qui Zelotas Hierosolymis fugerant, domus quisq; suæ desiderio & fortunarum. Ille autem nimis superbe se dominum fore pollicitus, ueluti ciuitatē liberaturus ingreditur, cum salutis eum datorem ac defensorē sui populi clamor designaret. ubi uero cum suis copijs introijt, mox de propria potentia deliberabat: nec minus eos à quibus rogatus erat, quàm eos cōtra quos fuerat aduocatus, inimicos putabat. Iohannes autem cum multitudine Zelotarum templo exire prohibitus, amissis etiam quæ in ciuitate habebat (nam statim res eorum Simon cum socijs diripuerat) salutē iam desperabat. Templū tamen adiuuante populo Simon aggreditur. Illi aut in porticibus, perq; propugnacula stantes impetum propulsabāt: multiq; ex Simonis parte oppetebant, multi saucij referebantur, quoniam Zelotæ ad dexteram superiores erant, eoq; ictus inpenetrabiles habebant. Et quamuis loco plus possent, turres tamen quatuor maximas fabricauerant, ut ex alto uidelicet missilia torquerent: unam ad orientalē angulum, ad septentrionalem alterā, super xystum tertiam, in angulo alio cōtra ciuitatem inferiorem. Quarta uero turris supra uerticem Pastophoriorū cōdita erat: ubi moris est unum de sacerdotibus astantē post meridiem, quod septimus quisq; dies inciperet, tuba significare: rursusq; uesper, quod desineret, nunc ferias populo, nūc ut opus faciat, denunciantem. Per turres aut disposuerunt balistas saxorumq; tormenta, & sagittarios & fundarū scientes. Itaq; tunc Simon pigrius ad impetus mouebatur, cum suorum pleriq; mollescerent: amplioribus tamen copijs fretus, propius accedebat. machinarum enim missilia delata longius, multos pugnantium perimebant.

De Vespasiano in imperatorem electo

Cap. x

PER idem tempus Romanos quoq; sæuiora mala circunueniunt. aderat enim ex Germania Vitellius cum exercitu, aliam præterea ingentē multitudinē secum trahens. Et cum eum destinata militi spatia non caperent, totam urbem pro castris habebat, omnemq; domum repleuit armatis. illi autem conspectis Romanorū diuitijs oculis insuetis, & auri argentiq; stupore perfusi, uix cupidinem continebant, adeo ut in rapinas se conuerterent, & eos qui obstare conarentur, occiderent. Et in Italia quidem ita res erant. Vespasianus autem postquam Hierosolymis proxima depopulatus, Cæsaream reuertebatur, audiit Romanorum tumultus, & Vitellium principem. Hoc autem, licet ipse imperium pati, sicut bene imperare nosset, ad indignationem perductus est: dominumq; dedignabatur eum, qui ueluti desertum inuasisset imperium. Dolore autem saucius cruciatum ferre non poterat, neq; alijs uacare bellis, cum patria uastaretur. Veruntamen quantum ira impellebatur ad ulciscendum, tantum longinquitatis cogitatio reprimebat: multa enim fortunam posse noua facere, priusquā ad Italiam, præsertim hyemis tempore ipse transiret: plusq; iam crescentem iracundiam cohibebat. Rectores autem cum militibus conuenientes, aperte iam de mutatione tractabant: & cum indignatione uociferantes, incusabant Romæ constitutos milites, & in delicijs agentes, qui ne famam quidem belli sustineant, quibus libuerit decernere principatum, & spe quæstus imperatores creare. Se autem laboribus tot exactis sub galeis senescentes, alijs condonare potestatem, cum apud se digniorem habeāt imperio. cui si hanc amiserint, quam iustiore, uel quando referrent erga se beneuolentiæ gratiam? Tanto aut Vespasianum quàm

Nq. 2 Vitellium

Vitellium iustius esse principem fieri, quanto illis qui eum declarassent ipsi præstarent. nō enim se minora pertulisse bella, q̃ qui ex Germania uenissent: neq̃ illis qui tyrannum inde deducerent, in armis deteriores esse. Nullum autem in creando Vespasiano fore certamen. non enim senatum populūue Romanum, Vitellij libidines pro Vespasiani pudicitia perpeffuros: nec pro bono imperatore crudelissimum tyrannum, aut filium pro patre optaturos principem. Maximū enim pacis tutamen esse, ueram in imperatore præstantiam. Ergo siue peritiæ senectutis debeatur imperium, habere se Vespasianum: siue adulescentiæ uiribus, Titum. ex amborum enim ætate quod sit commodum decerpturos. Non solum autem se ministraturos declarati imperij uires, qui tres legiones regumq̃ habeant auxilia: sed etiā totum orientem partemq̃ Europæ extra Vitellij timorem constitutam: atq̃ insuper qui essent in Italia propugnatores Vespasiani, fratrem atq̃ alium filium: quorum alteri multos dignitate præditos iuuenes sociatum iri sperabant, alteri uero etiam urbis esset commissa præfectura: quæ pars ad imperij principia nō parum ualeret. Postremo si ipsi cessarent, senatum fortasse declaraturum eum principem, quem cōseruatores milites dehonestarēt. Hæc primo per cuneos milites loquebantur. deinde se adhortati inuicem, Vespasianum imperatorem appellant: eumq̃ ut in periculo constitutum imperium conseruaret, orabāt. Illi aut̃ olim quidem rerum omnium cura fuit, nequaq̃ uero imperare uolebat, dignum quidem se factis existimans, priuatæ aut̃ uitæ securitatem, clarioris fortunæ periculis antepponens. Recusanti autem rectores magis instabant: & circumfusi milites cum gladijs, mortem ei minitabantur, nisi uiuere uellet ut dignus esset. diu tamen reluctatus, quod renuebat imperium postremo cum his qui se designauerant minime dissuadere posset accepit.

Aegypti descriptio & Phari

Cap.

XI

Aegypti
· limites

MVtiano autem cæterisq̃ rectoribus, qui eum ad imperium inuitauerāt, & exercitu alio uociferante, ut se in hostes omnes duceret, prius res Alexandrinās procurandas putauit: sciens Aegyptū plurimam esse partem imperij, propter frumentariam functionē: eaq̃ si potitus esset, ui quoq̃, si perstaret, Vitellium dericiendum sperabat. nec enim perpeffurū esse populū fame oppressum. Simul etiā duas legiones, quæ apud Alexandriam degerent, sibi cupiebat adiungere. Cogitabat etiam propugnaculo sibi fore illam regionē, aduersus incerta fortunæ. Nam & terra difficilis accessu, mariq̃ importuosa est: & ab occidente quidē aridam Libyā habet obiectā, à meridie uero limitem qui Syenem ab Aethiopia dirimit, nauibusq̃ inuias Nili fluminis cataractas. itemq̃ ab oriente mare rubrum, ad Copton ciuitatem usq̃ diffusum. Septentrionale uero munimentū habet terram usq̃ ad Syriam, & quod dicitur Aegyptiū pelagus, totum portibus carens. Hoc quidem modo Aegyptus ex omni parte tuta est. Inter Pelusium uero & Syenē, per duo milia stadiorum porrigitur. Ex Plinthine aut̃ ad Pelusiū, nauigatio est stadiorū trium milium & sexcentorū. Nilus aut̃ ad Elephantinem oppidum usq̃ nauibus ascēditur. namq̃ ulterius progredi, ut supra diximus, cataractæ non sinunt. Portus aut̃ Alexandrinus etiam in pace nauibus aditu difficilis est. nam & ostium perangustū habet, saxiscq̃ latētibus à directo cursu deflectitur: & læua quidem pars manu factis brachijs cingitur: à dextera uero Pharus obiecta insula, turrim maximam sustinet, ad trecenta usq̃ stadia nauigantibus igne lucentem, ut quā longissime difficultatē applicandarum nauium præcaueāt. Circum hanc autem insulam, opere instructo ingentes

Portus Alex/
andrinus

Pharus

muti

muri sunt: quibus afflictum pelagus, & aduersis obicibus fractum, asperiores facit meatum, eoq; periculosum per angustiam aditum. Intus tamen portus ipse tutissimus est, & triginta stadiis magnus. in quem tam quæ desunt illi terræ ad beatitudinem deuehuntur: quàm quæ superant ex bonis domesticis & indigenis, in totum orbem diuisa exportantur. Itaq; non sine ratione, Vespasianus Alexandrinarum rerum erat cupidus, ad totius imperij firmamentum. Proinde statim ad Tiberium Alexandrum literas dedit, qui Aegyptum & Alexandria regebat, indicans militum alacritatem: quodq; ipse (quod necesse fuit) suscepto munere principatus, operam atq; adiumentum eius assumeret. Alexander aut, simul ut Vespasiani legit epistolam, prompto animo, & legiones eius sacramento rogauit & populum: utriq; aut libentissime parere, uirtutem uiri ex proxima administratione scientes. Et ille quidem promissa sibi potestate, omnia quæ imperij usus exigeret, aduentui quoq; principis necessaria iam parabat.

Vespasianus Iosephum captiuitate liberat

Cap. XII

Opinione uero citius declaratum in oriente Vespasianum imperatorem, ubiq; fama nunciauit. Et uniuersæ quidem ciuitates festos dies habebant, nunciq; lætitiā pro eo simul & sacrificia celebrabant. legiones uero apud Mœsiā Pannoniamq; degentes, quæ propter Vitellij audaciā paulo ante fuerant cōcitæ, iusiurandum Vespasiano maiore gaudio præbuerunt. Vespasianus autem Cæsaream reuersus, iam Berytum uenerat, ubi multæ quidem ex Syria, multæq; ab alijs prouincijs legationes aderant obuiam, coronas ei & gratulatoria decreta à singulis ciuitatibus offerentes. Affuit autem rector etiam prouinciæ Mutianus, populorum alacritatem, iurataq; per ipsum principem sacramenta renuncians. Vbiq; autem Vespasiani uotis obsecundante fortuna, rebusq; ad eum plurima ex parte inclinatis, cogitare coepit, quod non sine dei prouidentia sumpsisset imperium: sed iusta quædam fati ratio, ad eius potestatem circunduxisset rerum omnium principatum. Recordatus aut signa, & alia (multa enim sibi contigerant imperium præmonstrantia) & Iosephi dicta, quibus eum Nerone uiuo ausus fuerat appellare imperatorem, admirabatur uirum quem adhuc habebat in uinculis: aduocatq; Mutiano cum amicis & rectoribus alijs, primum quàm strenuus fuisset Iosephus, quantumq; Iotapatenis expugnandis propter eum laborasset exponit. deinde uaticinationes eius, quas ipse quidem timoris causa suspicaretur esse figmenta: tempus autem diuinas fuisse, & rerum exitus probauisset. Tumq; inhonestum esse ait, ut qui sibi augurasset imperium, uocisq; dei minister ac nuncius extitisset, adhuc captiui loco haberetur, fortunâq; sustineret aduersam: uocatumq; ad se Iosephum solui iubet. Hoc autem facto, alij quidem rectores ex ea gratia quam alienigenæ retulisset, præclara etiam de se speranda esse arbitrabantur. Titus uero, qui cum patre aderat, iustum est, inquit, pater unâ cum ferro etiam probro Iosephum solui. erit enim, tanquam nec initio uinctus sit, si non dissoluerimus, sed inciderimus catenas. namq; id agi solet in his, qui non recte fuerint uincti. Eadem Vespasiano placebant. & quidam interueniens securi catenas abruptit. Iosephus quidem pro his quæ prædixerat, præmio famæ donatus, & de futuris iam dignus cui credendum esset habebatur.

De Vitellij morte & moribus

Cap. XIII

Vespasianus autem responso legationibus reddito, iusteq; pro meritis administrationibus ordinatis, Antiochiam uenit. Et quoniam primum tenderet cogitans, Alexandrino itinere præstabilius esse duxit, quæ Romæ ageretur curare. Ale-

Nu ; xandriam

Cecinna desit à Vitellio

Sabinus occupat Capitolium

Sabinus occiditur

xandriam enim stabilem esse, Romanas autem res à Vitellio perturbari. Mittit igitur in Italiam Mutianum cum multis equitum peditumque copiis, qui tamē propter hyemis asperitatem ueritus nauigare, per Capadocas & Phrygas ducit exercitum. Inter hæc autem Antonius Primus adducta legione tertia ex his quæ apud Moesiam morabantur (illam enim regebat prouinciam) bellum gerere cum Vitellio propebat. Vitellius autem cum magna manu Cæcinnam obuiam ei mittit. Is autem Roma profectus, quamprimum circa Cremonam Galliæ Antonium consequitur, quæ confinis Italiæ ciuitas est: ibique conspecta hostium ordinatione ac multitudine prælio quidem congregari non audebat. discessum autem periculosum reputans, de prodicione deliberabat. Conuocatis autem centurionibus & tribunis sibi subditis, ut transirent ad Antonium suadebat: Vitellij quidem rebus detrahens, Vespasiani autem uires extollens: & alterum nomen imperij tantum, alterum uirtutem habere commemorans: ipsis quoque melius esse, si id sponte faciant, quod necesse est: cumque se multitudine superatum iri sciant, uoluntate periculum præuenire. Nam Vespasianum quidem idoneum esse etiam sine ipsis ad reliqua uindicanda: Vitellium uero ne cum ipsis quidem præsentia posse seruare. Multa loquutus in hunc modum quod uoluit persuasit: & cum milite transfugit ad Antonium. Eadem uero nocte milites pœnitudo simul ac metus eius, si uicisset, à quo missi fuerant, occupauit, eductisque gladijs Cæcinnam obtruncare uoluerunt. fecissentque nisi his aduoluti tribuni supplicassent. quamobrem cæde quidem se abstinerunt, uinctum autem quasi proditorem Vitellio transmittendum habebant. His auditis Primus Antonius conuocauit suos mouet, eosque cum armis in defectores ducit. illi autē instructi ad prælium, paulisper quidem restiterunt. mox autem loco pulsi, Cremonam fugerunt. Primus autem comitatus equitibus cursus eorum præuertit: & ante ciuitatem circūclusam plerantumque multitudinem peremit. aggressus autem reliquos, oppidum militibus prædari permisit. in quo multi quidē hospites mercatores, multi uero indigenæ periire, totusque Vitellij exercitus, uirorum triginta milia & ducenti. quin & Antonius eorum quos de Moesia adduxerat quatuor milia & quingentos amittit. solutum autem uinculis Cæcinnam, rerum gestarum nuncium ad Vespasianum mittit. qui ad eum intromissus & collaudatus est, & proditoris dedecus insperatis protexit honoribus. Romæ autem Sabinus ubi Antonium appropinquare cognouit, fiducia recreatus est: collectisque uigilum cohortibus, nocte occupat Capitolium. luce uero facta multi nobilium sociati sunt ei, & Domitianus fratris filius, pars ingens obtinendæ uictoriæ. Sed Vitellius de Primo quidem minime curabat. his autem iratus qui cum Sabino defecerant, & nobilium sanguinem pro ingenita crudelitate sitiens, immittit Capitolium quam secum adduxerat militum manum. ubi multa ab his itemque ab illis qui templum tenebant pugnantibus, audacter admissa sunt: postremo autem Germani, quod multitudine superabant, collem obtinuerunt. Et Domitianus quidem cum multis Romanorum uiris insignibus, diuina quadam ratione saluus euasit: reliqua uero multitudo tota laniatur. Et Sabinus quidem ad Vitellium ductus occiditur. milites autem direptis donarijs, templum incendunt. Tumque postero die cum exercitu uenit Antonius, eumque Vitellij milites excipiunt: & trifario commissio intra urbem prælio, omnes interiire. Procedit autem ebrius de palatio Vitellius, & ut assolet in extremis longiore luxu prodigæ mensæ refertus. tractus autem per populum, uarioque contumeliarum genere dehonestatus, in media urbe iugulatur, octo menses ac dies quinque

dies quinque potius imperio:quem si uiuere diutius contigisset,ut opinor,eius luxu-
 riæ minime sufficere potuisset imperium.aliorum uero mortuorum supra quinquaginta milia numerata sunt.Hæc quidem gesta sunt die tertio mensis Octobris. Po-
 stero aut die Mutianus cum exercitu Romam ingreditur,& Antonij militibus à cæ-
 de repressis (adhuc enim hospitia perscrutando , & Vitellij milites , & ex populo
 plurimos qui cum illo senserāt,occidebant,examinationis diligentia iracundia præ-
 ueniētes)Domitianū productum populo rectorem insinuat,usq; ad patris aduen-
 tum. populus aut iam timore liberatus, imperatorē prædicat Vespasianū: simulq;
 & illum confirmatum , & Vitellium esse deiectum festa læticia celebrabat.

*Occisi quin-
 quagies mille*

*Domitianus
 populi rector*

Titus mittitur contra Iudæos à patre

Cap. XIII

Cum autem Vespasianus Alexandriam uenisset, gesta ei Romæ nunciata sunt,
 & legati ei ex toto orbe cōgratulantes affuerūt.cumq; maxima post Romam
 ciuitas esset,angustior multitudini uidebatur.Firmato autem iam totius orbis impe-
 rio, rebusq; populi Ro. præter spem conseruatis, Vespasianus in Iudææ reliquias
 intendit animum.Et ipse quidem exacta hyeme, Romam proficisci parabat, resq;
 apud Alexandria mature componere proponebat.filium uero Titum cum selectis
 copijs ad excidendam Hierosolymam mittit. Qui terreno itinere Nicopolim usq;
 progressus,ab Alexandria ciuitate uiginti stadiorum intervallo distantem,inde mi-
 litem longis nauibus imponit:Niloq; flumine post Mendesium tractum,Thmuis
 usq; uehitur.hinc autem egressus in terram,apud Tanin ciuitatem diuertit.unde se-
 cunda ei mansio fuit ciuitas Heraclea,& Pelusium tertia.Hic aut milite per biduum
 recreato,tertio die Pelusij fines transijt: unamq; mansionem profectus per solitudi-
 nes, ad Casij Iouis templum castra posuit. posteroq; die apud Ostracinen, quæ
 mansio aquæ inops est,ob quam causam aduectitia utuntur indigenæ. Hinc apud
 Rhinocoluram requiescit:& inde progressus in quartam mansionem, Raphiam ue-
 nit,quæ prima occurrit Syriæ ciuitas. Gaza uero quintæ mansionis castra suscepit:
 & postea in Ascalonē,atq; hinc Iamniam, deinde Ioppen, & ex Ioppe Cæsaream
 peruenit:decreto apud se,alias militum copias congregare.

*Titus mittit
 tur in Iudæā*

FLAVII IOSEPHI DE BELLO

IYDAICO LIBER SEXTVS

De Triplici seditione apud Hierosolymam

Caput I

Itus quidem ad eum modum quem prædiximus,emen-
 sa ultra Aegyptum ad Syriam usq; solitudine,Cæsare-
 am uenerat.ibi enim exercitum decreuerat ordinare.Illō
 autem adhuc apud Alexandriam unā cum patre impe-
 rium,quod nuper ei deus permiserat, disponente,conti-
 git etiā seditionē,quæ apud Hierosolymam erat,auctā,
 trifariā diuidi,& aliā partē in aliā uerti.quod ut in malis
 optimum quis dixerit, factumq; iustitiæ. nam Zelota-
 rum quidem in populū dominatio,quæ autor erat exci-
 dij ciuitatis, unde cœperit,& per quos creuerit, diligenter superius declaratum est.
 hanc autem non errauerit quisquam,dicens seditionem in seditione esse factam.Ac-
 tueluti rabida fera, externorum penuria, in sua uiscera sibi uire loiet:sic Elcazarus Si-
 monis filius,qui & ab initio Zelotas in templum à populo separauerat,uelut indi-

Nn 4 gnari

gnari simulans ob ea quæ dies singulos Ioannes auderet, cum ne ipse quidem à cædibus quiesceret: re aut uera sese posteriori tyranno subiectum esse minime ferens, summæ rei desiderio, propriæque potentie cupiditate, ab alijs defecit: ascitis etiam Iuda Chelcie filio, & Ezronis Simone potentissimis: præter quos erat etiam Elechias Chobari filius, non ignobilis. Horum singulos Zelotæ non exigui sequebantur: occupatoque interiore templi aditu, super eius portas in sacris foribus arma ponunt. & abundare quidem se suis necessarijs confidebant: sacrarum enim rerum copia suppetebat, nihil impium existimantibus: paucitati uero suorum timentes, plerique in locis suis otiosi manebant. Ioannes autem quanto superior erat uirorum multitudine, tanto loco superabatur: hostesque habens à uertice, neque sine metu conabatur incursum, & præ iracundia cessare non poterat. Plus autem mali perferens, quam Eleazari partem afficiens, tamen non remittebat. crebri enim fiebant impetus, & missilium iactus, totumque polluebatur cædibus templum. Filius autem Gioræ Simon, quem rebus desperatis inuitatum, ultro sibi tyrannum spe auxilij populus introduxerat: & superiorem ciuitatem retinens, & inferioris plurimam partem, animosius iam Ioannem eiusque socios adoriebatur, quasi qui desuper impugnarentur. subiectus autem illorum manibus erat, sicut & illi superiorum. Et Ioannem eueniebat duplex prælium perferentem, lædi pariter ac lædere: quantoque uincebatur, eo quod Eleazaro esset humilior, tanto plus lædebat. Simone celsior constitutus: cum inferiores aggressus etiã sola manu sine labore prohiberet: desuper uero ex fano iaculantes, machinis deterreret. Quippe balistis & non paucis lanceis utebatur, saxorumque tormentis: quibus non solum bellantes ulcisccebatur, sed multos etiam sacra celebrantium perimebat. Quanquam enim ad omne impietatis genus rabidi ferebantur, tamen eos qui sacrificare cuperent recipiebant, cum suspicione & custodibus indigenas perscrutando. Hospites enim etiam qui exorassent eorum crudelitatem, post exituri subcisiua seditionis opera consumebantur. Missilia namque machinarum ui ad aram usque templumque peruenientia, in sacerdotes sacra celebrantes cadebant: ac multi, qui properantes ab ultimis finibus terræ ad sanctissimum locum uenissent, ante ipsas hostias procubuerunt: aramque uniuersis Græcis & Barbaris adorandam, suo sanguine imbuere. Indigenis autem mortuis alienigenæ, ac sacerdotibus profani miscebantur: perque atria diuina, stagnum fecerat diuersorum cadauerum sanguis. Quid tantum passa es ô miserrima ciuitas à Romanis, qui tua intestina scelera purgaturi flammis introiere: Iam enim dei locus non eras, neque manere poteras, domesticorum funerum facta sepulchrum, & quæ sanum civili bello tumulum constitueras: poteris autem denuo fieri, poteris, si unquam uastatorem tui deum placaueris. Sed enim reprimenda sunt quæ dolent, lege scribendi: quod non domestici luctus, sed exponendarum rerum hoc tempus est. Prosequar autem seditionis facinora cætera. Ergo diuisis trifariam insidiatoribus, Eleazarus quidem eiusque socij, qui sacras primitias conseruabant, in Ioannem ebrij ferebantur. Qui uero huic parerent, plebem diripientes in Simonem rebellabant, cum ipsi quoque Simoni contra diuersæ patris seditiones adiumento esset ciuitas. Si quando igitur ex utraque parte appetebatur Ioannes, obuertebat socios suos: & de ciuitate quidem subeuntes, missis ex porticibus telis, de templo uero iaculantes, machinis ulcisccebatur. Quoties autem desuper instantium molestia caruisset (frequenter enim ebrietate & lassitudine cessabant) liberius in Simonem eiusque socios cum pluribus iruebat. Semper autem quantum in ciuitate pepulisset in fugam

Templum cædibus pollutum

Exclamatio

in fugam uersos; ædes frumenti plenas omniumq; utensilium incendebat: idemq; hoc illo regrediente, Simon insecutus agebat: ueluti consulto pro Romanis omnia corrūperent, quæ ad obsidionē ciuitatis erant præparata, suarumq; uirium neruos abscinderent. Deniq; contigit unā exuri omnia circū templū, & inter proprias acies solitudinem atq; aream pugnæ fieri ciuitatē: concremari aut paulominus omne frumentum, quod non paucis annis sufficere potuisset obsessis: deniq; fame capti sunt, qua minime quiuissent, nisi eam sibimet cōparauissent. Vndiq; autē insidiatoribus & confinibus oppugnantibus ciuitatē, medius populus uelut aliquod magnū corpus lacerabatur. Senes uero ac mulierculæ intestinīs malis attonitæ, pro Romanis uota faciebant: externūq; bellū, quo domesticis malis liberarentur, expetebant. Grauis autē metus ac terror foedissimus occupauerat: & neq; cōsiliū capiendī tēpus erat, ut uoluntatem mutarent, neq; pactionis aut fugæ spes cupientibus. Etenim custodiebantur omnia: dissidentesq; latronum principes, quoscunq; Romanis pacatos esse, uel transfugere ad eos uelle sentirent, quasi cōmunes hostes interficiebant: solumq; in occidendis uita dignis cōcordes erant. Et pugnantū quidem nocte dieq; clamor perpetuus erat: sed metu acerbiores erant lugentiū questus. Et assiduas quidem lamentationis causas, calamitates præbebant: timor autē includebat ululatus: atq; obmutescēte dolore præ formidine, tacito gemitu cruciabantur: neq; iam aut reuerentia uiuis apud domesticos erat, neq; mortuis cura sepulturæ adhibebatur. Quorum amborum hæc causa erat, quod de se quisq; desperabat. In omni enim re animos remiserant qui cum seditiosis non erant, quasi cōtinuo modis omnibus morituri. At uero seditiosi congesta in tumulum cadauera conculcantes dimicabant: & ex mortuis haurientes audaciam, quos sub pedibus cernerent, immanius sæuebāt: semperq; aliquid in se perniciosum excogitantes, & quod uisum fuisset sine miseratione facientes, nullam cædis aut crudelitatis uiam prætermisere: adeo ut etiam sacris materijs ad bellica cōficienda instrumenta Ioannes abuteretur. Nam cum olim fulcire templum populo itemq; pontificibus placuisset, id q; uiginti cubitis altius ædificare, rex quidem Agrippa ex monte Libano aptas ei materias maximis sumptibus & labore deuexit: hoc est, ligna & magnitudine simul & directā proccritate spectabilia. Interuentu autem belli opere interrupto, Ioannes his sectis, quod sufficere longitudinem reperit, turres ædificauit: & aduersus eos constituit, qui desuper à templo pugnarent, post muri ambitum contra exedrā occidentalem admotas, quæ solum poterant, quod aliæ partes gradibus ex longinquo fuerunt occupatæ. Et ille quidem fabricatis ex impietate machinis subactum iri sperauit hostes. Deus uero laborem eius inutilem demonstrauit, & priusq; in his quicquā poneret, Romanos adduxit. Etenim Titus, postq; partem ad se collegit exercitus, alijs uero ut ad Hierosolymam occurrerent scripsit, Cæsaream profectus est. Erant autem tres legiones, quæ pridem sub eius patre Iudæam uastauerant, & duodecima, quæ olim cum Cestio male pugnauerat, quæq; licet per id fortitudine esset insignis, tunc tamen eorum etiam memoria quæ pertulerat, alacrius ad uindictam properabat. Harum quidem quintā legionē iussit sibi per Ammaunta occurrere, decimam uero ascendere per Hiericunta. Ipse quidem cum cæteris egressus est, quas regum quoq; auxilia plura q; dudum, multiq; Syri auxiliares comitabātur. Suppletum est aut quatuor legionum quātum Vespasianus selectum cum Mutiano miserat in Italiam, ex his qui cum Tito accesserant. duo nanq; milia de Alexādrino exercitu lecta, tria milia uero ab

uero ab Euphrate eum sequebantur, & amicorum spectatissimus beneuolentia simulq; prudentia, Tiberius Alexander, qui antea quidem Aegyptum administrauerat, tunc autem dignus qui exercitum regeret propterea iudicatus, quod primus incipienti fuit hospes imperio, & cum fide clarissima incertæ fortunæ sociatus est: idemq; consultor in usus bellicos ætate ac peritia præcipuus aderat.

Titus explorator Hierosolymæ periclitatur

Cap. II

PROgredientem uero in hostilem terram Titum, antecedeant regia omniaq; auxilia, post eos uiarum stratores, castrorumq; metatores. Deinde rectorum sarcinæ atq; armati. Post hos ipse Titus, & alios lectos habens & signiferos, quorum agmen equites sequebantur. Hi uero ante machinas ibant, & secundum illos una cum lectis tribuni, & præfecti cum cohortibus. Post autem circum aquilam signa, & ante signa tubicines, deinde acies senum uirorum ordinibus dilatata. Seruile aut uulgus à tergo cuiusq; legionis, & ante hos sarcinæ. Omnium uero nouissimi mercenarii, eorumq; custodes coactores agminis. Procedens autem decenter cum exercitu, ita ut mos est Romanis, in Gophnam per Samaritidem uenit, quæ & prius ab eius patre fuerat occupata, & tunc præsidij tenebatur. Ibi autem unam moratus uesperam, mane inde proficiscitur: peractaq; dei mansionem, castra ponit in loco quem Iudæi sermone patrio Acanthonaulona uocitant, iuxta uicum quendam Gabath Saul nomine, quod significat uallem Saul, distantem ab Hierosolymis stadijs fere triginta. Hinc sexcentis propè lectis equitibus comitatus, perrexit in ciuitatē, quam tuta esset, Iudæorumq; animos exploraturus: si forte se conspecto, priusquā ad manus ueniretur, metu cederent. audierat enim quod erat uerum, à seditiosis & latronibus oppressum populum desiderare quidem pacem: sed quod rebellantibus infirmior esset, nihil conari. Quandiu quidem per uiam quæ ad murum duceret equitabat, nemo ante portas apparuit: ubi uero itinere ad turrim Psephinō declinato, transuersum agmen equitum duxit, infiniti subito profiliūt, quæ Muliebres turres uocantur: & per eam quæ contra monumentum Helenæ porta est egressi, equitatum intercidunt. atq; alios quidem etiam tunc uia currentes, ne cum his qui diuertebant sese iungerent, à fronte oppositi, prohibuerunt: Titum uero cum paucis separant. Ille aut ultra quidem minus progredi poterat: à muro enim cuncta fossis patebant, & transuersi erant horti, multisq; maceris impediti. ad suos autem in aggere constitutos recursus, intercedente hostili manu, desperabatur. Quorū pleriq; imperatoris periculum nesciebant: sed existimantes eum secum reuerti, etiam ipsi fugiebant. Titus aut in sua tantum fortitudine sitam esse prospiciens spem salutis, flectit equum: & ut se sequerentur cum clamore comites adhortatus, in medios hostes irruit, ut ad suos transire festinans. Quo quidē tēpore maxime intelligi potuit, & belli momenta & imperatorū pericula deum curare. Tot enim aduersus Titum missilibus iactis, cū neq; galea neq; thorace septus esset (non bellator enim sed explorator, ut dixi, processerat) nullum in eius corpus delatum est: sed tanq; ne eum ferirent, ex industria mitterentur, omnia præteruolabant. gladio uero semper à lateribus instantes dirimens, multosq; ante ora subuertens, super cadentes agebat equū. Illorum aut clamor erat, propter audaciam Cæsaris, ut eum aggredierentur, cohortatio: fugaq; & discessio repentina, quocunq; diuerteret cursum. Huic aut se periculi participes, cum à tergo & à lateribus funderentur, adiunxerant. una enim erat unicuiq; spes salutis, uiam cum Tito patefacere, priusq; circumuentus opprimeretur. Deniq; duorum ex nimis perti

nimis pertinacibus, alter cū equo percussus est: altero uero deiecto & occiso, equus eius abductus est. Titus uero cum cæteris in castra saluus euadit. Iudæis quidem, quod aggressionē prima superiores fuerāt, incōsulta spes animos extulit, magnāq; his in posterum fiduciam momentum temporaneum comparauit.

De erptionibus Iudæorum contra Romanos castrametantes Cap. III

CAesar autem, postq; ex Ammaus legio sibi coniuncta est nocte, luce inde digressus ad Scopon accedit, unde iam & ciuitas & clara templi magnitudo conspici poterat: qua parte septentrionalem regionem ciuitatis contingens locus humilior, proprie Scopos nominatus est, distans à ciuitate stadijs septēibiq; duabus legionibus simul, quintæ legioni uero retrorsum stadijs tribus castra muniri iubet. labore namq; nocturni itineris attritos milites progredi uisum est, ut sine formidine murum struerent. Mox autem cœpto ædificio, decima quoq; legio per Hiericunta aderat à Vespasiano præoccupata: ubi quædam pars armatorum in præsidio fuerat collocata. His autem præceptum erat sexto ab Hierosolymis stadio castra ponere, qua in parte mons, qui appellatur Elæon, cōtra ciuitatem ab oriente situs est, altaq; interiacente ualle discernitur, cui nomen est Cedron. Intra ciuitatem uero sine requie confligentium dissensionem, tum primum ingens subito bellum foris interueniēs refrenauit: & cum stupore seditiosi Romanorum castra inspectantes, trifariam distributa mala, inter se iniere concordiam: rationemq; inuicem requirebāt, quidnam expectarent, quidūe perpeffi, tres muros contra uitam suam paterentur opponi: belloq; tanta se fundente licentia, tantq; spectatores bonorum operum sibiq; utiliū residerēt moenibus clausis, remissisq; armis ac manibus. In nosmetipsos profecto, exclamat aliquis, tantūmodo fortes sumus: Romanorum autem lucro ex nostra seditione sine sanguine oppidum cedit. His alios atq; alios cōgregantes exhortabantur: raptisq; armis, subito in legionem decimam ruunt: perq; uallem factō impetu, cum ingenti clamore murū ædificātes Romanos aggrediuntur. Illi autem in opere distributi, armis ob eam causam pleriq; depositis (nec em̄ excursus Iudæos ausuros esse credebant, & si maxime uellent, animos eorum seditione distractum iri arbitrabantur) præter opinionem peturbati sunt: atq; opere quisq; derelicto, confestim aliq; recessere: multi autem ad arma properantes, priusq; se in hostes conuerterent, feriebantur. Plures autē Iudæis semper adijciebantur, eorum freti uictoria qui præcesserant, & quod cum pauci essent, multiplex numerus & sibi & hostibus uidebantur, quod secunda fortuna uterentur. Romani autem maxime ordinari cōsueri, & cum decore atq; præceptis bellum gerere scientes, ex perturbatione trepidabant. unde tunc quoq; præuenti aggressionē cedebant. Si quando tamen sese conuerterent ab insequentibus occupati, & à cursu reprimebant Iudæos, & ob impetū minus cautos feriebant. Sēper uero excursionē gliscēte magis magisq; turbati, postremo castris pulsi sunt: totaq; legio tunc in periculum uentura fuisse uidebatur, nisi hoc mature sibi nunciato, Titus eis tulisset auxilium: multisq; increpans ignauiam, & suos à fuga reuocasset: Iudæisq; à latere ipse cum his irruens, quos circa se habebat electos, multos quidem occidisset, plures uero sauciasset, omnes autem in fugam uertisset, atq; in uallem præcípites compulisset. Illi autē prono in loco multa mala perpeffi, postquam in aduersam partem euasere, flectunt se iterum, & ualle intercedente cum Romanis dimicabant. Igitur ad medium diem ita bellatum est. Paulo autem post meridiem, Titus his qui secū erant in subsidio collocatis, alijsq; de cohortibus aduersus excurrentes

Titus admo-
uet milites
urbi.

Iudæi irruunt
in Romanos

Romani cō-
stis pulsi

excurrentes oppositis, reliquum agmen ad murum in summo montis ædificandum remisit. Iudæis autem hæc fuga esse uidebatur. Cumq; speculator quem in muro posuerant, amictu agitato signum dedisset, frequentissima multitudo tanto impetu prosiliit, ut eorum cursus immanissimis bestiis esset assimilis. Deniq; in aduersa acie stantium nemo impetum sustinuit: sed tanquã machina percussi, continuo dissipati, pulsiq; in montem refugiunt. In ascensu autem medio Titus cum paucis relictus est: multumq; monentibus amicis, qui pro imperatoris reuerentia contempto periculo perdurauerant, ut mortem appetentibus Iudæis cederet, neq; pro his in discrimen ueniret, quos ante ipsum saluos esse nõ oporteret: sed potius fortunã suam reputaret, quod non militis officio fungeretur, uerum & belli & orbis terræ dominus esset: neue in tanta fuga subsisteret, in quo omnia niterentur: hæc ne audire quidem simulans, & ad se accurrentibus obstabat: eosq; in ora feriens, cum ui obniterentur, occidebat, & per decliue repente incumbens, multitudinem proturbabat. Illi autem & uiribus eius & obstinatiõe perterriti, ne tum quidem in ciuitatem fugere, sed in utrunq; latus ab eo declinantes, rursus fugientes insequabantur. quos tamen aggressus à latere, ipsorum quoq; impetum præpediebat. Dum hæc aguntur, etiam illos qui superiora castra muniabant, ubi fugere inferiores uidere, metus ac turba occupat: totumq; agmen dispergitur, suspantium excursus quidem Iudæorum ferri non posse, Titum uero in fugam uersum: nec enim unquam illo manente alios fugituros fuisse. & tanquam Panico terrore circumdati, alius aliò ferebatur: donec quidam, cum in media pugna uersari imperatorem uidissent, plurimum metuentes, uniuersæ legioni eius periculum cum clamore nunciauerunt. Itaq; pudore reuocati, & fuga maius aliquid sibi exprobrantes, quod Cæsarem deseruissent, totis uiribus in Iudæos utebantur, & semel impulsos urgebāt per decliua. Illi aut paulatim recedentes pugnabant. cumq; Romani plus possent, eo quod superiores erant, in uallem omnes coacti sunt. Titus autem contra se positus imminebat: & legionem quidem ad muri fabricã redire iubet: ipse uero cum his quibus antea resistendo hostes arcebat. Itaq; si me nihil addentem obsequio, neq; inuidia detrahentem, uerum dicere oportet, ipse Cæsar bis totam legionem periculo liberauit, atq; ita castra muniendi copiam militibus præbuit.

*Iterũ Romani
milites pulsi*

*Fuga Iudeo-
rum*

De intestina pugna azymorum diebus

Cap.

IIII

Remisso autem paulisper bello externo, iterum intestinum seditio suscitauit. Azymorumq; instante die, qui est Aprilis mensis quartusdecimus (hoc enim se primum tempore opinantur Iudæi ab Aegyptiis esse liberatos) Eleazarus quidem cum socijs portam subaperiens, introire cupiebat ex populo qui templum adorare cuperent. Iohãnes autem die festo ad protegendas insidias usus est: & suorum quosdam ignotiores, armis sub ueste latentibus instructos, quorum pleriq; impuri erant, occulte inter alios fani occupandi gratia submittit. illi autem postq; intrauere, uestimentis abiectis, subito armati apparuerunt. Magna uero statim turba circa tẽplum ac tumultus erat, cum alienus quidem à seditione populus, omnibus sine discrimine putaret, Zelotæ uero sibimet solum insidias comparatas. Verum hi quidem relictæ portarum custodia, & alij ex propugnaculis desilientes, priusquam manus conferrerent, in templi cloacas confugere. Populares autem ad aram delati, & circum templum appulsi conculcabantur, cum lignis passim ferroq; caderetur. Multos autem occisorum inimici priuato odio, quasi diuersæ factionis socios interficiebant. Et qui-
cunq;

eunq; antehac insidiatorem aliquem offenderat, tunc agnitus quasi Zelotes ducebatur ad mortem. Sed qui atrocitate magna innocentes afficerent, inducias concessere nocentibus, progressosq; ex cloacis dimiserunt. ipsi autem interius templum & omnes eius apparatus tenentes, confidentius oppugnabant Simonē. Seditio quidem hoc modo, quæ tripartita fuerat, in duas partes diuisa est. Titus autem castra propius ciuitatem transferre cupiens de Scopo, cōtra excursus quidem lectos equites ac pedites, quos satis esse arbitrabatur, posuit: alium uero exercitum iussit totum quod erat usq; muros spatium complanare. Cunctis igitur maceris ac sepibus dirutis, quibus hortos ac prædia incolæ præmunierant, omniq; opposita quamuis frugifera sylua excisa, repletum est quicquid erat cauum & uallibus impeditum. saxorum autem eminentissimis ferro truncatis, humiliorem totum illum tractum à Scopo usq; ad Herodis monumenta fecerunt, serpentium stagnum continentia, quod olim Bethara uocabatur.

*Titus castra propius urbi admo-
net*

De Iudæorum dolo in Romanorum milites.

Cap. v

HIs deniq; diebus Iudæi Romanis huiusmodi insidias parauere. Seditiosorum Haudacissimi extra muliebres (quæ sic appellantur) progressi turres, simulato quod pacis eos studiosi pepulissent, & quod timerent impetum Romanorum, ibidem uersabantur, & alter sub altero uitabundi latebant. Alij uero per muros dispositi, populumq; se esse simulantes, clamore pacē implorabant, foedusq; poscebant: portasq; se patefacturos esse pollicentes, inuitabant Romanos. Hoc autem uociferantes, unā etiam contra suos, ueluti portis eos abigerent, lapides iaciebant. illiq; se ui perrumpere aditus uelle simulabant, & ciuibus supplicare. cumq; ad Romanos sapissime ire conarentur, reuersi perturbatis similes uidebantur. Verū hæc eorum calliditas, apud milites quidem fide non carebat: sed tanquam hos quidem in manibus haberent paratos ad supplicium, illos uero ciuitatem sibi aperturos speraret, opus aggredi festinabant. Tito autē suspecta erat inuitatio, quia rationem non haberet. pridie namq; prouocatos eos ad pactionem per Iosephum, nihil mediocre sentire cognouerat. etiā tunc igitur milites manere loco suo præcepit. Iam uero quidam operibus appositi, raptis armis ad portas excurrere cœperant. Hi autem qui expulsi uidebantur, primo quidem cedebant: deinde ubi ad turres portæ propinquabant, cursu eos circumueniunt, & à tergo persequuntur. qui uero in muro stabant, lapidum his multitudinem, omnigenumq; telorum simul infundunt: adeo ut multos quidem necarent, plurimos uero sauciarēt. nec enim facile erat à muro dis-fugere, alijs retro uiolenter instantibus. & præter hoc pudor quod rectores peccauerāt, itemq; metus, in delicto perseuerare suadebat. Quamobrem cum hoste diu decernentes, multis uulneribus acceptis, neq; paucioribus redditis, postremo eos à quibus circumuenti fuerant repulere. quos tamen recedentes usq; ad Helenæ monumentum, Iudæi urgendo iaculis sequebantur. deinde insolenter fortunæ maledicentes, & Romanos uituperabant fraude pellectos: scutaq; alte sublata crispantes tripudiabant, & cum lætitia uociferabantur. Milites autem interminatio principū, & Cæsar iratus, huiusmodi oratione corripuit: Iudæi quidē, quos sola regit desperatio omnia cum deliberatione faciunt atq; prudentia, fraudes & insidias componendo, eorumq; dolos fortuna prosequitur, quod sunt morigeri, sibiq; inuicem beneuoli ac fideles: Romani uero, quibus ob disciplinam & consuetudinem obediendi rectoribus fortuna famulatur, nunc contrā peccant, & intemperantia manu-

Quomodo debellare

Titus carpit
temeritatem
militum

um debellantur: quod omnium est pessimū, præsente Cæsare, sine rectore dimicantes. Certe, inquit, plurimum ingemiscunt militiæ leges, plurimum pater, cū hoc uulnus audierit. ille quod cum bellando senuerit, nunquam isto modo peccarit. leges autem, si cum in eos qui minimum quid præter ordinē mouerint, morte uindicerent, nunc totum desertorem exercitum uideant. Modo autem scituros esse eos ait, qui arroganter egerit, quod apud Romanos etiam uincere sine præcepto ducis, infamie est. Hæc Titus ad rectores locutus cū indignatione, certus erat, qua lege in omnes erat usus. Et hi quidem abiecerunt animos, quasi iam iamque iuste morituri. circūfusæ uero legiones Titum pro commilitonibus obsecrabant: paucorumque temeritatem condonari cunctorum obedientiæ precabantur: emendaturos enim peccatum præsens, futuræ compensatione uirtutis. Placatus est Cæsar utilitate simul ac precibus. namque unius hominis animaduersionem usque ad factum promouendam putabat, multitudinis uero ad ueniam. Militibus quidem reconciliatus est, multū monens ut post hæc prudentius agerent. ipse uero, quemadmodum Iudæorum ulcisceretur insidias, cogitabat. Interuallo autem, quod usque ad muros ciuitatis erat, per quatrimum coæquato, sarcinas aliamque multitudinem cupiens tuto traducere, militum ualidissimos à septentrionali tractu in occiduum septemplici ordine contra murū prætendit, peditibus in fronte, ac post eos equitibus acie terna dispositis, mediisque inter utrosque sagittariis. Excursibus autem Iudæorum tanto præsidio præclusis, impedimēta trium legionum, itemque alia multitudo sine timore transiit. Ipse quidem Titus cū propè duobus stadiis abesset à muro, ad anguli eius partem contra turrim quæ appellatur Psephinos, castra ponit: ad quam muri ambitus ex aquilone pertinens, flectitur ad occidentem. altera uero pars exercitus eam turrim uersus, quæ appellatur Hippicos, muro circumdatur, duū stadiorum spatio similiter à ciuitate discedens, decima tamen legio in Elæon monte, ubi erat, manebat.

Descriptio Hierosolymorum.

Caput VI

Tres muri
Hierosolymorum

Castellum
David

Acra

Siloa

Ciuitas autem trino muro circumdata erat, nisi quæ uallibus iniurijs cingebatur. Ex ea namque parte, unius muri habebat ambitum. & ipsa quidem super duos colles erat condita, contrarijs frontibus semet inspicientes, interueniente ualle discretos, in quam domus creberrimæ desinebant. collium uero alter, quo superior ciuitas sedet, multo est excelsior, & in prolixitate directior: adeo ut quoniā tutus erat, castellum à David quondā rege uocaretur (is pater Salomonis fuerat, qui primus templum ædificauerat) à nobis autem forum superius. alter autem, qui appellatur Acra, inferiorem sustinet ciuitatem, & undique decliuus est. Contra hunc autem tertius collis erat, natura humilior quàm Acra, & alia lata ualle ante diuisus. uerū postea qua tempestate Asamonæi regnabant, & uallem aggeribus repleuerūt, ut templo coniungerent ciuitatem, & Acræ altitudinem cæsam humiliorem fecerunt, ut ex ea quoque fanum supereminens cerneretur. Vallis autem quæ Tyropæon appellatur, qua diximus superioris ciuitatis collem dirimi ab inferiori, usque ad Siloam pertinet. ita enim fontem, qui dulcis est ac plurimus, uocabamus. Foris autem ciuitatis duo colles profundis uallibus cingebantur, & utrinque obstantibus rupibus, nulla ex parte adiri poterant. Trium uero murorum uetustissimus quidem, propter ualles imminentemque his desuper collem quo erat conditus, facile capi non poterat. ad hoc autem quod loco præstabat, etiam firmissime structus erat, David & Salomonis

lomonis, aliorumq; interea regum largissimis impensis operi insumptis. Hac au-
 tem parte incipiens à turri, cui nomen est Hippico, & ad eam quæ dicitur Xystus
 pertinens: deinde curiæ coniunctus, in occidentem templi porticum desinebat. parte
 autem altera ad occidentem ex eodem loco ductus, per eum qui uocatur Betiso de-
 scendens in Essenorum portam: deinde supra fontem Siloam in meridiem flexus,
 atq; inde rursus in orientem uersus, quæ stagnum Salomonis est, & usq; ad locum
 pertinens, quem Ophlan uocant, cum orientali porticu templi coniungitur. *Secundus*
 Secundus autem murus, à porta quidem habebat initium, quam Genath appellabant.
 hæc autem fuerat muri prioris. septentrionalem uero tantummodo tractum ambi-
 ens, usq; ad Antoniam ascēdebat. Tercio muro turris Hippicos principium dabat. *Tertius mu-*
 unde ad Boreæ tractum pertinens, deinde ad Psephinam turrim ueniens, contra *rus ab Agrip-*
 munimentū Helenæ, quæ Adiabenorū regina fuerat, Izatæ regis mater, & per spe- *pa additus*
 lunas regias in longum ductus, à turri quidem in angulo posita flecebatur con-
 tra Fullonis quod dicitur monumentum. cum uetere autem ambitu iunctus in Ce-
 dron uallem, quæ sic dicitur, desinebat. Hoc muro eam partem ciuitatis, quam ipse
 addiderat Agrippa cinxerat, cum esset omnis antè nuda. exuberans enim multitu-
 dine, paulatim extra moenia serpebat: templiq; septentrionali regione colli proxi-
 ma ciuitati adiuncta non paululum processerat. quin & quartus collis incolebatur,
 cui nomen est Bezetha, situs quidem ex aduerso Antoniæ, fossis autem altissimis
 separatus: quæ de industria ductæ sunt, ne Antoniæ fundamentis colli cohærenti-
 bus, & accessui facilis sit, & minus edita: unde etiam fossæ altitudo plurimum turri-
 bus celsitudinis adijciebat. Nominata est autem pars addita ciuitati uoce indigena
 Bezetha, quod latino sermone dicitur noua ciuitas. Eius autem partes incolis pro-
 tegi desiderantibus, pater huius regis eodem nomine Agrippa, murum quidē ita
 ut prædiximus inchoarat. ueritus autem Claudium Cæsarem, ne magnificentiam
 constructionis ad nouarum rerum ac discordiæ suspicionem traheret, fundamen-
 tis tantūmodo iactis, ab opere destitit. Nec enim expugnabilis esset ciuitas, si per-
 fecisset muros ut cœperat. Saxa enim uiginti cubitis longa, & decem lata contex-
 bantur: quæ neq; ferro facile suffodi possent, neq; machinis dimoueri: hisq; mu-
 rus dilatabatur. profecto autem altitudinis quoq; plus habuisset, si eius magnifi-
 centia qui ædificium aggressus erat minime fuisset inhibita. Rursus autem idē mu-
 rus, etiam Iudæorum studio fabricatus, ad uiginti cubitos creuit. & minas quidem
 binis cubitis, propugnacula uero trinis habebat: totaq; altitudo ad uiginti quin-
 cubitos erigebatur. Murum autem supereminebant turres, uiginti quidem cubitis
 in latitudinem, uiginti uero in altitudinem, quadratis angulis structæ, & sicut ipse
 murus plenæ ac solidæ. præterea structura ac pulchritudo saxorum nihil erat tem-
 plo deterior. post altitudinem uero turrium solidam, uiginti cubitis elatam, cellæ
 desuper ac coenacula erant, aquarumq; pluuiarum receptacula, & tortuosi lati-
 singularum ascensus. Eiusmodi quidem turres nonaginta tertius murus habebat:
 earum autem interualla cubitos ducentenos. medius uero murus in quatuordecim
 turres, & antiquus in sexaginta, diuisi erant. omne autem ciuitatis in gyro spacium
 trigintatribus stadiis finiebatur. Cum autem totus admirabilis esset tertius murus
 admirabilior Psephina turris ad septentrionem occidentemq; surgebat in angulo, *Psephina*
 qua parte Titus castra posuerat. ex ea nanq; per septuaginta cubitos ædita, sole
 orto Arabia prospici poterat, & usq; ad mare, itemq; ad ultima finiu Hebræorum.

Erat aut octo angulis. Contra eam uero turris Hippicos, & iuxta duas, quas Hero-
 des rex in antiquo muro ædificauerat: quæcûq; magnitudine siue pulchritudine ac
 firmitate, uniuerfis quæ toto orbe essent, præstabant, nam præter naturalem animi
 liberalitatem, rex pro amore ciuitatis, operû excellentiâ proprijs affectibus indul-
 gebat: personisq; tribus charissimis, quarum nominibus turres appellauit, fratri &
 amico, & coniugi memoriam dedicando: huic quidem, ut dixi, amoris causa perem-
Hippicos ptæ, ijs autem bello amissis, cum fortiter decertassent. Hippicos quidem turris, ami-
 ci uocabulo dicta, quatuor angulis erat. Singulæ autem uiginti quinque cubitos in la-
 titudine itemq; longitudine habebant, & excelsæ triginta cubitos erant, nusquam
 inanes. supra soliditatem uero saxiscûq; adunatam compaginem puteus uiginti cubi-
 tis altus erat imbribus excipiendis: super hunc autem duplici tecto domus, uiginti
 quinque cubitis alta, inq; uaria membra diuisa: & desuper eam minæ quidem binis,
 propugnacula uero ternis cubitis ambiebant: ut omnis altitudo ad octoginta quin-
Phaselus que cubitos numeraretur. Secunda uero turris, quam fratris nomine Phaselon ap-
 pellauerat, æque lata fuerat ac longa, cubitis quadragenis: per totidem aut cubitos
 in pilæ modû facta & solida eius altitudo surgebat. & super hanc decem cubitis æ-
 dita porticus erat, instructa brachijs, itemq; propugnaculis septa. In media uero
 porticu supereminens alia turris stabat, in membra magnifica & balneas diuisa, ne
 quid regalis ei usus uideretur deesse: in summo aut propugnaculis minisq; erat or-
 nata, cum omnis eius celsitudo propè ad nonaginta cubitos tolleretur. & specie qui-
 dem uidebatur assimilis Phari turri, quæ Alexandriam nauigantibus ignem pro-
 cul ostendit: ambitu uero ampliore dilatabatur. tunc aut tyrannicum domiciliû ex-
Turris Ma hibebat Simoni. Tertia uero turris Mariammes (sic enim regina uocabatur) usq;
riammes ad uiginti cubitos facta, per uiginti alios cubitos in latitudinem tendebat, & magni-
 ficentiora cæterisq; ornatiores diuersoria sustinebat: cû id proprium, secûq; dignum
 dignum esse rex putauisset, ut uxoris nomine appellata turris, plus haberet pulchri-
 tudinis, quàm quæ uirorum nominibus uocitæ sunt: sicut illæ hac munitiores er-
 rant, cui foemina nomen dederat, & cuius omnis altitudo per quinquaginta quinque
 cubitos erigebatur. Sed quanquam tres turres tantæ magnitudinis erant, ex loco
 tamen, quo erant sitæ, multo uidebantur esse maiores. nam & ipse antiquus murus,
 in quo erant, excelsio loco fuerat conditus, & ipsius collis uelut quidam uertex altius
 propè ad triginta cubitos eminebat, supra quem turres positæ multum sublimi-
 tatis assumpserant. Mirabilis etiam fuit lapidum magnitudo. nec enim ex uulgaribus
 saxis, aut quæ homines ferre possent, uerû secto marmore candido, & singu-
 lis per uiginti cubitos longis, latisq; decem, ac per quinque altis erant ædificate. quæ
 ita inter se copulata erant, ut singulæ turres, singula saxa uiderentur: sic aut manibus
 artificû in faciem angulosq; formata, ut nusq; iunctura cõpaginis appareret. His
 aut in septentrionali parte positis, intus aula regia coniungebatur: narratioq; omni
Aula regis præstantior. Nec enim uel magnificentia, uel structura operis, aliqua ex parte supe-
 rari poterat: sed tota quidem muro per triginta cubitos edito cincta erat. æqua-
 lis autem distantia turribus ornatissimis ambiebatur, ornata uirorum recepta-
 culis & cœnaculis rectorum centum capacibus. Inenarrabilis autem fuit marmo-
 rû uarietas in ea, collectis ibi plurimis quæ ubiq; rara uidebantur, & fastigia simul
 proceritate trabium & ornamentorum claritudine mirabilia. membrorum etiam
 multitudo, & innumeræ species ædificij, plenaq; omnia suppellectilis, cum pleraq;
 in sin

in singulis ex auro essent, atq; argento. ad hæc multæ porticus, aliæ per aliam in circulū flexæ, colūnæq; in singulis, & quæ inter eas sub dīo patebant spatia, cū essent utiq; uiridarijs syluisq; uariata. tū prolixas ambulationes habebat, altis euripis cintas, & cisternas ubiq; signorum æneorū plenas, quibus aqua effundebatur: multasq; turres mansuetarū circum latices columbarum. Sed enim neq; pro merito exponi regia, qualis fuerit, potest: habetq; memoria cruciatū, referens, quantas res latrocinialis flamma consumpserit. nec enim hæc à Romanis incensa sunt, sed ab insidiatoribus intestinis, ut suprā memorauimus in principio dissensionis. & ab Antonia quidem omnia corripuit ignis: transijt aut in regiam, triumq; turrium tecta corripuit. Fanum aut conditum erat, ut dixi, supra durissimū collem. Et initio quidem uix templo atq; areæ sufficiebat, iacens in summo planicies, quod undiq; præceps erat atq; decliuus. Cū aut rex Salomon, qui etiā templum ædificauerat, muro eius partē ab oriente cinxisset, una porticus aggeri est imposita: & manebat ex alijs partibus nudū, quoad seculis posterioribus, semper aliquid aggeris accumulāte populo coæquatus collis latior effectus est. Perrupto aut septentrionali quoq; muro, tantū assumpere spatiū, quantū postea totius fani ambitus incluserat. Triplici aut muro colle circūdato, spe maius opus extructū est: in quo longa secula cōsumpta sunt, oēsque thesauri sacri, quos toto orbe missa deo munera repleuerant, tā in superiore ambitu, quā in inferiore tēplo edificatis: cuius quod humillimū fuit, trecentenis cubitis munierant, in quibusdā uero locis pluribus. nō tamē omnis altitudo fundamentorum uideri poterat, multū ualibus obrutis, ut angustas uias oppidi coæquarent. Saxa uero quadragenū cubitorum magnitudinis erant. nam & pecuniarū copia, & populi largitas, maiora dictu conabatur: quodq; nuncq; posse perfici sperabatur, diuturnitate ac perseuerantia explicabile uidebatur. Tantis aut fundamentis digna erant opera imposita. Duplices porticus omnes, quas columnæ sustinebant quinque & uicenis cubitis altæ, de singulis saxis marmore candido, & laquearia cedrina protegebant. quorū naturalis magnificentia, quodq; ligno rasili erant, apteq; cohærebant, operæpretiū spectantibus exhibebat: nulloq; aut pictoris, aut sculptoris opere extrinsecus ornabatur. Latæ aut per triginta cubitos erant: omnisq; gyros earū, sex mensura stadiorum cum Antonia concludebatur. Totum aut sub dīo spatium uariabatur, omnium quidem generū lapidibus stratum: quā uero ad secundum templum ibatur, cancellis septum saxeis ad tres cubitos altis, nimiumq; grato opere factis: ubi æquis depositæ interuallis columnæ stabant, legē castimonie præmonentes, aliæ Græcis, aliæ Latinis literis, in locum sanctū transire alienigenas nō debere. Sanctū enim uocabatur alterum fanum, & quatuordecim gradibus ascendebatur Fanum à primo: quadratumq; sursum erat, & proprio muro circundatum. cuius exterior celsitudo, quamuis quadraginta cubitis surgeret, tamen gradibus tegebatur. interior aut uiginti quinque cubitorū erat: quoniā in altiori loco per gradus ædificata non tota pars interior cernebatur, colle obtecta. Post quatuordecim aut gradus, spatium erat usq; ad murū trecentis cubitis planum. Hinc rursus alij quinque gradus, & scalæ ad portas ducebant: à septentrione quidem ac meridie octo, quaternæ utrinque uidelicet, duæ uero ex oriente. Necessario namq; proprius locus, religionis causa mulieribus destinatus, muro discernebatur: altera quoq; porta opus esse uidebatur. Contra primam uero, secreta erat ex alijs regionibus una porta meridiana, & una septentrionalis, quibus ad mulieres introibatur: per alias enim transire ad

mulieres non licebat. Sed nec suam portam interiecto muro transgredi licebat. Patebat enim locus ille pariter indigenis & hospitibus foeminis, religionis causa uenientibus. occidua uero pars nullam portam habebat, sed perpetuus ibi murus erat extructus. Inter portas autem porticus, à muro intrò propè à thesauro aduersa, magnis & pulcherrimis columnis sustinebantur. erant autem simplices, ac præter magnitudinem nulla re ab inferioribus aberant. Portarum autem, aliæ quidem auro & argento undiq; tectæ erāt, itemq; postes ac frontes: una uero extra templum ære Corinthio, quæ multum argento inclusas & inauratas honore superabat. Et binæ fores quidem in singulis ianuis erant tricenis cubitis altæ, quinifdenis etiam latæ. post introitum uero, ubi latiores fiebant, tricenis utrinque cubitis exedras habebant: exemplo quidem turrium longas & latas, supra uero quàm uiginti cubitis celsas. singulas autem binæ columnæ duodenū cubitorum crassitudine sustinebant. Et aliarum quidem portarum magnitudo par fuit. quæ uero supra Corinthi am posita, quò mulieres conueniebant, ab oriente aperiebatur, porta templi sine dubio maior erat. quinquaginta enim cubitis surgens, quadraginta cubitorum fores habebat, ornatumq; magnificentiorē: quoniam crassiori argento atq; auro uestiebatur: quod quidem nouem portis infuderat Tiberij pater, Alexander. Gradus autem quindecim à muro, qui mulieres segregabat, ad maiorem portam ducebant. nanque illis, qui ad alias portas iter dirigerent, quinq; gradibus erant breuiiores. Ipsum uero templum in medio positum, hoc est, sanum sacrosanctum, duodecim gradibus ascendebatur. Et à fronte quidem altitudo eius & latitudo, centenos cubitos habebat: ponè autem quadraginta cubitis angustius erat. aditus enim, ueluti quibusdam humeris, utrinque uicenum cubitorum producebantur. Prima uero eius porta septuaginta cubitis alta erat, & uiginti quinque lata: neque fores habebat: coelum enim undiq; conspicuum lateq; patens significabat. erantq; totæ frontes inauratæ: ac prima ædes omnis perlucebat extrinsecus: auroq; circū interiorem fani partem splendida cuncta cernentibus occurrebant. Cum autem interior eius pars contignatione intersepta esset, adiacens ei prima ædes patebat in altitudinem perpetuā: perq; nonaginta cubitos tollebatur, cū longa quadraginta cubitos esset, ac uiginti transuersa. Interior uero porta tota inaurata erat, ut dixi, & circum eam auratus paries. desuper autem habebat aureos pampinos, unde racemi statura hominis dependebant. & quia contignatio iam intercedebat, templum exteriorē humiliter uidebatur: & fores habebat aureas, quinquaginta & quinque cubitis altas, sexdecim uero latas. & ad hæc aulæ longitudine pari: hoc est, uelum Babyloniu, hyacintho, & bysso, & cocco, & purpura uariatum, mirabili opere factū, neq; contemplationis expers colorū permixtione, sed uelut omnium rerū imaginē præferens. cocco enim uidebatur ignem imitari, & bysso terram, & hyacintho aerem, ac mare purpura: partim quidē coloribus, bysso aut ac purpura origine: quoniam byssum quidem terra, mare autem purpuram gignit. eratq; in eo perscripta omnis cœli ratio, præter signa. Introgressos autem inferior pars excipiebat: cuius altitudo quidem habebat sexaginta cubitos, & longitudo totidem, ac latitudo uiginti. rursus autem quadraginta cubiti diuisi erant. Et prima quidem pars, ad quadraginta cubitos auulsa, hæc tria mirabilia & prædicanda opera cunctis hominibus habebat, candelabrum, & mensam, & thuribulum. Septem uero lucernæ, stellas errantes significabant: tot enim ab ipso candelabro oriebant. Duodecim uero panes in mensa positi

Aulaum

Candelabrum

Mensa

sa positi, signorum circulum, atq; annū. Thuribulum aut per tredecim odores, quibus replebatur, ex mari & inhospito & inhabitabili, designabat omnia dei esse, deoq; seruire. Intima uero templi pars, uiginti cubitorum erat. discernebatur autem si militer uelo ab exteriori, nihilq; prorsus in ea erat positum: inaccessa uero, & inuolupta, & inuisibilis omnibus habebatur, sanctiq; sanctum uocabatur. Circa latera uero inferioris templi, multa erant membra peruia, triplici tecto suspensa: & ad utrumque latus, ad ea introitus à porta patebat. Superior autem pars eadem membra non habebat, quo minus erat angustior, celsior autem quadraginta cubitis, nec ita ut inferior ambitiosa. Colligitur enim centum cubitorum celsitudo uniuerfa, cum in solo LX. cubitos habuerit. Exterior autem facies, nihil quod animus aut oculi mirarentur, non habebat. crustis enim aureis grauissimis undiq; tecta, ultra primos ortus igneo splendore lucebat: ut cum intuerentur contententium oculi, quasi solis radijs auerterentur. Hospitibus quidem adeuntibus, procul monti niueo similis uidebatur. nam ubi deauratum non erat templum, candidissimum erat. In summo autem aureis uerubus horrebat acutissimis, ne ab insidentibus aibus pollueretur. Nonnullorum aut saxorum eius, longitudo quadragintaquinque cubitorum erat, altitudo quinque, & latitudo sex. Ara uero pro templo, quindecim cubitis alta, lata uero & longa cubitis quadragenis, quadrataq; stans, ueluti cornutis angulis eminebat, & à meridie ascensus in eam clementer arduus resupinabatur. sine ferro aut constructa erat, nec unquam eam ferrum tetigerat. Templum aut aramq; cingebat ex pulcherrimo saxo lorica gratissima, usq; ad cubitum surgens, quæ populum à sacerdotibus segregabat. Gonorrhoeos, hoc est, semine fluentes, iteq; leprosos tota ciuitas arcebat, & sceminis menstrua soluentibus clausa erat. prædictum aut limitem, ne puris quidem mulieribus transgredi permittebatur. Viri autem, qui non per omnia casti fuissent, ab interiori aula, & qui puri essent, à sacerdotibus prohibebantur. Qui uero ex origine sacerdotum genus ducentes, cæcitatibus causa munere non fungebantur, cum incolumibus intra limitem aderant, partesq; generis consequebantur: uestibus tantum utebantur plebeis: quoniam sacerdotali solus qui sacra celebrabat, amiciebatur. Ad altare uero templumq; accedebant carentes omni uitio sacerdotes, ueste quidem amicti byssina: maxime uero mero abstinentes, ac sobrii religionis metu, ne quid rem diuinam faciendo peccarent. Pontifex aut cum ipsis non tamen semper ascendeat, sed diebus quibusq; septimis, & per singulos menses Calendis: uel si quando patria festiuitas atq; annua ab omni populo agebat. Et sacrificabat uelamine præcinctus, eoq; tectus femora usq; ad genitalia: lintheum uero habes intrinsecus demissum usq; ad pedes, & hyacinthinum desuper indumentum rotundum, ex quo fimbrie pedebant, alternis nodis aurea tintinnabula, malaq; granata sustinentes: tintinabulis quidem tonitrua, malis uero fulgura designantibus. Pectoris aut uestimentum uittæ cingebant, quinque uariatæ coloribus: hoc est, auri, purpuræ, cocci, byssi, & hyacinthi: quibus etiam uela templi diximus esse contexta. hsdem aut habebat etiam epomidem temperatam, in qua plus auri erat: & habitu quidem indumento thoraci similis uidebatur: duabus aut fibulis aureis, aspidum specie uinciebatur: quibus inclusi erant optimi maximiq; sardoniches, scripta tribuum gentis Iudææ nomina præferentes. ex altera uero parte, duodecim pendebant alij lapides, in quatuor partes terni diuisi. hoc est, sardius, topazius, smaragdus: carbunculus, iaspis, sapphirus: achates, amethystus, lyncurium: onyx, beryllus, chrysolitus. quorum singulis singula

Thuribulū
Sancti
sanctū

Lorica popu-
lum à sacerdo-
tibus discer-
nens in tēplo

Sacerdotes
eorūq; uestes

Arx An
tonia

item cognomina erāt scripta. Caput autem byssina tiara tegebat, hyacinthi corona. Et circa eam alia corona erat aurea, scriptas ferens sacras literas, quæ sunt quatuor elementa uocalia. Ea quidē ueste non semper, sed alia ambitiosa utebatur, illa uero si quando adyta introibat. solus aut atq; semel in anno intrabat, quo die cunctos ieiunare deo mos erat. Sed de ciuitate ac tēplo & moribus & legibus iterum diligentius referemus. non enim pauca super his exponenda sunt. cæterum Antonia in angulo quidē duarum porticuū sita erat prioris templi, quæ ad occidentem septentrionemq; spectarent. in saxo autem fuerat extructa, quinquaginta cubitis alto, & undiq; prærupto: quod opus Herodis regis fuit, ubi maxime ingenij sui magnificentiam demonstrauit. Primum enim à radicibus saxum ipsum leuibus crustis obtegebatur, quo & decus adderet operi, & facile dilaberentur, qui uel ascendere uel descendere tentauissent. deinde ante turris ædificium murus erat cubitorum trium. intra hunc omne spatium Antonia in quadraginta cubitos erigebatur. Intus autem regiae latitudinem ac descriptionem habebat, diuisam in omnem usum habitationum & speciem, id est, atria, & balnea, & aulas castris aptissimas: ut quantum ad usum necessarium pertinet, ciuitas uideretur, magnificentia uero palatium. instar uero turris toto habitu formata, quatuor alijs per angulos turribus cingebatur: quarum cæteræ quinquaginta cubitis erant altæ: quæ uero ad meridianum orientalemq; angulum sita erat, septuaginta cubitis eminebat, ut ex ea totum tēplum uideri posset. Quæ uero porticibus iungebatur, utrinq; descensus habebat, unde custodes cōmeabant. semper namq; in ea Ro. milites residebant: & cum armis appositis custodes, ne quid populus festis diebus noui cōmitteret, obseruabant. castrum enim erat impositum oppido quidem templum, templo uero Antonia. In hac autem porticu custodes erant, & superioris ciuitatis aliud castellū, regia Herodis erat. Bezerha autem collis, ita ut dixi, ab Antonia separabatur: qui cum omnium esset altissimus, etiam parti nouæ ciuitatis coniungebatur, temploq; septentrionali solus obstabat. De ciuitate quidem, ac muris eius, iterum scribere plenius cupiens, in præsentia satis dixi.

Deditionem Iudæi recusant, & Romanos adoriuntur.

Caput VII

PVgnacissima autem maximeque dissentiens multitudo circa Simonem erat, hominum decem milia, præter Idumæos: quinquaginta uero decem milium duces, quibus ipse quasi dominus omnium præerat. Idumæi autem qui erant eius partium, cū essent numero quinque milia, duces decem habebant. Horum autem principes uidebantur, Sosa Iacobus, & Cathlæ filius Simon. Ioannes autem qui templū occupauerat, sex armatorum milia habebat, quos uiginti duces regebant: tunc autem illi accesserant etiam Zelotarum, depositis discordijs, duo milia quadringenti: qui Eleazaro, quem ante habuerant, & Simone Arini filio utebantur ducibus. His autem (ut diximus) bellum inter se gerentibus, populus erat præmium: & plebis pars, quæ non eadem quæ illi committeret, ab utrisque diripiebatur. Tenebat autem Simon quidem superiorem ciuitatem, murumq; maiorem usque ad Cedronem, & antiquioris muri, quantum à Siloa flectitur ad orientem, & usq; ad Monobazi aulam descendit. Is rex erat Adiabænæ gentis, ultra Euphratē habitantis. Tenebat etiam montem Acræ, quæ inferior est ciuitas, usq; ad Helenæ regiam, quæ Monobazi fuerat mater. Ioannes autem, templum & circum templum aliquatenus, itemq; Ophlā, & uallē quæ Cedron appellatur, & alijs quæ interiacebant incensis, medium

medium bello quod inter se gerebant spatium aperuere. Nec enim castris Romanorum prope murum positis, intra ciuitatem seditio quiescebat: sed ad primum eorum impetum paulisper sanitate recepta, mox ad pristinum morbum rediere. Rursusque discreti, pro sua quisque parte pugnabat: omnia faciendo, quæ obfidentes optarent, nihil enim acerbius a Romanis passi sunt, quam ipsi se tractarunt: neque post illos ciuitas aliquid nouæ calamitatis experta est. Sed illa quidem grauior prius casus pertulit, antequam subuerteretur, qui uero eam debellarunt, maius aliquid perfecere. Dico enim, quod seditio ciuitatē, Romani uero seditionē cepere, quæ multo erat moenibus turior. & res quidē aduersas suis, iusticiā uero recte quis Romanis ascriberet, intelliget aut quod dies cuique suggererit. Veruntamen his intra ciuitatem ita se habentibus, Titus cum lectis equitibus foris circuiens, qua muros aggrediretur explorabat. Hæsitanti aut, quia nec ab ea parte adiri poterat pedibus, quæ ualles erant, & ab alio latere, prior murus machinis firmior uidebatur, placuit ad Ioannis pontificis monumentum (hic enim tantummodo & primus humilior erat, nec secundo muro coniungebatur) inuadere. neglecta enim fuerat munitio, propterea quia non satis noua ciuitas frequentabatur. Sic in tertium murum facilis aditus illac erat: per quem, superiorem ciuitatem, & per Antoniam, templū capi posse cogitabat. Hæc eo collustrante, quidam ex amicis eius, Nicanor nomine, ad humerum læuum sagitta percutitur: cum propius unā cum Iosepho accessisset: pacemque in muro stantibus (dicendi enim peritus erat) suadere tentaret. Vnde cognitis eorum conatibus Cæsar ex eo, quod nec ad salutē se hortantibus abstinere, excitat in obsidionē: simulque suburbana militibus uastare permittit. collectaque omni materia, iubet aggerem cōstrui. Tripartito aut exercitu ad opera, medios in aggeribus iaculatores & sagittarios cōstituebat, & ante eos ballistas, aliasque machinas atque tormenta: quibus & excursus hostiū in opera prohiberet, & qui ex muris obstare tentarent. Cæsis aut arboribus, momēto suburbana nudata sunt. Collectis aut lignis in aggeres, cū totus operi intentus esset exercitus, nec Iudæi segnes erant, populū quidē in rapinis ac cædibus cōstitutū fiducia tunc habebat, quod respiraturus esset: illis aduersus hostes distractis, existimantem pœnas se ab noxijs repetiturū, si Romani superassent. Ioānes aut quamuis in externos socij sui irrumpere properarent, metu tamē Simonis manebat. Verū Simon nō quiescebat, proximus enim erat obsidioni, missilibus per murū dispositis, quæ pridē Romanis abstulerat, quæque apud Antoniam capta fuerant. Sed horū possessio, propter imperitiā plerisque non erat utilis. pauci autem à transfugis docti, male utebantur instrumentis. Sed cum lapidibus & sagittis aggerem iacentibus militibus imminebant, perque cuneos excurrentes, manus etiam cōserebant. Operantes autem crates super uallum oppositæ protegebant, omnibusque legionibus contra excursus erant machinæ cōparatæ mirabiles. præcipue uero decimæ legionis ballistæ uehementiores, & tormenta saxorum, quibus non solū irruentes, sed etiam super murum stantes auertebantur. nam & singula saxa talenti pondus æquabant, & ultra stadij modū torquebantur. ictus aut non solū primis quos offendisset, sed aliquando posterioribus quoque intolerabilis erat. Iudæi sanē cauebant à lapidibus, quod erant candidi: nec tantum sono ac fremitu noscebantur, sed etiam claritudine prospiciebantur. denique speculatores in turribus præsidentes, prædicebant, quando impelleretur machina, saxūque ferretur: patria lingua clamantes, filius uenit. itaque præsciebant, in quos ueniret, atque ita uitabant

Nicanor pacē
suadens uul-
neratur

Machina bel-
lica muris
admotæ

Filius uenit
uitabant

uitabant:& hinc eueniebat,ut illis declinantibus, lapis irritus intercideret. Proinde Romani excogitant, atramento decolorare lapides.tunc enim missi, non similiter incertos ictus habebant,multosq; simul unius impetu corrumpebant. Sed ne male quidem affecti Iudæi,aggeris instruendi Romanis copiam dabant. omni uero eos molitione atq; audacia, die noctuq; prohibebant. Perfectis aut operibus,plūbo & lino ab aggeribus iacto,fabri quod erat ad murū spatiū metiuntur.nec enim alioqui id fieri poterat,quoniā desuper telis petebantur.Cūq; pares interuallo arietes inuenissent,eos applicant:propiusq; dispositis machinis,Titus,ne ex muro arietes prohiberentur,ex tribus partibus murū pulsari iubet.Sonitu aut circumstrepente ciuitatē,damor ingens ciuiū sublatus est,itemq; seditiosos paor inuasit. Et quia periculum cōmune utrisq; uidebatur,cōmuniter iam repugnare cōgitabant,uociferantibus inter se discordibus,quia omnia pro cōmoditate hostiū facerent:cū si non perpetuā concordiam sibi deus prębeat,saltem in præsentia cōtra Romanos oporteat cōspirare.Simon aut præcone misso,uolentibus ex templo ad murum egrediendi copiā dedit:idemq; & Ioānes,licet minus crederet,permisit.Illi aut obliti odiorum,ac discordiarum suarum,in unum corpus coeunt: murūq; amplexi,faces inde quamplurimas iaciebant cōtra machinas Romanorū, contraq; impulsores arietū eosq; sine intermissione telis petebant.audacissimi uero cateruatim profiliētes, machinarum tegmina dissipabant:hisq; appositis irruentes,peritia quidē pauca,plura uero audacia perficiebant.Semper aut aderat adiumento laborantibus ipse Titus:& iuxta utraq; machinas equitibus ac sagittarijs ordinatis,ignem quidē ferentes prohibebat:iaculantes uero à turribus,reprimebat,nocendi tempus arietibus faciens:& tamen murus ictibus nō cedebat,nisi quod quintæ legionis aries cōmouit angulū turris:murus aut stabat incolumis. nec enim statim cū turri periculū sensit,quæ multo altius eminebat, nullāq; partē muri secū trahere poterat in ruinam. Cū aut ab excursibus paululum quieuiissent,obseruato Romanos per opera & castra esse dispersos, quia labore & formidine Iudæos discessisse arbitrarēt, excurrunt oēs quā turris erat Hippicus, porta latēter:ignemq; operibus iniiciunt. Vsq; ad castrorū quoq; munimenta,in Romanos animati procedebant.Horum aut periculo mature,& qui erant propius excitati sunt,& qui procul aberant cōuenere.Romanorum autem disciplina uincebat audaciam Iudæorū:& quos prius offenderant in fugam uersis, alijs qui colligerentur instabant. Grauis aut circum machinas pugna cōmissa est,illis incendere,his incendium prohibere certantibus.incertusq; clamor utrinq; tollebatur,& multi qui in fronte steterant,ceciderunt. Sed Iudæi confidentia superiores erant,ignisq; opera tetigerat. incensaq; omnia cū instrumentis pcnitus essent,nisi lecti de Alexandria restitissent pleriq;, præter opinionem sui uiriliter dimicantes.nam gloriosissimis in hoc bello prælati sunt, donec imperator equitum ualentissimis comitatus,in hostes irruit:& ipse quidem duodecim repugnatores peremit:metu aut cladis eorum cætera multitudine in fugam uersa,omnes compulit in ciuitatē,eoq; modo aggeres liberauit incendio. In hac aut pugna, unū ex Iudæis uiuum capī contigit, eumq; Titus crucifigi pro muro iussit, si forte reliqui uel hoc spectaculo territi concederent.Post eius uero discessum,etiam dux Idumæorum Ioannes, dum ante muros cū noto milite loquitur, à quodam Arabe pectus sagitta percussus,continuo periit:magnumq; & Iudæis luctum,& seditiosis mœrorem reliquit.nam & manu promptus erat,& sapientia nobilis.

Excursus Iudæorū in Romanos

Ignis à Iudæis iniectus machinis Romanorum

Ioannes sagitta ictus interimitur

De casu turris & duorum murorum obtentu. Cap. VIII

NOcte uero quæ secuta est, incredibilis tumultus Romanis incidit. Nam cum tres turres imperator Titus quinquagenum cubitorum construi præcepisset, ut his per aggeres singulos positis, hinc hostes in muro stantes facilius in fugam uerteret, una earum sponte sua nocte intempesta lapsa est. ingenti uero sonitu facto, metus occupauit exercitum. Conari autem aliquid Iudæos suspicati, ad arma currebant, cæque re turba in legionibus ac tumultus erat. cumque nemo quid accidisset referre posset, diu queruli alius aliud opinabantur: nullisque interuenientibus hostibus semetipsum timebant: signumque diligenter singuli à proximis requirebant, tanquam Iudæi iam castra possiderent: Panicoque terrore capti uidebantur, donec Titus, cognitis quæ res erant, uerum cunctis indicari iussit: tandemque tumultus eo nuntio coqueuit. Iudæi quidem cætera fortiter sustinentes, male turribus affecti sunt. machinis enim leuioribus, & iaculatoribus, ac sagittarijs, saxorumque tormentis inde feriebantur. Sed neque harum æquare ipsi poterant celsitudinem, & turres excidendi spes non erat. cumque neque eueri propter grauitatem, neque incendi propterea quod ferro tegebantur, facile possent, ultra iactum teli fugientes, arietum impetus non uetabant: qui sine intermissione ferientes, paulatim aliquid proficiebant. Itaque muro iam cedente magno arietem Romanorum, quem Iudæi Niconam uocabant, quod omnia uinceret, quauis & antea defessi erant pugna & uigilijs, cum longe ab oppido pernoctarent: tamen etiam negligentia, uel quod male cõsulerent, murum sibi superuacuum esse credentes, quibus alia duo munimenta superessent, lassatique plurimi recessere. cum autem Romani, quæ primum murum Nicon pertraxerat, ascendissent, ad secundum omnes Iudæi relictis custodijs refugerunt, portis autem Romani qui transierunt patefactis, exercitum receperunt. Et hi quidem hoc modo potiti muro, quinto nonas Maij, & partem eius maximam diruunt, & septentrionalem ciuitatis regionem, quam ante Cestius uastauerat. Titus autem notato quæ Assyriorum castrum est, militem transfert, occupato omni quod inter Cedrona fuerat spatium: & ultra sagittarum iactum à secundo muro separat, oppugnationem statim aggressus est. Tunc igitur partiti murum Iudæi, fortiter restiterunt. Et Ioannes quidem, eiusque socij ex Antonia & septentrionali porticu templi ab Alexandri monumento pugnant. Simonis autem manus iuxta monumentum Ioannis aditum clausurant, usque ad portam, qua in Hippicon turrim aqua inducebatur. Sæpe autem prosilientes è portis, cominus dimicabant: compulsique intra muros in conflictu quidem Romanorum disciplina, propter imperitiã uincebantur: in murali autem certamine superabant. eos enim fortuna atque scientia, Iudæos uero audacia, quam timor aleret, sustentabat: quod natura erant in calamitatibus duri. Ad hæc autem, & istis suberat spes salutis, & Romanis ciuitatis uictoriæ. neutros autem lassitudo fatigabat: sed aggressiones, murorumque oppugnationes, & excursus crebri per cuneos, diebus totis agebantur: nullaque præliorum species aberat, cum à prima luce incipiente utrisque insomnis & die grauior nox dirimeret: his quidem occupatum iri murum continuo metuentibus, illis uero, ne Iudæi castra peruaderent. Itaque in armis pernoctantes, prima luce utrique pugnae parati erant. Et Iudæi quidem certabant, quis esset promptior ad periculum, eoque modo gratia emineret apud duces suos. maxime uero Simonis eos metus ac reuerentia commouebat, eoque modo illum singuli subiectorum colebant, ut ad semet quoque interficiendos parati essent, si hoc ille iussisset. Romanos autem ad uirtutem hortabatur consuetudo uincendi, & quia

Casus unius
turrisPrimus mu-
rus ab arietem
diruptusRomani potiti
primo muroOppugnatio
secundi muri

uinci

*Audacia cui/
iusdam equi/
tis Romani*

uinci nō assucuerant, crebræq; militiæ, exercitiōesq; perpetuæ, & imperij magnitudo: ante omnia uero Titus semper ubiq; præsens. nam & inertia, spectante atq; opitulante Cæsare, grauissimū facinus uidebatur: & ei qui bene decertasset, testis aderat, qui rependeret præmiū. præterea fructus erat, uel cognosci solum principi uirum fortem: idcirco multorum maior uiribus alacritas demonstrata est. Deniq; istis ipsis diebus, ualidissima Iudæorum acie instructa pro mœnibus, telisq; utrinque missis, quidam Longinus de numero equitum ex acie Ro. progressus, in mediam aciem Iudæorum irruit: hisq; disiectis, hoc impetu duos fortissimos perimit, unus obuiā tendentis ore percussio, alterius eodem telo quod priori extraxerat, transfixo latere refugientis: & ex medijs hostibus ad suos primus occurrit. Ille igitur ob uirtutem insignis erat: æmuli autem eius fortitudinis multi extiterunt. Et Iudæi quidem negligentes quid paterentur, tantummodo qualiter afficerent considerabant: morsq; his leuissima ducebat, si quo interfecto hoste cecidissent. Titus aut nō minus saluti militis, quā uictoriæ cōsulebat: & temerarios impetus desperationē dicens, solam uero esse uirtutē, si quis prudenter & caute sine proprio incōmodo fortiter faceret, in ea re potius, quæ periculum non haberet, uiros esse præcipiebat.

De Castore Iudæo Romanis illudente.

Cap. IX

*Dolus cuius/
dā Castoris/
Iudæi*

ITaq; à septentrionali parte, mediæ turri applicat arietem: in qua Iudæus quidam uersutus ac subdolos, Castor nomine, cum decem alijs militibus suis delituerat, fugatis cæteris formidine sagittarū. Hi cū pauidi sub loricis aliquandiu quieuiissent, concussa turri surgunt. extētisq; manibus, Castor ueluti supplex Cæsarem implorabat: & uoce miserabili, ut sibi parceret, obtestabatur. Cui Titus pro simplicitate sua credulus, iamq; Iudæos existimans belli pœnitere, arietes quidem impubione cessare iubet, ac sagittarios supplicibus prohibet. Castori autem quid uellet eloqui permittit. Cumq; ille respondisset, ad foedus uelle descendere: Titus gratulaturū se ait, si omnes eadem sentire uoluissent: paratoq; animo fidem pacis etiam ciuitati daturum. Sed cum ex illis decem Castoris socijs quinque itidem supplices esse simularent, cæteri nunquam se Romanis seruituros clamant, dum mori liberis liceat. Deniq; illis super hoc ambigentibus, cessabat expugnatio. Castor autem interea Simonem per internuntios admonebat, ut dum uacuum esset tempus, de rebus urgentibus consilium caperet: paulisper enim se illudcre imperatori Romano. Simul autem hoc agens, ad pacem hortari contradicentes socios uidebatur. Illi autem uelut ægre ferentes, in thoracas nudos fixere gladios: hisq; percussis uelut interfecti ceciderūt. Titus uero eiusq; socij obstupere tanta eorum pertinacia, cum ex inferiori loco quod factum erat, uere uidere nō potuissent: mirabanturq; simul audaciam, & calamitatem miserabantur. Interea Castorem ad natem quidam sagitta percutit. tumq; ille telum extractum imperatori ostendens, iniqua se perpeti querebatur. At Titus incusato qui hoc emiserat, astantem Iosephum mittit, ut Castori dexteram porrigeret. uerum is neq; se iturum, nihil enim sanum supplices cogitare, respondit: & amicos qui uoluere ire prohibuit. Cum uero quidam ex perfugis Aeneas, iturum sese dixisset ad eum, inuitante Castore, ut etiam secum in quo ferret argentū aliquid susciperet: ad hæc ille studiose aperto sinu accurrit: alter uero super eum saxum demisit. Et ipsum quidem, quoniam præcauerat, ferire non potuit: sed alium militem qui aderat, uulnerauit. Cæsar uero fallaciam reputans, intellexit misericordiam in bello nocere, minusq; decipi calliditate sæuitiam: arietisq; impulsio

pulsionibus, iracundia fraudis, uehementius utebatur. Castor autem eiusq[ue] socij turrim iētibus iam cedentem incendunt: perq[ue] flammās in eiusdem missi cuniculos, iterum magni animi opinionem apud Romanos habuere, tanquam se ignibus tradidissent. Capit autem hac parte murum Titus, die quinto postquam primum ceperat: fugatisq[ue] inde Iudæis, intro cum lectis mille transijt, quos circa se habebat, armatis: ubi noua ciuitas & lanæ uenditores erant, fabriq[ue] ærarij, uestiumq[ue] mercatus, & ad murum angustæ uiae transuersæ tendebāt. Enimuero si uel statim muri disturbasset maximā partem, uel quæ ceperat lege belli uastasset, nullum credo damnum uictoriæ fuisset admixtum. nunc autem Iudæos exoratum iri sperans, cum liceret capere facile discessionī aditum non dilatauit. nec enim quibus consulebat, insidiaturos sibi putabat.

Secundus muros à Romanis captus

De secundo muro bis obtento à Romanis Caput x

DEniq[ue] postquam ingressus est, neq[ue] occidi quenquā permisit eorum qui comprehendebantur, neq[ue] domus incendi: sed tam seditiosis, si pugnare uellent, si ne populi detrimento copiam daret, quā ipsi populo fortunas proprias se redditurum pollicebatur. Plurimi namq[ue] petebant sibi ciuitatem seruari, templum uero ciuitati. At enim populum quidē ad ea quæ hortabatur & antea paratum habebat, bellicosi autem pro inertia ducebant humanitatem: Titumq[ue] imbelli animo, quod cæteram ciuitatē tenere non posset, has proponere conditiones putabant. mortem autem populo denuntiātes, & si uerbum quisquam de traditione fecisset, pacē uel nominasset, mox interficiendum eum esse minitantes, Romanis qui introire, alij per uiarum angustias obstabant, alij ex ædibus: alij murum per superiores portas egressi, pugnare cœperunt. quibus rebus perturbati custodes, de muro sese demiserunt, relictisq[ue] turribus in castra recesserunt. clamor autem audiebatur militum intra ciuitatem, quod ab hostibus cingerentur: foris autem degentium clausis contubernaliis metuentium. crescente autem numero Iudæorum, & propter locorum peritiam uiarumq[ue] scientiam præualete, multi Romanorum trucidabantur, & ab incumbētib[us] pellebātur, cum magis necessitate resisterent. nec enim multis simul fugiendi copia per angustias muri patebat: omnesq[ue] penē qui transierant, perempti fuissent, nisi Titus eis opem tulisset. Dispositis enim per summa uiarum sagittarijs, & ubi plus erat multitudinis astās, missilibus hostes abigebat, & cum eo Domitius Sabinus, uir bonus etiam in illo prælio comprobatus: durauitq[ue] tam diu, sagittis eos prohibens irruere, donec omnes milites recessere. Romani quidem ita secundo muro potiti, ad extremum pulsati sunt. Oppidanis uero qui pugnaces erant, spiritus creuit: & secundis rebus amentes erāt, neq[ue] Romanos ausuros esse ad ciuitatem accedere suspicantes, neq[ue] uinci se posse, si ad præliū processissent. nam quia iniqui erant, officiebat eorum sententijs deus: & neq[ue] Romanorum uim, multo maiorem illa quæ pulsa fuerat, superesse cernebant: neq[ue] famem, iam iamq[ue] serpentem. adhuc enim malis publicis alebantur, & sanguinem ciuitatis bibebant. boni autem iam dudum inopia laborabant, & penuria uictus iam multi defecerant. populi tamen interitum, seditiosi pro leuamine sui ducebant: & solos eos qui pacem non probarent, saluos esse cupiebant, quicq[ue] uiuere contra Romanos optarent. contrariā uero multitudinem, uelut onus quoddam, consumi gratulabantur. & ita quidem circa suos affecti erant. Romanos autem, quod ciuitatem iterum ingredi conabantur, armati prohibuerunt, disiectis muri partibus obiectu corporū præmunitis: ac per triduum

Tito clementia sua nocuit

Romani rursum urbe peluntur

Pp sustinere

Titus iterum
secundo mu-
ro potitus est

sustinuere fortiter dimicantes. Quarto autem die, Titum uehementius aggressum nequaquam ferre potuerunt. sed ui coacti, rursum quò antea refugerunt. ille autem interim muro potitus, totam eius septentrionalem partem statim deposuit: in meridia uero per turres præsidia collocauit.

De aggeribus in tertium murum, & oratione proluxa Iosephi pro deditione facienda, & fame obsessorum

Cap. XI

TAmq̃ tertium murū Titus aggredi cogitabat. Videbatur autem breuissimi temporis eius obsidio: spatiumq̃ consilij seditiosis esse dandum, si quid disturbance secundi muri aut famis metu remitterent. nec enim diutius eis prædas posse sufficere: & ipse otio cōmode utebatur. Nam cum dies aduenisset, quo militibus oportebat alimenta distribui, in cōspicuo hostibus loco ductis, iussit duces ordinato exercitu pecuniam singulis numerare. Illi autē prolatis armis ex inuolucris muniti procedunt, equitibus ornatos equos ducentibus: locaq̃ suburbana per multū spatium auro argentoq̃ lucebant. Illo autem spectaculo nihil aut iucundius suis, aut horribilius hostibus uidebatur. Spectantibus enim & uetera plena erāt mœnia, & septentrionalis regio. quin & domos refertas intuentibus cerneret, nullamq̃ ciuitatis partem quam nō infusa multitudo tegebat. metus autem quamuis audacissimos ceperat, omnem simul exercitum armorumq̃ pulchritudinē conspicientes, & ordinationem uirorum. Et fortasse ad illam speciem seditiosi animos mutauissent, nisi malorum immanitate, quæ in populum cōmiserant, dandā sibi ueniam à Romanis desperassent: imminēte aut, si destitissent, morte supplicij, bello mori præstabilius esse ducebāt. præualebat etiā fatū, quod innocētes cū nocentibus, & ciuitatē cum seditiosis perire decreuerat. Quatriduo per singulas legiones alimēta cōsecuti sunt. Quinto autem die, cum omnia faciens Titus, nihil Iudæos pacatum cogitare sensisset, bifariam diuiso exercitu, Antoniam uersus ad Ioannis monumentū aggeres inchoauit: ista parte superiorē ciuitatem captū iri cogitans, & per Antoniam templū. namq̃ hoc nisi cepisset, ne oppidū quidem tutū erat obtinere. In utraq̃ aut parte duo aggeres erigebantur, à singulis legionibus singuli. Et iuxta monumentū quidem operantes, à Iudæis & Simonis socijs infestantibus prohibebātur: ad Antoniam uero ab Ioannis socijs cum multitudine Zelotarū, non solum quia de superiore loco pugnant, uerum etiā quia machinis iam uti didicerant. paulatim enim usus quotidianus aluit peritiā. Habebant aut balistas trecentas, & quadraginta tormenta saxorū, quibus difficiliore aggerum extructionē Romanis efficiebant. Titus aut sibi saluam fore fortunā sciens, & periturā esse ciuitatē, unā & obsidioni uehementer instabat: nec pœnitudinē Iudæis suadere cessabat: consiliumq̃ factis admiscens, & orationem sæpe armis efficaciorē cognoscens, tam ipsos ut saluari uellent rogabat, tradita sibi ciuitate, quæ iam capta uideretur, q̃ & Iosephum allegabat, patria lingua uerba facturū, sperās eos hominis gētilis monitu aliquid remissuros. Itaq̃ Iosephus murum circuiens, simulq̃ extra teli iactū stans, unde exaudiri facilius posset, multis orabat, ut sibi ac populo parcerent, templo ac patriæ, néue contra hæc fierent alienigenis duriores. Romanos enim sancta reuereri, cum quibus nulla sibi societas esset, manusq̃ suas ad hoc usq̃ cohibere. ipsos uero in his edoctos, cū seruare possent, sponte ad eorum interitum ruere. quin potius uiderent muros concidisse firmiores, excisis uero infirmiores superesse: Romanorūq̃ uires cognoscerēt sustinere non posse, hisq̃ seruire non esse nouum, neq̃ inexpertū Iudæis. Nam licet pulchrum sit pro libertate

libertate pugnare, tamen id in principio decere fieri. semel aut subditum, qui multo tempore paruisset imperio, iugū excutientem, malæ mortis cupidū non libertatis amatorem uideri. Debere aut dedignari dominos humiliores, nō quorum in potestate sunt omnia. Nā quid Romanos effugisse, nisi quod propter æstus aut frigora esset inutile: imō uero trāsisse ad eos undiq; fortunam, deumq; per singulas nationes ducentem imperium, nunc esse in Italia. Hanc aut ualidissimam legem, tam feris bestijs quā hominibus esse præfinitā, potentioribus cedere: apud eosq; esse uictoriā, apud quos robur fuerit armorū. Idcirco etiā maiores eorum, quanquam multū & animis & corporibus & alijs subsidijs meliores, cessisse Romanis: quos nisi deum scissent illis fauere, nunq; perpeffi fuissent. ipsos uero qua tunc re fretos resistere, cū ex magna parte capta sit ciuitas: ciues aut etiam si muros integros haberent, excidio pariter affecti sint. Nec enim latere Romanos, quæ fames teneat ciuitatem: & modo quidē consumi populum, cōtinuo uero etiam bellatores interituros: nā etsi Romani deserint, & ab obsidione cessauerint, neq; ciuitatē strictis gladijs iruerint, Iudæis tamen inexpugnabile bellum intus assidere, quod horis singulis aleretur: nisi forte cōtra famem quoq; arma caperent ac dimicarent, soli q; possent etiam infortuniū superare. His addebat, optimū esse ante intolerabilem calamitatem mutare sententiam: dūq; liceret, salutare cōsiliū sequi. Nec enim antea gestorum causa succensere Romanos, nisi ad finem usq; insolentes essent: natura eos esse in imperio mansuetos, atq; iracundiæ præferre quod utile est. Vtile aut putare, neq; ciuitatem uacuam uiris, neq; desertam habere prouinciam: idcirco uelle imperatorem cū his dexteram iungere: nec enim cuiquam salutē daturum si ui ceperit ciuitatem, præsertim qui nec in extremis ei cladibus rogati paruerint. Breui autē murum quoq; tertium captū iri, priores qui capti sunt, fidem facere. & quamuis perrumpi tutamina nō possint, famem pro Romanis pugnaturā. His monentem Iosephum multi in muro stantes uituperabant, multi uero cōuicij, nōnulli etiam iaculis appetebant. Ille aut cum manifestis eos calamitatibus minime flecteret, ad gentiles transit historias: O miseri, uociferās, uestrorūq; auxiliatorum immemores, armis & manibus cū Romanis bellum geritis, quasi quem aliū sic uicerimus. Quando aut non deus omniū conditor, Iudæorum defensor est, si lædantur? Non respicietis? Vnde progressi pugnatis, quantūq; auxiliatorem uiolatis? Non recordamini opera diuina parentū, atq; hunc sanctum locū, quanta bella nobis aliquando peremit? Ego aut facta dei narrare auribus indignis horresco: sed tamen audite, ut cognoscatis non solum uos Romanis, sed etiam deo resistere. Nechias, qui tunc erat rex Aegyptiorum, idemq; Pharao uocabatur, cū infinita manu descendit, regināq; Saram materni nostri generis rapuit. Quid igitur uir eius Abraham proauus noster? Armis credo ultus est iniuriā? Atqui ccc. & xviij. præfectos habebat, quorum singulis infinita multitudo parebat. An ipse quidē quiescere maluit absente deo? puras aut manus ad hunc locū tendens, quem uos polluistis, inuictum sibi auxiliatorem ad militiā legit? Nōne secunda uespera incorrupta regina remissa est ad maritū? Adorans aut quem uos gentili cæde cruentastis locū, ac tremens nocturnis somnijs Aegyptius exagitatus aufugit, auroq; & argēto amatissimos deo donauit Hebræos. Dicā translata in Aegyptū maiorū nostrorū domicilia. Qui cū annos quadringentos tyrānis an regibus alienigenis subiacerent, armis ac manibus ulcisci possent, semetipsos deo potius permisere. Quis nescit Aegyptū repletam omni genere ser-

pentium, omniq; morbo corruptam: Quis terram infructuosam: quis Nili defectionem, & continuas decem plagas: & ob hoc parentes nostros cum praesidio invictos, & sine periculo deduci, q̄s deus sibi sacerdotes ducebat: An nō ab Assyriis raptam nobis sanctā arcam, Palæstina & Dagon simulacrū gemuit, & tota gens quæ rapuerat: corruptis uero oculis corporum, ac per ea cū cibo uisceribus exhaustis, cymbalorum ac tympanorum sono manibus noxijs reportauerunt, sanctū plationibus expiantes: deus erat qui hæc parētibus administrabat, propterea quod omissis armis ac manibus, eius se iudicio permisere. Rex Assyriorum Senachcrib, cum totā ducens Asiam ad hanc urbē castra posuisset, num manibus humanis cecidit: nōne ab armis quiescentes in uotis erant, & angelus dei in una nocte infinitum deleuit exercitū: posteroq; die excitatus Assyrius clxxxv. milia reperit mortuorū, atq; ita cum reliquis Hebræos inermes, nec persequentes fugiebat: Scitis etiam in Babylone seruitium, ubi per annos lxx. populus exulans, non ante libertatem recepit, quā eam deo Cyrus donaret: qui eos etiam est persecutus, iterumq; auxiliatori suo sacerdotum more seruebant. Breuiter dicam, nullū est operæpretiū quod armis parentes nostri fecerint, aut nō sine armis deo permissa potestate impetauerint. Domi autē manentes, ut placebat iudici superabant. Pugnātes uero, semper de spe deciderunt. Nam ubi rege Babyloniorū urbē obsidente, contra Hieremiæ prædicationem Sedechias rex noster cum eo cōgressus est, tam ipse captus est, q̄ cum templo ciuitatē uidit excindi. Atqui uidete, quanto ille rex uestris ducibus, eiusq; populus uobis erat moderator. Deniq; Hieremiā uociferantē, inuisos esse eos deo propter delicta quæ in eum cōmiserant, captum iri autē nisi traderent ciuitatē, neq; rex neq; populus interfecit. Sed uos (ut intus gesta prætermittam, neq; digne possum iniquitates uestras exponere) me, qui uobis salutem suadeā, quærimini, telisq; appetitis irati, quod uos uestrorū cōmonefacio peccatorū, nec dici ea toleratis, quorum quotidie facta cōmittitis. Idē tunc fuit, cum Antiocho qui dictus est Epiphanes obsidēte ciuitatē, multis modis offensa diuinitate, maiores nostri cū armis progressi, ipsi quidē in pugna perempti sunt, oppidū uero ab hostibus direptum est: sanctūq; per triennium sexq; menses penitus desolatū est. Et quid pluribus opus est: Ipsos Romanos quis cōtra Iudæorum gentes ad militiā prouocauit: nōne indigenarum impietas: Vnde seruire cœpimus: Nōne à seditione maiorū, quādo Aristobuli & Hyrcani furor, & inter eos contentio, Pompeiū intulit ciuitati, & Romanis deus indignos libertate subiecit: Deniq; tres menses obsessi, quāq; nihil quale uos in sanctum legesq; deliquerant, & maioribus ad bellum subsidijs utebantur, sese tradiderunt. Antigoni autem filij Aristobuli nescimus exitum: quo regnum obtinente, deus iterum captiuitate persequabatur populum delinquentem. Et Herodes quidē Antipatri filius, Sosium & Romanū adduxit exercitum. circumdati uero per sex menses obsidebantur, donec capti peccatorū suorū supplicia penderunt: direptaq; est ab hostibus ciuitas. Ita nunquam genti arma data sunt. Oppugnationi uero sine dubio coheret excidiū. Oportet ergo, ut opinor, sacri loci possessores iudiciū deo de omnib. permittere: manusq; tunc humanas cōtemnere, cū à superno ipsi iudice nō recedant. Vos autē quid ex his, quæ legis cōditor benedixit, egistis: Quid, quod is execratus est, prætermisistis: Quantū autē illos, qui cito perire, impietate superastis: nā occulta dedignātes peccata, hoc ē furta, insidias: p̄ atq; adulteria, rapinis, cædibus certatis, nouasq; maleficiorū excogitastis uias. Sanctum

Etum uero templum, factum est omnium receptaculum: & indigenarum manibus pollutus est locus, quē Romani ex tam longinquo adorabant, multa per legē nostram de suis moribus derogantes. Deinde post hęc in quē fuistis impij, hunc auxiliatorem speratis? Valde quidem iusti estis, supplices, purisq; manibus adiutorem uestrum rogatis. Talibus rex noster precibus aduersum Assyriū supplicauit, cū magnum illū exercitū deus una nocte prostrauit. Similia uero Assyrijs Romani committunt, ut etiam similem ultionem speretis. Nam ille quidem ab rege nostro accepta pecunia, ut uastitati parceret ciuitatis, neglecto iureiurando ad incendiū templi descendit: Romani autē solenne poscunt tributū, quod parentes nostri eorum parentibus pensabant, Et si hoc impetrauerint, neq; populantur ciuitatem, neq; sancta omnino tangunt. Concedunt autem uobis familias liberas & possessiones tenere, sacrasq; leges saluas manere patiuntur. Insania est profecto, sperare deum talem circa iustos fore, qualis iniustis apparuit: praesertim qui statim ulcisci nouerit cū oportet. Deniq; Assyrios prima nocte, qua castra ciuitati admouerant, fregit. Quod si etiā uestrā progeniem liberaret, Romanos uero dignos poena iudicaret, cōfestim eis illo tempore sicut Assyrijs irasceretur, quo genti manus Pompeius attulit, quo post illū Sosius ascendit, quo Galilaeā Vespasianus excidit, postremo nō nunc Titus ciuitati appropinquaret. Sed neq; Magnus, neq; Sosius quicq; passi sunt, & ciuitatē uictoria ceperunt. Vespasianus autē ex bello quod nobiscū gessit, etiam imperiū adeptus est. Nam Tito quidē etiam fontes nunc uberiores profluunt, qui prius uobis aruerant. Deniq; ante eius aduentū scitis & Siloam & oēs extra ciuitatē fontes adeo defecisse, ut ad utrunq; aqua mercaretur. nunc autē ita hostibus nostris largi sunt, ut nō modo ipsis & iumentis eorū, sed etiā hortis sufficiant. Deniq; huius prodigij & ante periculū factū est in excidio ciuitatis, quando supra memoratus Babylonius rex cū exercitu aduenit, qui & captā ciuitatē incendit & templū: quamuis ut opinor nihil tunc illi tantū, quantum uos impie nunc, cōmisisset. Itaq; sanctis relictis, deū fugisse putauerim: hisq; nunc adesse, quibus cū bellum geritis. An bonus quidem uir domū flagitiosam fugiet, & domesticos oderit: Deū uero malis uestris inherere arbitramini, qui etiā occulta conspicit, & audit omnia quae tacentur? Quid autē apud uos tacetur? quid celatur? quid nō etiam inimicis planū factum est? Iniquitates enim uestrae uelut in promptu neminē latent: inq; dies singulos, quis peior sit, certamen habetis, atq; ita nequitia, ut uirtutem demonstrare contenditis. Veruntamen reliqua salutis uia est, si uelitis, & diuinitas cōfessis ac poenitentibus solet sese placabilis offerre. Arma projcite, pudeat uos patriae iam dirutae, cōuertite oculos, & aspiciate eius quam proditis pulchritudinem, quale oppidū, quale templū, quā multarū gentium munera. Quis in hęc flāmas adducit? quis hęc iam nō esse desiderat? Et quid est hoc quod saluū esse debeat dignius? o duri & lapidibus stupidiore. Si hęc nō ueris luminibus cernitis, saltē familiarum uestrarum miseremini. Versentur in conspectu cuiusq; filij, coniuges, & parentes, quos paulo post aut bellū aut fames absumpserit. Scio quia unā cū his periclitabitur mihi mater & cōiunx, & familia non ignobilis, domusq; olim clarissima. Et fortasse propterea me quisquam hęc suadere crediderit: Interficite illos, accipite mercedem salutis uestrae sanguinē meū. Ipse quoq; mori paratus sum, si post me resipiscitis. Hęc Iosepho uociferante cū lachrymis, seditiosi quidem neq; animos flexerunt, neq; tutam sibi mutationē fore iudicauerunt. Populus uero ad profugiendū cōmotus est.

& alij possessionibus suis, alij rebus charissimis exiguo pretio uenundatis, aureos, ne latrones eos deprehenderent, transglutiebant. quum uero ad Romanos elapsi fuissent, exonerato uentre habebant ului necessaria. Titus enim plerosq; per agros, quod uellet quisq; pergere, dimittebat: idq; magis eos ad perfugium hortabatur, quod & intestinis malis carebant, nec Romanis seruebant. Ioannes aut & Simon cum socijs, ne his magis pateret exitus, quam Romanis aditus, obstruebant: & qui uel umbram suspicionis dedisset, continuo necabatur. Ditionibus quidem manere etiam sicut profugere, par causa erat pereundi: nam quasi transfugere uoluisset, propter patrimonium quisq; occidebatur. Cū fame aut crescebat desperatio seditionis, & in dies singulos utrunq; malum amplius accendebatur. Et palam quidem nulla erant frumenta, irrumpentes aut scrutabantur domos. Et siquidem inuenissent aliquid, eos qui negauerat uerberabant: si uero nihil inuenissent, quasi diligentius celauissent, tormentis itidem afficiebant. Habendi aut argumento erant corpora miserorum, cum ea quæ solidis uiribus starent, abundare cibo putarentur. Tabidi autem transfigebantur: nec rationis esse uidebatur, statim famē morituros occidere. multi uero clam uniuersa bona sua uno frumēti modio, qui ditiores essent, itēq; pauperes ordeī permutarunt. Inclusi deinde intimis ædium tectis, quidam summa penuria infectū triticum comedebant. panē alij conficiebant, ut necessitas metusq; monuisset. Et mensa quidē nusquam apponebatur, sed incoctū subtrahentes igni cibum diripiebant. Miserabilis aut erat uictus, dignūq; lachrymis spectaculū, cum potentiores quidem plus haberent, infirmiores autem iniuriā deplorarent, quippe cum fames super omnes clades haberetur: Nihil enim sic perdit hominē ut pudor: nā quod reuerentia dignum est, in fame negligitur. Deniq; uxores uiris, & filij parentibus, & quod miserrimū, matres cibū infātib; ex ipso ore rapiebant: & matrescētibus inter manus charissimis nemo parcebat, quin uitæ guttas auferret. Edentes uero talia nō latebant, sed ubiq; aderant qui ista diriperent. Nā sicubi clausam domū uidissent, eos qui intus erant, cibū capere hoc suspicabantur indicio: statimq; ruptis foribus irruiebant, uictūq; iam contusum dentibus, ex gutture penē reuocabant, ipsos faucibus strangulantes. Pulsabant aut senes ne cibū defenderent: lacrabantur mulieres, ea quæ haberent in manibus occultantes: nullaq; miseratio uel carni erat capitis, uel infantia: sed abstractos pueros & ex buccella pendentes, humo allidebant. Si quis aut incurrentes anteuenisset, quodq; rapturi fuerant deuorasset, tanq; læsi cruentiores erant. Accerbissimos aut cruciatus excogitabant, dūmodo alimenta reperirent: nunc excruciantes genitaliū uias, nūc uirgis acutis podices transfigendo. horrendaq; etiā auditu quis patiebatur: in unius panis cōfessionem, & ut unū pugnū farinæ abditū indicaret. Tortores aut nec esuriebant (minus enim crudele uideretur, quod necessitas imperaret) exercentes aut dementiam suā, sexq; sibi dierū commeatū præparantes, hisq; occurrentes, qui per Romanorum custodias agrestis oleris herbarūq; gratia colligendarū nocte crepsissent, cum iam se hostes euasisse credebant, quæ attulissent eripiebant: multūq; supplicantibus, & horribile dei nomē implorantibus, ut aliquam partē sibi cōcederent eorū, quæ cum periculo sibi collegissent, nihil penitus dabāt: gratūq; uidebatur, si spoliati nō perirent. Hæc quidē humiliores à satellitibus patiebantur. Honorati uero ac diuites ad tyrannos perducebantur, quorū alij insidiarū falso accusati occidebantur, alij quia Romanis proderent ciuitatē. Et plerunq; delator subornatus indicabat, quod profugere uoluissent

hūissent. Si uero quem Simon expilasset, eum ad Ioannē remittebat: & quē Ioannes expoliasset, eū Simon excipiebat: sibiq; inuicem propinabant sanguinē popularium, miserorūq; cadauera partiebantur. Et dominādi quidē causa erat in utroq; dissensio, scelerū uero cōcordia. Nam qui ex alienis malis partē alteri, sibi totū uenīdicens, nō dedisset, nequissimus uidebatur. Et qui nō accepisset, uelut boni alicuius damno dolebat, quia crudelitatis parte caruisset. Singillatim quidem iniquitates eorū explanare non potero: ut aut breuiter dicam, neq; aliam ciuitatem unq; talia perpeffam puto, neq; ullam nationem post hominū memoriam malitia ferocior fuisse. Postremo etiā genti Hebræorū maledicebant, ut minus impij uiderentur in alienos. Veruntamē, quod erant, & seruos se, & conuenas & degeneris gentis abortiones esse confessi sunt. Deniq; ciuitatē ipsi euertere, & Romanos inuitos hāc tristē admittere uictoriam coegere: tardiusq; uenientem in templum ignem penē traxere. Deniq; cū hi ardere superiorem ciuitatem uidissent, neq; doluere, neq; illachrymauere: sed apud Romanos qui hāc paterentur inuenti sunt. Verum hāc quidem suo loco postea cum rerum documentis dicemus.

De Iudæis crucifixis & aggeribus combustis. Cap. XII

Tito aut aggeres proficiebant, quamuis à muro milites male afficerentur: parte uero equitatus missa, iussit per ualles ad alimenta comportanda exeuntibus insidias tendi. Erant autem in his nonnulli etiam pugnatōres, quibus iam minime praeda sufficeret: maior uero pars ex populo pauperes, quos profugere deterrebat pro affectibus suis metus. nec clām enim seditiosis fieri posse sperabant, ut cū coniugibus ac liberis diffugerent: eosq; latronibus relinquere nō patiebantur uice sua iugulandos. Audaciores aut faciebat ad exeundum fames, restabatq; iam latitantes egredi, & ab hostibus capi. Deprehensi autem necessitatē repugnabant, metu supplicij, seroq; uidebantur supplicare: post pugnam itaq; uerberati, & ante mortem modis omnibus excruciatī, contra murum cruci suffigebantur. Tito quidem miserabilis uidebatur ista calamitas, cum Iudæi in dies singulos quingenti, nonnunquam etiā plures caperentur. Sed neq; captos dimittere tutū erat, tantamq; assidue multitudinem custodū uidebat esse custodiam: maxime uero propterea non prohibuit, citius eos existimans ea facie remissuros, tanq; similia passuros, nisi se dedidissent. Milites aut diuersis modis suffigebāt, ira & odio & ludibrij causa: & propter multitudinem quam cepissent, iam spatium crucibus deerat, & corporibus crucēs. Seditiosis uero tantū defuit, ut ea clade mouerentur, quod etiam in contrarium eis cessit, ad deterrendam reliquā multitudinem. Transfugarum enim familiaribus ad murū tractis, & si qui erant populariū prouiores ad pacē, & quæ paterentur qui ad Romanos profugerent, demonstrabant: & qui cōprehenfi tenebant, eos supplices nō captiuos esse dicebāt. Ea res multos perfugere cupientiū, donec uerū cognosceretur inhibuit. Fuerunt aut qui statim dilapsi sunt, quasi ad uerū supplicium properantes. Illatam enim ab hostibus mortem, comparatione famis requiem esse dicebant. Multis autem captiuorum Titus etiam manus abscidi præcepit, eosq; ad Iohannem & Simonem intromisit, ut propter calamitatem nec uiderentur profugī, nec crederentur: saltem nunc desinerent admonens, neue se compellerent ad excidium ciuitatis: sed lucrarentur in extremis mutata uoluntate, & proprias animas, & patriam tantam & templum, cuius participem non habebant. simul autem aggeres circūeundo, operantes urgebat, ueluti factis uerba non multo post secuturus.

*Manus abscidit
se multis es/
ptiuorum*

Pp 4 Ad hāc

*Conuicia Iu-
deorum in Ti-
tū & milites*

Ad hæc in muris stantes, & ipsi Cæsari, & patri eius maledicebant, mortemq; se contemnere clamabant, eamq; seruituti recte præferre: multa uero mala Romanis facere dum sperant, nec se nec patriam curantes, ut ipse diceret, petituros: mundūq; deo templū hoc melius esse: quamuis & id seruaturus sit qui incoleret: quem ipsos quoq; auxiliatorem habentes, omnibus interminationibus illusuros. quibus facta non adfore: finem enim dei esse. Talia conuicijs admiscentes uociferabantur. Et inter hæc Antiochus quoq; aderat Epiphanes, multos alios armatos secum du- cens, & præterea caterua stipatus qui Macedones appellabantur, omnes statura pa- res & paulo maturiores adolescentibus, more Macedonum instructi armis & eru- diti. unde etiam nomen habebant, pleriq; tamen famam gentis æquare non pote- rant. Omnium enim regū qui Romanis parebant, felicissimum Comagenum fieri contigit, prius quàm fortuna mutaretur. Ostendit aut ille quoq; in senecta ætate, nullum ante mortem beatū dici oportere. Cæterū filius eius adhuc eo uigente præ- sens se mirari aiebat, quidnā esset quod Romanos adire pigebat muros. erat enim bellator ipse naturaq; promptissimus, tantusq; uiribus, ut multū peccaret audacia. Cū uero Titus ad hoc subrisisset, laborēq; cōmunem esse dixisset, sicut erat Antio- chus cū Macedonibus in murū impetum fecit. & ipse quidē pro uiribus suis ac peri- tia cauebat tela Iudæorū, sagittis eos appetens: adolescentes aut omnes præter pau- cos attriti sunt. Nam pudore promissionis diutius pugna certauerant, & ad extre- mū multi sauci recessere: hoc reputantes, quod etiā uiris Macedonibus uincere cu- pientibus, fortuna opus sit Alexandri. A Romanis enim duodecimo die mensis Maij aggeres inchoati, uix nono & uigesimo perfecti sunt, cū totos dies septem & decem laborassent: ingentes enim quatuor iacti sunt. & unus quidē qui erat ad An- toniam, & à quinta legione fuerat extructus, cōtra mediū stagnū, quod Struthium uocatur: alter uero à duodecima uiginti cubitis distans. Decima uero legio, quæ su- pra memoratis præstabat, in septentrionali parte opus erexerat, ubi stagnū est quod

Struthium

*Stagnum
Amygdalon*

*Aggeres
succensi*

appellatur Amygdalon. Ab hoc aut quintadecima legio triginta discedentem cu- bitis aggerem fecit ad pontificis monimentū. Iam uero admotis aggeribus, Ioan- nes subfossa intus terra usq; ad aggeres Antoniam uersus, dispositis per cunicu- lū sudibus, opera suspendit: illataq; sylua pice ac bitumine illita, ignem immittit: succensis aut fulcimentis, fossa repente subsedit, cumq; magno sonitu in eam agger- es decidere. ac primo quidē cum puluere fumus ex alto excitatus est, cū ignem rui- na concluderet. peresa uero materia qua premebatur, flamma iam clarior appare- bat. Et Romanos repentini quidem facti stupor occupat: molitionem uero Iudæo- rum ægre ferebant: iamq; se uicisse credentiū & spes eo casu refrixit, & in posterum subuenire aduersus ignē minus utile uidebatur, etiā si esset extinctus semel aggeri- bus deuoratis. Biduo uero post, alios etiā aggeres Simon cū socijs aggredit. illa e- nim parte Romani admotis arietibus concutere murū cœperant. Tephthæus aut quidā ex Garfi ortus, ciuitate Galilææ, & Megassarum ex regalibus famulis Mari- ammes, cūq; his Adiabenus quidam, filius Nabatæi, nomē habēs ex fortuna Agi- ras, cuius est interpretatio claudus, raptis facibus in machinas euolarunt. hisq; uiris neq; audaciores in illo bello extra ciuitatē apparuere, neq; magis horrendi. nam ue- lut in amicos, non in agmen hostiū excurrerent, nihil cunctati sunt aut substitere: sed per medios inimicos facto impetu, machinas incendere. acti aut missilibus, & gladijs detrusi, non prius à periculo demoti sunt, q̃ ignis instrumenta corripere.

Sublata

Sublata uero iam flamma, Romani quidem concurrentes è castris, auxilio properabant: Iudæi uero ex muro eos prohibebant, manusq; cum his conferebant, qui flammam extinguere conarentur, proprijs corporibus nullo modo parcentes. Et illi quidē arietes igni subtrahere, cū eorum tegmina cremarentur: Iudæi uero etiā per flammam eos retinere certabant. & quamuis feruens naēti essent ferrum, tamē arietes nō amiserunt. Hinc autē flamma transijt in aggeres, & auxiliantes præueniebat incendiū. Itaq; Romani flamma circumdati, quoniā seruare posse opera desperabāt, in castra discedunt. Iudæi uero magis instabant, cū semper eorū numerus cresceret, ex ciuitate accedentibus adiumentis, minusq; cautos haberent impetus, freti uictoria. progressi autē usq; ad munimenta castrorum prælio cū eorum custodibus decertabant. Est enim statio pro castris per uices succedentiū armatorū, & acerbissima in eos sanctio Romanorū, ut qui loco de qualibet causa cessisset, occideretur. hi poenali exitio gloriosa morte prælata, steterunt fortiter: corūq; necessitate simul ac pudore, plurimi fugientiū redierunt: ballistisq; in muro dispositis, ex ciuitate accedentem multitudinē prohibebant, nihil pro cautione siue tutamine suorum corporum prouidentē. nam quoscunq; obuios habuissent, cū his congregiebantur Iudæi: & in spicula irruentes incaute, ipsis corporibus inimicos feriebant. Sed neq; hi actis magis quā fiducia superabant, & Romani plus audaciæ quā quod male tractarentur, cedebant. Iā uero Titus aderat ab Antonia, quō secesserat, locū alijs aggeribus prospiciens: multumq; increpatis militibus, si eum hostium muros obtinerent, in suis periclitarent, & uelut ex carcere contra se dimissis Iudæis, obsessorū paterentur ipsi fortunam, ipse cum electis militibus hostes à latere circumuenit: illi autem cum in ora ferirentur, contra eum conuersi durabant. mixta uero acie, puluis quidē lumina, clamor uero aures exuperabat, neq; aut amicum quisquam internoscere poterat aut inimicum. Iudæis autem non tam uirum fiducia, quantum salutis desperatione perseverantibus, etiā Romanos pudor armorū & gloriæ & præsentia periclitantis Cæsaris reddidit fortiores. Itaq; putauerim eos ad extremum nimia ferocitate animorum, uel totam multitudinem Iudæorum fuisse rapturos, nisi præuento pugnae momento, in ciuitatem se recepissent. Corruptis autē aggeribus Romani mœnore tenebantur, quod tam longum laborē una hora perdidere, & multi quidem solutis machinis captum iri ciuitatem iam desperabant.

De muro extructo ab exercitu Romano circum Hierosolymam triduo. Cap. XIII

Titus autē cum ducibus quid fieret deliberabat. Et callidioribus quidem placebat, omni admoto milite ui muros experiri: adhuc enim Iudæos cū exercitus parte dimicasse, uniuersi uero militis impetum tolerare nō posse, uerū sagittis esse obruendos. Prudentiores autē rursus aggeres fieri suadebant: alij & sine aggeribus assideri, gressus eorum tantūmodo obseruando, ac ne uictus intro ferretur monebant, & ciuitatem fami relinquere, neq; cum hoste manu configere: nec enim expugnari eorum confidentiam posse, quibus optatum est ferro procumbere, uel etiam sine hoc interficere, quæ sæuior est cupiditas. Ipsi autē Tito, cessare quidem prorsus tanto cum exercitu, honestum non uidebatur: & pugnare cum his superuacuum, qui semetipsos perdituri essent. Aggeres autem fieri, impendiorum penuria operosum iudicabat, egressus uero ciuitatis obseruari, operosius. Nec enim circumdari eam propter magnitudinem locorūque difficultatem, ab exercitu posse, & præterea ad excursus incautum: contra manifestam uero uiam obseruatam, occultas
uias

uias excogitatos Iudæos, tam necessitate quàm locorum scientia. Si quid autem clàm esset illatum, diutius obsidionē trahendam, uerendumq̃, ne uictoriæ gloriam diminuat temporis longitudo. Hæc enim cuncta quidē effici posse, sed celeritatem ante gloriā duci: debere tamen si celeritate uti uelit & cautione, totam muro cingere ciuitatē. Hoc enim modo omnes exitus posse præcludi: & Iudæos aut omnibus modis salute desperata, ciuitatem tradituros, aut fame uictos facillimè capiendos. aliter enim se non posse quiescere. Verum & aggeres curaturum esse, cum infirmiores habeat qui prohibeant. Quod si cuiquam magnum opus & inextricabile uideatur, eum considerare debere, quod neq̃ paruum opus Romanos decebat facere: & sine labore magnum quid perficere, ne deo quidē facile sit. His dictis duces exhortatus, iubet eos exercitus in opera distribuere. Diuinus autem quidam impetus militibus incidit: ambitumq̃ partiti, non solum rectores inter se, uerum ipsi etiam ordines certabant. Et miles quidem decadarcho, decadarchus autem hecatontarcho, isq̃ chiliarcho placere properabat: chiliarchorum uero ostentatio, ad duces usque pertinebat, ducum uero certamina Cæsar ipse diiudicabat. In dies enim singulos circuiens, opus sæpissime inspiciebat. Cœptum enim à castris Assyriorum, ubi ipse tendebat, ad inferiorem Cænopolim murum duxit. Hinc per Cedronem ad Elæon montem reuertens, à meridie montem complectitur, usq̃ ad saxum quod Peristereonos uocatur, eiq̃ proximum collem, qui super uallem imminet Siloam, ac inde ad occidentem flexo ædificio, ad uallem fontis descendit. Hinc subiens ad Anani pontificis monumentum, circumdato monte, ubi Pompeius castra posuerat, ad septentrionalem redit regionem. Et cum processisset ad uicum, cui nomen est Erebinthonicus, post illum Herodis monumentū ab oriente clausum castris suis coniunxit, unde cœperat. Murus quidem uno minus quadraginta stadiorum erat. Ad hoc autem foris castella tredecim ædificata sunt: eorum gyrus denis stadijs numerabatur. Totum autem opus triduo constructum est, ut id quidem dignum mensibus uideretur, celeritas uero fide careret. Muro autem circūclusa ciuitate, per castella custodibus collocatis, primā quidem uigiliam noctis ipse circuiens explorabat: secundam uero Alexandro permiserat: tertiā uero obtingit legionū ducibus. Somnos autē uigiles inter se sortiebantur, totaq̃ nocte per castellorum spatia circuibant.

Vrbs circum-
datur muro

Ambitus mu-
ri. Castella

De fame Hierosolymorum & secundo aggere extructo Cap. XIII

Iudæis autem cum exeundi facultate, omnis etiam spes salutis adempta est: aucta q̃ iam fames, totas domos ac familias depascebatur. Et tecta quidem plena erant mulieribus exanimatis, atq̃ infantibus: uiarum autem angusta senibus mortuis. Adolescentes autem ac iuuenes turgidi, uelut umbræ mortuorū, per fora uersabantur: & ubi quem casus occupauerat, decidebant. Sepelire autem funera, neq̃ poterant præ labore, & eos quibus aliqua uis supererat, pigebat, & propter multitudinem mortuorum, & quod de ipsis erat incertum. Deniq̃ super eos quos sepelierāt, multi moriebantur. Multi autem ad sepulchra, priusquam fati dies ueniret, & uiui properabant: neq̃ luctus in illis calamitatibus, neq̃ fletus erat, sed fame superabantur affectus. Siccis autē oculis, & corruptis oribus, qui tardius morerentur, eos qui ante se requiescerent, tuebantur. Altum uero silentium ciuitatem, plēnaq̃ mortuis nox comprehenderat, & latrones his acerbiores. domos enim, quæ tum sepulchra erant, & cadauera spoliabant, & uelamina corporibus detrahentes, cum risu egrediebantur. hisq̃ gladiatorum mucrones probabant: nonnullosq̃ iacentium adhuc spirantes

rantes, ferro experiendi causa transfuerberabāt. Si quis autem manum rogasset aut ferrum sibi commodari, quo famem euaderet, superbissime negligebatur. Animas uero efflantium quisq; in morte templum obtutibus intuebatur, cum uiuos relinqueret seditiosos. Illi autem, primo quidem sumptu publico iuebant mortuos sepeliri, cum foetorem ferre non possent: deinde quod non sufficiebant, in ualles eos ex muro præcipitabāt. Quas circuiens Titus ubi plenas cadaueribus uidit, altamq; sanie tabefactis corporibus defluentē, ingemuit: & extentis manib. deū testabatur, factum illud suum non esse. Ciuitas quidem ita erat affecta. Romani uero, cum iam nemo seditiosorum auderet excurrere (nam etiam eos mœror, famesq; tangebāt) dies lætos agebant: frumenti, aliarumq; rerum necessariarum habentes copiam, de Syria proximisq; prouincijs. multi autem iuxta murum stātes, magnamq; alimenterum abundantiam demonstrantes, satietate sui famem hostium incendebant. Seditiosis autem nihilo magis calamitate cedentibus, Titus reliquias populi miseratus, & properans saltem hoc liberare quod superest, iterum aggeres inchoabat, quanquam difficulter materiam reperiret. omnes enim ciuitati proximas syluas, opera prima consumpserant. à nonagesimo uero stadio milites alias congregabant: & ad Antoniā solam ex quatuor partibus, maiores prioribus aggeres struebantur. Cæsar autem agmina circuiens, atq; opus urgens, quod in manibus eos haberet latronibus ostendebat. Sed illis pœnitudo planè perierat: & animis ac corporib. separati, utrisq; uelut alienis utebantur. Nec enim uel animas affectio mansueta, uel corpora dolor tangebāt, qui etiam mortuam plebem, quasi canes lacerabant, replebantq; languentibus carcerem.

Iterū extruuntur aggeres

De cæde Iudæorum intra & extra Hierosolymam

Cap. xv

DEniq; Simon Matthiam, per quem obtinuerat ciuitatem, excruciatū peremit. Boethi filius erat, ex pontificibus populo maxime fidelis & charus. Is, cum à Zelotis male populus tractaretur, quibus iam Iohannes accesserat, ut adiutorem Simonem reciperet, populo persuasit: nulla cum eo prius habita pactione, nec aliquid mali metuens. Ingressus autem ille, postq; obtinuit ciuitatem, inimicum eum æque atq; alios esse dicebat, qui pro se consiliū dederat, uelut hoc simplicitate suasisset: productumq; eum & accusatum, quod cum Romanis sentiret, morte damnavit, ne purgationis quidem ei facultate concessa, cum tribus filijs suis. quartus enim ad Titum ante profugerat. Prius autem se occidi, quàm filios obsecrantem, atque hanc pro illa, quod ciuitatem ei aperisset, gratiam postulantem, ut augeter eius dolorem, nouissimum iussit interfici. Ille quidem super cæsos in conspectu suo filios iugulatur, coram Romanis productus: ita enim Simon Anano Bamadi filio præceperat, qui erat eius satellitum crudelissimus, cauillatus si quid cum iuuarent, ad quos exire uoluisset. corpora uero sepeliri prohibuit. Post hos Ananias quidam, pontifex, filius Masbali, nobilis, & scriba curiæ, uir fortis, ex Ammaus genus ducens, & cum his quindecim ex populo clariores necantur. Iosephi uero patrem conclusum asseruabant: missoq; præcone denunciant, ne quis in ciuitate degentium uel colloqueretur cum eo, uel in unum ueniret, proditiōis metu proposito: & eos qui hæc cum illo deflerent, ante quæstionem perimebāt. Ista uidens quidam Iudas filius Iude, unus ex numero præfectorū Simonis, qui turrim ab eo sibi creditā custodiebat, fortasse quidem nonnihil etiam misericordia crudeliter pereuntium, magis aut sui prouidentia, conuocatis decem fidissimis contubernaliū: quousq; tandem, inquit, hæc mala

Matthias à Simonē occiditur

Ananias pōtē fix occiditur

Iosephi pater

*Iosephus lapi
de uulneratus*

*Mater Io/
sephi*

hæc mala sustinebimus: quàmue salutis spem habemus, seruantes pessimo fidem. Ecce iam fames oppugnat, Romani uero penè intus sunt. Simon autè bene quoque meritis infidelis est: metusque etiam apud eum poenæ, & apud Romanos certa fœderis dextera. Ergo age, tradito muro & nosmet seruemus & ciuitatē. Nihil autè graue Simon patietur, si cum de se desperauerit, poenas citius pendet. His ubi decem assensi sunt, mane cæteros quos subiectos habebat, per diuersum dimittit, ne quid eorum quæ cogitauerat proderetur. ipse uero de turri hora tertia Romanos inuocabat. illorum autem alij præ superbia contemnebant, alij non credebant, alios etiam pigebat, uelut mox capturos ciuitatem nullo periculo. Interea uero, cum Titus ad murum cum armatis succederet, ante rem Simon cognouit, turrimque uelociter occupat: Romanisque eos inspectantibus custodes peremit, & per murum proiecit corpora mortuorum. Ibi que circuiens Iosephus (nec enim rogare cessabat) caput uulneratur lapide, statimque attonitus cadit. Excursus autem ad eius casum factus est Iudæorum: abreptusque esset in ciuitatem, nisi Cæsar misisset qui eum protegerent. Illis autem pugnantibus, Iosephus quidem tollitur, parum quod ageretur intelligens. Seditiosi uero, tanquam interfecto quem maxime cupiebant, cum lætitia conclamauerunt. Spargitur autem hic rumor per ciuitatem: ex quo residuam multitudinē morror tenuit, uere perisse credentem, cuius fiducia profugere cogitabāt. Audito autem Iosephi mater in carcere, mortuum esse filium suum, ad custodes quidem, ex lorapatis hoc ait certo se credere, nec enim uiuo potiri. Secreto autem flens, ad ancillas hunc, inquit, fœcunditatis recepisse fructum, quod ne sepelire quidem sibi filium licuisset, à quo sepeliri sperasset. Verum ne illam quidem mendacium diutius cruciauit, neque latrones refecit. Cito enim curato uulnere Iosephus resipuit: progressusque clamabat, illos sibi non multo post uulneris poenas duros. populum autem rursum ad fidem hortabatur. unde populo quidem fiducia, seditiosis uero stupor incidit eius aspectu. Profugorum autem alij statim de muro necessitate profliebant: alij uelut ad pugnam cum lapidibus progredi simulantes, mox ad Romanos profugiebant. Hos autem sæuior ea quàm intus pertulerant fortuna consequebatur: & fame, quam domi reliquerant, uelociorem apud Romanos inueniebāt ad exitium satietatem. aderant namque inflati ex inedia, & uelut morbo intercutis aquæ turgidi, deinde uacuata replentes corpora disrumpebātur: nisi qui periti desideria cohibuissent, paulatimque cibum desueto corpori obtulissent. Verum & eos qui hoc modo seruarentur, alia plaga suscepit. Quidam apud Syros ex transfugis deprehenditur, è fimo uentris aureos colligens. Transglutientes autem (ut supra diximus) eos ueniebant, quod cunctos seditiosi scrutabantur: & maxima uis auri fuerat in ciuitate. denique duodecim atticis comparabant, quod antea uiginti quinque ualebat. Verum hac arte per unum detecta, totis castris fama percrebuit, quod auro transfugæ pleni uenirent. Arabum autem multitudo & Syri, scissis uentribus supplicium minitabantur. Et hac ego clade nullam credo sæuiorem contigisse Iudæis: una denique nocte duorum milium patefacta sunt uiscera. Et hac Titus iniustitia cognita, penè iussisset autores circumfuso equitatu iaculis appeti, nisi magna fuisset multitudo noxiorum multoque plures puniendi, quàm qui fuerant interempti. Conuocatis autem auxiliariis ducibus, itemque militum Romanorum (nam etiam militum quosdam hæc tangebat inuidia) utrisque iratus dicebat: si qui militum suorum hæc committerent lucri causa incerti, nec arma propria quisquam erubesceret auro argentoque facta: Arabes autem

autem & Syri, primo in alieno bello licenter calamitates inferrent: deinde crudelitatem in cædibus & in Iudæos odia Romanis ascriberet. hac enim quosdam suorum milites infamia participare. & his quidē mortem interminatus est, si quis in eadem postea repertus fuisset audacia. ad legiones autem mandata dedit, ut suspectos inuestigarent, atq; ad se deferrent. Verum profecto avaritia contemnit omne supplicium, sævisq; hominibus lucrādi amor innatus est: nullaq; omnino calamitas plus habendi cupidini comparatur. Imò uero hæc aliās, & modum habent, & metu subiugantur. Deus autem, qui damnauerat populum, omnem uiam salutis ad interitum uerterat: deniq; id quod cum pœna interdixerat Cæsar, occulte in profugos admittebatur. Et si quis transfugisset, circumspectantes ante ne quis Romanorum uideret, eos scindebant, & ex uisceribus quæstum nefarium trahebant. in paucis autem reperiēbatur, & plerosq; sola spes consumebat. Hic quidem casus multos transfugarum reduxit.

De sacrilegio circa templum & relatis ex urbe cadaueribus & fame Ca. XVI

Iohannes autem, ubi rapinæ ex populo defuere, ad sacrilegium sese conuertit: Donaria templi à Iohanne rapta multaq; donaria templi retinens, multaq; uasa diuinæ rei ministerio necessaria, crateras, & lances, & mensas, ne urceolis quidem abstinuit, quos Augustus eiusq; uxor miserat. Romanorum quidem imperatores honorauerunt semper templum atq; ornauerunt: tunc autem Iudæus etiam alienigenarum dona distrahebat. ad socios autem dicebat, sine metu diuinis abuti debere, qui pro deo, qui pro templo militarent, & ex ipso ali. Proptereaq; sacrum uinum, & oleum, quod sacerdotes sacrificijs reseruabant, tutum erat effudisse. nanq; in templo & multitudini distribuit, & illi sine horrore ungebantur & potabāt. Non equidem recusabo dicere, quæ dolor iubet. Puto si Romani cōtra noxios uenire tardassent, aut hiatu terræ deuorandam fuisset ciuitatē, aut diluuiο perituram, aut fulmina ac Sodomæ incendia passuram: multo enim magis impiam progeniem tulit, quàm quæ illa pertulerat. deniq; cum eorum pertinacia desperata, totus populus interiit. Et quid opus est singulatim narrare clades? Manuæus Lazari filius, transgressus ad Titum, per unam portam quæ sibi credita fuerat centum & quindecim milia & octoginta dixit elata cadauera, ex quo die castra propè ciuitatem posita sunt, ex die quartadecima mensis Aprilis, usque ad calendas Iulij. hæc autem immensa est multitudo: nec tamen ipse fuit appositus portæ, sed publicam mercedem diuidens, mortuos ex necessitate numerabat. cæteros enim propinqui sepeliebant. sepultura autem fuit, elatos ex oppido proijcere. Post hunc autem nobiles profugi, omnia mortuorum egenorum sexcenta milia portis eiec̃ta nunciabant: aliorum uero numerum minime posse comprehendī: cum autem pauperibus efferendis non sufficerent, congesta in maximis ædibus cadauera esse inclusa. & frumenti quidem modium uenisse talento. post autem ubi muro circumdata ciuitate, ne herbas quidem legere iam liceret, ad hoc necessitatis quosdam fuisse cōpulsos, ut cloacas rimarentur, boum̃q; ueterem fimum alimentum haberent. stercusq; collectum, quod ne uisui quidē tolerabile fuerat, ci- Stercore bouū uesci coacti bus erat. Hæc Romani quidem audientes miserati sunt: seditiosos autem ne uidentes quidem pœnitebat, sed patiebantur usq; ad ea progredi. fatum enim eos reddiderat cæcos, quod iam & ipsis imminebat & ciuitati.

Qq Flauij

FLAVII IOSEPHI DE BELLO

IVDAICO LIBER SEPTIMVS

De suffossione murorum, succensione aggerum & Sabino oppugnante murū Ca. 1

Lades quidem Hierosolymorum in peius quotidie procedebant, cum & seditiosi magis accenderentur aduersis inclusi, postquam populum fames ipsosq; iam possederat. Quin & multitudo congestorum in ciuitate cadauerum, & uisu horrenda erat, odoremq; pestiferum emittebat, cum excursus etiam pugnantium moraretur. Nam ueluti per aciem ruerent, plurima caede excitata, conculare mortuos cogebantur: & qui super eos pedem ponerent, neq; miserabantur, neq; horrebant: nec saltem sibi augurio fore putabant contumeliam mortuorum. Gentili autem caede polluti, dexteras ad externum bellum praeparabant, tanquam exprobrantes deo (ut mihi uidetur) supplicij sui tarditatem. non enim spe uictoriae maior pars eorum, sed desperatione salutis ferocius ferebatur. Romani autem quamuis plurimum in aggreganda materia laborarent, tamen intra uiginti & unum dies aggeres erexerunt, attonsis omnibus ad nonaginta usq; stadia circa oppidum lucis. Erat autem miserabilis terrae facies. nam quae antea arboribus & paradisis ornata fuerat, ea tunc deserta praecisis undiq; arboribus cernebatur: nec ullus qui pridem Iudaeam uiderat alienigena & suburbana pulcherrima ciuitatis, cum eius solitudinem tunc uideret, continere lachrymas poterat, uel non gemere mutationem quantum pristinis derogasset. Omnia namq; insignia pulchritudinis, bellum deleuerat: nec si quis subito aduenisset, qui locum prius scierat, eum cognosceret, sed praesens quaereret ciuitatem. Romanis autem ac Iudaeis, finitum opus aggerum, par faciebat timoris initium. namq; hi, nisi eos quoq; exurerent, captum iri ciuitatem putabant: Romani autem, fortasse nec uoluntatem sibi fore illis incensis alios parare. nam & materiae defecerant: & labori quidem corpora militum, crebris uero offensionibus animi cesserant. Verum ciuitatis cladibus tristius Romani quam ciues in ea degentes afficiebantur. ad mala enim quae hinc accidebant, etiam pugnatoribus nihilo segnioribus utebantur. Sed eorum spes frangebatur, cum aggeres insidijs, machinae soliditate muri, manus uero conflictus audacia repugnantium superaretur: & praecipue, quod cum seditione fameq; ac bello totq; malis praestantiores Iudaeorum animos inuenirent, uirorum quidem inexpu gnabiles esse impetus arbitrabantur, inuictam uero animorum magnitudinem quae calamitatibus aleretur. nam quis eos in rebus secundis sustineat, qui malis ad uirtutem incitarentur? Illi quidem propterea cautius custodias praeparabant. Ioannis autem factio apud Antoniam, simul & quae futura timebantur, si disiceretur murus cauebat, & antequam arietes admouerentur operibus instabat: nisi quia conatus eorum irritus fieret. Aggressi enim cum facibus aggerem, spe decepti remeauerunt. Nam primum ne concordare quidem eorum uidebatur consilium, paulatim & per interualla, & constanter, non sine metu proficientium, neq; Iudaeorum more, ut breuiter dicam, deerant enim quae propria gentis essent, audacia, cursus, & omnium simul impetus: & ut non sine offensione recederent. Languidiores uero progressi quam solebant, etiam Romanos solito promptiores offendere: qui corporibus quidem atq; armis ita undiq; aggeres sepsere

sepfere, ut nusquam igni aditum relinquerent: animum uero ita confirmauerunt, ne quis loco anteq̃ occumberet moueretur. nam præter omniũ rerum desperationem si etiam illud opus esset exultum, acerbissimus pudor milites occupauerat, si aut caliditati uirtus cederet, aut arma temeritati, aut peritia multitudini, aut Iudæis Romani. Simul autem missilia pro illis faciebāt in prosilientes delata: & qui cecidisset, posteriores impediēbat, ac periculum antecedentis molliores eos efficiebat. Qui uero intra teli iactum uenire properassent, alij disciplina hostiũ & densitate perterriti, alij confixi hastis retrocedebant: & ad extremũ alius alium timiditatis arguens, re infecta reuertebantur. Calendis autem Iulij tentata fuerat expugnatio. Iudæis autē inde digressis, Romani machinas admouere: quibus ab Antonia saxis atq; igni ferroq; peterentur, & quodcunq; hostibus telum necessitas attulisset. nam licet multũ moribus Iudæi confiderent, machinasq; contemnerent, tamen eas applicare prohibebant Romanos. Illi aut Iudæis studium esse rati, ne murorum infirmitate Antonia læderetur: & fragilibus eam fundamentis suspicantes, contra certabant. Nec tamen quod feriebatur, ictibus obediebat: sed ipsi quidē crebris in se missilibus iactis, cum nullis periculis desuper uenientibus lassarentur, arietum opus urgebant. cum uero inferiores essent, ac lapidibus frangerentur, alij scutis super corpora concameratis, fundamenta manibus & uectibus suffodiebant. Itaq; saxis quatuor obstinato labore concussis, quietē utriq; nox attulit: & in ea murus arietibus labefactatus, ex qua parte prioribus Ioannes aggeribus insidiando murum suffoderat, subsidente cuniculo repente labitur. Verũ præter spem utrorumq; animi affecti sunt. Nam Iudæi quidem quibus mœrorem esse oportebat, quod ruina præter spem acciderat, & aduersum eam præcauti non fuerant, tanquam maneret Antonia cōfidebant. Romanorum autem inopinatam lætitiā ex celeri subuersione natā, conspectus alius murus, quem intrinsecus Ioannes ædificauerat, cito restinxit. Veruntamen priore facilior oppugnatio uidebatur. Tunc enim & ascensum per ruinas promptiorem, & Antonia esse infirmiorē murum qui recens erat, citoq; destrui posset arbitrabantur. Nemo tamen eum audebat ascendere: quod ei qui primus id tentauisset, certissimum esset exitium. Titus uero spe atq; oratione putans alacritatem pugnantium excitari, & adhortatione atq; promissis sæpe quidem periculorũ nasci obliuia, interdum autem mortem solere contemni, in unum congregatos fortissimos experiebatur, dicens: Commilitones, hortari quidem ad ea quæ periculum nō afferunt, aperte & ipsis qui rogantur, & qui eos rogant, ignauia reprehensionem parit, exhortatione aut opus est in solis rebus ambiguis: quippe illa per se quenq; gerere dignum est. Itaq; difficilem uobis in murum esse ascensum ipse profiteor: quod aut uel maxime oporteat gloriæ cupidos pugnare cū difficillimis rebus, pulchrumq; sit cum laude mori, nec erit infructuosum si qui primi fortiter fecerint, prosequar. Primum quidem uos illud hortetur, quod nonnullos fortasse deterreat, Iudæorum patiens animus, & in aduersis rebus dura constantia. Romanos em̃ eosq; milites, quibus in pace bella discere, in bello aut uincere consuetum est, à Iudæis manu uel animo superari turpissimum est: idq; in fine uictoriæ, cum etiam dei nitamur auxilio. namq; offensiones nostræ, Iudaicæ desperationes sunt. Illorum aut clades, fauore dei uestrisq; uirtutibus crescūt. Etenim seditio, fames, obsidio, murorumq; sine machinis casus, quid sit aliud q̃ in illos ira dei, nostrumq; adiumentum. Igitur non solum de terrioribus inferiores uideri, sed etiam diuinum præsidium prodere, uobis non con-

Tentata expugnatio

Casus muri

Oratio Titus ad milites

uenit. Quo pacto autem non turpe uideatur, Iudæos quidem quibus non magni pudoris est uinci, qui seruire didicerint, quo minus in posterū id patiantur, mortem contemnere atq; in nos medios frequenter excurrere, non uictoriæ spe, sed ostentationis gratia: uos autē totius penē terræ marisq; uictores, quibus etiam non uincere probro habetur, ociosos sedentes, ne semel quidem in hostes aliquid audaciter expertos, famem ac fortunam cum his armis operiri: maxime cum paruo discrimine totum possitis efficere. Deniq; in Antoniā si ascenderimus, habebimus ciuitatem. Nam & si pugnandum sit aduersum intus positos, quod non arbitror, attamen capiti ac respirationi hostium insedere uictoriā nobis plenissimā repromittit. Equidem prætermissa nunc corū laude, qui in bello cecidere, & immortalitate, qui Martio furore prostrati sunt, ex morbo pacis tempore mortem aliter sentientibus improcor, quorum anima cum corpore sepultura damnatur. Quis enim uiroꝝ fortium nescit, quod animas in acie ferro corporibus absolutas, purissimum elementum æther hospitio receptas inter sidera collocat: manesq; se bonos ac propitios heroas, uidendos offerunt posteris suis. Quas uero morbus corporis tabesq; consumpserit, & si maxime probis ac piaculis purgatę sint, subterraneę tenebrę operiūt, altaq; obliuio suscipit, corporis simul & uitę ac memorię sine circumscriptas. Quod si necessario mors homini decreta est, ad hoc autē omni morbo leuius est, ferri ministeriū, cui nō uideat ignauū negare usui, quod debito redditurus sit. Et hæc quidem ueluti seruari nequeant, uel qui conati fuerint, profecutus sum. est autē salutis spes in maximis quoq; periculis, qui uirilem animum gerunt. Primum enim quod decidit parat incessui: deinde totū quod ædificatū est, facillime dissolui potest. Vosq; plures hoc opus aggredientes, alius alij pro adhortatione fietis atq; subsidio: uestraq; obstinatio breui animos hostium frāget: ac fortasse nobis, si eam tantū cœperimus, incruenta res efficietur. Etenim ascendentes quidem nos prohibere scilicet conabuntur. si uero clam, uel etiam per uim aliquid egerimus semel, quamuis paucos nō sustinebunt. Me autē profecto pudeat, nisi qui primus hoc fecerit, inuidendum remunerationibus fecero: & qui uixerit quidē nunc equalibus præsit: beatissima uero præmia sequantur occisos. Talia dicente Tīto, cætera quidē multitudo petuli magnitudinem timuit: eorum uero unus, qui in cohortibus militarent, Sabinus nomine, genere Syrus, uir & manu simul & animo fortis apparuit: licet si quis eum ante uidisset, quantū ex habitu corporis, ne specie quidem militē esse credidisset. erat enim colore nigro, exilis habitudine: sed anima quædā heroica in macro corpore, atq; angustiore uiribus suis habitabat. Cum primus itaq; surrexisset: dedo me, inquit, tibi alacri animo Cæsar, & ante omnes in murum ascendo: atq; opto quidem, ut uires ac uoluntatē meā sequatur fortuna tua. quod si cœpto casus inuiderit, scito me non præter spem, quod res aliter cesserit, sed quod sic decreuerim, pro te moriturū. His dictis, & scutū læua manu capiti prætendens, strictoq; dextera gladio, citcā horam diei sextam murum petebat. sequebātur autē ex alijs, qui soli eius uirtutis æmuli esse cupiebant, undecim uiri. Multo autem omnes antecedebat diuino quodam impetu excitatus, cum de muro custodes iaculis & sagittis undiq; infinitis appeterent, atq; ingentia saxa deuoluerent, quæ nonnullos de undecim deiecerūt. Sabinus autē mililibus occurrens, licet obrueretur sagittis, non tamen ante impetū cohibuit, q̃ summa muri prehenderet, hostesq; in fugā uerteret. uiribus enim eius atq; animi pertinacia territi, pluresq; ascendisse rati, non steterunt. Qua in re fortunam quis, ueluti uirtutibus

Sabinus murum
conscendit

uirtutibus inuideat, semperq; præclaris facinoribus officiat non inculauerit: Siqui-
dem hic uir neq; ab incepto errauit, & offensione lapidis cū maximo crepitu pronus
decidit. Vnde factū est, ut Iudæi reuersi, ubi solum & iacentē uidere, ex omni eum *Sabinus ster-*
parte iaculis peterent. Ille uero genibus nixus, & scuto protectus, primo quidē ulci- *nitur*
scebatur hostes, multosq; ad se appropinquantēs sauciauit: uulnerū aut multitudi-
ne remisit dexteram: & ad extremū priusq; redderet animā sagittis est obratus, uir
dignus p fortitudine qui meliori fortuna uteretur, p mēsurā uero cœpti facinoris ce-
cidit. Cæteri aut tres penē iā summa tenentes, obtriti lapidibus perierūt, & octo sau-
ciati detracti, & in castra relati sunt. Hæc quidem tertia die mensis Iulij gesta sunt.

Romani Antoniam inuadunt, & à Iudæis repelluntur

Cap. 11

BIduo autem post, uiginti de numero excubantium per aggeres militum cōgre-
gati, signiferum ordinis sui, & duos quosdā ex ala equitum, & tubicinē unum
ad se uocant: nonaq; noctis hora per ruinas ad Antoniam otiose procedunt. occisis
autem primis custodibus somno oppressis, murum obtinent, ac buccina signū da-
ri præcipiunt: quo cæteri quidem uigiles subito exuscitantur, & fugiunt priusquam
multitudinem quæ murum ascenderat, cernerent. nam & timor illis, & tuba imagi-
nem quandam, ut magnum hostium numerum ascendisse crederent, ostendit. Cæ-
sar autem signo audito, propere armat exercitum: & cum ducibus primis lectorum
caterua comitatus, ascendit. Cum autem Iudæi ad templum interius confugissent,
ipsi quoq; per cuniculum irruerunt, quem Ioannes aduersum Romanorum agge-
res aperuerat. Dispositiq; amborum agminum seditiosi, tam Ioannis quàm Simo-
nis, arcebant eos summa ui atq; alacritate repugnandi. siquidem excidij finem pu-
tabant, locum sanctum penetrasse Romanos, quod & his uictoriæ principiū fuit.
Ad ipsum autem adytum ualidissima pugna committitur: his quidem templum
ui occupare certantibus, Iudæis uero Antoniam uersus eos repellentibus. Et sagittæ
quidē ac hastæ utriusq; inutiles erant, strictis autem ensibus dimicabant. Neq; con-
flictu discerni poterat, ex qua parte quisq; pugnaret, permixtis uiris & propter an-
gustias permutatis, cum & uocis intellectū magnitudo confunderet, multaq; mors
esset utrinq;, armaq; simul & cadauera iacentium conculcata frangerent prælian-
tes. Semper autem, si bellum fluctuans grauasset alteram partem, potiorum exhor-
tatio & inferiorum conquestio nascebatur. Neq; aut fugæ aut persecutioni locus e-
rat: sed propinquæ mutationes cōfligentium, & inclinationes permixtæ fiebant ex-
ercitus. Qui uero inter primos stetissent, aut occidendi aut moriēdi necessitatem ha-
beant, quod refugere non dabatur. nam & posteriores utriusq; partis, suos in fron-
tem urgebant, nullumq; inter dimicantes bello uacuū interuallū reliquerant. Cum
autem Iudæorum animi Romanorū peritiam uincerent, iamq; omnino tota acies
pelleretur (à nona enim hora noctis ad septimam usq; diei pugnabant) hi quidem
simul omnes excidij periculum pro nutrimento uirtutis habebāt: Romani uero ex-
ercitus parti (nondum enim ascenderant legiones, illisq; spes pugnantium niteba-
tur) satis esse uisum est in præsentia, Antoniam obtinere.

De Iuliano Romano milite insigni fortitudine

Cap. 111

Iulianus uero quidam centurio ex Bithynia non ignobilis, quem in illo bello & *Fortitudo*
larmorum peritia & uiribus corporis & animi spiritu omnium fortissimum ipse *Iuliani*
cognoui, ubi Romanos iam cedere & male repugnare conspexit (propter Titum
autem apud Antoniam stabat) subito profiliit, iamq; Iudæos uincētes solus ad in-

Qq 3 teriorem

Casus Iuliani

teriore[m] usq[ue] templi angulum persecutus est. Fugiebat autem uniuersa multitudo, neq[ue] uim eius neq[ue] audaciam hominis esse opinantes. At ille per medios ruēs, quos alios aliò dissecerat, ipsos quos occupasset interficiebat: eaq[ue] facie nihil Cæsari admirabilius, aut alijs horribilius uisum est. Verum & ipsum profecto fata persequerentur, quæ ab homine uitari non possunt. Calceos namq[ue] habēs, creberrimis atq[ue] acutis clauis, ut cæteri solēt milites, fixos, dum strato saxeis crustis solo curreret, labitur: magnoq[ue] cum armorum sono deiectus, in tergum fugientes reduxit. Et Romanorum quidem clamor ex Antonia sublatus est, salutis eius metuentiū: Iudæi uero multis simul gladijs & hastis undiq[ue] feriebant. Ille autē multam quidem ferri uim scuto excipiebat: sæpe autem conatus erigere se, percutientium multitudine reuolutus est, & iacens tamen gladio multos perculit. nec enim cito peremptus est, quando galea & thorace omnia membra neci opportuna septus erat. namq[ue] diu ceruicem contraxerat, donec concisis alijs eius membris remisit uires, cum ei nemo auderet succurrere. Nimius autem dolor Cæsarem tenuit, ubi tantæ fortitudinis uirum in conspectu tantæ multitudinis uidit occidi: & quod locus se quidem intercludebat auxilium ferre cupientem: alios autem, ne possent, metus impediēbat. Iulianus igitur diu cum morte luctatus, cum non paucos interfectoru[m] suorum saucios reliquisset, ægre peremptus est: magna sui gloria, non apud Romanos tantum & Cæsare[m], uerum apud hostes quoq[ue] relicta. Iudæi uero etiam mortui raptu corpore, Romanos in fugam uersos, in Antoniam concludere. Fortiter autem in eo prælio decertauere, Alexas quidē & Gyphtheus, ex agmine Ioānis: ex parte uero Simonis, Malachias, & Mer-tonis filius Iudas, & Sosæ filius Iacobus, dux Idumæoru[m]: Zelotæ uero fratres duo filij Iairi Simon & Iudas.

Portes Iudeorum

Iosephi oratio pro deditiōe Iudæorum & profugium eorum

Cap. IIII

*Fundamenta Antonie diruuntur**Iosephus rursus hortatur deditionem*

Titus autem militibus suis imperat Antoniæ fundamenta diruere, faciliemq[ue] ascensum cuncto exercitui præparare. Ipse uero Iosepho ad se uocato (namq[ue] audierat eo die qui erat mensis Iulij septimus decimus, diuinā obseruatiā quæ entelechismos uocatur uirorum penuria defuisse, eaq[ue] re populū nimis dolere) iterum dici Ioanni præcepit quæ ante mandauerat: quod etiam si quis eum pugnandi sauius amor teneret, cum qua placeret ei multitudine, ad bellum progredi liceret: dum modo non unā secum & ciuitas interiret simul & templum: sanctum tamen locum uiolare desineret, neue in deum nefas admitteret. Potestatem autem haberet si uellet, sacra intermissa celebrare per Iudæos quos ipse delegisset. Itaq[ue] Iosephus, ne soli Ioanni hæc intimarentur, sed etiam pluribus, unde exaudiri posset constitit, & mandata Cæsaris Hebraico sermone disseruit. Multū autē eos quo patriæ parceret precabatur, ignemq[ue] depellerent iam templo contiguū, deoq[ue] uota redderent cōsue-ta. His dictis populus tristitia simul & silentio tenebatur. Multis autē conuicijs tyrannus Iosepho cum execrationibus lacerato, postremo addidit, nuncq[ue] sibi excidium esse metuendum, quoniam dei ciuitas esset. Atq[ue] cum exclamatione: sanè uero, inquit Iosephus, eam puram deo conseruasti, inuiolataq[ue] sancta mansere: nec in eum cuius speras auxilium, quicq[ue] impium deliquisti: sed solennia sacra consequitur. Et si quidem tibi quisquam quotidianum auferat cibum, impium eum hostem putabis: deum uero, quem perpetua religione priuaueris, belli auxilio speras futurū? Et Romanis peccata imputas: qui nostras leges etiam nunc tuentur: & quæ ipse intercidisti sacra, deo reddi compellunt. Quis nō inopinatæ mutationis causam gemat, ac defleat

at defleat ciuitatem: cum alieni quidem, hostesq; impietatem tuam corrigant: tu uero Iudæus, & inter leges educatus, illis quoq; in has sæuior inueniaris. Atqui Ioannes etiam pœnitere malorum, non est turpe in rebus extremis: bonumq; tibi exemplum patriam seruare cupienti propositum est, Iechonias rex Iudæorum: qui quondam Babylonis bellum sibi inferentibus, sponte ciuitate priusquam caperetur excessit, & cum cognatione sua uoluntariam captiuitatem sustinuit, ne hæc sancta hostibus proderet, deiq; domum uideret exuri. ob hoc sacra Iudæorum commemoratione laudatur: eumq; memoria transmissa per secula semper noua immortalem posteris tradit. Bonum o Ioannes exemplar, & si periculum præsto sit: ego autē ueniam quoq; tibi à Romanis spondeo, dum memineris, quod gentilis moneam, & Iudæis ista promittam, spectariq; oporteat, qui sit autor, & unde consilium: absit enim unquam me ita captiuum uiuere, ut genus aut leges patrias obliuiscar. Rursum indignaris & clamas, mihiq; maledicis. Etiam acerbiora mercor, qui hæc aduersus fata suadeo, deiq; sententia condemnatos seruare contendo. Quis ignorat scripta ueterum prophetarum, & responsum impendens miserrimæ ciuitati? Iam tunc enim eius excidium prædixere, cum quis homicidium gentile cœpisset. Vestrorum autem cadauerum non ciuitas tantum, sed etiam templum omne repletum est. Deus planè, deus ipse cum Romanis ignem sibi lustrationis infert, totq; scelerum plenam exurit ciuitatem. Hæc Iosepho cum fletu & lachrymis prosequente, uox eius singultibus interrupta est. Et Romani quidem miserati dolorem, admirati sunt. Ioannes autem eiusq; socij magis contra Romanos iritabantur, illum quoq; capere cupientes. Nobilium tamen plurimos commouit eius oratio. & nonnulli quidem seditiosorum custodias formidantes, locis suis manebant, iam dudum certi de suo pariter & ciuitatis exitio. fuerunt autem, qui capto discessionis tempore, ad Romanos confugere: in quibus erant pontifices Iosephus & Iesus. Filij uero pontificum, tres quidem Ismaelis, cui apud Cyrenem fuerat caput abscisum, & Matthiæ quatuor: alterius uero Matthiæ unus, qui post interitum patris aufugerat, q; Simon Gioræ cum tribus filijs, ut supra dictum est, interemit. Multi autem nobiles cum pontificibus defecere: eosq; imperator cum per alia humane suscepit, tum sciens in alienigenis moribus illis uersari molestum esse, in Gophnam dimisit, ut ibi manerent interim, multas etiam pollicitus possessiones cuiq; peracto bello se redditurum. Illi quidem in destinatum municipium læti cum omni cautione discedunt. his aut in ciuitate non uisis, rumor seditiosis iterum diffamatus est, quod Romani transfugas occidissent, ut hoc metu uidelicet à fuga reliquos deterreret. Et paulisper quidē hæc caliditas eorum sicut antea ualuit, timor aut profugere cupientes inhibuit. Rursus aut postquā eos Titus reuocatos à Gophna cum Iosepho murum circumire, & populo conspici iussit, multi ad Romanos fugiebant. In unum uero congregati, & ante Romanos stantes, cum lachrymis atq; ululatu seditiosos rogabant, primo quidem ut in ciuitatem Romanos susciperent, patriamq; seruarēt. si hoc displiceret, saltem de fano exirent, templumq; sibi liberarent. nec enim ausuros sine maxima necessitate Romanos ignem sanctis immittere. His illi magis aduersabantur, multaque in transfugas uociferati conuicia, supra sacras portas iacula & balistas & saxorum disposuere tormenta, ut omne quidem circum fanum spatium multitudine mortuorum sepulchro, templum uero ipsum castello simile uideretur. In loca uero sancta & inaccessa, cū armis adhuc & manibus gentili cæde calentibus insiliebāt: & ad

*Multi Iudeorū
profugiu
ad Romanos.*

hanc processere legis iniuriam, ut quam Iudæos indignationem oporteret exercere si hæc Romani admitterent: ea tunc in Iudæos propria sacra temerantes, uterentur Romani milites. Nemo sanè fuit eorum, qui non cum honore templum aspiceret, atq; adoraret: latronesq; optaret, antequam intolerandum malum cōtingeret, pœnitere. Titus autem dolens uicem eorum, iterum Ioānem eiusq; socios increpabat, dicens: Nonne uos o sceleratissimi, cancello sanctum locum protexistis? Nonne litteris Græcis ac nostris incisas tabulas constitulistis, quibus ne septa cuiquam transgredi liceret edicitur? Nonne eos qui transissent, quamuis Romanus quis esset, uobis necare permisimus? Quid igitur in eo etiam mortuos conculcastis o nocentissimi? Aut cur templum & externi & gentilis sanguinis confusione pollulistis? Testor ego patrios deos, & si quis unquā hunc locum ante aspexit, (nunc enim neminem credo) itemq; testor & exercitum meum, & Iudæos qui apud me sunt, & uos ipsos, quod non ego uos uiolare hæc compellam: quin & si locum acies uestra mutauerit, neq; accedet ad sancta quispiam Romanorum, neq; quicquam in eorum cotumeliam faciet. seruabo autem uobis etiam templum nolentibus.

De iterata pugna extructis aggeribus, & excursionibus Iudæorum Cap. v

*Iterum Ro. in
uadūt hostem*

*Titus specta-
tor pugne*

HAec Iosepho internunciante principis dicta, latrones ac tyranni existimantes non beneuolentia, sed timiditate hos sermones fieri, in superbiam tollebantur. Titus autē, qui neq; seipsos miserari eos, neq; templo parcere perspiciebat, rursus bellum gerere decreuit inuitus. Sed uniuersum quidem his militē, quod locus eum non caperet, inferre non poterat. Tricenis autē de singulis centurijs uiris fortissimis lectis, etiā chiliarchis singulis millenos attribuit: hisq; duce præposito Cereali, hora noctis nona iubet in custodias impetum fieri. Cum autē ipse quoq; in armis esset, unaq; descendere statuisset, amici eum propter periculi magnitudinem ducumq; dicta continuerunt. plus enim operis eum in Antonia præsentē militum certamini facturum esse dixerunt, quā si periculum subisset: omnes enim fore sub oculis imperatoris optimos bellatores. His dictis paruit. Deinde ob hoc solum se manere locutus ad milites, ut de eorum uirtute iudicaret: ne aut fortis quisquam indonatus abiret, aut contra impunitus ignauus lateret, sed omnium spectator ac testis fieret ipse, qui & ulciscendi & remunerandi esset dominus: illos quidem ad aciem hora, qua supra memoratum est, dimisit. progressus autem ad speculam in Antonia quid fieret expectabat. Verum hi qui missi fuerant, non ita, ut sperabant, somno oppressos inuenere custodes: sed coortis cum clamore, confestim manus conseruere, excubitorum autem tumultu exciti cæteri cateruatim excurrere. Itaque primorum quidem impetum excipiebant Romani: qui autem illos sequerentur, in agmen proprium incidebant, multisq; suorum uelut hostibus utebantur. uocis namq; agnitionem confusus partium clamor, oculorum autem singulis nox ademerat: cum præterea quosdam furor cæcos, alios iracundia, alios timor efficeret: idcirco obuium quenq; sine discretionē feriebant. Romanis quidem scutorum coniunctione septis, & per globos prosilientibus, ignoratio minus nocebat: signi enim sui quisq; meminerat. Iudæi uero disiecti, tam impetus, quā recessus temere facientes, sæpe imaginem inter se hostium alijs alijs demonstrabant: cum reuertentem suum quisq; per tenebras, quasi Romanum aggredientē exciperet. Deniq; plures à suis quā ab hostibus sauciati sunt, donec orto die, uisu iam pugna discerneretur: & in acie stantes ordine, sagittis atq; telis uterentur. Neutri uero cedebant, neque labore

labore fatigabantur. Sed Romani quidem & sigillatim, & multi simul in conspectu imperatoris de uirtute certabant: illumq; diem sibi quisq; promotionis initium fore putabat, si fortiter dimicasset. Iudæis autem & propriū cuiusq; periculū, & quod templo metuerent, ministrabat audaciam: quod tyrannus stans hos rogaret, alios uerberaret, & ad pugnandum interminationibus incitaret. Cominus autē plerunq; pugnatum est, sed cito & breui momento prælia mutabātur. neutra enim pars prolixum fugæ spatium uel persecutionis habebat. Pro suorum autem euentu ex Antonia tumultus erat, & confidere superantibus, & stare si fugerent, acclamantium: eratq; ueluti quoddam belli theatrum, nec enim uel Titum uel alios, qui unā erant quicquam eorum quæ in pugna gerebantur latebat. Postremo nona hora noctis recepto prælio, quinta diei dissoluti sunt, cum neutri eo loco unde pugnam iniere certa fuga cessissent, uerum mediam in ancipiti prælio uictoriam reliquissent. Romanorum quidē plurimi nobiliter decertarunt: Iudæorū uero partis quidem Simonis, Iudas Mertonis filius, & Simon Iosæ: Idumæiq; Iacobus, & Simon, hic Cathlæ filius, Iacobus autem Sosæ: de Ioānis autem socijs Gypthæus & Alexas: & de Zelotjs, Simon filius Iairi. At Romanorum reliqua manus, die septimo subuersis Antoniaæ fundamentis, latam uiam usq; ad templum fecit. admotæq; muro legiones, mox aggeres inchoabant: unum contra interioris templi angulum, qui ad septentrionem orientemq; spectabat: alterum contra exedram, ad Aquilonis partem inter duas portas ædificatam, aliorum duorum unum contra porticum occidentalem templi exterioris, alterum contra septentrionalem. Magno tamen opus cum labore ac miserjs proficiebat, cum materias à centesimo usq; stadio deportarent. Interdum autem insidijs lædebantur, cum ipsi quidem uincendi facultate minime cauerent, Iudæis uero propter desperationem salutis audacioribus uterentur. Nonnulli enim equitum, quotiens ad ligna siue fœnum colligendum exissent, interea dum id facerent, equos suos frenis exutos pasci sinebant: quos Iudæi per cuneos erumpentes rapiebant. Itaq; cum id crebro fieret, Cæsar existimans, quod erat uerum, negligentia suorum magis quàm Iudæorū uirtute rapinas contingere, tristi animaduersione cæteros ad equorum custodiā reuocare statuit: unoq; milite qui equum perdiderat morte damnato, eo metu equos suos cæteris conseruauit. Nunquam enim eos posthac in pascua dimittebant, sed tanquam natura his connexi ad necessitatem egrediebantur. Illi quidem templum oppugnabant, aggeresq; erigebant. Altera uero die post eorum ascensum, multi seditiosorum, quos rapinæ defecerant & fames urgebat, congregati, in præsidia Romanorum, quæ Elæon montem uersus collocata erant, circa undecimam diei horam impetum faciunt. sperabant enim primo quidem inopinatos, deinde curadi corporis causa quiescentes, facile decipi posse. Verum cognito illorum conatu, Romani de proprijs custodijs celeriter collecti obstabant eis, murum transcendere ac perrumpere uiolenter ambitū conatis. Conflato autem uehementi prælio, & alia multa ab utraq; parte fortiter gesta sunt: cum Romani præter fortitudinem etiam bellandi peritia, Iudæi uero immoderato impetu & effrenatis animis uterentur. dux autem his pudor erat, illis necessitas. nam & amittere Iudæos, ueluti laqueis irretitos, Romanis turpissimum uidebatur: & illi unam spem salutis, si murum ui perrumpere possent, habebant. & quidam ex ala equitum, Pedanius nomine, Iudæis in fugam uersis, atq; in uallem coactis equo in aduersum montē à latere incitato præteruectus, rapit unum ex hostibus fugam petentem

Ancept
pugnaAggeres
extructi

Pedanius

petentem, iuuenem & grauem corpore, & armis undiq; septum, talo comprehensum. tantū se inclinauit equo currente, tantamq; dexteræ uim itemq; cæteri corporis, & equestris peritiæ demonstrauit. Iste quidem tanquam munus aliquod rapuisset, captiuum ferens, ad Cæsarem uenit. Titus autem uires eius qui ceperat admiratus, & captiuo, quia murum aggredi tentauerat supplicio tradito ipse templi oppugnationē curabat, utq; aggeres mature fierent perurgebat. Inter quæ Iudæi aduersis prælijs male tractati, tumescēte paulatim bello & in templi serpente perniciem, sicut in putrefacto corpore assolet, membra peste occupata, præuenientes ne ulterius procederet, abscindebant. Porticus enim parte, quæ ab Aquilone in orientem pertinens Antoniæ iungebatur, incensa; deinde ad uiginti ferè cubitos abrupte, immisso sanctis incendio manibus suis. Biduo autem post, prædicti mensis uicesimo & quarto die, Romani porticum inflāmauere: & usq; ad quartumdecimū cubitum igne progresso, Iudæi similiter culmen abijciunt: neq; omnino recedentes ab operibus, & Antoniæ cōtinentia dirimentes, cum liceret eis ac deberent incendium prohibere. Itaque immisso igne, cursus eius otiose pro sua utilitate metiebantur. Circa templum autem nunquam prælia cessauere: sed frequens erat paulatim contra se excurrentium pugna. Iisdem autem diebus, quidam ex Iudæis, uir & corpore breuis, & uultu despicabilis, tamq; genere quàm rebus alijs uilissimus, Ionathas nomine, progressus ad Ioannis pontificis monumentum, cum alia multa superbe ad Romanos prolocutus est, tum quem fortissimū haberent ad singulare præliū prouocauit. At qui contra steterē, multi quidem dedignabantur: erant aut̃ inter eos (ut assolet) etiam qui timerent: quosdam uero non inconsulta mouebat ratio, cum mortis cupido non debere configere. nam qui de salute desperassent, eos neq; cautos impetus habere neq; deum uereri: & cum his in discrimen uenire, quos neq; uincere magnum sit, & uinci cum dehonestamento periculosum, non fortitudinis sed ferocitatis uideri. Cum autem diu nemo procederet, multaq; Iudæus eorum timidi tati illuderet, homo arrogans & superbus, Romanus ex ala equitum nomine Pudens, insolentiam eius exosus, fortasse autem etiam corporis breuitate sublatus, inconsulte prosiliit: & cæteris commissa cum eo pugna risum præbuit, à fortuna proditus. Lapsus enim Ionathas interfecit: deinde pede supra mortuum posito, læua scutum, dextraq; cruentum gladium coruscabat: armisq; cum fremitu cōcussis exercitui & iacenti insultans, spectantes Romanos increpabat: donec eum tripudiantem & uana iactantem, Priscus centurio sagitta transfixit: eoq; facto, & Iudæorum & Romanorum clamor uariis excitatus est. Ille autem dolore in uertiginem tortus, supra corpus hostis incubuit: belliq; felicitatem ratione carentem quàm uelox ultio sequeretur ostendit.

Pudens cadit

Romani flammis pereunt dolo Iudaico, & de Artorio quodam

Cap. VI

Seditiosi uero templum tenentes aperte quidem & quotidie militibus in aggeribus positis repugnabant. Vicesimo autem septimo die prædicti mensis, huiusmodi dolum excogitant. Occidentalis porticus spatium, quod inter culmen & trabes erat uacuum, syluis aridis, itemque sulfure ac bitumine repleuere. deinde uelut oppressi cedebant. Quare multi quidē temerarij fugientibus instabant, & in porticum ascendere positis scalis nitabantur. qui uero prudentiores erant, nullam fugæ causam Iudæis fuisse cogitantes, locis suis manebant. Verum porticu repleta his qui ascenderant, ignem immittunt Iudæi. excitataq; undiq; subito flamma, Romanos

Romani flammis exusti

& qui

& qui extra periculū steterunt ingens stupor inuasit, & desperatio quos incendium ceperat occupauit. flammis enim cincti semetipsos retrorsum in oppidū, alij uero in hostes præcipitabant: multi spe salutis desilientes in puteos, illico debilitabantur: alios, dum conantur, præueniebat incendium: alij ferro flāmam anteuertebant. statim uero & alios fugientes ignis cōprehendebat, plurimum peruagatus. Cæsarem uero licet morientibus indignaretur, quod iniussi porticum ascenderant, misericordia tamen eorum tetigit. cumq; nemo prohibere posset incendium, hoc erat tamen solatio pcreuntibus, quia uidebant eius dolorem, pro quo ipsi animam perderent. uociferans enim & ante alios profiliens, & comites suos q̄ possent auxilium ferre obsecrans, cernebatur. eiusq; uoces & affectiones quisq;, uelut aliquam præclarissimam sepulturam, secum auferens moriebatur. Nonnulli tamen recepti in partem porticus latiore, flammarum quidem periculum euasere. obsessi autem a Iudæis, cum diu sauci restitissent, postremo uniuersi cecidere. Post omnes autem quidam iuuenis, nomine Longus, toti huic ornamēto fuit calamitati: & quamuis sigillatim digni sint memoria qui periire, omnium tamen fortissimus demonstratus est. Quem Iudæi quidem, & quia fortis erat, & quia interficere eum cupiebant, ad se descendere promissa fide hortabātur. frater uero eius Cornelius, qui ex altera parte stabat, ne gloriam suam Romanamq; militiam dehonestaret orabat: cui magis obtemperauit: sublatoq; altius gladio, ut ab utrisq; partibus cerneretur, semetipsum occidit. Eorū autē quos ignis obfederat, Artorius quidā, calliditate seruatus est. Appellato enim clara uoce Lucio quodam, commilitone & cōtubernali suo: hæredem te, inquit, relinquo totius patrimonij mei, si me exceperis. Cum autē ille prompto animo accurrisset, ipse quidem qui se in eum proiecerat, uixit: Lucius uero pondere oppressus, constrictoq; lapidibus solo allisus, cōtinuo moritur. Ea calamitas paulisper quidem Romanis tristitiam comparauit, in posterū tamen cautiore effecit, & aduersus Iudæorum insidias iuuat, quibus plerunq; loca moresq; hominū nescientes lædebantur. Exusta est uero porticus ad turrim usq; Ioannis, quam ille belli tempore quod cum Simone gerebat, supra postes qui in Xystum ducerent ædificauerat. reliquū uero Iudæi, postq; consumpti fuerant qui ascenderant, absciderūt. Postero autem die Romani quoq; porticum quæ in Borcæ parte fuit, ad orientalem usq; totam incendunt: continentem angulos eius, quæ appellatur Cedronos, super uallem ædificata: unde etiam profunda erat & horribilis eius altitudo.

De fame Iudæorum

Caput VII

Circa templum quidem ita res se habebant. Eorum uero qui per ciuitatem fame corrumpebantur, infinita multitudo moriebatur. Inenarrabiles autem clades eueniebāt. Per singulas namq; domos, sicubi aliqua uestigia cibi apparuissent, bellum illico gerebatur: & amicissimi inter se ad manus ueniebant, miseris diripientes animis uiaticum. Fides autem penuriæ nec moriētibus habebatur: sed etiā quos uiderent expirare, scrutabantur latrones: ne quem forte cibum sinu occultans quispiam, moreretur. Ipsos autē spes egestate uictus hiātes, ueluti canes rabidos decipiebat: & impingentes in ostia, tanq; ebrj ferebantur, easdemq; domos bis ac ter eodem momento desperatione inquietabāt: omniaq; dentibus necessitas subigebat: & ea colligentes quæ nullum, quamuis sordidissimum mutorum animalium, non horreret, comedere patiebantur. Deniq; nec cingulis nec calciamentis abstinuere, coriāque scutis detracta mandebant. Quinetiam foeni ueteris laceraimenta uictui habebantur.

habebantur: cuius nonnulli exiguum pondus quatuor atticis uenundabāt. Et quid opus est famis improbitatē ex rebus anima carentibus demonstrare? factum enim relaturus sum, neq; apud Gręcos, neq; apud Barbaros cognitum, & dictu quidem horrendum, auditu uero incredibile. Itaq; libenter hęc calamitatem intermitterem, ne mentiri me posterī æstimarent, nisi testes multos haberem: & fortasse frigidam patrię referrem gratiam, parcius ea differens, quorum fata perpeffa est.

De muliere quę per famem filium coxerat

Cap.

V III

Mulier quędam ex numero trans Iordanem habitantium incolarum, Maria nomine, Eleazari filia de uico Vetezobra, quod significat domus hyssopi, genere ac diuitijs nobilis, cum alia multitudine fugiens in Hierosolymam recepta, cum cęteris obsidebatur. Huius alia quidē bona tyranni diripuerunt, quę ex transamnanis locis in oppidum comportauerat. reliquias uero conditorum, & si alimenta reperissent, irrumpentes domum eius satellites, quotidie auferebant. Grauius autem mulier indignabatur: proptereaq; sæpissime raptoribus maledicens, & imprecans, eos contra se uehementius iritabat: cum neq; iratus, neq; miserans, eam quisquam uellet interficere. Sed uictum quidem parando alijs parabat: undiq; autem adempta iam erat ei etiam reperiendi facultas, famesq; uisceribus & medullis irrepserat. plus uero quàm fames iracundia succendebat. Igitur ui animi ac necessitate impulsas, rebus aduersis contra naturam excitatur: raptocq; filio, quem lactentem habebat, miserum te, ait, infans, in bello & fame & seditione cui te seruauero? Apud Romanos etiam si uixeris seruiturus es: fames autem præuenit seruitutem: his uero seditiosi sæuiores sunt. Esto igitur mihi cibus, & seditiosis furia, & humanę uitę fabula, quę sola deest calamitatibus Iudęorum. Et hoc simul dicens, occidit filium, coctumq; medium comedit. ad opertum uero reliquum seruauit. Ecce autem aderant seditiosi, & contaminatissimi nidoris odore capti, mortem ei statim, nisi quod parasset ostenderet, minabantur. Illa uero bonam partem se reseruasse respōdens, aperit filij reliquias. Illos autē cōfestim horror cepit atq; dementia, uisuq; ipso dirigerūt. At mulier: & hic, inquit, est uere filius & facinus meū. comedite: nā & ego comedi. Nolo ut sitis aut scēmina molliores aut matre misericordiores. Quod si uos pietatē colitis, & mea sacrificia repudiatis, ego quidē comedi, reliquū eius me manebit. Post hoc illi quidē tremantes exierunt, ad hoc solū timidi, uixq; hoc cibi matri cessere. Mox autē repleta est eo scelere tota ciuitas: & unusquisq; ante oculos sibi eadem illam proponens, tanq; hoc ipse admisisset, horrebat. Ab omnibus autē quos fames urgebat, properabatur ad mortem: & beati appellabantur, qui priusquam id paterentur interisissent. Cito autem Romanis etiam nunciata est illa calamitas: eorumq; alijs non credebant, alijs miserabantur, multos autem uehementius eius gentis odium cepit. Cæsar autem super hoc deum placabat: si quidem Iudæis pacem obtulisset, eisq; liberam proposuisset omnium obliuionem quę commiserant. Illos autem pro concordia seditionem, bellum pro pace, pro satietate atq; opulentia famem optasse: & qui proprijs manibus templum, quod ipse eis seruasset, incendere cœperant, huiusmodi alimentis eos esse dignissimos. Veruntamen scelus huius nefandi uictus, ruina sese patrię operturum: neq; relicturum in orbe terrę, ut sol inspicat ciuitatem, in qua matres sic uescerentur. Ante matres autem patribus huiusmodi alimenta deberi: qui nec post eiusmodi clades arma deponerent. Simul hęc dicens, desperationem hostium reputabat, nec eos sanam mentem recepturos existimabat

mabat, qui cuncta iam pertulissent, quibus antequam ea paterentur, mutare sententiam sperabantur.

De expugnatione muri & incendio templi.

Caput IX

Octauo autem die mensis Augusti, cum duæ legiones aggeres perfecissent, ad exedram occidentalem templi exterioris admoueri arietes iussit: cum diebus antè sex, qui firmissimus erat aries, parietem sine intermissione pulsando, nihil omnino profecisset. Verum & huius & cæterorum magnitudinem structura lapidum superabat. Septentrionalis autè portæ alijs fundamēta suffodiebant: multūq; fatigati, exteriores tantum lapides euellere potuerunt, ab interioribus autem portæ sustinebantur. tamq; diu manere, donec instrumentorum & uectium conatibus desuperatis, Romani scalas porticibus applicuere. Iudæi uero præuenti, ne eas subire prohiberent, cum his congressi dimicabant. Et alios quidem retro depellentes præcipitabant, accedentes alios subsidio trucidabāt. multos de scalis egredientes, priusquam se scutis obtegerent, ferientes gladijs præueniebant, nonnullas autè scalas armatorum plenas, in latus declinantes, dericiebant. Vnde Romanorum quoq; non parua cædes sequebatur. Alijs signis ablatis pro his decertabant, rapinam eorum grauissimæ fore turpitudini ducentes. postremo tamen Iudæi & signis potiuntur: & eos qui unā ascenderant interficiunt, cæteri uero clade intereuntium perterriti descendunt. Romanorum quidem nemo non aliquo facto opere procubuit. Seditio forum autem, qui prioribus prælijs etiam tūc fortiter pugnauerūt, & præterea Eleazarus fratris Simonis tyranni filius. Titus autem cum uideret se alieno templo cum damno & nece militū parcere, ignem portis subijci iussit. Inter hæc autem ad eum profugi ueniūt, Ananus ex Ammaus, Simonis satellites crudelissimus, & Archelaus filius Magadati: idcirco sperantes ueniā, quod Iudæos uictores reliquerant. Titus autem, cum hāc eorum in Iudæos crudelitatem audiuit, utrunq; obtruncare decreuit. dicebat enim necessitate, non uoluntate uenisse: nec salute dignos esse, incensam ipsorum causā patriam deferentes. ueruntamen cohibuit iracundiam fides, eosq; dimisit: sed nō eo loco habendos, quo etiam alios credidit. Iam uero portis milites ignem admouerant, liquefactoq; argēto cito lignum flammæ absumpserant, cum subito auctæ proximas inde porticus corripuerunt. Iudæis uero ignem circum se uidentibus, corpora simul animæq; ceciderunt: & stupore attoniti, adiuuare quidem uel extinguere nemo conatus est: stantes uero aspiciebant, nec tamen his quæ absumerentur dolentes, saltem ut quod reliquum esset saluum haberent, animum colligebant. Illo quidem die, & quæ secuta est nocte, crescebat incendium: paulatim enim nec simul undiq; inflammari porticus potuerunt, postero autem die Titus parte militum iussa incendium restinguere, perq; proxima portis loca uiam sternere, ut facilius agminibus esset ascensus, rectores ad se conuocat: sexq; collectis qui erant proceres, Tiberio Alexandro totius militiæ præfecto, & Sexto Cereali quintæ legionis præposito, & Largio Lepido decimæ, & Tito Frigio quintæ decimæ, cū quibus erat etiam Æternius Fronto magister duarum Alexandrinarum legionum, & M. Antonius Iulianus procurator Iudææ, congregatisq; præterea chiliarchis & procuratoribus, consilium de templo proposuit. Alijs quidem uidebatur lege belli utendum esse: nunquā enim Iudæos à nouis rebus posse desinere templo manente quod omnes ubicunq; essent colligerentur. Nonnulli si templum reliquissent Iudæi, neq; armis pro eo quisquam certaret, cōseruandum esse suadebāt: si uero id pugna

R r obtinuiſſet

Scale muris
admota

Transfuga

Porticus tem
pli accensa

obtinuissent, ignibus consumendum: quoniam castellum iam uideretur esse non templum: & piaculum non ipse, uerum illi qui id fieri coegere, committerent. Tiro autem, nec si super stantes dimicarent Iudæi, pro hominibus anima carentia ulciscendum esse dicente, neque se unquam tantum opus incensurum: iam enim Romanorum fore hoc damnum, sicut ornamentum quoque fore imperii, si maneret: iam certi quid uellet, ad eius accedunt sententiam, Fronto, Alexander & Cerealis. Tunc quidem consilium dimisit: iussisque militibus requiescere, itemque ducibus ut his in procinctu ualidioribus uteretur, uiam sternere per ruinas lectis ex cohortibus imperat, ignemque restinguere. Illo quidem die Iudæos labor itemque timor ab impetu continuit. Postero autem collectis uiribus, & recepta fiducia, per orientalem portam contra templi exterioris custodes, secunda hora diei procurrunt. Illi autem primam quidem coitionem fortiter excepere: septique scutis, à fronte murum condensa acie imitantur, certum tamen erat eos non diu duraturos, quod & multitudi-
Iterum con-
sistum ne infestantium & animis uincerentur. Cæsar autem priusquam uerteretur acies (nam pugnam ex Antonia prospectabat) cum equitibus lectis uenit auxilio, impetum uero eius non sustinere Iudæi: sed primis interfectis, plerique fugam petunt: & cedentibus quidem Romanis, reuertentes instabant, cum autem illi retorsissent, iterum refugiebant: donec circa horam quintam, Iudæi ui coacti templum introire conclusi sunt. Titus autem discessit in Antoniam, decreto postridie mane cum omni exercitu aggredi, templumque oppugnare. Sed id planè dei sententia iamdudum igne damnauerat: euolutisque temporibus aderat fatalis dies, qui erat decimus mensis Augusti, quo etiam prius à rege Babyloniorum fuerat concrematum. A domesticis autem causam principiumque sumpsit incendium. Nam cum paulisper Titi discessu seditiosi quieuisent, Romanos rursus aggrediuntur, custodumque templi cum ignem exterioris fani restinguentibus pugna committitur. Hiique Iudæis in fugam uersis, usque ad templum accesserunt.

Quemadmodum templum incensum est inuito Tito.

Caput x.

Templum succenditur

Hic itaque tunc militum quidam, non expectato cuiusquam edicto, neque tantum facinus ueritus, sed diuino quodam motus impetu, à contubernali suo sustollit: & ex ardente materia raptum ignem in fenestram inserit auream, unde ad membra circum templum ædificata de septentrionali regione aditus erat. Flamma uero excitata, Iudæorum quidem calamitate dignus clamor exoritur, & ad subueniendum properabant: neque iam uitæ parcendum rati, neque uiribus temperandum, amisso eo cuius gratia cautissimi uidebantur: mature autem hoc Tito quidam nunciat. Et ille (namque casu in tabernaculo quiescebat sicut à prælio redierat) exilit: templumque curriculo petit, prohibiturus incendiū: omnesque post eum duces, & hos agmina perterrita sequebantur. Clamor autem ac tumultus erat, tanto exercitu sine ordine concitato. Cæsar autem uoce simul ac dextera pugnantibus signo dato, ignem iubebat extinguere. Sed neque uox eius audiebatur, quod aures eorum maior clamor obstrueret, nutumque dexteræ non attendebat, cum alios bellum, alios ira distraheret. Introcurrentium uero agminum impetum, non præcepta neque interminationes continebant: sed quod furor eos duceret, sequebatur. Ad ipsos autem introitus conferti, multi quidem sese inuicem conculcabant: multi uero ardentibus adhuc & fumantibus porticum incidentes ruinis, eadem que uicti patiebantur. Cum uero ad templum accessissent, edicta quædam Cæsaris non audire simulantes, præcedentem quisque ut ignem immitteret hortabatur: seditiosis autem iam subueniendi quidem spes nulla erat,
 sed

sed fuga & cædes omnia possidebat. magna uero populi multitudo inualida & inermis, ubicunq; occupati fuerant, interficiebantur. & circum aram quidem ingens mortuorum numerus congerebatur: per gradus uero templi, & sanguis multus profluebat, & eorum corpora qui supra ceciderant delabebantur. Cæsar autem ubi neq; *Cæsar ingre-* impetum insanientium militum continere poterat, & flamma dominabatur, intro *ditur templi* cum rectoribus ingressus, & sanctum templi, & quæcunq; illic erant aspexit, ea quidē *adpeta* quæ apud alienigenas erat fama meliora, iactatione uero & opinione domestica non minora. Cum autem flamma nondum ex ulla parte ad interiora penetrasset: nec membra quæ circum templum erant depasceretur, quod erat uerum, existimās adhuc illud opus posse seruari, & ipse profiluit, militesq; rogare ut ignem restingerent conabatur: & Liberalem centurionem de stipatoribus suis, fuste multatos qui non obedirent iussit arcere. Illorum autem furor bellicus impetus quidā uehementior, Iudæorumq; odia, & Cæsaris reuerentiam & prohibentis metum superabant: plerosq; autem prædæ spes incitabat, suspicantes intus omnia pecunia referta esse: quoniam fores auro factas conspicerent. Præterea quidam miles ex his qui intrauerant, cum Cæsar ad inhibendum incendium cucurrisset, ignem iam cardinibus portæ subiecerat. tumq; subito, postquā flamma intus apparuit, & duces cū Cæsare discedebant, & stantes extrā succendere nemo prohibebat. Templum quidem hoc modo inuito Tito exurit. Sed quamuis hoc multum quis deplendum putet, ut opus omnium quæ audiuius aut uidimus maxime admirabile, tam extructionis genere, quā magnitudinis, itemq; munificentiæ in singulis rebus, & gloriæ quæ de sanctis habebatur, maximum tamen ex fato capiet solatium: quod ut animalibus, ita operibus locisq; fatum sit ineluctabile. Mirabitur autē in eo etiam circumacti temporis fidem. Nam & mensem, ut dictum est, eumq; diem seruauit, quo primum à Babylonis templum erat incensum. Et à prima quidem structione templi, quam Solomon rex inchoauerat, usq; ad hoc excidium, quod euenit secūdo anno principis Vespasiani, mille centum triginta colliguntur anni, & septem menses, ac dies quindecim. A posteriore uero, quam secundo anno Cyri regis Aggæus fecerat, usq; ad excidium quod Vespasiano imperante sustinuit ciuitas, anni sexcenti triginta nouem, & dies quadraginta quinque.

De sacerdotibus, Gazophylacioq; & porticu. Caput XI.

DVm templum autem incenderetur, etiam quicquid in manus forte uenisset rapietur, & cædes erat infinita deprehenforum. Nec actæ fuit ætatis miseria, aut reuerentia castitatis: sed & pueri & senes & sacri & profani similiter interficiebantur, atq; omne genus hominum belli calamitas persequabatur, unaq; supplices cum repugnantibus necabantur: flammaq; ulterius progrediens, cum gemitu occumbentium concrepabat. Et pro altitudine quidem collis, ardentisq; operis magnitudine, totam quis ardere crederet ciuitatem. illo autem clamore nihil maius aut horribilius excogitari potest. Nam & Romanarum legionum fremitus erat, & seditiosorum ferro igniq; clausorum clamor ingens, & populi sursum deprehenso ad hostes fuga cum stupore, ac calamitatis cōquestio: in colle autem constitutis, etiam multitudo oppidi consonabat. Iam uero multi fame maridi, in mortē penē luminibus clausis, postquam ignem templi uidere, in questus interim uires clamoremq; receperunt. Resonabat autem & trans fluuiū regio, & montes circumpositi grauiorem sonitū reddebant: & tamen erant clades acerbiores tumultu. Nā collem quidem

R 1 2 in quo

*Sacerdotes in
tēpli se muris
occultantes*

in quo templum erat exuri radicitus quis putaret, ita undiq; flamma plenum: uidebatur autem sanguis igne largior esse, pluresq; interfecto-
ribus interfecti: omnisq; terra cadaueribus tegebatur, & supra corpora mortuorū gradientes milites cursum fugientium sequebantur. Latrocinialis quidem multitudo, tandem pulsus Romanis, in exterius templum, deinde in ciuitatem euadit: populi autem quod fuit reliquum, in exteriorem porticum confugerat. Sacerdotum autem nonnulli, primū ueribus itemq; sedibus suis, quæ ex plumbo factæ erāt, auulsis, in Romanos pro missilibus utebantur: deinde cum nihil proficerent, ignisq; in eos euomeretur, in parietem secedentes octo cubitis latum, ibi manebāt. Duo tamen ex nobilibus, cum ad Romanos transeundo seruari possent, aut cōmunem cum cæteris durare fortunam, semet ipsos in ignem iniecere, & cum templo concremati sunt, Meirus filius Belgæ, & Iosephus Dalæi. Romani autem, quod frustra se circum templum ædificijs parcere iudicabant, cum ipsum templum arderet, omnia simul incendunt, & quicquid ex porticibus reliquū erat, & portas: præter unam ex parte orientali, alteram ex meridiana, quamuis eas quoq; postea funditus euerterint. Quinetiam arculas, quæ gazophylacia uocātur, incēdunt, in quibus magna uis erat pecuniæ, ac plurimū uestium, aliaq; bona, & (ut breuiter dicam) omnes Iudæorum cōgestæ diuitiæ, quod opulenti-
tissimus quisq; illuc totas domos exhauserant. Venerunt autem etiam in eam quæ restabat unam porticum, extra templum quò confugerant ex populo mulierculæ itemq; pueri & promiscua multitudo, propè ad sex hominum milia. sed priusquam de his Cæsar quicquam decerneret, uel ducibus imperaret, ira flagrantem militem incendunt porticum. Hincq; contigit, ut alij cum se ex flamma præcipitarent morerentur, alios ipsa corrumperet, ex tanto autē numero nemo seruatus est. His causa interitus quidā pseudopropheta fuerat, qui eo die prædicauerat in ciuitate, quod eos in templum deus ascēdere signa salutis accepturos iuberet. Multi enim à tyrannistunc subornati prophetæ, populo denunciabant, ut expectarent dei auxilium, quo propterea minus profugerent, & eos qui supra timorem & custodiam fierent, spes retineret. Cito autem in aduersis homini persuadetur. Quod si etiam malorum instantium liberationem polliceatur qui fallit, necessario qui ea patitur, spei totus efficitur.

De prodigijs excidium Hierosolymæ præcedentibus & præsagijs. Cap. XII

DEniq; miserabilis populus, illis quidem fallacibus deumq; calūniantibus, credulus erat. Certis uero prodigijs & futuram solitudinē prænunciātibus, neq; attendebant animo, neq; credebant: sed uelut attoniti, nec aut oculos habentes, aut animas, edicta dei dissimulauere: modo cum supra ciuitatem sidus stetit simile gladio, & per annū perseuerauit cometes: modo cum ante defectionem primiq; belli motus ad diem festum Azymorum populo conueniente (octauus autem dies erat Aprilis mensis) nona hora nocturna, circum aram itemq; templum tantum lumen effulgit, ut clarissimus dies putaretur: & hoc usq; ad mediam permanfit horā: quod imperitis quidem bonū augurium esse uidebatur: sacrorū uero peritis, priusquam eueniret, statim dīiudicatum est. Eodemq; festo die etiam bos, cum ad hostiam duceretur, agnum in medio fani peperit. Oriētalī autem porta interioris templi, cum esset ænea atq; grauissima, & sub uesperam uix à uiginti uiris clauderetur, serisq; ferro uinctis obseraretur, pessulósque altos haberet in saxeum limen demissos, uno perpetuo lapide fabricatum, uisa est noctis hora sexta sponte patescere. his autem
curriculo

curriculo per custodes templi magistratui nunciatis, ascendit ille, uixq; eam potuit claudere. Verum & hoc iterum ignaris quidem signū optimum uidebatur. Deum nanq; bonorum portam sibi aperuisse dicebāt. Prudentiores uero templi tutamen sponte sua dissolutum iri cogitabant: & hostium donum esse, portas aperiri: solitudinem que illo ostento signari inter se pronuntiabant. Post dies autem festos diebus paucis, uicesimo primo die mensis Maij uisio quædam apparuit fidem excedens. Pro fabula autem fortasse quod dicturus sum haberetur, nisi qui uiderunt superessent, & clades dignæ prælagijs secutæ fuissent. Nāq; ante solis occasum uisi sunt per inane fætri currus totis regionibus, & armatæ acies tranantes nubila, & ciuitati circumfusæ. festo autem die, quam pentecosten uocant, nocte sacerdotes intimum tēplum more suo ad diuinas res celebrandas ingressi, primum quidem motum quendamq; strepitum senserunt: postea uero subitam uocem audire, quæ diceret, Migremus hinc. Quod autem his horribilius fuit, Iesus quidā, filius Anani, plebeius & rusticus, quadriennio priusq; bellū gereret, in summa ciuitatis pace atq; opulentia, cum ad festū diem uenisset, quo ategias in honorē dei cōponi in templo ab hominibus mos est, repēte exclamare cœpit: Vox ab oriente: Vox ab occidēte: Vox à quatuor uentis: Vox in Hierosolymā & templū: Vox in maritos nouos nūscq; nuptas: Vox in omnē hunc populum. Atq; hæc interdiu noctuq; clamitans omnes ciuitatis uicos circuibat. Nonnulli autem uirosum insignium, aduersum omen indigne ferentes, corripunt hominem, multisq; uerberibus afficiunt. Ille autē neq; pro se, nec ad eos qui se multabant, secretò quicquā locutus, eadem quæ prius uociferans persequeratur. Magistratus autem rati, quod erat uerum, magis diuinum esse hominis motum, ducunt eum ad Romanorum præfectum: ubi plagis usq; ad ossa laceratus, neq; supplex cuiq; fuit, neque lachrymauit: sed ut poterat inclinans maxime flebiliter uocem ad singulos ictus respondebat: Veh ueh Hierosolymis. Albino autem interroganti (is nanq; iudex erat) quis esset, uel unde ortus, aut cur ista diceret, nihil retulit. Non prius autem cessauit à luctu miseræ ciuitatis, donec eum Albinus furere iudicatum dimisit. Ille autem ad belli usq; tempus neq; adibat quenquam ciuium, neq; loqui uisus est: sed quotidie uelut orationem quandā meditatus, ueh ueh Hierosolymis, querebatur. Sed nec imprecatus est cuiquam, cum in dies singulos multaretur, nec uictum offerentibus benedicebat. Sola uero eius responsio ad omnes erat, triste prælagium. Maxime autem diebus festis uociferabatur: idq; per annos septem & quinque menses continuos faciens, neq; uoce raucior fuit, neq; delassatus est, donec obsidionis tempore ipsa re perspectis augurijs ipse quieuit. Supra murum enim circumiens iterum, ueh ueh ciuitati ac phano ac populo, uoce maxima clamitabat. Cum autem ad extremū addidisset, ueh etiam mihi, lapis tormento missus cum statim peremit, animamq; adhuc illa omnia lugentem dimisit. Hæc si quis reputet, profecto inueniet, deum quidem hominibus consulere, modisq; omnibus præmonstrare quæ sint eorum generi salutaria: ipsos autem ob dementiam suam malis uoluntarijs interire: quandoquidem & Iudæi post Antoniam captam quadratum fanum fecerant: cum in sacris libris scriptum haberēt, capiendam ciuitatem ac templum, si fanum quatuor angulis esset effectum. Sed quod maxime eos ad bellum excitauerat, responsum erat ambiguum, itidem in sacris libris inuentum, quod eo tempore quidam esset ex eorum finibus orbis terræ habiturus imperium. Id enim illi quidem quasi proprium acceperunt, multiq; sa-

*Clamor rui
fieri ac mori*

*Prælagia si
nistræ Iudæ
is intellectu*

R r ; pientes

pientes interpretatione decepti sunt. Hoc autem planè responso, Vespasiani designabatur imperium, qui apud Iudæam creatus est imperator. Sed enim homines fatum vitare non possunt, etiam si præviderint. At uero hi signorum quædam pro sua libidine interpretati sunt, alia contempserunt: donec patriæ excidio suâque perniciæ, eorum iniquitas confutata est.

De imperio Titi & sacerdotum interfectione.

Caput XIII

Romani quidem, postquam seditiosi ad ciuitatem confugere, templo itemque omnibus circum locis ardentibus, signa in fano reponere contra portam orientalem: hi quoque ibi sacrificio celebrato, maximis cum clamoribus declarabant Titum imperatorem. Usque adeo uero præda satiati sunt milites universi, ut in Syria dimidio quam pridem fuerat pretio pondus auri ueniret. Ex his autem sacerdotibus, qui in templi pariete perdurauerant, puer stitens à Romanis custodibus pacem petebat, sitimque fatebatur. Sed ubi illi tam ætatis quam necessitatis miseri, dedere ei dexteram, & ipse bibit, & quam secum attulerat lagena repleta, sursum refugiens abiit ad suos: nec eum quisquam custodum assequi ualuit, sed eius perfidiæ maledicebant. Ille autem nihil se præter placita fecisse dicebat. Dexteram enim sibi datam, non ut apud ipsos remaneret, sed ut tantum descenderet, atque ut aquam acciperet: quæ cum fecerit, in fide misisse. Astutiam quidem propter ætatem, maxime pueri, qui decepti fuerant, mirabantur. Quinta uero die sacerdotes oppressi fame descendunt, & à custodibus ad Titum perducti, ut salutem sibi concederet orabant. Ille autem ueniæ quidè tempus illis præterisse fatus, perisse uero id cuius eos gratia merito conseruasset, decere autem sacerdotes interire cum templo, duci homines ad supplicium iubet. Sed tyranni cum socijs, quoniam bello undique tenebantur, circumdatis autem nusquam erat fugæ copia, Titum ad colloquia prouocant. Ille autem pro humanitate naturali saltem oppidum seruire cupiens, & amicis præterea suadentibus (latrones enim iam moderatiores factos esse arbitrantur) in parte occidua templi exterioris consistit. Hic enim super xystum erant portæ, ac pons qui ciuitatem superiorem templo iungebat, isque tunc inter tyrannos ac Titum interueniebat. Multi autem militum utrinque densi astabant: Iudæi quidem circum Simonem ac Ioannem suspensi spe ueniæ: Romani uero ad Cæsarem spectandi studio, qualiter eos reciperet. Edicto autem dato militibus, Titus, ut & iracundiam & sagittas continerent, adhibitoque interprete, quo argumento superior ostendebatur, prior alloqui coepit. Etiamne saturati estis patriæ malis, o uiri? quibus neque uirtutis nostræ, neque infirmitatis propriæ uenit in mentem: sed inconsulto impetu ac furore perditis populum & ciuitatem simul ac templum, ipsi quoque iuste perituri: qui primum quidem, postquam uos Pompeius fortiter debellauerat, nouas res affectare non destitistis, deinde etiam bellum apertum contra Romanorum populum extulistis: utrumne multitudine freti? atqui parua manus uobis Romanus exercitus satis restitit. Auxiliatorum fide? Et quæ gens imperio nostro libera, Iudæos præ Romanis optaret? Sed uiribus corporum? Atqui scitis nobis seruire Germanos. Firmitate murorum? Et qui maior Oceano murus, atque obstaculum? quo septi Britanni, adorant arma Romanorum. Animorum obstinatione, uel astutia ducum? Atqui etiam Carthaginenses captos esse noueratis. Itaque uos contra Romanos ipsorum excitauit humanitas, qui primum uobis & terram dedimus possidendam, & gentiles imposuimus reges, deinde leges seruauimus patrias, & uiuere uos non solum discretos

De puero
quodam

Oratio Titi
ad seditiosos

discretos, sed cum alijs etiam uestra uoluntate cōcessimus: quodq; maximum est, tributum capere dei nomine, ac donaria colligere permisimus: eaq; offerentes neq; monuimus, neq; prohibuimus, ut hostes nobis efficeremini ditiores, nostraq; pecunia uos cōtra nos instrueretis. Ergo tantis bonis affecti, satietatē in eos qui hāc uobis prāstitierant, extulistis, & immitium exemplo serpentium uirus blandiētibus infudistis. Esto, Neronis negligentia contempsistis, & ueluti ruptum aliquod membrum, siue contractū aliās, male quieti in maiore uitio detecti estis, & ad spes improbas, etiam cupiditates immodicas explicastis. Venit pater meus ad patriā uestram, nō ut pōenas à uobis ob ea quę in Cestium cōmiscratis, exigeret, sed monitis emendaret. Deniq; cum deberet, si depopulandæ nationis causa uenisset, stirpē uestram petere, atq; hāc delere ciuitatem, Galilæam & circa eam loca uastare maluit, ut pōnitēdi uobis prāberet inducias. Sed hāc eius humanitas infirmitas uidebatur, nostraq; lenitate aluistis audaciā. Et Nerone mortuo, fecistis quod nequissimi solent, & ex intestinis nostris dissensionibus fidutiam prāsumpsistis: meq; ac patre meo digressis ad Ægyptum, ad struendum bellum tempus illud utile putauistis. Neq; uos puduit perturbare principes declaratos, quos etiam duces humanissimos fueratis experti. Deniq; ubi ad nos confugit imperium, & omnibus in eo quiescentibus, per legatos autem gratulantibus exteris nationibus, ecce iterum hostes Iudæis & legationes quidē à uobis trans Euphraten usq; nouarū rerum gratia missæ, murorum autem noui ambitus: seditio etiam, tyrannorumq; contentio, & bellum interstinum, quæ sola huiuscemodi nequissimos decēt. Iussus ergo ab inuito patre cum mandatis tristibus ad ciuitatem uenire, lætabar, cognito populum de pace sentire. Ante bellum rogabam uos desistere, pugnantibus aliquādiu parcebam, sponte ad me uenientibus dexteram dedi, fidem seruauī cōfugientibus, multos captiuos miseratus, uerberibus urgentes bellum coërcui, muris uestris machinas inuitus admoui, semper cædis uestræ cupidos milites continui. Quotiens uici, totiens uos ad pacem tantq; uictus prouocaui. Cum propē ad templū accessissem, consultō iterū legis belli oblitus parcere uos proprijs sanctis orabā, templūq; seruare, data uobis exeundi copia, & fide salutis: uel etiā pugnare alio tempore si uelletis, in alio loco facultates prābui. Ista omnia spreuistis, & templū manibus uestris incendiistis. Deinde sceleratissimi nūc me ad colloquiū prouocatis, ut quid tale cōseruetis quale perijt? Qua uosmetipfos salute dignos esse post templi excidiū iudicatis? Quinetiā nūc armati statis, & nec in extremis supplices assimulatis. O miseri, quā fiducia? Nōne populus uester exanimatus? Templū uero perijt, mihiq; subdita est ciuitas: in manibus autē meis habetis animas uestras. Et tamē fortitudinis esse gloriā mortē arbitramini? Nō contendā cum pertinacia uestra. Proiectis autē armis, traditisq; corporibus, uitam uobis indulgeo, & sicut in priuata domo, dominus mitis ultus grauiora, cætera mihi seruo. Ad hāc illi responderūt, fidem quidem se ab eo minime posse accipere: nam iurasse nūc id esse facturos: exeundi uero per munitiones, quā murū se pferat, cum cōiugibus ac liberis facultatem petebant. Ituros enim se in solitudinem, ipsiq; oppidū relicturos. Ob hoc Titus uehemēter iratus, quod in sorte captorū constituti, uictorū sibi condiciones ponerent, declarari quidem his iussit uoce praconis, ne ulterius ad se profugerēt, neue fidem sperarent: nulli enim esse parcēdum: cunctis autem uiribus dimicarent, & quantum possent, saluti suæ consulerent: iam enim se omnia iure belli gesturum. Militibus autem diripere ciuitatem, atq; inflam

*Superbare /
sponsio sed
tioforum*

mare permittit. Illi autem ipso quidem die nihil egerunt, postero autem die, Archium, & Acram, & curiam, & qui uocatur Ophla, succendere: & progrediebatur ignis usque ad Helenæ regiam, quæ in media erat Acra: nec minus ciuitatis mortuis plenæ uici domusque ardebant. Eodem die Izatæ regis filij, & fratres, cumque his multi nobiles ex populo congregati, ut fidem sibi daret, Cæsari supplicarunt. Ille autem, quamquam cæteris omnibus iratus erat, mores tamen non mutauit, sed eos suscepit. Et tunc quidem omnes in custodia habebat: regis autem filios, ac propinquos postea uinctos, Romam perduxit, fidem obsidum præstatuos.

De præda seditiosorum & succensione interioris ciuitatis.

Caput XIII

*Seditiosi de
prædantur
regiam*

*Duo milites
Rom. capti*

Seditiosi autem ad domum regiam profecti, ubi (quia tuta erat) multi facultates suas deposuerant, & Romanos hinc pellunt, & omnibus popularibus qui eò conuenerant propè ad octo milia & quadringentos occisis, pecuniam etiam diripuerunt. Viuos autem duos milites Romani cepere, unum equitem, alterum peditem. & peditem quidem interfectum per omnem traxere ciuitatem, uelut uno corpore omnes Romanos ulciscerentur. eques uero quiddam his quod saluti foret, suadere pollicitus, deducitur ad Simonem, cumque ibi quæ diceret non haberet, Ardablæ cuidam ex numero ducum traditur puniendus. Is autem eum reuinctis post terga manibus, oculisque fascia obstrictis, in conspectum Romanorum uelut capite cæsurus produxit. uerum ille dum gladium Iudæus educeret, ad Romanos refugit. Hunc Titus quoniam ab hostibus esset elapsus, non est passus quidem occidi, indignum uero esse Romanorum militem iudicauit, quia uiuus fuerat captus: & armis ablatis eum agmine pepulit, quæ res prudenti uiro grauior esse morte uidebatur. Postero autem die Romani, uersis in fugam ex inferiori ciuitate latronibus, omnia Siloam usque igni tradidere. & oppidum quidem gaudebant absumi, rapinis uero carebant: quoniam latrones exinanitis prius omnibus, in superiorem ciuitatem recedebant. Erat namque illis malorum quidem nulla poenitudo: arrogantia autem tanquam in rebus secundis. Denique ardere ciuitatem lætis uultibus aspicientes, alacri uoto mortem se expectare dicebant, quod perempto populo, incenso templo, & flagrante oppido, nihil essent hostibus relicturi. Sed tamen Iosephus in extremis eorum rebus, pro reliquijs ciuitatis obsecrando laborabat. Sed multa quidem in eorum crudelitatem atque impietatem locutus, multa uero pro salute adhortatus, nihil amplius quam elusus est: quia neque se tradere propter iusiurandum patiebantur, neque pugnare cum Romanis ex æquo iam poterant, uelut custodia circumuallati: cædisque insuper consuetudo dexteras commouebat. Dispersi autem per ciuitatem, per ruinas latitabant, profugere parati insidiantes. Multi autem capiebantur, omnesque interficiebantur: nam propter inedia fugere non ualebant: mortuos autem canibus proiciebant. Omne autem pereundi genus, fame leuius uidebatur: adeo ut ad Romanos quoque sine licentia, etiam desperata misericordia, tamen fugerent: atque in seditiosos à cæde non cessantes, sponte inciderent. nullusque in ciuitate locus uacuus erat: sed cuncta mortuos habebant, quos fames aut latrones confecerant, & cadaveribus eorum plena erant, qui alimètorum penuria uel seditione perierant. Tyrannos autem fouebat, factionemque latronum, spes ultima, sita in cloacis: quò si fugissent, minime inueniri posse arbitrabantur: sed peracto excidio, post Romanorum digressum prodire ac fugere cogitabant. Id autem planè illis erat somnium. Nec enim uel deum, uel Romanos fuerant latituri. Tunc quidem subterraneis freti, plura quam
Romani

Romani concremabant, & qui ex incendijs fugiētes in cuniculos descendissent, eos improbe necabant, itemq; spoliabant. Quinetiam cibum sicubi reperissent concretum sanguine rapientes, deuorabant. Erat autem inter se illis iam rapinarum causa bellum: eosq; putauerim, nisi excidio prauēti essent, nimia crudelitate mortuorum quoq; corpora degustaturos fuisse.

Superior pars ciuitatis adoritur, & confugiunt aliqui Iudæorū ad Titum. Cap. xv

Cæsar autem fieri non posse prospiciens, ut sine aggeribus superiorem caperet ciuitatem, in prærupto undiq; loco sitam, distribuit operibus militem uicesimo die mēsis Augusti. Erat aut transuectio materiæ difficilis: omnibus, ut dictum est, circum ciuitatem usq; ad cētesimum stadium in priorū aggerum extructionem detonsis. Quatuor quidem legionū opus, in occidentali parte ciuitatis, cōtra aulam regiam erigitur: auxiliarium uero manus, & cætera multitudo xystum uersus, ac pontem, & Simonis turrim: quam cum Ioanne bellum gerēs, pro castello sibi ædificauerat. His autem diebus, Idumæorum duces clām congregati, consilium de sui traditione cepere: missisq; ad Titum quinq; uiris, ut dexteram sibi daret, precabantur. Ille uero tyrannos sperās esse cessuros Idumæis abstractis, quoniam belli pars uidebantur, sero quidē, ueruntamen uitam his pollicitus, legatos remisit. Discessum autem parantibus Simon præsensit, & eos quidē, qui ad Titum perrexerāt, quinq; uiros statim occidit: duces uero, quorum nobilissimus erat Sosæ filius Iacobus, correptos in custodiā conijcit. Nec multitudinem Idumæorum, abductis rectoribus quid ageret nescientem, sine custodia habebat: sed diligentioribus eam custodijs amplectebatur: & tamen custodes profugientibus obstare non poterant. Quamuis enim multi necarentur, plures tamen erant qui fugerēt. Omnes autem suscipiebantur à Romanis, quod Titus nimia lenitate priora præcepta neglexerat: ipsiq; milites iam & spe lucri, & satietate, cædibus temperabant. Sola enim relicta plebe, aliud uulgus cum coniugibus ac liberis, paruo quenq; pretio uenundabant. Cum multi autem distraherentur, & emptores pauci essent, quanq; uoce præconis edixerat, ne quis solus transfugeret, ut eo modo familias suas educerēt, tamen hos quoq; recipiebat: appositis, qui ab his secernerent, si quis dignus supplicio uideretur. Et infinita quidem multitudo uenit. Ex populo uero seruati sunt, plus quàm quadraginta milia, quos imperator quomodo cuiq; gratū erat, dimisit. Iisdem aut diebus, etiam sacerdotū unus, filius Thebuthi, nomine Iesus, accepta fide salutis à Cæsare ut de sacris donarijs quædā traderet, egreditur, ac tradit ex fani pariete candelabra duo, his quæ in templo erant posita, similia: menfasq; & crateras, & pateras, omnia ex auro solido & grauissimo facta. Tradit etiam uela, & pontificū indumenta, cum gemmis, & uasa multa sacrificio comparata. Quinetiam custos sacræ pecuniæ comprehensus, Phineas nomine, uestes & cingula sacerdotum ostēdit, multamq; purpuram, & coccum, quæ ad usum reposita catapetasmatis seruabantur. Cum quibus aliquantum cinnami erat, casia, pigmentorumq; aliorum multitudo, quibus comixtis deo in dies singulos adolebant. Tradita sunt autem ab eo & ex alijs opibus multa, & sacra ornamenta non pauca: quorum gratia, licet ui capto, ut transfugæ tamen data est uenia.

De occupata reliqua parte ciuitatis.

Caput xvi

IAm uero perfectis aggeribus, Septembris mensis die septimo, qui erat à cœpto opere octauus & decimus dies, Romani quidem machinas admovebant. Seditionis

ditiosorum autem alij, qui ciuitatē desperauerant, muris relictis in Acrā recedebant, alij se in cloacas demittebant: multi dispositi prohibebant eos qui arietes applicarent. hos autem superabant multitudine ac uirtute Romani: quodq̃ maximū est lāti mœstos atq̃ iam debiles. Cum autem pars esset aliqua muri subruta, non nullæq̃ turres arietibus pulsatae cecidissent, statim quidē propugnatores earum difugiunt: timor autem etiam tyrannos necessitate maior inuadit. nam & priusquam transgredierentur hostes, torpore tenebantur, & ad fugiendum suspensi erant. Videres autem paulo antè superbos, & factis impijs arrogātes, ita tunc humiles esse, ac tremere, ut miseranda esset, quantū in nequissimis, tanta mutatio. Conati sunt quidem ambitu & muro, quo mœnia cingebantur, inuaso atq̃ perrupto, custodes pellere, atq̃ egredi: cū uero, quos antea fideles habuerant, nullū uiderent, fugiebāt quò quemq̃ necessitas impulisset. Adeuntes autem alij, cum totū ab occidente murum subuersum esse nuntiarēt, alij subijisse Romanos, ac etiam propinquare se quærentes, alij etiam uidere hostes in turribus affirmarent, metu fallente cōspectum, in ora prostrati, pro sua dementia querebantur: ac ueluti succisi neruos, quā fugerent hæsitabant. Vnde & maxime quis, & uirtutem dei perspexerit contra iniustos, & fortunam Romanorum. Tyrāni si quidē semetipsos tuitione priuauere, ac sponte de turribus descendere: unde ui nuncq̃, sola uero fame capi poterant. Romani uero qui tantum in muris infirmioribus laborauerant, eos quos instrumentis nō potuissent, nunc fortuna cepere. Omnibus enim machinis tres turres ualidiores erant, de quibus suprà memorauimus. Relictis itaq̃ his, uel (quod est uerius) dei nutu ab his depulsi, confestim quidem ad uallem Siloam confugere. rursus autem ubi à metu paululum respirauerūt, munitionem qua murus erat accinctus ex ea parte petiere. Vbi autē infirmiori audacia, quā necessitate (iam enim uires eorum labor, metus, & calamitas fregerat) à custodibus retruduntur, & per diuersa disiecti, in cloacis delitescunt. Romani uero muris potiti, signa in turribus posuere: & plausu atq̃ læticia uictoriam & cantu celebrabāt, quod principio finē belli multo senserant leuiorem. Deniq̃ sine sanguine murum nacti, nouissimum nō esse credebant: cumq̃ nullum reluctantem uiderent, pro incerto mirabantur. In angustias autem uiarum strictis gladijs fusi, & quos cepissent interficiebant nullo discrimine: domosq̃ totas, cū omnibus qui eò confugerant, igni tradebant. Multas uero uastātes, quas prædæ causa penetrassent, integras mortuorum familias, & plena mortuis tecta, quos fames confecerat, offendeant. Ipsum deinde horretes aspectū, uacuis manibus egrediebant. Nec tamen eo modo peremptos miserantes idem etiā circa uiuos patiebantur: sed unumquemq̃ obuium transigendo, & angusta uiarum cadaueribus obstruendo, totam ciuitatem sanguine diluere, ut pleraq̃ incensorum cædes extinguerent. Et occidentes quidem uespere cessabant, nocte uero crescebat incendium. Ardentibus autē Hierosolymis, illuxit dies Septembris mensis octauus ciuitati, tot clades cum obsideretur expertæ, quot bonis si usa esset ex quo fuerat condita, inuidenda fuisset: nulla tamen alia re tantis infelicitatibus digna, nisi quod talem progeniem qua subuersa est, edidit. Intro autē Titus ingressus, & alia, & ciuitatis munitiones ac turrium cautes miratus est, quas tyranni per dementiae deferuerant. Conspecta quidem earum solida altitudine, itemq̃ magnitudine, subtiliq̃ lapidum compagine singulorum, quantumq̃ paterent uel quantum erigerentur, deo, inquit, planē adiuuante pugnauimus, & deus erat, qui detraxit ab istis munimētis Iudæos. Nam quæ

hominum

Titus ingreditur urbem

hominum manus, aut quæ machinæ ad istas ualerent: Tunc quidem multa eius modi cum amicis collocutus est, quos uero à tyrannis uinctos in castellis repperit, relaxauit. Cum autē alia ciuitatis deleret, murosque subuerteret, eas turres fortunæ suæ monumentum reliquit: qua commilitante his potitus fuisset, quæ capi non potuissent. Quia ergo milites interficiendo defatigabantur, magnaque adhuc extabat superstitum multitudo, solos quidem armatos Cæsar, & qui manum opponerent, iubet interfici, reliquam uero multitudinem saluam esse. Illi autē cum his, quos occidi mandatum fuerat, etiam senes ac debiles trucidabant: uegetos autem atque utiliores coactos in templum, in destinatum mulieribus ambitum cōcluserunt. Cuiusmodi autem his Cæsar apposuit unum ex libertis, & amicum suum Frontonem, qui fortunam quam quisque meritus esset, decerneret. Ille autē latrones quidē omnes, atque seditiosos, cum alius ab alio indicaretur, occidit: iuuenes autē lectos, qui procero atque formoso essent corpore, triumpho seruabat: ex residua multitudine septem & decem maiores annis, uinctos mittit ad Ægyptū, operibus deputandos. Plurimos autem per prouincias Titus distribuit, in spectaculis ferro & bestiis consumendos. Qui uero infra decimum & septimum annum ætatis agerent, uenditi sunt. Iisdem autem diebus, quibus secernebatur à Frontone, mortui sunt fame duodecim milia, quibus partim odio custodum non præbebatur cibus, partim ipsi uictus fastidio tenebantur. Erat autem præ multitudine hominum frumenti penuria.

De numero captiuorum & peremptorum.

Caput XVIII

ET captiuorum quidem omnium qui toto bello comprehensi sunt, nonaginta & septem milium comprehensus est numerus. Mortuorum uero per omne tempus obsidionis undecies centum milia. Horum plerique gentiles fuere, sed non indigenæ: ab omnibus enim regionibus ad azymorum diem festum congregati, bello subito circumfusi sunt: ubi primo quidem illis pestifera lues ex loci angustia nasceretur, deinde citius fames. Quod autem caperet tantam hominum multitudinem ciuitas, certum erat ex his, qui sub Cestio fuerant enumerati. Is enim tunc uires ciuitatis ac florem Neroni significare cupiens, contemnenti nationem, à pontificibus petijt, ut si quo modo possent, multitudinem numerarent. Illi autē, cum dies festus adesset, qui Pascha uocatur, quādo à nona quidem hora usque ad undecimā hostias cædunt, per singulas uero contubernia non pauciorum quam decem uirorum fiunt: solum enim epulari non licet, multi etiam uiceni conueniunt: hostiarum quidem ducenta & quinquaginta sex milia & quingentas numerauere. Fiunt autē, ut denos epulatores per singulas imputemus, uicies centena ac septingētena milia, sancti omnes ac puri: nec enim leprosis siue uiriliginosis, aut semine fluentibus, quos gonoroicos uocant, neque mulieribus menstruo cruore pollutis, neque alijs inquinatis participare sacrificia permittebat: sed nec alienigenis quidē, nisi qui religionis causa uenissent. Magna uero hæc multitudo ab extraneis cōgregabat. Tunc tamē uelut in carcerē tota gens fato cōclusa est, & facta hominibus ciuitas bello obsidebat. Itaque superat omnem humanā, & diuinitus emissam pestē numerus perēptorū, quos partim palam occidere, partim cepere Romani. Rimantes enim cloacas, & sepulchra eruentes, quos offendissent iugulabāt. Inuēti sunt autē ibi quoque plusquam duo milia, quorū alij manu sua, plures autē mutuis se uulneribus interfecerant, cū alios fames corrupisset. Fœdus autē corporum odor introeuntibus occurrebat, adeo ut statim multi recederēt: alij plura habendi cupidine, congesta cadauera calcantes, se immergerent. multæ namque opes

Ioannes &
Simon capti

opes in cuniculis inueniebant, nefasque omnem uiam lucri faciebat. Subducebantur autem multi, quos tyranni uinxerant: nec enim in extremis à crudelitate cessauerat. Utus est autem deus utrunque merito. Et Iohannes quidem oppressus fame cum fratribus in cloacis, quam sæpe despexit, à Romanis dexteram sibi dari precatus est. Simon uero multa ui cum necessitate luctatus sicut infra designabimus, semet tradidit. Seruatus est autem alter triumpho. Ioannes autem uinculis sempiternis. Romani uero extremas urbis partes incendunt, murosque subuertunt.

Hierosolymæ urbis historia breuis.

Caput XVIII.

Melchisedec
iustus rex

ITa quidem Hierosolyma capta est, secundo anno principatus Vespasiani, Septembris mensis octauo die. Quinquies autem prius capta, tunc iterum uastata est. Aegyptiorum quidem rex Asochæus, & post eum Antiochus, deinde Pompeius, & post hos cum Herode Sosius captam urbem seruauere. Antea uero rex Babyloniorum ea potitus excidit: post annos ex quo ædificata est, mille trecentos sexaginta, & menses octo, & dies sex. Primus autem conditor eius fuerat Chananæorum dynasta qui patria lingua iustus appellatus est rex. Erat quippe talis. Ideoque sacerdotium deo primus exhibuit, & fano primum ædificato, Hierosolymam ciuitatem uocauit, cum antè Solyma uocaretur. Chananæorum quidem populo rex Iudæorum Dauid pulso, colendam suo populo tradidit: & quadringentesimo sexagesimo quarto anno post, ac mensibus tribus, à Babylonijs euersa est. A rege autem Dauide qui primus Iudæus in ea regnauit, usque ad id quod Titus fecit excidium, anni mille centum septuagintanouem. Ex quo primum autem condita est, usque ad excidium, anni duo milia centum septuaginta septem. Sed enim neque antiquitas, neque ingentes diuitiæ, neque per totum orbem terræ diffusa fama, nec magna religionis gloria quicquam iuuat, quo minus petiret. Talis quidem finis Hierosolymorum obsidionis fuit. Postquam uero quos occideret, quidue raperet, non habebat exercitus, quod iratis animis omnia decerneret (nec enim parcendo si esset quod agerent, abstinuissent) iubet eos Cæsar totam funditus iam eruere ciuitatem ac templum: relictis quidem turribus, quæ præter alias eminebant, Phaselo, & Hippico, & Mariamme: murique tanto, quantum ciuitatem ab occidente cingebat. Id quidem, ut esset castrum illi custodiæ causa relinquendis: turres autem, ut posteris indicarent qualem ciuitatem, quam uic munitissimam, Romanorum uirtus obtinuisset. Alium uero totum ambitum ciuitatis ita complanauere diruentes, ut qui ad eam accessissent, habitatam aliquando esse uix crederent. Hic quidem finis eorum dementia, qui nouas res mouere tentauerunt, Hierosolymis fuit: clarissimæ ciuitati, & apud omnes homines prædicatissimæ.

Urbs funditus diruta

De præmio militum.

Caput XIX.

Cæsar autem præsidio quidem illic statuit relinquere decimam legionem, non nullasque alas equitum, ac peditum cohortes. Omnibus autem belli partibus administratis, & laudare uniuersum cupiebat exercitum, pro rebus fortiter gestis, & debita uiris fortibus præmia persolvere. Composito autem in medio ante castra magno tribunali, stans in eo cum procerum eminentissimis, unde ab omni milite posset audiri, magnam illis, ait habere se gratiam, quod beneuolentia erga se utendo perseuerassent. Laudabat autem, quod per omnia bella morigeri fuissent, quodque præliando fortitudinem in multis magnisque periculis monstrassent, patriæ per se amplificantes imperium: omnibusque planum facientes hominibus, quia neque hostium multitudo, neque munitiones regionum, neque magnitudines ciuitatum, uel audacia

inconsulta,

inconsulta; & immanitates effere aduersantium, possint unquam Romanorum uires, uel manus effugere, quamuis in multis rebus aliqui fortunam opitulanti habuerint. Pulchrum quidem esse, ait, illos etiam bello finem imponere, quod multo tempore gestum sit. nec enim optasse his quicquid melius, cum id ingrederetur. Hoc autem pulchrius atque præclarius, quod duces Romani & administratores imperij, ab his declaratos ac præmissos in imperium cuncti libenter suscipiunt. & his quæ ipsi decreuere, standum putant, agentes his gratias qui legissent. Mirari autem se eos ac diligere omnes, quia nemo uiribus alacritatem habuit tardiores. Et illis tamen, qui pro maiore uicarius decertassent, uitamque suam condecorassent fortibus factis, & re bene gesta militiam suam nobiliorem fecissent, dixit se & honores & præmia redditurum: nec ullum eorum qui plus alio laborare uoluisset, iusta uicissitudine cariturum: magnamque sibi huius rei fore diligentiam, quod magis uellet honorare uirtutes eorum, qui militiæ socij fuissent, quam punire peccata. Confestim ergo iussit eos quorum partes sunt, iudicare, quosnam scirent fortiter aliquid in bello fecisse: & nominatim singulos appellans, præsentibus collaudabat, quasi qui domesticis recte gestis nimium lætaretur: & coronas eis aureas imponebat, & torques, longasque hastas, & signa ex argenteo facta donabat, & uniuscuiusque ordinem mutabat in melius. Quin & ex manubijs aurum & argentum, itemque uestes, aliamque prædam largiter distribuebat. Omnibus autem ita donatis, ut quisque se meritum præbuerat, uotisque cum uniuerso exercitu factis, magno fauore descendit, uertitque se ad sacra pro uictoria celebranda: magnaque astante bouum multitudine circum aras, immolatos omnes exercitui dedit ad epulas, ipse uero cum honoratis per triduum lætatus, milites quidem alios quod quenque conueniret, dimittit. Hierosolymorum autem custodiam decimæ legioni credit: neque ad Euphratem, ubi pridem fuerat, eam remisit. Duodecimam uero legionem, memor quod Cestio duce Iudæis cesserat, totam Syria pepulit: erat enim olim apud Raphanæas: ad Meliten autem, quæ sic uocatur, misit. Hæc ad Euphraten in confinio Armeniæ & Cappadociæ sita est. Duas uero sibi obsequi satis esse duxit, donec ad Aegyptum perueniret, quintam & quintamdecimam legiones. Deinde cum ad maritimam Cæsaream cum exercitu descendisset, in eam manubiarum multitudinem reposuit, captiuosque ibi asseruari præcepit, quod ad Italiam nauigare tempus hyemis prohibebat.

De nauigatione Vespasiani, deque comprehenso Simone & spectaculo die natalitio exhibitio

Caput

xx

PER idem uero tempus, quo Titus Cæsar obsidionis causa apud Hierosolymam commorabatur, ascensa naui oneraria Vespasianus Rhodum transmittit. Hinc autem uectus triremibus, postquam omnes quas præternauigauit ciuitates inuisit, ab his cum uotis exceptus, in Græciam ex Ionia transit. Egressus deinde Corcyra in Iapygiam delatus est, unde iam terra iter agebat. Titus autem ex maritima Cæsarea reuersus, in Cæsaream quæ Philippi uocatur, aduenit, diuque ibi commorabatur, celebrans omnia genera spectaculorum: multique in ea captiui consumpti sunt, alij bestiis obiecti, alij autem cateruatim more hostium inter se depugnare coacti. Hic Simonem etiam Gioræ filium comperit hoc modo comprehensum. Iste Simon cum Hierosolyma obsideretur in superiore ciuitate constitutus, postquam muros ingressus exercitus totam uastare ciuitatem coeperat, tunc fidelissimis amicorum ascitis, & lapidarijs cum ferramentis eorum necessitati congruis, & alimentis quæ multis diebus sufficere

Ss

possent

possent, unà cum illis omnibus in quandam occultiore cloacam sese demittit. & quoad fossa patebat, illi progrediebantur: ubi uero soliditas obstitisset, eam suffodiebāt, sperantes posse ulterius progressos tuto emergere, atq; ita seruari. Sed hanc expectationem ueram non esse, rei periculum refellebat. Vix enim paululum fossorres processerant, iamq; alimenta, quamuis parce his uterentur, eos deficiebant. tunc igitur uelut stupore posset Romanos fallere, albis tunicis, innexaq; fibula, ac chlamyde purpurea indutus, illo in loco ex terra editus ubi templum antea fuerat apparuit. Ac primo quidem obstupere qui cum uiderunt, locisq; suis manebant. dein de propius cum accessissent, quis esset, percontati sunt. & id quidem Simon non dicebat. iubebat autem ad se ducem uocari, statimq; accersitus ab his qui ad eum currerant, uenit Terentius Rufus: namq; is rector militiæ relictus erat. Omni autem ab eo ueritate comperta, ipsum quidem uinctum custodiebat: Cæsari uero, quemadmodum esset comprehensus, indicauit. Simonem quidem in ultionem crudelitatis, qua in ciues suos amare ac tyrannice fuerat usus, in potestate hostium quibus maxime inuisus erat ita deus posuit, non ui subditum eorum manibus, sed sua sponte ad supplicium adductum: propterea quod plurimos ipse crudeliter interemerat, falsis criminationibus insimulatos, defectionis scilicet ad Romanos. Nec enim potest iram dei effugere nequitia, nec inualida res est iusticia, sed quandoque sui temeratores ulciscitur, & grauiorem poenam ingerit criminosis, cum iam se liberatos esse crediderint, eo quod non statim luere commissa. Id etiam Simon didicit, postquam in iras Romanorum incidit. Illius autem ascensus è terra, magnam etiam aliorum seditiosorum multitudinem iisdem diebus fecit in cloacis deprehendi. Cæsari autem maritimam Cæsaream reuerso, uinctus Simon oblatus est. & illum quidem triumpho, quem Romæ acturus erat, seruari iussit. ibi autem moratus, fratris sui natalem diem clarissime celebrabat, multam partem damnatorum eius honori attribuens. Numerus enim eorum qui cum bestiis depugnarunt, quicq; ignibus cremati sunt, & inter se digladiatores periere, duo milia quingentos excessit. Omnia tamen Romanis uidebantur hæc licet mille modis illi consumerentur, minus esse supplicij. Postea Cæsar Berytum uenit (hæc autem est ciuitas Phœnicæ prouinciæ, colonia Romanorum) & in hac quoque diutius demoratus est, maiore usus claritudine circa natalem patris diem, tam magnificentia spectaculorum, quam sumptibus alijs excogitatis, cum etiam captiuorum multitudo eodem quo antea modo periret.

De calamitate Iudæorum apud Antiochenſes

Cap. XXI

EVenit autem per idem tempus, Iudæos qui apud Antiochiam reliqui erant: acerba & exitiosa pericula perpeti, cōcitata in eos Antiochenſium ciuitate, tam propter criminationes illatas eis in præſentia, quàm propter ea quæ fuerant non multo ante commiſſa. De quibus neceſſarium mihi uidetur pauca prædicere, ut etiam quæ poſtea geſta ſunt, conſequenti narratione referamus. Iudæorum namq; gens multum quidem totius orbis indigenis aſſeminata eſt. Plurimum autem Syris uicinitate permixta, præcipue apud Antiochiam uerſabatur, propter magnitudinem ciuitatis. Maxime uero his liberam domicilij facultatem reges, qui poſt Antiochum fuerant, præbuerunt. Namq; Antiochus quidem, qui Epiphaneſ dictus eſt, uãſtatis Hieroſolymis templum ſpoliauit. Qui uero poſt eum regnum aſſecuti ſunt, quicquid æneum in donarijs fuit; hoc Iudæis apud Antiochiam degentibus reddidere

reddidere , in eorum synagoga dedicatum: concesseruntq; ut pari cum Græcis iure ciuitatis uterentur. A secutis quoq; postea regibus eodem modo tractati, & multitudine profecere, & extructione itemq; magnificentia munerum templū clarius reddidere: semperq; religione sibi sociantes magnam paganorum multitudinē, etiam illos quodammodo sui partem fecere. Quo tempore autē bellum fuerat conclamatum, & recens in Syriam Vespasianus delatus est nauigio, Iudæorum uero odium apud omnes pullulabat, tunc unus eorum Antiochus quidam plurimū patris causa honorabilis (erat enim princeps apud Antiochiam Iudæorum) cum Antiochenſium populus concionaretur in theatro, progressus in medium, patrem suum & cæteros deferebat, insimulans eos quod una nocte totam ciuitatem incendere statuisſent: & uelut huius consilij participes quosdam hospites Iudæos tradidit. His autē auditis, populus iram cohibere non poterat: sed in eos quidem qui traditi fuerant, ignem iussit afferri: statimq; omnes in theatro concremati sunt. In multitudinē uero Iudæorum properabat irruere: si eos celeriter ulti essent, patriam suam seruatum iri existimantes. Antiochus autem iracundiam magis accendere, mutatae uoluntatis argumentum, quodq; Iudæorum mores odisset, exhibere se credens, si paganorum ritu sacrificaret: idemq; iussit & cæteros compelli facere: renuendo enim manifestos insidiatores fore. Huius autem rei periculo ab Antiochenſibus facto, pauci quidē consenserunt: alij uero qui noluerunt, perempti sunt. Antiochus autē acceptis à Romanorum duce militibus, sæuius instabat suis ciuibus, nequaquā eos die septimo ab opere cessare permittēs, sed omnia cogens facere, quæ diebus alijs agerent. Tamq; ualidam necessitatem imposuit, ut non modo apud Antiochiam septimi diei feriæ soluerentur, sed ab hoc exordio in cæteris quoq; ciuitatibus ad breue similiter tempus fieret. Iudæis autem apud Antiochiam, tunc eiusmodi mala perpeſſis, altera denuo calamitas accidit: de qua narrare conati, hæc quoq; perſecuti fuimus. Namq; quod quadratum forum exuri contigit, & archiua monumentorumq; receptacula publicorum, itemq; basilicas, uixq; ignis inhibitus est super omnem ciuitatem magna nimis ui ruens, huius facti Antiochus Iudæos accusat: & Antiochenſes, quos scilicet si his infesti antea non fuissent, recenti tamen ex incendiij tumultu facile calumnia perpulisset, multo magis ex antea actis fidem habere dictis suis perſuaſit, ut penē se uidisse ignem à Iudæis iniſci arbitrarentur: & tanquam furore correpti, magno cum ardore cuncti aduersus eos qui accusabantur, impetum facerent. Vix autem motus eorum potuit reprimere Collega adhuc iuuenis legatus, postulans sibi permitti referre ad Cæsarem gesta. Rectorem namque Syriæ Cæsennium Patum iam quidem Vespasianus ad eam miserat, nondum autem ille peruenerat. Habita uero diligēti quæſtione Collega reperit ueritatem. & eorum quidem Iudæorum quos Antiochus accusauerat, nemo conscius fuit. omne autem facinus admifere homines quidam nocentissimi necessitate debitorum: rati quod si forum & scripta publica concremaſſent, exactione liberarentur. Iudæi quidem pro ſuſpenſis criminationibus futura expectantes, magno timore fluctuabant.

Quomodo Vespasianus rediens à Romanis exceptus est Cap. XXII

TItus autem Cæsar à patre sibi allato nuntio, quod uniuerſis quidem Italiæ ciuitatibus desiderabilis perueniſſet: maxime uero, quod urbs eum Roma summam alacritate & claritudine ſuſcepiffet, in maximam lætitiā uoluptatemq; translatus est, curiſq; de eo ita ut sibi erat ſuauiſſimum liberatus. Vespasianū enim etiam

Ss 2 longe

longe absentem, omnes homines Italiae uoluntatibus ut praesentem colebant: expectationem suam, quod nimis eum uenire cupiebant, pro eius aduentu ducentes, & omni habentes necessitate liberam erga illum beneuolentiam. Nam & senatus memor calamitatum, quae mutatione principum contigissent, optabat imperatorem suscipere senectutis honore bellicorumque gestorum maturitate decoratum, cuius praesentiam sciebat soli saluti subiectorum commodaturam: & populus malis intestinis sollicitus, magis eum uenire cupiebat: tunc se calamitatibus quidem pro certo absoluendum esse confidens, antiquam uero libertatem cum opulentia recepturum. Praecipue milites ad eum respiciebant. hi enim maxime bellorum per illum patratorem nouerant magnitudinem. imperitiam uero aliorum ducum experti atque ignauiam, magna quidem se optabant turpitudine liberari. eum uero, qui se & seruare & honestare solus posset, recipere precabantur. Cum uero hac beneuolentia diligeretur ab omnibus, honore quidem praecipuis uiris ulterius expectare intolerabile uidebatur, sed eum longissime ab urbe Roma conuenire ante properabant. Nectamen quisquam moras eius conueniendi ferebat, sed ita simul omnes effundebantur, & uniueris facilius & promptius ire quam manere uidebatur, ut etiam ciuitas ipsa tunc primum inter se iucundam sentiret hominum charitatem. Erant autem pauciores abeuntibus remanentes. Vbi uero eum appropinquare indicaretur, quamque mansuete singulos suscepisset, qui praecesserant, nuntiatum est, omnis iam reliqua multitudo per uias cum coniugibus & liberis praestolabantur, & quod transiens aduenisset, uidendi eius uoluntatem, uultusque lenitatem omnium generum uocibus prosequabantur, benemeritum & salutis datorem, solumque dignum Romanorum principem appellantes. Tota uero ciuitas ueluti templum erat, fertis atque odoribus plena. Cum autem uix per circumstantem multitudinem in palatium uenire potuisset, ipse quidem penatibus dijs aduentus sui gratulatoria sacra celebrauit. Vertit autem se ad epulas turbae, perque tribus & cognationes & uicinas conuiuia exercentes, deo libabant, & ab eo precabantur ipsum Vespasianum quam plurimum temporis in Romano imperio perseuerare, & filium eius, & qui ex his nascerentur seruari inexpugnabilem principatum. Urbs quidem Romana Vespasiano ita suscepto, statim maxima felicitate crescebat.

Domitiani gesta contra Germanos & Gallos

Cap. XXIII

ANte haec uero tempora, quibus Vespasianus quidem apud Alexandriae erat, Titus uero Hierosolymam obsidebat, magna pars Germanorum ad defectionem mota est: quibus etiam Gallorum proximi conspirantes, magnam spem contulerant, quod etiam Romanorum dominio liberarentur. Germanos autem deficere uelle, bellumque inferre, sustulit primo natura bonis consilijs uacua, parua spe appetens periculorum: deinde odium principum, quoniam solis sciunt gentem suam ui coactam seruire Romanis: necnon equidem maximam tempus eis fidutiam dedit. Nam cum uiderent Romanum imperium crebris imperatorum mutationibus intestina seditione turbari, omnemque his subditam orbis terrae partem pendere ac nutare cognoscerent, hoc sibi optimum tempus ex illorum rebus aduersis atque discordijs oblatum esse putauerunt. Id autem consilium dabant, & hac eos spe decipiebant, Classicus quidam & Ciuilis, ex eorum potentissimis: qui olim quidem res nouas cupiebant: occasione autem inducti, suam sententiam prodidere. Iamque alacriter affectae multitudinis periculum facturi erant: uerum maxima parte Germanorum

Classicus
& Ciuilis

norum defectionem pollicita, & cæteris fortasse nõ dissentientibus, ueluti quadam diuina prouidentia, Vespasianus ad Petilium Cerealem, qui pridem Germaniam rexerat, literas mittit, quibus eum consulem declarauit, iussitq; ad Britannias administrandas proficisci. Igitur ille quò iussus erat abiens, audita rebellione Germanorum, eos iam congregatos aggressus magna clade affecit, depositaq; amētia ad sobrietatem coegit. Sed etiamsi ille ad ea loca non peruenisset, tamen haud multo post erant supplicia luituri. Nam ut primum defectionis eorum nuntius allatus est Romā, Domitianus Cæsar hoc audito, non sicut alter in illa ætate fecisset (nam admodum adulescens erat) tantam rei magnitudinem suscipere non detrectauit: sed à patre habens ingenitam fortitudinem, & supra ætatem exercitatus, ilico tendebat in Barbaros. Illi autem expeditionis fama perculsi, ei se permiserunt: lucrum hoc ex ea re maximum nacti, ut sine clade pristino iugo subijcerentur. Omnibus ergo circa Galliam ut oportuit ordinatis, ne facile rursus unquam turbarentur, Domitianus clarus atq; insignis, ætatem superantibus factis, & patrium decus afferentibus, Romam regreditur. Cum supradicta uero Germanorum defectione, nsdem diebus etiam Scytharum conuenit audacia. Nam qui appellantur Sarmatæ, maxima multitudo clam transgressi flumen Istrum, uiolenti atq; sæuissimi, propter inopinatum impetum multos Romanorum quos in præsidjs offendere interficiunt: & consularem legatum Fonteium Agrippam, qui fortiter his obuius pugnauerat, occidunt: proximasq; regiones totas ferendo atq; agendo, omniacq; incendendo peruagabantur. Vespasianus autem hoc facto, & uastitate Mœsiæ cognita, Rubrum Gallum mittit pœnas de eis sumpturum, à quo multi quidem in prælijs trucidati sunt. qui uero salui esse potuere, cum timore domum refugere. Hoc autem bello magister militum finito, etiam futuri temporis cautioni consuluit. Pluribus enim & maioribus præsidjs loca circumdedit, ut omnino Barbaris esset impossibilis transitus. In Mœsia quidem ea celeritate debellatum est.

De amne sabbatico & triumpho Vespasiani ac Titi celebratissimo
Caput XXIII

PRinceps uero Titus aliquandiu quidem Beryti commorabatur, ita ut diximus: inde autem reuersus, & per omnes quas obiret Syriæ ciuitates magnificentissima celebrans spectacula, Iudæorum captiuis ad ostentationem cladis eorum abutebatur. Conspicit autē in itinere fluuium cognitione dignissimum. Is fuit medius inter Arcas & Raphanæas Agrippæ regni ciuitates. Habet autem quoddam peculiare miraculum. Nam cum sit quando fuit plurimus, neq; meatu segnis, tamen interpositis sex diebus à fontibus deficiens, siccū exhibet locum uidere. Deinde quasi nulla mutatione facta, septimo die similis exoritur: atq; hunc ordinē semper eum obseruare pro certo compertum est. Vnde etiam Sabbaticus appellatus est, à sacro Iudæorum septimo die sic nominatus. Ciuitatis autem Antiochenſium populus postquam Titum aduentare cognouit, manere quidem intra mœnia præ gaudio non sustinebat. omnes autem obuiam ei pergere properabant, & usq; ad tricesium uel eo amplius stadium progressi, non modo uiri, sed etiā fœminæ cum pueris expectabant. Et cum appropinquantē uidissent, ex utroq; uix latere stantes detras cum salutatione tendebant: multisq; fauoribus exultantes, cum ipso reuertebantur. Crebro autem inter omnes alias laudes precabantur, ut Iudæos expelleret ciuitate. Titus quidem nihil precibus istis indulſit, sed otiose quæ dicebantur audie

bat. Incerti autem quid sentiret, quidue facturus esset, Iudæi magno & atroci metu tenebantur. Nec enim cōmoratus est Antiochiæ Titus, sed continuo ad Zeugma Euphratem uersus iter contendit. Quò missi etiā ab rege Parthorum Vologeso uenire, auream ei ferentes coronam, quod Iudæos uicisset. Eaç suscepta etiam conuiuium exhibuit regis, atq; ita Antiochiam remeauit. Senatu uero & populo Antiocheni multū petentibus ut in theatrū ueniret, ubi omnis eum multitudo præstolabatur, humanissime paruit. Rursus aut fortiter isdem instantibus, & crebro postulantibus expelli ciuitate Iudæos, ingeniose respondit, patriā eorum dicens quò expellendi fuerant interisse, nullumq; iam esse locū qui eos reciperet. Vnde ad aliam petitionem sese conuertunt Antiochenes, quod priorem impetrare nō potuerunt. Aeneas enim tabulas eum precabantur eximere, quibus incisa essent priuilegia Iudæorum. Sed ne id quidem Titus adnuit. uerum in eodem statu relictis omnibus quæ habebant apud Antiochiam Iudæi, ad Aegyptum inde discessit. Iter aut agendo cum ad Hierosolymā uenisset, tristēq; solitudinem quam uidebat, antiquæ ciuitatis claritudini compararet, disiectorū operum magnitudinē & ueterem pulchritudinem recordatus, miserabatur excidium ciuitatis, non sicut alius fecisset exultās, quod talem ac tantam funditus excidisset, uerum multa imprecans seditionis autoribus, & qui hāc pœnā ei inferri coegere: ita certus erat, quod nunq; uirtutem suam uoluisset punitorū calamitate clarescere. Ex magnis enim diuitijs, non minima pars in ruinis adhuc inueniebatur. Quædam enim eruebant Romani, plura uero captiuis indicantibus auferebant, aurum atq; argentū, aliāq; instrumenta preciosissima, quæ domini propter incertam belli fortunā terræ condidere. Titus aut propositum iter ad Aegyptum tendēs, emensa uelociter solitudine, peruenit Alexandriam: decretoq; ad Italiam nauigare, cum se duæ legiones comitarentur, utranq; unde uenerant remisit: quintam quidem in Moesiā, quintam uero decimam in Pānōniā. Captiuorū aut duces Simonem & Ioannē, & alios numero septingentos uiros electos, tam magnitudine corporum q; pulchritudine præstātes, ilico ad Italiam portari præcepit, cupiens eos in triumpho traducere. Peraçta uero nauigatione pro uoto, similiter quidē Roma in eo suscipiēdo erat affecta, & occurſus exhibuit ei quos patri. Claritudinem uero Titi pater attulit, qui uenit obuiam, eumq; suscepit. Multitudini autē ciuium diuinam quandam lætitiā suggerebat, quod uidebat in unum tres conuenisse. Non multis autem diebus post, unum cōmunem triumphū ob res gestas agere statuere, quamuis utriq; senatus propriū decreuisset. Prædicto autem die, quo futura erat pompa uictoriæ, nemo ex tam infinita ciuitatis multitudine domi remansit. Omnes aut cum exissent, loca ubi tantum stare possent occupauerāt, quantus spectandis imperatoribus modus sufficeret, concessio necessario transitu. Cuncta uero turba militari ante lucem per turmas atq; ordines progressa cum rectoribus suis, & circa ostia constituta non palatij superioris, sed prope Isidis templum (ibi enim principes nocte illa quiescebant) prima iam aurora incipiente procedunt Vespasianus & Titus, lauro quidem coronati, amicti uero patria ueste purpurea: & ad Octauianas ambulationes transeunt. ibi enim senatus, & ducum proceres, & honorati equites, eorum præstolabantur aduentū. tribunal aut ante porticus factum erat, sellæq; eburneæ in eo præparatæ. Quò cum ascendissent, cōsederunt. Statimq; eos militaris fauor excepit, multis uirtutem testimonijs prædicans. Illi autem inermes erant, in ueste serica laureis coronati. Perceptis autem laudibus eorum

Vespasianus

Vespasianus cum dicere adhuc uellent, silentij signum dedit. Magnaꝫ omnium quiete facta, surrexit, & amictu magnam partem capitis adopertus, solennia uota celebrauit: idemꝫ Titus fecit. Perfectis autem uotis, Vespasianus in commune omnes breuiter allocutus, milites quidem ad prandium, quod his ex more ab imperatore parari solet, dimittit. ipse uero ad portā recedit, quæ ab eo quod per illam semper triumphorum pompa ducitur, nomen accepit. Ibi & cibum prius capiebant, & triumphalibus uestibus amicti, dijs ad portam collocatis cæsa hostia, inter spectacula transeuntes triumphum ducebāt, ut multitudini facilior præberetur aspectus. Pro merito autem narrari multitudo illorum spectaculorum & magnificentia non potest, in omnibus quæ quisq; cogitauerit, uel artium factis, uel diuitiarum opibus, uel naturæ nouitate. Nam penè quæcunq; hominibus qui usquam sunt fortunatis paulatim quæsitæ sunt, alijs alia mirabilia atq; magnifica, hæc uniuerſa illa die Romani imperij magnitudinem probauere. Etenim argenti auricq; necnon eboris in omni specie operum multitudinem, non ut in pompa ferri cerneret, sed ut ita dixerim omnia fluere. & alias quidem uestes ex rarissimis generibus purpuræ portari, alias diligentissima pictura uariatas arte Babylonia: gemmæ autem clarissimæ tam multæ, aliæ coronis aureis, aliæ alijs operib. inclusæ traductæ sunt, ut appareret frustra nos earum usquam rerum esse aliquid suspicari. Ferebantur etiā simulacra, quæ illi deos habent, & magnitudine mirabili, & arte non defunctorie facta. horumꝫ nihil non ex pretiosa materia. Quin & animalium diuersa genera producebantur, proprijs ornamentis induta. Erat autem etiā quæ singula portaret magna hominum multitudo, purpureis uestibus atq; inauratis ornata. Ipsi etiā qui ad pompam fuerant ab alia turba discreti, præcipua & mirabili ornamentorū magnificentia culti erant. Insuper his, ne captiuorum quidem uulgus inornatum uideres, sed uarietas & pulchritudo uestium natam ex fatigatione corporum deformitatem, oculis subtrahebat. Maxime autem stupori erat, pegmatum quæ portabātur fabricatio, pro cuius magnitudine timendū uiribus portantium occurrētes putabant. multa enim in tertium nidum quartumꝫ surgebant: & magnificentia fabricæ cum admiratione delectabat: multis aurata ueste circumdatis, cum aurum præterea factū atq; ebur omnibus esset affixum. Multis autem imitationibus bellum aliter in alia diuisum, certam sui faciem demonstrabat. Erat enim cernere uastari quidē fortunatissimam terram, totas uero interfici acies hostium: & alios fugere, alios captiuos duci: murosꝫ excellentes magnitudine machinis dirui, & castellorum excindi munimina, & populorum ciuitatum mœnia disturbari, exercitumꝫ intra muros infundi: cædisꝫ omnia loca plena, & eorum qui manu resistere nō poterant preces, ignemꝫ templis immissum, ædiumꝫ super dominos post multam uastationem euerſiones atq; amnis tristitiam, defluentis nō in arua culta, neq; ad hominū uel pecorum potum, sed per terram ex omni parte flagrantem. Hæc enim Iudæi bello passi sunt ars autem & cōſectorum operum magnitudo, nescientibus adhuc facta tanquam præsentibus ostendebant. Erat autem per singula pegmata captæ ciuitatis dux, ita ut captus fuerat, ordinatus. Multæ etiam naues sequebantur. Spolia uero alia quidē passim ferebantur. eminebant autem ea quæ apud Hierosolymam in templo reperta sunt, mensa aurea ponderis talenti magni, & candelabrum similiter quidē auro factum, sed opere cōmutato ab usus nostri consuetudine. nam media quidē columna basi hærebat, tenues autē ab ea cannulæ producebantur, formatæ ad

*Triumphus
de Iudæis*

*Simon Giora
occisus*

*Templum pa-
cis à Vespasia-
no constructū*

similitudinem fuscinae, ad summum quæque in lychni speciem fabricatæ. erant autem numero septem, septimi diei, qui apud Iudæos est, indicantes honorem. Post hæc autem portabatur lex Iudæorum, nouissima spoliolum. Deinde transibant plurimi uictoriæ simulacra portantes: omnia ex auro & ex ebore facta. Post quæ Vespasianus prior ibat: & Titus deinde sequebatur. Domitianus autem adequitabat, ipse quoque ornatus pulchritudine, dignumque spectari exhibens equum. Pompæ autem finis fuit Capitolini Iouis templum. Quod postquam uentum est, consistere. Erat autem uetus mos patrius, operiri donec ducis hostium mortem quispiam nuntiaret. Is erat Simon Giora, tunc inter captiuos in pompa traductus: laqueo uero circumdatus per forum trahebatur, quo eum simul cæderent qui ducebant. lex autem Romanis est, ibi necare criminum reos morte damnatos. Postquam igitur eum finem uitæ habere nuntiatum est, omniumque fauor secutus est, tunc hostias inchoauere. hisque secundo per uota solennia omine peractis in palatium recessere. Et alios quidem epulis ipsi exceperere, alijs autem omnibus domi conuiuiorum instructi erant apparatus. Hunc enim diem urbs Romana celebrabat, uictoriæ quidem in hostes gratulatorium, finem uero malorum ciuiliū, & spei bonæ pro felicitate principium. Post triumphos uero, & Romani imperij firmissimum statum, Vespasianus Pacis templum ædificari decreuit. Itaque mira celeritate, & quæ hominum cogitationem superaret, effectum est. Magna enim diuitiarum largitate usus, insuper perfectis id picture ac figmentorum operibus exornauit. Omnia namque in illud sanum collecta ac deposita sunt, quorum uisendorum studio per totum orbem; qui ante nos fuerunt, uagabantur: quomodo aliud apud alios situm esset, uidere cupientes. Hic autem reposituit etiam quæ Iudæorum fuerant instrumenta, his se magnifice ferens. Legem uero eorum, & penetralium uela purpurea in palatio condita seruari præcepit.

Herodium & Machærus à Basso capta

Cap.

xxv

Machærus

IN Iudæam uero legatus missus Lucilius Bassus, suscepto à Cereali Veriliano exercitu, castellum quidem Herodion cum præsidio deditioe cepit. Post autem omni manu militari collecta, multi autem in partes diuisi erant, & legione decima bellum inferre Machærunti statuit. Valde enim necessarium uidebatur id excindi castellum, ne multos sui munimine ad defectionem inuitaret. Nam & salutis spem habitatoribus certam, & aggredientibus hæsitacionem atque formidinem, natura loci præstare maxime poterat. Nam ipsum quidem quod muro cinctum est, saxosus est collis, in proceram altitudinem surgens, & ob hoc etiam capi difficilis uidetur: sed ne uel accedi posset eò natura excogitarat, quæ uallibus eum ex omni parte uallauerat, quarum altitudo oculis comprehendi non posset: nec transire erat facile, nec aggestu ulla ratione compleri possibile. Nam ea quæ ab occidente secatur uallis, sexaginta stadijs distenditur, unde Asphaltites lacus ei limitem facit. ex hoc uero tractu ipse Machærus altissimo uertice supereminet. A septentrione autem & meridie, ualles magnitudine quidem supradicta cingunt, similiter uero sunt inextricabiles ad oppugnationem. eius uero uallis quæ ab oriente est, altitudo non minor centum cubitis inuenitur: monte uero ex aduerso Machærunti posito terminatur. Ea loci natura perspecta rex Alexander, primus in eo castellum communiuit, quod postea Gabinus bello cum Aristobulo gesto deposuit. Herodi autem regnanti, omnibus locis dignior cura uisus est, & constructione tutissima, propter Arabum præcipue uicinitatem. namque opportune situs est, eorum fines prospectas. Magno ergo locum muro

muro amplexus ac turribus, ciuitatem illic fecit incolis, unde in arcem ipsam ferebat ascensus. Quin & circa ipsum uerticem rursus murum ædificauerat, turresq; in angulis sexagenorum cubitorum erexerat. in medio autem ambitu regiam struxerat, magnitudine simul habitationum & pulchritudine locupletem. Multas uero cisternas recipiendis aquis abundeq; suppeditandis, locis maxime idoneis fecerat: ueluti cum natura certaret, ut quod illa situ loci expugnabile fecerat ipse manu structis munitionibus superaret. Insuper enim & sagittarum multitudinem machinarumq; reposuit: & omnem apparatus excogitauit, qui habitatoribus posset magnæ oblidionis præstare cõtemptum. Erat autem in ipsa regia ruta mirabilis magnitudinis: à nulla enim ficu uel celsitudine uel magnitudine uincebatur. ferebāt autem eam ex Herodis temporibus perseuerasse: mansissetq; ulterius profecto, sed ab Iudæis qui locum ceperant excisa est. Vallis autem, qua ciuitas à parte septentrionali cingitur, quidam locus Baaras appellatur, ubi radix eodem nomine gignitur: quæ flammæ quidem assimilis est colore, circa uesperam uero ueluti iubare fulgurans, accedentibus eamq; euellere cupientibus facilis non est: sed tamdiu refugit, nec prius manet, quàm si quis urinam muliebrem uel menstruū sanguinem super eam fuderit. quin etiam tunc si quis eam tetigerit, mors certa est, nisi forte illam ipsam radicem ferat de manu pendentem. Capitur autem alio quoq; modo sine periculo, qui talis est: Totam eam circumfodiunt, ita ut minimum ex radice terra sit conditum. deinde ab ea religant canem: illoq; sequi eum à quo religatus est cupiente, radix quidem facile euellitur: canis uero continuo moritur, tanquā eius uice à quo herba tollēda erat, traditus. nullus enim postea accipientibus metus est. Tantis autē periculis propter unam uim capi eam operæ precium est. Nam quæ uocatur dæmonia, pessimorum hominum spiritus, uiuis immersa, eosq; necantia quibus subuentum nō fuerit: hæc cito, etiam si tantūmodo admoueatur ægrotantibus, abigit. Fluunt autem ex eo loco aquarū fontes etiam calidarum, multū inter se sapore diuersi. Alij namq; amari sunt, alijs nihil dulcedinis deest. Multi aut frigidæ aquæ ortus, non solum in humilioribus locis fontes alternos habent: sed quod amplius quis miretur, in proximo quædam spelunca cernitur, non quidē alte caua, saxo aut imminente protecta: super hoc ueluti duæ māmæ inter se paululū distantes eminent: & altera quidē frigidissimum fontem, altera calidissimū fundit. qui mixti lauacrum suauissimū præbēt, multisq; morbis ac uitij salutare: maxime uero neruorum curationi conueniens: habetq; idem locus metalla sulfuris & aluminis. Bassus aut cõtemplatus undiq; regionem, ualle orientali repleta accessum parare statuit: opusq; inchoauit, properas aggerem quamplurimū extollere, faciliq; per eum oppugnationē facere. Qui uero intus fuerant deprehensi, ab externis segregati Iudæi, illos quidē coegere, inane uulgius esse existimātes, inferiorē obseruare ciuitatem, ac pericula priores excipere: superius uero castellum ipsi occupatū tenebant, & propter munitionis firmitatem, & ut saluti suæ consulerent. Impetraturos enim se ueniam opinabantur, si locum tradidissent Romanis. Prius aut uolebant spē declinandæ obsidionis experiendo conuincere: ideoq; alacri animo in dies singulos excursus habebant, & cū his quos fors obtulisset confertis manibus, multi moriebantur, multosq; Romanos interficiebāt. semper autem utrisq; ex tempore plus uictoriæ captabatur: Iudæis quidem, si incautiores aggredierentur: in aggere autem positus, si improuisum excursum eorū bene septi armis exciperent. Sed non is erat finis obsidionis futurus. Res autē quædam fortuito

fortuito gesta, inopinatam castelli tradendi necessitatem Iudæis imposuit. Erat inter obfessos iuuenis & audacia ferox, & manu strenuus, Eleazarus nomine. is autē fuerat excursibus nobilis, multos egredi aggestumq; prohibere obsecrans, & in prælijs semper grauitur Romanos afficiens: audaciaq; sua socios prosequens, impetum quidem facilem his, periculo autem uacuum discessum efficiebat nouissimus recedendo. Itaq; discreta quodam die pugna, & utraq; parte digressa, ipse tanquam despiciens omnes, existimans neminem tunc hostium prælium excepturū, extra portam remansit: & in muro stantes alloquebatur, tota mente illos attendens. Hanc autem opportunitatem uidit quidam ex castris Romanorum Aegyptius, nomine Rufus: & quod nemo sperasset, impetu facto cum ipsis eum armis repente correptum, cum hoc uiso stantes in muro stupor teneret, in castra Romanorum traduxit. Postquam uero dux nudum præcepit extendi, & in aperto constitutum, ut ex ciuitate conspiceretur, cædi uerberibus, uehementer Iudæos confudit casus iuuenis, uniuersaq; ciuitas in fletu erat & questibus, unius uiri clade perculsa. Id ubi Bassus animaduertit, consiliorum aduersus hostes hoc principium sumpsit: eorumq; miserationem augere cupiens, quatenus coacti pro eius salute castelli traditionē facerent, quod sperauit adeptus est. Nam ipse quidem, uelut mox Eleazarum suspensurus, crucem defigi iussit. ea uero conspecta, maior castellanos dolor inuasit, & ululando querebantur, intolerabilem esse calamitatem uociferantes. Tunc igitur Eleazarus eos orabat, ne uel se despicerent, mortem miserrimam subiturum, sibiq; ipsis salutem præberent, postquam iam subacti omnes Romanorum uiribus ac fortunæ concederent. Illi autem & eius sermone fracti, & quod multi intus pro eo precabantur (ex magna enim & numerosa cognatione genus ducebat) & contra ingenium suum misericordia uicti sunt: & quibusdam celeriter missis colloquebantur, castelli traditionem facere petentes, ac reddito sibi Eleazaro, sine metu dimitti. Cum autem his assensus esset dux Romanorum, multitudo ciuitatis inferioris, inita separatim cum Iudæis cognita pactione, ipsi clam nocte aufugere statuerent. Cū uero portas aperuissent, ab his qui deditionem promiserant ad Bassum nuntius uenit, siue inuidia salutis eorum siue formidine, ne eorum fugæ causam ipsi præstarent. Sed fortissimi quidem fugientium, qui præcesserant, euasere. reliquorum autem, uiri quidem mille septingenti perempti sunt, mulierculæ uero & pueri in seruitium ducti. Spōsiones autem cum his qui castellum dedidere habitas, Bassus cōseruandas esse ratus, & ipsos dimisit, & Eleazarum reddidit.

De Iudæis à Bassō interemptis & Iudæa diuendita

Cap. XXVI

His autem administratis, in saltum, qui appellatur Iardes, ducere properabat exercitum. multi enim illuc congregati esse nunciabantur, qui pridem tempore obsidionis, ex Hierosolymis & Machærunte profugerant. Ergo cum ad locum uenisset, neq; falsum fuisse nuntiū reperisset, primo quidem omnem locum cum equitibus cingit: ut si quis Iudæorū conatus fuisset euadere, fugiēdi per equites copiam non haberet. pedites autem syluam iussit cedere, in quam confugerant. Hoc modo ad necessitatē adducti sunt fortiter aliquid faciendi, uelut ex audaci certamine fortasse fugam etiam reperirent. Itaq; simul uniuersi, & cum clamore impetu facto, in eos à quibus cincti fuerant, irruunt. illi autem fortiter excipiebant: multaq; his audacia illis contentione usis, diu quidem prælium tractum est, non autem similis euenit finis pugnæ certantibus. Nam Romanorum quidem duodecim tantum contigit

git occumbere, neq; multos sauciari: Iudæorū uero ex illo prælio nullus euasit. Sed cum nō essent pauciores tribus milibus, prostrati sunt omnes: eorumq; dux Iudas Iairi filius, de quo supra meminimus, qui ordini cuidam præpositus cum Hierosolyma obsideretur, quibus demersus fuerat cloacis, latēter effugit. Eodem uero tempore Cæsar etiam ad Liberium Maximum scripsit (erat autem procurator) ut omnem terram uenderet Iudæorum. nec enim ciuitatem in ea condidit proprium seruans sibi eorum agrum. Solis uero octingentis militibus illic relictis, locum dedit quem incolerent, qui uocatur Ammans. distat autem ab Hierosolymis triginta stadiis. Stipendium uero ubicunq; degerent Iudæis indixit: binasq; dragmas singulis annis deferre in Capitolium iussit, ita ut antehac Hierosolymorum templo pendebant. Et res quidem Iudæorum illo tempore hunc statum habebant.

De clade Antiochi regis & eruptione Alanorum in Armeniam Cap. XXVII

IAm uero quarto anno Vespasiano administrante imperium, contigit Comagenes regem Antiochum in maximas clades cum tota domo incurrere, ex causa huiusmodi. Cefennius Petus, qui tunc Syriam administrabat, siue re uera, seu propter inimicitias Antiochi (certum non ualde patefactū est) literas ad Cæsare misit, Antiochum dicens deficere ab Romanis cum Epiphane filio decreuisse, pactis habitis cum rege Parthorum: proptereaq; debere illos antecapere: ne si priores nouas res adorti essent, totum Romanorum imperium bello perturbarent. Non erat autem Cæsar huiusmodi nuntium ad se perlatum neglecturus. Nam uicinitas regum, maiore negotium prouidentia dignum esse faciebat. Samosata enim Comagenes maxima ciuitas iuxta Euphratē sita est, ut esset Parthis (eo nanq; id cogitauere) facilis transitus, tutum aut receptaculū. Fide igitur habita, & potestate sibi permissa, ut ageret quod expedire uideretur, negligendū non putauit. Subito tamen, Antiocho eiusq; socijs nihil opinantibus, in Comagenē ingressus est, ex legionibus quidem sextam ducens, & insuper quasdam cohortes, alasq; equitū. habebat aut auxilio reges, Chalcidicæ Aristobulum, Emesæq; Sohemum. Introitus autem illis erat sine certamine, quod nemo indigenarum manus ualebat opponere. Antiochus enim insperato perculsus nuntio, bellum quidem contra Romanos nec cogitatione concepit. Decreuit autem, toto regno in eo quo erat statu relicto, cum coniuge ac liberis egredi, hoc se Romanis purum ab ea suspicione quæ sibi ingereretur probaturum esse ratus. progressusq; de ciuitate centumtriginta propemodum stadiis, in campo tabernaculum ponit. Petus autem in Samosatā qui eam capefferent mittit, & per eos ciuitatem tenebat. ipse uero cum alio milite in Antiochum ire tendebat. Non tamen rex uel ipsa necessitate adductus est aduersum Romanos aliquid bellicum gerere: sed fortunā suam questus, quiduis pati sustinebat. adolescentibus autem, belliq; peritis, uicq; corporis præstantibus filijs eius non erat facile in calamitate sine pugna durare. Itaq; ad uirtutem se conferunt Epiphanes & Callinicus. uehementi autem pugna per totā diem habita, insigni fortitudine demonstrati sunt nullaq; parte suarū uiriū diminuta discedunt. Antiocho uero neq; pugna hoc modo peracta manere domi tolerabile uidebatur: sed abducta coniuge cū filiabus, in Ciliciā fugit, atq; hoc facto militū suorū animos fregit. nam ueluti desperato ab eo regno defecere, & ad Romanos se trāstulere, omniūq; erat desperatio. Ergo priusq; penitus destituerentur auxilijs, Epiphani cum cæteris seruare se ex hostibus erat necessarium. suntq; omnes equites decem, qui cum his unā transgressi sunt flumen

Euphratem

Fuga Antiochi

Antiochus
uinctus mitti-
tur Romam

Clementia
Vespasiani

Alanorum in
Mediam cru-
ptio

Pacorus

Euphratem . hinc iam sine metu profecti , cum ad Vologesem Parthorum regem uenissent , non quasi profugi despecti sunt : sed ac si fortunam pristinam retinerent , omni honore dignati sunt . Antiochum uero , ubi Tarsum Ciliciæ uenit , misso centurione Petus uinctum Romam transmisit . Vespasianus autem ita regem ad se deduci non passus est : dignius esse ratus , ueteris amicitiae habere rationem , quam belli occasione inexorabilem iracundiã seruare . Itaque iubet ei iter agenti auferri uincula intermissaque interim profectioe Romam , apud Lacedæmonem degere : magnos uero ei pecuniæ reditus præbet , ut non modo copiose sed etiam regie uictum haberet . His Epiphanes & cæteri cognitis , qui patri ante metuebant , magna cura & inextricabili animos relaxarunt , & ipsi quoque spem reconciliandi cum Cæsare concipere . Cum autem etiam Vologeses de his scripsisset ad Cæsarem (nec enim quamuis feliciter agerent , extra Romanum uiuere patiebantur imperium) & cum Cæsar his mansuete facultatem dedisset , Romam uenerunt . patre autem ad eos ex Lacedæmone statim aduecto , cum omnis honor eis haberetur , ibi mansere . Alanorum autem natio , quod quidē Scythæ sint , iuxta flumen Tanain & Mæotides paludes sedes habentes , iam quodam loco memorauimus . His uero temporibus inito consilio , ut terram Mediam , & ulterius prædandi causa peruaderent , cum rege Hyrcanorum colloquuntur . namque is est illius transitus dominus : quem rex Alexander ita fecerat , ut portis ferreis clauderetur . Aditu autem sibi præbito , uniuersi nihil suspicantibus Medis incumbunt : eorumque fines populosos , omnigenumque pecorum plenos diripiebant , cum resistere nullus auderet . Nam qui regnum eius terræ obtinebat Pacorus , metu percussus , in difficiliora loca fugiens , cæteris quidem bonis omnibus cesserat : uix autem ab illis coniugem ac concubinas suas captas , datis centum talentis redemerat . Summa ergo facultate sine pugna prædabundi , & usque ad Armeniam uastantes omnia processere . Eius autem Tyridates rex erat . Qui cum his obuius bello conflixisset , non multum abfuit quin uiuus in illa acie caperetur . Procul enim quidam misso eum laqueo circumdatum tracturus fuerat , nisi celeriter gladio rupisset laqueum , atque ita fugisset . Illi autem pugna multo magis efferati , terram quidem depopulati sunt : magnam uero hominum multitudinem , aliamque ducentes prædam ex utroque regno , ad sua domicilia rediere .

Excidium Massadæ castelli munitissimi

Cap. XXVIII

Eleazarus
princeps si-
cariorum

A Pud Iudæam uero mortuo Basso , Flavius Silua in administratione succedit . Et aliam quidem terram bello subactam uidens , unum autem adhuc rebelle superesse castellum , omni quæ in illis locis habebatur manu collecta , aduersus id militem mouit . Nomen est autem castello Massada . Princeps uero sicariorum , a quibus fuerat occupatum , erat uir præpotens Eleazarus , ex origine Iudæ , qui non paucis Iudæis persuaferat , ut ante diximus , ne professionem facerent , quando censor Cyrenius in Iudæam missus est . Tunc enim sicarij conspirauerunt in eos , qui Romanis dicto audientes esse uellent : omni modo his quasi hostibus utebantur , diripiendo quidem & abigendo eorum bona , ignem uero domibus iniiciendo . Nihil enim illos ab alienigenis differre dicebant , qui pugna etiam petendam Iudæorum libertatem tanta ignauia prodidissent : magisque se optare sub Romanis seruitium professi essent . Erat autem id planè causatio , & crudelitatis atque auaritiæ dicebatur obtentu : manifestum autem rebus effectum est . Nam iidem illi & defectionis socij fuerunt , & bellum cum Romanis cõmuniter susceperunt . Causa uero peior illorum

in eos

in eos facta est: & cum mentita prior eorum refelleretur occasio, peius tractabant eos, qui nequitiae suae iustis assertionibus exprobrarent. Fuit enim quodammodo illud tempus apud Iudaeos omnium generum malitiae fecundissimum: ut nullum opus intermitteretur infectum: nec si quis excogitando fingere uoluisset, haberet quo magis nouum aliquid inueniret. Ita & priuatim & communiter omnes unum erant, & exuperare alium alius tam impietate quam iniquitate in proximos certabant: potentes quidem multitudinem male tractando, multitudo uero ad interitum potentium properando: Illis enim erat dominandi cupiditas: his autem uim faciendi, bonaque locupletum diripiendi. Primi quidem sicarii fuere iniquitatis in propinquos & crudelitatis autores, nullo neque uerbo indicto ad iniuriam, neque facto intentato ad exitium eorum quibus insidiarentur penitus praetermisso. Verum & hos Ioannes moderatior esse demonstrauit. Non solum enim omnes interficiebat qui necessaria & profutura suaderent, tanquam inimicissimos maxime ciues eius modi impetens: sed etiam patriam malis plurimis cumulauit: qualia facturum fuerat qui deum quoque iam esset ausus impietate contemnere. Nam & mensa nefaria uescebatur, & legitimam patriamque exterminauerat castimoniam: ut iam sit minime mirum, si mansuetudinis communionem minime seruabat hominibus, qui dei pietatem furore contempserat. Rursus Simon Giorae, quid mali non commisit: quae uero liberorum corporum iniuria temperauit, qui eum creauere tyrannum? Quae uero eos amicitia, quae uero cognatio ad quotidianas caedes non ferociores effecit? namque alienos quidem male tractare, inertis nequitiae opus esse arbitrabantur: clarissimam uero gloriam, parere crudelitatem in familiarissimos existimabant. Horum furoris aemuli, etiam Idumaei fuere: illi enim sceleratissimi peremptis pontificibus, ne quas pars conseruaretur pietatis in deum, totum quod ex ciuitatis facie supererat, abscidere, summamque per omnia iniustitiam induxerunt: in qua illud hominum genus, qui Zelotae appellati sunt, uiguit: qui nomen factis uerum probauerunt. Omne enim malitiae facinus aemulati sunt, nullo in aemulato, quod ante commissum memoria tradidit, praetermisso, quamuis nomen sibi ex bonorum aemulatione imposuissent: qui eos quos laederent, propter efferam sui naturam cauillando fallebant, qui malorum quae maxima essent bona ducebant. Itaque debitum uitae finem inuenere, merita illis omnibus poena dei uoluntate decreta. Cuncta enim, quae natura hominis posset ferre supplicia, in eos usque ad extremum uitae terminum congesta sunt, quae uarijs perempti cruciatibus pertulere. Fortasse dixerit aliquis minora eos quam commiserere perpeffos, uerum quae tandem digna tantis sceleribus poena affici poterant? De illis autem qui in eorum crudelitatem inciderunt, non est huius temporis pro merito conqueri. Rursum igitur ad eam narrationis partem redeo, unde digressus sum. Venit enim dux Romanorum contra Eleazarum, & qui cum eo Massadum tenebant, sicarios, exercitum ducens. & fines quidem statim omnes obtinuit, praesidijs ubique locis opportunissimis collocatis: castellum autem muro circumdedit, ne quis obsessorum fugiendi facultatem haberet, utque custodes perseuerarent. ipse uero castris locum occupat, ad obsidionem quidem idoneum, quem delegerat, qua parte castelli rupes monti proximo applicabantur, caeterum difficilem ad copias utensilium. Non solum enim commeatus ex longinquo, & cum labore Iudaeorum maximo portabantur, quibus haec fuerat cura mandata, uerum etiam potus aliunde in castra ducebatur: quoniam in eo loco nullus fons proximus na-

T t scebatur

*Ioannes Giorae
scalenus*

Simō Giorae

Idumaei

Zelotae

*Situs Massade
et muni-
tio*

scabatur. His autem dispositis, Silva obsidionē aggressus est, artis ac laboris egen-
tem, propter castelli munitionem, cuius natura huiusmodi est: Saxum gyro nō exi-
guum, & excelsum longitudine, undiq; abruptis atq; altis uallibus cingitur inuisibi-
li super fundo habens scopulos: ipsæq; omnium sunt animalium gressibus inac-
cessæ, nisi quod duobus modis idem saxum in difficilem explicatur ascensum. Est
autem unum iter ab lacu Asphaltite ad solis ortum, & alterum ab occidēte facilius
ambulari. Vocatur autem unum coluber, ex angustia crebrisq; flexibus capta simi-
litudine. Quæ enim prominet rupes, frangitur, ac sæpe in se reuertens, paulatim rur-
sum producit: uixq; illo itinere gradiens promouet pedem. nanq; mutanti uesti-
gium, necesse est altero pede niti. Est autē certa pernicies, si quis labat. altitudo enim
rupium utrinq; dehiscit, ut quæ horrore quemuis terrere audacissimum possit. Per
eiusmodi uia cum triginta stadiis ascenderis, quod restat, uerticis est non in acutum
finem coacti, sed ut habeat in summo planiciem. In hac primus quidem Ionathas
pontifex castellum ædificauit, & appellauit Massadam. Post autē Herodi magno
studio fuit loci illius structio. Nam & murum per omnem eius gyrum crexit, sta-
diorum spatio septem, è candido lapide factum, & duodecim altum, latumq; octo
cubitis: & uigintiseptem turres quinquagenorum cubitorum in eo stabant: ex qui-
bus aditus erāt in ædes circa omnem murum intus ædificatas. Rex enim uerticem,
quod fecundus omniq; planicie mollior esset, culturæ destinauerat: ut si quando
externorum alimentorum penuria contigisset, ne hac quidem laborarent, qui sa-
lutem suam castello credidissent. Quin & regiam sibi ædificauerat, ab occidentalis
partis ascensu, intra mœnia quidē arcis positam, uergētem autē ad septentrionem.
Regiæ uero murus erat magnus, ac firmissimas quatuor celitudine sexagenorum
cubitorum in angulis turres habebat. Membrorum autem intus, & porticuū itemq;
balnearum uaria erat & sumptuosa constructio, columnis quidem è singularibus
saxis undiq; substitutis, parietibus autem membriscq; solida compage lapidum ua-
riatis. Ad singula uero habitacula, & in summo, & circa regiam, & ante turris, mul-
tos magnosq; puteos in scopulis exciderat, custodes aquarum: tantam molitus a-
bundantiam, quantam qui fontibus uterentur haberent. Fossæ uero iter ex regia
in arcem summam ducebant, quas foris nemo cernebat. Sed ne manifeste quidem
uiæ facilem sui usum præbere hostibus poterant. Nam orientalis quidem uia natu-
ra est inaccessa, ut supra memorauimus. Occidentalem uero, magna in angustia
posita turri conclusit, quæ non minore mille cubitorū spatio ab arce distaret, quam
neq; transire posse, neq; capi facile uidebatur. Inextricabilis autem, quamuis licēter
ambulātibus, fuerat fabricata. Ita quidem aduersus hostiles impetus natura simul
& manu castellum erat communitum: Intus autem repositi apparatus, magis &
diuturnitatem & opulentiam iuere. Nam & frumentum multum erat conditum,
& quod in longum tempus sufficere posset: uinumq; multū & oleum: insuper autē
cuiusq; leguminis fructus, & palmulæ coaceruata. Cūcta q; repperit Eleazarus, ca-
stello per dolum cum sicarijs occupato, matura, nihilq; recens depositis deteriora:
quanquam ferè ex quo apparata sunt, ad excidium à Romanis illatum, centum an-
norum tempus agebatur. Quinetiam Romani fructuum reliquias incorruptas of-
fendēre. Si quis autem causam diuturnitatis auram esse existimet, non errauerit,
quod arcis altitudine ab omni terrena ac fœculenta materia sit remota. Inuenta est
autem omnigenū quoq; armorū multitudo, ab rege condita, quæ decem milibus
uirorum

uirorum sufficerent, ferrumq; infectum, nec non æris & plumbi materia: quippe ut magnis de causis factum crederes apparatus. Aiunt enim Herodem id ipsum castellum sibi ad refugium parauisse, duplex periculum suspicantem: unum quidem ab Iudæorum populo: ne se deposito, illos qui antea reges fuerant, ad principatum reduceret. Alterum uero maius atq; atrocius, ab regina Aegypti Cleopatra. Hæc enim suam sententiam nō celabat, sed cum Antonio sæpe uerba faciebat, postulans Herodem interfici, sibi autem obsecrans regnum Iudæorum donari. Et magis quis miraretur, nondum eius imperio Antoniū paruisse, male eius amore mancipatum, quā non donaturū sperasset. Propter eiusmodi metus Herodes conditam Massadam, extremum belli contra Iudæos Romanis opus reliquit: Nam quia foris iam locum omnem muro cinxerat dux Romanorum, sicut supra diximus, ac ne quis effugeret diligentissime procurauerat: incipit oppugnationem, uno tantum loco reperto, qui aggerum iactum posset excipere. Nam post eam turrim, quæ iter ab occidente, quod ad regiam summumq; montem duceret, præcludebat, erat quædam continentia saxi uastior latitudine, multumq; porrecta: celsitudine autem Massadæ trecentis cubitis inferior, q̃ Leucen appellabant. Hanc igitur Silua ut ascendit ac tenuit, aggerem apportare militibus iussit: illis autē alacri animo & magna manu operantibus, solidus ad ducentos cubitos erectus est tumulus. Verum neq; firma, neq; sufficiens machinis ferendis hæc mēsurā uidebatur: sed super eum tribunal, constructis saxis ingentibus, factum est, altum itemq; latum cubitis quinquaginta. Erat autem & aliarum machinarū fabrica illis assimilis, quas primo quidem Vespasianus ad oppugnationes, postea uero Titus excogitauerat: & turris sexaginta cubitorum effecta est, tota ferro cōsepta, unde multis ballistarum tormentorumq; iaculis Romani cito eos repulere qui de muro pugnabant, & caput exere re prohibuere. Simul autem ingēti etiam ariete fabricato, Silua crebro murum pulsari iubet: ac uix quidem tamen aliquam eius deiecit partem interruptam. Cito aut præuenere sicarii, muro intus altero constituto, qui ne machinis quidem simile aliquid pateretur: mollis enim adhuc erat, & impetus laxare uiolentiā poterat, hoc modo cōstructus. Trabes proceritate magnas, & quæ sectæ sunt cōtinētes cōposuerunt: earum autem ordines erant duo similes, tantumq; distantes quanta esset muri latitudo: & inter eos ambos replebāt aggere spatium. ne uero crescente cumulo terra deflueret, alijs transuersis trabibus quas in longitudinem posuerant colligabant. Erat ergo illis opus quidem ædificio simile: sed quod cedenti inferebantur machinarum ictus euanescebant, lutoq; subsidente strictiorem fabricam faciebant. Hoc ubi Silua considerauit, igni magis murum captum iri putans, multas quidem ar dentes faces militibus intrò iaculari præcepit: murus autem, quippe ut magna ex parte lignis constructus, ignem cito comprehendit: & usq; ad imum sui laxitate calefactus, ingenti flamma colluxit. Incipiente quidem adhuc incendio, spirans aquilo Romanis erat horribilis: auertens enim desuper flammā in eos abigebat, & penè machinas quasi iam conflagraturas desperauerant. deinde flatu mutato, ueluti diuina prouidentia excitatus auster, multa uī in aduersum eam murum repulit: iamq; totus ardebat ex alto. Romani quidem cum dei uterentur auxilio, ad castra lati digrediebantur, decreto hostes luce aggredi, & nocte uigilias accuratiores facere, ne quis eorū clam subterfugeret. Sed neq; ipse Eleazarus de fuga cogitabat, neq; aliū cuiquam permissurus erat ut faceret. Vidēs autem murum igne consumptū, alium

Aggeres ingē
tis altitudinis

Ignis murū
inictus

uero nullum salutis modum neque uirtutis excogitans : sed his , quæ Romani in se liberosq; suos & coniuges facturi essent si uicissent , ante oculos positis , de omnium morte consilium cepit : idq; ex præsentibus fortissimum ratus , ualidioris animi socijs uesperis congregatis , talibus eos uerbis ad facinus inuitabat . Cum olim uobis decretum sit uiri fortes , neq; Romanis , neque cuiquam alijs seruire , nisi deo : is enim solus est uerus & iustus dominus hominum : ecce nunc tempus adest , quod factis uestros probare animos iubeat . Ne igitur ipsi nos dehonestemus , antè quidem seruitutem nec sine periculo passi , nunc autem cum seruitute intolerabiles poenas subituri : si uiuos in Romanorum potestatem uenire cōtingat . primi enim omnium ab his defecimus , & nouissimi cum his bellum gerimus . Puto autem & hanc nobis à deo gratiam datam , ut bene ac libere possimus mori , quod alijs non euenit præter spem superatis . Nobis autem certum est , orto die futurum excidium . Libera est autem strenua mortis conditio cum affectibus : nec enim prohibere id hostes possunt , qui profecto nos optant uiuos abducere , neque nos illos iam possumus superare pugnâdo . Nam fortasse quidem ab initio statim oportuit , quando libertatem defendere cupientibus omnia & à nobis ipsis acerba peioraq; ab hostibus eueniebant , de dei uoluntate conijcere , & scire , quod amica ei quondam Iudæorum natio damnata esset interitu : manens enim propitius , uel saltem nobis leuiter insensus , nunquam tantorum quidem hominum perniciem neglexisset : sacratissimam uero urbem suam igni hostium excidiōque prodidisset . Nos autem soli scilicet ex omni genere Iudæorum , sperauimus seruata libertate superare , tanquam nil in deum deliquissemus , nulliusq; culpæ participes fuissemus , qui alios quoq; docuimus . Itaq; uidetis quemadmodum nos uana expectasse redarguit , fortiore nobis speratis rebus malorum necessitate illata . Nec enim quicquam nobis castelli natura inexpugnabilis profuit ad salutem : sed & alimentorum copiam , & armorum multitudinem , aliumq; habentes abundantissimum apparatus , ipso deo manifestissime auferente spem salutis perdidimus . Ignis enim qui ferebatur in hostes , in ædificatum à nobis murum nō sponte reuersus est . Sed hæc multorum ira sunt criminum , quæ furore capti contra gentiles ausi sumus : pro quibus quæso ne Romanis inuictissimis poenas , sed per nos ipsos deo præstemus . istæ autem illis moderatiores sunt : morientur enim coniuges iniuria uacuae , liberi seruitutis expertes . Post illos autem ipsi nobis honestam inuicem gratiam præbeamus , libertate seruata optima sepultura . Prius tamen & pecunias & castellum igne exuramus . Mœrebunt enim Romani , certe scio , si neq; corpora nostra tenuerint , compendioq; caruerint . Alimenta sola relinquamus . hæc enim nobis erunt testimonio mortuis , quod non penuria uicti sumus : sed ita ut ab initio statueramus , mortem seruituti prætulimus . Hæc dicebat Eleazarus : sed non in eundem modum præsentium sententiæ congruebāt . Sed alijs quidem ei obedire properabāt , & quasi uoluptate replebantur , pulchram esse mortem existimantes . Qui uero molliores erant coniugum ac familiarum suarum misericordia , uel etiā proprius quæq; apertissimus deterrebat interitus , aliusq; alium intuens , contrarium uoluntatis suæ motum lachrymis designabant . Quos cum uidisset Eleazarus formidare , ac magnitudinem consilij animis frangi , pertimuit , ne etiam qui fortiter dicta perceperūt , effœminarent flentes ipsi ac deplorantes . Ergo exhortationem non intermisit : sed erectior , multoque repletus spiritu , clariorem de immortalitate animæ orationē incipit : magnaꝝ usus exclamatione ,

lachry/

lachrymantes attētius aspectans: Plurimum, inquit, opinione deceptus sum: qui putarem uiros fortes pro libertate certantes, mori bene malle, q̄p̄ uiuere. Vos autem ne cuilibet quidē homini quicquā neq; audacia neq; uirtute præstatis, qui etiā magna mala effugituri, mortem timetis: cum oporteret uos super hoc neq; cunctari, neq; expectare monitoŕem. Olim enim & à primo sensu nos erudire sacræ patriæ orationes, maiorū quoq; nostrorū factis & animis confirmantibus, perseuerabāt: quod uiuere hominis est, non mori, calamitas. Nam mors quidem libertatem animis præstans, ad proprium purumq; locum eas dimittit, ab omni clade futuras intactas. Donec autē mortali corpore uinctæ sunt, unaq; malis eius implentur, quod uerisimile dicitur, mortuæ sunt. Diuino enim cū mortali societas turpis est. Multum quidem potest anima iuncta cum corpore: instrumentum enim facit suum, latenter id mouens, & ultra mortalem naturam gestis producens: Veruntamen cum pondere, quo in terram detrahitur, quodq; ab ea pēdet, absoluta, proprium locum receperit, tunc beatam & undiq; liberam participat fortitudinem: humanis oculis, ut ipse deus, inuisibilis manens: nec enim cum est in corpore, conspicitur. Nam & accedit occulta, neque rursus cum recedit uidetur, unam quidem ipsa habens incorruptam naturam, corpori autem causam præbens mutationis. Nam quod anima attigerit, hoc uiuit atque uiget: unde uero digressa fuerit, hoc marcidum moritur: tantum immortalitatis ei superat. Et huius orationis argumentum uobis sit somnus: in quo in se collectæ animæ, nusquam eas distrahente corpore, iucundissimam quietem agunt: cum deo uero pro cognatione degentes, ubique adsunt, ac multa futura prædicunt. Cur igitur mortem timere conueniat, qui somni diligimus quietem? quemadmodum autem non sit dementissimum, breuitatem uitæ sequentes, sibimet inuidere perpetuam? Oportebat quidem nos domestica institutione meditados, alijs esse exemplo promptæ uolūtatis ad mortem. Attamē si ab alienigenis etiam rei fides petenda est, Indorum uideamus sapientiæ professores. Illi enim cum sint boni uiri, uitæ quidem tempus, quasi quoddam necessarium naturæ munus, inuiti sustinent: properāt autem animos corporibus soluere: nulloq; urgente neq; exagitante malo, propter immortalis conuersationis desiderium, alijs quidem prædicunt se esse abituros, nec est qui prohibeat quisquam, sed omnes fortunatissimos appellantes eos, ad familiares suos mandata mittunt: ita certam uerāque animis esse inter se consuetudinem credidere: ipsi autem cum mandata perceperint, igni traditis corporibus, ut immaculata puraq; anima secernat, laudati moriuntur. Facilius enim ad mortem illos amicissimi prosequuntur, q̄p̄ exterorum hominum quisquam suos ciues, in longinquam peregrinationem ituros. Et se quidem ipsos deflent: illos autem beatos dicunt, quod immortalitatis ordinem iam recipiant. Non ergo nos pudebit, si deterius Indis sapiamus, propriaq; ignauia leges patrias, quæ omnibus hominibus æmulandæ uidentur, inhoneste despiciamus: quanquam & si contraria nos à principio instituisset eruditio, quod summum bonum est hominibus uiuere, mors autem calamitas: attamen tempus nos adhortatur eam bono animo & facile tolerare, dei uoluntate & necessario morituros. Olim enim quantum apparet, contra omne Iudæorum genus hoc decretum posuit deus, ut uita careremus, qui ea non eramus quemadmodum oportebat usuri. Non ausim enim nobismetipsis ascribere, neque Romanis gratificari, quod nos omnes eorum bellum absumpserit. Nō enim uiribus illorū hæc accidere: sed causa fortior

Brachmanæ

T t 3 interueniens

interueniens, illis præstitit ut uincere uiderentur. Quibus enim armis Romanorum perempti sunt, qui Cæsaream incolebant Iudæi? ac ne defecturos quidem ab illis, dum diem septimum celebrarent, aggressa Cæsariensium multitudo, neque repugnantes, cum coniugibus ac liberis mactauerunt: nec uel ipsos erubere Romanos, qui nos tantummodo hostes, quod defeceramus, putabāt. Sed dicet aliquis, Cæsariensibus semper cum suæ ciuitatis Iudæis fuisse discordiam, tempusq; nactus uetus odium exsaturasse: quid ergo de Scythopolitanis dicemus? Nobiscum enim illi propter Græcos bellum gerere ausi sunt, ac non cum propinquis nostris Romanos ulcisci. Multum igitur his fides illorum ac beneuolentia profuit: siquidem ab ipsis cum totis familijs acerbissime trucidati sunt, ac pro auxilijs gratias eis reddidere: nam quæ illos à nobis pati prohibuere, hæc passi sunt, uelut ea ipsi committere uoluissent. Longum fiet, si uelim nunc separatim de singulis dicere. Nostis enim, quod Syriæ ciuitatum nulla est, quæ non Iudæos apud se habitantes occiderit, nobis q̃ Romanos plus inimicos. Vbi etiam Damasceni, cum ne causam quidem probabilem confingere potuissent, ciuitatem suam cæde nefaria repleuere, octodecim milibus Iudæorum cum coniugibus ac familijs iugulatis. Eorum autem multitudinem plagis in Aegypto peremptorum sexaginta milium numerum audiebamus excedere. Illi quidem fortasse in aliena terra, cum nullum inuenissent hostibus aduersarium, ita sunt mortui. At omnibus qui domi cum Romanis bellum susceperunt, nihil deerat eorum, quæ spem totam possent præbere uictoriæ. Arma enim & muri, & castellorum inexpugnabiles fabricæ, atq; interriti spiritus ad pericula pro libertate subeunda, cunctos ad defectionem reddūt fortiores: sed hæc ad paucum tempus cum suffecissent, seq̃ sustulissent, maiorum malorum extirere principium. Omnia enim capta sunt, omniaq; hostibus succubuerunt, uelut illorum nobilioris causa uictoriæ, non ad eorum salutem, à quibus instructa fuerant, apparata sint. Et in prælio quidem mortuos beatos existimari oportet: repugnantes enim & libertate nō perdita periere. Eorum uero multitudinis, qui à Romanis subiugati sunt, quis non misereatur? quis uē non antequam illa patiatur, mori properet? quorum alij torti, tamq; igne q̃ uerberibus excruciatī periere, alij semesi à bestijs ad secundum eorum cibum uiui seruati sunt: illorum quidem miserrimi habendi sunt, qui adhuc uiuunt, qui sæpe mortem optantes non accipiunt. Vbi est autem illa magna ciuitas? Aut ubi est quæ totius gentis Iudææ metropolis fuit? Tantis quidem murorum septis munitissima, tot uero ante muros castellis turriumq; obiectis mœnibus tuta, bellicq; apparatus uix capiēs, tot autem uirorum pro se pugnātium multitudinem continens, quid nobis facta est, quæ deum habere incolam credebatur? Radicitus ex fundamentis erepta est, solaq; eius monumenta restant, eorum à quibus excisa est imposita reliquijs castra. Senes uero infelices ad cineres templi assident, & paucae mulieres ad turpissimam pudoris iniuriam ab hostibus reseruatae. Hæc secum reputans quisquam nostrum, aspicere solem durabit, etiam si uiuere sine periculo possit? Quis inimicus adeo patriæ, quis tam imbellis, aut parcus animæ, ut eum nō pœniteat hucusq; uixisse? Atq; utinam omnes fuissetus mortui, priusquam illam sacram ciuitatem hostium manibus uideremus excindi, priusquam templum sanctum tanta impietate funditus erui: sed quoniā spes nō instrenua nos illexit, quod forte poterimus pro ea hostes ulcisci: nunc autem euauit, ac solos necessitati dereliquit, mori bene properemus, nostrimet ipsi miscreamur, & cōiugū liberorumq; dum

dum nobis licet à nobisipsis misericordiam capere. Ad mortem nanq̃ ipsi nati sumus, & quos ex nobis genuimus, eamq̃ fugere ne fortissimi quidem possunt. iniuria uero & seruitus, & uidere coniuges ad turpitudinem duci cum liberis, non est malum hominibus ex naturæ necessitate profectū: sed hæc sua timiditate perferunt, qui ante mori cum licuit noluerunt. Nos autem multum freti fortitudine, à Romanis defecimus: & postremo nunc illis ad salutem hortantibus, non paruimus. Cui igitur non est eorum iracundia manifesta, si nos uiuos subiugare potuerint? Miserrandi quidem adolescentes erunt, quorū uires corporis ad multos sufficient cruciatus: miserandi aut̃ prouectiores, quorum ætas clades ferre nō poterit. Videbit alius coniugem abduci, alius manibus reuinctis uocem filij patrē implorantis exaudiet. Sed dū liberi sunt & gladios habent, pulchrum ministerium nobis præbeant, expertes seruitutis hostium. Moriamur liberi, cum filijs & coniugibus uita decedamus. Hæc nobis leges præcipiunt, hæc nos coniuges & filij deprecantur, horum necessitatem deus misit, his contraria Romani uolunt, & ne quis nostrū ante excidium pereat, timeant. Festinemus igitur eis, pro sperata potiundi nostri uoluptate, stuporem mortis admirationemq̃ relinquere audaciæ. Adhuc eum orare cupientem omnes interpellabant: & effrenato quodam impetu pleni, ad opus incitabant: ac ueluti laruis exagitati, alius alium antecapere cupiebat: hoc specimē esse fortitudinis, rectiq̃ consilij existimantes, ne quis extremus remanere uideret: Tantus eos & coniugum & filiorū & propriæ cædis amor inuasit. Sed nec, id quod aliquis putauerit, cum facinus accederent obtusi sunt, ærum eam seruauere sententiā, quam cum dicta perciperent, habuerunt: proprium quidem charumq̃ affectum retinentibus cunctis, rationi uero cedētibz, quia iam optime filijs cōsuluissent. Simul enim ualere uxoribus cum amplexu dicebant, ac liberos gremijs captos extremum lachrymantes osculabantur: & simul tanq̃ manibus alienis iussa peragentes uolentes eos configebant: malorum quæ subditi hostibus passuri fuerant cogitationem, habētes pro solatio necessitatis ad cædem. Deniq̃ nemo hac audacia minor inuentus est. Cuncti autem coniunctissimos trāsfixere: miseri, quibus id necesse fuit, quibusq̃ filios atq̃ uxores occidere, malorum omnium uidebatur esse leuissimum. Igitur neq̃ horum iam factorum dolorem tolerant, & interfectos læsos existimantes, si uel breuissimum tempus eis superuiuerēt, cito quidem uniueris bonis in unum congestis ignem iniiciunt, sorte uero ex numero suo decem lectis omnium percussoribus, uniuerſi etiam propter liberos ac coniuges prostratos compositi, eosq̃ complexi manibus, parato animo se mactandos præbebant infelicissimum illud exhibentibus ministerium. Isti autem intrepide cunctis occisis, eandem sortis legem in sua quoq̃ morte statuerunt, ut cui obtigisset, nouem peremptis semet super eos occideret. ita omnes sibi confidebant, quod neq̃ in audendo, neq̃ in sustinendo facinore, præstaret alius aliq̃. Et ad extremum cæteri quidem se neci supposuere: unus uero atq̃ nouissimus, circumspecta multitudine mortuorū, ne quis forte in multa cæde super esset qui suæ manus egeret: ubi cognouit omnes peremptos, ignem quidem immisit regiæ: uehementi uero manu toto per se transacto gladio, iuxta suos affectus occubuit. Et illi quidem perierant, nullam credentes animam ex numero suo Romanis subditam reliquisse. Latuit autē una mulier senior, & alia quædam Eleazari cognata, plurimum doctrina sapientiāq̃ mulieribus præstans, & quinq̃ pueri per cuniculos qui aquam sub terra potui ducebant abditī, cum alijs cædibus occupatas

mentes haberent, qui erant nongenti numero & sexaginta, cum mulieribus simul ac pueris. Hæc autem calamitas acta est Aprilis mensis quintodecimo die. Romani autem adhuc pugnam expectantes mane aggeribus scararum pontibus iunctis muros aggrediebantur. Cum uero hostium neminem uiderent, sed undique uersum acerbam solitudinem, ignemque intus ac silentium, quid factum esset conijcere non poterant: & ad extremum uelut impellentes ictum arietis, ululatum, si quem forte prouocarent, dederunt. Clamorem autem sensere mulieres, & ex cloacis emerse, factum Romanis ut erat indicarunt, altera earum quemadmodum dicta uel gesta fuissent omnia narrante manifeste. Non tamen Romani facile his uerbis adducebantur, ausi magnitudinem uerisimilem non credentes. Ignem uero extinguere conabantur, perque hunc uiam sectantes cito in regiam peruenere: conspectaque multitudine mortuorum, non ut in hostibus gauisi sunt: sed consilij fortitudinem, & obstinatum in tanto numero rebus ipsis contemptum mortis admirabantur.

Interitus sicariorum, qui in Alexandriam & Thebas profugerant Cap. XXXIX

Huiusmodi autem peracto excidio, in castello quidem presidium dux reliquit, ipse uero cum exercitu ad Cæsarem profectus est. Nec enim quisque supererat in illis regionibus hostium, sed iam tota Iudæa belli fuerat longinquitate subuersa: multisque suorum etiam procul incolentibus sensum perturbationis ac periculum exhibuerat. Nam & circum Alexandriam Ægypti ciuitatem postea contigit multos Iudæorum perire. His enim qui ex factione sicariorum illuc effugere potuerunt, non satis erat saluos esse: uerum & illic nouas res conabantur, ut libertatem defenderent, & Romanos quidem nihil se meliores putarent, deum uero solum dominum dicerent. Cum autem quidam ipsi Iudæorum non ignobiles aduersarentur, illos quidem mactauere, alijs uero instabant, ad defectionem eos hortantes. Eorum autem uidentes confidentiam principes seniorum, iam cohibere tutum sibi non esse arbitrabantur: sed congregatis omnibus in congregationem Iudæis, sicariorum temeritatem publicabant, illos omnium malorum causam esse demonstrantes: & nunc aiebant illos, quod nec si fugissent certam spem salutis habituri uiderentur, à Romanis enim cognitos statim perituros esse, sibi debita calamitate replere eos qui nullius fuissent delicti participes. cauendum igitur ab eorum exitio multitudinem monebant, & ut pro se Romanis ipsorum traditione satisfacerent. His dictis, prospecta periculi magnitudine paruere, multoque impetu sicarios aggressi corripuere. quorum sexcenti quidem statim capti sunt: qui uero in Ægyptum Thebasque illius tractus elapsi sunt, non multo post comprehensi reducti sunt: quorum non est qui duritiam, siue confidentia siue pertinacia uoluntatis sit dicenda, non obstupescat: Omni enim genere tormentorum & uexatione corporum in eos excogitata, ob hoc solummodo ut Cæsarem dominum faterentur, nemo cessit, neque dicere uelle uisus est: sed omnes illa necessitate ualidiorem sententiam conseruauere, tanquam brutis corporibus non animis etiam cruciatus ignemque susciperent. Maxime uero puerorum ætas, miraculo spectantium fuit: nec enim uel eorum quisquam commotus est, ut dominum Cæsarem nominaret: usque adeo corporum infirmitatem uis audaciæ superabat.

*Sicariorum
pertinacia*

Oniaz

Oniæ templum clausum apud Alexandriam

Caput XXX

LVpus tunc Alexandriam rector administrabat, & de hoc ad Cæsarem motu uelociter retulit. Ille aut iniquum Iudæorum circa res novas studium cauendum esse existimans, ac ueritus ne rursus in unum congregaretur, & quosdam sibi adiungerent, præcepit Lupo, ut templum Iudæorum, quod esset apud Onion (quæ sic appellatur) ciuitatē, destrueret: Hæc aut est in Ægypto: quæ ob hanc causam & coli cœpit, & nomen sumpsit. Onias Simonis filius, unus ex pontificibus, ex Hierosolymis fugatus, Antiocho rege Syriæ cum Iudæis bellum gerente, Alexandriam uenit: & à Ptolemæo suscipitur humanissime, propterea quod Antiocho erat inimicus: ait se gentem Iudæorum eius auxilio sociaturum, si dictis suis obtemperasset. Cum autem rex ea quæ possent fieri annuisset, rogauit ut in aliqua parte Ægypti templum sibi ædificare permetteret, & more patrio deum colere. Ita enim & Antiochum magis odiosum Iudæis, qui templum apud Hierosolymam uastauisset, ipsi quoque beniuolentiores eos fore, eo quoque multos ad eum religionis diligentia colligendos. Paruit his Ptolemæus, ei quoque locum dedit centum & octoginta stadiis à Memphi distantē: Helio politanus aut ille tractus dicitur: ubi castello fabricato, Onias templum quidem dissimile ei quod est in Hierosolymis, turrim aut similem extruxit, ingentibus saxis sexaginta cubitis erectam. Aræ aut fabricam secundum patriam imitatus est, & donarijs similiter exornauit, præter candelabri confectionem. Candelabrum enim non fecit, sed informatum aureum lychnum tamquam iubaris luce radiantem, de aurea catena suspendit. Totum uero circa templum spatium cocto latere circundedit, saxeas portas habente. Concessit aut rex etiam multum agri modum, ac pecuniæ redditus: ut & sacerdotibus esse copia ad multa, quæ dei cultus desideraret. Non tamē hæc Onias sancta uoluntate faciebat, sed erat ei contentio cum Iudæis apud Hierosolymam degentibus, propter fugæ memorem iracundiam: & hoc templo ædificato, arbitrabatur ad id se omnem ab Hierosolymis multitudinem reuocaturum. Fuerat autem olim prædictio quædam annis noningentis septuaginta: Esaiasque prædixerat huius templi futuram in Ægypto constructionem à quodam uiro Iudæo. Templum quidem ita fuerat ædificatum. Lupus autem rector Alexandriæ susceptis literis imperatoris cum ad templum aduenisset, nonnullis ablatis donarijs templum claudit. Postmodum Lupo mortuo Paulinus, qui eius potestati successit, neque donariorum quicquam reliquit (uehementer enim sacerdotibus comminatus est, nisi omnia protulissent) neque ad templum religionis causa adire uolentes admisit: sed clausis foribus ita inaccessum fecit, ut ne uestigium quidem diuini cultus in eo resideret. Tempus aut fluxerat usque clausum templum, ex quo fuerat conditum, anni trecenti trigintatres.

De templo
OnieTemplum
Onie de præ
datum est

De interfectione Iudæorum apud Cyrenem

Caput XXXI

AVdacia uero sicariorum, ueluti morbus quidam, etiam ea quæ circum Cyrenen oppida erant, contigerat. Elapsus enim ad eam Ionathas homo nequissimus, arte textor, non paucis imperitorum ut se attenderent persuasit: perduxit quoque eos in solitudines, cum signa & umbrarum imagines se polliceretur ostendere. & alios quidem hæc agendo atque fallendo latebat, dignitate uero præstantes Cyrenensium Iudæorum apparatus eius & profectionem Pentapolitanæ Libyæ rectori Catullo prænuntiāt. Ille autem equitibus ac peditibus missis, inermes facile comprehendit: & magna quidem pars manibus intercepta, nonnulli aut uiui capti, ad Catullum perducti sunt. Autor autem consilij Ionathas tunc quidem potuit effu-

gere

gere: multum uero ac diligenter per omnes quæsitæ regiones captus est, adductusque ad Catullum, sibi quidem moram poenæ moliebatur, Catullo autem iniquitatis præbuit occasionem. Nam ipse quidem locupletissimos Iudæorum falso insimularis, autores sibi huius consilij fuisse dicebat. Catullus autem criminationes alacri animo suscipiebat, remque delatam multimode cumulabat, tragicis etiam uerbis exaggerans, ut & ipse quoddam bellum Iudæorum patrasse uideretur: quodque hoc atrocius est, præter credendi facultatem, etiam doctor erat calumniandi sicarijs. Denique cum iussisset Iudæum quendam Alexandrum nominare: cui iamdudum infensus odium publicauerat, etiam uxore eius Berenice criminationibus implicata, hos quidem priores occidit, deinde omnes simul pecuniarum copijs eximios, tria simul milia trucidauit. Et hæc secure facere arbitrabatur, quod eorum patrimonialia redditibus Cæsaris adiungebat. Ne uero uel alibi degentium quisquam Iudæorum eius iniustitiam confutaret, etiam longius mendacium propagauit: ac Ionathæ nonnullisque alijs qui comprehensi fuerant persuadet, nouarum rerum accusationem uiris inferre probatissimis Iudæorum, apud Alexandriam Romamque degentium. Horum autem qui per insidias accusati sunt, unus erat Iosephus qui hæc scripsit. Non tamen Catullo fictio ita ut sperauerat cessit. Nam Romam quidem uenit, Ionathan cæterosque uinctos ducens, finemque arbitrabatur esse questionis apud se ac per illum conflatam calumniam: Vespasianus autem rem suspicatus, ueritatem requirebat: cognitioque non iure hominibus accusationem illatam illos quidem Titi studio criminibus soluit, merito uero poenam in Ionatham statuit: prius enim uerberatus, uiuus exustus est. Catullo autem tunc quidem ob lenitatem principum obtigit, ne quid amplius reprehensionis experiretur, non multo autem post, multiplici morbo & insanabili correptus, acerbissime tortus est non corporis tantum cruciatum sustinens, sed erat ei maior animi morbus & grauior. Terroribus enim expauescebat, & crebro uidebat sibi instantes umbras eorum quos peremerat, & clamitabat. Cumque se tenere non posset, exiliebat stratis, tanquam tormentis sibi & flammis adhibitis. Hoc autem semper multum proficiente malo, extisque defluentibus, ac intestinis exhaustis, ita est mortuus: nulla re alia magis diuinæ prouidentiae facto indicio, quam quod nequissimos ulciscatur. Hic nobis est finis historiae, quam promissimus nos cum omni ueritate tradituros, cognoscere cupientibus, quem ad modum hoc bellum Romanis gestum est cum Iudæis. & qualiter sit quidem expositum lectoris, ut dicant, relinquatur: de ueritate autem confidenter dicere non pigebit, quod eam solam scopum mihi per omnia quæ scripsi proposuerim.

*Iudæorum tria
milia occisa*

Ionathas exustus est

Epilogus